

ОГЛЕД О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ

*Сања
Шуљагић*

РАСПОЗНАВАЊЕ
ИЗВОРИШТА СРПСКОГ
ИДЕНТИТЕТА У ДРЕВНОЈ
ИСТОРИЈИ

Сања Шуљагић

**ОГЛЕД О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ:
РАСПОЗНАВАЊЕ ИЗВОРИШТА
СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА
У ДРЕВНОЈ ИСТОРИЈИ**

Институт за политичке студије
Београд, 2020

Сања Шуљагић

**ОГЛЕД О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ:
РАСПОЗНАВАЊЕ ИЗВОРИШТА СРПСКОГ
ИДЕНТИТЕТА У ДРЕВНОЈ ИСТОРИЈИ**

Рецензенти

проф. др. Србољуб Живановић

проф. др. Александар Петровић

проф. др. Зоран Милошевић

Издавач

Институт за политичке студије,
Београд

За издавача

Др Живојин Ђурић

Дизајн корица

ф.е.софт.инг. Урош Миодраг

Пословни секретар

Смиљана Пауновић

Прелом и штампа

Ситопринт, Житиште

Тираж

100

САДРЖАЈ

Увод.....	5

ПРВО ПОГЛАВЉЕ: ПОЛАЗНА ОСНОВА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈУ ИСТОРИЈЕ О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ

1.1. Кратак преглед узрока непознавања истине о српском идентитету.....	25
1.2. Важност мита о Великом потопу и Нојевој барци за распознавање корена и развоја српског идентитета.....	71
1.3. Значај артефаката фигуре „Мислиоца“, „Дупљајских колица“ и „Туровићеве игле“ за распознавање српског идентитета на Балканском полуострву.....	93
1.4. Стари српски (трачки) календар од Великог потопа до деветнаестог века.....	205
1.5. Распознавање корена српског идентитета у миту о Кадму и Хармонији на Балканском полуострву.....	229

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ: ОД СРПСКЕ (СЛОВЕНСКЕ) ПРИМОРДИЈАЛНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ ДО ХРИШЋАНСТВА

2.1. Стварање старосрпске предантичке цивилизације у Старчеву, Лепенском виру, Винчи и другим праисторијским насељима на територију данашње Србије.....	257
2.2. Распознавање српског идентитета у миту о црвеним Агријанима (Арјанима) и Трибалима	275
2.3. Један од доприноса епигенетском и филолошком утврђивању старих Срба као Арјана.....	327

2.4. Распознавање српског идентитета у проходу писмености и митологије у источном Медитерану.....	339
2.5. Распознавање српског идентитета у царским преднамањићким династијама Кедарити (Кедрати, Кодрати)-Аталиди-Митритади-Фарнак-Арсакиди-Багратиди -Дрванићи.....	389
Литература.....	435

УВОД

Почетком двадесетог века археолог Милоје Васић, уз помоћ једног локалног сељака Панте Урошевића („Деда Панте“) из насеља Винча поред реке Дунав крај Београда, открио је постојање предмета из периода праисторијске Винчанске цивилизације у археолошком налазишту у насељу Винча, и оставио запис да га таблице са словним урезима и натписима на керамичким фрагментима у том налазишту наводе на закључак да је тадашње становништво користило писмо као систем комуникације. Те словне урезе и натписе сабрали су и уобличили, с једне стране, филолози и археолози Јован Тодоровић, Александрина Цермановић, Владимир Георгијев, М. А. Георгијевски и Владислав Поповић, а с друге стране филолог и историчар Радивоје Пешић, који је компаративном и аналитичко-синтетичком методом доказао своју тезу да је такозвано „Винчанско писмо“ најстарије писмо на свету из којег су се развијала остала писма, док је филолог Светислав Билбија открио истоветност и повезаност тог древног винчанског писма са етрурским и феничанским писмом. Професор Радивоје Пешић је своју тезу о старости винчанског писма доказао 1995. године у књизи *Винчанско писмо и други граматолошки огледи*, на основу проучавања и класификације уреза и натписа на керамици из периода Винчанске цивилизације, и њиховог упоређивања са феничанским, етрурским, старогрчким, старофригијским, лидијским, критским, западносемитским, ћириличним, глагољичним, латинским и линеарним А и Б писмима. У новије време такође су, на једној међународној конференцији одржаној 2009. године у Италији, јерменски инжењери информационих технологија и графички дизајнери Григориј Вахањан и Вахан Вахањан приказали повезаност праисторијских натписа пронађених на стенама на подручју данашње Јерменије и Балканског полуострва, на основу идентичности знакова из периода праисторијске Винчанске и праисторијске Јерменске цивилизације (стопостотна идентичност утврђена за 27 симбола из раног винчанског периода, деведесетпостотна идентичност за 37 симбола, а осамдесетпостотна идентичност утврђена за 142 симбола из периода винчанске цивилизације). На основу такве доказане

лингвистичке истоветности и повезаности старојерменске и винчанске цивилизације инжињери и графички дизајнери Григориј Вахањан и Вахан Вахањан су изнели тврдњу да се у случају тих знакова ради о прототипу Апаран, Протосинајског и такозвано „Феничанског“ писма, те да идентичност тих знакова из праисторијске винчанске и јерменске цивилизације сведочи о постојању међукултурних комуникацијских веза и размене идеја и знања становништва на том широком подручју још од времена праисторије.

Палеопатолог, археолог и антрополог Србољуб Живановић је након свог истраживања остатака људских скелета у археолошком налазишту Лепенски Вир назвао праисторијске становнике на територији данашње Србије „прото-Динарцима“, према Динарском горју које се распостире преко Балканског полуострва, и доказао је подударност епигенетских и антрополошких карактеристика тог древног становништва са данашњим становништвом у Србији. С друге стране, метеоролог, инжењер електронике и телекомуникација и аутор теорије под називом *Теоријске основе хелиоцентричне електромагнетне метеорологије* Милан Стеванчевић је доказао да су праисторијски становници на територију данашње Србије, захваљујући тадашњем изврсном познавању астрономије и рачунању лунисоларног календара за потребе развоја пољопривреде, планирања породице и путовања, успели да направе народни календар, који се, означен бројкама и такозваним „винчанским“ симболима за вечност и време, налази записан на готово свим значајним српским средњовековним државним документима, фрескама, иконама и натписима у српским манастирима и каменим средњовековним споменицима на једном широком балканском подручју. Археолог Ђорђе Јанковић пронашао је доказао постојање грнчарије, накита, одеће, архитектуре, митологије, обичаја и манира претхришћанских Срба, односно предантичких и античких „Словена“, како су они често били називани, на подручју Србије вековима пре наводног, и у српском образовном систему озваничено приказаног, првог досељавања Срба и других словенских племена са Карпатских планина на Балканско полуострво у шестом и седмом веку. Знакови и симболи винчанског писма и цивилизације сачувани

су како у примарним српским историјским изворима – средњовековним законописима, летописима и повељама, тако и на фрескама, иконама, манастирима и споменицима из периода немањићке средњовековне Србије, што је врло карактеристичан доказ одржавања вишемиленијумског трајања културолошког идентитета српског народа на простору Балканског полуострва, упркос бројним ратовима, сеобама и уништавању његових културних добара кроз историју. Неколицина српских историчара уметности, археолога, етнолога и антрополога на челу са Живојином Андрејићем, Пеђом Милосављевићем и Слободаном Филиповићем је доказала да су владари из српске средњовековне династије Немањића бирали координате за изградњу српских манастира и за осликавање фрескописа на зидовима тих манастира на основу познавања српског народног календара, као и на основу кретања небеских тела и рачунања сунчевих равнодневница и дугодневница који датирају из периода праисторије, као и на основу знања и вештина из античких времена, те да су стварали средњовековне српске законе на основу највреднијих ранијих закона који су постојали у генерацијама словенског народа на једном широком географском евро-рус-азијском простору. Пример синтезе древних праисторијских и средњовековних знања и вештина у Србији, према историчару уметности и антропологу Живојину Андрејићу, је био пример владара из средњовековне српске династије Немањића, који су, захваљујући градњи њихових манастира-задужбина на основу древних знања и вештина, успевали да постигну да у данима освештавања тих манастира зраци сунца обасјавају кроз отворе у манастирским зидовима одређене фреске и иконе у тим манастирима. Међутим, упркос многобројним примерима који доказују тврдње о аутохтоности Срба и континуитету српског народног идентитета на Балканском полуострву, као и упркос резултатима истраживања бројних српских и светских историчара, филолога, антрополога, геоллингвиста, епигенетичара, хералдичара и археолога који ту тезу доказују, развој српског идентитета од периода праисторије до данас још увек није научно синтетизован, и као научно синтетизован он још увек није на одговарајући начин објашњен и приказан јавности у Србији и свету кроз одговарајуће институције, образовни систем и средства

јавног информисања. Томе је умногоме допринео проблем устаљене употребе интеграционих назива „Винчанци“, „Стари Европљани“, „Сармати“, „Трибали“, „Дардани“, „Скити“, „Илири“, „Трачани“ („Рашћани“), „Романи“, „Византинци“, „Југословени“ и тако даље, као неких од алтернативних ознака за етноним „Срби“ на територији Србије кроз историју, иако су, према тврдњама писца и филолога Јевстатија Михајловића у његовој књизи *Илири и Србљи или преглед народности староседелаца Илирика* из 1843. године, интеграционе називе или синониме као што је био назив „Илири“ уместо етнонима „Срби“ у деветнаестом веку, Срби “одбијали да употребљавају, јер је име Срб или Србин било њихово општенародно старо и славно име.“

У периоду владавине Османског турског царства на Балканском полуострву уништавано је српско културно благо, од чега је довољно споменути само пример спаљивања изузетно вредне библиотеке са древним оригиналним документима и артефактима манастира Манасија, којег је подигао српски деспот Стефан Лазаревић у петнаестом веку, и претварање тог манастира у коњушницу. Међутим, тај процес су наставили и остали „странци путници“, о којима су у деветнаестом веку начелници устаничке српске владе *Попечитељства Просвештенија Србије* писали да су односили из Србије „многе древности, књиге и рукописе у библиотеке и музеје у своје државе“. За време владавине Османског турског царства, Српска православна црква у сарадњи са Руском православном црквом и Бугарском православном црквом успевала је да одржи традиционално писмо, језик, религију и традиционалне обичаје и манире словенског становништва, које је живело најчешће удружено у селима и збеговима по шумама, плаћајући данак турским Османлијама, и чију децу су турски војници јањичари отимали од родитеља и одводили у Турску и тамо их претварали у нове турске војнике јањичаре. Успомену на некадашње „Источно ромејско царство“ или „Константинопољско царство“, а заправо словенскогрчко-јерменско православно царство, упркос потпадању Константинопоља под Османску турску власт од средине петнаестог века па надаље, одржавали су на подручју некадашњег Константинопољског царства и на подручју данашње Србије српски деспоти и други владари

из династија-изданака средњовековне српске династије Немањића. У Русији је генеалошку и духовну везу словенских и константинопољских династија са Руским царством наставила лоза цара Ивана Руриковича-Васиљевича, као потомка српских, бугарских и константинопољских династија, за чије чланове је због породичних веза са династијом Немањића било карактеристично да је гајила јак култ поштовања Светог Саве и његове књиге *Законоправило (Номоканон, Књига Кормчег.)*, књиге упутстава о животу у вери и црквеним правилима, и синопсиса црквених канона и константинопољског краљевског закона, са приложеним коментарима цариградских научника на основу преведеног светосавског *Номоканона*.

У истом том периоду у Европи је наступио период хуманизма и ренесансе, империјализма, опловљавања светских мора, освајања далеких континената, нових технолошких достигнућа, антимонархизма и секуларизма, политичких револуција и преврата и пораста интересовања за неопаганску античку философију и уметност. Рушење и пљачка Консантинопоља у средњем веку и последични прелаз људи, знања, умећа и тековина источне цивилизације на Апенинско полуострво, као и већ одраније висок степен културе и уметности на Апенинском полуострву и у Европи, омогућили су залет уметности ренесансе и философије хуманизма у Италији, Француској и осталим земљама Европе. Међутим, повезивање астролошких и митолошких мотива са праисторијским и античким периодом у ренесансној уметности, у комбинацији са раскоши и декаденцијом ларпулрартизма, барока и рококоа у уметности и јавном животу, довели су до паганизације и десакрализације дотадашње хришћанске уметности и друштвених наука у Европи.

У периоду „Модерне“ тврдње истакнутих европских научника и политичара о „аријевској“ европској надградњи античке „грчко-римске“ цивилизације надовезале су се на претходну вековима дугу традицију хватања и продавања Словена, Грка, Татара и Монгола у робље од стране Венецијанских и Ђеновљанских трговачких компанија у Медитерану и Црном мору. Односно, како је то дефинисао политиколог Петар Милић, такве тврдње су се надовезале на план западноевропских историчара и филолога да од периода

„Модерне“ надаље, словенској и грчкој историографији дају властиту интерпретацију и као такву је уведу у школске уџбенике широм света, те да уједно тиме, на културолошком плану, помогну политичарима западне хемисфере да сматрају и третирају државе балканско-црноморско-анадолијског подручја делом свог културнополитичког миљеа, у склопу похода Запада на природна богатства Русије и Кавказа. С друге стране, бројни примарни и секундарни историјских извори сведоче о изворном протословенском пореклу предантичке и античке митологије, касније приказане као „грчко-римске“ митологије. Ти историјски извори уједно и објашњавају истоветност етнонима–синонима праисторијских металурга, трговаца и морепловаца (такозваних „људи мора“) „Пелазги“, „Дардани“, „Халиби“ („Сакалиби“, „Словени“), „Кимери“ и „Варјаги“ кроз историју, као и читаво историографско замешатељство везано за порекло словенских Варјага, поистовећених са нордијским Викинзима, као и за наводно „свињарско порекло“ словенског константинопољског цара Јустинијана („Управде“), како је то окарактерисао историчар Едвард Гибон у својој у свету врло утицајној књизи о пропадању Римског царства. У склопу империјалног похода старог-новог Рима на културне и природне ресурсе словенског становништва, пример уништавања по историју Словена драгоцених историјских извора показан је, између осталог, и на примеру уништавања древних изворних руских извора од стране германских историчара Аугуста вон Шлецера и Фридриха Милера у доба владавине русификоване и просветитељски оријентисане царице Екатарине Друге у Руском царству. Од периода када је историчар Аугуст вон Шлецер у измењену верзију изворне руске историјске хронике *Повест временских лет* кијевског аутора монаха Нестора унео тезу да су међу нејединственим словенским Русима тек нордијски Швеђани успели да заснују руску царску династију, и да им затим створе политички функционалну државну заједницу, уочава се да су психолошке и културолошке последице такве измењене верзије руске историографије остале на снази и до данашњих дана, како је показао пример историје руског народа која је уследила након тог Шлецеровог чина. С друге стране, једно обимно и научно аргументовано истраживање мита о Великом потопу и Нојевој барци и о Словенима као потомцима најстаријег Нојевог сина Јафета може да објасни

старост језика, писма, митологије, хералдике и 7528 година старог календара старих Срба и осталих Словена, што је све дало основа константинопољском историчару Лаонику Халкокондилу да у петнаестом веку остави иза себе историјски запис да „поуздано зна да су Срби Трибали били најстарији народ на свету“. У Руском царству су модерне образовне институције од доба царине Екатарине Друге биле створане под будним оком оком историчара Августа вон Шлецера и углавном германских чланова московских и петровградских академија наука и уметности. Исти процес је био остварен и у кнежевини, и касније краљевини, Србији, што доказују изводи из преписки бечког филолога Јернеја Копитара и римокатоличког свештеника Јурија Штросмајера са политичарима из Хабсбуршке монархије и Велике Британије током деветнаестог века. Због тога, од владавине царице Екатарине Друге у Руском царству, и од периода кнежевине Србије, како у тадашњој Русији и Србији, тако и у њиховим наследним државама од осамнаестог века па до данашњих дана, руски, српски и остали историчари, палеоантрополози и етнологи још увек нису на основу синтезе мултидисциплинарних и интердисциплинарних истраживања објаснили хронолошки ток и методологију сеоба и насељавања старих Срба и осталих словенских народа на одређеним географским подручјима, након геоморфолошки и палеоантрополошки доказаног Великог потопа планетарних размера који се догодио половином шестог миленијума пре Христа. Од осамнаестог века па надаље словенски научници су дали предност у проучавању руске, српске и уопште словенске историје, германским, британским, пољским и осталим западним историчарима, антрополозима и филозофима који су у модерном, постмодерном и „пост-истинитом“ периоду светске науке протежирали тренд атеизације и социо-дарвинизације људске историје под утицајем европске секуларне хуманистичке науке. Тако су крајем осамнаестог и током деветнаестог века руски интелектуалци одбацили изучавање руске и светске историје и митологије на основу руске и светске примордијалне митологије, библијског *Старог завета* и *Новог завета* и примарних историјских извора. Они су дали предност у институционалном изучавању руске и светске историје, у односу на руске и остале словенске историчаре, филологе и антропологе, германским и британским

поборницима позитивизма и социо-дарвинизма, као што су санскритолог и филолог Теодор Бенфи и антрополог Едвард Тејлор, чије антрополошке теорије су побијале проучавање историје на основу примарне митологије, теологије и примарних историјских извора. Примесе поситивизма, социо-дарвинизма и атеизма присутне су и код неких савремених аутора, који у склопу њихове оправдане критике појединих савремених есотеричних теорија у области псеудоархеологије, покушавају да те теорије свртају у исту раван са почетним општесветским митом о Нојевој барци као изворишту, развоју и ширењу људске цивилизације од средине шестог миленијума пре Христа, забележеним на свим континентима у свету, и да тај мит о Нојевој барци окарактеришу као „катастрофизам, хипердифузионизам и псеудо-археологију“. Ови теоретичари мисле да није могуће да је развој људске цивилизације у праисторији „почео из једног места“, притом бивајући и сами критиковани од стране савремених реномираних антрополога за „недовољно познавање науке у свом изучавању псеудоархеологије“. Односно, тим теоретичарима се замера да и они сами, дефинишући мит о Нојевој барци као „псеудо-археологију“ упадају у замку одбијања да без предрасуда реконструишу историју као научни процес на основу проучавања развоја језика и писма, односно примарних историјских извора записаних или извајаних у камену, сировом и обрађеном металу, папиру, глини и осталом материјалу, као и на основу компаративног проучавања предантичке примордијалне митологије, религије, календара, хералдике, привреде, уметности и науке.

Уз такво садашње стање у области друштвених наука, у савременом добу сазнавање српског идентитета и историјског тока настанка и сеоба старосрпских протоетнија отежава и чињеница да се већ неколико векова старосрпске (старословенске) етнице и племена у светским историјским изворима записују под многобројним етнонимима-синонимима као што су Срби, Кимери, Пелазги, Хиперборејци, Трибали, Трачани, Словени, Сармати, Дачани (Дукљани, Дулони, Дуљеби), Илири, Венди, Алани, Арјани, Агријани, Власи, Дардани, Феничани, Руси, Еритрејци, Ксанти, Мези и други етноними-синоними. Старосрпске прото-етнице, племена

и народи су таквим етнонимима-синонимима означавани на широком подручју од севера Азије преко Балканског полуострва и Црног мора до севера Африке током неколико миленијума пре Христа, све до разазнавања српске царске династије „Срба Хераклеида“ или збирног етнонима „Срби“ и „Словени“ у историји, што може да се схвати, између осталих доказа о томе, из различитих примарних историјских записа о потомству Нојевог сина Јафета у „Књизи постања“ и другим записима у *Старом завету*.

Због тога је, у потрази за научно исправним сазнањем српског идентитета након периода Модерне и Пост-модерне и савременог периода „Пост-истине“ од деветнаестог века до данашњих дана, потребно демитологизовати „неповредивост“ устоличених садашњих званично важећих теоријских постулата постмодерних и „пост-истинитих“ теоретичара о изворишту српског идентитета на Балканском полуострву и у мултидисциплинарном и интердисциплинарном кључу деконструисати колонијалну „западну“ културолошку матрицу периода „пост-модерне“ и „пост-истине“. У складу са тим потребно је и научно аргументовано реконструисати развој људске цивилизације на Балканском полуострву на основу аналитичко-синтетичке и компаративне методе истраживања примарних историјских извора и артефаката који се односе на развој примордијалне митологије, писмености, религије, календара, хералдике, привреде, уметности и науке Балканског полуострва.

У том смислу потребно је да се зна да је још 1882. године, како сведоче изворни рукописи сачувани у Народном музеју у Београду у Србији, професор археологије на Високој школи и један од управника Народног музеја Михајло Валтровић у свом залагању за заштиту српског културног наслеђа, званично тражио: „да се стане на пут... самовољном уништавању старина и њиховом извозу ван земље.“ Међутим, и током двадесетог века, како у ратним, тако и у мирнодопским периодима, многи манастири, библиотеке и културно-историјски споменици у Србији били су уништени, а многи артефакти и документи који сведоче о древности, изворности и оригиналности српске културе били су уништени, украдени и однешени из Србије. Историчар, архивар и дипломата Војислав М. Јовановић –

Марамбо је податке о уништавању српског културног блага током Првог и Другог светског рата обелоданио у књизи *Потрага за украденом историјом*, чији рукопис, иако примљен за штампу у Српској академији наука и уметности 1958. године, није био објављен у Србији све до периода између 1974. и 1976. године, када је био објављиван у *Зборнику Матице српске за књижевност и језик*, и на крају био објављен у облику једне књиге 2010. године. У наведеној књизи *Потрага за украденом историјом*, објављеној 2010. године у издању „Југоистока“ у Београду, историчар Војислав М. Јовановић-Марамбо је обелоданио податке о одношењу комплетне архивске историјске грађе Краљевине Србије из земље током Првог и Другог светског рата, о бомбардовању и спаљивању Градске библиотеке у Београду 6. априла 1941. године, као и о одвожењу 40 великих железничких вагона са културним благом из Србије током Другог светског рата, о чему сведоче и чланови *Реституционе комисије* која је након рата радила на реконструкцији опљачканих фондова културног блага у Србији. У походу војних снага Аустроугарске монархије на Србију током Првог светског рата спаљене су библиотеке и архиви манастира Дечани, Манасија, Раваница, Каона и осталих манастира по Србији, које су пре тог периода свештеници Српске православне цркве и српски народ мукотрпно обновили након периода уништавања библиотека и архива током владавине Османског турског царства. Такође, током Првог светског рата био је бомбардован Народни музеј у Београду, али су археолог Милоје Васић и деда Панта успели да у у прелазу-голготи преко Албанских планина у сандуцима пренесу фигурице и остале предмете из периода Винчанске цивилизације, и да их поново врате у Београд после завршетка Првог светског рата. Такође, после завршетка Првог светског рата, уништена су или склоњена од очију јавности, сабрана дела о српској историји једног од најобразованијих српских историчара деветнаестог и двадесетог века Милоша Милојевића, који је документацију за потребе свог истраживања српске историје проналазио у државним архивима Пекинга, Рима и Москве, и чија истраживања су незаобилазна за разумевање историје и културног идентитета Срба у деветнаестом и двадесетом веку. С друге стране, за време Другог светског рата у немачком бомбардовању Градске библиотеке на Косанчићевом венцу у

Београду уништено је преко 300.000 књига и такође и 1.500 српских средњовековних рукописних књига и оригиналних рукописа на пергаменту, као и бројне царске, краљевске и црквене повеље, документи и збирке турских докумената, старе штампане средњовековне књиге, старе мапе, гравире, оригинална музичка дела, новине и многи други документи чији се тачан број не зна, јер су у бомбардовању Библиотеке били уништени каталози са пописом књига и докумената. Према признању немачког генерала Александра Лера, чије војне снаге су учествовале у бомбардовању Београда у априлу 1941. године, уништавање Библиотеке у Београду као „значајног доказа српског идентитета“ је било једно од примарних зацртаних званичних циљева бомбардовања Београда од стране Хитлерове Немачке у Другом светском рату. Такво признање генерала Александра Лера је само још један од доказа да је уништавање српског народног идентитета један пажљиво осмишљен, планиран и извршаван процес историјски дугог трајања. С друге стране, насупрот Калајевој, Тиршовој, Јиречековој и Фалмерајеровој тези негације постојања српског народног и цивилизацијског идентитета у праисторији и претхришћанском периоду на Балканском полуострву пре седмог века, у склопу антитезе таквој тези на почетку двадесет и првог века, надовезује се покушај да се концепту непретенциозног научног истраживања историјског тока развоја српског националног идентитета, укључујући ту и истраживање праисторијског периода на подручју данашње Србије, непотребно наметне неомарксистичко-глобалистичка идеолошка нијанса или неки други вид глобалистичког атрибута српског народног идентитета. Тако су се у последњих неколико година, у смислу антитезе тези да су се Срби први пут доселили на Балканско поуострво у седмом веку, појавили покушаји да се присуство српских прото-етнија у праисторијској Винчанској цивилизацији признаје, али да се истовремено праисторијско „винчанство“ промовише као екуменистичко обједињавање паганске и хришћанске мистичне „нео-винчанске цивилизације разумевања и сарадње насупрот западњачкој материјалистичкој цивилизацији“, или да се теми присуства и сеоба српских прото-етнија у праисторији приступа на „мегаломански“ начин са примесам дозирали политиканства, или да се концепт некадашњег

друштвеног уређења праисторијског „винчанства“ прикаже као будући неопагански трансхуманистички „теслијански“ концепт једне дигитализоване полит-технократске „глобалне федерације“. Такви покушаји да се научном истраживању праисторијског корена српског идентитета додају прогнозе о будућем нео-паганском, синкретичком, полит-технократском „неовинчанском“ правцу у којем би могло да се развија српско друштво и држава у двадесет и првом веку, упућују на потребу да се проучавању изворишта и развоја српског идентитета приступа са мотивом сазнавања научно оријентисане историјске истине о континуитету, поукама и морално-вредносним основама из досадашњег историјског искуства српског народа. Затим је потребно да се на основу тог сазнања дефинишу смернице за будуће унутрашње и спољно уређење српске државе и друштва, које ће омогућити да се очува српски народни идентитет са свим својим историјским сећањем и морално-вредносним основама, и да се такав идентитет уједно пренесе на садашње и будуће генерације српског народа.

Због свега овога, на почетку двадесет и првог века садашњим и будућим генерацијама историчара, историчара уметности, археолога, антрополога, етнолога, хералдичара, културолога и осталих научника тек предстоји методолошки утврђен и систематизован научно аргументован рад на деконструкцији лажне историографије која опстаје у српском образовном програму и јавном дискурсу од друге половине деветнаестог века до данашњих дана. Након таквог процеса деконструкције лажне историографије, предстоји рад на реконструкцији стварне српске историје, на основу преосталих доступних примарних историјских извора и артефаката који сведоче о историји српског народа. У том смислу ова монографија је тек један од покушаја научно аргументоване реконструкције постојеће историографске парадигме у проучавању српског идентитета, односно само је једна од полазних тачака у аналитичко-синтетичком истраживачком поступку деконструкције садашње српске историографије и реконструкције српске историје.

Потпунији увид у литературу која се односи на српску историју показује да у њој постоји огроман број докумената, а највише књига и брошура у којима су изложени разни

текстови о српском народу, односно о настајању, заснивању, формирању, развоју и растакању српског идентитета. У тим документима су о свему томе, забележена и сачувана многа истинита и неистинита, проспективна и непроспективна, универзално прихватљива и неприхватљива, научна и ненаучна - стручна, образовна, нормативна, концепцијска, доктринарна, религијска, митолошка, онтолошка, трансцендентална, традицијска, теолошка и остала знања. Она су резултат досадашњих разматрања и сазнавања о српском народу и одражавају целокупну мисаоно-сазнајну освештеност о његовој историјској и актуелној стварности разматраној са различитих становишта и записаној на различитим језицима и писмима. Тиме су успостављена, и стално се успостављају, многа ограничења за њихово правовремено усвајање и универзално прихватљиву примену у образовном систему и у практичном деловању припадника српског народа. Поред осталог, то је знатно допринело да се створе многе разлике у сазнајној освештености Срба, самих о себи и о српском народу, које се, углавном испољавају у распону од незнања до непотпуног, погрешног, лажног, наметнутог квази-научног и научног знања о њиховом месту и улози у догледној будућности људске заједнице. Последице свега тога су многобројне и очигледне, а најбоље се уочавају на различитим нивоима развоја савремених држава српског народа и њиховог односа са државама осталих народа и њихових војно-политичких групација. Такво стање је највише доприносило, и данас доприноси, да поред многих езистенцијалних проблема, развој српског народног идентитета постане изузетно значајан проблем научног разматрања и сазнавања, јер је оптимално сазнавање српског идентитета неопходно за оптимизацију актуелног и будућег опстанка и развоја српског народа.

У Србији нису извођена обимнија и комплекснија интердисциплинарна научна истраживања срског идентитета, са циљем потпунијег сазнавања најважнијих процеса мењања, усавршавања, нестајања и опстајања главних карактеристика и одлика развоја српског идентитета од његовог настанка до данас. Због тога и не постоје научна дела, или комплекс научних дела, којима се такви процеси свеобухватно научно исправно разматрају. Постоје само научна и остала дела у којима аутори

парцијално и контекстуално разматрају идентитет српског народа са различитих становишта или аспеката антропологије, археологије, епигенетике, етнологије, историје, историје уметности, историје цивилизације, (народне) књижевности, културологије, митологије, политикологије, религије, социологије, традиције, филологије, философије, народне и националне самосвести, итд. Мада су малобројна, та дела, уз сачуване артефакте и различите српске и светске примарне и секундарне историјске изворе и документе, пружају сазнајну основу за предузимање датог разматрања и за стицање нових знања о развоју српског идентитета.

Међутим, епистемолошка ретроспекција текстова о Србима и њиховом идентитету показује да у неким од њих постоје погрешне интерпретације стварности и извесне фикције, које отежавају разумевање и научно сазнавање праве историје српског народа и праксе испољавања и одражавања његовог идентитета од „Постања” до данас. Такве сазнајне погрешке и фикције су допринеле да се у протежира неистинита сазнајна освештеност о стварности у којој се испољавао реалитет егзистенције српског народа у миру и ратовима у Европи, Азији и Африци. Тиме се омогућавала, и данас се омогућава, манипулација сазнајним достигнућима о стварностима испољавања и одражавања досадашње праксе српског народа у историјском контексту. Такве манипулације су посебно штетне ако њихове резултате усвоје садашње младе и будуће генерације српског народа и ако ти резултати постану основна покретачка снага за њихово практично деловање, као што се десило, на пример, у Србији после Берлинског конгресаа 1878. године и потписивања *Тајне конвенције* између представника тадашње Србије и Хабсбуршке монархије, чиме је Србија постала држава-економски сателит Хабсбуршке монархије. Због тога је научно сазнавање и разматрање развоја српског идентитета постало хипотетички императив за будућност конципирања и остваривања развојне праксе српског народа.

Традиционална и наметнута схватања српског идентитета и разматрања његовог развојног преображаја налажу одговоре на следећа питања: како се испољавао развој српског идентитета у искуственом смислу; како се стварно одражавао

развој српског идентитета у теоријском и научном смислу; и какав је стварни резултат њиховог узрочно-последичног односа? Тражење таквог одговора намеће потребу **да се научно исправно сазна и размотри развој српског идентитета**. Са таквим разматрањем требало би да се стекну научна знања која су неопходна за научно утемељење проспективног развоја савременог српског националног идентитета у српском народу. Остваривање таквог развоја може да буде реално само ако их садашње и будуће генерације Срба буду рационално усвајале и примењивале и то су увек довољни разлози за предузимање одговарајућих истраживања и инструктивних разматрања.

Развој српског идентитета од његовог настанка до сазнавања истине о природи атрибута и етнонима „Срби“ је веома сложен и разуђен предмет истраживања. **Он обухвата све проблеме и процесе поступног и непрекидног мењања и усавршавања одлика испољавања и одражавања постојања, пропадања и опстајања српског народа у разним односима са осталим народима од настајања до времена које се односи на заснивање Источног Константинопољског царства и словенских држава у истом периоду.** То практично значи да тај предмет истраживања обухвата најважније проблеме и процесе мењања и усавршавања карактеристика српског народа кроз историју. Суштину српског идентитета сачињавају проблеми и процеси мењања и усавршавања одлика српског народа у тим процесима, који су веома сложени, дуготрајни, међусобно условљени и повезани и налазе се у потпуном међузависном и комплексном узрочно-последичном односу. Тај однос је одређујући за стварност развојног преображаја идентитета српског народа и за његов формални реалитет у пракси, теорији и науци.

Многе чињенице из прошлости нашег народа нису сазнате, али такође и многа знања о тим историјским чињеницама нису забележена или сачувана, што показује да је знатан део развојног преображаја идентитета нашег народа несазнат и такво сазнајно-несазнајно стање изазива научну радозналост и подстиче на суптилна научна разматрања. Постојеће сазнајно стање је одређујуће за разматрање развојног преображаја идентитета српског народа одраженог у многим артефактима, а теоријски у разним документима

помоћу одговарајућих података, обавештења и сазнајних чињеница. Такво сазнајно стање не обезбеђује довољно увида у сазнати и несазнати део генетичке трансмутације идентитета нашег народа, па због тога не може да задовољи све наше потребе за оптимално усмеравање његовог развоја. Такав увид највише ограничава изразита несистематичност одговарајућих теоријских знања, њихова несагласност и контрадикторност, документарна и текстуална разуђеност, исказивање на разним језицима и писмима, те испреплетеност са знањима политикологије, историје, социологије, археологије и наука које су њима инхерентне и кохерентне. То све ствара проблеме у сазнавању развојног преображаја идентитета српског народа и намеће потребу за научном идентификацијом таквих знања, за њиховим повезивањем, уопштавањем, систематизацијом, подизањем на виши ниво и научно исправним излагањем јавности. С тим у вези потребно је поставити прикладне циљеве овог истраживања и разматрања, који су релевантни за поједина сазнајна одређења у овој монографији.

Узимајући у обзир све актуелне сазнајне интенције, **научни циљ овог разматрања** је научни опис и објашњење настанка и развојног преображавања идентитета српског народа, уз неопходне систематизације стечених знања. **Практични циљ овог разматрања** је да се изврши комплекснија доградња знања о генетичкој трансмутацији идентитета нашег народа. Резултати овог разматрања могу послужити као основни подстицај за предузимање нових истраживања и суптилнијих разматрања разних делова прошлости српског народа, његове праксе у тим временским периодима, његових културних и духовних достигнућа, те друштвене основе и надградње у њима, итд. Извесни резултати могу да иницирају извесне модификације у разумевању и схватањима појединих периода прошлости српског народа и његовог стваралаштва у њима. Поред тога, изложена знања могу корисно послужити у нашем образовном процесу и у процесима успостављања одговарајуће друштвене свести, али тиме се и не исцрпљује њихов потпунији друштвени значај и конкретна употребљивост.

Садашње сазнајне интенције битно су утицале на аутора да ово разматрање реализује на основној претпоставци да су **идентитет српског народа засновали Протосрби винчанске**

културе на посебним територијама у Европи, Азији и делимично у северном подручју Африке. Он је затим мењан и усавршаван поступно и непрекидно на различитим природним, материјалним, техничким, технолошким, религијским, духовним, цивилизацијским и сазнајним основама људског друштва и у разним условима и односима сарадње и ратних сукобљавања са осталим народима на тим територијама до данас. Резултат таквог развоја је садашње стање наше освештености о српском идентитету и активностима српског народа на његовом сазнавању и очувању. О томе нисмо успели да изградимо неопходну поуздану критичку самосвест, па је због тога сазнавање и разматрање развојног преображаја идентитета српског народа у овом раду наметнуло потребу да се примени одговарајућа научносазнајна процедура.

Разматрање развојног преображаја идентитета српског народа обавезује истраживаче ауторе на комплексан научносазнајни поступак са применом одговарајућих елемената оријентационог, дијалектичко-дескриптивног, експликативног и прогностичког истраживања. За такво истраживање основну оријентацију даје реална дијалектичка метода са најважнијим знањима о идентитету српског народа, о његовом развоју и преображају, његовој историји, цивилизацији, растакању у друге народе и борби за опстанак и националну самосвојност на свим српским природним и историјским територијама на Балканском полуострву, итд.

Истраживање за ово разматрање реализовано је применом релативно мањег броја научних метода за потпуније сазнавање заснивања, мењања и усавршавања развојног преображаја идентитета српског народа. Због тога, и због појединих текстуалних ограничења, начин истраживања у овом раду изложен је само као основни методски оквир, који одражава примену следећих метода научног сазнавања.

Компаративна метода је кориштена за констатовање и поређење истоветности, сличности, разлика и супротности одлика идентитета протосрпског, српског и словенских народа, затим одлика проблема и процеса који су предмети разматрања у теоријама о Србима и српском народу и теоријама појединих

словенских народа, те њихових одлика изложених у разним документима. Поред тога компаративна метода је кориштена заједно са јединственом аналитичко-синтетичком методом за добијање нових знања, упоређивањем теоријских знања о тим појавама, њиховим упоређивањем са одговарајућим искуственим знањима, схватањима и решењима практиковања српског народа до данас.

Јединствена аналитичко-синтетичка метода је кориштена за потпуније сазнавање појава, проблема и процеса у разматрањима српског идентитета и његовог развојног преображаја, битисања српског народа на појединим територијама и његовог практиковања, те његовог растакања у друге народе и његовог нестанка на тим територијама. Заједно са компаративном методом кориштено је за критичку анализу и синтетизовано повезивање битних одлика, разлика, противречности, сагласности и несагласности, одређености и неодређености знања теорије о српском народу.

Поред наведених метода кориштене су и методе индукције, дедукције, апстракције, дефиниције, конкретизације, генерализације, специјализације и класификације. Оне су неопходне у сваком истраживању друштвених појава, па су самим тиме биле кориштене и у истраживању за ово разматрање.

Анализа садржаја докумената је послужила за прикупљање података, обавештења и сазнајних чињеница о српском народу, његовој историји, пракси, друштвеној основи и друштвеној надградњи, материјалним и цивилизацијским достигнућима, скривеној оставштини артефаката, религији и духовности, распростирању и односима са осталим народима, растакању у друге народе, теоријским и научним достигнућима и напорима за очување националног идентитета и самобитности, итд. За прикупљање података и обавештења кориштена је и метода испитивања. Она је употребљавана да се изврши увид у знања и схватања о развоју српског и српског националног идентитета код релативно мањег броја лица која изучавају ту предметну област. При томе су кориштене све њене технике, укључујући ту и научни разговор.

Приликом вредновања овог разматрања и његове методолошке основе потребно је уважити чињеницу да за сада није могуће успоставити неку ефикаснију истраживачку процедуру у научном сазнавању генетичке трансмутације идентитета српског народа. Но, без обзира на све то, наше данашње сазнајно стање не може да доведе под сумњу његову научну и друштвену оправданост, те могући сазнајни одраз у нашем народу, јавности и код носилаца актуелног предмеђивања (реификације) идентитета српског народа.

Због обимности садржаја у изучавању изворишта и развоја идентитета српског народа, ауторка се определила да разматрање о свему томе изложи у две монографије и то: у првој монографији са насловом *Оглед о српском идентитету: Распознавање изворишта српског идентитета у древној историји* и друга монографија са општим (радним) насловом *Зашто је дошло до претварања српског идентитета у југословенски идентитет*.

Током писања монографије ауторка је на неким местима користила податке прикупљене за писање својих ранијих монографија, међу којима и за писање монографије *Заснивање српског националног идентитета* објављене 2012. године у издању Института за политичке студије у Београду, као и податке из својих научних радова писаних на тему српског идентитета који су у периоду од 2004. до 2020. године објављени у домаћим и страним академским часописима, укључујући ту и зборнике са међународних научних тематских конференција на којима је ауторка учествовала до 2020. године, године у којој је и објављен овај први свезак монографије *Огледи о српском идентитету: Распознавање српског идентитета у древној историји*. Ауторка користи ову прилику да се захвали својој породици, пријатељима, директору, колегама и особљу Института за политичке студије у Београду, рецензентима монографије, као и многобројним колегама академским радницима из различитих научних области на несебичној подршци и помоћи коју су јој пружили током писања ове књиге.

ПРВО ПОГЛАВЉЕ: ПОЛАЗНА ОСНОВА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈУ ИСТОРИЈЕ О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ

1.1. КРАТАК ПРЕГЛЕД УЗРОКА НЕПОЗНАВАЊА ПОТПУНЕ ИСТИНЕ О СРПСКОМ ИДЕНТИТЕТУ

Пред Први светски рат, захваљујући старом сељанину Панти Урошевићу, „Деда Панти“, из насеља Винча поред реке Дунав крај Београда, археолог Милоје Васић је открио крај насеља Винча археолошко налазиште са грнчаријом и осталим предметима који су припадали праисторијској такозваној „Винчанској“ цивилизацији. Резултати Васићевог истраживања овог археолошког налазишта су помогли да се употпуни полазна основа за синтезу хронолошког тока изворишта и развоја идентитета Срба и осталих словенских народа након геоморфолошки и палеоантрополошки доказаног Великог потопа планетарних размера који се догодио половином шестог миленијума пре Христа. На ту полазну основу, која се надовезивала на открића фигурине „Кличевачког идола“ у селу Кличевац код Пожаревца и осталих артефаката праисторијске цивилизације од друге половине деветнаестог века па надаље, надовезало се и откриће археолошких налазишта Старчево, Лепенски Вир, Плочник, Хисар, Беловоде и других праисторијских археолошких налазишта Србији у двадесетом веку.

Палеонтолог професор Слободан Кнежевић са Рударско-геолошког факултета у Београду тврди да је на Балканском полуострву настао мит о свеопштем библијском потопу који је прекинуо копнену везу Африке, Анадолије и Европе, а уз то, како професор Кнежевић сматра, вероватно је ту настао и мит о некадашњој Атлантиди, конкретно на високим каменим терасама изнад подунавске Ђердапске клисуре, на којима је живело једно људско племе након Великог потопа. Данас се та цивилизација назива цивилизацијом Лепенског вира, према подунавском археолошком налазишту Лепенски Вир, чије природно станиште је због изградње Ђердапске хидроцентрале на реци Дунав у двадесетом веку било премештено са свог

првобитног места, али чији сачувани артефакти ипак пружају на увид битне чињенице о животу тадашњег праисторијског становништва. Према палеонтологу Слободану Кнежевићу, пре Великог потопа на Балканско полуострво су долазили представници тропских животињских врста – мастодонти, мамути, лавови и жирафе, чији фосили су пронађени широм Србије. Међутим, због разорних тектонских поремећаја изазваних Великом потопом пре око 7500 година, један тадашњи огроман морски талас, који је према прорачунима северноамеричких научника био три пута већи од Нијагариних водопада, преплавио је до тада слатководно језеро од којег је настало Црно море, уништио неолитске цивилизације око њега, и срушио копнене превлаке Босфор и Дарданеле, изазвавши подизање нивоа реке Дунав. Након тога људи су населили веома високу четврту речну терасу изнад реке Дунав и припитомљавали животиње, извршили поделу рада и створили монументалну уметност.¹ Један од доказа Великог потопа као праисторијског планетарног геоморфолошког и метеоролошког феномена, уз остале доказе из области палеоантропологије, археологије, геоморфологије, метеорологије, епигенетике, палеолингвистике, митологије, поезије, хералдике и записаних светских историјских хроника, је традиционални календар којим су древни преци Срба и Руса израчунавали и бројали време након Великог потопа и планирали личне и заједничке активности у својим насељима,² све до реформе тог календара у време владавине цара Петра Великог почетком осамнаестог

1 Борис Субашић, „Лепенски вир преживео библијски потоп“, *Новости*, 25. 06. 2012., цит. палеонтолог проф. Слободан Кнежевић

2 О лунисоларном календару из Најеве циглане код Панчева у Србији (1700-1500 г. пре Христа) који се налази у Народном музеју у Београду (инв. бр. 3053), као и о осталим древним лунисоларним и лунарним календарима и лунисоларном значењу симболичких орнамената сунца и месеца који одражавају календарско-хармонијске вишегодишње циклусе сунца и месеца на мушкој и женској опреми покојника у гробовима владајућег друштвеног слоја на простору требенишког културног круга и делова централне Србије, Новог Пазара, Требеништа и Охрида у Македонији видети Љубинка Бабовић, „Прилог проучавању елемената календарографије и хронометрије бронзаног доба јужног Баната“, *Зборник Народог музеја у Београду XVII-1*, Београд 2001., стр. 53-80 и Љубинка Бабовић, „Примери календара, нумеричко-симболички означених, на погребној опреми повлашћених индивидуа из VI-V века пре Хр., на простору централног Балкана (БЈР Македонија и Република Србија“, *Зборник радова конференције Развој астрономије код Срба IX* Београд, 18-22. април 2017, (ур. М. С. Димитријевић), Публ. Астр. друш. „Руђер Бошковић“ бр. 17, 2018., стр. 425-473; Фотографије лунисоларног календара из Најеве циглане код Панчева у Србији видети у Ljerkа Opra, „Svedočanstvo u prilog Milankovićeve teorije klime“, magazin Planeta, <http://www.planeta.rs/33/8%20kulturalna%20bastina.htm>

века у Русији³ и у деветнаестом веку у време владавине краља Милана Обреновића у Србији.⁴

Према древном српском народном календару, који се рачуна на основу календара који је био у употреби на територији данашње Србије у праисторији, како показују пронађени календари у Медведњаку код Смедеревске Паланке и у Најевој циглани код Панчева у Србији, бројање година почело је „од постанка света 1. септембра 5508. године пре рођења Господа Исуса Христа,“⁵ што се подудара са датумом престанка Великог потопа забележеним у „Књизи постања“ у библијском *Старом завету*, према којем је „шест стотина година прве године века Нојева први дан првог месеца усахнула вода на земљи“ и „Ноје је откривши кров на ковчегу угледао земљу суву, а другога месеца двадесет и седмога дана беше сва земља сува“.⁶

Међутим, од времена активности германског историчара Августа фон Шлецера, који је на позив русификоване царице

---

3 По повратку из Европе у Русију цар Петар је 19. децембар 7208. године по традиционалном руском календару прогласио за 1. јануар 1700. године: *О писаници впрѣдъ Генваря с 1 числа 1700года во всех бумагах лета от Рождества Христова, а не от сотворения мира* (Полное собрание законов Российской империи с 1649 года. - Том III(1689-1699 гг.). - СПб., 1830. - С. 680-681. - № 1735).

4 *О писаници впрѣдъ Генваря с 1 числа 1700года во всех бумагах лета от Рождества Христова, а не от сотворения мира* (Полное собрание законов Российской империи с 1649 года. - Том III(1689-1699 гг.). - СПб., 1830. - С. 680-681. - № 1735); Милан Стеванчевић, „Синболи четворојеванђеља на капителима Српске Православне Цркве - Светог Апостола и еванђељисте Марка“, Док. 4. „Српски календар“, *Београдска школа Метеорологије*, 2012, стр. 259-260: Свети Сава је на основу старих српских списа званично увео 1219. године правило двојног хришћанско-старосрпског записивања календарских година у Кодекс црквених правила Српске православне цркве, али је тај календар био промењен у склопу реформи традиционалног српског језика, писма и календара у деветнаестом веку у Србији, уз изузетке његовог кориштења током двадесетог века од стране патријарха Српске православне цркве Варнаве и Павла.

5 Љубинка Бабовић, „Прилог проучавању елемената календарографије и хронометрије бронзаног доба јужног Баната“; Љубинка Бабовић, „Примери календара, нумеричко-симболички означених, на погребној опреми повлашћених индивидуа из VI-V века пре Хр., на простору централног Балкана (БЈР Македонија и Република Србија“; *Trebinjelive*, „Najstariji na svijetu – po srpskom kalendaru danas je 7524. godina“, 28. 05. 2016., <http://trebinjelive.info/2016/05/28/najstariji-na-svijetu-po-srpskom-kalendaru-danas-je-7524-godina/>

6 *Стари завет*, „Књига постања“ 6.13-20. „И начини Ноје жртвеник Господу, и узе од сваке чисте стоке и од свијех птица чистијех, и принесе на жртвенику жртве паленице. „21. „И Господ омириса мирис угодни, и рече у срцу својем: нећу више клети земље с људи, што је мисао срца човјечијега зла од малена; нити ћу више убијати свега што живи, као што учиних.“ 22. „Отселе докле буде земље, неће нестајати сјетве ни жетве, студени ни врућине, лета ни зиме, дана ни ноћи.“; *Стари завет*, „Књига постања“, 9.1.

Екатарине Друге дошао у Руско царство, и тамо у другој половини осамнаестог века и почетком деветнаестог века уништио и изменио важне древне руске историјске изворе, и у руски образовни систем унео германско-нордијску верзију руске историје,⁷ ради остваривања идеје Августа вон Шлецера и његових следбеника о „проширењу Аустријског царства до Црног мора“⁸ и „претварања“ „Дунавске метрополе“⁹ „Беча у центар словенских студија“,¹⁰ европски научници су престали да записују етнониме „Срби“ и „Словени“ и почели су да употребљавају друге етнониме за њихову одредницу у историографији. Неки од тих научника су у двадесетом веку почели да у својим научним радовима употребљавају изразе „стара Европа“ или „Дунавска цивилизација“ за праисторијску балканскоцрноморску Винчанско-Трипољску цивилизацију, што се уклопило у процес колонијалног културолошког инжењерства на Балканском полуострву, према идејама историчара Аугуста вон Шлецера и војсковођа и канцелара Наполеона Бонапарте и Ото вон Бизмарка о проширењу староноримског „германско-нордијског“ царства до Црног мора и Русије,¹¹ успешно спроведеног у двадесетом веку и на почетку двадесет и првог века. Другим речима, називи „стародунавска“ и „староевропска“ цивилизација у светској историји, филологији и археологији, који се односе на праисторијску

7 Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839, p. 301-303: У Москви 1812. године спаљени су најбољи преписи оригиналног дела *Латопис* или *Хроника* Оца Нестора Кијевског *Paper-Codices* из 14. и 15. века, а преосталу највреднију копију *Хронике* Шлецер није објавио све док није довршио свој четрдесетогодишњи рад на њеном комплетирању... Јасикоф је превео овај рукопис на руски језик и објавио га у три тома под именом Оца Нестора или *Стари руски латопис на старом словенском дијалекту*, прикупљен, преведен и илустрован од стране А. Л. Шлецера у Сент Петербургу од 1809. до 1819. године.“

8 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerdodne korespodence Žige Zoisa*, Disertacija, Univerza v Novi Gorici Fakulteta za podiplomski študij, Nova Gorica, 2009., <http://www.ung.si/~library/doktorati/interkulturni/6Vidmar.pdf>, str. 306., 307, 309, cit. писмо Јерњеја Копитара индустријалцу Жиги Цојцу из Трста од 20. марта 1816. године, (*Исто дело*, стр. 275, cit. Pisma Žige Zoisa II, MP 83.).

9 Nicholas Parsons, *Vienna: A Cultural History*, Oxford University Press, 2008: Беч је за себе присвојио назив Дунавска метропола, као средиште Дунавске монархије („Donaumonarchie“), односно Аустроугарске монархије.

10 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerdodne korespodence Žige Zoisa*, стр. 275, cit. Pisma Žige Zoisa II, MP 83.

11 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerdodne korespodence Žige Zoisa*, Disertacija, Univerza v Novi Gorici Fakulteta za podiplomski študij, Nova Gorica, 2009., str. 306., 307, 309

балканскоцрноморску Винчанско-Трипољску цивилизацију, прикривају етнониме и улогу Трачана, односно старих Срба, Бугара, Влаха и уопште Словена као аутохтоних чинилаца у заснивању и трајању те значајне праисторијске цивилизације у светској историји.¹² Такође изрази „дунавска“ и „староевропска“ цивилизација одговарају теорији из 1771. године историчара Аугуста вон Шлецера о „великим миграцијама Словена“ на Балканско полуострво из Шлецеровог дела *Allgemeine nordische Geschichte (Општа нордијска историја)*, а не о аутохтоности Словена на том подручју, коју су наставили да подржавају политичари и историчари Бенијамин Калај и Константин Јиречек у деветнаестом и двадесетом веку. Историчар Аугуст фон Шлецер је и међу првим историчарима употребио интеграциони назив „Јужни Словени“ („*Süd-Slaven*“) за Србе и друге словенске народе на Балканском полуострву, и тај израз „Јужни Словени“ је од средине деветнаестог века прерастао у интеграциони назив „Југословени“, да би касније 1919. године тај назив и био озваничен на такозваној *Мировној конференцији* одржаној после Првог светског рата у Версају, на којој је једна група главних политичко-финансијско-војних актера тог доба одлучивала о тадашњој геополитичкој констелацији света.¹³ Током деветнаестог века је уједно употребом интеграционих назива „Велика Илирија“ или „Југославија“, умногоме под утицајем историчара Аугуста фон Шлецера,¹⁴ била настављена културолошка политика Аустријског двора да Србе буду називани етнонимима „Илири“, „Расијани“, „Раџи“ и „Власи“¹⁵ током деветнаестог века. Тако је хрватски писац и политичар Иван Кукуљевић, од 1864. године дописни члан Српске академије наука и уметности у Кнежевини Србији,¹⁶ у часопису

12 Срболоуб Живановић, *Кромањонци у Вердапу*, Библиотека Трагом Словена, Књига 56, Пешић и синови, Београд, 2015.

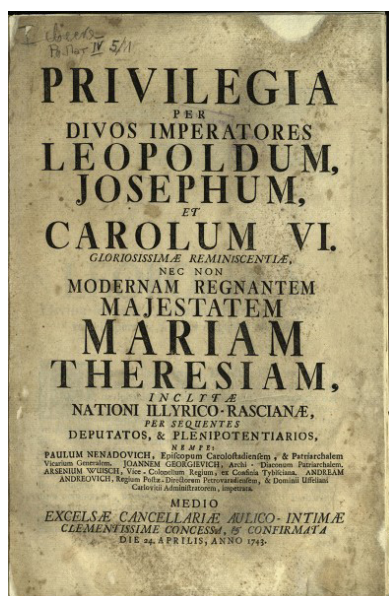
13 Vladimir Sotirovic, *Creation of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes, 1914-1918*, Vilnius University Press, Vilnius, 2007, p. 9, цит. Franjo Ilešić, „О postanku izraza Jugoslovenski“ Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, IX, 1-2, Beograd, 1929., p. 153

14 Vladimir Sotirovic, *Creation of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes, 1914-1918*, Vilnius University Press, Vilnius, 2007, p. 9, цит. Franjo Ilešić, „О postanku izraza Jugoslovenski“, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, IX, 1-2, Beograd, 1929., p. 153: Тај израз је 1802. године употребио словенски историчар Антон Линхарт, а од 1834. године се појавио и израз „Југославија“ и „Југословени“, који се у Србији проширио у употребу након Револуције из 1848-1849. године.

15 Anonimni autor, *Serbska beseda u latinskom pismu*, Franz Selch, Beč, 1860, Sveska I, „Illyrica“, стр. 24, cit. J. Kukuljevic

16 „Иван Кукуљевић-Сакцињски“, Српска академија науке и уметности, <https://www.sanu>.

Невен у мају 1856. године писао да се „Срби забиљеже не као Срби, него као Ускоци, Власи, Илири грчке вјере и понекад Раси-Рашани“. ¹⁷С друге стране, историчар Јевстатије Михајловић је у његовој књизи *Илири и Србљи или преглед народности староседелаца Илирика* из 1843. године, тврдио да су се Срби опирали таквој политици и да су желели да буду ословљавани својим „општенародним старим и славним именом Срби“.¹⁸

Привилегије аустријских царева српским „илирско-расијанским“ свештеницима преко Царске дворске канцеларије 24. 04. 1743. године¹⁹

ac.rs/clan/kukul%D1%98evic-sakcinski-ivan/

¹⁷ Anonimni autor, *Serbska beseda u latinskom pismu*, Franz Selch, Beč, 1860, Sveska I, „Illyrica“, str. 42-43, <https://dokumen.tips/documents/serbska-beseda-u-latinskom-pismu.html>, стр. 24

¹⁸ Јевстатије Михајловић, *Илири и Србљи или преглед народности староседелаца Илирика*, Нови Сад, 1843., стр. 2

¹⁹ *Privilegia per divos imperatores, Leopoldum, Josephum, et Carolum VI. gloriosissimæ reminiscentiæ, nec non modernam regnantem majestatem Mariam Theresiam, inclyte nationi Illyrico-Rascianæ: per sequentes deputatos & plenipotentiarios, nempe: Paulum Nenadovich, Episcopum Carolostadiensem, & Patriarchalem Vicarium Generalem, Joannem Georgievich, Archi-Diaconum Patriarchalem, Arsenium Wuisch, Vice-Colonellum Regium, ex Confinia Tybisciana, Andream Andreovich, Regium Postæ-Directorem Petrovaradiensem, & Domini Uffeliani Carlovitii Administratorem, impetrata: medio excelsæ cancellariæ aulico-intimæ clementissime concessa & confirmata Die 24. Aprilis, Anno 1743, E typographeo Kaliwodiano, Viennæ Austriae, 1743*

Христивоје Жефаровић, Стематографија, Беч, 1741., посвећена Патријарху печком Арсенију Четвртоме „свих Сербов..... цијелаго Илирика Патријарху“²⁰

Међутим, замешатељство око прикривања истине о корену и развоју српског идентитета на Балканском полуострву досеже још дубље у историју и имплицитно је повезано са историографским замешатељством покренутим у Европи у средњем веку у освит ренесансе и хуманизма на Апенинском полуострву. Од почетка понтификата папе Александра Шестог (Родрига Борџије) 1492. године, доминикански фратар Ђовани Нани из Витерба, познат под псеудонимом Анио од Витерба, образован у области историје Рима и теорије политичких реформи, припремао се да напише нову историју света, у којој је желео да Шпанце прикаже као потомке Јафетовог сина Тубала, а древне Етрурце који су живели на Апенинском полуострву пре оснивања Римског царства, као синове најстаријег Јафетовог сина Гомера и као „најдраже Нојеве унуке“, те да такође и остале европске народе повеже са

²⁰ Христивоје Жефаровић, Стематографија, Беч, 1741., *Историјски архив Шумадије*, Крагујевац, Србија

предањем о Нојевој барци и са северноафричким паганским езотеричним учењима. Тако је фратар Анио од Витерба у својој историографији тврдио да је насеље Витербо било престоница древних Етрураца, да је сам Ноје владао Етрурцима и научио их свим врстама магије и научних дисциплина које су их издвајале од осталих древних народа, да су Етрурци били „најученији и најрелигиознији људи на свету још пре него што су се Јевреји одвојили од паганских народа“, да је етрурски језик био нека врста старије верзије хебрејског језика и да је Ноје био први етрурски „pontifex maximus“,²¹ чија побожност је била претеча папства много пре оснивања паганског Рима.²² Иако је било критичара овакве Анијеве историографије,²³ она је од почетка шеснаестог века до средине осамнаестог века извршила велики утицај на историчаре читаве Европе, укључујући ту и касније такође утицајног историчара и Анијевог млађег суграђанина кардинала и историчара Егидија од Витерба и његово дело *Historia viginti saeculorum* (*Историја двадесет векова*),²⁴ као и многе Анијеве сународнике сликаре, поготово оне који су за мецене имали тадашње папе и европске краљеве.²⁵ Као и Анијеви сународници и савременици Помпонаци, Агрипа,

21 „Pontifex maximus“ или „врховни понтиф“ је била највиша свештеничка функција у древној римској религији, која је од времена августа Октавијана означавала и титулу императора, а од петог века и титулу римског бискупа, односно римокатоличког папе. (cit. Cicero, *Res Publica* 2.14; Livije, *Istorija Rima* 1.20; Dionysos 2.73; Вујаклија М, *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1954.)

22 Nicholas Temple, “Heritage and Forgery: Annio da Viterbo and the Quest for the Authentic”, *Public Archaeology* (Vol.II/3), 2002.; Amanda Collins, “The Etruscans in the Renaissance: The *Historia viginti saeculorum* of Cardinal Egidio da Viterbo.” *Studi e materiali di storia delle religioni*. Vol. 64, N.S. 22.2(1998): 337–365; Walter Stephens, „When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annio da Viterbo and his Forged Antiquities, 1498“, *When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annio da Viterbo and His Forged “Antiquities”*, *MLN*, Vol. 119, No. 1, Italian Issue Supplement: *Studia Humanitatis: Essays in Honor of Salvatore Camporeale* (Jan., 2004), pp. S203; S208, cit. Stephens, “Berosus,” chap. 1, and “The Etruscans and the Ancient Theology”; Roberto Bizzocchi, *Genealogie incredibili: scritti di storia nell’ Europa moderna*, Il Mulino, Bologna, 1995.

23 Walter Stephens, „When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annio of Viterbo and his Forged Antiquities, 1498“, *When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annio da Viterbo and His Forged “Antiquities”*, pp. S210- S211, cit. Gaspar Barreiros, „Censuras de Gaspar Barreiros sobre quatro liuros intitulados em M. Portio Catam de Originibus, em Beroso Chaldaeo, em Manethon Aegyptio et em Q. Fabio Pictor Romano.Sigs. Blr-13 v (bis) in his Chorographia de alguns lugares que stam em hum caminho, que fez G. Barreiros in anno de M.D. XXXXVI . 1561. Photographic reprint. Coimbra: pro ordem da Universidade, 1968

24 Walter Stephens, „When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annio of Viterbo and his Forged Antiquities, 1498“, pp. 203-210; p. 206

25 *Ibid*, p. 206 cit. Weiss, “Traccia,” 437–38; Pfeiffer, *Zur Ikonographie von Raffaels Disputa*, 171ff; Mattiangeli, “Annio da Viterbo ispiratore di cicli pittorici.”

Бруно, Фичино или Пико дела Мирандола, Анио од Витерба је у својим делима промовисао природне науке, астрологију, магију и стоичку философију,²⁶ што је дало Старом-Новом Риму основу за измену и присвајање прасловенске историографије, за последично преобликовање културног идентитета тадашњих Словена, као и основу за цезаропапску империјалну идеологију похода Старог-Новог Рима на територије Словена од времена Наполеона па све до данашњих дана. Такве аспирације на историју и територије Словена од стране Старог-Новог Рима су истовремено, како су историјска догађања касније показала, такође утицале и на трагична међусобна сукобљавања Словена током двадесетог и двадесет и првог века. Између осталог, стари Римљани су преузели обичај „апотеозе“, односно придавања херојских или божанских особина римским царевима, из предантичког обичаја слављења паганског божанства Сандана, односно „Херакла Словена“²⁷ у Анадолији, односно балканско-црноморско-анадолијског Зевса, Јануса или Јупитера Доличена. Они су од старих Трачана присвојили Јупитера као своје божанство и прогласили су га симболом својих империјалних освајања и војних победа. Такав потез имплицитно објашњава у дугом историјском трајању читаво замешатељство око измене историје средишњег и јужног дела Балканског полуострва у деветнаестом, двадесетом и двадесет и првом веку. Такав потез такође посредно објашњава и, у склопу тог дуготрајног процеса империјалне природе, одузимање територије Косова и Метохије од Србије током двадесетог и почетком двадесет и првог века, што није било потакнуто само гео-економским мотивима, како се често објашњава, него се тим чином одузима од Срба и њихово историјско право на ранохришћанску Пећку патријаршију, за коју је антички историчар, астроном и географ Птоломеј из другог века тврдио да је у њој у његовом периоду столовао архиепископ „Срба Трибала и Грка“.²⁸ Такође

26 *Ibid*, pp. 203-204, cit. Stephens, *Giants in Those Days*, and “Mimesis, Mediation and Counterfeit.”

27 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и Т. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb): У колекцији Ди Мизинис у месту Фермо на југу Италије чува се табла од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“).

28 Josephi Simoni Assemani, *Kalendaria Ecclesiae*, Tomus 6, Amidei, Romae, 1755, p. 38, cit. Joannes Cantacuzenus lib. 4, cap. 18; *Quienum in Oriente Christiano*, Tom 2. Pag. 320. & seqq.: „sive Pecio, quae Pessium Ptolemaeo in eadem regione Picentios poneni.“

ренесансни Римљани су, присвајањем симбола Зевса или Јупитера Доличена од старих Трачана и његовог проглашавања за симбола војних победа старог-новог Рима, одузели старим Словенима историографско присвајање породичне династије митског хероја Ахила,²⁹ и царске династије његовог наследника краља Неоптолема Првог из Епира у данашњој Грчкој, чија кћерка Олимпија је била мајка цара Александра Великог.³⁰ Из те чувене Ахилове и Неоптолемове породичне династије био је и краљ Пир, који је у историји остао познат по својим борбама против старих Римљана,³¹ и у чије наследнике се убрајају владари из старословенских црноморских династија Фарнак и Митритад.³² Такође, од половине петнаестог века, након пада хришћанског Константинопоља под Османску турску власт, присвајањем историје о повезаности Зевса или Јупитера Доличена са династијом Ахила и црноморске династије Фарнак, ренесансни Римљани су, како је то још раније у четрнаестом веку установио римокатолички теолог и песник Франческо Петрарка, тадашњем Риму почели да враћају ранију паганску атмосферу „престолнице старог Рима“.³³ Стари Римљани су присвојили и старословенску паганску богињу Сарбис или Аримпашу и прогласили је римском богињом Дијаном. Уједно су у периоду након пада Константинопоља ренесансни Римљани на основу паганског политеизма и неоплатонове метафизике у склопу процеса прављења такође и „нове Атине“ од Рима,³⁴ присвајањем старословенског Јупитера Доличена за симбола својих војних победа, хтели да владарима из директних и сродних словенско-грчко-јерменско-грузијских династија Источног Константинопољског царства одузму право на претхришћански и хришћански слоган „праведног

29 Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officina das Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125; Plutarch, *Parallel Lives*, “Pyrrhus“

30 Athenaeus of Naucratis, *Deipnosophists*, 14.78 659:

31 Ed. John M. Good., *Pantologia: A New Cabinet Cyclopaedia, Comprehending a Complete Series of Essays, Treatises, and Systems, Alphabetically Arranged...* J. Walker, London, 1819

32 Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125

33 Theodore E. Mommsen, “Petraarch’s Conception of the ‘Dark Ages’”, *Speculum*, 17 (2), Medieval Academy of America, Cambridge MA, 1942, pp. 231-232

34 John Monfasani, „Humanism“, Richard H. Popkin (ed.), *The Columbia History of Western Philosophy*, Columbia Press, 1998, pp. 301-302

цара василевса“.³⁵ Такође, таквим присвајањем „трачке“ историје од стране старих-нових Римљана, заправо од Срба и Словена је било у дугом историјском трајању одузето и историјско сећање и на обалу Албаније, из чијег правца су војне снаге старих Римљана преко луке Епидамнос (касније назване Драч) дошле на Балканско полуострво, направиле у њему војну базу,³⁶ и касније покоривши геостратешки битно насеље Сисак, јужни део Далмације³⁷ и готово читаво Балканско полуострво, из луке Епидамнос слали велике количине жита са Балканског полуострва у Рим.³⁸ Током средњег века преднемањих династија Константина Бодина и династија Немањих бранила је то подручје од Венецијанаца и Рима и династије Анжујских и осталих владара из западне Европе,³⁹ али су почетком двадесетог века ту територију „стари-нови Римљани“ поново присвојили стварањем државе Албаније под водством владара Вилхелма од Вида, пореклом из холандске и пруске династије.⁴⁰ Историографско сећање на тај део Балканског полуострва власти у Србији су од деветнаестог века до данас и саме одбацивале, за што је један од карактеристичних доказа непостојање до сада чак и једног јединог званичног државног молебана и пута-ходочашћа представника српске државе и цркве кроз албанске планине за стотине хиљада Срба који су преминули током преласка црногорских и албанских планина на путу према обали Албаније у току Првог светског рата.⁴¹

35 Yasna 51, „Vohu-KhshathraGatha“ 51.18: „Фарна“ („краљевска слава“ односно „предестинација да се испуни мисија цара-владара“.

36 Pausanius. 6.10.8

37 Appian, Illyr. 16; Plinius, NH 18.37

38 Solin. 34.4.5.; Paus. 6.10.8

39 Alain Ducellier, „*La façade maritime de l'Albanie au Moyen Age. Durazzo et Valona du XIe au XVè siècle*“, Institute for Balkan Studies, Thessaloniki, 1981, p. 329; Etleva Lala, *Regnum Albaniae, the Papal Curia, and the Western Visions of a Borderline Nobility*, Ph.D. dissertation, Central European University, Department of Medieval Studies, Budapest, Hungary, 2008pp. 28, 108, cit. ASV, Reg. Aven. 8, fol. 70 ep. 96; ASV, Reg. Vat. 67, fol. 26 ep. 96., ASV, Reg. Vat, fol. 162v, ep. 671; *Acta Albaniae* I, No. 764

40 Owen Pearson, *Albania in the Twentieth Century: a history*, IB Tauris, 2006; Duncan Heaton-Armstrong, *The Six Month Kingdom: Albania 1914*, IB Tauris, 2005

41 Војислав Шикопарија, *Сећања српског официра (1900 – 1918)*, Завод за уџбенике, Београд, 2016.: У својим успоменама на догађаје из Првог светског рата, официр српске војске Војислав Шикопарија је записао да је осталоо стотине хиљада лешева народа и војске током њиховог повлачења од подручја Косова и Метохије преко луке Јован Медински и Валоне у Албанији, где су боравили све до одласка на острво Крф и Солун у Грчкој.; Такође о томе видети: *Тађуг, Блиц*, „Данас 93. годишњица од почетка повлачења преко Албаније“, 03. децембра, 2008. године; Никола Б. Поповић, *Срби у Првом светском рату – 1914-1918*,

С друге стране, у петнаестом веку, након пада Цариграда под Османску турску власт, последичан пренос докумената и вредних књига из разних области наука и уметности предантичке и античке Грчке из хришћанског Константинопољског царства на Апенинско полуострво овековечио је ренесансни уметник Рафаело, који је у Папиној палати у Ватикану осликао слику *Атинска школа философије*, у симболичном чину проглашавања ренесансног Рима након пада Цариграда „новом Атином“, односно средиштем неопаганске философије, религије и уметности. Такође један од карактеристичних примера присвајања претхришћанске „трачке“ културе је пример Француске револуције 1789. године, када су француски револуционари, као „десно крило“ атлантског Старог-Новог Рима, у Паризу на глави носили трачке, односно такозване „фригијске капе“ или капе војника источног Партског царства,⁴² у смислу симбола слободе, односно симбола римских слободних робова.⁴³ У случају левог крила Старог-Новог Рима у Сједињеним америчким државама, обичај „апотеозе“ паганског божанства Сандана, Херакла или Јупитера, присвојен од стране царева старог Рима, били су присвојили северноамерички политичари, што је уметник Константино Бримуди, ангажован у Ватикану и касније у Вашингтону, овековечио 1865. године, осликавајући првог северноамеричког председника Џорџа Вашингтона на слици *Апотеоза Вашингтона* у ротонди зграде на Капитол Хилу у Вашингтону. На тој слици први председник Сједињених америчких држава Џорџ Вашингтон је, као и стари римски цареви, приказан у одећи са имитацијом боје царских огртача, а крај њега је насликана и паганска богиња победе која, као и француски револуционари, носи на глави црвену

Архив Србије, Београд, 1998.: За голготу-прелазак албанских планина српског народа и војске у Првом светском рату француски маршал Жозеф Жофр изјавио да је он „у околностима у којима је био извршен по страховтама превазишао све што је у људској историји до тада било као најстрашније забележено.”

42 Arch of Septimius Severus, Rome, из 203. године. https://en.wikipedia.org/wiki/Parthian_Empire#/media/File:ParthianInChains.jpg; https://en.wikipedia.org/wiki/Parthian_Empire#/media/File:Phraatesiv.jpg.

43 David Priestland, *The Red Flag: A History of Communism*, Grove Press, 2016; Livius, *Roman History* 24.32.

фригијску капу.⁴⁴ Уз то, паганску старосрпску (трачку)⁴⁵ богињу правде и закона Дику (Дике),⁴⁶ за коју се сматрало да је била кћерка богиње Темис и Зевса, Римљани су називали Јустиција („правда“), а називом „Јустинијан“ („Јустинијан“ или „Дикаиос“, односно „Праведни“),⁴⁷ је вековима касније називан и Источноромејски цар Управда, који је био пореклом са подручја данашње Србије.⁴⁸ Уз присвајање древне паганске трачке богиње месеца и мудрости од стране старих Римљана за своју богињу Дијану након њихове победе над трачким царом Митритадом, сматра се да је и римски цар Аурелијан 274. године „увезао“ и присвојио такође и локално трачко паганско соларно божанство Митру из Емесе или Палмире у данашњој Сирији. Будући да су древни Маги у Персији и на Блиском истоку

44 Irma B. Jaffe, *The Italian presence in American art, 1860-1920*, Fordham Univ Press, 1992, p. 85

45 О трачким Орфејевим праведним људима видети Orpheus, *Argon*. v. 1079, v. 1136, v. 1062 seqq, Homer, *Odys*. X. 97, Hesiodus, *Opera et dies*, v. 566, Dionysius, *Descr. orb*. v. 298.

46 *Bacchylides*, 15 :“Сви људи су слободни да се обрате непоколебљивој Дике („Правди“), која слави Еуномију („добар поредак“) и мудру Темис („праведни поредак“).

47 „Јустинијан“ или „Дикаиос“ у грчком језику означавао „праведника“ (цит. *Нови Завет*, „Јеванђеље по Матеји“, 10:41: „дикаиоу“ (δικαίου)), свете људе, „Божје слуге“ у *Старом завету* и у изворном хришћанству. (S. Coryll - Valahia in *Cartea Genezei*, Promedia Plus, Cluj-Napoca, 1996.: p. 42; 484, цит. Ф. Х. Д. Р. Вол. 2.: Псеудо-Цесареус се чудило како су Склавини у 6. веку били „монашки усмерени“; p. 38: израз „дикаиос“ из Библије касније се употребљавао у смислу „мудраци“ или „историчари“...ДИКАИОН – ПРАВЕДАН – ЈУСТУС – Давид, *Псалм* 17 – израз „правда“; *Нови Завет*, „Колошанима“ 4:11; „Римљанима“, 5:7). Такође о томе видети: Aristotele, *Athenaion Policia* 52.2: „дикаион политикон“, (лат. Јус цивиле) „људска права, закон, цивилна права, касније тзв. „римско право“; Eric Voegelin, *Anamnesis*, University of Missouri Press, 1990, pp. 57-58: „Номос (закон) влада, а не владар. Владар је само заштитник „дикаион“-а (онога што је праведно). Хераклит, Софокло и Аристотел су се слагали да су сви људски закони подложни једном божанском закону, али њихов закон још увек подразумева паганско поимање монотеизма.“ *Исто дело*, стр. 74: „То се види из Аристотеловог поимања закона када у свом делу *Метафизика* он пише да су јонски филозофи, као нпр. Талес из Милетоса, сматрали да је извор свега вода, а да су чак и песници пре његовог времена сматрали да су Океанос и Тетис били преци свега што постоји. Аристотел се у свом делу *Политика* пита „да ли је боље да влада један изврстан човек над људима или изврстан закон.“ (*Политика* 3.1286a8-10) „Дикаион“ („оно што је праведно“) је само „оно импарцијално закону“ („месон“). (*Политика*, 1287b4) У *Никомахејској етици* Аристотел поистовећује судију („dikastes“) и правду („dikaion“), јер сматра да је идеалан судија онај који персонификује правду (цит. *Nicomachean Ethics* 5.4.7.1132a21).

48 Један од наутицајних западних историчара на тему Римског царства Едвард Гибон је на основу античких докумената знао да је цар Јустинијан био пореклом са Балканског полуострва, али је његова тврдња о пореклу цара Јустинијана у његовој утицајној књизи гласила да је цар Јустинијан био пореклом „из варварске земље на Балканском полуострву“, и да је „по свом доласку у Константинопол он помоћу смисалица и свог изгледа и снаге постао константинопољски цар“. О томе видети Edward Gibbon, *History of the Decline and Fall of the Roman Empire*, Tom 7, the History Focus, Chapter XL, Reign of Justinian, T. Cadell Jun. and W. Davies, London, 1802, pp. 54-55

славили једно паганско „сјајно, блиставо“ божанство Фебуса или Митру, приказиваног како као син соларног божанства Хелиоса (Илиоса или Апола „Уништивача“) вози кочије, тако су и римски војници у есотеричном смислу присвојили за своје божанство војних победа „непобедиво сунце“ Митру. Митра је био приказиван као „свевидеће око“ паганског врховног бога Зевса, односно у зороастријанству као „око од *Duēus Phatēr*“, односно „блиставо“ („ksant“, „khsaeta“) сунце и месец као кочије на небу („hvare“ - „славна кочија“, „Фарнак“), према чему је и древна црноморска династија Фарнак добила име. Према древном зороастријанству, први владари који су предводили човечанство након Великог потопа били су владари из црноморских и Партских царстава, географски блиских планини Арарат, на којој је била првобитно смештена Нојева барка, те су због тога владари из те династије били названи „Фарна“ („краљевска слава“) односно „владари са предестинацијом да испуне мисију цара-владара“. ⁴⁹ Будући да је у примордијалној митологији и уметности након Великог потопа Нојева барка била приказивана као кочија „Ph’Arn-Ас“ („барка океана“, „од месеца“), захваљујући којој је Господ дозволио да човечанство преживи, тако се и црноморска династија Фарнак поносила својом „старином од давнина“ и њени владари су често приказивали постпотопна примордијална божанства и јунаке као своје претке и заштитнике на новцима које су употребљавали у свом царству.

У том смислу један од проблема у покушају анализирања претхришћанског и хришћанског доприноса светској цивилизацији старих „праведних“ Срба Трибала (Трачана, Индо-Арјана – Агријана, Словена, Дуљеба, Дулона, Дукљана, Дардана, Ксанта, Илира, како су у светској историографији били називани), је тај што су од времена насељавања једног дела Трачана, такозваних Етрураца на југ Апенинског полуострва након пада древне Троје, и након победе Римске војске над њима, стари Римљани присвојили њихово паганско божанство сунца, ветра, времена, правде и плодности Јупитера (Јануса) или Зевса. Римљани су га од тада приказивали као паганско римско божанство светла, правде, истине и ратне победе под називом Јупитер Доличенус или „непобедиво сунце“ (*Sol*

49 *Yasna* 51, „Vohu-KhshathraGatha“ 51.18

Invictus, односно зороастријански-римски Митра). Од времена ренесансе, хуманизма и просветитељства до времена данашње „пост-истините“ историографије, разазнаје се да је то паганско врховно божанство било означавано у различитим варијантама и интерпретацијама у историјским записима такође и под називима Ноје, Пелазг, Кекропс, Декалион, Шудик, Перун, Дардан (Сардан, Сарба), Дагон, Бореј (Бореас), Брахма, Кадмо или Арес (Марс, Јарило).

У деветнаестом веку, односно још пре доба владавине представника комунистичке интернационале над Словенима у двадесетом веку, поборници оснивања државе „Илирије“ као неопаганске државе Јужних Словена, према плану историчара Августа фон Шлецера, римокатоличког надбискупа Георга Јосифа Штросмајера и политичара и научника Лудвига вон Геја (похраваћено Људевита Гаја), радили су на наметању окултне паганске симболике у хералдици која је требало да се односи на „Велику Илирију“⁵⁰ или будућу „Југославију“ под управом западне политичке наднационалне номенклатуре. Тако је у деветнаестом веку дошло до првих покушаја озваничења употребе етнонима „Илири“ уместо етнонима „Срби“ у историографији. У том смислу је карактеристично да је у току Другог светског рата југословенски огранак комуниста, познатих по употреби паганских окултних симбола у својој хералдици,⁵¹ изабрао град Јајце у данашњој Босни и Херцеговини за своју важну седницу 1943. године, на којој су одлучили судбину Балканског полуострва.⁵² Јајце је било место у коме се налазио најстарији споменик зороастријанском и персијском паганском божанству сунца Митри на Балканском полуострву, у облику једног каменог рељефа са лучоношама и Митром који убија бика, а зороастријски митраизам је био један од симбола колонијализма и војних снага старог Римског царства на Балканском полуострву. Такође у суседној Бугарској од 1934. године су тадашњи бугарски краљ Борис и читав низ бугарских министара били под утицајем секте „дановиста“

50 Марко П. Атлагић, „Одређивање националних хералдичких симбола на примјеру Срба и Хрвата“, *Зборник радова Филозофског факултета XXXIX* / 2009.

51 Vladimir Bukovsky, Pavel Stroilov, *EUSSR: The Soviet Roots of European Integration*, Sovereignty Publications, Worcester Park, Surrey, England, 2004, pp. 22-23; Марко П. Атлагић, „Одређивање националних хералдичких симбола на примјеру Срба и Хрвата“; Nikola Vitez Dr. Grzetic Gaspevc, *O vjeri starih Slovjena*, 7510., стр. 13

52 Fitzroy Maclean, *Eastern Approaches*, Jonathan Cape, London, 1949, pp. 470-484.

која је поштовала култ сунца и имала негативан однос према бугарској хришћанској православној цркви.⁵³ Како је показала судбина балканских народа након Другог светског рата, укључујући ту запуштање или уништавање важних артефаката и споменика њихове културе и духовности широм Балканског полуострва,⁵⁴ балкански комунисти су такође били једна од полуга Старог-Новог Римског царства у сакривању и измени историје Балканског полуострва након Седнице југословенских комуниста одржане 1943. године у Јајцу.⁵⁵ Односно, балкански комунисти су од двадесетог века надаље били једна од полуга за сакривање и измену приказа почетака српске историје, што је била намера још ренесансних историчара, војсковођа и политичара Старог-Новог Рима, на челу са тадашњим римокатоличким свештеником и историчаром Анијом Витербом, да присвоје словенску (индоарјанску) историју, митологију и хералдику, и да их прикажу као своје тековине, у сврху оправдања и мотивације амбициозне империјалне цезарско-папске, а касније и целокупне западне трансатлантске империјалне идеологије. Како су приказали многи савремени научници из различитих области, од историчарке уметности Нине Калмајер и археолога Јаниса Хамилакиса до политиколога Петра Миличића у њиховим научним радовима на почетку

53 Glez fon Horstenau, *Između Hitlera i Pavelića*, HNK International, Beograd, 2007.

54 Сања Шуљагић, „екология и уништење србског националног самосознања“ *Вестник Череповецкого Государственного Университета* Но. 6 (59), Октавр, Череповецкий государственный университет, Череповец, 2014., стр. 41-44.

55 Фотографију факсимила са потписом тадашњег врховног команданта Јосипа Броза Тита са тражењем предлога за бомбардовање српских градова Врховном штабу југословенских партизана и Савезничкој војној мисији на челу са британским мајором Џоном Хеникером видети у Иван Миладиновић, „Маршал доносио све одлуке“. *Новости*, 12. 01. 2015., cit. „Glavnom štabu NOV i PO Srbije, Položaj, 5. februara 1944., vrhovni komandant, maršal Jugoslavije Tito“, Архив Србије, Београд, бр. 6825, ЈШС 135.“: Југословенски комунисти су 1943. године сазвали своју седницу у Јајцу само месец дана након што су њихови западни савезници бомбардовали српски град Ниш. На тој седници у Јајцу комунисти су прогласили Јосипа Броза Тита за свог врховног команданта, и он је само пар месеци након те седнице потписао дозволу својим западним савезницима и „Главном штабу Народноослободилачке војске и ПО Србије“ на челу са Кочом Поповићем, по којем Дипломатска академија Министарства спољних послова Републике Србије и данас носи назив, да западни савезници комуниста бомбардују и низ осталих српских градова. Приликом бомбардовања Ниша немачки објекти остали су читави, док су бомбардовани цивилини објекти, међу њима Саборна црква и породичне куће, што је оставило много мртвих за собом и велику материјалну штету. Фотографију факсимила са потписом тадашњег врховног команданта Јосипа Броза Тита са тражењем предлога за бомбардовање српских градова Врховном штабу југословенских партизана и Савезничкој војној мисији на челу са британским мајором Џоном Хеникером видети у: Архив Србије, Београд, бр. 6825, ЈШС 135.

двадесет и првог века, ренесансна и постренесансна идеологија европских владара, политичара, научника и уметника који су учествовали у остваривању империјалне идеологије Старог-Новог Рима, дала је основу касније да у периоду Модерне поједини истакнути европски политичари, историчари, философи, уметници, песници и археолози тврде да је Стари-Нови Рим, отеловљен у ничеовском „натчовеку“ као претечи нацизма, еугенике и расизма, био наставаљач такозване „грчко-римске“ античке цивилизације и западне „аријевске расе“, која је за собом оставила бројне артефакте са ликовима античких и предантичких јунака „идеалних људских пропорција“. Међутим, многобројни докази упућују на закључак да је такозвана „грчко-римска“ античка цивилизација заправо садржала многе старословенске (старосрпске) елементе цивилизације, о чему сведоче топоними, хидроними или ороними и елементи српског језика у данашњој Грчкој, који не могу да се припишу само „накнадном касноантичком досељавању Словена на Балканском полуострву“, како су у периоду Модерне и Пост-модерне покушавали да прикажу поједини западни научници. У том смислу, да би се објаснило историографско замешатељство осамнаестог и деветнаестог века, потребно је пре свега да се објасни почетак и развој српског идентитета на Балканском полуострву кроз историју, обраћајући притом пажњу на пост-Великопотопну археологију, митологију, религију, писменост и хералдику српског народа кроз историју. Сачувани докази о континуитету српског идентитета од тог праисторијског периода до средњег века видљиви су у периоду владавине српске династије Немањића у средњем веку, које је било „златно доба славног српског царства“, према мишљењу константинопољског историчара Критовула из петнаестог века. Према историчару Критовулу, у доба владавине династије Немањића српско краљевство је било „познато као краљевство са великим бројем рудника са златом и сребром, кога је било више него у Индији, са великим бројем градова и јаким неосвојивих тврђава, са становништвом високе културе и са својом јаком и добро наоружаном војском, краљевство које је била познато и вољено, али су му многи и завидели...“⁵⁶ То златно доба у историји српског народа започело

56 Critobuli Imbriotae, *Historiae*, ed. R. D. Reinsch, Berlin, New York 1983, II, 95, 96; History of Mehmed the Conqueror by Kritovoulos, translated by C. T. Riggs, Princeton University Press

је у тринаестом веку, када је најзначајнија личност у српској историји - монах, правник, ктитор, просветитељ и утемељитељ српске аутокефалне цркве и државе Свети Сава (световно Растко Немањић) низом правних закона и својом духовном и материјалном заоставштином дефинисао и синтетизовао дотадашњу историју и идентитет српског народа и оставио их као заоставштину читавом низу генерација српског народа од тог периода све до данашњих дана.

Међутим, процес сакривања и измене српске историје озваничен је у другој половини деветнаестог века, у току турбулентних догађаја који су потресали Балканско полуострво након одржавања Берлинског конгреса 1878. године. У том периоду моћна Хабсбуршка монархија је у успостављању тадашње геополитичке констелације у Европи могла да толерише државу Срба на Балканском полуострву само као своју економску колонију и извор сировина за тржиште својих производа. Знајући за непокорни менталитет српског народа, који је у деветнаестом веку уз велике људске жртве дизао устанке за ослобођење своје државе од Османске турске власти, изасланство Бечког двора је 1881. године захтевало од тадашњег српског кнеза Милана Обреновића да потпише једну *Тајну конвенцију* са представницима Бечког двора, према којој је Србија требало да постане држава-економски сателит Аустроугарске монархије. Како је установио историчар Гејл Стоук, аустроугарски намесник у Босни и Херцеговини Бенјамин Калај је пред потписивање *Тајне Конвенције* отворено упозорио кнеза Милана Обреновића да ће у случају непотписивања *Тајне конвенције* Аустроугарска монархија војно окупирати Србију.⁵⁷ Након што је српски министар иностраних послова Јован Ристић одбио да се упусти у потписивање и извршавање такве конвенције - „споразума“, кнез Милан Обреновић је пронашао савезнике за остварење такве политике Хабсбуршке монархије у Србији у министру финансија и иностраних послова Чедомиљу Мијатовићу и историчару и министру просвете и црквених дела Стојану Новаковићу. Кнез, касније краљ Милан Обреновић, и министри Чедомиљ Мијатовић и Стојан Новаковић су након, од српске

1954, 99–100

57 Gale Stoke, *Politics as Development: The Emergence of Political Parties in Nineteenth Century Serbia*, Duke University Press, 1990, pp. 191-192

јавности скривеног, потписивања *Тајне конвенције* 1881. године, испунили захтев Хабсбуршке монархије да Срби прихвате тезу политичара Бенјанима Калаја о изворишту и развоју српског идентитета из његове књиге *Историја Срба*, и да је 1882. године одштапају и објаве о трошку Државне штампарије Србије у Србији. У тој својој књизи Бенјамин Калај је, иако је тврдио да су Срби били „славни арјански народ“, такође и без одговарајуће научне методолошке аргументације тврдио да су се Срби доселили са Карпатских планина на Балканско полуострво први пут у седмом веку „у налету скитничког пљачкашког похода“.⁵⁸ Због уврштавања у српски образовни систем такве научно неаргументоване и геополитички и геоекономски мотивисане историографске тезе Венијамина Калаја о седмом веку као периоду првог досељавања Срба на Балканско полуострво, што је чин - процес који је остао на снази у српском образовном систему до данашњих дана, Срби су занемарили средњовековне српске, бугарске и руске историјске изворе, који су сведочили о древној и славној српској историји на Балканском полуострву и о вековима дугој генеалошкој и породичној повезаности владара из средњовековних српских, бугарских, грчких и руских династија. Да би се такве историјске чињенице, записане у српским и бугарским средњовековним историјским изворима, као и у каснијим разним секундарним изворима, лакше избациле из свести српског народа, представници Бечког двора су захтевали од српске владе да тадашњи поглавар Српске православне цркве митрополит Михајло као „превише националистички и традиционално усмерен“ буде смењен, а затим је министар Стојан Новаковић, протеравши из Србије митрополита Михајла, који је затим отишао у Бугарску, установио у земљи незакониту црквену јерархију.⁵⁹ Паралелно са таквом политиком примењеном у

58 Бенјамин Калаји, *Историја српског народа*, прев. Гаврило Витковић, Државна штампарија, Београд, 1882. стр. 9; Такође о томе видети Андрија Раденић, *Дневник Бенјамина Калаја 1868 – 1875*, Историјски институт Београд, 1976.; Константин Јиричек, *Историја Срба I*, прев. Јован Радоњић, Научна књига, Београд, 1952., стр. 25; 45; 56-57

59 Михаило Војводић, „Стојан Новаковић и краљ Милан“, у Petar Krestić, *Нововековне српске династије у мемоаристици: New Age Serbian Dynasties in Memoir Writing*, Историјски институт, Београд, 2007., стр. 20-21, цит. АС, Фонд Стојана Новаковића, бр. 1794, Краљ Милан – С. Новаковићу, 6. марта, 1883. Такође опширније о *Тајној конвенцији* видети Радован Калабић, *Профовска времена*, Београд, 2009: Потписивањем *Тајне конвенције* био је поништен *Устав Србије* и потписана капитулација и предаја суверенитета Србије, а Србија се, између осталог, обавезала да се неће мешати у акције Аустро-угарске монархије у Босни

Србији током деветнаестог века, политичко и историографско инжењерство је било примењено и у Србији суседним државама Влашкој и Молдавији, од којих је била створена држава Румунија, као и у Бугарској и Грчкој, на чија чела су били постављени владари из европских династија. Након што је држава Албанија била створена почетком двадесетог века, геополитички и геоекономски планови европских владара и научника да Хабсбуршка монархија и остале западне државе „изађу“ на Јадранско, Егејско и Црно море били су и остварени. Током двадесетог века, након што су испуниле своју функцију физичког и духовног „коридора“ између територије некадашњег православног Руског царства и територије некадашњих православних балканских царстава, претходно створене вештачке краљевине Југославија, Албанија, Румунија и Бугарска су, по узору на Совјетски Савез Социјалистичких Република, постале социјалистичке републике након Другог светског рата, што је био један корак напред у складу са идејом анархистичких револуционарних организација из деветнаестог века, *Комунистичке интернационале* и марксиста⁶⁰ о стварању „глобалне федерације комуна“ у будућности.⁶¹ У деветнаестом веку у Србији су такав концепт „глобалне федерације“, која је била замишљена да настане на основу повезивања самоуправних комуна, као радикалско-комунистичко-анархистички концепт пропагирани политичари радикали Никола Пашић, Пера Тодоровић и њихови савременици и следбеници.⁶² У том

и Херцеговини и у Новопазарском санџаку.

60 Hal Draper, *Karl Marx's Theory of Revolution*, Vol. 4, NYU Press, 1990, cit. Bakuin, „Aux Compagnons“, *Archives Bakounine* 2:56; 108;172; Bakunin, “Statism of Anarchy” 3:359-62: Анархиста Михаил Бакуњин је сматрао да прави политички циљ Карла Маркса није било укидање државе, него проширење Бисмарковог Германског царства.

61 Светозар Марковић, *Избрани списи*, Српска књижевна задруга, Београд 1937, цит. Јаша М. Продановић, *Светозар Марковић (9/IX 1846-26/III 1875)*, стр. 140-141: Светозар Марковић је био против „православног славјанства и царизма“.; Раша Милошевић, *Тимочка буна 1883. године: Успомене Раше Милошевића*, Штампарија Драг. Грегорића, 1923.; Vladimir Bukovsky, Pavel Stroilov, *EUSSR: The Soviet Roots of European Integration*, Sovereignty Publications, Worcester Park, Surrey, England, 2004

62 У другој половини деветнаестог века про-револуционарни радикали Никола Пашић и Пера Тодоровић, иако добро ухлебљени у тадашњем српском државном апарату као чланови српске Народне странке, залагали су се, као и њихови савременици анархисти и револуционари у свету, за секуларизацију државе и борбу против монархије у свом политичком деловању. У складу са крајњим циљем анархиста и револуционара залагали су се за принцип „грађанства“, а не за принцип краљевине или царевине као „теодулије“ у дотадашњој православној хришћанској Србији, те за начела самоуправе и изборног права у општинама, срезовима и државама као крајњем циљу „глобалне федерације локалних

зацртаном плану, како су показали догађаји који су уследили након Првог светског рата, укидањем Краљевине Србије и стварањем Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца, односно стварањем Краљевине Југославије као продуженог облика Хабсбуршке монархије до Црног мора, а затим и стварањем Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и пост-југословенских држава на територији данашње Србије, процес десрбизације и дехристијанизације и уопште промене српског идентитета у Србији се наставио.

Како је приметио историчар Ђулијен Брукс, још у деветнаестом веку компликовању образовног „замешатељства“ око интерпретације историјских корена народа на Балканском полуострву, и око политичке интерпретације њихових етничитета, допринела је чињеница да су водећи локални „националисти“ на том подручју били секуларно опредељени млади људи, без обзира да ли су они били деца имућних локалних трговаца или су долазили из сиромашних породица, који су имали жељу да у својим државама успоставе систем који би их одвојио како од тадашње владавине Османског турског царства, тако и од у њиховим локалним државама традиционалног православног хришћанства, а које је до тада одржавало традиционални морал и историјску свест у локалним народима Балканског полуострва. Ти млади локални „националисти“ – револуционари били су занесени идејама о важности „језичких национализама“ на основу просветитељских и револуционарних идеја филозофа Жан Жак Русоа и Јохана Готфрида Хердера из осамнаестог века, и уједно су били занесени и политичким револуционарним идејама Наполеона и француских и северноамеричких грађанских револуционара. То је у њиховој свести утицало на стварање идеје о потреби заснивања нових секуларних и „реформисаних“ грађанских

самоуправа“. (О томе опширније видети: Раша Милошевић, *Тимочка бунa 1883. године: Успомене Раше Милошевића*, Штампариа Драг. Грегорића, 1923., стр. 103-104, 109, 125, 157.) О антагонистичком односу челника српских Народних Радикала према српском краљу и српском народу говори чињеница да је забележено да је Пера Тодоровић, након дизања Тимочке буне, с презиром називао народ Зајечара „шубараши“ због њихове народне ношње (*Исто дело*, стр. 204-205) и да је у свом говору у српској Скупштини 26.11.1888. године пред краљем Миланом отворено исказивао поштовање према руским револуционарима који су спремали атентат на руског цара. (*Исто дело*, стр. 256) Такође видети Dimitrije Mita Cenić, *Izabrani spisi*, knj. I–II, (ur. dr Latinka Perović), Rad, Beograd, 1988.: О великом публициtetу који су њиховој „Народној вољи“ омогућила гласила социјално-револуционарне струје (*Радник*, 1881) у српској историографији о није било трагова све до краја двадесетог века.

држава, мењања дотадашњих престоница за нове престонице унутар нових држава и о потреби прекрајања државних граница на Балканском полуострву. Такве нове образовне и политичке циљеве у њиховим локалним срединама подстицали су и помагали интелектуалци из западноевропских држава, па чак и северноамерички протестантски мисионари који су деловали на подручју Балканског полуострва у деветнаестом веку.⁶³ Тако се створила основа за настанак засебних интерпретација историје на Балканском полуострву на његовим одређеним географским целинама, и тако је уједно дошло и до последичних међусобно супростављених политичких и образовних процеса „хеленизације“ и „славизације“ Балканског полуострва од друге половине деветнаестог века па надаље.⁶⁴ Истовремено и једни и други локални учесници таквих процеса су у својим погледима на историју били вођени и усмеравани унутар дискурса “новоевропске” историјске и археолошке школе великих западних сила осамнаестог и деветнаестог века и њихове интерпретације историје Балканског полуострва.

Почетком деветнаестог века интерес западноевропских и северноамеричких интелектуалаца и политичара за пропаганду такозваног „хеленизма“ на Балканском полуострву био је усклађен са интересовањем класично образованих припадника средњег друштвеног слоја у Великој Британији за природне ресурсе Балканског полуострва и Источног Медитерана, званично заинтересованих за истраживање културе неокласичне хеленске Грчке.⁶⁵ Од почетка деветнаестог века такође је било покушаја и да млада Америчка република успостави свој културни идентитет на основу древне хеленске, а не римске културе, тако да је у ту сврху банкар и финансијер

63 Julian A. Brooks, *The Education Race for Macedonia 1878-1903*, JMH 31 (2015), pp. 25-28, <http://journals.sfu.ca/jmh/index.php/jmh/article/download/30/29>

64 *Исто*, стр. 36-37

65 Stephen L. Dyson, *In Pursuit of Ancient Pasts: A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries*, pp. 69-71: Професор минералогije на Кембриџ Универзитету Едвард Д. Кларк истраживао је минерале Источног Медитерана 1800. и 1801. године, а британски официр, путописац и топограф Вилијам Мартон Лик је од 1805. до 1810. године истраживао Грчку комбинујући у тим својим истраживањима знање о делима античких писаца и песника са археологијом и етнографијом. У томе су их касније следили и многи британски архитекти који су били заинтересовани да истражују архитектуру хеленског неокласицизма. *Исто*, pp. 68-69: Топограф и путописац Едвард Довсон је вршио топографска истраживања Грчке и осталих земаља, а уз њега и Вилијам Цел којег је 1811. године *Друштво Дилетанти* упутило да истражује антиквитете Јоније.

Николас Бидл из Филадельфије 1806. године истраживао Грчку и по повратку у Сједињене Америчке Државе заступао промоцију хеленског неокласицизма у културном животу своје државе.⁶⁶ Историографском замешателству у вези са етничким идентитетом и историјским континуитетом становништа које је живело на подручју данашње Грчке, и које је уследило након тога у деветнаестом веку, дао је свој допринос и британски дипломата, политичар и путописац Дејвид Уркарт, који је средином деветнаестог века у опису својих путовања кроз тадашњу Србију, Грчку и Турску, оставио једну забелешку да су у том периоду на територији Грчке и Турске неки сељаци „говорили „руским“, односно „словенским“ језиком.“⁶⁷ У сличном смислу политичар Дајвид Уркарт, историчарка Анастасија Каракасидо и историчар и филолог Јакоб Фалмерајер су тврдили су да су до деветнаестог века Грци имали свест о словенском етничком елементу у етнониму „Гракои“, о чему говоре бројни топоними и хидроними по данашњој Грчкој, али да је током деветнаестог века сећање на то било одстрањено помоћу новоуведеног политичког и образовног система у тадашњој Грчкој.⁶⁸ У деветнаестом веку, након објављивања тезе германог историчара и филолога Јакоба Фалмерајера да модерни Грци „нису били хеленског ни нордијског него словенског порекла“, тадашње дипломате Велике Британије су покушале да учине све што су могли да спрече да новостворена држава Грчка, „због њене стратешке позиције у Источном Медитерану постане штићеник Русије“.⁶⁹ Након тога је био установљен читав један тренд идеолошки или романтичарски поткрепљених теза о етногенези Словена

66 Исто, п. 71-72

67 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, British Museum Library, Google Books, стр. 20

68 Anastasia N. Karakasidou, *Fields of Wheat, Hills of Blood: Passages to Nationhood in Greek Macedonia 1870-1990*, University of Chicago Press, 1997; David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, British Museum Library, Google Books, стр. 19, https://books.google.rs/books?id=s6lUAAAАcAAJ&printsec=frontcover&hl=sr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. Такође о томе видети Petar Milich, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy:Recurring Themes,“ *Journal of the North American Society for Serbian Studies* 14(1): 29–40, 2000, p. 32; Theophanis Chronographia, ed. C. de Boor, vol. I, Lipsiae 1883 (repr. Hildesheim 1963), p. 307; 455: О разлици између интеграционог назива „Ромаои“ за припаднике Константинопољског царства и назива „Граикои“ за људе који говоре грчким језиком у Константинопољском царству.

69 Petar Milich, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy:Recurring Themes,“, стр. 32

у том подручју,⁷⁰ за које неки савремени академик, у случају да је ослобођен идеолошких и ненаучних стега, на основу праћења линеарног тока историје на Балканском полуострву може лако да докаже да такве тезе нису имале никакву логичку основу, односно да су имале ненаучно условљену идеолошку геополитичку позадину. Како је историчар Петар Милић приметио, тадашња теза Јакоба Фалмерајера „да су Словени могли да искорене читаву аутохтону популацију и да онда они завладају Балканским полуострвом, налаже преиспитивање, поготово кад се узме у обзир да данас постоји само мали број академика који би тврдили да су, например, Англи, Саксони и Јути у току својих инвазија на Британска острва потпуно искоренили аутохтоно становништво“. Због тога, како је Петар Милић закључио, „норме о етницитету, култури и језику Словена, утврђене у деветнаестом веку, заслужују преиспитивање.⁷¹ Уз то, како објашњава политиколог Петар Милић, у процесу стварања нових држава на Балканском полуострву у периоду „Модерне“ и „Постмодерне“, у шаролике тезе сагледавање историје древне Грчке и читавог Балканског полуострва умешала се у последњим деценијама двадесетог века и у првим деценијама двадесет и првог века и северноамеричка политикологија и историографија, са својим доприносом „стратегiji Вашингтона да гледа на државе Балканског полуострва као на свој западни „терминус“ на једном широком геополитичком подручју“.⁷² На пример, у двадесетом веку се историчар и филолог Ромили Ђенкинс, у свом осврту на „хладноратовски период“ двадесетог века, као и на Фалмерајерову тезу о словенском пореклу Грка из деветнаестог века, надовезао са својом новом тезом о етничком пореклу Грка, у, како је то дефинисао политиколог и историчар Петар Милић, „једном покушају западне политике да отклони Совјетски савез од подручја Егејског мора и Медитерана“.

70 Исто, стр. 35-37

71 Исто, стр. 39-40

72 Petar Milich, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy: Recurring Themes,“ *Journal of the North American Society for Serbian Studies* 14(1): 29–40, 2000. http://www.serbianstudies.org/publications/pdf/Vol14_1_Milich.pdf, п. 33: цит. J. Heilbrunn and M. Lind, “The Third American Empire,” *New York Times*, 2 January 1996, late edition, section A, p. 15.; Mortimer Zuckerman, “The Big Game Gets Bigger. Russia Will Gain Wealth and Influence If It Controls Caspian Sea Oil,” *U.S. News and World Report*, 10 May 1999 (<http://www.usnews.com/usnews/issue/990510/10edit.htm>), and Michael T. Klare, “The Clinton Doctrine,” *The Nation Magazine*, 19 April 1998. “West Dragged into Reluctant Colonialism in Bosnia,” *Reuters*, 19 August 1998.

Политиколог и историчар Петар Милић истиче „поход Запада на исток према Кавказу“ као мотив појаве различитих идеја западних политичких теоретичара о потреби „изолације Русије“ у њеном одвраћању од територије Балканског полуострва и објашњава да је и Ђенкинсова теза настала због тога што је „постсовјетска Русија морала да се одржава изолованом и да се одврати од повраћаја ранијих територија, односно да се одврати од Балканског полуострва, „за које данас Сједињене Америчке Државе јасно сматрају да се оно налази унутар америчке политичке сфере утицаја.“⁷³

Међутим, период „хеленизације“ модерне државе Грчке и устоличавања такозване „грчко-римске“ античке историографије почео је од 1834. године, без, у таквој историографији, претераног спомињања „Пелазга, Трачана и Хипербореја“, односно старих Срба, Бугара, Руса - како показује интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступ проучавању прохода древних прото-етнија народа који се спомињу под називима Пелазги, Трачани и Хипербореји у секундарним историјским изворима.

Након што се под утицајем прогерманске политике аустријског министра спољних послова Клеменса вон Метерних руски цар Александар Први сложио да је утицај Русије на Балканском полуострву морао да се смањи, баварски принц Ото Фридрих Лудвиг је постао краљ новоослобођене Грчке од Османског турског царства, прогласивши луку Навплио на грчком Пелопонезу престоницом тадашње новостворене државе Грчке. Након убиства вође грчких устаника против Османске турске власти Јована Каподистријаса 1831. године, краљ Ото Фридрих Лудвиг је 1834. године одлучио да престоница Грчке постане Атина и након тог чина је отпочела интензивна културолошка „хеленизација“ Грчке. У складу са тим процесом, записи античких историчара да су Илири, Македонци и Трачани били „један те исти народ“⁷⁴ или

73 Исто, стр. 33-34, цит. А. de Gobineau, *The Inequality of Human Races*, trans. A. Collins, (New York, 1915); Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (New York, 1977); R. Holbrooke, "America, A European Power," *Foreign Affairs* 75, nos. 4-5 (March-April 1995): 38-51; David Gompert, "How to Defeat Serbia," *Foreign Policy* 73 (July-August 1994): 30-42.

74 Appian, *Roman History* 3.1-6: Апијан наводи да су Римљани сматрали илирска племена једним народом и одредили им исти порез.; Francesco Maria Appendinii, *Depraestantia et vetu-*

записи дипломате Дејвида Уркарта средином деветнаестог века да су Срби „јужно руско племе“, ⁷⁵ или Уркартов запис да су „Турци 1453. године приликом освајања Константинопоља у Константинопољском царству затекли углавном словенско становништво, чији је званични језик био грчки језик“, ⁷⁶ уједно су се поклапали са тврдњама о „негрчком етничком саставу Константинопољског царства“ британских писаца уџбеника из историје Томаса Кајтлија, Оливера Голдсмита и Левија Алвареза у Грчкој од 1834. до 1880. године. ⁷⁷ Дипломата Дејвид Уркарт је уједно оставио запис приликом свог пропутовања кроз балканско-црноморске државе у деветнаестом веку да су сељаци у околини Атине и Константинопоља не само били Словени у то време, него и да су „говорили руским језиком“. ⁷⁸

state lingua Illyrica, Ragusa, 1806: Филолог Франческо Марија Апендини је за Илире сматрао да су били синови Нојиног сина Јафета и да је већина њих говорила „илирско-словенски језик“ којим су говорили стари Трачани, Македонци, Сармати, Келто-Скити и неки други народи старог света.“ Такође о томе видети Strabo, 7.3.13, Pliny, 4.12-30: „Трачки Гето-Дачани су говорили истим језиком као и Гето-Дачани северно од реке Дунав.“; Theophylact Simocatta, *Synopsis Theophylacti Simocatta* lib. 3.: „Sclavos sive Getas hoc enim nomine antiquitus appellati sunt.“ Такође о везама раних средњовековних Руса са православним Трачанима видети Agustí Alemany, *Sources on the Alans: a critical compilation*, Iss. 8, Vol. 5, BRILL, 2000, pp. 8-9, цитирајући Абу Хамид Ал-Гарнаги, Ал Масуди и друге тадашње арапске и персијске путописце и историчаре да је словенске Алане монголски двор називао „хришћанима грчке вере“. Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 17-18, цит. М. Karamzin, A. L. Schlozer и NestorGött. 1802.ff.8, Ist.gos.ross. S.Pet. 1816- 18. 2 A. 1819-26. 11. В.8. Такође видети Радивоје Пешић „Трагом аутохтоности Словена на Балкану“, „ Катена Мунди 2, Београд 1992.: Јонис Касиус, писац *Римске историје* из 2. века после Христа, помиње Србе као народ старе Илирије. Такође видети Cornelius Tacitus, *Historiae*, 105: Тацит изједначава Србе са Сарматима, односно помиње их као искључиво један народ на огромној територији („Sarmatarum ac Sueborum gentes“; Karl Otfried Müller, *The History and Antiquities Of The Doric Race*, Vol. I, Transl. by H. Tufnell, G. C. Lewis, John Murray, London, 1839, цит. Eusebius, Olymp. 17. 3; 26.2; 30. 3; Polybius IV. 44: Према Еузебију и Полибију, Трачани из Мегаре и Арголиса су основали под водством њиховог владара Визаса Византион на Босфору, Хераклеу на Понтусу, Астеј у Битинији и Халкидон на уласку у Босфор и сви су говорили истим дијалектом. Strabo, *Geography*, 7.3.4, 12.4.4: „Гети, Дачани, Мези, Лидијци, Фриги, Тројанци и Битини су исти народ. Сви су они Трачани и не разликују се много међу собом.“ О тврдњама да су сви ти народи били Сармати-Трачани такође видети Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, Београд, 2007., цит. Georgio Sfranze, Critobuli, Ducas, Laonici Chalcocandylae, Georges Pachymeres, Nicephori Gregorae, Metochites, Kantakouzenos итд.

75 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, стр. 92

76 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, стр. 19

77 William Mitford, *The History of Greece*, W. Blackwood and Sons, 1784; Oliver Goldsmith, *The History of Greece*, Abridged, Chiswick, 1826; Неки грчки историчари су сматрали да је у историји на територију данашње Грчке дошл такозвано „Дорско“, односно индоевропско племе са севера Балканског полуострва и помешало се са тадашњим грчким становништвом, о томе видети: Nicholaou Vrachnou, *Istoria ton Archaion Hellinon*, Atina, 1909, pp. 15-16

78 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, p. 20

Према неким грчким историчарима, такве тврдње поклопиле су се са секуларизацијским и модерничким пројектом западних историчара крајем осамнаестог века да од идентитета некадашњег хришћанског православног Константинопољског царства у Грчкој створе неопагански хеленски идентитет.⁷⁹ На тај начин традиционалну православну верзију „панславизма“ руског мислиоца Николаја Данилевског, или верзију православне мултиетничке балканске државе на Балканском полуострву борца за ослобођење Грчке Риге од Фере (Риге Велестинлиса),⁸⁰ је на Балканском полуострву, најпре у теорији, а затим и у геополитичкој пракси, успешно заменила идеја германских филолога и историчара Вилхелма Тирша и Јакова Фалмерајера о потреби стварања неопаганског „хеленско-индогерманског концепта“ модерне државе Грчке као продужења германске државе до Егејског мора⁸¹ и бране повратку Русије на балкански простор и источни Медитеран, то јест као бране евентуалној обнови православног Константинопољског царства након повлачења Османских турских војних снага са територије Балканског полуострва.⁸² Упркос снажном противљењу тадашњих становника Грчке,⁸³ немачки просветни радник Фридрих Вилхелм Тирш је, као особа са великим утицајем на германског цара Лудвига Првог и на германског дворског архитекту Леа вон Клензеа, имао утицаја на стварање идеје о устоличавању једне проширене германске државе („Mittelstaat“) од Немачке преко Егејског мора, што је, према њиховој замисли, могло да помогне да се успостави „духовна унија између Баварске и древне Грчке.“

79 Alexis Politis, “From Christian Roman Emperors to the Glorious Greek Ancestors,”; David Ricks and Paul Magdalino, (eds.), *Byzantium and the Modern Greek Identity*, Centre for Hellenic Studies, Kings College London, 1998; Stathis Gourgouris, *Dream Nation: Enlightenment, Colonization and the Institution of Modern Greece*, Stanford University Press, 1996

80 Leften Stavros Stavrianos, *Balkan Federation: A History of the Movement Toward Balkan Unity in Modern Times*, Archon Books, 1964

81 Tuska Benes, *In Babel's Shadow: Language, Philology, and the Nation in Nineteenth Century*, Wayne State University Press, 2008, p. 181

82 Wilhelm von Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833; Lewis Sergeant, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897, p. 2; Thomas Leeb, *Jakob Philipp Fallmerayer: Publizist und Politiker zwischen Revolution und Reaktion*, Munich, 1996, pp. 113-114; Danforth, Loring M., 1984. “The Ideological Context of the Search for Continuities in Greek Culture”, *Journal of Modern Greek Studies*, May 1984., pp. 53-85

83 Tuska Benes, *In Babel's Shadow: Language, Philology, and the Nation in Nineteenth Century*, p. 181

У смислу такве жеље германског цара Лудвига Првог и научника као што су историчар Август Шлецер, архитекта Лео вон Клензе или историчар и археолог Рудолф Стефани из Хабсбуршке монархије, да Стари-Нови Рим прошири своју власт на Црно и Егејско море, може да се схвати и тадашње оснивање Одељења за „грчке и римске“ старине Црног мора при руском Ермитажу, према којем су старине на територији древне Русије биле проглашене грчким и римским, а не изворним словенским „варварским“ старинама.⁸⁴ С друге стране, уз његово заговарање „подршци Европе Османском турском царству да буде брана против утицаја Русије на Балканско полуострво у том периоду“,⁸⁵ педагог и филолог Фридрих Вилхелм Тирш је био познат и по томе што је написао нову граматику грчког језика.⁸⁶ Иако су се таквом „западњачком хеленизму“ снажно противили становници тадашње Грчке,⁸⁷ од 1837. године у „Краљевској школи уметности“ на Атинском универзитету била је успостављена германска „школа класичних студија“ (*Altertumswissenschaft*) на којој су атински филолози и историчари школовани у Немачкој предавали древну грчку уметност,⁸⁸ и под утицајем археолога Лудвига Роса и Карла Милера полемисали колико је било утицаја Словена, а колико утицаја Египћана у древним сеобама народа у Грчкој.⁸⁹ Да су Германи замишљали новостворену државу

84 Irina V. Tunkina, “The Formation of a Russian Science of Classical Antiquities of Southern Russian the 18th and early 19th century”, p. 342; Evgeniy N. Nosov and Alexander E. Musin (Ed.), *The Imperial Archaeological Commission (1859–1917) to the 150th Anniversary of Foundation*, Russian Academy of Sciences, Institute for the History of Material Culture, Saint Petersburg, 2009, p. 59

85 Friedrich Wilhelm von Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833; Lewis Sergeant, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897, p. 2.

86 Friedrich Wilhelm von Thiersch, *The Greek Grammar*, transl. D. K. Sandford, William Blackwood, Edinburgh, T. Cadell, Strand, London, 1830

87 Yanis Hamilakis, *The Nation and its Ruins: Antiquity, Archaeology, and National Imagination in Greece*, „From Western to Indigenous Hellenism: Antiquity, Archaeology, and the Invention of Modern Greece“, *Classical Presences*, Oxford University Press, 2007, p. 107, cit. Psyllas 1974: 200–202.

88 Eleonora Vraskidou, „Art history at the art school: Revisiting the institutional origins of the discipline based on the case of nineteenth-century Greece“, *Journal of Art Historiography* Number 13, December 2015, p. 15, cit. Sophia Matthaiou, ‘Establishing the discipline of classical philology in nineteenth-century Greece’, *The Historical Review*, 8, 2011, 117-148.

89 Klaus Fittschen, „Griechenland und der Orient-Ludwig Ross gegen Karl Otfried Müller“, in Goette Hans Rupprecht et Palagia Olga (éds), *Ludwig Ross und Griechenland. Akten des internationalen Kolloquiums, Athen, 2-3 Oktober 2002*, Rahden/Westf., Verlag Marie Leidorf GmbH, 2005; Brian Wick, “Greek Origins and Organic Metaphors: Ideals of Cultural Autonomy in Neohumanist

Грчку као продужење „баварске државе до Егејског мора“, слично историчару Августу вон Шлецеру који је замишљао продужење Хабсбуршке монархије до Црног мора, сведочи и писмо археолога Лудвига Куртијуса, надлежног за ископавање археолошког налазишта на грчкој планини Олимп, тадашњем немачком министарству, у којем је упоредио достигнућа тадашњих немачких археолога у иностранству са успешним продорима пруске технологије и пруских оружаних снага на Исток, и предвидео да ће се „тек у будућности показати успешне последице такве нове културне политике „продора на Исток““.⁹⁰ Истовремено, након потписивања *Ункјар-инкелиског уговора* између Русије и Турске 1833. године, Русија је била стекла политичку моћ на подручју мореуза Дарданели у југоисточној Европи, што није одговарало интересима тадашње британске спољне политике у том подручју, као и на Балканском полуострву.⁹¹ Због тога су, у случају Србије, пољски кнез Адам Чарториски и енглески дипломата и путописац Дејвид Уркарт успели да усмере тадашње српске политичаре у правцу остваривања идеје о оснивању будуће државе Јужних Словена под утицајем Француске и Енглеске, која је требало да буде, према жељама Уркарта и Чарториског, „супростављена азијском пан-славизму Санкт Петербурга“⁹². Према тврдњама дипломате Дејвида Уркарта,⁹³ приликом његових тадашњих разговора са кнезом Милошом Обреновићем

Germany from Winckelmann to Curtius”, *Journal of the History of Ideas*, Vol. 63, No. 3, University of Pennsylvania Press, July, 2002

90 Suzanne L. Marchand, *Down from Olympus: Archaeology and Philhellenism in Germany, 1750-1970*, Princeton University Press, 2003, p. 92, cit. Ludwig Curtius

91 Веселин Костић, „Давид Уркарт – писац прве енглеске историје Србије“, *Историјски часопис*, књ. LIII (2006), стр. 240, цит. Phyllis Auty, „Neobjavljeni dokumenti engleskog ministarstva spoljnih poslova o Srbiji 1837-1911“, *Историјски часопис*, XII-XIII (1961-1962), 413-443. и цит. L.S. Stavrijanos, *Istorija Balkana posle 1453. godine*, prev. V. Kostić, Beograd, 2005, 289-294. Такође видети *Исто*, стр. 241, цит. Stevan K. Pavlowitch, *Anglo-Russian Rivalry in Serbia 1837-1839. The Mission of Colonel Hodges*, Paris Mouton La Haye, 1961, str. 21-23. и цит. Charles Webster, *op. cit.*, n. 328 који изражава сумњу у веродостојност исказа Уркарта без проверавања других историјских извора.

92 Dusan Batakovic, „Liija Garasanin's Nacertanije: A Reassessment“ *Balkanica*, vol. XXV-1, Belgrade 1994, pp. 157-183., цит. “Mémoire présenté à M. de Bourqueney le 22 février 1844 au sujet des défiances que lui exprimaient l’Ambassadeur d’Angleterre et l’intervence d’Autriche contre les Slaves, et les rapports de ceux-ci avec les Polonais“, in: Portofolio, London, no. XI, 1. 06. 1844.

93 Веселин Костић, „Давид Уркарт – писац прве енглеске историје Србије“, стр. 249, цит. Ч. Мијаговић, “Кнез Милош и пуковник Хоџес”, *Споменик СКА*, 17 (1892), 42. . Међутим, како примећује В. Костић, један историчар сумња у веродостојност таквих Уркартових тврдњи (цит. Stevan K. Pavlowitch., *op. cit.*, 23.).

у Србији, било је договорено да се Србија „ослободи од зависности од Русије“⁹⁴ и да успостави непосредне трговачке везе са Енглеском.⁹⁵ То су, како би српски политичари прихватили ту идеју, остварили убачени агенти и следбеници идеја кнеза Адама Чарториског у српске политичке кругове, својим активностима усмереним у правцу кварења односа између Србије, Бугарске и Русије.⁹⁶ У склопу једне такве идеје је деловао и хрватски политичар француско-немачког порекла Људевит Гај (Ludwig von Gay),⁹⁷ постављен на чело тадашњег *Илирског покрета*,⁹⁸ који се залагао за стварање будуће државе Јужних Словена са седиштем у Београду. Због такве геополитичке ситуације у деветнаестом веку, кнежевина, а након тога и краљевина Србија се одрекла самосталног вођења своје економске политике и спољних послова у корист западних сила, поготово након *Берлинског конгреса* 1878. године и након тајног потписивања *Тајне конвенције* између кнеза Милана Обреновића и представника Бечког двора 1881. Године. Тада се тадашња српска власт тајно „званично-незванично“ одрекла самосталности српске државе у корист Хабсбуршке монархије и, последично томе, усмерила курс своје спољне политике у правцу заостравања односа са Бугарском и Русијом, што је имплицитно најавио српски министар просвете и црквених дела Стојан Новаковић чином укидања изучавања руског језика у Великој школи у Београду и озваничавањем у српском образовном систему тезе аустроугарског политичара Венијамина Калаја о Србима као досељеницима, а не аутохтоном становништву Балканског полуострва.⁹⁹ Од тог

94 Душан Батаковић, „Ilija Garasanin's Nacertanije: A Reassessment“ *Balkanica*, vol. XXV-1, Belgrade 1994, pp. 157-183, http://www.academia.edu/2537059/Ilija_Garasanin_Nacertanije_A_Reassessment

95 Веселин Костић, „Давид Уркарт – писац прве енглеске историје Србије“, стр. 242; 249, цит. Писмо Дејвида Уркарта мајци, 25. априла 1832. Узмунуу Balliol College, Oxford, *David Urquhart's Papers*, I C1 (8) о његовој жељи да „живну Србији просвећујемесни живаљуњој“.

96 Robert A. Berry, „Czartoryski's Hôtel Lambert and the Great Powers in the Balkans, 1832-1848“, *The International History Review* Vol. 7, No. 1 (Feb., 1985), pp. 45-67.

97 Као пример писања изворне верзије имена Људевита Гаја видети Ludwig von Gay, *Die Schlösser bei Krapina sammt einem Anhang von der dortigen Gegend in botanischer Hinsicht*, Hörer der zweiten Humanitäts-Classe. Karlstadt, 1826

98 *Danica Ilirska*, Četvoroletni tečaj, (Ur. Ljudevit Gaj), Tiskara Dr. Ljudevit Gaja, Zagreb, 1839: Лудвиг вон Геј (Људевит Гај) је 1839. године писао да су „Илири источне цркве под славним именом сербским неоскверњену азбуку цирилску сачували“.

99 Бенијамин Калаји, *Историја српског народа*, прев. Гаврило Витковић, Државна штампарија, Београд, 1882. стр. 9: „Срби и Хрвати су се доселили на Балканско полуострво

периода је заустављено и сазнавање истине¹⁰⁰ о славној преднемањихкој и немањихкој српско-бугарско-руској историји у званичним образовним програмима,¹⁰¹ и отпочело је објављивање дискутабилних садржаја у историјским уџбеницима и јавном медијском простору Србије, на што се надовезао процес уништавања православних манастира, историјских докумената и осталог српског културног блага на подручју Србије.¹⁰² Не само да је министар просвете и црквених дела и историчар Стојан Новаковић дао да се Калајева лажна историја српског народа објави о трошку Српске државне штампарије и уврсти у званични српски образовни систем, него је и 1882. године ангажовао барона Хуга Герхарда Штрела да изради грб Краљевине Србије. Барон Штрел је то урадио приказујући у новом српском грбу једног од традиционалних симбола српског царства, двоглавог орла, са спуштеним крилима, за разлику од ранијег приказа двоглавог орла уздигнутих крила у грбу српске средњовековне династије Немањића и у грбу кнеза Лазара Хребељановића.¹⁰³

у првој половини седмог века на Балканско полуострво у налету скитничких пљачкања.“

100 О бомбардовању Градске библиотеке у Београду и крађи преко четрдесет вагона историјских докумената из Србије током Другог светског рата и о осталом украденом културном благау видети књигу Војислав М. Јовановић, *Потрага за украденом историјом*, Југоисток ДОО, Београд, 2010.; Борис Субашић, „Украдена историја: Без тапија нема ни Србије“, *Новости*, 17. 11. 2011., <http://www.novosti.rs/вести/култура.487.html:353868-Ukradena-istorija-Bez-tapija-nema-ni-Srbije>, cit. историчари и правници Владимир Давидовић, Никола Кусовац; Борис Субашић, „Украдена историја: Држава још нема списак опљачканог“, *Новости*, 19. 11. 2011., <http://www.novosti.rs/вести/култура.487.html:354153-Ukradena-istorija-Drzava-jos-nema-spisak-opljackanog>, cit. портпарол Министарства културе Ана Суботић.

101 О сродству преднемањихке династије са водећим руским, бугарским и константинополским династијама видети Josephi Simoni Assemani, *Kalendaria Ecclesiae*, Tomus 6, Amidei, Romae, 1755, pp. 13-14; 16; 23; 48-49, cit. Cantacuzenus, Scylitzes, Zonaras, De Cange, Flach; Niebuhr, B. G. (ed.) (1853) Michael Attaliota, *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*, „Mikhael Attaliota“, Bonn, p. 56.; Timothy E. Gregory, *A History of Byzantium*, Blackwell, 2005, p.251.

102 С. Шулягич, „екологија и уништење сербског националног самосознања“ *Вестник Череповецкого Государственного Университета* Но. 6 (59), Октабр, Череповецкий государственный университет, Череповец, 2014., стр. 41-44

103 Марко П. Атлагић, „Одређивање националних хералдичких симбола на примјеру Сарба и Хрвата“, *Зборник радова Филозофског факултета XXXIX / 2009.*, стр.183

Грб црвеног двоглавог орла на белој позадини династије Немањића у цркви Пресвете Богородице Љевишке, Призрен, Косово и Метохија, Србија¹⁰⁴

Ипак, српски народ је симболику царског двоглавог орла вековима одржао у колективној свести у својим српским епским песмама, често спомињући у њима мотиве два сива орла или два сива сокола, обично у контексту српских царева, племића, ратника из Битке на Косову пољу 1389., године, народних јунака, младожења и слично.

Током деветнаестог века, у склопу културолошког процеса постепеног устоличавања Старог-Новог Рима у Србији и околним државама, 1881. године је у селу Кличевцу у близини града Пожаревац у Србији била пронађена фигура „Кличевачки идол“ из средњег бронзаног доба (15.-13. век пре Христа).¹⁰⁵ Затим је кустос Градског музеја у Вршцу и археолог Феликс Милекер на гробљу у северном делу Вршца у октобру 1907. године пронашао део груди једне фигурине која је била једноставнија верзија „Кличовачког идола“, а затим у априлу 1913. године и једну читаву фигуру као мању и слабију имитацију „Кличевачког идола“.¹⁰⁶ Ове две фигуре, у комбинацији

104 Извор фотографије: В. Ћуп, *gracanicaonline.info*

105 Борис Субашић, „Сензационално откриће у Виминацијуму“, *Новости*, 17. 10. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже/409.html:401710-Senzacionalno-otkrice-u-Viminacijumu>, цит. Илија Данковић, Миомир Кораћ; Драгана Матовић, „Како је пљачкан Народни музеј у Београду: Украли чак и јагаган Карађорђа!“, *Новости*, 17. 05. 2015.

106 Феликс Милекер, „Идол од иловаче у Вршцу“, *Старинар*, Трећа серија, књига друга, *Археолошко друштво*, Београд, 1923, стр. 1-2, цит. издање угарске академије *Archaeologiai*

са касније пронађеним фигуром паганског божанства-птице које вози колица, тзв. „Дупљајским колицима“, пронађеном у селу Дупљаји у близини Вршца, као и у комбинацији са њеним касније пронађеним различитим верзијама, даје полазну основу за објашњење развоја пост-Великопотопне митологије и читавог низа претхришћанских веровања, обичаја и манира и културе становништва које је у праисторији живело на подручју данашње Србије. Међутим, када је 1882. године у Србији донешен нови закон о основним школама, започето је објављивање низа уџбеника историје за основне школе, међу којима су највише издања имали уџбеници историчара Јоксима Ст. Марковића и Михаила Јовића. У периоду од 1882. до 1913. године историјски уџбеник Михаила Јовића био је прилагођаван новим наставним плановима, те је постао погодан за наставу историје у основним школама у новооснованом Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца и у Краљевини Југославији.¹⁰⁷ Будући да је стварањем државе Југославије ранија Краљевина Србија званично била удружена са некадашњим територијалним делом Хабсбуршке монархије, против које се борила у Првом светском рату, историјски програм те нове државе Југославије је морао да исказе компромис, односно да буде прилагођен новом „заједничком тржишту“ становништва Балканског полуострва, будући да је то новоудружено становништво у нову државу Југославију до тада вековима било изложено различитим интерпретацијама политичке философије царстава у којима су живели. Краљевина Југославија је заправо била државни облик остварења идеје германског историчара Августа вон Шлецера и његових следбеника из осамнаестог и деветнаестог века о „проширењу Аустријског царства до Црног мора“,¹⁰⁸ и „претварања“ „Дунавске метрополе“¹⁰⁹ „Беча

Közlemények, св. XX (Пешта, 1897)

107 Драгица Кољанин, „Настава и уџбеници историје у основним школама у Србији (1880-1913.)“, Истраживања бр. 24, Нови Сад, 2013., стр. 362-363

108 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerodne korespodence Žige Zoisa*, Disertacija, Univerza v Novi Gorici Fakulteta za podiplomski študij, Nova Gorica, 2009., <http://www.ung.si/~library/doktorati/interkulturni/6Vidmar.pdf>, str. 306., 307, 309, cit. писмо Јерњеја Копитара индустријалцу Жиги Цојсу из Трста од 20. марта 1816. године, (*Исто дело*, стр. 275, cit. Pisma Žige Zoisa II, MP 83.).

109 Nicholas Parsons, *Vienna: A Cultural History*, Oxford University Press, 2008: Беч је за себе присвојио назив Дунавска метропола, као средиште Дунавске монархије („Donaumonarchie“), односно Аустроугарске монархије.

у центар словенских студија“.¹¹⁰ Тако су, например, након Берлинског конгреса 1878. године и *Тајне конвенције* 1881. године бројне генерације српских ђака остале ускраћене за сазнања о античким историјским изворима према којима је такозвани „илирски“ цар Генције, био „потомак српске царске династије Агрона и Теуте из Рисна на Јадранском мору“,¹¹¹ и у другом веку пре Христа столовао у Скадру¹¹² у данашњој Албанији, а у Скадру је такође, према записима римокатоличког свештеника Андрије Качића-Миошића,¹¹³ историчара Јована Рајића¹¹⁴ и историчара Милоша Милојевића,¹¹⁵ такође и 492. године¹¹⁶ столовао „свевладајући“ српски цар из династије Дрвенаровића (Дрванића).¹¹⁷ Историчар Милош Милојевић је установио и приказао породичну генеалогску повезницу српске средњовековне династије Немањића са српском преднемањићком династијом Свевладовића - Дрвенаровића на основу проучавања древних народних српских песама на

110 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerdodne korespondence Žige Zoisa*, стр. 275, cit. Pisma Žige Zoisa II, MP 83.

111 Appian, *Roman History* 10.10; Joannis Zonarae, *Historica Annalum*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: „Domino Aregoni, Sardionarum regi“.; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874, p. 23

112 Livius, *Roman History* 44. 31-32; Appian, *Illyrians* 9; Андрија Качић Миошић, *Разговор угодни народа словинског* Извор <http://dzs.ffzg.hr/popis.htm>. „Слиди кратко указање од старих краља словинских и догађаји који се у стара времена згодише у државама словинским, из различитих књига извађени и на свитлост постављени“. О Агроновом сину Генцију Качић-Миошић пише: „На 3784. Генцио, краљ словински, по наговору Персеја, краља македонскога, учини се непријатељ Римљана, који с великом војском дођоше у Далмацију тер му многе градове освојише, најпосли Скадар у кога се бише затворија. И тада краљество словинско и македонско под област Римљана паде.“

113 Андрија Качић Миошић, *Разговор угодни народа словинског*, <http://dzs.ffzg.hr/popis.htm>. „Слиди кратко указање од старих краља словинских и догађаји који се у стара времена згодише у државама словинским, из различитих књига извађени и на свитлост постављени“. О Агроновом сину Генцију Качић-Миошић пише: „На 3784. Генцио, краљ словински, по наговору Персеја, краља македонскога, учини се непријатељ Римљана, који с великом војском дођоше у Далмацију тер му многе градове освојише, најпосли Скадар у кога се бише затворија. И тада краљество словинско и македонско под област Римљана паде.“

114 Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov... vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794

115 Милош Милојевић, *Одломци историје Срба*, Државна штампарија Краљевине Србије, Београд, 1972., стр. 63

116 Андрија Качић-Миошић, *Разговори угодни народа словинског*, http://www.archive.org/stream/razgovorugodnin00miogooog/razgovorugodnin00miogooog_djvu.txt; Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov... vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794; Милош Милојевић, *Одломци Историје Срба*, Државна Штампарија, Београд, 1872

117 Аљоша Арсенивић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008., стр. 373.

Балканском полуострву, а затим је ту генеалогску повезницу српске преднемањичке и немањичке династије 1869. године објавио у збирци обредних песама *Песме и обичаји укупног народа српског – обредне песме*.¹¹⁸ Насупрот таквој изворној српској историографији, теза аустроугарског намесника у Босни и Херцеговини Венијамина Калаја да су се Срби са Карпатских планина „доселили први пут на Балканско полуострво у седмом веку“,¹¹⁹ била је написана на основу једног врло дискутабилног преписа историјске хронике *De administrando imperio* (*О управљању царством*) цара-историчара Константина Порфирогенита, којег је наводно цар-историчар Порфирогенит написао 959. године, исте године када је тај исти цар-историчар написао још једну историјску хронику под насловом *Foedera, ivra, acsocietates imperii Romani* (*Савези, права и друштва Римског царства*), у којој нема ниједне речи о наводном досељавању Срба и Хрвата на простор Балканског полуострва у седмом веку.¹²⁰ Због таквог историографског замешатељства у образовном систему Србије од друге половине деветнаестог века до данашњих дана, Срби су занемарили средњовековне српске, бугарске и руске историјске изворе који су сведочили о древној и славној српској историји и о вековима дугој генеалогској и породичној повезаности владара

118 Аљоша Арсенивић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, стр. 373. „Најзанимљивије знање које добијамо у збирци обредних песама *Песме и обичаји укупног народа српског – обредне песме* јесте презиме Стефана Немање – Дрванић или Дрвенаровић. У песмама 217 и 255 спомиње се царска лоза Дрвенаровића, а у песмама 109, 129 и 175 Немањичима се додаје презиме Дрванић, односно Дрвенаровић: Пј. 109: „Свети Сава србска слава... Свети Сава Немањићу Немањићу Дрванићу...“; стр. 374: У песми 129 наглашава се порекло Немање из старе лозе „србских цара лозе Дрвенара“: „... Из питомог Драча у крај мора, Из питомог Драча из те Зете, Миле Зете србске дједовине, Дједовине цара поноситих, Србских цара лозе Дрвенара И младога Стевана Немање, А Немање Дрвенаровића“, што значи да је у младости Стефана Немање, вероватно између 1160 и 1170. године настала та песма.“

119 Бенијамин Калаји, *Историја српског народа*, прев. Гаврило Витковић, Државна штампарија, Београд, 1882., стр. 9

120 Александар Митић, „Пројектовање историје Срба и Руса од 17. до 19. века и политичке последице такве историографије“, Политичка историја Словена између мита и стварности, ур. Сања Шуљагић, Институт за политичке студијес, Београд, 15. 11.2019., стр. 264: Историјска хроника *De administrando imperio* (*О управљању царством*) цара-историчара Константина Порфирогенита наводно је настала 959. године, исте године када је, према делу *Il regno degli Slavi* (*Краљевство Словена*) римокатоличког свештеника и историчара Мавра Орбинија, који се притом позивао на дело данас непознатог холандског издавача Арпотака Бурдегалера, настала још једна историјска хроника истог цара-историчара Константина Порфирогенита под насловом *Foedera, ivra, acsocietates imperii Romani* (*Савези, права и друштва Римског царства*), у којој нема ниједне речи о наводном досељавању Срба и Хрвата на простор Балканског полуострва у наведеном периоду.

из средњовековних српских, бугарских, грчких и руских династија. Такав процес у Србији се историјски надовезао на ранији процес уништавања и прекрајања важних изворних руских историјских извора и уношења у руски образовни систем германско-нордијске верзије руске историје од стране историчара Августа фон Шлецеса и његових следбеника у периоду владавине царице Екатарине Друге у Руском царству.¹²¹ Након тих чинова прекрајања руске и српске историографије, многобројне генерације руских, српских и осталих словенских ђака су дуго времена биле спречене да знају да је све до двадесетог века Аустроугарски двор Србе називао „славним Србима Илирима“ или „Расима“ као аутохтоним народом на Балканском полуострву,¹²² или да из историјских античких извора сазнају не само да је у Рисну у данашњој Црној гори у трећем веку пре Христа постојало славно „српско царство цара Агрона и царице Теуте“,¹²³ и да је престоница њиховог потомка краља Генција после тога био Скадар у данашњој Албанији,¹²⁴ него и да сазнају да су словенска насеља ковача, металурга и трговаца Новгород и Ладогу¹²⁵ саградили Словени-Илири,

121 Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839, p. 301-303: У Москви 1812. године спаљени су најбољи преписи оригиналног дела *Латонис* или *Хроника* Оца Нестора Кијевског *Paper-Codices* из 14. и 15. века, а преосталу највреднију копију *Хронике* Шлецер није објавио све док није довршио свој четрдесетогодишњи рад на њеном комплетирању... Јасикоф је превео овај рукопис на руски језик и објавио га у три тома под именом Оца Нестора или *Стари руски латонис на старом словенском дијалекту*, прикупљен, преведен и илустрован од стране А. Л. Шлецера у Сент Петербургу од 1809. до 1819. године.“

122 Emil Picot, *Les Serbes de Hongrie*, Prague, 1873, стр. 164: При Аустријском двору је 4. јуна 1792. године за Србе била основана „Илирска придворна канцеларија“ (*Cancelaria Illyrica*).“ О томе видети „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hof u. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhefarovic и Nenadovic, Музеј Матика Српска, Нови Сад, 1745 (14. april, 1715).

123 Appian, *Roman History* 10.10; Joannis Zonarae: *Historica Annalum*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: „Domino Aregoni, Sardionarum regi“.; (У вези са изразом “Сардионарум реги” видети објашњења германских филологада изрази Сарда и Барба се односе на Сарба: Friedrich Heinrich Theodor Bischoff, Johann Heinrich Möller, *Verleichendes wörterbuch der alten, mittleren und neuen geographie*. Becker, Gotha, 1829, p. 894; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874, p. 23. Такође видети о Сардима, Скордисцима или Рашанима: Hewitt James Francis Katherinus, *History and chronology of the myth-making age*, London, J. Parker and Co., 1901, p. 138, cit. Sayce, Hibbert, *Lectures for 1887*, Lect. i. p. 26, note I, 28, I, Lect. 3., p. 134, I, 166, I. Lect. 4., p. 245, 6.): „Сарди, рођени од акадеке богиње Саре или Шапе („куће“).“

124 Livius, *Roman History* 44. 31-32; Appian, *Illyrians* 9

125 Ирина Самойлова, „Археолог Рјабинин нашел древнейшую на Руси Крепость Старая Ладога“, 25. 08. 2018., http://www.oldladoga.ru/arheolog_rjabinin_nashel_drevneishuyu_na.html: Археолог Евгениј А. Рјабинин утврдио је да су Словени основали 753. године тврђаву

дошавши у то подручје са обала реке Дунав на Балканском полуострву.¹²⁶

Због тога је потребно да се објасни како је могуће да, након вишевековних геополитичких турбуленција изазваних разликом у моралној и политичкој философији Старог-Новог Рима на једној страни, и Источног Константинопољског царства на другој страни, на почетку двадесет и првог века ђаци и студенти у Србији нису у могућности, између осталих чињеница везаних за извориште и развој српског идентитета, да сазнају неке основне чињенице везане за извориште и развој српског писма и језика. Због тога генерацијама српских ђака и студената нису довољно познате чињенице да је аналитичко-синтетичком и компаративном методом проучавања развоја древног старосрпскојерменског, односно такозваног „винчанског“ писма и пост-винчанских фонетских и пиктографских писама, праисторијских археолошких предмета и камених споменика, као и праисторијске митологије и изворног хришћанства, могуће утврдити комплементарну повезаност пронађених праисторијских предмета у археолошким налазиштима у Србији са најстаријим пронађеним историјским записима широм света. Ти артефакти и историјски записи се односе и објашњавају хералдику и иконографију Великог потопа и Нојеве барке у једном широком простору разгранате пост-Винчанске цивилизације на Балканском полуострву, која је културним, трговачким и другим контактима повезивала кавкаско-анадолијско-црноморско-новгородско-балтичко-средње и јужноевропско подручје, преко медитеранских морских путева, преко реке Дунав и њених притока, као и путем црноморских и азијских река. Тим путевима се од различитих предела Европе све до далекоисточних азијских пространа хиљадама година у низу одвијала трговина

Љубиша у насељу ковача и занатлија Земљано градиште у Ладоги, које је контролисало тадашњу трговину између „Викинга и Грка“.

126 *Летопис монаха Лаврентија* из 1377. године, Народна библиотека Русије, Санкт Петербург, Ф.п.ИВ.2; Жих М. Иванович, „О соотношении „Новгородской“ и „Ладожской“ версий сказания о призвании варягов в начальном русском летописании“, *Вестник Альянс-Архео* 24, Москва, Санкт Петербург, 2018., стр. 23, цит. ПСРЛ Т. 1 Стб. 6; Т2. Стб. 5.; Такве средњовековне наводе потврдили су филолог и историчар Хајнрих Кунстман и остали савремени историчари и филолози, о томе видети: Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996, стр. 168-171; Heinrich Kunstmann, *Über de Herkunft der Polen von Balkan*, DwS, 29, 1984, cit. *Urhunde aus Karlovac (Карловачки родослов)*

металима, шкољкама, житом, ћилибаром, крзном и осталим производима. Међутим, упоредо са нарастајућим концептом секуларизма у друштвеним и хуманистичким наукама, произашлим из ренесансе, хуманизма и просветитељства, укључујући ту и социодарвинистички и еугенички концепт Старог-Новог Рима примењен на становништво балканско-црноморско-анадолијских држава током Првог и Другог светског рата и касније, текао је и процес деисторизације српског претхришћанског и хришћанског културног наслеђа. Тадашњи западни политичари и научници су покренули процес деисторизације дотадашњег богатог српског културног наслеђа, јер је оно сведочило о изворности и трајању српског народа на одређеним географским подручјима на којима су припадници прото-етнија старих Срба оставили материјалне и духовне доказе о свом животу од праисторије до данашњих дана. Због тога је симптоматично да и у данашње време, иако српски народ поседује, након периода уништавања или присвајања његовог културног наслеђе, преостало драгоцену културно наслеђе старо хиљадама година, у савременој држави Србији још увек не постоји стратегија одговарајућег представљања тог културног наслеђа у свету.¹²⁷ То се догађа не само због незваничне, али у пракси ипак лако препознатљиве, нефункционалности политичких и културних институција у савременој Србији, него и због још увек преовладавајућих геополитичких интереса да се континуитет цивилизације старих Срба и осталих Словена са данашњим Србима и осталим Словенима сакрије и сведе само под уопштени контекст „грчко-римске“ или „византијске“ цивилизације. Таква „културна политика“ опстаје од деветнаестог века, када је у Руском царству један од страних историчара и археолога задужен за научну класификацију, датирање и интерпретацију ремек-дела античке уметности пронађених у северном црноморском подручју, Рудолф Едуардович Стефани, који је деценијама управљао Одељењем за „грчке и римске“ старине при Ермитажу, третирао „са становишта грчке уметности“, по његовим речима, „варварске“ (словенске скитске-сарматске)

127 Борис Субашић, „Културно благо у Србији: Унеску нема ко да пише“, *Новости*, 19. 07. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:389231-Културно-благо-у-Србији-Унеску-нема-ко-да-пише>

антиквитете које је проналазио и проучавао.¹²⁸ С друге стране, на територији Балканског полуострва и Источног Медитерана били су пронађени артефакти који сведоче о постојању древне словенске цивилизације на тим подручјима, као на пример табла од теракоте на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“), датирана у четврти век пре Христа,¹²⁹ или топоними широм данашње Грчке из времена древних Пелазга пре насељавања Хелена,¹³⁰ о којима је у своје време писао и историчар Плиније у свом делу *Историја*.¹³¹ Употреба различитих интеграционих назива за носиоце словенске цивилизације, односно за носиоце цивилизације потомака митског дива „Полифема“, којег историчар Стефано Долчи назива „Словеном“,¹³² уместо помињања њихових етнонима, постала је устаљена још у доба старог Римског царства, када су на Балканском полуострву биле прављене нове територијалне границе, и његове територије биле обележаване именима Илирик, Дакија или Мезија.¹³³

128 Irina V. Tunkina, “The Formation of a Russian Science of Classical Antiquities of Southern Russia in the 18th and early 19th century”, p. 342; Evgeniy N. Nosov and Alexander E. Musin (Ed.), *The Imperial Archaeological Commission (1859–1917) to the 150th Anniversary of Foundation*, Russian Academy of Sciences, Institute for the History of Material Culture, Saint Petersburg, 2009, p. 59

129 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и Т. Volanskii, *Pamjatnikipismenosti Slovjandorizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tabl, lb): У колекцији Ди Мизинис у месту Фермо на југу Италије чува се табла од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“).

130 Сурпrian Robert, *Lemondeslave, sonpasse, sonetatpresentetsonavenir*, TomeII, Paris, 1852, стр. 20-21: Филолог и историчар Сипријан Робер је тврдио да су „илирски Срби изашли из пелазгијског стабла“ (стр. 8) и као један од многобројних примера за то навео име назива града Србика (Србејка) у античкој Македонији. О топонимима у античко доба *Serbiauh* (Србљани), *Serbiauh* (Србљана) и *Serbiana* у Епиру, *Surbi* (Срби) на заливу Вола, *Sourph* (Срби) у Фтиотиди у Тесалији, *Zerbianica* (Србијанка) у Коринтији, *Surmpani* (Србани) у Елиди, *Serbou* (Србе) у Аркадији, *Sourpi* (Срби) у Ливадији, *Sermpisia* (Србица) на Еубеји, *Serbota* (Србота) и *Zarmpisia* (Србица) у Месенији, *Serbeika* (Србејка) и *Zarmpisia*. (Србица) у Лаконији видети *Lemonus Matusce Српске* 104. 43.

131 Pliny The Elder, *Natural history*, G. Barclay, London, 1847, Book IV, Chapter III; Chapter VI

132 Sebastiano Dolci, *Epistola Hier. Franc. Zanetti in Dissertationem de linguae illyricae vetustate, et amplitudine confutata*, Rinaldi – Ferrariae, 1754, p. 15: Према Есхилу, Страбону и Аримаспосу, митски Полифемус, отац Илира и Скордиска је етноом за „Словен“, јер Полифем значи ништа друго него на латинском језику „славан човек“, „multafame.“; F. Sebastiano Dolci, „De Illyricae linguae vetustate et amplitudine“, XXXII, *Dissertatio historico-chronologico-critica*, Venetiis. MDCCCLIV, p. 51: “Jam vero ex vetustissimis monumentis constat, Thracibus, Illyricis, Sarmatis et Getis Scythicae (quae modo Illyrica, vel Slavonica appellatur)“. С друге стране, Апијан га назива Пеон, односно Полифемуса као Пеона, оца Трибала и Скордиска назива и сматра да је био син Посејдона и Хелене, а име божанства Пеон се појављује и 1.400 година пре Христа на земљаној табли исписаној Линеарним Б писмом (Ventris, Shadwich, 1956, 122) (у Antonije Shkokljević, *Slave Nikolovski – Katin, Prehistory – Central Balkans, Cradle of Aegean culture*, прев., ур. Risto Стефов, е-књига Risto Stefov Publications, Торонто, Канада, 2013, стр. 209

133 Barthold Georg Niebuhr, *Lectures on ancient ethnography and geography: comprising*

Уз чињеницу да је проучавање српског идентитета у периоду винчанске цивилизације отежано због чињенично тешког стања археолошких налазишта Старчево, Винча и различитих налазишта из периода древне историје у Србији, данашње генерације су ускраћене за знање о српском идентитету у праисторијском периоду и због континуираног масовног пљачкања и уништавања културног блага у Србији, како у периоду владавине османског Турског царства,¹³⁴ тако и у периоду Модерне и Постмодерне у процесу стварања модерне грађанске државе Србије. Такође и у данашњем времену, због неодговарајуће заштите државе, годинама су вршена илегална ископавања и пљачка или препродаја многих предмета из археолошког налазишта Винча и из осталих археолошких локалитета из периода древне историје на подручју данашње Србије, Румуније, Бугарске, Македоније и Босне и Херцеговине.¹³⁵ Илегално ископавање археолошких предмета на Балкану је доживело процват током осамдесетих година двадесетог века, када је почео слободнији увоз детектора за метал, и неометано је настављено у деведесетим годинама двадесетог века.¹³⁶ Међутим, државне институције нису

Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, the north of Africa, etc., Vol. 1, Walton and Maberly, 1853, pp. 281-282; 298.; „Након што је Римско царство завладало простором Балканског полуострва подељене су територије тако што су за границе одређиване реке, иако су планине праве природне границе. Римски Илирикум био је уметни и политички назив за тадашњи грчки „Илириои“, односно Илиридис.“ Таква пракса се поновила и у доба Аустро-угарске монархије. Аустро-угарски двор је Србе називао Илирима у својим званичним документима све до двадесетог века: „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *IllyrioSerbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hofu. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhefarovic Nenadovic, Muzej Matica Srpska, Novi Sad, 1745; Mladen Stanković, *Poslednja Vizantijska Carica Jelena Paleologina – Srpska princeza I monahinja Ipomonija*, Bašta Balkana (оригинално“Vodič za život“, br. 2, Novembar 2010, str. 104-105, цит. византијског државника и филозофа Георгија Гемиста Плитона да је последња константинопољска царица Јелена била родом из „трачке“ српске породице Дејановић-Драгаћ

134 *Рурални и туристички потенцијали општине Деспотовца*, „Манастир Манасија“; <http://www.leparesava.com/sr/opstina-despotovac/turizam/top-destinacije/manastir-manasija.html>: У петнаестом веку спаљен је и уништен велики део библиотеке деспота Стефана Лазаревића од 20.000 рукописа-књига.

135 Д. Матовић, „Срамота: На аукцији у Немачкој и предмети из наше древне културе!“, *Новости*, 16. 01. 2015., цит. археолог Миомир Кораћ: Према речима археолога Миомира Кораћа, *Републички завод за заштиту споменика културе* није давао извозне дозволе за предмете који се продају за њима, а „прва дестинација за илегално ископан археолошки материјал са ових простора су Беч, Лондон или Минхен. Папери се „сређују“ у двадесет и четири агенције, које послују легално у Женеви. Кад добије сертификат да је те предмете наследио, „легални“ власник стиче право да их понуди и на аукцији.“

136 Д. Матовић, „Срамота: На аукцији у Немачкој и предмети из наше древне културе!“,

ажурне што се тиче превентивне заштите против изношења драгоцених артефаката и кривичног гоњења износилаца тих артефаката из земље, нити што се тиче покушаја да се присвојено културно благо врати у државу. Према мишљењу археолога Душана Шљивара, илегално извезени артефакти могу да се врате интервенцијом УНЕСКО-а, будући да је законом забрањено изношење културних добара из државе без добијене сагласности, како у Србији, у којој се налази 850 локалитета само из периода Винчанске цивилизације, тако и у државама из њеног окружења.¹³⁷ Међутим, у Србији су многе фигурине и други предмети из периода винчанске цивилизације били уништени или опљачкани већ у Првом светском рату. Према писму из 1921. године археолога и тадашњег управника Народног музеја Милоја Васића аустријском владином саветнику Петру Кнолу, многе винчанске фигурине, златни и сребрни новац и остали вредни предмети из збирке предмета из праисторијског и каснијих периода у историји Србије, као државни инвентар Краљевине Србије, а међу њима и чувена фигурина „Кличевачки идол“ пронађена у селу Кличевац код Пожаревца, која потиче из средњег бронзаног доба (15.-13. век пре Христа), настрадали су у бомбардовању Београда, које је извршила аустроугарска војска током Првог светског рата, а касније су многи вредни предмети из збирке Народног музеја заплени и опљачкани у Косовској Митровици и у Београду.¹³⁸ У Првом светском рату је током бомбардовања Београда уништен и један део фонда и Народне библиотеке Србије, а књиге су биле пресељаване на више места у Београду, Нишу и Косовској Митровици, као и у Софији у Бугарској, одакле су и враћене, али је установљено да је ипак укупно нестало врло много драгоцене историјске грађе, рукописа, књига и новина из фонда Библиотеке.¹³⁹ Након Првог светског рата, када је, између осталих неповратно уништених предмета,

Новости, 16. 01. 2015., цит. археолог Миомир Кораћ

137 Д. Матовић, „Срамота: На аукцији у Немачкој и предмети из наше древне културе!“, *Новости*, 16. 01. 2015., цит. Душко Шљивар

138 Драгана Матовић, „Како је плачкан Народни музеј у Београду: Украли чак и јагаган Карађорђа!“, *Новости*, 17. 05. 2015.: На изложби „Разарањем непобеђено“ одржаном у оквиру манифестарије *Музеји Србије, десет дана од 10 до 10* у мају 2015. године у Београду под ауторством Јована Митровића и Александра Бадовића, објављени су подаци о уништавању и присвајању српског културног блага у току Првог светског рата

139 М. Краљ, „Дан када је страдала Народна библиотека“, *Новости*, 05. 04. 2011., <http://www.novosti.rs/вести/култура.487.html:325811-Dan-kada-je-stradala-Narodna-biblioteka>

у аустроугарском бомбардовању београдског Народног музеја била уништена славна фигура „Кличевачки идол“ из винчанског периода, пронађена 1881. године у селу Кличевцу, чија фотографија се налази у многим светским књигама о историји уметности,¹⁴⁰ у Другом светском рату војне снаге Немачке су бомбардовале Библиотеку на Косанчићевом венцу у центру Београда. Тада су, међу осталим документима, заувек били уништени *Типик светог Саве Јерусалимског* из 1319. године у преводу архиепископа Никодима, призренско *Четверојеванђеље* на пергаменту са српским рецензијама, *Октоих* из 12. и 13. века и чувени историјски еп *Александрида* из четрнаестог и петнаестог века. Будући да су каталози културног блага из Библиотеке изгорели у пожару, који је након бомбардовања трајао неколико дана, никада није утврђено какво и у којим количинама је културно благо похрањено у тој библиотеци било уништено, и само се зна да су, у општој паници и метежу у пожару који је трајао неколико дана након бомбардовања, изгореле вредне и рукописне књиге и остало народно књижевно благо, које је данима било спаковано у сандуцима у очекивању евакуације.¹⁴¹ Ипак, из збирке од преко 1.300 средњовековних српских рукописа, повеља и осталих докумената, био је сачуван, захваљујући чињеници да се у току бомбардовања налазио ван библиотеке, знаменити *Зборник српских житија таха-монаха Марка* који прославља Светог Симеона и Светог Саву, устројитеље и заштитнике српске државе, написан између 1370. и 1375. године на Светој Гори.¹⁴² У Другом светском рату, према признању Александра Лера, генерала војних снага Немачке које су бомбардовале Београд на Васкрс 6. априла 1941. године, њихов план био је да као легални војни циљ униште библиотеку на Косанчићевом венцу у Београду „као најзначајнију установу културе, зато што је чувала идентитетски код српског народа, тако да је библиотека

140 Борис Субашић, „Сензационално откриће у Виминацијуму“, *Новости*, 17. 10. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:401710-Senzacionalno-otkrice-u-Viminacijumu>, цит. Илија Данковић, Миомир Кораћ, цит. Кораћ: „Ово је доказ наше тезе о континуитету живота на овом простору, од преисторије до данас. Ово је простор на коме живот непрестано буја, само се цивилизације преливају и трансформишу из једне у другу, али чувају добар генетски код.“

141 М. Краљ, „Дан када је страдала Народна библиотека“, *Новости*

142 „Рукописна збирка НБС има 320 тематски разноврсних јединица“, *Новости*, 03. 03. 2013.

била плански погођена запаљивим бомбама, а не класичним пројектилима“.¹⁴³

Због таквих трагичних историјских догађања који су се одвијали на територији Балканског полуострва, многи савремени научници из области друштвених наука у Србији, када желе да направе реконструкцију изворишта и развоја српског народног идентитета од праисторије до данас, често су принуђени да се руководе подацима и тврдњама о српској историји из научних дела страних аутора, углавном из секундарних историјских извора, уместо да се ослањају на изворне артефакте и примарне историјске изворе који сведоче о томе.

Схватање и узимање у разматрање свих ових чињеница приликом покушаја да се спознају главни елементи српског идентитета у праисторији предочава не само потребу да се докаже, и у савремену српску историографију унесе проучавање аутохтоности српског народа на Балканском полуострву, него предочава и зависност српског државног институционалног система о не-српској интерпретацији српске историје, и уопште о превладавајућем несрпском фактору одлучивања у српском државном систему од Берлинског конгреса 1878. године и *Тајне конвенције* 1881. године до данас. У складу са тиме уједно могу да се објасне и сви геополитички процеси и догађања на простору Балканског полуострва од времена стварања модерне српске државе у деветнаестом веку до данашњих дана. Испоставило се да је током последња два века, у циљу одузимања српском народу свести о временском и просторном почетку његовог развоја као друштвене и државне заједнице на територији Балканског полуострва, било најлакше посредством дискутабилне историографске интерпретације у образовном систему обезвредити или погрешно интерпретирати материјалне доказе о почецима његовог постојања и развоја на тој територији. Тај процес у епистемолошком смислу наликује на чупање корена дрвета, са циљем да оно временом престане да постоји на одређеном месту и да даје плодове, тако да временом домаћи мислиоци у области друштвених

¹⁴³ Драгана Матовић, „Историчар Дејан Ристић: Хитлер уништио књиге да затре српско биће“, *Новости*, 10. 12. 2016, цит. историчар Дејан Ристић, *Кућа несагоривих речи – Народна библиотека Србије 1838 - 1941*

наука морају, метафорички речено, да због недостатка знања о корену тог дрвета временом сведу своја размишљања само на промене у крошњи дрвета. Таква ситуација њима и њиховим државним владарима, као што је показала геополитичка пракса од деветнаестог века до данас, намеће статус и комплекс ниже вредности у вези са познавањем своје традиционалне културе, националног идентитета, државности, природних ресурса, закона и јавне управе у односу на бољу обавештеност, знање и статус мислилаца и владара о томе из западних државних заједница са којима ступају у културну, политичку и економску размену у процесу међународних интеграција. У том смислу, војне и невојне методе којима је западни културолошки пројекат колонизације Србије и околних држава, поготово у периоду од деветнаестог века до данас, био оствариван, и који је на почетку двадесет и првог века у данашњој Србији готово остварен до краја, доказује „макијавелистичку“ политичку и културолошку оштроумност колонизатора, али уједно и институционалну немоћ постмодерних српских мислилаца да се супроставе таквом колонијалном културолошком процесу, разоткрију га, демистификују и пониште у области друштвених наука одговарајућим научном методологијом и аргументацијом. Због тога још увек није спроведена званична институционална верификација и синтеза интердисциплинарних и мултидисциплинарних научних истраживања српског народног идентитета од периода праисторије (у ширем смислу од периода Старчевачке цивилизације, цивилизације Лепенског вира и Винчанске и пост-Винчанске-предантичке цивилизације и античке цивилизације) до данас, иако постоје доказане тврдње различитих научника као појединаца о постојању и историјском трајању српског идентитета на подручју Балканског полуострва од периода древне историје до данас, што се огледа у миленијумима година континуирано одржаваној сличности или истоветности орнамената и знакова на неолитским земљаним фигурама и грнчарији забележених на народној ношњи народа Балканског полуострва, у развоју писма и језика, у рачунању времена по старом српском календару, у српским традиционалним народним песмама и обичајима, као и у хералдици и у осталим елементима српског идентитета.

Међутим, као последица западног културолошког империјализма извршеног у српском образовном систему од друге половине деветнаестог века до данас, многе важне чињенице везане за распознавање изузетно древне српске митологије, народних песама, веровања, обичаја и манира, календара и хералдике, запостављене су у српском образовном систему. Посебно је важна чињеница да је у српској историографији, и уопште у српском образовном систему, запостављено знање о хиљадама година старом српском календару, који је забележен на свим важним српским средњовековним документима и споменицима, и чији почетак се поклапа са рачунањем времена након Великог потопа забележеног у *Старом завету*. Затим, у савременој српској друштвеној науци је приметна чињеница да је трајање процеса секуларизације и неопаганизације европског друштва од времена ренесансе и хуманизма до данашњих дана за последицу имало негирање и игнорисање креационистичког дискурса од стране неких савремених светсјуг историчара и археолога који, иако оправдано и научно аргументовано критикују поједине савремене теорије у области псеудоархеологије и есотерије, желе да такву псеудо-науку уједно повежу и изједначе са научним проучавањем миленијумима дугог општесветског мита о Нојевој барци. Такви савремени научници своде праисторијски период изворишта, развоја и ширења људске цивилизације од средине шестог миленијума пре Христа на дефиницију „мита“ о Нојевој барци као „псеудо-археологије“ коју карактерише „избегавање рационалног истраживања и оспоравања научног метода“,¹⁴⁴ тврдећи да није могуће да су у далекој праисторији сви историјски процеси „почели из једног места“,¹⁴⁵ притом уједно бивајући и сами критиковани од стране неких савремених реномираних антрополога за „недовољно познавање науке у свом изучавању псеудоархеологије“.¹⁴⁶ Због тога савременим научницима из

144 Norman Levitt, „The colonization of the past and the pedagogy of the future“, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*, ed. Garrett G. Fagan, Routledge, 2006, pp. 261–262

145 Garrett G. Fagan „Diagnosing pseudoarchaeology“, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*, (Ед.) Garrett G. Fagan, Routledge, 2006, pp. 24-25, 30; 33

146 Wiktor Stoczkowski, „Book Review Ed. Garrett G. Fagan, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*,“ *Antiquity*, Vol. 81, Iss. 312,

разних друштвених и природних наука, како у Србији тако и у свету, тек предстоји да без предрасуда и унапред донешених критичких судова деконструишу на геополитичким мотивима засновану историографију озваничену у периоду „Модерне“ и да приступе реконструкцији историје као научног процеса на основу проучавања развоја језика и писма, односно примарних историјских извора записаних или извајаних у камену, сировом и обрађеном металу, папиру, глини и осталом материјалу, као и на основу компаративног проучавања примордијалне предантичке и античке митологије, религије, календара, хералдике, привреде, уметности и науке.

1.2 ВАЖНОСТ МИТА О ВЕЛИКОМ ПОТОПУ И НОЈЕВОЈ БАРЦИ ЗА РАСПОЗНАВАЊЕ КОРЕНА И РАЗВОЈА СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА

Запис о Великом Потопу у *Првој књизи Мојсијевој у Старом Завету* у Библији, стари трачки (старосрпски, старословенски) календар, *Еп о Гилгамешу*,¹⁴⁷ аустралијски,¹⁴⁸ ведски, месопотамијски, полинезијски, кинески, јужноамерички, северноамерички и многи други светски записи, митови и усмена предања о великим поплавама у Индији, Западној Азији и другим местима у којима су људи живели после изградње Вавилонске куле,¹⁴⁹ сведоче да се више од пет хиљада година пре Христа догодио Велики потоп планетарних размера. Према тим митовима и легендама, Ноје и његова супруга и њихови синови Јафет, Шем и Хам су у барци са животињама преживели Велики потоп у околини кавкаске планине Арарат крај Каспијског мора¹⁵⁰ и временом су њихови потомци били подељени на генеалошко стабло народа и расељени по различитим крајевима света.¹⁵¹ Истинитост сведочанства Библије о Великом потопу, *Епа о Гилгамешу*, записа античког песника Диодора Сицилијског о острвима у Егејском мору

---

147 Petko Dimitrov; Dimitar Dimitrov, *The Black Sea, the Flood and the Ancient Myths*, Slavenna, Varna, 2004, Прев. D. Chonkova, p. 79-81: „Према Библији једна од најбогатијих култура у светској историји била је створена у басену река Тигрис и Еуфрат. Творци ове културе су били Сумерци који су у трећем миленијуму пре Христа градили величанствене градове, копали земљишне канале, развијали занате, лепу уметност и књижевност. Акађани, Асирци, Вавилонци, Хити и Арамеји су касније успоставили њихове државе у Месопотамији и Сирији и наследили велика културна достигнућа Сумераца... Тек кад су изведени велики археолошки подухвати у Месопотамији, откривена је величина и благо њихове културе. Откривене су велике метрополе као Ур, Вавилон и Нинева, као и хиљаде таблица са кунеиформ писмом у краљевским палатама са историјским хроникама, дипломатском кореспонденцијом, уговорима, митовима и религиозним песмама, међу којима је и најстарији еп о сумерском хероју Гилгамешу.“

148 Howard Coates, *Australian Aborigines Flood Stories*, Creation Eh Nihilo, vol. 4, nos. 1 i 3

149 John C. Whitcomb Jr., Henry M. Morris, *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications*, BakerPub Group, 1979

150 Nonnus, *Dionysiaca* 6. 206

151 John C. Whitcomb Jr., Henry M. Morris, *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications*; Edward E. Crawford, „Büyük Agri: Birthplace of Civilization The Location of the Biblical Noah's Ark. Research & Exploration“, *A Scholarly Publication of the National Geographic Society* 10(4), Autumn, 1994, p. 484 (Текст је написао Едвард Е. Крафорд, директор Пројекта *Von Bora* и назван “Proto-Sumerian Inscriptions in the Ahora Gorge of Büyük Agri (Greater Mt Ararat), Turkey”, <http://www.vonbora.org/PvB2011.pdf>. Истраживач Ед Крафорд је касније открио једну пећину у Ахора клисури са проасирским петроглифима који се могу протумачити као непосредно послепотопски религијски текст.

након Великог потопа, далекоисточних или јужноамеричких митова, и осталих светских историјских хроника и митова о Нојевој барци, из које су се један праведни човек Ноје, његова супруга и њихова три сина са својим супругама и животињама спасили и створили ново човечанство, потврдили су и у савременом периоду геоморфолози, генетичари, молекуларни биолози, археолози и остали научници.¹⁵² Између осталих доказа о једном разорном великом потопу планетарних размера, којег су опевали народи у различитим крајевима света и антички и пост-антички писци, према резултатима истраживања различитих биогеолога, археолога и антрополога, након Великог потопа у различитим удаљеним деловима света на врховима планинских ланаца били су пронађени остаци морских риба, шкољки и животиња.¹⁵³

За изучавање древности и развоја српског идентитета од времена Великог потопа до данас важни су период и подручје праисторијске цивилизације у балканско-црноморском подручју, узимајући у обзир древност такозваног „трачког“, односно старосрпског календара. Тај древни календар сачуван је на различитим артефактима из периода винчанске цивилизације на територији данашње Србије и био је одржаван у сећању српског народа све до деветнаестог века, уз поједине артефакте, као што је Вујански крст патријарха Павла, који сведоче да је Српска православна црква записивала рачунање времена по старом српском календару и у двадесетом веку. О древности српског календара, сачуваног, између осталог, на неким од најзначајнијих српских средњовековних докумената и споменика, и уопште о веродостојности израчунавања и бројања времена након Великог потопа на територији данашње Србије, постоје различити докази из области палеоантропологије, археологије, геоморфологије, метеорологије, епигенетике, палеолингвистике, хералдике, митологије и народне поезије. О веродостојности старог српског календара сведоче и реченице

152 Stephanie Dalley (ed.). *Myths from Mesopotamia: Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others*. Oxford University Press, p. 45: „Еп о Гилгамешу је била табла исписана академским писмом о Великом потопу.“; C. Mitchell. *The Bible in the British Museum*, The British Museum Press, 1988, p.70; , Dimitar Dimitrov, *Geology and Non-traditional resources of the Black Sea*, LAP Lambert Academic Publishing, 2010

153 William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, J. Seagrave, Chichester, 1789, pp. 113-115, cit. Cedrenus, Saussure, Ehrhart, Langius, Plot, Dartmoor, Swedenborg, Buffon, Reaumur, Herodot, Plutarch, Strabo, Mela, Pausinius, Erasthones, Teotrasthus, Xanthus Lydus

из „Књиге постања“ *Старог завета* да је „шест стотина година прве године века Нојева први дан првог месеца усахнула вода на земљи и да је Ноје откривши кров на ковчегу угледао земљу суху, а другога месеца двадесет и седмога дана беше сва земља суха“, ¹⁵⁴ те да је „и Бог благословио Ноја и синове његове и рекао им: „Рађајте се и множите и напуните земљу...“ ¹⁵⁵ Са древношћу старог српског календара отприлике се подударају и фигурица која приказује првог човека Адама, пронађена у месту Говрлево крај Скопја у данашњој Северној Македонији, за коју је израчунато радиоизотопним мерењем да потиче из 5478. године пре Христа, ¹⁵⁶ и фигурица „Мислиоца“ из насеља Чернавода крај румунске Добруце, чија неолитска култура је била повезана са неолитском анадолијском „феничанском“ културом. ¹⁵⁷

Према древној примордијалној светској митологији, након што је Велики потоп за собом оставио плодну земљу, густе шуме, језера и реке, ¹⁵⁸ Ноје и његови синови и потомци подучавали су народе на свим странама света многим знањима, вештинама и уметностима – крчењу шума, изградњи заштитних канала око река, изградњи кућа и склоништа за заштиту од

154 *Стари завет*, „Књига постања“, Глава 6.13: Шест стотина година прве године века Нојева први дан првога месеца усахну вода на земљи; и Ноје откри кров на ковчегу, и угледа земљу суху.14. А другога мјесеца двадесет седмога дана бјеше сва земља суха.15. Тада рече Бог Ноју говорећи:16. Изиди из ковчега ти и жена твоја и синови твоји и жене синова твојих с тобом;17. Све звијери што су с тобом од свакога тијела, птице и стоку и што год гамиже по земљи, изведи са собом, нека се разиђу по земљи, и нека се плоде и множе на земљи.18. И изиде Ноје и синови његови и жена његова и жене синова његовијех с њим.19. Све звијери, све ситне животиње, све птице и све што се миче по земљи по својим врстама изидоше из ковчега.20. И начини Ноје жртвеник Господу, и узе од сваке чисте стоке и од свијех птица чистијех, и принесе на жртвенику жртве паљенице.21. И Господ омириса мирис угодни, и рече у срцу својем: нећу више клети земље с људи, што је мисао срца човјечијега зла од малена; нити ћу више убијати свега што живи, као што учиних.22. Отселе докле буде земље, неће нестати сјетве ни жетве, студени ни врућине, љета ни зиме, дана ни ноћи.“

155 *Стари завет*, „Књига постања“, Глава 9.1

156 Милева Лазова, „Мушкото торзо нукулец на Библијата“, *Македонско сонце*, бр. 501, 06.02.2004., Скопје, http://www.makedonskosonce.com/broevis/2004/sonce501.pdf/44_46_arheo.pdf

157 Ion Calafeteanu, *The History of Romania*, <http://www.romania.org/romania/history1.html>; M. Nica, „Unitate și diversitate în culturile neolitice de la dunărea de jos = Unity and diversity of Neolithic cultures along the lower Danube“, *Revista Pontica* vol. 30, 1997, pp. 105-116: На зидовима хришћанских цркава у Добруђи у Румунији могу се разазнати некадашњи цртежи птица, крава и осталиности паганских култова у раној хришћанској ери, као и цртежи рођења Христа и хришћанских свештеника, и писмени знакови глагољице и ћирилице.

158 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, стр. 404, цит. Assius, Schol. In Euripid. Orest. v.930

временских неприлика, пољопривреди, виноградарству,¹⁵⁹ складиштењу хране, изради одеће и обуће и одевању, лечењу лековитим травama, свирању, уметности и забави¹⁶⁰ и писању и читању.¹⁶¹ Мотив првог човека Ноја као „виноградара“, односно, како је константинопољски историчар Георгије Кедренос писао, мотив Ноја као човека који је осам година након Великог потопа почео да узгаја винограде на планини Либанон у Јерменији,¹⁶² описивао је првог човека који је почео да крчи и обрађује запустелу земљу након Великог потопа, и да храни своје потомке и преноси даље живот са генерације на генерацију.

Фреска *Ноје обделава виноград* у задужбини краља Стефана Трећег Немањића Дечанског и цара Душана Немањића манастиру Дечани на Косову и Метохији у Србији, 14. век

Такав мотив првог човека „виноградара“ искориштен је касније у стварању примордијалне форме „демијурга“, односно

159 William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, p. 141

160 Pausinius, *Descriptions of Greece*, 1.8.c.1.2.4, Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 404-407

161 Plinius, *Natural History* 1, 5.c.29; 1.7.c.56: За творца феничанског писма Кадма сматра се да је био први човек који је записао историју и који је писао у прози.

162 William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, p. 141

у стварању паганске идеје постојања Господа Створитеља, владара и цивилизатора човечанства који дели правду људском роду, у облику божанства сунца и ветра Хипербореја, Зевса Сабаоса или Јануса – Јупитера, како је био називан у различитим историјским изворима. Временом је примордијална форма „демијурга“ као отеловљене покретачке силе човечанства био приказиван као двоглаво божанство Јанус (Јупитер), те касније и као двоглави орао у хералдици различитих светских царстава, па тако и средњовековног српског краљевства и царства.

Према древном предању, након што се огроман морски талас повукао, после Великог потопа Ноје је направио олтар и принео хвалу Господу што је спасио њега и његову породицу. Према „Књизи постања“ у *Старом завету* Господ је осетио угодан мирис са олтара и ценио је што му је Ноје принео хвалу.¹⁶³ Након тога, како пише у Глави 9.1 „Књиге постања“ у *Старом завету*: „Бог је благословио Ноја и синове његове и рекао им: „Рађајте се и множите и напуните земљу.“¹⁶⁴ Постоје писмени извори са различитих крајева света који сведоче да је Нојев најстарији син међу тројицом Нојевих синова био Јафет. Према древном хинду епу *Падма Пурана* краљевски патријарх Сатјаврата (Ноје) је посебно волео свог најстаријег сина Јапетија (Јафета),¹⁶⁵ док је према Посејдону у Хомеровој *Илијади*, Зевс од све своје деце највише волео најстаријег сина Дардана.¹⁶⁶

Према „Књизи Постања“ у *Старом Завету* Господ је обећао најстаријем Нојевом сину¹⁶⁷ Јафету, претку „синова северног ветра Бореја“, односно претку такозваних Хиперборејаца Срба и Руса (Скита Трачана или Дардана),¹⁶⁸ о

163 *Стари завет*, „Књига постања“, Глава 8.21

164 *Стари завет*, „Књига постања“, Глава 9.1

165 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.

166 Хомер, *Илијада* 20. 304

167 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.); Хомер, *Ил*, 20. 304).

168 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Schytian Origin og the Greeks*, Edinburgh Longman&Brown, London Bell&Bradfute, 1814, p. 118, cit. *Стари завет*, „Књига постања“ 9.27.; Mallet's *North Antiq.* 2.71: Нептун или Нерееус је био син Океана и Тетис. У паганско митолошко доба скитским Нептуном се сматрало божанство мора, олује и ватре.; *Исто дело*, p. 119, cit. Servius, Georg. 1.12; Virgil: Први коњ и први брод Нептуна се звао „Скит“.

чему говори древни мит о трачком краљу Евмолпу (Дардану) који је саградио Троју, древну Евмолпиду (данашњи Пловдив) и остале градове по Балканском полуострву),¹⁶⁹ да ће његово потомство раширити по свету.¹⁷⁰ У том смислу је историчар Самуел Бошар објаснио једну верзију имена паганског божанства воде „Нептун“ за Нојевог сина Јафета („Iatus, exrandus,“ – „проширити се“) изразом „Нипта“, како је гласила пасивна коњугација глагола „проширити се“.¹⁷¹ Затим су се у древним временима потомци Јафета „Пелазги“ - први морепловци или „људи мора“ - проширили својим бродовима „скитовима“¹⁷² или „дромитама“¹⁷³ по светским морима, тако да су стари грчки и либијски писци Јафета или Нептуна називали и именом паганског морског божанства Посејдон („Песитан“),¹⁷⁴ и у том смислу је карактеристичан запис античког писца Лактанција за то предање: „Све луке са острвима су припадале Нептуну“.¹⁷⁵ Тако је Јафет¹⁷⁶ као паганско божанство сунца, ветрова, воде и плодности у предантичкој и античкој уметности на једном широком подручју од Сибира до Источног Медитерана најчешће био приказиван као паганско

169 Паусаније, *Описи Грчке*, 1.38.2-3; Псеудо-Аполодорус, *Библиотека* 1.21.5; 3.4; 3.15.2-3; Еурипид, *Феничанке*, 854; Пиндар, *Сколијаст*, *Олимп*.3.2; *Фрагменти из историје Грчке* 1. 58. 96; 2.387; Овидије, *Хероиде*, 11. 6–16; Трачанин Евмолпус, син Посејдона (Јафета, Пелазга) и кћерке северног ветра Хипербореаса и сестре Серба Макериса, је био оснивач Елевсинских мистерија на Балканском полуострву. Хелени су Пелазге Хиперборејце под вођством Хипербореаса, сина Пелазга, моћног краља и патријарха читавог народа Пелазга, звали „cultores justissimi“ („људи који практикују правду“). Такође о томе да су у потомке Нојевог сина Јафета спадали и Јермени и одређени европски народи videti Мовсес Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Ереван. Матенадаран, 1984.

170 *Стари завет*, „Књига постања“ 9. 27

171 *Стари завет*, Књига постања 9. 27; John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Schyitian Origin og the Greeks*, p. 117-118, cit. *Стари завет*, „Књига постања“ 9.27; *Atlantic I*, p.724; *Mallet's North Antiq.* 2.71: „Бошар и Рудбек су приметили да Посејдон или Нептун значи „онај који влада узбурканим таласима“. Будући да је Господ у *Старом завету* рекао да ће „проширити, односно повећати Јафета“, Бошар је сматрао да име Јафета, то јест Нептуна паганских народа, потиче од „Iatus, exrandus“ („проширити се“), односно да име „Посејдон“ потиче од пунских Феничана („Pesitan“). Нептун или Нерџус је био син Океана и Тетис. У паганско митолошко доба се сматрало да је скитски Нептун био божанство мора, олује и ватре.“

172 Servius, *Georg.* 1.12; Virgil: Први коњ и први брод Нептуна се звао „Скит“.

173 Strab. 7 307. Ptol.3. 5, 25; Ἀχιλλῆϊος δρόμος Hdt. 4. 55. 76; *Naming of Russia*, cit. Псеудо-Симеон; Isidor, cit. Lindsay 1911, 2, 19, 1, 14; Theophanes. *Annal. Fuldens.*, an. 892

174 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Schyitian Origin og the Greeks*, p. Atlantic I, p.724; *Mallet's North Antiq.* 2.71, Бошар; Рудбек

175 Lactantius, “De Falsa Religione”, *Divinarum Institutionum* 1

176 *Стари завет*, „Књига постања“ 10.1-2; 10.5

божанство воде са трозупцем у руци и називан различитим именима-синонимима као што су Јапети, Ксант, Хипербореј, Нереј, Нептун, Посејдон, Форкис или Дагон.

Према „Књизи постања“ и запису пророка Есекијела у *Старом завету*,¹⁷⁷ након Великог потопа потомци Нојевог сина Јафета, односно потомци Јафетових синова Гомера, Јавана и Тираса, проширили су се са планинског ланца Кавказа на север Азије и Европе¹⁷⁸ и населили обале Каспијског, Црног и Егејског мора.¹⁷⁹ Географ и историчар Страбон је писао да су древни народи Медитерана етнонимом „Скити“, односно изразом „номади“¹⁸⁰; „расијани“ народи или „скитачи“ (на црквенословенском језику „скиталецЪ“),¹⁸¹ називали потомке Нојевог најстаријег сина Јафета,¹⁸² који су населили медитеранске земље дошавши са Кавказа преко обала Црног мора, анадолијских планина и река Еуфрат и Тигрис, односно „са Истока“ одакле је излазило сунце („ab orientem“),¹⁸³ како

177 Стари Завет, Есекијел, 38:6

178 Стари Завет, „Есекијел“, 38:6

179 Стари завет, „Књига постања“ 8:4; 10; 1; Стари завет, „Хронике“ 1:5,7; Стари завет, „Исаија“ 66:19; Стари завет, „Есекијел“ 27:13, 19; 38:6; Аполодорус са Родоса, Аргонаутика 11.1172.; Валерије Флакус, Аргонаути. 3.481; Псеудо-Аполодорус, Библиотека, „Епитом“, 1.2; Псеудо-Аполодорус, Библиотека.9.18-19; Страбон, Географија 7.291.

180 Страбон, Географија, 1, 1.2: „Σκῆθι καὶ Νομάδα“ („Скити као номади“)

181 Strabon, *Geographia 1.1.2* „Скити“ - „номади“ или „расијани“, што је превод назива „скитача“ („скиталецЪ“) на старом црквенословенском језику.; Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883, p. 85: „Грци су номадска скитска племена која су се исељавала са обала Црног мора према западу и северу описивали називима „келтон“, „келто-скуои“, „иберес“ и другим називима за номаде.“

182 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin of the Greeks*, Edinburgh Longman & Brown, London Bell & Bradford, 1814, pp. 117-119; 724, cit. Gen. 9.27. ; Atlantic I; Mallet's North. Antic. 2.71: “Будући да је у библијском Старом завету писало: „Бог ће проширити, односно повећати потомство Нојевог сина Јафета“, историчари Бошар и Рудбек су сматрали да паганско божанство скитски Нептун, Нереус, Посејдон или пунски феничански „Песитан“, који је био у паганско митолошко доба сматран божанством мора, олује и ватре и сином Океана и Тетис био синоним за Јафета („Iatus, expanodus“), „оног који влада узбурканим таласима“. Arthur Bedford, *The Scripture Chronology Demonstrated by Astronomical Calculations Chapter VI, The Scripture Chronology, Book II*, James and John Knapton, London, 1730, p. 271-272: „Грци су сина Нојевог сина Јафета називали Прометеј. Тај скитски Прометеј је саградио град Алепо (Хијерополис) у Сирији.“

183 Genesis 11:2, о томе су писали Лутхери Vochart. Плиније помиње у седмој књизи своје *Историје* Феничана Кадма који је измислио обраду и производњу злата на планини Пангеус, односно у једној верзији је Кадмо зван „Сунце“, као и Херакло (о томе видети Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*), који је син Океануса, и њему је Гелије приписивао откриће лечења помоћу знања о минералима. Такође о пореклу енглеске речи “east” за Исток, што може да наведе на повезивање митских хероја Кадма и Аетеса („Аести“), „Етес“, „Еаст“

се и називала балканско-црноморско-анадолијска династија Фарнак-Митритад из које је пореклом био источноромејски цар Управда-Јустинијан.¹⁸⁴

У том смислу постају јаснији записи Страбона, Апијана, Тацита и других античких писаца,¹⁸⁵ затим записи историчара Ајнхарда и Равенског географа у средњем веку, или историчара и филолога Јохана Лудвига Кванта у деветнаестом веку, да су се у периоду након Великог потопа, са северног Кавказа, који је, према Јохану Лудгиву Кванту, био „*Urheimat*“ („прародина“) древних Словена“, „древни Срби – Словени – Сармати“ разишли на многе стране под различитим именима“, и да су у те древне Србе-Словене-Сармате били убрајани и „Срби-Словени који живе поред реке Дунав“.¹⁸⁶ У складу са том тезом, у различитим

односно речи „Исток“ на српском језику, видети Benmohel, Lazarus, *Epea Ptekoenta: Conveying Revelations of the Past*, at the University Press, M. H. Gill, Dublin, 1860., p. 1: „Aestii“, односно Плинијеви Гутони са севера Европе или Хиперборејци, називани су „људи са истока“.

184 Theophilus Abbas, *Justiniani Vita* 5; Такође, митски Кадмо је био називан „са истока“ односно „Восток“, „Хермес“, „Тирас“ и отац Јустинијана Петар Сарбатинус Јустинијан за којег је забележено да се звао „Исток“ су превођени као „са Истока“ („ab Orientem“); Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*, Longman, Brown, Green and Longmans, London, 1848; Опширније о изразу „са истока“ видети: Lazarus Benmohel, *Epea Pteroenta: Conveying Revelations of the Past*, Dublin, University Press, M. H. Gill, 1860., Dublin, p. 62

185 Seneca, *Thyestes*, 369; Стојан Бошковић, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866.; Стојан Бошковић, *Балканскапитања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906, стр. 229, цитирајући Херодот, Плиније Старији, Тацит, Птоломеј и Страбон као и византолог Јан Томка Саски (Joan Planka Tomka Saskin, *Skitske kartine*, prev. Jovan Rajic, I, str. 28) и готово осамнаестог векова касније историчар Павел Шафарик пишу о земљи Сербанији између Кавказа и реке Дон у којој су у подручју Берђанско живели четири стотине година Срби звани „Брђани“. (Павел Шафарик, *О пореклу Словена по Лоренцу Суровејцком*) Страбон, Плиније, Ливије и други историчари (на пример Strabo, *Geography*, 7.5.6., Plinius, *Natural History*, 3.23. s. 26, Arrian., *Illyr.* 2, 10; Livius. *Periochae*, LVI, John J. Wilkes, *The Illyrians*, 1992, p. 216, Tomo Maretić, *Slaveni u davnini*, Naklada „Maticе Hrvatske“, Zagreb, 1889.) су писци који су овај народ називали Адриени, односно Варди или Сардиси Јадранског мора. Страбон је за овај народ говорио да су они „део народа који се простирао од Црног мора до Јадранског мора.“ Према истаживањима Страбона, Томислава Маретића, Реље Новаковића, Милоша Милојевића и Јована Деретића и других географа, филолога и историчара, Латини су „Сорбима“ (Сорбус – „дрвени“) називали Расе, Рашпане и Ликијске и Малоазијске Србе, а Грци су једну скупину малоазијских Срба називали „Ксантоси“ („дрвени, људи са Црвене реке“) према њиховој истоименој тадашњој малоазијској постојбини, као и према њиховој некадашњој индијској прапостојбини.; Elguja Khintibidze, *Designations of the Georgians and their etymology*, Tbilisi State University, Tbilisi, 1998, pp. 104-105

186 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868, p. 272, cit. Geographen von Ravenna: „Sarmat – antis, Sarm-atae – Serben“; p. 277: „Srbi-Sloveni koji su na Dunavu“, pp. 278-279, cit. Einh. V. Karoli; Ad. Br. School. 19; A. Quedl, 994;342; Miracula Henrici Pertz 6, 816: „СасеверногКавказасу седрвениСловени – Срби – Сарматиразишписенамногестране...“, „Sorben, Sorabi, Surbi, Siurbi, Survi, ihr Land Surbia, zrbia, Srb, Serb, Sserb, Byzantinern Serb, Serwier, Soraben, Surbii

временским епохама и на различитим странама света, од баварских географа и историчара,¹⁸⁷ константинопољских историчара Георгиса Кедреноса и Лаоника Халкокондила,¹⁸⁸ или филолога и историчара деветнаестог века Франческа Марија Апендинија,¹⁸⁹ Сипријана Робера¹⁹⁰ и Павела Шафарика,¹⁹¹ различити светски историчари и филолози су тврдили да су „Срби били старије опште име за словенску расу од етникума Словени“,¹⁹² да су „аутохтони житељи Сарматије били Срби“, те да су „Срби били најстарије сачувано име од Сармата у илирској Србији“, као и да „Срби потичу од најстаријег огранка Словена.¹⁹³ Такође су константинопољски историчари Георгис Кедренос и Лаоник Халкокондил тврдили да су Срби били „Срби Трибали; најстарији народ на свету“,¹⁹⁴ док је у деветнаестом веку британски путописац и дипломата Дејвид Уркарт тврдио да су у периоду када су османски Турци освојили Константинопољ, на балканско-црноморском

Delaminci, Glomaci, Survi, Sorabi Morizani“, којисуСловени.“

187 Louis-Gabriel Du Buat-Nançay, Bavarian State Library, Munich, cit. Geographus Bavarus, *Descriptio civitatum et regionum ad septentrionalem plagam Danubii*, 1772; Geographus Bavarus, Hormayers Archiv, XVIII, München, p. 282.-283

188 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.“

189 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, , стр. 17-18, цит. F. M. Appendini, *De praest. et vet. I. illzr. Rag.* 1806: „Илирско-словенским језиком“ су говорили стари Трачани, Македонци, Сармати, Келто-Скити и неки други народи старог света.“

190 Сурпrian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome II, Paris, 1852, pp. 31;35

191 Павел Шафарик, *О пореклу Словена - по Лоренцу Суrowејцком*, (прев. Стојанка Чекеревац), 1823, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, 1998.

192 Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007, цитирајући Georgio Sfranze, Critobuli, Ducas, Laonici Chalcosandylae, Georges Pachymeres, Nicephori Gregorae, Metochites, Kantakouzenos итд. Вукашиновић, Гвозден, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozdzen-Vukasinovic>. Такође видети Ivo Vukchevic, *Rex Germanorum Populi Sclavorum*, University Center Press, 2001, p. 51, cit. L. Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, BaL 22, 1868: „Северни Кавказ је био *theUrheimat* древних Словена, односно Срба-који су Сармати-који су Словени-који су Срби који су били знани по многим различитим именима.“

193 Robert Сурprian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852, стр. 35; 41-42

194 George Kedrenos, *Historiarum Compendium* ed. Immanuel Bekker, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae 35-36, 2 vols, Berlin, 1838-1839; Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, 1650, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, MDCL: “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.“

подручју живели „углавном Словени чији је званични језик у Константинопољском царству био грчки језик“.¹⁹⁵ Ако би се узело у обзир да су у петнаестом веку константинопољски учени људи сматрали да су Срби били Трачани, онда се може закључити да су „Словени, које су османски Турци“, према Дејвиду Уркарту, „затекли у доба освајања Константинопољског царства“, били састављени од протоетнија, а касније и скупина - делова једног великог народа којег су историчари називали „српски Сармати-Трибали“,¹⁹⁶ односно „Србали“¹⁹⁷ („Србаљи“, „Србље“)¹⁹⁸ или „Трачани“, како су називани у каснијим преписима Херодотових, Птоломејових и Страбонових записа, или од стране константинопољских историчара и дипломата у петнаестом веку.¹⁹⁹ Тако се запис историчара и филолога Јохана Лудгива Кванта о „древним Србима-Словенима-Сарматима“ такође подудара са мишљењем историчара, антиквара и политичара Јохана Кристифора Јордана да су након Великог потопа стари Словени-Сармати, као такозвани „Хипербореји или Алани“,²⁰⁰ преко река Волге

195 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, British Museum Library, Google Books, стр. 19, https://books.google.rs/books?id=s6IUAAAАсААЈ&printsec=frontcover&hl=sr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false : „Када су Турци освојили Источно царство, схватили су да у њему готово да није било Грка, него скоро потпуно словенско становништво. Обичај да се Источно царство назива Грчким царством је оставило погрешан утисак о његовој структури. Царство је било Римско, а Грци су били његови службеници и нису чинили његово становништво. У време хеленске антике, Грка није било северније од планине Олимп, а у доба Римског царства њега су сачињавали Илири, Македонци и Трачани.“ *Ibid*, р. 20: Британски дипломата и путописац Дејвид Уркарт тврди да сељаци у околини Атине и Константинопоља не само да су Словени, него „говоре руским језиком.“

196 Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007, цитирајући Georgio Sfranze, Critobuli, Ducas, Laonici Chalcocandylae, Georges Pachymeres, Nicephori Gregorae, Metochites, Kantakouzenos итд.

197 Joseph Freiherr von Hormayr, Herzog Luitpold. Gedächtnißrede zum 72. Stiftungstage der Königlich bayrischen Akademie der Wissenschaften (etc.)- München 1831. XXXVI, 107 S., р. 17: „Срб, Срби, Трибали или Србали“

198 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 42; 45) је сматрао и да је етноним „Трибал“ био искварен хеленизован облик етникума „Србаљ“.

199 Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института*, 44, стр. 481-491, цитирајући државника и филозофа Георгија Гемиста Плитона у Анастасијевић, *Српкиња византијска царица*

200 Bhim Singh Dahiya, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*; Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi, 1980, р 54: „Сарматски Алани се називају тако према изворном називу „Аила“, што је исто што и Аилават Јати у Индији.“ (*Исто дело*, р. 3): „Јати, односно Гете.“ С друге стране, јерменски историчар Мојсије Хорејски Алане назива Алуанкима (Илуанкима) (цит. Мовсес Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Ереван, Матенадаран. 1984.), док историчар иа филолог Живко Војников из повезује са „Вендима, односно Царским Скитима“. О томе видети Живко Војников, „Произход и значење наназванието

и Дњепра и преко Кимерског Босфора и Родопских планина прешли у тадашњу Скитију и европску Сарматију, док су с друге стране Кавказа стари Словени насељавали тамошњи Колхис, Иберију, Албанију, Хирканију, Кападокију и иранске планине.²⁰¹ Овакав историјски запис на својеврстан начин потврдио је и археолог Драгослав Срејовић, који је тврдио да се, захваљујући комуникацијама успостављеним између подручја Подунавља и источног Медитерана, односно на подручју између такозване „Трансданубије“, Алпа и Јадрана, временом развила праисторијска „Вучедолска култура“, чије су локалне заједнице преузеле „од степских популација“ друштвено уређење и металуршка знања, док су до осталих добара дошле „или оживљавањем традиције или под утицајем културе земаља које запљускују Јонско и Егејско море“.²⁰² Истраживања филолога и историчара Ватрослава Јагића о некадашњем „српско-словенском дијалекту који се протезао од Црног мора до источних Алпа“, као и записи писаца и историчара Мојсија Хоренског, Прокопија и Константина Порфириогенита и Адама Бременског, потврђују и описују такав географски ток сеоба протословенских (протосрпских) племена после Великог потопа, као и њихове касније борбе против Римљана и германских племена у току и након њиховог насељавања појединих географских подручја. Тако је историчар и филолог Павел Шафарик у свом делу *О пореклу Словена* цитирао различите светске историчаре који су сматрали да су Словени након Великог потопа прошли из Синеара и Колхиде, Халдеје и Јоније до подручја данашњег Босфора и даље до подручја данашње Бугарске, Русије и Корушке.²⁰³ Историјски ток сеоба тих старих такозваних „Трачана“ и „Дачана“ са подручја Балканског полуострва, Анадолије и Блиског истока,

---

„уногундурџи“ – тохарският клуч към решението на древнобългарския произход“, <http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksBG/Unogunduri.pdf>, стр. 9-10: Филолог и историчар Војников повезује Венде са „Царским Скитима“, сарматским Аланима и Бугарима који су се 165. године пре Христа заједно са јужнима Аорсима доселили из степа коридора средњезајског међуречја на западни Кавказ и одатле се иселјавали даље на запад.

201 Joannes Christophori de Jordan, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745), Sectio XXXII., pp. 178-181

202 Dragoslav Srejić, „Kulture bakarnog i ranog bronzanog doba na tlu Srbije“, *Istorija srpskog naroda I*, Srpska književna zadruga, Beograd, 1994.

203 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 16-17, цит. П. Пулкања и J. Pastorius von Hirtenberg

односно тезу историчара Лудвига Кванта да су након Великог Потопа стари Срби-Сармати-Словени са подручја Кавказа населили обале реке Дунав, потврђују и објашњавају такође и хералдички прикази древних двоглавих орлова, оцила и љиљана на средњовековним српским царским, краљевским и племићким грбовима, који обједињују и повезују древну хералдику са тих географских подручја. У вези са првим митолошким „људима мора“ Пелазгима, или „синовима ветра“ Хиперборејцима који су живели поред данашњег Црног мора на доњем делу реке Истру (данашња река Дунав), антички писац Пиндар је писао да су живели на доњем делу реке Истру „поред Океана“, како је тада било називано данашње Црно море. С друге стране неки антички писци су Црно море називали „Скитски или Сарматски Понт“, док је у средњем веку то море означавано и као „Маре Мајус“.²⁰⁴ Тако је географ Страбон писао да су митски морепловци Аргонаути пловили према кавкаском Колхису као „земљи богатој златом преко Океана или Понта“, које је било сматрано „најширим од свих мора“, па је због тога било називано „океан“.²⁰⁵ У том балканскоцрноморском подручју, односно у древној Дакији, како се називало подручје данашње Румуније, Бугарске и Србије, настала је постпотопна митологија о првом брачном пару Ноју и његовој супрузи, односно о Адаму и Еви, или митским божанствима Океану и Теути (Тевти, Тети, Тетији, Тетис), као и митологија везана за планину Олимп са подручја данашње Румуније, касније лоцирану и схватану углавном као митску планину Олимп у данашњој Грчкој. Највиши врх као седиште главног паганског божанства на планини Олимп на подручју данашње Румуније био је назван „Каран“ или „коруна“ („круна“ у савременом српском језику).²⁰⁶ У том смислу у народним песмама са подручја данашње Румуније, називом „Караиман Домн“ („владар“) или „створитељ првих људи“ била је означавана планина у древној Дакији, за коју се веровало да је била „владар громава и муња“ и „владар света“. Према Диодору Сицилијском пореклом од породичне краљевске лозе Карана и Темена су били Хераклиди, Прометеј, први човек Декалион, и Паламед који је измислио грчка слова,

204 Пиндар, Олуџр.3.17

205 Страбон, Географија, 1.2.10

206 Хесиод, Теогонија, 5.62

о чему сведоче Фестски диск и древно еламско писмо које је имало много сличности са писмом и језиком са Балтика.²⁰⁷ Будући да је у деветнаестом веку филолог Август Бек пронашао и записао камени натпис „Срби Хераклеиди“ између Пидне и Диона у данашњој Грчкој,²⁰⁸ и да је на једној табли од теракоте из четвртог века пре Христа пронађен натпис „Херакло Словен“ (*Ieraklis Sclavenos*)²⁰⁹, да су антички писци забележили да су поједина острва у Егејском мору у прошлости носила назив „Скитија“²¹⁰ и да су на Фестском диску са острва Крит откривени симболи и знакови које је епиграф Галина Григоријевна Котова дешифровала као прасловенско, односно древно руско писмо са севера данашње Русије,²¹¹ онда постаје разумљиво и зашто су у средњем веку руски цар Петар Велики, поједини светски историчари и дубровачки песници називали „Александром Сербљанином“²¹² цара Александра Великог из породичне линије Хераклеида и такође и из породичне линије

207 Diodorus of Sicily, *Library of History* 7.17

208 Augusto Boeckhio, , *Corpus Inscriptionum Graecarum*, ed. Joannes Franzius, Berolini ex Officina Academica, Berlin 1853, Morisani, corp. inscript.III, 4102.

209 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и Т. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizda Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tabI, Ib), о натпису на табли из четвртог века пре Христа *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“).

210 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic : A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin of the Greeks*, p. 112, cit. Stephanus of Byzantium, Nicanor.; *Ibid*, p. 112, cit. Claudian, Stilich, 3.253

211 Галина Г. Котова, „Фестский диск и табличка РН–1 линейного письма А“, „Академия Тринитаризма“, М., Эл № 77-6567, публ.25968, 25.12.2019., <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0211/005b/1189-kt.pdf> . Оваква научна анализа епиграфа Галине Г. Котове је потврдила ранија сазнања геоллингвисте Генедија С. Грињевића да су слова, симболи, орнаментика и митолошки прикази са острва Крит слични или истоветни са прасловенским писмом, митологијом и орнаментиком са севера данашње Русије, о томе видети Генедиј Станиславовић Грињевић, *Тайна славјанской древний цивилизации*, Отечество, Москва, 2003, такође видети <http://www.youtube.com/watch?v=qoICvWkGMxQ> ; превод на српски језик на линку: <https://www.youtube.com/watch?v=eK92k9Vrc5Y>; Г. С. Гриневич, „Сколько тысячелетий славянской письменности (О результатах дешифровки праславянских письменных памятников“, 02. 09. 2015., <http://nks.rusphysics.ru/dissertation/252/>

212 Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711 у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеция 1772, Россия 1774, cit. *Грамоты русского царя Петра I* от 03 марта 1711.; Ivan Gundulić, *Osman*, Pjevanje Treće, <http://sr.wikisource.org/wiki/Osman/3> . _pjevanje; Vinko Pribojević, *De origine successibusque Slavorum*, Venetia, 1532 (У овом делу Винко Прибојевић Србима, односно Словенима сматра и неке римске царе, цара Јустинијана и Светог Јеронима), а француски историчар Роберт Сипријан пише у свом делу да је цар Александар прогласио Илире, односно Словене, господарима своје земље (Robert Cyprian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852, p. 31-35: „Laterredes pans, ou seigneurs Serbes“).

митског хероја Ахила из породичне династије Неоптолема,²¹³ за коју је историчар Лео Ђакон тврдио да се доселила у грчку Тесалију са приобаља Азовског мора.²¹⁴

Познато је и да је насеље Сармисегетуша у древној Дакији, касније названо Улпија Трајана, првобитно било названо Корона или Крон Ксанто, према кћерци Ксанто (Сарбис) митског брачног пара Океана и Теуте, односно према кћерки Неруса и Дорис,²¹⁵ коју писац Лукијан назива још и Тетија (Тетис).²¹⁶ У смислу те изворне примордијалне митологије, песник Хомер је писао о пореклу свих паганских божанстава у Грчкој из северних делова Тракије близу реке Дунав (реке „Истру“) и Црног мора („Океанос потамос“), а писац Елијан је тврдио да су древни краљеви Атлантиде у прошлости као потомци Јафета око главе носили ознаке паганског морског божанства који је био приказиван са доњим делом рибљег репа.²¹⁷ Атласови дивови („Титани“) су били називани и „Атлантиои“ или „Олтени“, због чега се један део данашње Румуније и дан-данас назива „Олтенија“. Један од најстаријих познатих законодаваца у свету Солон је у шестом веку пре Христа писао о овим Атлантиђанима да су вековима били „праведни“ и морални, али да је временом међу њима настала декаденција, након што је њихова људска страна почела да односи превагу над моралом, тако да их је „Јупитер који је судио по правди казнио потопом да би постали скромнији него што су били.“²¹⁸

На средњовековним картама са грбом српске династије Немањића, на којим су они били означени као цареви древних

213 Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officina das Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125; Plutarch, *Parallel Lives*, “Pyrrhus”; Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125 214 . *The History of Leo the Deacon*, intr., transl., ann. Alice-Mary Talbot et al. Dumbarton Oaks Studies, Harvard University, 2005, p. 111, 194, cit. anonymous Periplus Ponti Euxini: see A. Diller, *The Tradition of the Minor Greek Geographers* (Oxford, 1952), 7 and n. 29; Овидије, *Метаморфозе* 11.227; 12.365

215 Thomas Holyoke, *A Large Dictionary in Three Parts*, W. Rawlins for G. Sawbridge, London, 1677. Такође видети Вергилије, Георгике 4, 336: Ксанто је била морска сирена, кћерка Неруса и Дорис, која је помагала у плетењу и бојењу овчије вуне крај реке Пенеус.

216 Lucian, *Dialog of the Sea Gods*, 11, 2

217 Елијан, *О животињама* 15.2

218 Диодорус, Библиотека, 3. 57

Срба „Цимера“ („Кимера“),²¹⁹ уочава се да су Срби у средњем веку још увек одржавали предање да су Срби као народ били „синови Нојеве барке“²²⁰, Срби „Хераклеиди“,²²¹ односно синови са врха Каран планине Олимп, и потомци Нојевог унука, односно да су били називани „Кимери“ као потомци Јафетовог најстаријег сина Гомера²²² и других Јафетових синова.²²³ То је

219 Станислав Рубчић *Грбовник Коренић-Неорић, Охумчевићевог грбовника*, (Petar Ohmucević 1595. године; препис књиге из 1340.), *Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Cosaken: wie auch der König reiche Halitsch und Wladimir*, Johann Christian von Engelbey Johann Jacob Gebauer, Saale, 1796, p. 433: Illyrichen Königs, Stephanus Rubchich, Rex Insigniorum Domini Imperatoris Stephani Nemagnich, gemacht von Marcus Skoroevich Bosnensis Mr. Quaritch, <http://img404.imageshack.us/img404/7269/caracimera.jpg>https://upload.wikimedia.org/wikipedia/hu/d/db/Szerb_cimer. Такође видети *Grb obitelji Kosačićiz Grbovnika obitelji Korjenić-Neorić, Dubrovnik 1595*, <http://cro-eu.com/galerija-fotografija/displayimage.php?album=159&pos=11>, PetarIjehOhmucevica sin, Danicallirska42, str.133 (br.34). Tekjæg. 188., ArchivIV,341

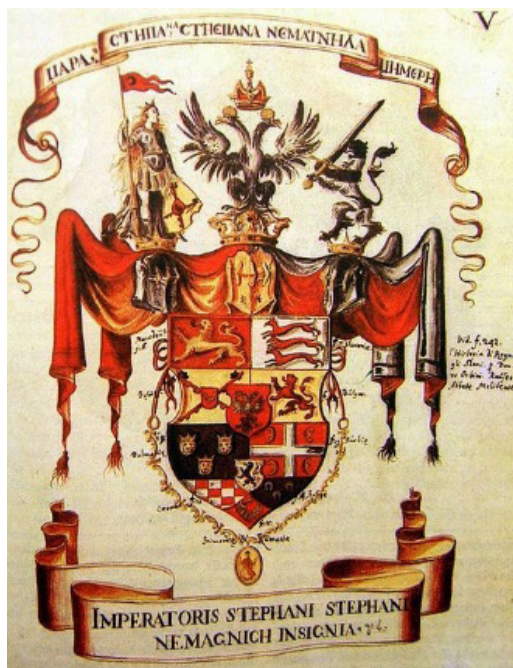
220 О томе видети, између осталог, фреску *Ноје обделава виноград* у манастиру Дечани који је задужбина краља Стефана Трећег Немањића Дечанског и цара Душана Немањића

221 У данашњој Грчкој постоји камени натпис, „SerbiosHeraclides“ између Пидне и Диона, о томе видети Augusto Boeckhio, „*Corpus Inscriptionum Graecarum*, ed. Joannes Franzius, Berolini ex Officina Academica, Berlin 1853, Morisani, corp. inscript.III, 4102.; Theodor Mommsen, *DieUnteritalischenDialekte*, Leipzig, 1850. и Т. Volanskii, *ПамятникиписменностиСловјандоризд-ваХристовога*, Москва, 1854, str. 3 (tabI, Ib), о натпису на табли из четвртог века пре Христа *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“).

222 *Стапу завет*, „Књига постава“ 10.1-2; 10.5; *Стапу завет*, „Генеза“ 10. 5.2; Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* VI, 19: „...utrium que in ostio Cimmerium, quod antea Serberion vocabantur.“ (Плиније је писао да се „Восфорски Кимеријум раније звао Серберион.“) Затим видети Joannes Christophori de Jordan, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745), Sectio XXXII., pp. 178-181: Јордан описује да су са Кавказа Словени-Сармати населили Кимерски Босфор и преко Црног мора, односно река Волге, Дњепра и Родопских планина прешли у Скитију и Европску Сарматију као Хипербореји и Алани, а с друге стране Кавказа прелазили и насељавали Колхид, Иберију, Албанију, Хирканију, Кападокију и иранске планине. (О томе да су Кимери били потомци Нојевог најстаријег сина Гомера, као и Гали из Мале Азије видети *The hymns of Callimachus*, transl. William Dodd, T. Waller & J. Ward, London, 1755, p. 88.) „Гала“ је био стари српски назив за кору од брезе од које су се правили примитивни чамци и Гали су према њој добили име („Берзити“). Езекиел је писао да су Гомер и његови потомци отишли на север и проширили се по северу Азије и Европе (Ezekiel38:6). У *Genesis* 10 је описано како су потомци Гомера, Јавана и Тираса населили Каспијско, Црно и Егејско море: *Genesis* 8:4; *Genesis* 10; 1 *Chronicles* 1:5,7; *Isa* 66:19; *Ezekiel* 27:13, 19; 38:6; *Ap. Rhod.*, *Argon.* i.1172.; *Valerius Flaccus*, *Argon.* iii.481; *Apollodorus*, *Bibliotheca*, *Epitome*, 1.2; *Apollodorus* u *Bibliotheca* 1.9.18-19; *Strabo*, *Geography*, 7.291.

223 О Србима као потомцима Јафетове линије од Јафетовог сина Мадан видети *Reiner Reineck, Reineri Reineccii Familiae regum Ponticorum et Bosporanorum, ex stirpe Achaemenidarum et Zenonis Laodicensis*, Georbis Fabricius, Lipsiae, 1570: „Maedi Sorabis (Serbis, Zorbest, Zerbst).“ О насељавању Меда такође видети *Gen* c. 10. v. 2.; *Chronicles* 1:5. *Bochart, Phaleg*. 1. 3. c. 14. Алфред Мори пише да је њихов језик врло сродан са сарматским језиком (о томе *Alfred Maury*, „Les Getes“, *Journal des Savants*, Avril, 231, May, 304). У *Genesis* 10 је описано како су потомци Јафетових синова Гомера, Јавана и Тираса населили Каспијско, Црно и Егејско море, такође видети и *Genesis* 8:4; *Genesis* 10; 1 *Chronicles* 1:5,7; *Isa* 66:19; *Ezekiel* 27:13, 19; 38:6; *Ap. Rhod.*, *Argon.* i.1172.; *Valerius Flaccus*, *Argon.* iii.481; *Apollodorus*, *Bibliotheca*, *Epitome*, 1.2; *Apollodorus* u *Bibliotheca* 1.9.18-19.; *Johann Jacob Hofmann*, *Lexicon Universale*, Leiden,

било предање старо хиљадама година, па је тако историчар Плиније тврдио да је првобитни назив црноморског насеља Кимерион било Серберион,²²⁴ док су историчари Григорио дел Олмо Лете и Жоакин Санмартин тврдили да су Кимери (Гомери) били исто што и Хати (Хити, Хитити), и да се у предантичком периоду на Хититском двору носила „црвена порфира“ или „самт“ као ознака царске власти (акадски „Самту, Самаду, Сариим, „шмт“, „аргаману“).²²⁵

Грбовник цара Стефана Душана Немањића, владара Кимера²²⁶

Средњовековна српска и светска историографија и хералдика је Србе децидно називала „Кимерима“,

1698: Madai, filii Abrahæ: „отац знања“; „очево знање“; Gen c. 25. v. 4. Madai - fil. Iaphet. Gen c. 10. v. 2. Pater Medorum. Vide Bochart. Phaleg. l. 3. c. 14.

224 Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* 6,19: „...utrium que in ostio Cimmerium, quod antea Serberion vocabantur.“ (Плиније је писао да се „Восфорски Кимеријум раније звао Серберион.“); Herodotus 7.75: Херодот у Седмој књизи своје *Историје* спомиње Трачане Битине и Тине у Малој Азији.

225 Gregorio del Olmo Lete, Joaquín Sanmartín, *A Dictionary of the Ugaritic Language in the Alphabetic Tradition* (2 vols, Handbook of Oriental Studies, Volume 112, BRILL, 2015, p. 97; 408; 819; 908

226 Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Signatur/Inventar-Nr.: Ms. Phill. 1892

„Захумљанима“ („Земљанима“, „ex Нумо“, „Chulmia“),²²⁷ „Семнонима“ и „Трибалима“ и осталим етнонимима-синонимима, дајући им тако атрибут „најстаријег“ („antiquissimi“) народа на земљи.²²⁸ У том смислу је познат и запис константинопољског историчара Лаоника Халкокондила да „поузвано зна да су древни Срби Трибали били најстарији народ на свету“.²²⁹ Константинопољски историчари су посебно често етнонимском одредницом „Срби Трибали“ описивали владаре из српске преднемањихке и немањихке средњовековне династије. Тако су различити средњовековни историчари приказивали српске владаре Светог Јована Владимира, Стефана Немању (светог Симеона), кнеза Лазара Хребелјановића и Ђурађа Бранковића као „владаре српских Трибала и Дардана“.²³⁰ Историчари Јован Скилица и Кекавмен су дукљанске и травуњске („трибалске“) владаре светог Јована Владимира и Стефана Војислава и његовог сина Михаила називали „архонти Трибала Срба“, односно многи историчари су „Трибалијом“ означавали древне области Травуније (Тривалија, Трималија)²³¹ и Захумља или Хума.²³² О

227 Michel Echard, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700, p. 222; Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanski, Posnaniae, 1856, pp.40-41; 91; 146

228 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.”; Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanski, Posnaniae, 1856, pp.40-41; 91; 146

229 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.”

230 Ludovik Tuberon Crijevic, *Commentariorum de rebus, Libri Vndecim, Francofurti, Claudij Marnij, Ioannis Aubrij, 1603, „De Temporib. Svis Lib. V“*, p. 113: „Georgius Triballorum ac Dardanorum Rex, Stephani Nemagnae successor sere vltimus, regno a Turcis pulsus“, (Ђурађ Трибал, наследник Стефана Немање владра Дардана, избегао је пред Турцима“); Index: „Lazarus Despotes, Dardanorum rex“, „Деспот Лазар, владар Дардана“; Michel Echard, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700

231 George Kedrenos, *Historiarum Compendium* ed. Immanuel Bekker, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae 35-36, 2 vols: Овај историчар о периоду владавине Светог Јована Владимира и Зету и приморје назива „Трумала kai archotato Serbias mere.“

232 Michel Echard, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700, p. 222: “Zahumlje se zove tako po eparhiji Hum (Chulmia).” The Pharsalia of Lucan, (прев. Sir E Ridley), Longmans, Green, and Co., London, 1896). Book VI, 526: Породична линија од сина Хума (Haemon), сина од Пелазгуса, од којег је настало раније име за Тесалију, Хум (Haemonia) и трачку планину Хум (Haemus, Book III); Павел Шафарик (Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 42; 45) је сматрао и да је етноним „Трибал“ био искварен хеленизован

Србима Трибалима као „Словенима“ је писао Аристофан,²³³ о њима као „Мезима или Дарданима“ је писао антички писац Касије Дион,²³⁴ док их је Аријан лоцирао како живе „под водством краља Сирма, од Черневоде на реци Дунав до равнине Добрич на Косову и Метохији“.²³⁵ У селу Чернавода крај Добруце у данашњој Румунији, у простору неолитске Кукутени цивилизације, за који је Аријан писао да ту живе древни Срби Трибали,²³⁶ био је пронађен један од артефаката - доказа повезаности те неолитске цивилизације са анадолијском „феничанском“ цивилизацијом - фигура „Мислиоца“ и његове супруге,²³⁷ што је јасна персонификација древног митског хероја Кадма („Академуса“, „мислиоца“) и његове супруге Хармоније, који су према древном миту о Кадму градили са својим потомцима и народом прва насеља и ширили писменост по Балканском полуострву. „Мислилац“ („Академус“, Кадмус или Кадмо) и његова супруга су уједно били персонификација Адама и Еве, Ноја и његове супруге, односно индијског „Мануа „мислиоца“ и његове супруге, као и Зевса и његове супруге, прве смртне жене Ниобе (Метис).²³⁸ Потомци хераклеидске Кадмове династије („династије која долази са Истока, са места одакле се подиже сунце“)²³⁹ су још од времена Кадмовог оца

облик етникума „Србаљ“.

233 Wilhelm Tomaschek, *Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*, T. 128, F. Tempisky, Wien, 1893, pp. 87-89

234 Касије Дион, LI 23.27

235 Wilhelm Tomaschek, *Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen*, pp. 87-89

236 Wilhelm Tomaschek, *Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen*, pp. 87-89

237 Ion Calafeteanu, *The History of Romania*, <http://www.romania.org/romania/history1.html>; M. Nica, *Unitate și diversitate în culturile neolitice de la dunărea de jos = Unity and diversity of Neolithic cultures along the lower Danube*, *Revista Pontica* vol. 30 (1997), pp. 105-116. Н зидовима хришћанских цркава у Добруђи у Румунији могу се разазнати некадашњи цртежи птица, крава и осталиостаци паганских култова у раној хришћанској ери, као и цртежи рођења Христа и хришћанских свештеника и писмени знакови глагољице и ћирилице.

238 Хесиод, *Теогонија* 885

239 Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*, Longman, Brown, Green and Longmans, London, 1848, p. 245: Херкулес је једно о две верзије имена за „сунце“, и његових дванаест подвига у чувеном миту о Херакловим авантурама, значи „Исток“, или „онај одакле се рађа сунце“, што је исто име које има и Кадмо, створено од хебрејске речи „Кедем“, и зато су антички писци за династију Хераклеида и Кадмеја говорили да долазе из Азије, односно „са Истока“. George Cox, *An Introduction of teh Science of Comparative Mythology and Folklore*, 1883, p. 67: „Кадмо једноставно значи „Исток“ на семитском језику („Кедем“). Такође видети Alexander Riese, *Geographi latini minores*, Heilbronnae, Henninger, p.10 (No. 8): „Дакија Гетика, са истока од Сарматике и реке Висле и реке Дунав“

који се звао Агенор,²⁴⁰ користили често то име Агенор или Агрон, као лично име или као топоним, тако да се предање о древној „српско-илирској династији цара Агрона из Рисна на Јадранском мору“²⁴¹ преносило са генерације на генерацију и уједно објашњавало употребу фразе за српски народ „славни илирскосрбски народ“ од стране Хабсбуршког двора, све до активне измене балканске и светске историографије у деветнаестом веку.²⁴²

У контексту мита о Ноју и његовој супрузи и синовима који су преживели Велики потоп, као и мита о Кадму и Хармонији и њиховој деци и потомцима називаним „Илири“, „Дардани“, „Дачани“ или „Трачани“ на Балканском полуострву, може да се разматра и тврдња из средњовековног српског *Карловачког родослова* да су стари Срби живели у Месопотамији и славили Дагона, или тврдње Еусебија и осталих античких, а касније средњовековних српских и бугарских извора, о породичној повезаности трачко-римског цара Филипа Првог „Арабљанина“ из трећег века, трачко-римског цара Ликинија и средњовековне династије Немањића. У темпорално-спацијалном контексту та тврдња може да се објасни чињеницом да је историчар Џон Кемпбел у својој књизи о Хититима тврдио да су још у доба Хититског краљевства „плавокоси и црвенкоси Словени са севера Црног мора живели и у Персији и на северу Африке“.²⁴³ Древни Грци су сматрали све људе који живе северно од њих

---

240 Кадмов отац Агенор је био Посејдон или Киликс. Diodor of Sicily, *Library of History*, 5.58.2ff: Кадмо, син Агенора, направио је Феничанску колонију на острву Родос чији су становници и преци били из наследне линије Посејдона. О томе говори откриће званичне мермерне табле у храму Лидијске Атене на Родосу на којем пише: „Кадмо додељује бронзани трипод угравиран феничанским словима, као што је записао Полизар у четвртој књизи о историји.“ (О проналаску табле видети Chr. Blinkenberg, *La Chronique du temple Lindien*, Impr. B. Luno, Copenhagen, 1912, p. 324 и JacovBryant, *A New System in Ancient Mythology*, p. 136)

241 Appiani Alexandrini, *Roman History* 10,10; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874, p. 23; Joannis Zonarae: *Historica Annalium*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: „Domino Aregoni, Sardionarum regi“.

242 Emil Picot, *Les Serbes de Hongrie*, Prague, 1873, стр. 164: При Аустријском двору је 4. јуна 1792. године за Србе била основана „Илирска придворна канцеларија“ (*Cancelaria Illyrica*). Такође о томе видети „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hof u. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhفارovic и Nenadovic, Музеј Мatica Срpska, Novi Sad, 1745 (14.april, 1715); такође о томе видети Платонъ Кулаковскій, *Иллиризмъ*, Варшава, 1894.

243 John Campbell, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson&Co., Toronto, 1890

Скитима, односно Трачанима.²⁴⁴ Постоје тврдње да су ти такозвани древни „Скити“ били творци зороастријанизма и питагорејства, односно индиректно и творци галског друизма,²⁴⁵ и управо из њихових крајева, односно из лука северне обале Црног мора било је извожено жито у Атину и остале грчке градове.²⁴⁶ Историчар Џон Кемпбел је у својој књизи о Хититима за такозване древне „Пацатијане“ (Патијане), чија династија је основала град Ефес,²⁴⁷ сматрао да су били исто што и такозвани „Батанеи“ у подручју Персије, односно да су то били исти они „плавооки и црвенокоси Будини са севера Црног мора и из црноморске луке Олбије и реке Бористен“ (Березити, данашњи Дњепар).²⁴⁸ Историчар Кемпбел их назива Скитима, Беристенитима и Рехабитима, односно сматра да је корен речи те реке Рехаб,²⁴⁹ и такође их лоцира и у Сирији,²⁵⁰ где су живели чланови породичне династије цара Филипа Првог „Арабљанина“. Историчар Џон Кемпбел чак тврди да све реке у Панонији и Илирику на Балканском полуострву носе имена повезана са „Хититима“, односно да су имена река Истер или Дунав повезани са хититским именима Ахаштари (Динаба), затим имена река Морава, Марица, Тиса, Сава и других река на Балканском полуострву, као и имена река Бористенес, Хипанис или Тирас изнад Црног мора.²⁵¹ Због тога се за древног трачког краља „Тоас“, који се повезује и са подручјем Црног мора и са Анадолијом, сматрало да је живео на реци Бористенес, односно на данашњој реци Дњепар.²⁵² Са такозваним „Трачанима“ је повезано и острво Крит у миту да је Радамантус, ујак Ариадне, мајке трачког краља Тоаса, наредио да Тоас живи на острву

244 Strabo 18, I,1.2; *Visigothic Code*, „Preface“, <http://libro.uca.edu/vcode/visigoths.htm>

245 L. von Schroeder, *Pythagoras und die Inder*, 1884; A. Berriedale Keith, “Pythagoras and the Doctrine of Transmigration” (*Journal of the Royal Asiatic Society*, 1909, pp. 569, cit. Herodot, 4, 127, Chapter 5 о томе да су краљеви тврдили да потичу од паганског божанства Зевса; Chapter 59: о скитској религији

246 Херодот, *Историја*, 4.17; у вези са каснијим временима Dem. Lept. chap. 31.; Xen. Mem. 3.6.13

247 John Campbell, *The Hittites*, pp. 4-5; William Wright, *The Empire of the Hittites : with Decipherment of Hittite inscriptions*, James Nisbet & Co., London, 1886, p. xvii

248 John Campbel, *Hittites*, p. 280, cit. Herodot 4. 108

249 John Campbel, *Hittites*, p. 280

250 John Campbell, *Hittites*, p. 285

251 John Campbell, *Hittites*, p. 280

252 Antoninus Liberalis, *Metamorphoses*, 27

Лемнос,²⁵³ а затим и у другим острвима у Егејском мору.²⁵⁴ У миту о Орестесу, који у многим верзијама античких митова подсећа на мит о Кадму, трачки краљ Тоас живи на Криму у Црном мору, односно са трачким краљем Тоас повезан је мит да је Орестес пренео од Трачана дрвену фигуру Артемиде у источни Медитеран, као и мит да је богиња Артемида наредила кћерки цара Агамемнона Ифигенији да постане свештеница у њеном храму.²⁵⁵ С друге стране, узевши у обзир да су у античкој митологији која се односи на подручје данашње Грчке често спомињана чувена митска „Елевсинска поља“, интересантно је и да су историчари Прокопије од Цесареје, Агатија и Менандер у својим записима забележили да се царство потомака Јафетовог сина Гомера, древних црноморских Кимера поред и изнад реке Дон, односно царство такозваних „варвара Бугара Утигура“, називало „Елевсија“,²⁵⁶ односно према неким мишљењима „Улисија“.²⁵⁷ Другим речима, такозвани Кадмови Илири, који су живели од планинског ланца Кавказа и града Новгорода на северу данашње Русије до Јадранског мора, су били Словени Трачани, односно Словени „Сакалиби“, потомци Хераклових и Кадмових „Серба Хераклеида“. Ови стари Срби су у доба Римског царства живели под влашћу цара Ликинија из словенске балканско-црноморске Митритада и црноморског краља Рамсадиса и као „слободни Словени Лимиганти“, били су у историјским записима забележени као „серски“ („сербски“) трговци од медитеранске Пафлагоније и азијског Партског царства, Согдије, Бактрије и Тартарије до Новгорода у данашњој Русији, односно до севера Азије и Европе. О томе да су ови стари „серски трговци“, потомци Кадмових Илира, живели на тако широком географском подручју, сведоче такође и сличности у древним народним песмама, народним плесовима и шарама и кроју њихових народних ношњи, за што су карактеристични примери, између осталог, и српска народна обућа „опанци“ и такозвани „тројански“ плесови у

253 Diodorus Siculus, *Library of History*, 5. 79. 2

254 Apollodorus, *Bibliotheca*, 1. 9. 17

255 Hyginus, *Fabulae*, 15

256 Procopii Caesariensis, *Libri De Bellis VIII, Opera omnia*, ed. J. Haury, I-III, Lipsiae, 1905-1913, pp.501-502

257 Macrobius, *Saturnalia*, I.12, Telegono... Ulyssius filio, Iovis Dolicheno, insula Dulychio, qui etiam Doliche dicta est, cultum. Ithaca patria, Samon, Cephaleniam

Србији.²⁵⁸ О повезници ових „северних људи ветра“ и људиз из Источног Медитерана сведочи и тврдња филозофа Платона у делу *Кратил* да је Аполон Хипербореј био божанство Пелазга Дардана из Троје, као и народа исте расе Пелазга Дардана у Тесалији, а да га као божанство времена славили и Етрурци и Семити.²⁵⁹ Британски историчари и археолози на Балканском полуострву су децидно називали Србе Дарданима. За разлику од политичара и историчара Бенијамина Калаја и Константина Јиречека, који су промовисали тезу да су се Срби доселили са Карпатских планина на Балканско полуострво тек у седмом веку, археолог Џон Артур Еванс је тврдио да је крајем петог века пре Христа Дарданија као део горње Мезије била засебна покрајина и називао је Дарданију „римском Далмацијом“ и „Старом Србијом“.²⁶⁰ Археолог Џон Артур Еванс је, тврдећи да су „балкански Дардани били истог трачког порекла као и тројански Дардани, као и остала многа дарданска племена у Азији“,²⁶¹ објаснио уједно историјску, географску и геополитичку повезницу периода владавине „дарданског“, како је такође био називан, цара Управде-Јустинијана и период владавине српског средњовековног „цара свих илирских земаља“ Стефана Душана Немањића, тиме што су и цар Управда-Јустинијан и цар Душан Немањић, сваки од њих у времену своје владавине, схватили да је Скопје било „место укрштања на природној траси западног дела Илирског полуострва између реке Дунав, обале Егејског мора, града Софије и војног друма према граду Константинопољу.“²⁶² Таквим размишљањем о геополитичкој важности Балканског полуострва водили су се касније владари из Османског турског царства освојивши Балканско полуострво, а међу њима је поготово Мехмед Паша био свестан велике важности српских рудника белог мермера и извора термалних вода.²⁶³

258 Tomislav Bilić, „Some Northern Constellations used for Navigation in Antiquity“, VAMZ, 3.s., XXXIX 15–58 (2006), стр. 24, cit. Matthews, W. H. 1922 – *Mazes and Labyrinths*. London, 1922: Longmans, Green and Co., p. 162

259 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901, p. 265 Homer, *Iliad*, 2. 840—843; Plato, *Cratylus*, vol. ii. p. 228.3 Homer, *Iliad*, i. 38. 4; Homer, *Iliad*, xxiv. 794, 795, Herodot, 2.51

260 John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Nichols and Sons, Westminster, London, 1883, pp. 3-5

261 *Ibid*, p. 89

262 *Ibid*, p. 82

263 *Ibid*, pp. 88-89, cit. Comes Marcellinus (Ad. Ann. 518).

1.3. ЗНАЧАЈ АРТЕФАКАТА ФИГУРЕ „МИСЛИОЦА“, „ДУПЉАЈСКИХ КОЛИЦА“ И „ТУРОВИЋЕВЕ ИГЛЕ“ ЗА РАСПОЗНАВАЊЕ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ

Тврдњу константинопољског историчара Лаоника Халкокондила да су Срби Трибали били „најстарији народ на земљи и да он то поуздано зна“,²⁶⁴ као и грбове цара Стефана Душана Немањића и династија-изданака династије Немањића као владара древних Кимера, потомака најстаријег Нојевог сина Гомера,²⁶⁵ доказало је, између осталог, откриће археолошких налазишта Старчево, Лепенски Вир и Винча поред реке Дунав на територији данашње Србије почетком двадесетог века, у којима су пронађени знаци и симболи истоветни и слични знацима и симболима пронађеним на стенама у Јерменији након Великог потопа.²⁶⁶ Далеке претке такозваних „Кимера, Трибала, Семнона, Хиперборејаца),²⁶⁷ или њихових етнонимасинонима „Илира, Словена, Трачана“, као прото-етнија древних Срба у гвозденом добу у археолошким налазиштима винчанске цивилизације²⁶⁸ на подручју територије данашње Србије²⁶⁹

264 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650

265 Стари завет, *Генеа* 1.10.12; Chandra Chakraberty, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affiliations*, Vijaya Krishna Bros, Calcutta, 1969, p. 16

266 Vahyanan Vahan, Vahyanan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahyanan/articles/valcamonica1.pdf>

267 Маја Николић, „Српска држава у делу византијског историчара Дуке“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007, цитирајући Georgio Sfranze, Critobuli, Ducas, Laonici Chalcocondylae, Georges Pachymeres, Nicephori Gregorae, Metochites, Kantakouzenos итд. Вукашиновић, Гвозден, *Корнелије Тацит о Србима*, <http://www.scribd.com/doc/56281028/2008-Kornelije-Tacit-o-Srbima-Gvozden-Vukasinovic>; Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868, p. 272, cit. Geographen von Ravenna: „Sarmat – antis, Sarm-atae – Serben“; p. 277: „Срби-Словени који су на Дунаву“, pp. 278-279, cit. Einh. V. Karoli; Ad. Br. School. 19; A. Quedl, 994;342; Miracula Henrici Pertz 6, 816: „Са северног Кавказа су древни Словени – Срби – Сармати разишли се на многе стране...., Sorben, Sorabi, Surbi, Siurbi, Survi, ihr Land Surbia, zrbia, Srb, Serb, Sserb, Byzantinern Serb, Serwier, Soraben, Surbii Delaminci, Glomaci, Survi, Sorabi Morizani“, који су Словени.“

268 Никола Тасић, Драгослав Срејовић, Братислав Стојановић, *Винча: Центар неолитске културе у Подунављу*, Центар за археолошка истраживања Филозофског факултета, Београд, 1990.: „Винчанска цивилизација“ је добила своје име у науци према називу локалитета Винча – Бело брдо на десној обали реке Дунав у селу Винча крај Београда.

269 Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи)“, <https://www.youtube.com/watch?v=->

палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић и остали научници²⁷⁰ сматрају далеким прецима Срба, проналазећи у српском народу генеалогску повезаност и пренос обичаја рачунања времена и осталих манира и обичаја, међу којима је, између осталог, истоветан специфичан начин сахрањивања људи на једном те истом географском подручју Србије кроз миленијуме.²⁷¹ Од седамдесетих година двадесетог века у научној литератури објављивани су подаци о истоветности епигенетских карактеристика праисторијског становништва у археолошким налазиштима на територији Србије као што

суркyUoгME#t=550, цит. палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић, 10:00 – 18:28 минут; Софија Давидовић-Живановић, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999. године, стр. 30-44, цитирајући Маркотић и Шапман; Sljivic, B.: „Knochen funde in einem prahistorischen Grab bei Trebenishte“, *Z. Morph. Anthrop.* XXXVII/2, Stuttgart 1935, Burleigh, R; Zivanovic S., „Radiocarbon dating of a Cro-magnon population from Padina, Yugoslavia with some general recommendation for dating human skeletons“, *Z. Morph. Anthrop.* 70:269-274, 1980., Srboљub Zivanovic, „Antropological Finds from the Serbian Necropol at Trnjane“, *Zbornik Narodnog muzeja IX-X*, 1979, pp. 159-175; Radivoje Pesic, „On the scent of Slavic autochthony in the Balkans“, *Časopis Matice Iseljenika Srbije Zavičaj*, Beograd, Godina XXXVI, Maj-August 1989; pp. 77-79; 344-347; Србољуб Живановић, *Кромањонци у Вердану*, Библиотека Трагом Словена, Књига 56, Пешић и синови, Београд, 2015.

270 Srboљub Zivanovic, *Kromanjonci u Djerdapu*, Pesic I синови, Beograd, 2015., Boev, P: *Die Raentypen der Balkanalbilsen und der Ostalaischen Inseln*, Verlag der Bulgarischen Akademie der Wissenschaften, 1972 Akademija Nauka, Sofija, 1972.; John Alexander, *Yugoslavia before the Roman Conquest*, Thames and Hudson, London, 1972.; Hauser, G I; De Stefano G.; *Epigenetic variants of the human skull*, Schweizerbart, Stuttgart, 1989.; S.Z., *Vinca skeletons studied in situ at the Gomolava site*, *Current Anthropology* 18: 553-534, 1977 Yugoslavia, 1977.; Schwidetzky, I., *Die Vinca-Schadel*, Vorlaufige Mitteilung, Ber5, Freiburg, 1966; Schwidetzky, I., *Menschliche skeleton von Vinca*, 1971-72. S. Zivanovic 1975 A note on the anthropological characteristics of the Padina population, in *Z. Morph. Anthrop.* 66, 2, p. 161–175. Burleigh, R. and S. i:vanoviћ 1980 Radiocarbon Dating of a Cro-Magnon Population from Padina, Y ugoslavia w ith Some General Recommendations for Dating Human Skeletons. *Zeitschr. fur Morphol. und Anthrop.* 70(3): 272. Šljivić (Schlyvitch), B., Knochenfunde in Einem prahistorischen Grabe bei Trebenishte, *Z. Morph. Anthrop.* 37: 259-274, 1935.: У такозваном „Илирским“ гробовима у Требеништу код Охрида скелети људи су идентични са савременим српским становништвом, цит. *Starinar* 1973 - 1974.

271 Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи)“, <https://www.youtube.com/watch?v=sуркyUoгME#t=550>, цит. палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић, 10:00 – 18:28 минут; Софија Давидовић-Живановић, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999. године, стр. 30-44, цитирајући Маркотић и Шапман; Sljivic, B.: „Knochen funde in einem prahistorischen Grab bei Trebenishte“, *Z. Morph. Anthrop.* XXXVII/2, Stuttgart 1935, Burleigh, R; Zivanovic S., „Radiocarbon dating of a Cro-magnon population from Padina, Yugoslavia with some general recommendation for dating human skeletons“, *Z. Morph. Anthrop.* 70:269-274, 1980., Srboљub Zivanovic, „Antropological Finds from the Serbian Necropol at Trnjane“, *Zbornik Narodnog muzeja IX-X*, 1979, pp. 159-175; Radivoje Pesic, „On the scent of Slavic autochthony in the Balkans“, *Časopis Matice Iseljenika Srbije Zavičaj*, Beograd, Godina XXXVI, Maj-August 1989; pp. 77-79; 344-347; Србољуб Живановић, *Кромањонци у Вердану*, Библиотека Трагом Словена, Књига 56, Пешић и синови, Београд, 2015.

су Лепенски Вир или Трњане код Пожаревца са данашњим српским становништвом.²⁷² Такође, на пример, у Сједињеним Америчким Државама су објављени резултати антрополошког испитивања скелета из археолошког налазишта Тамнава у Србији, чије становништво је „још 4.000 година пре Христа упражњавало сложене металуршке технологије“, који показују да је, још од периода неолита до деветнаестог века све време кроз историју на територији Србије, према археологу Драгани Антоновић, реч о постојању једног „аутохтоног становништва које се у одређеним периодима мешало са долазећим људским заједницама“.²⁷³ То праисторијско становништво се још пре седам хиљада година активно бавило рударством и познавало технику термичке обраде бакра.²⁷⁴ Збирке најстаријих метала, легура и новчића на свету од опсидијана, легуре сребра и злата („електре“) и бронзе „kholkos“ објашњава повезницу металургије и древне митологије Срба Трибала и осталих народа у црноморско-источномедитеранском подручју,²⁷⁵ односно митске ликове Кадма са Колхиса („кхолкос“),²⁷⁶ Електре, краља Миде који

272 P. Boev, *Die Raentypen der Balkanalbinsel und der Ostalaischen Inseln*, Verlag der Bulgarischen Akademie der Wissenschaften, 1972 Akadenija Nauka, Sofija, 1972.; John Alexander, *Yugoslavia before the Roman Conquest*, Thames and Hudson, London, 1972.; Hauser, G. I.; De Stefano G.; *Epigenetic variants of the human skull*, Schweizerbart, Stuttgart, 1989.; S.Z., *Vinca skeletons studied in situ at the Gomolava site*, *Current Anthropology* 18: 553-534, 1977 Yugoslavia, 1977.; Schwidetzky, I., *Die Vinca-Schadel*, Vorlaufige Mitteilung, Ber5, Freiburg, 1966; Schwidetzky, I., *Menschliche skeletons von Vinca*, 1971-72. S. Živanović, „A note on the anthropological characteristics of the Padina population, in *Z. Morph. Anthropol.* 66, 2, 1975, p. 161-175; Srbljub Zivanovic, „Anthropological Finds from the Serbian Necropol at Trnjane“, *Zbornik Narodnog muzeja IX-X*, 1979, pp. 159-175.; Srbljub Zivanovic, *Kromanjonci u Djerdapu*, Pesic i sinovi, Beograd, 2015.

273 Борис Субашић, „Тамнава: Археолошко благо немају где да сместе“, *Новости*, 10. 10. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже/409.html:400742-Tamnava-Arheolosko-bлаго-nemaju-gde-da-smeste>: cit. археолог Драгана Антоновић

274 Miljana Radivojević, Thilo Rehren, Ernst Pernicka, Dušan Šljivar, Michael Brauns, Dušan Borić, „On the Origins of Extractive Metallurgy: New evidence from Europe“, *Journal of Archaeological Science*, (19 June 2010); Nebojša Grujičić, „Najstariji rudnik u Evropi“, *Vreme* br. 554, 16. avgust, 2001., <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=294908>

275 E. McFadden, „A Hoard of Early Multi-Denominational Electrum Coins,“ *SAN* Vol. XXI, 2002, pp. 17-19

276 Gregory Nagy, *Homer the Preclassic*, University of California Press, 2010, p. 292: Кхалкос (Halkos) значи „бронза“, такосеназивао и Кхалкос у Аргосу (cit. Pindar, *Olympian*, 7.152, *Electra*, 432-86). Бронза се додељивала као награда победнику на фестивалу посвећеном паганској божици Хери (фестивалу званом и фестивал „светих крава“) у Аргосу, и то бронза у облику штитова, трножних столица, котлова и чинија. Такође је Кадмо додељивао награде и титуле од бронзе, о томе видети: Diodor of Sicily, *Library of History*, 5.58.2: Кадмо, син Агенора, направио је феничанску колонију на острву Родос чији су становници и преци били из наследне линије Посејдона. О томе говори откриће званичне мермерне табле у храму Лидијске Атене на Родосу

је све што је додиривао у његовом царству претварао у злато, и остале митове древних „сјајних, блештавих арјанских“²⁷⁷ металурга. Они су записивали биланс производа којима су трговали, као што су шкољке спондилус, сирови метали и минерали, со или маслиново уље, што показују и археолошки налази из црноморске луке Варна из периода од 4.560. до 4.450. године пре Христа, у рудницима соли Провадија – Солницата и у осталим археолошким налазиштима у северним деловима данашње Бугарске. Артефакти из тих налазишта показују развијене елементе државности, краљевских институција и висок степен квалитете обраде злата и осталих племенитих метала.²⁷⁸ Традицију у бављењу старих Словена обрадом сирових метала историчар Плиније је потврдио тврдњом да су потомци најстаријег Јафетовог сина Гомера Кимери (Кимбри), односно потомци Кадмовог сина Илирија „Илири“, као металурзи и ковачи живели у долини реке Лаб на северном Кавказу.²⁷⁹ Такође су и остали светски историчари забележили да су Кадмови потомци Илири били металурзи и ковачи „Лабеати“ на Балканском полуострву.²⁸⁰ Према историчару и филологу Хајнриху Кунстману илирски Лабеати „Иљмени“ су живели и на обалама језера Ладога у Новгороду,²⁸¹ и делили су исти језик, писмо, веровања, обичаје и манире са својим земљацима на обали Јадранског мора и на остатку Балканског полуострва, како су то записали светски историчари, географи и филолози од Херодота и Страбона до Јакова Хофмана.²⁸² С

на којем пише: „Кадмо додељује бронзани трипод угравиран феничанским словима, као што је записао Политар у четвртој књизи о историји.“ (О проналаску табле видети Christian Blinkenberg, *La Chronique du temple Lindien*, Impr. В. Luno, Copenhagen, 1912, р. 324) Такође о томе видети у JacovBryant, *A New System in Ancient Mythology*, р. 136

277 V. I. Abaev, H. W. Bailey, Vol. I, Fasc. 8, 1985, pp. 801-803: „Назив Алани потиче од староиранске речи *аруа, “Арјан”.

278 Ivan Dikov, “Chalcolothic Necropolis of World’s Oldest Gold Treasure Left Dilapidated in Bulgaria’s Black Sea City Varna”, 27. 08. 2018., <http://archaeologyinbulgaria.com>., cit. археолози Иван Диков, Михаил Лазаров

279 Плиније, *Историја*, 3.22; 6. 19

280 T. Livius XLIV, 23, 31, 32., Appian, *Illyric Wars*; Alphonse Lasor, *A Varea Universus Terrarum Orbis Scriptorum Calamo Delineatus*, Tomus Secundus, Jo: Bptistate Gonzatti, Patavii, p. 93; Constantin Jirecek, *Geschichte der Serben*, I, 22.; Ђорђе Јанковић, *Предања и историја Цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015., стр. 39

281 Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996

282 Jacobi Hofmanni, *Lexicon universale historico-geographico-chronologico-poetico*, Tom II, Jacobi Bertschii & Joh. Rodolphi Genathii, Basileae, 1677, p. 323: “Scythos, Scyathos, Sclavi popula Scythae”, “Скловенски језик, који неки људи називају Виндским, а Латини илирским

друге стране, узевши у обзир да су се у античкој митологији која се односи на подручје данашње Грчке често спомињала чувена митска „Елевсинска поља“, интересантно је да су историчари Прокопије од Цесареје, Агатија и Менандер у својим записима забележили да се царство потомака Јафетовог сина Гомера, древних црноморских Кимера поред и изнад реке Дон, односно царство такозваних „варвара Бугара Утигура“, називало „Елевсија“,²⁸³ баш као и чувена Елевсијска поља у грчкој митологији. У том смислу интересантно је да су, према константинопољским историчарима, Кимери живели, између осталих места, на црноморском Криму, и сматрали су да су у „Кимерији“ живели Срби, народ Солуна, односно „Тауроскити“.²⁸⁴ У Ските или Тауроските историчари Аријан и Лав Такон су убрајали и митског Ахила, као сина скитског Пелеја, који је дошао из свог завичаја крај Азовског мора да живи у Тесалији²⁸⁵ у данашњој Грчкој. Другим речима, такозвани Кадмови Илири, који су живели од планинског ланца Кавказа и града Новгорода на северу данашње Русије до Јадранског мора, су били Словени „Трачани“, односно Словени „Сакалиби“, потомци Хераклових и Кадмових „Серба Хераклеида“. Историјски записи Херодота, Плинија и Страбона или касније Јохана Лудвига Кванта, Сипријана Робера и Павла Шафарика о „Србима-Словенима-Сарматима-

---

језиком.“О томе такође видети Filippo Ferrari, Michel-Antoine Baudrand, Domenico Magri, *Lexicon Geographicum: In Qvo Vniversi Orbis Oppida, Vrbes, Regiones ...*, Том 2, Patavii, Jacobi de Cadorinis, 1674, p. 156, cit. Steph.B.; “Sclavi, populi Scythae Europaeae, Scythae, oppidum Thraciae, seu Macedoniae, apud Potidaeam”.

283 Procopii Caesariensis, *Libri De Bellis VIII, Opera omnia*, ed. J. Haury, I-III, Lipsiae, 1905-1913, pp.501-502

284 Michail Bibikov “Pax orthodoxa” in *Europa ed Asia: punti di vista da Costantinopoli, Memorie/XXIX-Roma-Terza-Roma*, N. 8 – 2009.; Zymon Szymonowicz Bendonski, *Simonis Simonidae Bendonski Leopolitani magni lo. Varsaviae, typographia Mitzleriana, 1772*, p. 21-23: „Cimmerium Sarbievio, Venusina Lucerna Musis, Ludovicus Auberius Hugonis Grotii, Pindari Aemulo.“; У *Историјским песмама* константинопољског песника Теодора Продромоса, више пута, као народи подређени константинопољском „василевсу“, спомињу се „Галати“ заједно са „Далматинцима“ (Србима). У другим случајевима Галати се спомињу заједно са Скитима Куманима, Италијанима и Србима, а Галиција као име територије Мале Азије. У карактеризацији Руса спомиње се сличност између развоја друштвенополитичког система Руса и Константинопољског царства, а терминима који значе „принц“ константинопољски историчари су означавали *αρχικος προεδρευοντες, ο διετων, δυναστης, φυλαρχος, αρχων*); Историчар Никита Хонијат синове Стефана Немање из Србије назива „Тауроскитима“.

285 *The History of Leo the Deacon*, intr., transl., ann. Alice-Mary Talbot et al, Dumbarton Oaks Studies, Harvard University, 2005, p. 111, 194, cit. anonymous Periplus Ponti Euxini: see A. Diller, *The Tradition of the Minor Greek Geographers* (Oxford, 1952), 7 and n. 29; Овидије, *Метаморфозе* 11.227; 12.365

Сакалибима“ такође уједно и објашњавају и повезаност старосрпскојерменског, односно такозваног „Винчанског“ писма са азбучим натписима пронађеним широм балканско-црноморског подручја и подручја источног Медитерана. Такви записи објашњавају тврдње појединих светских филолога и графичких дизајнера у њиховом проучавању изворишта и развоја српског писма и језика да су припадници прото-етнија тог једног прасловенског народа од Јерменије²⁸⁶ до Балканског полуострва „писали истим писмом“²⁸⁷ и говорили „истим језиком међу собом, уз незнатне разлике у наречју“.²⁸⁸

Међутим, фигурице првог „Мислиоца“ и његове супруге, пронађене у селу Чернавода крај Добруце у данашњој Румунији, које персонификују Адама и Еву, Ноја и његову супругу, односно митског Кадма и Хармонију, такође на својеврстан начин објашњавају праисторијску културолошку и економску повезаност Балканског полуострва са осталим подручјима источног Медитерана, укључујући ту истоветност и сличност најстаријих слова и знакова, пронађених на територији Србије у праисторијским подунавским насељима Лепенски Вир и Винча, са древним словима и знаковима урезаним на стенама у данашњој Јерменији. Ове фигурине уједно објашњавају и тврдњу филолога и историчара Павела Серафимова и Ђанкарла Томецолија о истоветности древних натписа из насеља Езерово у данашњој Бугарској и на острву Криту.²⁸⁹ У широком географском кључу преноса древне постпотопне писмености између Балканског полуострва, острва Крит, Анадолије и северне Африке, могу да се схвате

286 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

287 Радивоје Пешић, *Винчанско писмо и други граматолошки огледи*, Пешић и синови, Београд, Дуган, Милано, 1995.

288 Herodotus, *History*, 4. 24; Francesco Maria Appendini, *De praesiantia et vetustate linguae illyricae*, A. Martechini, Ragusa, 1806; Gregorius Dankovsky, *Homerus slavicus dialectis cognata lingua scripsit, exipsius Homericarmino ostendit...*, Vindobonae – Posonii, 1829; О. Н. Трубаков, *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991.

289 Pavel Serafimov, Giancarlo Tomezzoli, “Evidence for Early Slavic Presence in Minoan Crete, New Reading of the Linear A Inscription on the Golden Signet Ring of Mavro Spelio”, *Advances in Anthropology* 6, 2016, pp. 45-50; Pavel Serafimov; Giancarlo Tomezzoli, “Slavic Influences in the Ancient Gaul“, *Zbornik osme mednarodne konference Izvor: Evropejcevi* [Proceedings of the Eighth International Topical Conference *Origin of Europeans*], 4-5 June 2010, Ljubljana

и древни митови о трачком краљу Ликургу са Балканског полуострва, који је са својим древним „људима мора“ установио трговачку колонију на подручју данашњег Египта,²⁹⁰ као и да се схвати мит о жени под именом Родопи, како гласи и назив планине Родопи на Балканском полуострву, коју је однео митски јунак Ксантис (Сирбис) у Египат, и која је тамо „сакупила толико новца да је успела да сагради пирамиду“.²⁹¹ Уједно истоветност и сличност широког географског преноса повезаности писмености од планине Арарат до севера Африке и Балканског полуострва након Великог потопа, може да објасни и древне митове о боравку философа и математичара Питагоре на Балканском полуострву, на острвима у Егејском мору, као и на северу Африке,²⁹² чиме се уједно објашњава и повезаност геометријских координата праисторијске фигурице „Мислиоца“ из такозване Винчанско-Трипољске Хаманца културе у месту Чернавода крај Добруце у данашњој Румунији²⁹³ са координатама Кеопсове пирамиде у Египту.²⁹⁴ Такође ова цивилизација, према средњовековним историчарима Георгију Кедреносу и Лаонику Халкокондилу, „најстаријих људи на свету Срба Трибала“, односно синова Јафетовог сина Гомера, древних Кимера, објашњава сеобе прото-етнија митских „синова ветра“ „Хипербореја“ са севера Азије и Европе до подручја балканско-црноморске Винчанско-Трипољске цивилизације. Културолошка и економска повезаност ових међусобно врло удаљених северних и јужних географских подручја се уједно поклапа са записом пророка Есекијела из *Старог Завета* да су након Великог потопа Јафетов син „Гомер

290 Нонус је у Дионизијаци у књизи 20 написао да је краљ Ликург повео Дионизија и његове следбенике у „црвено море“, ерутхраиос, што значи „ред“, Рудра – божанство у Индији црвено, љуто, борбено, Херодот у 1.180, 2.11, 4.42 употребљава израз Еритрен Таласан за Црвено море, недалеко од Египта, у које се улива река Еуфрат и одакле су Феничани пловили. Према том миту слепи трачки краљ Ликург, којера Diodorus Siculus (III.55) повезује и са Египтом I Либијом, а Plutarch, Vitae decem oratorum 7Plutarh pi[e daHis ancestors derived their pedigree from Erechtheus, the son of the Earth and of Vulcan- Furthermore, as most people believe that the proper name of Jupiter amongst the Egyptians is “Ammies” (which we corruptly call “Ammon”).

291 Diod. Sic. 1, 64; Herodot, 2.134

292 John Platts, A New Universal Biography: First series, from the creation to the birth of Christ, Vol. I, Sherwood, Jones, and Co., London, 1825Пп. 280-281

293 Marin Nica, „Unitate și diversitate în culturile neolitice de la dunărea de jos = Unity and diversity of Neolithic cultures along the lower Danube“, *Revista Pontica* 30, 1997, pp. 105-116.

294 Aelian, *Varia Historia*, 13, 33: Њену сандалу је орао однео краљу Псаметићу у египатски Мемфис и он ју је пронашао по тој сандали и оженио.

и његови потомци отишли на север и проширили се по северу Азије и Европе“.²⁹⁵

Резултати научника Васиља Дроја који је проучавао фигуре „Мислиоца“ и његове супруге из села Чернавода код Добруце у Румунији показују да су древни Кимери, односно потомци Гомера, као најстаријег сина Јафета, најстаријег сина првог човека Ноја“, који су живели у праисторијској балканско-црноморској Винчанско-Трипољској цивилизацији, имали богата знања из области философије, геометрије, геоморфологије, навигације и астрономије већ у четвртм миленијуму пре Христа, много пре знања о тим областима науке у предантичкој грчкој и египатској цивилизацији. Тако је научник Васил Дрој установио да фигура „Мислиоца“ у сантиметрима крије два читава броја чији однос (рацио) даје прецизан грчки златни пресек „пи“; да је његова висина тачно десет пуна мања од просечне висине одраслог човека; да се у време израде „Мислиоца“ користио децимални метрички систем, да геометријски горњи део фигуре „Мислиоца“ приказује архетип Кеопсове пирамиде настале више од хиљаду година касније у Египту у размеру 1:10.000; да две фигуре „Мислиоца“ у одређеним позама приказују различитим деловима својих тела пирамидалну скулптуру; да је горњи део скулптуре „Мислиоца“ направљен у облику еквилатералног троугла као и облик главе сфинге код Кеопсове пирамиде у Гази; да је „Мислилац“ био намењен серијској производњи у пару са фигуром његове супруге; да фигуре „Мислиоца“ пристају једна другој као у конфигурацији морских гребенова; да представљају „универзалне архетипове феничанских и грчко-латинских слова“; и да између „Мислиоца“ и праисторијског храма такозваних „Дачана“ у њиховој некадашњој престоници Сармизегетуши постоји предачка веза, јер иста та фигура садржи модул везе између праисторијског храма Дачана у Сармизегетуши и хиљадама километара удаљене Кеопсове пирамиде која је била 1.000 до 1.500 година касније изграђена у Египту.²⁹⁶

295 Стари завет, „Есекијел“ 38:6

296 Vasile Droj, „The Hamangia Thinker - Key of the Archaic Civilizations“, Migration & Diffusion, Vol. 6, Issue Number 22, 2005, p. 81-82; 93, цит. Paul Ritter Vitezovic, *Stematographia sive armorum Illyricorum delineatio, description et restitutio*, 1701: Ритер Витезовић је споменуо да је за древну Дакију био карактеристичан црвени штит са сребрном пирамидом на левој

О протоку писмености и уопште о културолошкој, трговачкој и саобраћајној повезаности севера и југа Балканског полуострва према источном Медитерану, односно о повезаности митова о првом брачном пару и развоју човечанства на подручју од севера Балканског полуострва, сведоче такође, уз фигуре „Мислиоца“ и његове супруге из Добруце, и фигура Адама коју је пронашао археолог Милош Билбија у месту Говрлево у данашњој Северној Македонији, као и истоветне фигурице „жена које седе“, везаних за кућно огњиште и плодност,²⁹⁷ са подручја данашње Румуније и Северне Македоније, које су уједно симболизовале и паганско божанство „мајку земљу“ Еву, Сиву, Живу, Сарбис или Артемиду у древним митовима.

Повезаност фигурице „Мислиоца“ и његове супруге из насеља Чернавода крај Добруцем, и мита о Ноју и његовој супрузи, Адаму и Еви, и кавкаском Кадму и Хармонији, објашњава такође и запис историчара, филолога и путописца Џона Вилкинсона, који је у деветнаестом веку у свом пропутовању кроз Балканско полуострво тврдио да се у то доба сматрало да су „први људи на земљи Адам и Ева говорили првобитно словенским језиком“; да је у тадашњем становништву Балканског полуострва била дубоко уврежена свест о њиховом пореклу од древних Адама и Еве, и да је и он сам, на основу компаративног проучавања старословенског, староперсијског зенд и санскрит језика и граматике Франца Бопа, те након властитог емпиријског истраживања Балканског полуострва, сматрао да је „Хомерова *Илијада* била изворно написана на словенском језику“.²⁹⁸

страни, коме су на обема старнама били лавови окренути један другом, те да је у симболици Дакије која је била славна и имала хероје то значило да су лавови се успињали до висина, односно до самита славе, те да је таква симболика била у оптицају све до времена када је краљ постао Диковил.

297 Биљана Богданоска, „За Македонија и за другите нешта“, <http://iskonmakedonija.blogspot.rs/2009/07/>

298 John Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, John Murray, Abermarble Street, London, 1848

„Мислилац из Хаманце и његова супруга“, Народни музеј румунске историје, Букурешт, Румунија²⁹⁹

У прилог објашњењу древности фигуре „Мислиоца“ и његове супруге из насеља Чернавода крај Добруце, као персонификације Адама и Еве, Ноја и његове супруге, или хероја Кадма и његове супруге Хармонијем, који су према миту о Кадму и Хармонији након Великог потопа први проширили писменост по Балканском полуострву и изградили прва насеља на њему, говори и назив града Улцињ на Јадранском мору у данашњој Црној Гори. Према историчару Плинију древни Олцинијум, односно данашњи Улцињ, изворно је био назван Колхинијум,³⁰⁰ према народу који је у периоду древне прошлости ту дошао из црноморско-кавказког Колхиса и саградио насеља на Балканском полуострву.³⁰¹ У прилог запису Плинија о етничкој,

299 Извор: Alexandra, „Cultura Hamangia“, Preistorie, 10. 02. 2012, <http://romaniaistorica.ro/2012/02/10/cultura-hamangia/>

300 Plinius, *Natural History* 3, 22: „Људиз из Колхиса су саградили Колхинијум, који је у садашње време зван Улхинијум.“ (данашњи Улцињ)

301 „Колхис“ је значило и сирови метал, црвени и сиви бакар, али је и био синоним за паганско божанство рата, „црвеног“ Ареса: Гр. „χαλκός“; лат. „cholcis“: „црвени бакар“ (Homer, *Iliad*, 9.365) или „сиви бакар“ (Pindar, *Pythia* 3.48) што означава сирови метал (колхис) је семантички додаток атрибуту „црвени“ који су користили Словени. О томе опширније видети у научном раду геолингвисте Марио Алнеи-ја: Mario Alinei, „Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethno-genesis“, Expanded version of a paper read at the Conference Ancient

етнонимској, топонимској и културолошкој вези становништва са кавкаског Колхиса и Балканског полуострва у предантичком добу сведоче не само топоним „Серберсион“ и етноним „Серби“, које антички географи и историчари проналазе на Карпатским планинама, приобаљу Црног мора и у кавкаском Колхису,³⁰² него и сличност такозваног „винчанског“ писма и старојерменског писма, коју су у својим истраживањима доказали јерменски инжењери информационих технологија и графички дизајнери Григориј Вахањан и Вахан Вахањан.³⁰³

Древну повезницу између Балканског полуострва и црноморско-кавказског подручја показују, уз различите варијације условљене протоком времена, такође и традиционалне ношње народа са ових подручја, као што су мушке капе са црвеном позадином, шубаре и дугачке одоре, како становника данашње Црне Горе на Јадранском мору и Влаха у Карпатским планинама, тако и Донских, Терских и Кубанских козака на Кавказу, или сличност или истоветност појединих плесних покрета у њиховим традиционалним народним плесовима.³⁰⁴ На пример, хиљадама година дуга традиција преношења народних ношњи са мотивима из праисторијске митологије, везане за плодност мушкарца и жене, уочена је на примеру народних ношњи становништва села са приобаља доњег дела реке Дунав у данашњој Србији, Румунији и Бугарској, поготово у случају становника села Балеј и Антимово крај Видина у Бугарској. Украси на њиховим

Settlers in Europe, Kobariid 29-30 May 2003– Forthcoming in “Quaderni di Semantica”, p. 48.; Такође видети о томе: Aeschylus, *Seven Against Thebes* 87) и Хомер (цит. Homer, *Iliad* 5. 859) су писали да Арес значи „бакарни, метални“ (Кхалкеос).“ (Колкис, Колхис – место одакле је Кадмо дошао и саградио Колхинијум, односно Улцињ, према веровању тамошњег домаћег становништва и историчару Плинију (цит. Plinius, *Natural History*, III, 22.) Homer, *Iliad* 5. 859; Aeschylus, *Seven Against Thebes* 87: Хомер и Есхил поистовећују митског јунака Кадма који је дошао из Колхиса на Балканско полуострво са Аресом.

302 Плиније, *Историја* 6.19; 6.34; 6.88; Ammian Marcellinus, *Roman History*, LXXVIII, 3

303 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

304 Карактеристичан пример сличности народних плесова мушкарца и жене и традиционалних црвених капа на темену козака и дугачких мушких одора у традиционалним народним плесовима козака у данашњој Русији и у традиционалним старим плесовима у данашњој Црној Гори могу да се виде у козачким народним плесовима и другим народним плесовима на острву Криту, у Грчкој, Бугарској, данашњој Румунији, Северној Македонији, Црној Гори и Србији.

народним ношњама су слични изрезбареним украсима, сличнима везу, на грнчарији, дечјим играчкама и осталим културним и свакодневним предметима пронађеним на подручју тих насеља, који потичу из периода од 16. до 12. пре Христа. Етнолог Маргарита Николова је на основу проучавања приказа пчела и ромбова као симбола паганске богиње мајке земље и плодности на женским црвеним кецељама и специфичној женској кошуљи „брчанки“, истоветнима приказима на глиненим фигурицама из периода неолита и енеолита на том подручју, као и на основу сличности идеограма земље, који се сретао на подручју Трипољске цивилизације и у Средњој Азији код кавкаских народа и Азербeјданаца, уочила да су од давнина људи са генерације на генерацију тим симболима на мушкој и женској ношњи изражавали своју биолошку доб и жељу за плодношћу и биолошким продужавањем свог рода, док су симболима на енеолитној керамици славили живот, развој и плодну снагу земље.³⁰⁵ У кавкаско-црноморско-балканском подручју мушкарци су такође миленијумима уназад, као што показује обичај терских и донских или влашких и молдавских козака, имали обичај да носе црне или беле шубаре, које се у данашњем добу носе углавном још само у приказу традиционалних плесова народа са тих подручја. Међутим, некадашње предантичко и античко културолошко и генеалогско јединство ових древних словенских и околних прото-етнија, на једном широком простору од, како су истицали антички историчари и географи Плиније, Страбон и Херодот, те у петнаестом веку и историчар и државник Георгије Плитон, „Азије преко Јерменије до Јадранског мора“, на Балканском полуострву, поготово на Јадранском приморју и у његовом планинском приобаљу, задржано је у неким детаљима народних ношњи као што су вунени додаци на раменима и специфично украшени појасеви, затим у неким заједничким елементима плесних формација и покрета у традиционалним народним играма, или у специфичном мелодичном усаглашавању гласовних хармонија у традиционалним народним песмама локалног становништва.

---

305 Вања Ставрева, „Тајне поруке народних ношњи“, 23. 06. 2013., 24часа.бг, цит. тАрхеолози Ана Јоцова и Стефан Александров из Националног археолошког института при Бугарској академији наука и уметности; етнограф Маргарита Николова

Фигуре „Мислиоца“ или „Адама“ из праисторијске балканско-црноморске цивилизације доказују да је за древне људе први човек Ноје, Адам, див „Полифемус“ („славан“) или мислилац Ману, како је био називан на подручју данашње Индије, персонификовао, како и сведоче та имена, „покретачку менталну или духовну снагу хероја да чини јуначка дела и тако помаже човечанству („манаса“).³⁰⁶ Такође су у примордијалној митологији праисторијски људи приказивали покретачку снагу - „демијурга“ и као симбол соларног диска или точка (инд. „сурас чакра“; грч. „илиос киклос“), односно као сунце које као велико око гледа све ствари на свету“,³⁰⁷ из чега је касније проистекао и мит о једнооком киклопу Полифему, односно „славном диву Словену“.³⁰⁸ Тако је у смислу разматрања етнонима-синонима „Славни“ („Полифемус – „много славан“), којим је такође био називан „Ману“ или „први мудри човек“, „мислилац“ или „Кадмо“, интересантна чињеница да су Срби у доба владавине средњоковне династије Немањића изванредним градитељским подухватима остварили синтезу историјских знања старог хиљадама година као своје завештање будућим генерацијама. У прилог томе говори примена геометријско-пропорцијских образаца у српском ликовном стваралаштву у периоду владавине чланова средњовековне династије Немањића, као и примена античке геометрије у целокупном средњовековном српском стваралаштву. Историчар уметности Предраг Милосављевић је уочио везу између културног и научног стваралаштва у периоду владавине средњовековне династије Немањића са културним наслеђем праисторијске цивилизације Лепенског Вира и античке Грчке. Након што је истакнуо везу између геометрије кућа Лепенског Вира и геометрије у облицима слова из Винчанског писма на основу

306 Manuel Baumbach, Silvio Bär, Nicola Dümmler, *Quintus Smyrnaeus* Walter de Gruyter, 2007, P. 299; cit. Rose, 1969, p. 400 i Redfield, 1994, p. 172, 20: Менос (Полифемус) је „енергија“, „борилачки дух“, „вагра“; J. P. Mallory; Douglas Q. Adams, *Encyclopedia of Indo-European Culture*, Taylor & Francis, 1997, p. 438.; Древни људи су такође називали месец „менос“ у смислу планете месец (грч. „мене“) и календарског месеца (грч. „менос“). О томе видети: *The Orphic Hymns*, trans. by Apostolos Athanassakis and Benjamin M. Wolkow, Johns Hopkins University Press, 2013, p. 91

307 J. P. Mallory; Douglas Q. Adams, *Encyclopedia of Indo-European Culture*, p. 438

308 Sebastiano Dolci, *Epistola Hier. Franc. Zanettii in Dissertationem de linguae illyricae vetustate, et amplitudine confutata*, Rinaldi – Ferrariae, 1754, p. 15.; Есхил, Страбон и Аримаспос су писали о Полифемусу. Отац народа Илира Полифемус је Словен, јер како и ови писци кажу, Полифемус не значи ништа друго него „много славан“, „човек славне репутације“ (multafame“).

учења филолога Радивоја Пешића, он је истакнуо да су и египатске пирамиде засноване на истоветној основи златног пресека откривеног у култури Лепенског Вира, старијеод египатске културе преко три хиљаде година, а од грчке културе око пет хиљада година. Најзанимљивији закључак компаративног истраживања историчара уметности Предрага Милосављевића је откриће везе између културе Лепенског вира (5800. г. пре н. е.), Винче (4300. г. п. н. е.) и средњовековне српске културе, упркос непостојању званичног признања о културној и етничкој повезници становника који су преко 7.000 година у континуитету до данашњег периода насељавали подручје данашње Србије.

У смислу истраживања неких од примера „прохода протоетнија“ српског народа кроз историју, интересантан је такође пример основе архитектуре цркве Светог Петра и Павла у Расу, чија основа има ротонду у облику четворолиста, што је слично начину градње цркава у Грузији и Јерменији.³⁰⁹ Научници тек треба да објасне да ли су средњовековни српски владари Немањићи дали име Рас тврђави – престоном граду у близини цркве Светог Петра и Павла, која је имала архитектуру цркава из Грузије и Јерменије, да би и кроз име–титулу „Рас“³¹⁰ исказали симболику царског порекла Немањића, који је досезало дубоко у прошлост и носило у својим разним гранама генеалошку повезаност са осталим словенско-грчко-јерменско-грузијским династијама, као што су били балканско-црноморско-анадолијске Митритад-Фарнак-Арсакид династије, династије-претече и каснијих учествујућих династија у Источном Константинопољском царству.³¹¹ Историчар уметности Петар

309 Јован Деретић, *Културна историја Срба*, Народна књига, Београд, 2005., стр. 65

310 Вячеслав В. Иванов, „Древнебалканске називања свјештеног цара и симболика царског ритуала“, *Труды по этимологии индоевропейских и древнепереднеазиатских языков*. Том 2, Opera etymologica, Знак, Москва 2008, стр. 256-257, цит. W. B. Henning. The first Indo-Europeans in history // Society and History: Essays in honour of K. A. Wittfogel. The Hague; Paris; New York, 1978. P. 215—230: Филолог Вячеслав В. Иванов је тврдио да су речи „Рас“, „Рекс“, „Рг“ и „Раца“ означавале врховног владара у држави, чија је улога била да распоређује правду у народу и имале „трачки токаријско-палеобалканско-фригијски“ корен“ у титули „цара“.

311 О генеалошкој повезаности владара од времена Аспаргуса (Испора) и српских и бугарских средњовековних династија видети Димитрије Кантакузин, *Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана* у К. Куев, Г. Петков, *Събрани съчинения на Константин Костенечки*, Софија, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372; Љубомир Стојановић, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934. Стојановић ЈБ., *Родослови и летописи* — Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927.; Vesselina Vachkova, “The Bulgarian

Милосављевић, као такође и архитекта Предраг Ристић, дошли су до сазнања да су владари из средњовековне династије Немањића направили једну синтезу дотадашњих значајних знања и вештина у изградњи њихове престонице и манастира и црква које су градили. Тако је историчар уметности Петар Милосављевић установио да је црква Светих апостола Петра и Павла у Расу заснована на примени такозване Птоломејове методе конструисања правилног петоугла, док се у основи града Рибница, у којем је рођен родоначелник династије Немањића велики жупан Стефан Немања, налази *Metoda V6/4*; такође и да манастирски комплекс Студенице има везе са системом музичке аналогije и структуралним основама „додекаедра“ (питагорејског симбола космоса), о чему је писао Платон у оквиру дијалога *Тимаж*, а да је црква Пресвете Богородице у Студеници изграђена у вези са Еуклидовим поступком конструисања златног пресека, познатог као *Metoda II, 11*, геометријског обрасца, који је касније крајем петнаестог века применио уметник Леонардо да Винчи приликом компоновања зидне слике „Тајна вечера“ у катедрали *Santa Maria delle Grazie* у Милану у Италији. С друге стране, на мермерној оплати цркве Пресвете Богородице у Студеници налази се читав низ „техничких цртежа“ који показују изузетну геометријску студиозност и познавање античких знања која су српски неимари Мајстор Радован, Мавријан и Сек(ула) исказали приликом изградње манастирског комплекса Студеница као задужбине српског владара Стефана Немање.³¹²

Због чињенице да је од периода владавине Османског турског царства у Србији до данашњих дана већина драгоцености из Студенице нестала у пљачкама и пожарима, данас није много позната чињеница да је у средњем веку Студеница била једно густо насељено подручје високе културе, са четрнаест црква и са болницама и школама.³¹³ У дворцу

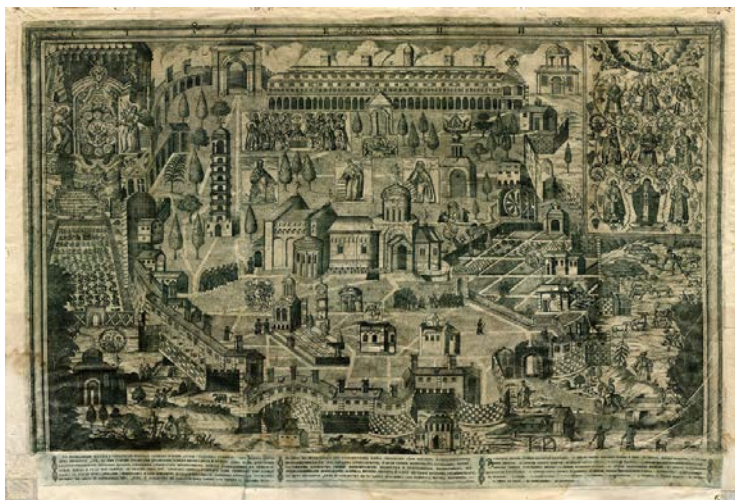

Theme in Constantinople's Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)*, *Palaebulgarica*, 4, 2008, p. 5; 14; 21.

312 Сања Бајић, „Тајна златног пресека: Веза између културе Лепенског вира, Винче и средњовековне српске културе“, <http://www.rasen.rs/2017/02/tajna-zlatnog-preseka-veza-izmedju-kulture-lepenskog-vira-vince-srednjovekovne-srpske-kulture/#.WcFDLdbTSM8>; Предраг Милосављевић, Изложба *Слово ренесансе : античка геометрија у средњовековном српском стваралаштву*, 14-24. децембар 2015. године, Матица српска, Нови Сад / [аутор каталога Предраг Милосављевић], Матица српска, Нови Сад; Skripta internacional, Београд 2015.

313 Милисав Савић, *Долина српских краљева: Пролећно путовање 2013.*, Друштво Рашка

Стефана Немање, којег су срушили османски Турци крајем четрнаестог века, и од кога су остали само камени темељи, боравили су током средњег века српски владари са својом свитом приликом њихових долазака у манастир Студеница.

Непознати бакрорезац, изглед манастира Студенице и околине, 1733.³¹⁴

школа, Београд, 2014.

314 Извор: Непознати бакрорезац, манастир Студеница, 1733., Галерија Матице Српске

Данашњи изглед манастира Студеница, са сачуваним остацима ранијих монументалних грађевина³¹⁵

Праисторијски календари пронађени у Медведњаку код Смедеревске Паланке и у Најевој циглани код Панчева на територију данашње Србије доказују да су припадници прото-српских етнија заснивали активности, обичаје, манире и навике у својим праисторијским заједницама према кретању сунца и месеца и према рачунању законитости догађања у природном станишту око себе. Земљани симбол сунца као „двоструких врата“, персонификован у облику двоглаве птице из неолитског археолошког налазишта у разним деловима света, као на пример у житом богатом селу Гомолава крај праисторијског насеља Плочник у данашњој Србији, или фигуре и цртежи двоглавих патки пронађених на обали реке Дунав, или на обали језера Ладога у данашњој Русији, показују да су праисторијски људи приказивали сунце као првобитно паганско божанство живота, плодности и времена као примордијалног „демијурга“ или снагу универзума.³¹⁶ Налази житних јама изван стамбених

315 Извор фотографија: *Studenicainfo.rs*, Манастирстуденица.рс

316 Андреј Георгијевић Силаев, „Корени из давнина“, *Оцило*, јун 2009, стр. 8

објеката и керамичких питоса и контејнера од непечене земље, у којима се држало жито унутар кућа у неколико археолошких налазишта на територији данашње Србије, као што су Бањица у Београду, Гомолава, Селевац и Медведњак код Смедеревске Паланке, Стапари код Пожеге, Фафос и Валач на Косову и Метохији, и у осталим неолитским насељима средишњег дела Балканског полуострва,³¹⁷ показују да је познавање временских прилика и кретања планета за узгој житарица и осталих прехранбених производа било важно и за исхрану праисторијских људи, односно каснијих генерација становника на том простору „Трибала, Илира и Словена“, како су стари Срби били називани.³¹⁸

Земљани симбол паганског соларног божанства у облику двоглаве птице Гомолаве крај Плочника, касни неолит, пети миленијум пре Христа³¹⁹

Фигуре првог „Мислиоца“ и његове супруге, двоглавих птица и птица које вуку колица са возачем објашњавају настанак

317 Милош Јевтић, „Чувари жита у праисторији: Студија о житним јамама са Калакаче код Бешке“, Градски музеј Вршац, Филозофски факултет Београд, Вршац, Београд, 2011., стр. 15

318 „Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи)“, <https://www.youtube.com/watch?v=sykyUorME#t=550>, цит. палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић, 10:00 – 18:28 минут

319 Извор: Александра Бајић, „Један мит о Јанусу“, <http://www.vlasici.org.rs/jedan-mit-o-janusu/>

древне митологије, рачунања времена и веровања и обичаја праисторијског становништва које је живело на територију данашње Србије. Инжињер електротехнике и комуникација и метеоролог Милан Стеванчевић, који је деценијама истраживао стари српски народни календар откако га је уочио записаног на копијама средњовековног *Законоправила* Светог Саве и у осталим српским средњовековним документима и споменицима, установио је да су стари Срби имали знање о снази сунчевог ветра који електромагнетним честицама продире кроз поларна магнетна врата на јужној и северној хемисфери планете Земље. Односно, како тврди инжињер Милан Стеванчевић, људи у праисторији су познавали електромагнетну силу која настаје заједничким дејством електричне струје, која долази са Сунца и магнетског поља Земље, и били су у стању да математичком прецизношћу одреде дан пресека слободних енергија у току једне календарске године³²⁰. Према старосрпском календару, овековеченом на разним српским средњовековним споменицима и документима, бројање година је почело „од постанка света 1. септембра 5508. године пре рођења Господа Исуса Христа,³²¹ што је подударно са датумом престанка Великог потопа забележеним у „Књизи постања“ у библијском *Старом завету*³²², према којој је „...

320 Милан Стеванчевић, из преписке са ауторком књиге, 19. 02. 2018. године: У српским средњовековним документима и српских народних песама Ђурђевдан је забележен као почетак пролећа, Преображење 18. и 19. августа као ноћ када се „мења и гора и вода“, а Митровдан као почетак зиме. Инжињер Стеванчевић је приликом читања тих старих рукописних књига дошао до сазнања да су „стари Срби планирали процесе сетве и жетве у пољопривредним радовима на основу проучавања временских прилика и прецизног знања о хемијском саставу сунчевог ветра и кише и кретању електромагнетних честица сунца“. У вези са бележењем дана Преображења као дана када се „мења и гора и вода“, односно када „ температура нагло пада и за више од десет степени и киша и олујни ветар мењају дотадашњу синоптичку ситуацију“, инжињер Милан Стеванчевић је схватио да су „стари Срби имали знање о промени хемијског раствора кише са одређеном *pH* јединицом и о значају киселости кише за родност године, до чега се може доћи само помоћу савремених електромагнетних инструмената. Уз то, стари Срби су имали знање о отварању и затварању магнетних врата на југу и северу Земље, које гледано из угла савременог човека може да се добије само мерењем *Bz* компоненте интерпланетарног магнетног поља, и то помоћу сателита који се налазе на растојању од 1.5 милиона километара у правцу Сунца.“

321 Љубинка Бабовић, „Прилог проучавању елемената календарографије и хронометрије бронзаног доба јужног Баната“; Љубинка Бабовић, „Примери календара, нумеричко-симболички означених, на погребној опреми повлашћених индивидуа из VI–V века пре Хр., на простору централног Балкана (БЈР Македонија и Република Србија“; *Trebinjelive*, „Najstariji na svijetu – po srpskom kalendaru danas je 7524. godina“, 28. 05. 2016., <http://trebinjelive.info/2016/05/28/najstariji-na-svijetu-po-srpskom-kalendaru-danas-je-7524-godina/>

322 *Књига постања*, *Стари завет*, Библија, „Глава 6.13-20“; „Глава 9.1“

„шест стотина година прве године века Нојева први дан првог месеца усахнула вода на земљи“ и „Ноје је откривши кров на ковчегу угледао земљу суву, а другога месеца двадесет и седмога дана беше сва земља сува“.³²³

Призор патки које вуку паганско божанство сунца и ветрова Аполона (називаног и „Хипербореј Пелазг“) у Дупљајским колицима из периода од 1500.-1200. година пре Христа, пронађеним у селу Дупљаја у општини Бела Црква код Вршца у Србији, подсећа и објашњава призор птице и рибе-човека који вуку ведско божанство Сурју, Рудру, Дагона или Ноја у древним ведским еповима на подручју од истока, севера и југа Азије до Балканског полуострва. „Дупљајска колица“ вози човек-птица Хипербореј Пелазг или Аполон, односно човек-риба Мацја из ведског епа *Махабхарата* (Дагон, Рудра, Ноје или Јафет), јер птичја глава возача Дупљајских колица уједно има и риболик изглед лица. Риболик изглед лица човека-рибе Мацје, Дагона, Ноја или Нојевог најстаријег сина Јафета, назире се и на каменим облацима пронађеним у праисторијском археолошком налазишту Лепенски Вир поред реке Дунав. Разлог за такво приказивање возача Дупљајских колица је био тај што су стари Срби, који су били сматрани потомцима најстаријег Нојевог сина Јафета, још од времена Лепенског Вира веровали да је птица симбол мудрости и преноса знања, због проширеног предања међу праисторијским људима о голубици која је Ноју и његовој породици у барци донела прве вести да се Господ смиловао на човечанство након Великог потопа, и због древних српских народних песама у којима је птица увек преносник неке вести, односно знања. Такође људи који су живели у праисторијским насељима крај мора и река на Балканском полуострву су захваљујући рачунању кретања небеских тела и тачних годишњих сеоба птица и риба спознали да су крај њихових насеља рибе у јатима долазиле сваке године у одређено време и у плићацима мора и река остављале икру као симбол живота и плодности.³²⁴ Због тога

323 *Књига постања, Стари завет, Библија*, „Глава 6.13-20. „И начини Ноје жртвеник Господу, и узео од сваке чисте стоке и од свијех птица чистијех, и принесе на жртвенику жртве паљенице. „21. „И Господ омириса мирис угодни, и рече у срцу својем: нећу више клети земље с људи, што је мисао срца човјечијега зла од малена; нити ћу више убијати свега што живи, као што учиних.“ 22. „Отселе докле буде земље, неће нестати сјетве ни жетве, студени ни врућине, љета ни зиме, дана ни ноћи.“

324 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, Центар за митолошке студије Србије,

су они схватали и приказивали прве људе и прва паганска божанства као прве „мислиоце“ и преноснике живота, односно као преноснике плодности и знања са антропоморфним и зооморфним карактеристикама човека-рибе, односно рибе и птице.

Маџа вуче брод са Мануом и Саптариши ³²⁵

Дупљајска колица у Дупљаји код Беле Цркве, 1500-1200.г. пре Христа, Народни музеј, Београд, Србија³²⁶

Културни центар „Р. Домановић“, Лапово, Колор прес, Рача, Крагујевац, 2005., стр. 74-75

³²⁵ Извор: Ramanarayanadatta Shastri, *Mahabharata*, Volume 2, Gorakhpur Geeta Press, 1965, <https://commons.wikimedia.org/>

³²⁶ Извор: Народни музеј, Београд, Србија

„Дупљајска колица“ из Дупљаје код Вршца,
1500-1200.г. пре Христа, Народни музеј, Србија³²⁷

Сличност између мотива на ношњи возача Дупљајских колица³²⁸ и на зубуну, делу српске браничевско-шумадијске ношње³²⁹ и на мушкој народној ношњи из Тимока у Србији³³⁰

Симболика возача Дупљајских колица била је раширена по Балканском полуострву. Слични мотиви земљаних колица са три упрегнуте птице као што су Дупљајска колица из места Дупљаја код Вршца су пронађена такође у археолошким налазиштима у местима Адашевци, Новом Бечеју, Панчеву

327 „Дупљајска колица“, <http://www.narodnimuzej.rs/en/collections/collections-of-the-national-museum/prehistoric-ages/zbirka-bronzanog-doba/>; „Дупљајска колица“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Дупљајска_колица, фотографија Михаило Грбић

328 Uroš Matić, „Duplejska kolica i tela koja nešto znače“, *Genero* 14, 2010, стр. 144

329 „Женски зубун“, Браничево, Србија, фото: [pininterest.com](https://www.pinterest.com), Ela Mitrovich

330 “Тимочка ношња”, *Ношња, фолклор Србије, знање.org*, <http://www.znanje.org/i/10/10iv04/10iv0402/NOSNJA.htm> I secanja.com

и другим местима у данашњој Србији. Каснија у историји пронађена је и верзија-надградња артефакта Дупљајских колица, у облику двеју бронзаних птица на култним бронзаним колицима на четири точка, у археолошком налазишту из бронзаног и гвозденог доба Гласинац-Заграђе близу Сарајева у данашњој Босни и Херцеговини.

Бронзана колица са птицама из археолошког налазишта јужно од Гласинца крај Сарајева³³¹

Симболизујући сеобеса севера на југ, такозвану „Гласиначку културу“ у којој се појављује нова верзија „Дупљајских колица“ у налазишту Гласинац-Заграђе, познатом такође и по пронађеним симболима вепра у гробовима сахрањених локалних људи, наследила је на југу такозвана „Лабеатска“ култура на прелазу из другог у први миленијум пре Христа. У том периоду се на подручју данашње Црне Горе и данашње северне и средње Албаније уочавају у заједницама племена „Доклеата, Лабеата и Тауланата“ трагови носилаца Гласиначке културе у такозваној „егејској сеоби“.³³² Као пример за значајан

331 О томе опширније видети у Владимир Станиши, *Пале лаје*, http://www.rasen.rs/2017/04/glasinacka-kultura-gromile-na-romaniji-glasincu/?relatedposts_hit=1&relatedposts_origin=2953&relatedposts_position=0#.Wcbkc9bTSM9

332 Salmedin Mesihović, *Historija Autarijata*, Filozofski fakultet u Sarajevu Sarajevo, 2014, стр.

географски фактор трговине у таквим сеобама може да послужи археолошко налазиште Благотин крај Трстеника у средишњој Србији, које је представљало повезницу континенталне културе „житница“ и пољопривреде са културом урни и медитеранском културом Егејског мора. У том смислу интересантно је да су са Мињанима, Минима (Арминима) са планине Арарат, раније назване „Армениос“,³³³ такође били повезани и Мини, Минојци (Армини) са острва Крита, односно прикази колица из Дупљаје или Гласинца-Заграђа и малих насеља у долинама река Дунава, Саве и Мораве током бронзаног доба показују повезаност људи, митологије и трговине Балканског полуострва са моћном минојском културом у Егејском мору.³³⁴ Ту минојску културу из Егејског мора антички писац Паусаније је повезивао са „првим људима мора Пелазгима“, односно са „синовима богиње месеца Мињанима (Минојцима)“ са планине Арарат, названим такође и Леуко-Сирима („Белим Сирима“), чији је владар, син Пелазга Ликаон, саградио луку Ликосура, за коју се сматрало да је била најстарији град на свету.³³⁵

На основу првих знања о кретању небеских тела и редовних сеоба птица и риба, становници Лепенског Вира, Винче и осталих праисторијских насеља на Балканском полуострву су израчунавали календар, одређивали време сетве и жетве у пољопривреди и планирали развој породице и остале животне активности, тако да риболики или птицолики израз лица човека на артефактима из њихових праисторијских насеља може да се схвати као нека врста приказа праисторијског „демијурга“, односно силе мудрог човека који помаже првим људима на земљи након Великог потопа да преживе и развијају своје друштвене заједнице.

Философ Платон је у свом делу *Тимеј* приказао „Демијурга“ као покретачку и стваралачку снагу материјалног

37-38: цит. Ćović, 1983:416, 418, 432

333 Servatius Gallaeus, *Dissertationes Sibyllis Earumque Oraclis*, Apud Henricum et viduam Theodori Boom, Amstelodami, 1689, p. 595>Миноани су без сумње на хебрејском језику Minni, односно Armeniae или Har-mini. Такође видети p. 590, cit. Philostorgius Hist. Ecclest.3.p.m.XL-VIII “Река Еуфрат се раније звала Арменис, јер извире испод планине Арарат која се раније звала Армениос.“

334 Uroš Matić, „Duplјajska kolica i tela koja nešto znače“, *Genero* 14, 2010, str. 133-135, цит. Тасић, 1974, 531-533; Хардинг, 2003, 25-26; Kristijansen i Larsen, 2005. Rastko Vasić, 2004, 158-159

335 Pausanias 8.2.1; 8.38.1

света која је створила сунце, месец, планете и звезде, помоћу којих се утврдило и рачунало време.³³⁶ Касније је у неоплатоновском религијском и мистичном учењу мотив двоглавог орла био је интерпретиран као симбол врховног паганског божанства Демиијурга које је стварало свет помоћу идеја и материје. На то се надовезао у добу хришћанства Свети апостол Павле у „Посланици Римљанима“ у *Новом Завету*, у којој је он објаснио да је Божја стваралачка делатност важнија од људске мудрости и делатности.³³⁷ Философ и теолог Климент Александријски и константинопољски цар Управда-Јустинијан су такође сматрали да је Света Божја Мудрост важнија од паганске људске мудрости. То је цар Управда-Јустинијан изразио чиновима затварања паганске Платонове академије 529. Године, и према делу *Историја* Георгија Кедреноса, цар Јустинијан је дао да се на темељу једне раније подигнуте цркве из доба цара Теодосија у Константинопољу изгради црква Света Софија („Света Премудрост“, „Аја Софија“), на чијем олтару је са супругом Теодором оставио натпис-задужбину „Ми, Твоје Божје слуге“ („Хои Доулои Соу“), изражавајући тако став да је Бог Створитељ важнији од творевине. Такође је забележено да је и цар Константин „Велики“ себе називао „Божјим слугом“ („Дулон“).³³⁸ Цар Јустинијан је дао допринос историји светског законодавства израдом скупа позитивних закона (*Василике* или *Пандекте*),³³⁹ којима су били регулисани јавни и приватни закони у Источном Константинопољском царству, што је дало основу да се касније у историјским изворима словенски православни народи називају „праведним Дулонима“ („Божјим слугама“) или „припадницима клана Дуло“ (кин. „Дуокло“)³⁴⁰, односно етнички, филолошки,

336 Платон, *Тимеј* 38b-39e

337 *Нови Завет*, „Посланица Римљанима“ 11.33-36: „О дубино богатства и премудрости и разума Божијега!... Јер је од Њега и кроз Њега и ради Њега све. Њему слава у вијекове. Амин.“; Клемент од Александрије, *Prot.* 4.63.1 ; „Бог је једини премудар“ (Рим. 14, 26; 1 Тим. 1, 17). О веровању да је Господ Бог био Премудрост, а земаљска мудрост без познавања Господа демонска мудрост видети *Нови завет*, „Јак.“ 1, 5; 3, 15; 1 „Коринћанима“ 12, 8).

338 Еусебије, *И.С.* 1.6.1: „Цар Константин је себе називао *doulon* (слуга Божји) и сматрао да краљ мора да буде скроман и послушан Богу, и да су његове победе и владавине били постигнути „милошћу Божјом“.“

339 Слободан М. Филиповић, *Речник српско-ариј(ев)ски или архаично-српски с додатком корена*, Сардонија, Београд, 7519/2010., стр. 21; 214-215, цит. Кицовић, Петковић

340 Sanping Chen, *Multicultural China in the Early Middle Ages*, University of Pennsylvania Press. 2012, p. 97; Hyun Jin Kim, *The Huns, Rome and the Birth of Europe*, Cambridge University Press, 2013, p. 59

хералдички и уопште културолошки повезаним етнонимима-синонимима „Дуљебима“,³⁴¹ „Дачанима“³⁴² и „Дукљанима“,³⁴³ и да заснују концепт средњовековне државе „теодулије“ са царем као Божјим слугом на челу државе.³⁴⁴

У вези са схватањем паганског „демијурга“ као расподелиоца правде и законитости међу становништвом на Балканском полуострву у древној историји, значајни су записи античких аутора, као на пример дело *Историја* историчара Плинија у којем он пише о Агрувијуму („подручју уз обалу између Рисна и Будве“ на Јадранском мору) и Улцињу, да се Улцињ (Olcium) раније звао Колхиниум (Cholcinium), јер су га саградили Колхиђани.³⁴⁵ Ти антички историјски извори повезују балканско-црноморске народе, односно владаре из старосрпско-илирске династије из Рисна на Јадранском мору са међусобно сличним црноморско-балканским херојима³⁴⁶ Ејетом, Кадмом и Словеном Полифомом,³⁴⁷ као и са митским

341 О томе да се Пловдив у данашњој Бугарској називао Дулонполис (град Божјих слугу, град Дуљеба, грч. ΔΟΥΛΩΝ ΠΟΛΙΣ) и о Словенима као „слугама Божјим“ видети Теопомп, *Фрагменти*, и Агатархид, *Европаикон*; О Давиду као слуги Божјем видети *Стари Завет* (1 Sam 23:10)

342 Lucan, *Pharsalia (De Bello civili)* 2, 296: „Народ Дакае је живео у Партском царству које се протезало од реке Еуфрат до Индије.“

343 Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Sebastianum Coleti, Venetiis, 1819, p. 43: „Serblos Diocleates“; Plinius, *Historia*, 24.8: „Dicia Ulpianus“: δικάσιον („dikaiou“; „праведан“); Christopher I. Beckwith, *Empires of the Silk Road: A History of Central Eurasia from the Bronze Age to the Present*, Princeton University Press, 2009, pp. 71–73; 405: За клан Дуло филолог Кристофер Беквит тврди да су се у Азији називали „народ Согди, Сакди, односно чак Склади“.

344 *Старом Завету* Давид био слуга Божји (1 Sam 23:10); Thayer's Expanded Definition, „δίκαιος, δίκαια, δίκαιον“; The Vocabulary of the Greek New Testament, James Hope Moulton and George Milligan. Hodder and Stoughton, London, 1914: „У ширем смислу: „Дикаиос“ значи „онај који је праведан, поштен, исправан, који чува Божје заповести.“ Гр. „Теодул“– „слуга Божји“, За српске преднемањихке владаре су средњовековни историчари забележили (цит. фра Андрија Качић-Миошић) да су „владали у хришћанском духу правде и поштења и народ их је волео“. О томе видети: Андрија Качић-Миошић, *Разговори угодни народа словинског*, http://www.archive.org/stream/razgovorugodnin00miogoog/razgovorugodnin00miogoog_djvu.txt; Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naiprče Bolgar, Horvatov i Serbov...* vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem, V Viene 1794.; Ј. Јевремовић, „Печат српског кнеза Стројимира“, *Глас Јавности*, 27.07.2006.; Цар Управда-Јустинијан је озваничио јединство духовне и државне власти звано „теодулија“ у предсредњовековној и средњовековној Србији и у Константинопољском царству Царском одлуком бр. 6 унетом у Јустинијанов Зборник (лат. Justinian, “Novellae VI“, *Corpus Iuris Civilis*).

345 Плиније, *Историја*, 3.36

346 Theophilaktos Simokates povz. po Jireček, 1988, str. 40, Влашка са друге стране Дунава је називана „словенском земљом“, односно “Славинијом,, („Склавинијом“).

347 Sebastiano Dolci, *Epistola Hier. Franc. Zanettii in Dissertationem de linguae illyricae vetustate, et amplitudine confutata*, Rinaldi – Ferrariae, 1754, p. 15: „Ехил, Страбон и Аримаспос су

морепловцима Аргонаутима.³⁴⁸ Према античким историчарима, потомци Кадма, Орфеја или Херакла на Балканском полуострву били су „богобојажљив, праведан народ“, било да су живели на обали Јадранског мора, или да су живели крај реке Дунав као „дунавски праведни људи“, како је и гласио један од многобројних етнонима-синонима кроз историју за „праведне“ („диктатои“) и „свете“ („диоои“) „Србе Дукљане“ (“Serblos Diocleates”)³⁴⁹ или Дачане („Дакои“).³⁵⁰ Са овим „праведним“ и „мудрим“ подунавским Србима-Лужанима-Трибалима повезан је и мит о пастиру Бронгосу који је свирао фрулу у долини реке Мораве, односно митолошко описивање навигационе везе кроз данашњу Србију и Бугарску преко река Дунав, Морава и Нишава и других река-притока реке Дунав, чије су воде и долине од периода древне прошлости биле од велике геополитичке, културне и економске важности за живот Срба („Срибала, односно „Трибала“)³⁵¹ на Балканском полуострву. У таквом географском кључу старих Срба Трибала који су били називани и „серским трговцима“³⁵² и који су контролисали

писали о Полифемусу. Отац Илира је Полифемус, односно „Словен“, јер како и ови писци кажу, Полифемус не значи ништа друго него „много славан“, „човек славне репутације“ („multafame“).

348 „Pontus Euxinus“, <http://www.bible-history.com/maps/romanempire/Pontus-Euxinus.html>: „Многе древне луке на обалама Црног мора, по којима су пловили древни морепловци из мита о Аргонаутима, су старије од пирамида у Египту. Црно море је било водено раскршће од Балкана према западу, од евроазијских степа према северу, од Кавказа и средње Азије према Истоку, од Мале Азије и Месопотамије према југу и од Грчке према југозападу. Најраније обрађено злато је пронађено у луци Варна у данашњој Бугарској. Колхис, земља на истоку Црног мора, која се сада зове Грузија, је за старе Грке била граница познатог света. Степе на северу Црног мора су биле матична земља („Urheimat“) људи који су говорили прото-Индо-Европски језик.“

349 Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Venetiis, 1819, p. 43

350 John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, 25, Parliament Street, Westminster, 1883, pp. 43-44, cit. Scymnos, 5.420

351 Joseph Freiherr von Hormayr, Herzog Luitpold. Gedächtnißrede zum 72. Stiftungstage der Königlich bayrischen Akademie der Wissenschaften (etc.)- München 1831. XXXVI, 107 S., p. 17

352 Gościwit Malinowski, „Origin of the name Seres“, у Gościwit Malinowski, Aleksander Paroń, Bartłomiej Sz. Szmoniewski (eds.) *Serica – Da Qin Studies in Archaeology, Philology and History of Sino-Western Relations* (Selected Problems) Wrocław 2012, (цит. Horace, Odes I, 14, III; Virgil, Georgics II, 120-121; Ovid, Amores I, Propertius, Elegies I; IV, Horace Odes I, Grattius, Cynegetica, Плиније старији, Historia Naturalis XXXIV: „Serico ferro). Пре Страбона, Птоломеја и Хорација о њима је писао Аполодор из Артемиде у свом делу *Партика* о историји Партског царства, док Ханвиер пише да су живели у Тибету, Кађмиру и Синђиану и поистовећује их са Токарима.; Raoul Mclaughlin; “Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China“, *History Today*, Vol. 58, January 2008; Френсис Конт, *Словени*, “Филип Вишњић”, Београд, 1986.; Ovidius, *Tristia Ex Ponto*, 5.7; 9-36; Amijan Marcelin, *Amiani Marcellini rerum gestarum libri qui supersunt. Recensuit rhythmicеque distinxit* C. U. Clark I. Berolini, 1910.

важне путеве свиле, ћилибара, крзна и других производа од Балтичког мора и Азије до Балканског полуострва,³⁵³ може да се објасни сродност митологије и веровања из праисторијске Јафетовске „хиперборејске“ „земље на северу“ номадских прото-етнија Скита, са којима су се прото-Словени (прото-Срби) са Балканског полуострва мешали у процесу праисторијских сеоба.³⁵⁴ Етничка и лингвистичка повезаност првобитних прото-етнија Срба (Словена) може да се јасно прати, како су закључили различити епигенетичари и палеолингвисти³⁵⁵ на једном широком географском простору од хималајског планинског ланца у Азији преко Црног мора и Балканског полуострва, до средње и јужне Европе.³⁵⁶

353 Ronald Syme, Anthony Richard Birley, *The Provincial at Rome: And, Rome and the Balkans 80 BC- AD 14*, University of Exeter Press, 2000, p. 206; William Smith., Ed. *Dictionary of Greek and Roman Geography: Abacaenum-Hytanis*, cit. Tafel, de Thessalonica, p. 221; Hullman, *Geschich. des Byzantischen Handels*, p. 76: Због геополитичке важности Црног, Егејског и Јадранског мора и река Дунав, Сава и Морава стари Римљани су називали Балканско полуострву „Вериге света“ (*Catena Mundi*).

354 Herodotus, *Histories*, Book IV, 33). Pausanias, *Descriptions of Greece* 5.7 ff. <http://www.utexas.edu/courses/classicalarch/readings/olympia.html>; Strabo, *Geography*, Book XI, Chapter 6.2, <http://rbedrosian.com/Classic/strabo11b.htm>; Pliny, *Historia Naturalis*, iv.xiii. 80, стр. 117: Поједини антички писци су називали народе који су живели северно од реке Дунав и Јадранског мора све до Каспијског мора Хиперборејцима, Сауроматима, Аримаспима, Сакима и Мезагетима, Китима или Келто(Гето)-Скитима. Такође видети John Lempriere, *Bibliotheca classica; or A classical dictionary*, T. Cadell, London, 1788; О епигенетској и миграционој схеми ових сеоба видети Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009, pp. 217-256, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>

355 Boris A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Наука Interperiodica, December 2001: Уз доказе митохондријалне ДНК постоје антрополошки, језички и археолошки докази за древну везу између старих Словена и Скита из степских зона источне Европе и њихове сличности са становништвом Балканског полуострва, што потврђују и језички подаци о вези прото-словенских дијалеката са јужноисточном групом индо-европских дијалеката; Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>; Mario Alinei, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: “La teoria della continuita”, Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: “La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro”, Il Mulino, Bologna, 2000

356 B. A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Наука Interperiodica, December 2001: Уз доказе митохондријалне ДНК постоје антрополошки, језички и археолошки докази за древну везу између старих Словена и Скита из степских зона источне Европе и њихове сличности са становништвом Балканског полуострва, што потврђују и језички подаци о вези прото-словенских дијалеката са јужноисточном групом индо-европских дијалеката.

У смислу остављања јасних трагова древних Срба о својим првим цивилизацијским знањима као што су писменост, рачунање календара, религија, митологија, вајарство, пољопривреда, рибарство, узгајање стоке, изградња саобраћајница, кола и бродова, ископавање и прерада сирових метала, законодавство, стварање првих друштвених институција као што су брачне заједнице, музичке светковине, трговина или архитектура, стари Срби су оставили јасне трагове у праисторији. Фигуре „Мислиоца“ и његове супруге, фигуре првих паганских божанстава сунца, месеца, ветра, воде, земље и плодности, уз артефакте који сведоче о изворишту и миленијумима дугом рачунању старом календару на балканско-црноморском подручју, као материјални докази за етнички и културолошки проход прото-етнија између подручја данашње Азије, источног Медитерана и балканско-црноморског подручја, били су разлози да је историчар Лаоник Халкокондил у петнаестом веку тврдио да „поуздано зна да су древни Срби Трибали били најстарији народ на свету“.³⁵⁷ Лоцираност тих древних артефаката у одређеном балканско-црноморском подручју потврђује закључке историчара Јохана Лудвига Кванта, који је цитирајући Равенског географа, Ајнхарда и друге историчаре, тврдио да су се „древни Срби – Словени – Сармати“ са северног Кавказа, који је био „Urheimat“ („прародина“) древних Словена, разишли на многе стране, под различитим именима“, међу које је уврстио и „Србе-Словене који живе поред реке Дунав.“³⁵⁸ Такође и према српском средњовековном *Карловачком родослову*, руској *Хроници повесних лета* и историјским записима Плинија, Марина из Тира, Птолемеја, Помпонија Меле, Јордана, Касиодора, Амијана Маркелина и других античких историчара, Срби потичу од кавкаских Сера (Серба) који су у Подунављу и Карпатским планинама били

357 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serblo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.”

358 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868, p. 272, cit. Geographen von Ravenna: „Sarmat – antis, Sarm-atae – Serben“; p. 277: „Срби-Словени који су на Дунаву“, pp. 278-279, cit. Einh. V. Karoli; Ad. Br. School. 19; A. Quedl, 994;342; *Miracula Henrici Pertz* 6, 816: „Са северног Кавказа су древни Словени – Срби – Сармати разишли се на многе стране...„Sorben, Sorabi, Surbi, Siurbi, Survi, ihr Land Surbia, zrbia, Srb, Serb, Sserb, Byzantinern Serb, Serwier, Soraben, Surbii Delaminci, Glomaci, Survi, Sorabi Morizani“, који су Словени.“

насељени на подручју које је у доба владавине Римског царства означавано као „Montes Serrogum“ („српске планине“) и за које је историчар Амијан Маркелин писао да су у том периоду били повезани са трачко-римским царем Ликинијем.³⁵⁹ У смислу разазнавања повезнице „Срби-Словени-Сармати“ може да се схвати итинерер једног „хације“ који је пролазио из Француске на путу према Јерусалиму, у којем је он тврдио да се још у периоду Римског царства једно насеље на територији данашње општине Параћин у Србији на тадашњем „Војничком путу“ (*Via Militaris*) називало „Сарматес“.³⁶⁰ „Срби-Словени-Сармати“, како их је дефинисао историчар Јохан Лудвиг Квант,³⁶¹ делили су заједничку митологију на читавом Балканском полуострву пред долазак римских војних снага на Балканско полуострво. У складу са чињеницом да је винчанска цивилизација са својим представником артефактом Дупљајским колицима била слична цивилизацији Хатуше међу такозваним „Хититима“ у Анадолији из истоветног периода, да су људи са оба ова подручја користила готово истоветно писмо и да су обе ове културе биле познате по, како их историјски извори називају, „Кадмовим“ рударима „Сакалибима“ („Словенима“, односно Сарбатима - Сарматима),³⁶² ковачима и развијеној металургији, може да се разматра чињеница да су древни Срби Трибали, као и Хитити, славили исто паганско „црвено“ соларно божанство Апола, Кадма (Херакла) и Асклепија, односно Јупитера. У миту о Кадму спомиње се да је Кадмо, као и Херакло, убио звер која је бранила извор воде локалног владара са Балканског полуострва, те да је посејао зубе те ратоборне

359 Ammianus Marcellinus, *Roman History*, LXXVII, 3; Meyers Konversationslexikon, <http://www.retrobibliothek.de/retrobib/seite.html?id=110410>, цит. Antoniadis, Kaiser L. Münch. 1884; Реља Новаковић, *Србин римски цар*, ИПА „Мирослав“, Београд, 1999, стр. 48; Константин Јиречек, *Историја Срба*, Прва књига, ИРА „Просвета“, 1988, стр. 50 Милош С. Милојевић, *Одломци историје Срба и српских-југославенских-земаља у Турској и Аустрији*, такође видети Сима Лукин Лазић, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*, Загреб, 1895., <http://www.scribd.com/doc/14757231/Simo-Lukin-Lazic-Kratka-Povjesnica-Srba>; Relja Novaković, *Četiri rajske reke*.

360 „Историјат Параћина“, <http://www.paracin.autentik.net/istorijat/istorijat.php>; Марија Стошић, „Завичајни музеј у Параћину“, *Корени V*, 2007., цит. М. Миленковић, *Монографија Параћина*, Параћин 1996.

361 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*

362 Ibn al-Faqih Mukhtasar Kitab al-Buldan (“Concise Book of Lands”). al-Istakhri’s manuscript copy of Kitab al-masalik wa-al-mamalik MS copy dated 1325, Iran Bastan Museum, Tehran. Ref. MS.3515, ff. 3a-2b. Saqaliba [„Land of the Slavs“; „Земља Словена“]; Ibn Fadlan („Записке о Склавинима“ – „Барис ас-Сақлаби“) у Z.Togan, *Ibn Fadlan’s Relsebericht*. Leipzig, 1939 (арапски текст), b 3.; Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*

животиње у земљу, и да су након тога Спартанци „изникли из земље“,³⁶³ а познато је да су, као и древни Балканци, такође и древни Хитити сматрали за сребро и железо да су ти сирови метали били „деца“ која су „изникла“ из „Мајке земље“.³⁶⁴ Земљани, „од земље“ („ех-Нито“, Хумљани), „први народ изникао из земље“ су такође били називани и „Семнони“, а реч „семнон“ на грчком језику је значило „умерен, узвишен, благ, аскета“, што су исти атрибути људске личности као и „диои“, „дикаиотатои“, „баираги“ или „терапеути“, којима су били називани стари Срби (стари Словени) у балканско-црноморско-анадолијском подручју и на подручју данашње Азије. Као што су северни Срби (Словени) били називани „најстаријима“ и „културним“ Лугима и Семнонима³⁶⁵, тако су и у античкој Грчкој и Анадолији преци трачко-римског цара Филипа „Арабљанина“ чланови црноморских династија Фарнак-Митритад и Аталиди-Кодрати и остали „Трачани“ били називани „узвишени, величанствени, поштовани“ (гр. σεμνός (семнос),³⁶⁶ „богобојажљиви“ (гр. σεβόμεαι (себомаи),³⁶⁷ „најправеднији људи на земљи“ („dichaiotatoi anthropoi“),³⁶⁸ „праведни“ (гр. δικαίω; θάκοι (дикаиос, дакиои),³⁶⁹ „свети“ („диои“)³⁷⁰ „реторичари“ (гр. λόγους (логиои, праведни и

363 С. Шулягич, „Миф о Кадме как доказательство древнего происхождения славян-ской цивилизации“, *Вестник Московского областного государственного уни-верситета. Серия: Юриспруденция*. 2, 2019.

364 Pinar Kuşşeven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 34, cit. Thus, Cook (1914: 631)

365 Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupański, Posnaniae, 1856, pp.40-41,

366 Henry George Liddell. Robert Scott. A Greek-English Lexicon. revised and augmented throughout by. Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of. Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940, cit. 1 Ep.Ti.3.8, 11, Ep.Phil. 4.8, Hdt.2.173, Isoc.9.44,A.Ag. 519, Ar.Pl.940, Ra.1061, X.HG3.3.1,Ar.V.1472, Isoc.12.213, Is.5.45...

367 Henry George Liddell. Robert Scott. A Greek-English Lexicon. revised and augmented throughout by. Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of. Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940

368 Homer, Iliad, 13,5, 6

369 Sophocles, Oedipus at Colones, 1435-1436; 1464-1468: „који седи на царском трону Зевса“; Henry George Liddell. Robert Scott. A Greek-English Lexicon. revised and augmented throughout by. Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of. Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940, cit.Herodot, Platon, Thycidides, Euripides, Aeschilus; The Women of Trachis and Philoctetes. A new translation in verse by Robert Torrance. Houghton Mifflin. 1966, (Sophocles, *Thracini-ae*750-765); Орфејеви „праведни људи“: Homer, *Odys*. X. 97, Hesiodus, *Opera et dies*, v. 566, Dionysius, *Descr. orb.* v. 298

370 Homer, Iliad, X. v. 429; Odys. XIX. v. 177; Eschyl, Suppl. v. 967; Dionysius of Halikarnassus, l. 18

мудри људи са Истока)³⁷¹, „љубазни“, „добродавци“ (гр. εὐεργετῆν („еврегетес“, како је називан и краљ Аталус Трећи Филометер Еврегетес из Аталид династије из Пергамона)³⁷² „краљеви, цареви“ (βασιλέος - „василевс“),³⁷³ „праведни цареви“ („василевс дикаиос“),³⁷⁴ „Хипербореји“ као „краљеви ветрова Бореја“ (βασιλεὺς ἀνέμων Βορέας– „василевс анемон Бореас“),³⁷⁵ и слично.

У вези са атрибутима „праведни, мудри људи са Истока“, значајно је напоменути да су подунавски Срби Трибали, називани још и „Подунавски Лужани“, чији је идентитет проистекао из култура подунавских насеља Старчево, Лепенски Вир и Винча, осликавали сусрет северне континенталне и југоисточне црноморско-медитеранске културе на том подручју својим слављењем соларног божанства ветра Апола или Херакла, који је као сунце дошао из северноисточних крајева, односно својим слављењем Јафета (Нептуна, Дагона, Форкиса) који је дошао из Црног и Егејског мора. У том смислу, записе античких историчара да су „најдревнији и најславнији“ Скити-Хипербореји били Сери-Кимери-Меди (Маги), односно „мудри људи са истока“ који су донели поклоне Господу Исусу када је био рођен,³⁷⁶ и који су „живели од северне хемисфере у Азији,

371 Henry George Liddell. Robert Scott. *A Greek-English Lexicon*. revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940, cit.Hdt.7.6; Pl.Grg.52b; of style, Arist.Po.1458a21, Thracians - (Iliad,XIII.v. 6; Alexander Riese, *Geographi latini minores*, Heilbronnae, Henninger. 1878. No. 8. P. 10: „праведни и мудри људи са Истока“

372 Henry George Liddell. Robert Scott. *A Greek-English Lexicon*. revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940, cit.A.Eu.725; S.Ant.745; Sophocles, Euripides, Herodot; Аталус Трећи Филометер Еврегетес(од око 170-133. године пре Христа), краљ из династије Аталиди из Пергамона

373 Henry George Liddell. Robert Scott. *A Greek-English Lexicon*. revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones. with the assistance of Roderick McKenzie. Oxford. Clarendon Press. 1940, cit.Heodot, Pindar, Plato, Homer, Euripides, Aeschyles

374 Artabanus II; Gotarzes II (44-51 AD)<http://www.forumancientcoins.com/gallery/index.php?cat=12306>: GreekinscriptionΒΑΣΙΛΕΩΣΒΑΣΙΛΕΩΝ / ΑΡΣΑΚΟΥ / ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΔΙΚΑΙΟΣ / ΕΠΙΦΑΝΟΥΣΦΙΛΑΕΛΛΗΝΟΣTransl. GeoffreyW. Bromiley, (GerhardKittelandGerhardFridrich, editors), *TheologicalDictionaryoftheNewTestament: AbridgedinOneVolume*, WilliamB. Eerdmans-PublishingCompany, 1985, p. 794: „Parrhesia“ (отвореност, искреност) иоли „сопхос“ (мудрост) је особина од Диканос (Пров. 1.12; Пров. 3.8;) – реч Паррхесиа у Пров. 1.12 пише „паррхесиа пред Богом је важна“ у Јоб 27:9-10 и 22-23 (цит. Wis.5.1-2), и долази до израза у радосној молитви. Такође и у Ps. 94-1 пише да је „и сам Господ Бог извор Свете Мудрости.“

375 Timothy M. Bridgman, *Hyperboreans. Myth and history in Celtic-Hellenic contacts. Studies in Classics. New York and London: Routledge, 2005, pp. 35, 72; Sophocles, Antigone, 980–987; Aeschylus, Agamemnon, 193; 651, Simonides of Ceos, Schol. on Apollonius Rhodius, 1. 121; Callimachus, Delian, 4. 65*

Партији, Персији, Дакији, Хумским планинама у Тракији преко Црног мора и Кападокије све до Египта“, класификовао је и објавио историчар Јохан Хофман у свом *Универзалном лексикону историје* крајем седамнаестог века.³⁷⁶

У миту о Кадму спомиње се да је Кадмо, убио змаја који је бранио извор воде локалног краља са Балканског полуострва, те да је посејао зубе те ратоборне животиње у земљу и да су након тога Спартанци „изникли из земље“,³⁷⁷ а заједничко веровање древних балканских Срба Трибала и анадолијских Хитита било је да су сирови метали као сребро и железо били „деца“ која су „изникла“ из „Мајке земље“.³⁷⁸ Због тога је у праисторијским „хититским“ храмовима у Анадолији посвећеним паганском божанству времена Тешубу, претечи паганском божанству одређивања времена и правде Јупитеру Доличену у оближњем месту Доличен на Блиском истоку, у натписима у храмовима слављења Тешуба била често спомињана реченица „где је рођено железо“.³⁷⁹ У том смислу може да се закључи и разлог због чега су се древни становници тог насеља Доличена молили паганском божанству металургије и плодности Јупитеру Доличену да помогне да пада киша, која је могла да побољша плодност усева и која је уједно могла да им омогући услове да производе предмете од железа.³⁸⁰ Због тога са слављењем божанства правде, плодности и времена Тешуба (Тархунта, Сандана, Јупитера Доличена) у Анадолији у предантичком и раном античком периоду, може да се успореди истовремено слављење паганског божанства правде, времена, вина и плодности Зевса, Бака (Дионисија, Митре, Хелиоса, Херакла), Силвана („шумског, горског, планинског божанства“), Либера и Јупитера, како је све био називан, као и божанства лечења Асклепија, на територији

376 J. Hofmann, *Lexicon universale* Apud J. Hackium, Lugduni, Batavorum, 1698, pp. 115-116, цит. *New Testament*, “Matthew”, 2;1, Plinio, Ptolomy, Iornand, *De rebus Getticis*

377 С. Шулягич, “Миф о Кадме как доказательство древнего происхождения славян-ской цивилизации”, *Вестник Московского областного государственного уни-верситета. Серия: Юриспруденция*, 2, 2019.

378 Pinar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 34, cit. Thus, Cook (1914: 631)

379 Pinar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 34, cit. Richardson (1937:447)

380 Pinar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 34, cit. Shütte-Maischatz (2004:58)

Балканског полуострва. Историчарка Сања Пилиповић је у својој студији о коренима и процесима слављења паганског божанства вина Бака, са осталим придодатим сличним божанствима, атрибутима и објектима слављења, као на пример у случају Дионисија и Херкула, у близини лековитих термалних извора, рудника и насеља римске војске на средишњем делу Балканског полуострва у периоду од првог до четвртог века, објаснила да је тадашње локално становништво тражило лек и спасење у слављењу такозваних „лекарских божанстава“.³⁸¹ У том контексту интересантно је да су археолози установили да је у петом веку пре Христа на Балканском полуострву, од црноморске Олбије преко Подунавља до Егејске обале, био слављен култ Аполона Олијоса (Аполона Фолетериоса) школе лекара Парменида,³⁸² о чему сведоче натписи на два мраморна камена на реци Дунав у којима се славе Аполо и морско божанство Форкис.³⁸³

О (дис)континуитету културе са елементима јаког утицаја металургије и изградње насеља са топлим бањама крај рудника, која се формирала на подручју данашње Србије кроз историју, говори податак да се сматра да су две најстарије бање на европском континенту биле топло купатило-бања у праисторијском насељу Плочник крај Прокупља и топла бања у селу Виче крај Куршумлије у данашњој Србији.³⁸⁴ Пронађени остаци топионица бакра, грнчарија, играчке за децу и цртежи у насељу Плочник сведоче да су топле бање биле битан елемент културе тадашњих насеља, чији становници су живели колективно у породицама и у којима су деца имала повлаштен однос, жене у њему су се украшавале различитим врстама накита, становници су ноћу спавали на простиркама од крзна и вуне на подовима својих кућа, а током дана топили су метале малахита и азурита за израду разних предмета од бакра

381 Сања Пилиповић, „Култ Бахуса на Централном Балкану : I-IV век“, Балканолошки институт Српске Академије Наука и Уметности, Посебна издања 106, Београд, 2011., стр. 111-112

382 Yulia Ustinova, „The Truth Lies at the Bottom of a Cave: Apollo Pholeuterios, the Pholarchs of the Eleats, and Subterranean Oracles“, *La Parola del Passato, Rivista di Studi Antichi*, Vol. LIX/2004, Fascicolo I, (CCCXXXIV della Serie),

383 J.G. Vinogradov, „Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen“, in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz, 2000, p. 133-147, цит. I.Histriae 105-106

384 „Куршумлија“, *Упознај Србију*, <http://www.upoznajsrbiju.co.rs/mesto/kursumlija-63>

у посебним радионицама.³⁸⁵ Такво друштвено уређење насеља у близини топлих бања је трајало све до четвртог миленијума пре Христа, када је због важних промена у идеологији и друштвеној структури карактеристичној за рано бронзано доба дотадашњи традиционални начин производње замро и изменио се.³⁸⁶ О рудном богатству Србије и важности извора лековите воде вековима у континуитету сведоче и записи о подручју Рашке, са црквом Светог Петра и Павла и у близини саграђеним манастирима Ђурђеви ступови и Сопоћани, које је вековима била важно трговачко средиште на путевима у правцу данашњег Ниша и косовскометохијског подручја. На том подручју су били позната бања Бањска и рудници Трепча, Звечан и Ново Брдо, а оближња планина Копаоник је вековима кроз историју била позната као „планина пуна руда“.³⁸⁷ Неки савремени историчари иду чак толико далеко да у неким од својих научних радова провлаче тезу да се Први светски рат одигравао на територији Србије у двадесетом веку због борбе око превласти Централних сила и сила Антанте око добијања концесија за искориштавање српских рудника.³⁸⁸ Сличан процес у вези са присвајањем српских рудних и других богатстава се одигравао на преласку из двадесетог у двадесет и први век, и одиграва се и данас на подручју Србије, што уједно имплицитно објашњава и процес одржавања колонијалног историографског дискурса у српском образовном систему, средствима јавног информисања и у институцијама за заштиту културног наслеђа у Србији.³⁸⁹

385 Г. Аничич, 11. januara, 2009. *Magazin, Politika*, „У средишту праисторијске индустрије“ <http://www.politika.rs/rubrike/Magazin/U-sredishtu-praistorijske-industrije.sr.html>; Neolithic Vinca, “Excavations reveal ancient civilization with a sense of style: Neolithic Vinca proved to be a metalurgical culture”, <http://www.arheologija.fr.gd/Neolithic-Vinca-.htm>; Сима Ђирковић, *Историја српског народа*, стр. 18-19, цитирајући Ј. Глишић, А. Мерчегов, Д. Срејовић, I. Schwidetzky

386 Shan Winn, *A Neolithic Sign System in Southeastern Europe, The Life of Symbols*, ed. by Mary Le Cron Foster and Lucy Jayne Botscharow, Westview Pressm Boulder, Colorado, 1990, стр. 278

387 Arthur John Evans, *Antiquarian Researches in Illyrcum*, (Parts I. and II.), The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, 25 Parliament Street, Westminster, London, 1883, http://www.archive.org/stream/antiquarianresea00evan/antiquarianresea00evan_djvu.txt, цит. Constantine Porphyrogenitus, *De Adm. Imp.* с. 82. Такође видети Konstantin Porfirogenit, *De administrando imperio*, VII, u *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, том II, Beograd, SANU, 1959.

388 Alexis Troude, „Les relations franco-serbes au sein de l’Armee d’Orient“, *Balkanica XXXVII Annual of the Institute for Balkan Studies 2007*, Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, 2007., стр. 225-226; 239.

389 С. Шулягич, „Екологија и уништење српског националног самосознања“, *Вестник Череповецкого Государственного Университета* Но. 6 (59), Октабрь, Череповецкий государственный университет, Череповец, 2014., стр. 41-44; Сања Шулягич, „Неопходност

Први праисторијски артефакти пронађени на територији Балканског полуострва су значајни по томе и што објашњавају сличност мита о првом човеку на земљи „Аутохтону“, Пелазгу (Кекропсу, Форкису или Дагону Нептуну), односно о хероју који је саградио прве градове на обали Црног мора, у доњем делу реке Дунав и на обали Егејског мора,³⁹⁰ и који је створио прве елементе цивилизованог живота као што су институција венчања, укидање приношења крвних жртава паганским божанствима у покрајинама Беотији, Атики и Ебоји и политичка подела града Атике на дванаест општина,³⁹¹ са митом о хероју Кадму који је са супругом Хармонијом³⁹² и са Спартанцима³⁹³ основао Академију у Атини, и саградио градове Тебу, Атину,

---

очувања базилике у Кладенчишту“, *Политичка ревија* бр. 4, 2015.

390 Ovidius, *Pontica*, 1, 8, 13; 8, 1.70; *Fasti*, II, 41-42; Ovid, *Ex Ponto*, Book VIII:1-70; Apollod. 1. 9. 28; Hygin. Fab. 26.; Paus. 1.5.2; 1.22. 5; 10. 10.1, Hes. *Theog.* 1001; Cic. De Off. i. 31.; De Miranda, *Audit.* 110; Ovidius, *Trist.* 3, Eleg. 14, Trist lib. 5, Eleg. 12.

391 Paus. 8. 2.1; Strab. 9. 397; Eustath. ad Hom. p. 1156.

392 Friedrich Max Miller, *Contributions to the Science of Mythology*, Vol. II, Longmans, Green and Co., London, 1897, pp. 645-649: Хармонија је божица богатства и лепоте и у древним грчким и арјанским митовима била је повезана преко своје мајке Хемере (Електре), супруга Кадма, брата Дарданоса и оца Зеуса са пољопривредом, музиком, архитектуром и рударством. Неки је упоређују и са Афродитом и са Семеле („Aphrodite“, Volume 2, p. 168 of the 1911 *Encyclopedia Britannica.*), Хемером (Електром), божицом правде у старој Грчкој и са Церес, божицом пољопривреде и хрстова. (Pliny, *Natural History*, 16.8: Хемерис је била врста хрста у старој Македонији (подручје Ида) и у Грчкој. Такође о томе видети John Clauidus Loudon, *The Gardener's magazine and register of rural & domestic improvement*, Vol. 5, Longman, Rees, Orome, Brown and Green, 1839. p. 11 и Ivan Mortimer Linforth, “Two Notes on the Legend of Orpheus”, *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 62, (1931):5-17), цит. Alcidas: Поједини аутори су Кадма изједначавали са творцем медицине Есклапијом или са Ликургом од Орга, краљем Едоније (Македоније) и Трачке, или са Триптолемом као творцем пољопривреде. (О краљу Ликургу видети Хомер, *Илијада*, 6. 130-6. 140.)

393 *Летонис Матице Српске* 104.43, Србејка у Лаконији – топоними од Епира до Лаконије у данашњој Грчкој говоре о словенском карактеру пре-хеленске пелашке културе. Данас је остао топоним Сервеика („Еика“ – „земља“) на планини Олимпији близу некадашње Спарте: <http://hellas.teipir.gr/thesis/pellana/english/serveng.htm>

Солун,³⁹⁴ Рисан,³⁹⁵ Будву,³⁹⁶ Улцињ,³⁹⁷ Охрид³⁹⁸ и друге градове у некадашњој Илирији³⁹⁹ на Балканском полуострву. Река Нишава која извире испод Старе планине и као таква је повезана са хомолским митом о Диву Словену („Полифему“), припада црноморском сливу, односно оцу свих црноморских река Дионисију, Баку или Нептуну. Река Нишава протиче кроз Србију и Бугарску, и са дужином од 218 километара је најдужа притока реке Јужне Мораве која је у античким изворима била записивана као „Бронгос“, „Баргус“ (барка, грана, притока, гранање), Маргус и Ангрус. Упоређивањем античких митова везаних за ово подручје Балканског полуострва уочава се да су „Срби Трибали“ исти народ као и учени људи називани „логографи“, који су живели у долини реке Дунав и у долини реке Нишаве, која је повезивала долине река Велике Мораве, Нишаве и Марице даље према Константинољу, Егејском мору и читавом Источном Медитерану. С друге стране, Бронгос је и друго име за мистериозног коња Букефала од цара Александра Великог, „укротитеља коња“, а тако је гласило и име Хомеровог блештавог, сјајног Хипербореја Аполона Ајолоса из царске тројанске династије,⁴⁰⁰ који је био слављен као „укротитељ коња“ у долини реке Дунав, и који је према митовима из тог периода био истоветан Хесиодовом Урану, јер су обојица имала по шест синова и кћери.⁴⁰¹

394 Andreas Kyropoulos, „Evidence of „μακεδονιστί“ words in the other greek dialects and some conclusions on the unity of the Northern Greek Group and the inclusion of the Macedonians in it“, 27.09.2009., HistoryofMacedonia.com, <http://history-of-macedonia.com/2009/09/27/evidence-makedonisti-greek-dialects-unity-macedonians/>:Према легенди, Солун је основао херој по имену Федон *Φαίδων/Φαίδριος-Φαέθων*, односно Кадмо (*Κάδμος, κέκασιαι, κανθαρός*; Кантос, Ксантос), што значи „славан“, „сјајан

395 Ptolomy, *Geography*, 2.15; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, стр. 122, cit. Pseudo-Scylax, 24-25, Herodianus

396 Marjeta Šašel-Kos, стр. 121, „Cadmus and Harmonia in Illyria“ cit. Philon of Byblus, Stephanus of Byzantium, према којима је име Будва могло настати од израза „boios“ за крдо крава и сточара које је Кадмо пратио до доласка на то место, а помиње се и израз „bouios“ („помагач“). Насеље са истим именом налазило се у Египту, тако да је и то била једна од верзија повезаности Кадма и Хармоније са именом града Будва.

397 Plinius, *Natural History*, III, 22: „Колхиђани су основали Колхиниј, који се сада зове Олциниј.“

398 Christodorus, *Anthologia Palatina*, 7,697

399 Diodorus of Sicily, *Library of History*, Book 19, 9, 53

400 Овидије, *Метаморфозе*4, 792-802, 5.1-235: Први јахач и укротитељ коња је био краљ из династије Ајолоса Белерофон, чији је отац био укротитељ коња Посејдон.

401 Hesiod, Theogony 116; Pseudo-Apollodorus, Bibliotheca 1. 1-2; Strab. 10. 470.

Антички писци су Србе Трибале називали и записивали такође и „Сардима“, „Рашћанима“ или „Скордисцима“, према првој паганској богињи земље као метафори библијске Еве или супруге првог постпотопног човека Ноја на земљи, а која је, између разних имена, била називана у древној митологији и античким еповима, именима Сарда или Скорда.⁴⁰² Антички писци су Ноја називали „Janius“, додавањем мушког одређења именице „ус“ именици на хебрејском језику „вино“ („јаин“ и „ус“), што се преводило као „врата“, односно као „предводник“ или као „онај који почиње да крчи пут и узгаја вино“. Они су сматрали Ноја првим краљем на земљи који је управљао „праведним законима“, и називали су га, због веровања да је управљао различитим странама света, такође и „Vifrons“ и „Quadrifrons“.⁴⁰³ Нојеву супругу, приказивану као паганска богиња „мајка земља“ или богиња месеца, птица, медведа и плодности, су називали такође именима „Веста“ или „Јунона“. Као њени попутни симболи са њом се повезују: месец који је обасјао преживели свет након турбулентних дана Великог потопа; голубица која је донела вест да је Господ поштедео и спасио човечанство; барка или кочија која је сачувала преживело човечанство; сунце као пратилац месеца; вода, са рибама у њој и житарице који су били извор пића и хране за преживели свет, као и ознака „Великог Медведа“,⁴⁰⁴ која је симболизовала кочију као Нојеву барку, те је зато прва богиња Сарбис, Артемида или Аримпаша била названа „богињом медведа“.⁴⁰⁵ Прва паганска богиња „Мајка земља“⁴⁰⁶ или Ева, у јужном делу Балканског полуострва је била „заштитница

402 Philippus Ferrarius, Michael Antonius Baudrand, *Novum lexicon geographicum in quo universi orbis*, Tomus secundus, Iacobi de Caderinis, Patavii, 1696, p. 151, cit. Trogo, Posidonio, Castaldo, Nigro, Niceta: “Scordisci, Rasciani, Bosnesi, Bosnachi”; James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901. p. 140. (пл. 135-140; Мирослав Димитријевић, *Рауевица*, Први том, Културно-просветна заједница Србије, Београд, 2012. (7520.), стр. 64-65: „Стара српска запрежна двоколица зове се корда, слично као и ратничка двоколица Келта – скорда.“

403 Pierre Danet, *A Complete Dictionary of the Greek and Roman Antiquities*, John Nicholson, London, 1700, “Janus”, cit. Vossius

404 Rene Guenon, *Le Roi du Monde*, X, Charles Bosse, Paris 1927

405 Toby D. Griffen, *Deciphering the Vinca Script*, str. 23-24, <http://www.fanad.net/vincascript.pdf>, Toby Griffen, “Toward a decipherment of Jela 1 and Jela 2”, LACUS Forum XXX, : Language, Thought and Reality, (Ed.) G. Fulton, W.J. Sullivan & A. R. Lommel. 2004, p. 104

406 Песник Виргилије је назива „prima deorum“ у Виргилије, *Енеида*, 7.136

кућног огњишта“ Сева⁴⁰⁷, а такође је била називана и Сарбис,⁴⁰⁸ Сербона,⁴⁰⁹ Сарда,⁴¹⁰ или Скорда,⁴¹¹ Артемида,⁴¹² Сибила Росијана или Сибила Еритреја.⁴¹³ Име Сарбис за првобитну паганску богињу земље је разумљиво због тога што су древни народи својевремено планину Арарат са Нојевом барком

---

407 Милева Лазова, „Глинен праисториски поклопец со фонетско писмо“, <http://www.makedonskosonce.com/broevsis/2003/sonce470/Tekst28.htm>, цит. Алексовски: О извођењу религиозних ритуала посвећених божанству Мајци земљи, односно Еви, сведочи пронађени натпис на глиненом поклопцу „Бсефа“, „Всефа“, „Веста“ односно „Сева“ („заштитница огњишта“), што је било првобитно име „Мајке земље“ у данашњој средишњој Македонији у селу Чашка крај Велеса.

408 Christian Gottfried Hoffmann et al, *Rerum Lusaticarum*; такође *Hellenismos: mēniaia ethnikē epitheōrēsis*, 1906, *Thesaurus Graecae Linguae*“, cit. Suida: “Сарбис“ је име фригијске паганске богиње Сибиле, коју су називали Сарбис највероватније по њеном пореклу. Са богињом Сарбис и краљем Океанос, чијег порекла је наводно био краљ Тракије, били су повезани и река Струмица у данашњој Македонији, планина Ида у Вилуши (Троји) и краљ Крит који је довео народ са острва Крит у Вилушу у Троји (Apollo. 2. 1. 2, Xesiod, *Theogony*, 339, Virgil, *Aeneid* 3.104). Такође о томе да су паганску богињу Сибилу или Сарбис (Сирбис) древни људи називали и „Венера Сирбис“ видети Hoff mann Christian Gottfried et al, Haugwitz Frederico Adolpho ab. T. 2. *Rerum Lusaticarum: qui Speciales Tractatus Slavorum atque Soraborum idolatria, ex Senatus Zittaviensis Bibliotheca, sumpt. Davidis Richteri, Bibliopolae, literis Andreae Zeidler, 1719; Brosse Pierre dela, Corpus omnium veterum poetarum latinorum secundum seriem temporum, T. 2, Hug. A. Porta Lugduni sumptibus Ioan Degabiano & Sam. Girard, 1603, p. 1062: cit. Ovidii Nasonis, Amorum, Lib. II, Elegia XIV, 564–565: „Casurus domina conditur Sirbis erat, Venus Aeneam grauidata temer asset in aluo“.*

409 Ту прастару Богињу Мајку стари Срби из данашње Мале Азије (некадашње Фригије) звали су према античким писцима Сарбис, Сербона или Серона (*Suidae, Lexicon*, Tomus II, Oxonii, ETypographeo Academico, 1834, Ed. Ludolphum Kusterum, Thomas Gaisford, <http://ia600204.us.archive.org/7/items/suidaelexiconpos02kustuoft/suidaelexiconpos02kustuoft.pdf>, p. 3300;

410 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901. pp. 135-140

411 Мирослав Димитријевић, *Раушевица*, Први том, Културно-просветна заједница Србије, Београд, 2012. (7520.), стр. 64-65: „Стара српска запрежна двоколица зове се корда, слично као и ратничка двоколица Келта – скорда.“

412 Toby D. Griffen, *Deciphering the Vinca Script*, str. 23-24, <http://www.fanad.net/vincascript.pdf>, Toby Griffen, “Toward a decipherment of Jela 1 and Jela 2”, *LACUS Forum XXX*, : Language, Thought and Reality, (Ed.) G. Fulton, W.J. Sullivan & A. R. Lommel. 2004, p. 100-101, http://www.lacus.org/volumes/30/201_griffenToby.pdf: Тоби Грифен сугерише да постоји могућност да је Винчанско писмо утицало неким својим знаковима, као што је, нпр. затварајући знак за богињу, на египатско писмо. (Str. 104.) Један натпис “Богиња медведа и богиња птица су заједно једно – богиња медведа“ односи се на богињу Артемиду, односно на богињу ткања, како су је Харман и Гимбуташ називали.

413 Nicola Desedinau, *Prehistoric Dacia*, Part 6 – Ch. XXXIX.6.V, http://www.pelasgians.org/website6/39_06_V.htm

називали „Армениос“⁴¹⁴ и „Сарбиса“.⁴¹⁵ У древној астрологији прва паганска богиња је била приказана и у констелацији барке „Арго“ која води звезде око Северног пола.⁴¹⁶ Према историчару Џејкобу Брајанту, у првобитном процесу „преноса знања“ паганским народима након Великог потопа у источном Медитерану велику улогу су имали „припадници старих словенских, јеврејских и грчких прото-етнија“.⁴¹⁷ У њиховим првотибним митовима распознаје се да је у паганској минојској и трачкој митологији прва паганска богиња била названа Хера, у египатској митологији Исис, у словенској митологији Мокош,⁴¹⁸ док је у грчкој митологији била названа Деметра и Церес, богиња жита и воћа, „она која храни“, односно богиња траве, врба, жита, јечма, пшенице и пиринча. У изворима на акадском језику она је забележена као Сара или Шара („кућа“) и њеним потомцима су се сматрали „Сарди“⁴¹⁹ („Скордисци или Рашћани“),⁴²⁰ односно Срби Трибали који су познавали сунчев календар и према њему уређивали своје животне активности у првим друштвеним заједницама.⁴²¹ Стари Срби, називани још и „Трибали“, према историчару Лаонику

414 Servatius Gallaeus, *Dissertationes Sibyllis Earumque Oraculis*, Apud Henricum et viduam Theodori Boom, Amstelodami, 1689, p. 595>Миноани су без сумње на хебрејском језику Minni, односно Armeniae или Har-mini. Такође видети p. 590, cit. Philostorgius Hist. Ecclest.3,p.m.XL-VIII “Река Еуфрат се раније звала Арменис, јер извире испод планине Арарат која се раније звала Армениос.“

415 Henri Cordier, (ed, Odoric de Pordenone), *Les Voyages en Asie, au XIVe siècle, du bienheureux frère Odoric de Pordenone, religieux de Saint-François*, Ernest Leroux, Paris, 1891, p. 6: „... планина Сабиса Колоасис („Sabissa Colloasseis“) на којој је била Нојева барка, а каснији преписи гласе и „Sollisaculo, Sabisorbolo, Sobissacallo, Sarbisacalo, Sobissacelo, Sovisacalo, Bobis Sachalo, Sabisorbolo, Sarbi-Sarbolo“

416 James Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, p.133-135; 139-140; 143

417 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 511-517, cit. Antiphanes, Apud Athenaeum, L.6.p.226, Strabo, l.16, p.1044, Syncellus, p.14; Vol.II.p.130, Diodorus, Apollodorus, Tacitus, Annal.2.c.64, De Ponto, L.2.Elog.9.v.65

418 Георгиј Хамартонос, *Хроника*

419 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901. p 138, cit.Sayce, Hibbert Lectures for 1887, Lect. i. p. 26, note 1, 28, I, Lect. 3. p. 134, I, 166, I. Lect. 4. p. 245, 6.), Сарди, рођени од акадеке богиње Саре или Шаре („кућа“).

420 Philippus Ferrarius, Michael Antonius Baudrand, *Novum lexicon geographicum in quo universi orbis*, Tomus secundus, Iacobi de Caderinis, Patavii, 1696, p. 151, cit. Trogo, Posidonio, Castaldo, Nigro, Niceta: “Scordisci, Rasciani, Bosnesi, Bosnachi”.

421 Pausanias, 9. 12, 1, 8. 1, 2, 3. Касније у историји ова паганска богиња се појављује и под другим именима. О томе видети James Forlong, *Rivers of Life*, Vol. II, Celephais Press, Leeds, 2005, p. 556: “Хера, божанство Минојаца и Тирашана, Јуно пелашка богиња месеца и Ио, богиња крава, беотијска богиња Деметра и египатска богиња месеца Исис.“

Халкокондилу “најстарији народ на свету”,⁴²² као потомци најстаријег Нојевог сина Јафета били су називани у митологији и „синовима богиње месеца Ларисе“, која је, према месецу, који је био симбол Нојеве барке или Арке, такође била називана и Миноја, Аи Монах, Селена, Сибила, Сарбис,⁴²³ Теба,⁴²⁴ Едеса,⁴²⁵ и Ниобе.⁴²⁶ За древне становнике Балканског полуострва, „земљане“ (“ех-Нито”, „из земље“, Захумљане) био је карактеристичан култ слављења и приказивања прве паганске богиње „мајке земље“ као Нојеве или Адамове супруге Еве, богиње птица и риба, богиње плодности, месеца, воде, припитомљавања дивљих животиња, кућног огњишта и преслица за ткање одеће. У том смислу интересантно је да су становници некадашњег праисторијског насеља Лепенски Вир крај реке Дунав у данашњој Србији славили култ предака, односно „култ домаћег огњишта“, и да су у светилишту Лепенског Вира конструкција и праисторијски жртвеник лежали у оси правца исток - запад, као што су касније у хришћанским православним храмовима верници окренути према олтару на истоку, док су покојници и скулптуре у Лепенском Виру распоређивани у правцу север – југ.⁴²⁷ Такође

422 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, *Laonici Chalcocondylae atheniensis Historiarum Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650: “Sarmatorum ac Sueborum gentes”; “Serbo... Triballos, autem gentes esse totius orbis antiquissimam et maximam, compertum habeo.”

423 Ovidii Nasonis, *Amorum*, Lib. II, Elegia XIV, 564-565

424 Stephanus Byzantinus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, *Peri poleōn Stephanus De urbibus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus*, Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge, 1678: Теба, коју Јевреји зову „арка“ или „кутија“ („arcam seu cistas“), 307.55; Hesyeh. The Scholiast: upon Eschylus; Schol. in Sept. adv. Theb. ver. 169; Tzet. in Lycoph. ver. L225: Изворноиме Тебекојујес аградио Кадмобилоје Огиђа, Онга (морска богиња) или Минерва, „божанска мудрост“ помоћу које јасачувана Нојева барка.; Herodot, *History*, 5. 58.1: Херодот каже да је видео феничанска писма *phoinikeia grammata* у граду Теби-

425 Nicola Densusianu, *Prehistoric Dacia*, cit. Pindar's *Scholiast*, Olymp. III.28 (*Fragmenta Hist. graec.* II, p. 387); Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*

426 Joannes Christophori de Jordan, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745), Sectio XXXII., pp. 178-181

427 Dragoslav Sreјović, *Mezolitiska religija*, <http://www.rastko.rs/arheologija/sreјovic/dsreјovic-mezolit2.html>, Лубор Нидерле, *Словенске старине*, <http://www.scribd.com/doc/58015755/1931-Словенске-Старине-Лубор-Нидерле>, стр. 91: Неки стари Словени, као стари Руси, сахрањивали су своје покојнике са главом окренутом у правцу истока одакле је излазило сунце. Такође видети Сима Тирковић, *Историја српског народа, Књига прва*, стр. 11, цитирајући Драгослав Срејовић, Лепенски Вир, стр. 141-150 и Zagorka Letica, „Ensevelissementet les rites funeraires dans la Culture de Lepenski Vir“, *Valcamonica Symposium* 1972.: Према истраживањима археолога Загорке Летице и Драгослава Срејовића малобројност таквих заједница (по четири биолошке породице са највише двадесет чланова на једном месту), имобилност,

и резултати проучавања археолошких налазишта винчанске цивилизације⁴²⁸ и такозване трипољске цивилизације доказују ширење прото-словенских племена Трачана, Дардана, Скита, Илира, Мезапа, Јапида, Пеонаца, Сармата, Пелагонаца и Дачана на подручју од река Дњепар и Дњестар преко Балканског полуострва до острва Крит, и са овим резултатима се уклапају и открића крвних група припадника тих прастарих протоетнија које је извршио француски археолог Луј Карпантје.⁴²⁹ Један типичан пример који доказује језичку повезаност ових праисторијских прото-српских етнија, које су имале јасну културолошку повезаност са становништвом југа Балканског полуострва и Анадолије, је истоветност морфологије графема винчанског писма са морфологијом графема у натписима на каменим стенама и на грнчарији из географског подручја данашње Северне Македоније. Тако је филолог и историчар Радивоје Пешић, на основу аналогije морфологије графема натписа из насеља Бело Брдо крај Церја у данашњој Северној Македонији са морфологијом графема из винчанског писма са истоветним називом насеља Бело Брдо крај Петровца на реци Млави у данашњој Србији, превео праисторијски натпис из Церја о потреби „поштовања заједничке Богине Мајке“ појединих тадашњих праисторијских народа.⁴³⁰ а остаци

ограниченост комуникације и свођење економски експлоатисане територије на непосредну околину у Лепенском Виру успоставили су специфичне привредно-друштвене односе који су се заснивали на дефинисаној подели рада и специјализацији послова, солидарности и једнаким обавезама и истим правима свих чланова породице, као и на некој врсти геронтократије, премакој су старији мушкарци и жене са искуством у вођењу послова били поштовани и за време свог живота и после смрти.

428 Lessing Photo Archive, <http://www.lessing-photo.com/search.asp?a=1&kc=202020205B-6F&kw=VINCA+CULTURE%2C+PREHISTORY&p=1&ipp=>; <http://www.lessing-photo.com/dispimg.asp?i=06010252+&cr=27&cl=1>: Неолитска скулптура из Винче, пети миленијума пре Христа, Археолошки Институт, Универзитет у Београду; <http://www.lessing-photo.com/dispimg.asp?i=07020322+&cr=4&cl=1>, Завичајни музеј Светозарева, Србија; <http://www.mgb.org.rs/sl/zbirke/praistorija/picture/praistorija/119-figurina>, Музеј града Београда, <http://www.virtuelnavinca.com/figurine-tip1-sc.html>: Слично фигури из Дулђаја, фигуре са птичјом главом. Maria Gimbutas, *The Goddesses and Gods of Old Europe: Myths and Cult Images*, University of California Press, 2007, pp. 164; 190-191: Женске фигуре у Винчи и Старчеву са симболима рађања и дојења.

429 Радивоје Пешић, *Оптужујем ђутањем – Записи и предавања (1982-1992)*, Пешић и синови, Београд, 2001., стр. 24-25; 60-61, цит. Хвојка, Руденко, Песак, Герасимов, Черниш, Горнунг

430 Ту прастару Богинју Мајку стари Срби из данашње Мале Азије (некадашње Фригије) звали су према античким писцима Сарбис, Сербона или Серона (Suidae, *Lexicon*, Tomus II, Oxonii, ETyropographeoAcademico, 1834, Ed. Ludolphum Kusterum, Thomas Gaisford, <http://ia600204.us.archive.org/7/items/suidaelexiconpos02kustuoft/suidaelexiconpos02kustuoft.pdf>, p. 3300; George Hempl, *Mediterranean Studies, IV Etruscan, V Venetic*, Stanford University Press, 1932, pp. 87, 89.) Toby D. Griffen, *Deciphering the Vinca Script*, str. 23-24, <http://www.fanad>

дивљег вепра, заједно са симболима двоглавих орлова или симболима прве паганске богиње месеца, земље, лова и плодности Артемиде (Сербоне, Севе, Живе, Венере Сарбис) су пронађени и у Гласинцу код Сарајева или у близини Охрида у данашњој Македонији.⁴³¹ У изузетно древним народним песмама Срба, као и у многобројним артефактима из периода праисторије пронађеним широм Балканског полуострва, могуће је распознати разлоге зашто су у примордијалној митологији која се односила на свет након Великог потопа праисторијски људи називали прву паганску богињу земље богињом птица, медведа, кућног огњишта и припитомљавања дивљих животиња. У књизи *Обредне пјесме древних Срба из Индије* у епским и обредним народним песмама забележеним у деветнаестом веку на подручју, према различитим историјским изворима, некадашње старе Србије, а данашње Северне Македоније, које описују живот старих Срба у Индији и средњој Азији и међу којима неке од њих описују догађаје из епа *Махабхарата*,⁴³² управо птице, као и

net/vincascript.pdf, Toby Griffen, "Toward a decipherment of Jela 1 and Jela 2", LACUS Forum XXX, : *Language, Thought and Reality*, (Ed.) G. Fulton, W.J. Sullivan & A. R. Lommel. 2004, p. 100-101, http://www.lacus.org/volumes/30/201_griffenToby.pdf : Тоби Грифен сугерише да постоји могућност да је Винчанско писмо утицало неким својим знаковима, као што је, нпр. затварајући знак за богињу, на египатско писмо. (Str. 104:) Један натпис "Богиња медведа и богиња птица су заиста једно – богиња медведа" односи се на богињу Артемиду, односно на богињу ткања, како су је Харман и Гимбуташ називали. Радивоје Пешић, *Оптужбујем ћутањем*, стр. 105-127; 112: Радивоје Пешић тврди да може да се пронађе извесна аналогија винчанских натписа са критским и минојским писмом, иако се они појављују касније у историји. Vasillyov, „DiscoveriesabouttheLiteracy, LanguageandCultureoftheAncientMacedonians”, http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians/govrlevo_a.htm и Vasillyov, „Novisoznanijazapismenosta, jayikoglkulturatanadrevniteMakedonci”, <http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians/lac.htm>; *PrehistoryKnowledge*, "NeolithicfacsimiletotheclassicGreekletters?", <http://www.prehistory.it/fase2/grecia2.htm>: Недавно откривен натпис у месту Јура у Спорадима у данашњој Грчкој, сличан критском писму, показује на могућност да је знатно раније у историји постојала лингвистичка веза између подунавске и егејске културе него што се до сада сматрало.

431 Викторија Соколовска, *Етничките Носители На Требенишката Некропола*, Музеј на Македонија, Скопје, Охрид, 1997, стр. 55-60 : бронзано доба пронађени су симболи богиње земље и лова Артемиде, сунца, цвета мака, вука, бика, лава, змије, јегуље и вепра. Борис Субашић, „Сензационално: Пронађен календар стар 8.000 година“, *Новости*, 19. 11. 2013., цит. археолог Милорад Стојић, фотографије Борис Субашић

432 Дејан Вемић, „Др Ђорђе Јанковић – Археолог који открива преваре састављача историје“, *Печатбор*. 361, стр. 11, цит. Ђорђе Јанковић: ...“ повезаност простора од Монголије до Дунава у преисторији, а са друге стране континуитет најмање од 1000. г. пре Христа до 14.сталећа (а са песмом „Вељи Чуј“ до наших дана); обредне песме које су Арсеновићи издвојили, заиста су сведочанства давних збивања, да су Срби некада боравили у Индији и Средњој Азији; Јерменија и Кавказ се не спомињу, што значи да је реч о неком претходном раздвајању. Срби су по предању обредних песама боравили у Индији, претрпели тешке поразе (А. Лома спомиње битку из *Махабхарате*), међу којима и на реци Чуј, због којих су се повукли на Запад

голубица након Великог потопа у библијском *Старом завету*, умају улогу доносиоца вести или су и саме вест.⁴³³ Тако у једној обредној песми из збирке историчара Милоша Милојевића *Песме и обичаји укупног народа српског – Обредне песме* бр. 107, коју су певали из генерације у генерацију коледари у Призрену на Косову и Метохији, под називом „Сива Жива“, сива Жива, или како су је стари Срби још називали и „Шива, Живана или Живанија“,⁴³⁴ је „сива силна голубица“ која приповеда о свом путовању од Хиндушана, Тартарије, Манџурије и „србске земље Рашке светле“ у Индији.⁴³⁵ Касније у забелешкама народних песама са подручја Косова и Метохије и приобаља Јадранског мора, разазнаје се да су временом у традиционалним народним песмама са тог подручја ластавицама придавана значења доносилаца добре вести, а гавранима доносилаца лоше вести.⁴³⁶ С друге стране, у чињеници да су древни људи на Балканском полуострву паганску богињу земље приказивали и као богињу припитомљавања дивљих животиња и кућног огњишта, види се њезина јасна повезница, у смислу цивилизованости и успостављања првих друштвених институција, са паганском богињом правде Темидом, супругом Зевса, за коју се сматрало да је након Великог потопа, изазваног декаденцијом човечанства, помогла свом супругу да створе нову расу људи,⁴³⁷ односно уочава се и повезница са супругом митског јунака Кадма у миту о Кадму и Хармонији, за коју се сматрало да је својом способношћу свирања инструмената и промоцијом лепе уметности и писмености могла да припитоми дивље животиње и смири ратничке страсти у тадашњем човечанству.⁴³⁸ Улога

и стигли у наше данашње крајеве. О истом том Арсеновић, стр. 18, цит. Ђорђе Јанковић: У песми Вељи Чуј спомињу се топоними, хидроними и ороними за које Срби у тадашњој старој Србији у 19 веку нису могли да знају због неразвијених саобраћајних и техничких средстава, што доказује веродостојност и древност српских обредних песама пореклом из Индије.“

433 Аљоша Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008., стр. 18

434 Аљоша Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, стр. 368, цит. Милош Милојевић, *Обредне песме*, стр. 96, цит. песме бр. 3,7,245 и 275, те *Сватовске* 343 и 346

435 Аљоша Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, стр. 26-27

436 Аљоша Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, стр. 367-368, цит. Александар Лома, *Пракосово – словенски и доверопски корени српске епике*, стр. 50-51, песма „Свечи благо дијеле“ са Косова и Метохије; песма „Мостарки дивојки“ из Повља на острву Брачу.

437 Paus. 10.5.6; Ov., Met., 1.367; Aesch. Eun.1, Hesiod, Theogony 132; Orphic Hymn 79

438 Claudius Galen, „On the Passions and Errors of Soul“, *Opera Omnia* 4.16-17: „Дивљи вепар је метафора разјареног човека и да би се презрела и сузбила разјареност потребни су правда

прве супруге Ноја, односно паганске богиње „мајке земље“, као богиње кућног огњишта и припитомљавања дивљих животиња, може да се уочи на примеру азбучног натписа пронађеног на једном глиненом поклопцу посуде за кување у селу Чашка крај Велеса у данашњој Северној Македонији. Како сведочи тај азбучни натпис, људи у том подручју су у праисторији богињу заштитницу кућног огњишта називали и варијантама имена „Бсефа“, „Всефа“ и „Веста“, односно „Сева“. ⁴³⁹ Ту паганску богињу огњишта Севу или Еву (Сиву, Шиву, Живу) су, према древним коледарским песмама Срба из Призрена на Косову и Метохији, забележенима у деветнаестом веку, претхришћански Срби у Индији и средњој Азији упоређивали са сивом голубицом и називали су је „Сива“ и „Жива“, ⁴⁴⁰ тим именима су је такође називали и северни полабски Сораби, ⁴⁴¹ док је у старословенској-хинду митологији она била названа Шива. ⁴⁴² Етноним Сарби се уочава и у имену монструма Сарабешвара Шарба или Сарба, који је према древном индијском епу *Махабхарата* убијао лавове, ⁴⁴³ односно Сараба који је убио Нарашиму, што подсећа на антички мит о Хераклу који је убијао лавове и друге дивље животиње у такозваним „грчко-римским“ митовима, односно подсећа на халдејско-хититски-трачки мит о хероју Сандану (Шандану, „Белом“, „Сјајном“), а такође подсећа и на мит о Шиви Сараба у источном Медитерану познатој као Венера Сарбис. ⁴⁴⁴ Та

и аскетизам.“. Такође видети о томе Holy Grigorius the Great, *On Virtue*; Seneca, *On Rage*; Plutarch, *On Controlling Anger*;

439 Милева Лазова, „Глинен праисториски поклопец со фонетско писмо“, *Македонско сонце* бр. 470, 2003., цит. филолог Душко Алексовски

440 Аљоша Арсенивић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008., стр. 26-27

441 Christian Gottfried Hoffmann et al, Friderico Adolpho ab Haugwitz, *Rerum Lusaticarum: qui Speciales Tractatus de Slavorum atque Soraborum Idololatria, ex Senatus Zittaviensis Bibliotheca*, Tomus Secundus, sumpt. Davidis Richter, Bibliopolae, literis Andreae Zeidler, 1719

442 Коринтска Венера, односно феничанска Сарбис се изворно звала Сирбе, Сиба, Сива, Шива или Жива, како су је звали словенски Полаби и Сораби. О томе опширније видети Christian Gottfried Hoffmann et al, Friderico Adolpho ab Haugwitz, *Rerum Lusaticarum: qui Speciales Tractatus de Slavorum atque Soraborum Idololatria, ex Senatus Zittaviensis Bibliotheca*, Tomus Secundus, sumpt. Davidis Richter, Bibliopolae, literis Andreae Zeidler, 1719. Такође о томе видети Т. А. Gopinatha Rao, *Elements of Hindu iconography*, Volume 2. Motilal Banarsidass Publishers. 1997, pp. 171–173.

443 N. R. Waradpande, *The mythical Aryans and their invasion*. Books & Books, 2000, pp. 43; 46.

444 Према Кристијану Хофману, феничанску богињу Сарбис, Сирбе, Сиба или Сива су словенски Полаби и Сораби називали Жива, а Коринћани Венера. О томе видети Christian Gottfried Hoffmann et al, Friderico Adolpho ab Haugwitz, *Rerum Lusaticarum: qui Speciales Trac-*

паганска богиња Сива (Совија, Софија, Жива, Шива Сараба или Венера Сарбис) се такође распознаје и као богиња птица и земље Артемида и Атина, која је била осликана на античким „бургон“ амфорама у Егејском мору и на јужноетрурским вазама.⁴⁴⁵ Ови први антички митови јунака са подручја древне „халдејско-хититске“ и „трачке“ Анадолије, са југа Балканског полуострва и острва Крита, односно са подручја географски блиских планини називаној у древним временима Арарат или Сарбис,⁴⁴⁶ објашњавају уједно и запис историчара Јована Зонаре о првој забележеној историји људске цивилизације после Великог потопа: „Сва та знања дошла су из Халдеје у Египат и оданде до Грка.“⁴⁴⁷

---

tatus Slavorum atque Soraborum idolatria, ex Senatus Zittaviensis Bibliotheca, Tomus Secundus, sumpt. Davidis Richter, Bibliopolae, literis Andreae Zeidleri, 1719; Pierre dela Brosse, Corpus omnium veterum poetarum latinorum secundum seriem temporum, Tom 2, Hug. A. Porta sumptibus Ioan Degabiano & Sam. Girard, Lugduni, 1603, p. 1062: cit. Ovidii Nasonis, Amorum, Lib. II, Elegia XIV, 564-565: „Casurus domina conditur Sirbis erat, Venus Aeneam grauida temer asset in aluo.“

445 Античке „бургон“ амфоре и јужноетрурске вазе на “BlackFigurePottery”, http://en.wikipedia.org/wiki/Black-figure_pottery. Такође видети Т. А. Gopinatha Rao, *Elements of Hindu iconography*, Volume 2. Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 1997, pp. 171–173.

446 Christian Gottfried Hoffmann et al, *Rerum Lusaticarum*; такође *Hellenismos: mēniaia ethnikē epitheōrēsis, 1906, Thesaurus Graecae Linguae*“, cit. Suida: “Сарбис“ је име фригијске паганске богиње Сибиле, коју су називали Сарбис највероватније по њеном пореклу. Са богињом Сарбис и краљем Океанос, чијег порекла је наводно био краљ Тракије, били су повезани и река Струмица у данашњој Македонији, планина Ида у Вилуши (Троји) и краљ Крит који је довео народ са острва Крит у Вилушу у Троји (Apollo. 2. 1. 2, Hesiod, *Theogony*, 339, Virgil, *Aeneid* 3.104). Такође о томе да су паганску богињу Сибилу или Сарбис (Сирбис) древни људи називали и „Венера Сирбис“ видети Hoff mann Christian Gottfried et al, Haugwitz Friderico Adolpho ab. T. 2. *Rerum Lusaticarum: qui Speciales Tractatus Slavorum atque Soraborum idolatria, ex Senatus Zittaviensis Bibliotheca, sumpt. Davidis Richter, Bibliopolae, literis Andreae Zeidleri, 1719; Brosse Pierre dela, Corpus omnium veterum poetarum latinorum secundum seriem temporum, T. 2, Hug. A. Porta Lugduni sumptibus Ioan Degabiano & Sam. Girard, 1603, p. 1062: cit. Ovidii Nasonis, Amorum, Lib. II, Elegia XIV, 564–565: „Casurus domina conditur Sirbis erat, Venus Aeneam grauida temer asset in aluo“.*

447 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407, cit. Zonara, v.1, p.33, Syncellius, p. 102

Праисторијске паганске богиње плодности на Балканском полуострву са подручја данашње Северне Македоније⁴⁴⁸и данашње Румуније⁴⁴⁹

Слева надесно: Гора Тресковац код Лепенског Вира; фигура из Винче (Винча-Бело-Брдо), Србија; „Големата Маика“ („Велика мајка“, Тумба-Маџари, Северна Македонија); велика паганска богиња пронађена у Виминацијуму; Кличевачки идол, Кличево крај Пожаревца, Србија⁴⁵⁰

Црноморско-балканско-анадолијски Трачани или Словени, односно њихове прото-етније у проходу етничитета, о чему сведочи и насеље Пергамон, у којем су владали

448 Извор: „Енеолит у Македонији / Биљана Богданоска, „За Македонија и за другите нешта“, <http://iskonmakedonija.blogspot.rs/2009/07/>

449 Извор: Cucuteni-Trypillian”, <https://romaniadacia.wordpress.com/2014/05/08/neolithic-wonders-cucuteni-hamangia-gumelnita>

450 Елена А. Миронова, „Планина Тресковац – њено култно значење за древно становништво Балканског полуострва и повезаност са јединственим палеолитским култом у Евроазији“, *Политичка историја Словена - између мита и стварности*, (ур. Сања Шуљагић), Зборник радова са међународне научне конференције 15. 11. 2019., Институт за политичке студије, Београд, 2019., стр. 56, аутор фотографија др. проф. Елена А. Миронова

династија Аталиди и Кедрати (Квадрати),⁴⁵¹ преци цара Филипа „Арабљанина“⁴⁵² и цара Ликинија,⁴⁵³ а према средњовековним српским и бугарским и осталим изворима самим тим и преци српске средњовековне династије Немањића,⁴⁵⁴ били су називани „праведнима“ (аскете међу њима су били називани „светим“ људима), (“cultores iustissimi”, “dictatoī antropophoi”, “dioi” или “bhairagi”), и у том смислу карактеристични су за њих такође и називи везани за ранохришћанску Илирију „света Илирија“ и „Срби Дукљани“, како су их записивали језуитски теолози и историчари Данијел Фарлати и Јаков Колети.⁴⁵⁵ У смислу употребе израза „славни илирско-расијански народ“ или „илиро-србски народ“ од стране Хабсбуршког двора

451 Aristides, *Orationes*, 30.6-15

452 Jesper M. Madsen, Roger D. Rees, *Roman rule in Greek and Latin Writing: Double Vision*. Leiden & Boston, BRILL, 2014, pp. 54-55 Hieronymus Hennings, *Theatrum Genealogicum Ostentans Omnes Omnium Aetatum Familias: Monarchiarum*, Ambrosij Kirchneri Bibliopol, Magdeburg, 1598, p. 915, cit. Eusebius, 6.25: Цар Филип Арабљанин је био хришћанин; М. Јулиус Лициниус Лицинијанус, пореклом од цара Филипа Арабљанина“, cit. Ins. fac. 932; James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Calgary, Alberta, June 1999, pp. 22-25, cit. the Epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5; Bames, 1978, 78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар. in the epilogue to the Vita Gordiani, again addressed to Constantine, Licinius is said to have traced his descent back to Philip the Arab. p. 23, Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2. p. 24, cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevchenko, 1982, X, 10. Sevchenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Variora Reprints, London.).

453 Eusebius, *The Epilogue to the Vita Gordiani*, 34.3-5; 6.25, Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevchenko, 1982, X, 10. Sevchenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Variora Reprints, London.). Такође о томе да је цар Ликиније био пореклом од цара Марка Јулија Филипа „Арабљанина“ видети Pomponii Laeti, *Scriptores Historiae Romanae Latini Veteres, Breviores Potissimum Rarioresque: Cum Notis Variis*. 3, Jacobi Henrici Pfaehleri, Heidelbergae, 1778, p. 588: „Цар Ликиније из Дакије, пореклом је био од цара Филипа био је у јавности називан Маркус Јулиус Ликиниус Ликинијанус, јер се његов деда звао Маркус Јулијус Филипс

454 Димитрије Кантакузин, *Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана* у Кувев, К., Г. Петков. *Събрани съчинения на Константин Костенечки*. Изследване и текст. Софија, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372; Реља Новаковић, *Карпатски и ликијски Срби – The Carpatian and Lycian Serbs*. Завод за србистику „Сардонија“, у Чикагу и ИПА „Мирослав“ у Београду, 1997, стр. 140, цит. Карловачки, Пајсијев, Врхобрезнички, Пивски, Загребски, Константинов, Лашванинов, Пејатовићев, Бранковићев и друге родослове и летописе; Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, pp. 124-125; James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Calgary, Alberta, June 1999, pp. 22-25, cit. the Epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5; p. 24, Ibid, p. 24, cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevchenko, 1982, X, 10. Sevchenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Variora Reprints, London.);

455 Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Sebastianum Coleti, Venetiis, 1819, p. 43

важно је нагласити повезаност етнонима „Илири“, „Иљмени“, „Илуани“, „Алани“, „Ијати“ и „Јати“ (према филологу Францу Бопу етноним настао од атрибута „свјати“)⁴⁵⁶ на једном широком географском подручју од севера Азије и Индије до Јадранског мора у давнини. Записи античких историчара и географа Херодота, Плинија и Страбона о „древним Србима–Словенима–Сарматима“,⁴⁵⁷ односно „Трачанима“ („Илирима“, „Трибалима“, „Семнонима“, „Индоарјанима“) као „најбројнијем народу после Индијаца на простору од севера Азије и Индије до Јадранског мора“,⁴⁵⁸ објашњавају континуираност хералдике древних „Срба Трибала“, односно „Срба Кимера“ на српским заставама, као и пренос древних „ведских“ митова у српском народу помоћу народних српских песама, најчешће опеваних вековима уз традиционални српски инструмент гусле. Такође ти антички историјски извори објашњавају и истоветност и сличност закона старих Словена–Сармата из древне Азије, као што је био *Мануов закон*, са неким законима из српског средњовековног *Законика благовјерног цара Стефана Душана* Немањића, познатог као *Законик цара Душана*⁴⁵⁹ на Балканском полуострву, званично проглашеног на празник Вазнесење Господње у мају 1349. године на државном Сабору у Скопју и допуњеног 1354. године на Сабору у граду Серу.⁴⁶⁰

456 Franz Bopp, *A Comparative Grammar of the Sanskrit, Zend, Greek, Latin, Lithuanian, Gothic, German and Slavonic Languages*, Williams and Norgate, Edinburgh, 1885, pp. 311; 318: Сличност прилога, посвојних именица, атрибута између санскрта и старословенског језика: „Адамов“, „царев“, „парски; Ibid, p. 329: „свјати“ (syaty – Jatyo, „gener“ Jati у санскрту

457 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*

458 Страбон, *Географија* 7.5.1; 7.5. 6-7.; 7.3.8, 7.3.13;7.4.3; 11.774; Херодот, *Историја* 4.19; Плиније, *Историја* 3.23. s. 26, Аријан, *Илирски ратови* 2, 10; Livius. *Periochae*, LVI

459 Слободан М. Филиповић, *Речник српско-ариј(ев)ски или архаично-српски с додатком корена*, Сардонија, Београд, 7519/2010., стр. 21; 214-215, цит. Кицовић, Петковић

460 Слободан М. Филиповић, *Речник српско-ариј(ев)ски или архаично-српски с додатком корена*, Сардонија, Београд, 7519/2010., стр. 21; 214-215, цит. Кицовић, Петковић; „Печатован Београдски државни сабор Арсенија III Чарнојевића“, Истраживање историјско-правних докумената у Аустријском државном архиву у Бечу, Историјски архив града Новог Сада 21131 Петроварадин, Тврђава бр. 7 и 9, 18-22. јуна 2013. године, цит. Преамбула Закона благовјерног цара Душана: „Овај Закон постављамо од православног сабора нашег, с преосвећеним патријархом, кир Јоаникијем, и свима архијерејима и црковницима малима и великима, и са мнош, благоверним царем Стефаном, и свом властелом Царства ми, малом и великом.“ Такође видети Стојан Новаковић, *Законик Стефана Душана, цара српског 1349. и 1354.*, Државна штампарија, Београд, 1870.

Грбови на којима се цар Стефан Душан Немањић и племићке породице означавају као владари и племићи из рода „Кимера“: Грбовник цара Стефана Душана Немањића; Охмучевићев грбовник, Грбовник породице Корјенић-Неорић, Дубровник, 1595;Азбучни натпис грбова српских племићких породица: „Племенити Косачићи Цимери; Твартковићи Цимери; Кастриотићи Цимери“ и азбучни натпис: „Цимери (Кимери) Македонске земље“; Хералдичка ознака за Кимере у Константинопољу Себастијана Минстернела, 1552.⁴⁶¹

461 Моденски грбовник (ориг. Rubcich, Stanislaus *Insignia procerum Bosnae, Croatiae, Illyriae, &c, quorum alter liber unicus asservatur penes Ragusii Rempubicam*), с. 1700, Dalla collezione Càmpori, donata al Comune di Modena; Nikola Tasić, „The Bosut group of the Basarabi Complex and the “Thraco-Cimmerian” finds in Yugoslav regions along the Danube in the central Balkans, *BalkanicaII*, Beograd 1971,1970, Noble family Kosaca “of Cimmerians”, Nemanjides Dynasty “of Cimmerians”, Zymon Szymonowicz Bendonski, *Simonis Simonidae Bendonski Leopolitani magnilo. Varsaviae, typographia Mitzleriana, 1772.p, 21: „Cimmerium Sarbievio“; Peripli, Hesychius, Eusthatius, pag. 1671: „Cimmerio squidem Serberios Crates apellabat“.; Станислав Рубчић *Грбовник Коренић-Неорић, Охмучевићевог грбовника* (Petar Ohmućević 1595. године; препис књиге из 1340.), Станислав Рубчић *Грбовник Коренић-Неорић, Охмучевићевог грбовника*, (Petar Ohmućević 1595. године; препис књиге из 1340.), *Geschichteder Ukraine unnder ukrainischen Cosaken: wie auch der Königreiche Halitschund Wladimir, Johann Christian von Engelbey Johann Jacob Gebauer, Saale, 1796, p. 433: Illyrichen Königs, Stephanus Rubchich, Rex Insigniorum Domini Imperatoris Stephani Nemagnich, gemacht von Marcus Skoroevich Bosnensis Mr. Quaritch, http://img404.imageshack.us/img404/7269/caracimera.jpg https://upload.wikimedia.org/wikibooks/hu/d/db/Szerb_cimer. Такође видети *Grb obitelji Kosačić* из Grbovnika obitelji Korjenić-Neorić, Dubrovnik 1595, http://cro-eu.com/galerija-fotografija/displayimage.php?album=159&pos=11, Petar Ilije Ohmucevica sin, Danic-allirska42, str.133 (br.34). Tekjeg. 188., Archiv IV, 341; Инсигнија са натписом „Цар Стефан Душан Немањић цар Цимера“ у Mauro Orbini, *Il regno degli Slavi hoggi corrotamente detti Schiavoni*, Pesaro, 1601, Вид. ф. 242, https://upload.wikimedia.org/wikibooks/hu/d/db/Szerb_cimer.PNG; Nikola Tasić, *The Bosut group of the Basarabi Complex and the “Thraco-Cimmerian” finds in Yugoslav regions along the Danube in the central Balkans, BalkanicaII*, Beograd 1971,1970, Noble family Kosaca “of Cimmerians”, Nemanjides Dynasty “of Cimmerians”, Zymon Szymonowicz Bendonski, Simonis Simonidae Bendonski Leopolitani magnilo. Varsaviae, typographia Mitzleriana, 1772, p, 21: „Cimmerium Sarbievio“; Peripli, Hesychius, Eusthatius, pag. 1671: „Cimmerios quidem Serberios Crates apellabat“.; Назив грбовника: Моденски грбовник (ориг. Rubcich, Stanislaus *Insignia procerum Bosnae, Croatiae, Illyriae, &c, quorum alter liber unicus asservatur penes Ragusii Rempubicam*); Törökország_Münsternél Törökország címere Sebastian Münsternél (1552). Az 1. és 4. mezőben Konstantinápoly címere látható**

У смислу објашњења везе између старих Срба са Балканског полуострва и, са друге стране, старих Срба са севера данашње Азије и Европе карактеристична је повезница старих Срба са Балканског полуострва са старим Русима из Новгорода, о чему сведочи тврдња археолога Евгенија А. Рјабинина да су Словени основали 753. године тврђаву Љубиша у насељу Земљано градиште у Ладоги као насеље у којем су живели „добри ковачи и занатлије“, и које је контролисало трговину између „Викинга и Грка“. ⁴⁶² Овакву тврдњу археолога Рјабинина потврђују и бројни извештаји руских археолошких експедиција које су педесетих и шездесетих година двадесетог века истраживале древне историјске ископине из данашњег Новгорода и у њему откриле предмете са грбом Рјуриковича, посуде чија је унутрашњост била исписана древном азбуком, и гвоздени трозубац са израђеним крстом на постољу трозупца. Трозубац потомака Јафета (Нептуна, Посејдона, Дагона, Форкиса), односно Руриковичев трозубац Словени су користили у разним варијантама, на пример као грб сокола пронађен у Ладоги, ⁴⁶³ користили су га и литвански кнез Гедеминас, полапски словенски књазови, књаз Изјаслав Владимирович и његови синови Брјачислав и Вишеслав, тмутаракански књаз Мсислав и његов син Јевтсавије, ⁴⁶⁴ и Свјатополк („Петрос“) Јарополчич ⁴⁶⁵ у Черниговској области у данашњој Украјини, у Кама области. ⁴⁶⁶ Такође су пронађени

462 Ирина Самойлова, „Археолог Рјабинин нашел древнейшую на Руси Крепость Старая Ладога“, 25. 08. 2018., http://www.oldladoga.ru/arheolog_rjabinin_nashel_drevneishuyu_na.html

463 А. Ю. Чернов, „В старой Ладоге найден герб Рюрика?“, http://chernov-trezin.narod.ru/GerbRurika.htm#_ftnref40; Чернов, између осталог, примећује сличност фрескописања двоглавих орлова на одећи Јарослава Мудрог и на одећи владара из Источног царства, поготово на одећи српских владара.

464 Сергей Белецкий, Древнейшая геральдика Руси, Повесть временных лет, Пер. Д. С. Лихачева ет ал, Вита Нова, СПб., 2012., стр. 441

465 В. Королёва, „Подвеска с княжескими знаками из раскопок 1976 г. в Пскове“ (в продолжение дискуссии), *Археология и история Пскова и Псковской земли. Семинар имени академика В. В. Седова Материалы 61-го заседания* (14-16 апреля 2015 г.) Выпуск 31, Институт археологии РАН Археологический центр Псковской области Псковский археологический центр Псковский музей-заповедник, Иаран, Москва • Псков • Санкт-Петербург, 2016. стр. 88; 90, цит. Молчанов, 2012. Рис. 10); Сергей Белецкий, „Еще раз о знаках Рюриковичей“, *Сложение русской государственности в контексте раннесредневековой истории Старого света*, Материалы Международной конференции, состоявшейся 14–18 мая 2007 года в Государственном Эрмитаже. Труды Государственного Эрмитажа. Т. XLIX. СПб., Издание Гос. Эрмитажа. 2009.

466 Е. Р. Михайлова, И. В. Стасюк, И. А. Федоров. „Городище Втырка (Пиллово-2) и древности эпохи викингов на Ижорском плато“, *Археология и история Пскова и Псковской*

печати са трозупцом и натписом светог Михаила у Корсуну, као и трозубац са крстом на зупцу Јарослава Владимировича и двозупац са крстом на зупцу као знак Свјатополка,⁴⁶⁷ итд. На територији данашње Србије је таква митологија Јафетових потомака, односно паганског божанства морске и слатке воде, забележена је још у петом веку пре Христа, што показује пример слављења Форкиса, сина Посејдона, на обали реке Дунав у петом веку пре Христа.⁴⁶⁸

Печат из некадашње Травуније, Домашево у општини Требиње, Република Српска, Босна и Херцеговина⁴⁶⁹

Митски Дардан, Дагон, односно Форкис, забележен на територији Србије у петом веку пре Христа,⁴⁷⁰ на санскрит језику је као морско чудовиште био називан Сарпа (Сарба), Валака (Влах), Дивја и Марс, а такође је био изједначаван и

земли. Семинар имени академика В. В. Седова Материјали 61-го заседания (14-16 апреля 2015 г.) Выпуск 31, Институт археологии РАН Археологический центр Псковской области Псковский археологический центр Псковский музей-заповедник, Иран, Москва • Псков • Санкт-Петербург, 2016, стр. 274

467 Савва Михайлович Михеев, "К проблеме атрибуции знаков Рюриковичей", *Древняя Русь: Вопросы медиевистики*. М., 2014. 4 (58)

468 J.G. Vinogradov, "Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen", in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz, 2000, p. 133-147, цит. I.Histriae 105-106

469 Vesna Duka,,Pronađen možda najstariji pečat", 08.02.2010., *nezavisne.com*

470 J.G. Vinogradov, "Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen", in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65*

са божанством кише.⁴⁷¹ У чињеници да се паганско божанство слатководне и морске воде у древној пост-великопотопној митологији временом претворило у свог антипода – паганско божанство кише, види се и повезница Јафетових потомака, називаних „праведнима“, као народа који је славио врховно паганско божанство правде Зевса или Перуна и Јарила на Балканском полуострву и на острвима у Егејском мору, подједнако и као паганско божанство времена (кише, али уједно и судбине, јер се сматрало да је оно кишом одлучивало судбину плодности усева), и као божанство плодности Сандан (такође називан и Тешуб или Тархунт) у Анадолији. Анадолијско божанство Сандан, Тешуб или Тархунт је на Блиском истоку био сматран за паганско божанство судбине, плодности и правде Јупитера Доличена, које је вековима касније стари Рим присвојио као своје божанство правде и војних победа.

Корен слављења времена, судбине, воде, плодности и правде у једном паганском божанству Јафету (Јапетију, Посејдону, Нереусу, Нептуну, Дагону или Форкису) може да се спозна у паганском веровању становника праисторијског насеља Лепенски Вир на обали реке Дунав. Како се доказује на примеру слављења тог божанства у Подунављу у петом веку пре Христа⁴⁷² становништво које је живело на обали реке Дунав пре периода хришћанства на Балканском полуострву, миленијумима и вековима у континуитету је сматрало да су рибе биле симбол времена, плодности и одређивања судбине. Становници праисторијског насеља Лепенски Вир су имали обичај да рачунају време према миграцијама рибе моруне из фамилије јесетри које живе у Црном и Каспијском мору и које су у реку Дунав долазиле у марту и у плићацима остављале велике количине икре, а онда се у октобру враћале поново у Црно море. Тако је за становнике Лепенског Вира риба моруна била симбол плодности и рађања, која им је даривала храну, а самим тим и живот.⁴⁷³ И данас неки становници у Тердапу и Источној Србији приписују шарану и неким другим рибама

471 Phornut, *de Natura Deorum* 35; Cicero, *de Natura Deorum*, 3.17; Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary*, <http://buddhism-dict.net/ddb/monier-williams/mw-10.html>

472 J.G. Vinogradov, "Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen", in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz, 2000, p. 133-147, цит. I.Histriae 105-106

473 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, Центар за митолошке студије Србије, Културни центар „Р. Домановић“, Лапово, Колор прес, Рача, Крагујевац, 2005., стр. 74-75

митска својства, са елементима фатализма и детерминизма, у смислу одређене судбине трајања живота свакој риби и човеку.⁴⁷⁴ У том веровању се разазнаје почетак веровања старих Словена да је Јафет, односно старословенски Перун или Јарило, Дагон, Посејдон, Дардан, анадолијски Тешуб или Тархунт био синоним за врховно паганско божанство Зевса или Јупитера Доличена (Јупитера Додонеја), који је одређивао временске прилике и тако утицао на плодност усева, а самим тим и на судбину човека. У томе се разазнаје и корен настанака древних народних песама „Додоле“ на Балканском полуострву, у којима се сељани са тог подручја, како гласи једна песма „додола“: „моле Вишњем Богу, ој Додо, ој Додоле, да удари росна киша и пороси њихова поља.“⁴⁷⁵ У тим древним народним песмама разазнаје се да је паганска богиња кише Додола или Перперуна била супруга врховног паганског божанства старих Словена Перуна, односно Зевса или Јупитера, а да је његов брат Велес (Влах - „славан, племенит“),⁴⁷⁶ односно Јафет или Дагон, како је био називан у старим арјанским ведским еповима),⁴⁷⁷ био паганско божанство воде које је живело у подземљу и „с којим је Перун делио Сунце.“⁴⁷⁸ Везу старих песама „додола“ на Балканском полуострву и ведских епова објашњавају различити светски историчари тврдњама да је скитски Јупитер Додонеј био уједно и индијски, персијски, етиопијски, галски и скандинавски Додонеј,⁴⁷⁹ односно да је литванско паганско божанство кише било названо Дундулус, што је био синоним

474 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, стр. 53, цит. Р. Петровић, Белуга, Митолошки зборник 10-11, Рача 2004, стр. 75, цит. С. Зечевић, „Народна веровања Ђердапског живља“, *Зборник радова Етнографског института* 7, Београд, 1974., стр. 87.

475 „Додолске песме“ 187, *Српске народне пјесме, скупих их и на свијет издао Вук Стефановић Караџић. Књига прва у којој су различне женске пјесме*. Штампарнија Јерменскога манастира, Беч, 1841., стр. 113

476 Alberto Fortis, *Travels Into Dalmatia*, Ayer Publishing, (Reprint Arno Press, 1971), pp. 45-46; 48-49: Фортис тврди да израз „Власи“ у словенском језику значи „племенит“, слично етникуму „Словен“ који значи „славан“.

477 Phornut, *de Natura Deorum* 35; Cicero, *de Natura Deorum*, 3 17: На Балканском полуострву у контексту развоја рибарства, пловидбе и трговине је често било спомињано паганско морско божанство Дагон, које је у Санскрт језику било називано као морско чудовиште Дивја, Сарпа, Валака (Влах), Марс или паганско божанство кише. О томе видети Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary*, <http://buddhism-dict.net/ddb/monier-williams/mw-10.html>

478 Stephen Rudy, *Contributions to Comparative Mythology: Studies in Linguistics and Philology, 1972-1982*, Walter de Gruyter, 2010. pp. 22-23; D. Kostić, *Moj Srem*, Stara Pazova, 2009.

479 François-René Chateaubriand, *Génie du christianisme ou Beautés de la religion chrétienne*, Migneret, Paris p. 16

за словенског Перуна,⁴⁸⁰ односно то је уједно био синоним и за трако-дачког Дарда (Дурда, Дордолета),⁴⁸¹ Доданима или Роданима из Епира у данашњој Грчкој и са острва Родос.⁴⁸² Тај заједнички култ слављења паганског врховног божанства правде, приказиваног као получовека-полурибе, односно као натприродног човека-божанства са трозупцем у руци из линије најстаријег Нојевог сина Јафета, објашњава једну од повезница града Лихнида, односно Охрида у данашњој Северној Македонији, и балканског Подунавља, са градовима Ладога и Новгород у данашњој Русији.⁴⁸³

Митолошки повезану географску распрострањеност „царства Трибала“ из давнине, односно Трачана, потврдио је и константинопољски историчар и државник Георгије Гемист Плитон, у петнаестом веку, тврдњом у вези са константинопољском царицом Јеленом, пореклом из српске племићке породице Дејановић-Драгаш, мајком последњег константинопољског цара Константина Једанаестог Палеолога, уједно и једним од предака руског цара Ивана Васиљевича Грозног,⁴⁸⁴ да је она била „пореклом од великог народа Трачана који се простире од Азије до Јадранског мора“.⁴⁸⁵ Такође су и руски историчари знали да су припадници прото-

480 Georgieva, Ivanička Bălgarska narodna mitologija. Sofia: Izdatelstvo nauka i izkustvo. 1993.

481 Gheorghe Mușu, *Din mitologia tracilor*, Cartea Românească, București, 1982, p. 64

482 NicolasLenglet Dufresnoy, *Méthode pour étudier la géographie ; Où l'on donne une description exacte de l'univers, formée sur les observations de l'Académie Royale des Sciences, & sur les auteurs originaux*. M. Tilliard, Paris, 1768, pp. 17-18; 304: Dodona, Dodoa, Ceneaum, Epir, Dodanim,, Rhodanim

483 *Летопис монаха Лаврентија из 1377. године*; Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*; Heinrich Kunstmann, *Über de Herkunft der Polen von Balkan*

484 Последњи константинопољски цар Константин XI Драгаш Палеолог био је чукунунук Стефана Дечанског Немањића, као и предак руске царске династије Васиљевича. О томе видети „Свети Сава у руском царском летопису“; „Родослов и генеалошка веза династија“, *Руски царски летопис*, прев. са староруског М. Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012., стр.20-21: Деспот Јован Бранковић био је ожењен константинопољском принцезом Јеленом Палеолог, чија је млађа сестра Зоја била удата за руског господара Ивана Трећег. Ана, ћерка Стефана Јакшића, удала се за литванско-руског кнеза Василија Глинског, а њена кћи Јелена удала се за Василија Другог, и с њим у браку добила Ивана IV Васиљевнча (Грозног).“

485 Маја Nikolić, „Srpska država u delu vizantijskog istoričara Duke“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* br. 44, str. 481-491, цитирајући Анастасијевић, *Српкиња византијска царица* државник и филозоф Георгије Гемист Плитон је за византијску царицу Јелену Драгаш (1372—1450.), родом из српске племићке породице Дејановић-Драгаш из северноисточне Македоније говорио да је она била пореклом „из народа Трачана који се простирао од Црног мора преко Дунава до Италије.“

етнија „царских Трибала“, Трачана или „царских Скита“ („Тауроскита“, како су династију Немањића називали поједини историчари⁴⁸⁶) били записивани различитим етнонимима-синонимима на широком географском подручју од Азије до Јадранског мора, али да су говорили једним те истим језиком и писали истим писмом, уз, како је објаснио историчар Херодот, мале разлике у наречјима.⁴⁸⁷ Тако је и руски цар Александар Други у време устанка Срба против Османског турског царства, преко руског генерала Михаила Каменског 1810. године у Србији објавио пред српским народом *Грамоту српском народу* да су „Срби и Руси један те исти народ“,⁴⁸⁸ што је средином деветнаестог века потврдио и британски дипломата и путописац Дејвид Уркарт у свом делу *A Fragment From History of Serbia (Исечак из историје Србије)* речима да су „Срби јужно руско племе“.⁴⁸⁹ О томе да су до деветнаестог века Руси знали за древну заједничку историју једног народа Трачана који се, како је говорио константинопољски историчар Плитон, „простирао од Азије до Јадранског мора“, потврдило је и сведочење проте Матеје Ненадовића, да је почетком деветнаестог века из царске Русије стигао устаницима у Србију печат српског *Правитељствујуштег Совјета*, направљен према мотивима из *Стематографије* Христифора Жефаровића објављене средином осамнаестог века,⁴⁹⁰ као државни симбол новоуспостављеног српског сената и војводске заставе, са

486 Michail Bibikov “Pax orthodoxa” in Europa ed Asia: punti di vista da Costantinopoli, *Memorie// XXIX-Roma-Terza-Roma*, N. 8 – 2009.; Zymon Szymonowicz Bendonski, *Simonis Simonidae Bendonski Leopolitani magni Io. Varsaviae, typographia Mitzleriana*, 1772, pp. 21-23, cit. Niceta Honiat 487 Herodotus, *History*, 4. 24; Francesco Maria Appendini, *De praesiantia et vetustate linguae illyricae*, A. Martechini, Ragusa, 1806; Gregorius Dankovsky, *Homerus slavicus dialectis cognata lingua scripsit, exipsius Homericarmine ostendit...*, Vindobonae – Posonii, 1829; О. Н. Трубаков, *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991.

488 Граф Н. Каменский, *Донесение Н. М. Каменского Н. П. Румиңцеву о готовности оказать сербам помощь после переправы русской армии за Дунаи*, № 37, 08.04. 1810. г. Букарешт, цит. См. док. № 140, у *Восточна литература, Средневековые исторические источники Востока и Запада*, № 141, http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Serbien/XIX/1800-1820/Perv_serb_vosst_2/141-160/141.phtml?id=8758, Помета: Пол[учено] 23. апреля 1810 г., АВІР, ф. Канцелярия, 1810 г., д. 1947, ч.1, л. 67-68, Подлинник. Опубл.: ВІР, т. V, док. №197, с. 422; Н. Добронравов, *Общие понятия о славянах. Сербия. Черногория, Черногория, Босния. Герцеговина*, СПб, 1877., стр. 108

489 David Urquhart, *A Fragment of the History of Servia*, стр. 92

490 Hristofor Zefarovic, Paulus alias Vitezovic Ritter, *Stematografija juze v vecnuju pamjat Arseniju Cetvertomu ... Hristofor Zefarovic pripisujet i ... darujet*, Mesmer, 1741

мотивима штита са крстом и оцилима и главом дивљег вепра, симболом древне српске Трибалије.⁴⁹¹

У том смислу, као својеврстан доказ истоветности „Срба Трибала“ и „Скита“, за које су древни Грци говорили да су били познати по вештини у лечењу лековитим травама и уопште по лечењу,⁴⁹² могу уз друге артефакте да послуже и археолошка налазишта Срба Трибала⁴⁹³ из околине Јагодине и Ћуприје у Србији. Златни и сребрни појасеви пронађени у овим археолошким налазиштима на обалама реке Дунав и у питомим долинама њених притока на Балканском полуострву, показују да су стари Срби Трибали били у стању да створе митове о Кадму и Хераклу и да стварају фигуре и цртеже паганских соларних божанстава, између осталог, због свог знања о минералима и сировим металима. Према мишљењу археолога Милорада Стојића, Срби Трибали су, као и остали антички народи, сматрали злато за „минералну светлост“, односно за заступника сунца на земљи и свега онога што сунце дарује човеку, од плодности, љубави и знања, до моћи и власти.“⁴⁹⁴ Уједно древни Срби Трибали су паганско божанство сунца Апола (Кадма или Херакла) као представника „сунца које излази са истока“, којег симболизује возач Дупљајских колица пронађених крај Вршца, поистовећивали и са паганским божанством здравља Асклепијем, јер се за Кадма или Херакла, као сина Океана називаног „сунце“, односно за паганско божанство лечења Асклепија, који је, према песнику Аристиду, био и „синоним за Херакла“,⁴⁹⁵ сматрало да је лечио

491 Прота Матеја Ненадовић, *Сећања*; Борис Субашић, „Србија сачувала симболе Византије“, *Новости*, 16. 03. 2014.

492 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407; William Williams, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, p. 141

493 У Немачкој су ти артефакти били изложени на изложби под називом *Сребро и злато Илира и Келта на централном Балкану*, о томе видети Борис Субашић, „Трибали били у Јагодини: Тамни старо сребро Трибала“, *Новости*, 22. 12. 2012.

494 Борис Субашић, „Трибали били у Јагодини: Тамни старо сребро Трибала“, *Новости*, 22. 12. 2012., цит. археолог Милорад Стојић. Такође видети да су древни људи паганско божанство сунца Аполона или Кадма и Херакла као представнике „сунца које излази са истока“, којег симболизује возач Дупљајских колица пронађених крај Вршка, поистовећивали и са паганским божанством здравља Асклепија, јер се за Кадма сматрало да је познавао лечење помоћу свог знања о минералима Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*: Кадмо или Херакло је био син Океана и називан „сунцем“, и њему је Гелије приписивао откриће лечења помоћу знања о минералима.“; Еусебије, Преп. Еванг. 1.3.112: „Асклепије је био као сунце“; Аристид, Оракл о Херкулу 1.64; Оракл о Асклепију 67; „Асклепије је био синоним за Херакла.“

495 Аристид, *Оракл о Херкулу* 1.64; Оракл о Асклепију 67; „Асклепије је био синоним за

људе помоћу свог знања о минералима.⁴⁹⁶ У археолошким налазиштима Срба Трибала у околини Јагодине и Ћуприје пронађени су ритуални појасеви од сребра старог 2.600 година, типа „мраморац“, названи тако према имену села Мраморац у долини Велике Мораве у којем су била пронађена прва два примерка таквих појасева. Будући да се сребро сматрало знаком краљевског достојанства и обележјем дневне светлости, сребрне појасеве су носили као делове опреме и ленту највиши достојанственици Срба Трибала, и то, како се претпоставља, преко рамена и груди, и један такав појас из Јагодине готово је идентичан појасу пронађеном 1960.-их година у селу Батинац код Ћуприје.⁴⁹⁷ До сада су у Србији пронађена 24 примерка таквих златних и сребрних појасева, који се налазе увек у пару, и који достижу дужину до 1, 2 метра, док су појасеви из средње Европе из истог периода мањи и скромнији и углавном израђени од бронзе. Археолог Милорад Стојић је приметио да се, поред геометријских украса, на једном од позлаћених појасева из Батинца налази угравирана уникатна представа јахача на митској животињи с копљем у руци, што значи да је на том појасу старих Срба Трибала неколико векова раније био забележен приказ „трачког коњаника“ у односу на сличне представе на простору Балканског полуострва. С друге стране, 2012. године немачки геофизичари су приликом прављења „рендгенског снимка“ 8.000 година старог археолошког налазишта Белица крај Јагодине открили на том подручју у земљи сакривен велики праисторијски град са монументалним грађевинама, по свом значењу сличан археолошком налазишту Лепенски Вир.⁴⁹⁸ Будући да кружни, трапезасти и троугласти темељи монументалних грађевина до тада нису били налажени у насељима раног неолитског периода, то је био доказ да се радило о једном духовном средишту, које је за прото-старчевачку заједницу имало исти значај као што га је имао Лепенски Вир као верски центар у позном мезолитском

Херакла.“

496 Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*, Longman, Brown, Green and Longmans, London, 1848; Еусебије, Преп. Еванг. 1.3.112: „Асклепије је био као сунце“; Аристид, *Оракл о Херкуду* 1.64; Оракл о Асклепију 67

497 Борис Субашић, „Трибали били у Јагодини: Тамни старо сребро Трибала“, *Новости*, 22. 12. 2012.

498 Борис Субашић, „Промоција праисторије из Белице у Немачкој“, *Новости*, 01. 03. 2013., цит. археолог Милорад Стојић

периоду. Према речима археолога Стојића, док су становници Лепенског Вира били ловци-сакупљачи, Беличани су били земљорадници, о чему сведоче фигурине које су посвећивали култу плодности, што је била карактеристика ратарских заједница које су славиле култ „мајке земље“. Такође, на фигуринама из Белице су биле представљене све фазе настанка и развоја људског плода, што је било незабележено у уметничком стваралаштву тог периода,⁴⁹⁹ и што је још један доказ знања о физиологији, биологији, метеорологији, медицини и другим знањима и вештинама старих Срба Трибала, која још увек нису довољно истражена. Такође су и открића осталих артефаката из сировим металима богатих и важних праисторијских археолошких налазишта Хисар, Белеводе и Винча у данашњој Србији, објашњавала зашто су антички историчари, затим средњовековни константинопољски историчар Критовул, или вековима касније археолог Џон Артур Еванс, свако у свом добу, описивали Србију као земљу богату сировим металима. Ова открића су уједно објашњавала и зашто су српски цар Стефан Душан Немањић и деспот Стефан Лазаревић у средњем веку доносили посебне *Законе о рударству*⁵⁰⁰ којима су регулисали ову за Србију изузетно значајну и профитабилну грану привреде. Забележено је да је, захваљујући успешном управљању рударством само у средњовековној српској држави деспота Стефана Лазаревића, профит тадашње српске рударске производње премашивао једну петину тадашње укупне европске производње племенитих метала.⁵⁰¹

499 Борис Субашић, „Јагодна: Фигуре старе 8.000 година“, Новости, 25. 02. 2013., цит. археолог Милорад Стојић

500 Оригинал објавио Никола Радојчић у Београду 1962 (САНУ).

501 Биљана Марковић, *Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића*, Вајат, Београд, 1999.; Биљана Марковић, „Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића“, *Споменик САНУ СХХVI*, Београд, 1985.

Златни и сребрни појасеви владара древних Срба Трибала, пронађени у археолошким налазиштима у данашњој Србији, показују какви су природни ресурси територије некадашње “винчанско-трипољске” цивилизације, „Илирика“, „Дакије“, Тракије“, „Дарданије“ или „Мезије“, како је све био називан предео данашње Србије. Узрок империјалних похода Римског царства, Персијског царства, Османског турског царства и других царстава на то подручје били су, између осталог, богати природни ресурси, уз добар географски и комуникацијски положај Балканско полуострва. Због те чињенице, истраживања филолога и историчара Ватрослава Јагића о некадашњем „српскословенском дијалекту који се протезао од Црног мора до источних Алпа“, као и експлицитни записи писаца и историчара Мојсија Хоренског, Прокопија и Константина Порфиrogenита и Адама Бременског који говоре о томе, потврђују борбе словенских племена против Римљана и германских племена на једном широком географском подручју од севера данашње Европе до Балканског полуострва. Међу овим словенско-илирско-сарматским племенима, земљорадничка племена⁵⁰⁶ су била подељена на сарматске ораче и на дачко-гетске⁵⁰⁷ земљораднике виноградаре и воћаре у карпатско-хомољским планинама; међу њима такозвани „Сигини“ су спомињани као древни сервисери бојних кола, као ковачи (стара илирска и сарматска копља су називана „сигин“) и као трговци торбари⁵⁰⁸, а антички писци Овидије, Теофилакт и Страбон су оставили записе о њима да су говорили истим језиком међу собом, уз незнатне разлике у наречју.⁵⁰⁹

Споменик САНУ СХХVI, Београд, 1985.; Јанко Шафарик, „Хрисовула цара Стефана Душана, којомоснива манастир св. Архангела Михаила и Гаврила у Призрену године 1348“, *Гласник ДСС* 15, Београд, 1862. подигао је 1348. године манастир Св. Арханђела код Призрена и подарио му властелинство од 111 села и насеља. При манастиру је основао болницу са 20 постеља за лечење монаха

506 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 17-18, цит. М. Karamzin, A. L. Schlozer, Nestor Gött. 1802. ff. 8; Ist. gos. ross. S. Pet. 1816- 18. 2 A. 1819-26. 11. B. 8. (О Гетима као трачко-сарматском племени видети Herodotus, IV. 93. V. 3.; Menander ap. Strabo, VII. p. 297; Strabo, VII. p. 303.)

507 Теофилакт Симоката, *History*, 3,4. 7је писао да су Гети Трачког (Словенског) рода. *Theoph. Exc. Ap. Phot.* 53. Страбо је тврдио да Гети и Трачани говоре исти језик (Strabo, *Geography*, Book 7., 3, 2, Book 7, 3, 14). Такође видети Dio Cassius, *Roman History*, Book LI, 22, 7; Epitome of Book LXVII: Касиус је писао да су „Гете трачко племе које припада народу Дачана“.

508 Исто, такође видети Mavro Orbini, *Il Regno degli Slavi*

509 Miodrag Milanović, *Istorijsko poreklo Srba*, Vandalija, Beograd, 2011., Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, , стр. 17-18, цит. Ф. М. Апендини

За разлику од деветнаестог и двадесетог века, када су се у периоду „Модерне“ и „Постмодерне“ утврђивале нове границе и имена држава на Балканском полуострву, у периоду винчанске цивилизације култ слављења синова Нојеве Барке, Адама и Еве и Кадма и Хармоније био је проширен по читавом једном широком простору Балканског полуострва, називаном Дарданија, Далмација, Мезија, Илирик, Тракија и Дакија. Тако се на *Пејтингеровој карти* увиђа значај „Дарданије“, односно долине Криве реке у којој се налазила царинска станица Визијанум крај села Довезенце, Бељаковце и Коњух.⁵¹⁰ Управо у селу Бељаковце је био пронађен такозвани „Скочивирски натпис“ из доба винчанске цивилизације, сличан словима глагољице, и уједно сличан народном везу из села Бељаковце, који даје објашњење како је изгледало писмо на Балканском полуострву пре периода хришћанских просветитеља Светих Тирила и Методија.⁵¹¹ Такође је и филолог Душко Алексовски спознао да за време и после доба владавине цара Александра Великог, на Балканском полуострву такозвани „коине“ и латински језик нису били једини језици у употреби, јер су у Кратовско-Светониколском подручју пронађене глинене плочице са такозваном македонском глагољицом, чије поруке имају исте поруке као и праисторијске поруке исписане у стенама и камењу на подручју данашње Северне Македоније.⁵¹² Ова слова показују велику сличност са некадашњим винчанским и бактријским писмима и са древним натписима проналаженим на подручју данашње Србије, Хрватске, Босне и Херцеговине, Бугарске, Грчке, Турске, Русије, Кипра, итд.⁵¹³ За ова подручја су били карактеристични древни „пут свиле“ и „пут амбре“ и остале трговачке и војне цесте које су биле од великог културолошког и економског значаја, за Балканско

510 Владимир П. Петровић, „Дарданија у римским инитерарима, Градови и насеља“, „Балканолошки институт, Посебна издања 99, САНУ, Београд, 2007, стр. 108-109, цит. Dragojević-JosifovskaB. 1982

511 Mileva Lazova, *Makedonskosonce* 470, 2003., Карпеста уметност во Македонија“, Makedonium.org, <http://www.macedonium.org/Macedonium.aspx?jazik=2&kid=1&pid=1&pid=87&tid=1808>

512 „Slavic origin. Paleo-Slavic cultures and alphabets“, <http://www.slovio.com/origin/index.html>; Dusko Aleksovski, Toronto April 18, 2004 a long tour of Rock Art presentations.– the copper book from Alexander the Great’s time, <http://www.makedonija.tv/Dusko%20Aleksovski%20poseta%20SAD%20najava.htm>

513 Александра Делова, „Непознатата история“, http://bg.netlog.com/alexandra_delova/blog/&page=5

полуострво и за некадашња индо-словенска бактријска, партска и согдијска царства. У историјским изворима се у тој трговачкој рути истиче значај владара босфорско-црноморских словенских династија Митритад и Фарнак, потписиваних као „василевси“, односно као „праведни“ цареви,⁵¹⁴ и њихових „серских“ трговаца, како су били забележени у различитим историјским изворима.⁵¹⁵ Династија Фарнака, потомка „трачког“ цара Митритада који се са „Скитима“ борио против Римљана,⁵¹⁶ а коју Страбон у једанаестој књизи свог дела *Географија* експлицитно повезује са Србима са Кавказа и са обала реке Дон и Каспијског језера, и чију улогу истиче у организацији и контроли трговине са Индијом и Вавилоном,⁵¹⁷ била је самим својим именом Фарнак⁵¹⁸ („Ph’Am-Ac“ – „барка океана“, „Фарнах – „од месеца“)⁵¹⁹ везана за предање о Великом потопу и Нојевој барци. Према зороастријској хроници Авеста текстова *Јасна*, „Фарна“ значи „краљевска слава“ односно „предестинација да се испуни мисија цара-владара“.⁵²⁰ Постоје историчари који тврде да су чланови династија Митритад и Фарнак били потомци породичне линије Олимпије, мајке цара Александра Великог,⁵²¹ која је била кћерка краља Неоптолема Првог из Епира на југу Балканског полуострва,⁵²² а преко мајке

514 “The Pattern of Royal Epithets on Hellenistic coinages”, http://www.academia.edu/9874852/The_pattern_of_royal_epithets_on_Hellenistic_coinages_Powerpoint_; Pavel Dolukhanov, *The Early Slavs: Eastern Europe from the Initial Settlement to the Kievan Rus*, Taylor & Francis, 2014; Династију Архенактида (Archaeanactids) касније је заменила хеленизована трачка динасија Спартокида (Spartocids).

515 Homer, *Iliad*, 10. 5. 429; *Odys.* XIX. v. 177; Eschyl, *Suppl.* v. 967; Dionysius of Halikarnassus, 1. 18; Raoul McLaughlin, “Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China”, *History Today*, Vol. 58, No. 1, January 2008

516 Justin, *Epitome of Pompeius Trogus*, 38

517 Страбон, *Географија* 11.5.8

518 John Kendrick, „On the possibility of reconciling the Scriptural and Profane Accounts of the Assyrian Monarchy“, Dec. 26, 1817, *Memoirs and Proceedings of the Manchester Literary & Philosophical Society*, Vol. III, 1819, Manchester Literary and Philosophical Society, George Willson London, S. Russel Manchester, 1819: pp. 343-345: Град Тарсус је основао Херкулес Сандан, називан још и Марс или Сарданапалус, Бак, Бал, Белус, Нинус, односно Аполон или Фарнакес, цит. S, Orph.H. 55. Hist. Poet.Script. Gale. p. 306

519 Strabon, *Geography*, 12.557: „Постојао је град древних Кабира у којем је био храм Фарнакум који се због предања о светом спасењу човечанства након Великог потопа сматрао посебно узвишеним.“; „Khvarenah“, <http://en.wikipedia.org/wiki/Khvarenah>

520 *Yasna* 51, „Vohu-KhshathraGatha“ 51.18

521 Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario-Mythologico, Historico, eGeografico*, NaOfficinadasFilhasdeLinodaSilvaGodinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125

522 Athenaeus of Naucratis, *Deipnosophists*, 14.78 659:

цара Александра Великог Олимпије да су они такође били и потомци митског хероја Ахила.⁵²³ У разазнавању те везе један од кључних елемената је планина Парнас⁵²⁴ (Фарнас, „краљевска слава“; „владар Истока“;⁵²⁵) у данашњој Грчкој, која је се налази у близини пагаског скитског светилишта Делфи и тиме је повезана и са митским царом Мидом и његовим „краљевским престолом правде“, и која је у античким митовима била описивана као „дом аутохтоних Пелазга Скита“,⁵²⁶ и као „дом трачког Орфеја који је измислио писменост“.⁵²⁷ У античкој митологији се сматрало да је планина Парнас (Фарнас) била пандан планини Арарат са Нојевом барком и као таква је била сматрана планином примордијалног преноса мудрости.⁵²⁸ Извесна је и њена аналогија са планинама Олимп са подручја данашње Румуније и Грчке, које су биле познате по симболу врха планине као „круне“ династије Карана и Хераклеида, а према старим српским летописима и житијима, династија Хераклеида је преко мајке цара Алекандра Великог Олимпије била повезана са породицом српских и римских царева Константина и Ликинија.⁵²⁹ С друге стране, будући да историјски извори

523 Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officina das Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125; Plutarch, *Parallel Lives*, “Pyrrhus”

524 Collectanea de Rebus Hibernicis, p. 237, cit. Buxtorf; Leonard R. Palmer, “Mycenaeans and Minoans: Aegean Prehistory in the Light of the Linear B Tablets”, Faber & Faber, 1961, pp.241-242;

525 Collectanea de Rebus Hibernicis, Tom 5, R. Marchbank, Dublin, 1790, Chapter VII, “Law Glossary“, p. 237, Barneas, Farneas, od Pharnas, vladar Istoka, takodje i ime planine Parnassus (cit. Buxtorf)

526 Johanne Ihre, *Glossarium Suiogothicum*, Tom 1, typis Edmannianis, Upsaliae, 1769, Prooemium, p. XXVIII, “Pelasgi Scythicae originis omnino fuerint” (“Пелазги су скитског порекла”).

527 John Jackson, *Chronological Antiquities: Or, the Antiquities and Chronology of the Most Ancient Kingdoms from the Creation of the World of the Space of Five Thousand Years*, J. Hoon, Лондонс, 1752, p. 90: Alcidas, Oracle against Palamedes, Collection of Stephens, p. 186

528 E.R. Dodds, *The Greeks and the Irrational*. Berkeley: University of California Press. 1951, pp. 146-7.

529 Живојин Андрејић, „Старија и новија трагања за пореклом великог жупана Стефана Немање и потпуни преокрет с новим резултатима“, *Митолошки зборник* бр. 21, Центар за митолошке студије Србије, Рача, стр. 140, цит. Карловачки, Загребски, Врхобрезнички, Пејатовићев и Новаковићев, Руварчев, Пивски летопис) цар Ликиније, предак српске династије Немањић, имао је међу својим прецима мајку Олимпију од Александра Великог. Штавише, постоје мишљења и да су потомци породичне линије Олимпије, мајке Александра Великог, чланови и краљевска босфорско-црноморска Митритадес и Фарнакес династија. (о томе видети Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125) Чланови ове династије, баш као и митски „дачки“ краљ Диковил раније, и источноромејски цар Јустинијан вековима касније, потписивали су се као „праведни“, односно као „Василеус Диканос“.

цара Ликинија такође повезу са хришћанским царем Марком Филипом „Арамејцем“ (или „Филипом Арабљанином“) словенског порекла,⁵³⁰ чији је син Филип Млађи такође био цар,⁵³¹ да постоји легенда о „царском трону правде“ цара Миде из династије Гордијана,⁵³² да је званични назив титуле царева династије Фарнак-Котис-Митритад био „Праведни василевс,⁵³³ могуће је пратити извориште и развој корена етнонима-синонима Дачана („Дакае“), односно „Дукљана“⁵³⁴ или Дуљеба као „дулона“ („Божјих слугу“), као и самог концепта схватања да је у преднемањихким и немањихким династијама и њиховим династијама-изданима цар био сматран Божјим изабраником, Божјим слугом и Божјим миропомазаником.⁵³⁵ С друге стране, будући да многи историчари тврде да су Грци прихватили такозвано „феничанско“ писмо тек током осмог века пре Христа,⁵³⁶ једна таква важна чињеница додатно објашњава древност „орфејског“, „трачког“, „пелашког“, односно

530 James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Alberta, June 1999 p. 22-25, цит. the epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5. Bames, 1978,78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар. *Ibid.* p. 23, cit. Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2. p. 24> Cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; The genealogies of Serbian princes of the middle ages, cit. Sevckenko, 1982, X, 10. Sevckenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Vioria Reprints, London.

531 Ivan Dikov, „Archaeologists discover pillar with inscription honoring Roman emperor Philip the Arab at Sostra fortress near Bulgaria’s Troyan“, June 21, 2016, archaeologyinbulgaria.com

532 Херодот, *Историја* 1,14

533 Theodor Mommsen, *The History of Rome: The Provinces, From Caesar to Diocletian*, Part 1. Author: Christian Matthias Theodor Mommsen Translator: William Purdie Dickson, Vol. I, „Гречк Европе“, London, Richard, Bentley & Son, 1886, п. 308: Novac (цит. C.I.Gr. 2123) iz vremena Trajana pokazuje da su Pharnaces i ostali vladari iz tog područja sebe nazivali Vasileus – prinčevi nad prinčevima.

534 О томе да су Срби били називани „Срби Дукљани“ видети Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Venetiis, 1819, p. 43: „Serblos Diocleates“

535 О томе како су православни патријарси традиционално крунисали десницом Светог Јована Крститеља и круном Источног царства источне царева у цркви Свете Премудрости у Константинопољу, све до Четвртог западног крсташког похода на Константинопољ, премештања Константинопољског царства у Никеју и званичног предавања деснице Јована Крститеља, круне православног царства и осталих инсигнија Светом Сави од стране патријарха и цара Никејског царства у цркви свете Премудрости у Никеји, да би након тога десницом светог Јована Крститеља и царском круном и осталим инсигнијама Свети Сава свећано крунисао свог брата Стефана Првовенчаног на свенародном Сабору у Жичи, тиме званично благословивши Србију као наследницу источног Константинопољског царства у турбулентним временима по Никејско царство видети: О православном идентитету преднемањихке и немањихке династије“, *Политичка ревија* 1, 2018.

536 A.G. Woodhead, *The Study of Greek Inscriptions*, Cambridge: Cambridge University Press, 1967, p. 14

старосрпскојерменског „винчанског“ писма, пронађеног у археолошким налазиштима на територији праисторијске винчанско-трипољске цивилизације. Древног тог старог аутохтоног писма Балканског полуострва објашњава тврдњу филолога Стивена Гајда, који је у компаративном проучавању „трачког пиктографског“ писма Трачана из петог миленијума пре Христа, пронађеног у данашњој Бугарској, тврдио да су то трачко пиктографско писмо и митологију преузели Египћани и прилагодили га и употребљавали у његовој модификованој стилизованој хијероглифској форми.⁵³⁷ Такође древност тог писма потврђује и тврдњу филолога и историчара Мела Копленда у његовом разматрању древне азбуке са „забрањених“ златних табла из главног града Сармизегетуша из некадашњег Дачког царства на подручју данашње Румуније, да је та азбука била „старија од азбуке древних Грка“, односно да су древни Грци „из неког разлога усвојили“ азбуку од древних Дачана.⁵³⁸

Географска лоцираност у употреби и развоју овог писма доказује такође и зашто митови о Трачанину Орфеју повезују некадашња праисторијска шаманска подручја Сибира са источним Медитераном, али и објашњавају повезаност имена „Варјаги“ за Словене у руским земљама и у Константинопољском царству, као и придавање имена „вајраги“ („ваираги“) аскетима на једном широком простору од Балканског полуострва до Сибира. Географска лоцираност распострањености овог древног „орфејско-трачко-винчанског“ писма додатно објашњава и потврђује фигуре „Мислиоца“ и његове супруге са подручја данашње Румуније, артефакт „Дупљајских колица“ као производ културе синова „северног ветра“ који су се са севера распосирали према острвима у источном Медитерану, и проналазак праисторијске гвоздене „Туровићеве игле“ у околини Лесковца у данашњој Србији, чија се увећана реплика у облику једног праисторијског гвозденог стуба појављује на подручју Индије.

Игла од нерђајућег гвожђа - тзв. „Туровићева игла“, пронађена 1999. године на брду Хисар код Лесковца, била је

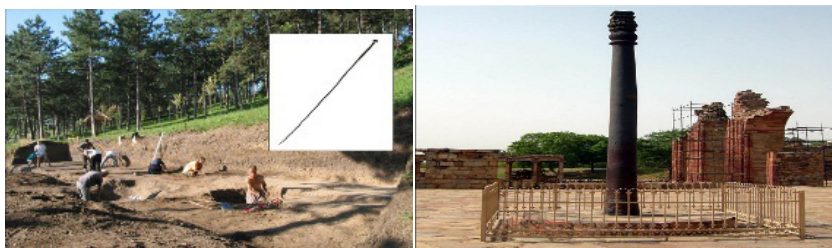
537 Stephen Guide, *The Thracian Script Decoded*, I, Institute of Transcendent Science, Sofia, 2006, pp. 129-130, 133

538 Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“, <http://humansarefree.com/2010/11/true-history-lessons.html>

тако названа по свом проналазачу-археологу аматеру Шћепану Туровићу. „Туровићева игла“, дужине 64,5 центиметара и стара око 3.300 година, која се чува у сефу Археолошког института у Београду, један је од важних доказа развијених културолошких и трговачких веза припадника винчанске цивилизације на простору данашње Србије са становницима из древне цивилизације на подручју данашње Индије. Ова гвоздена игла сведочи о изузетно високом нивоу знања и вештина праисторијских људи у области металургије, односно да су, за разлику од данашњих металурга, древни Винчанци били способни да произведу потпуно чисто гвожђе. Анализе урађене рендгеном у лабораторији железаре „Сартид“ и у Институту за нуклеарне науке „Винча“ показале су да је „Туровићева игла“ била направљена од компактног гвожђа без трагова корозије и шупљина. Према речима археолога Милорада Стојића који је руководио археолошким истраживањима такозване „Брњичке културне групе“ на брду Хисар, у тамошњем насељу, које је било једно у низу насеља из те групе на подручју од југозападне Србије, Косова и Метохије и басена Јужне Мораве до источних делова данашње Бугарске, пронађено је 7.000 артефаката само из праисторијског периода, укључујући бронзане игле и остатке калуца за ливење гвожђа. Сматра се да је брњичка култура била средиште црне металургије на подручју данашње Европе у периоду од 1350. до око 1050. године пре Христа, и названа је тако према првом пронађеном локалитету те културе на Косову и Метохији, у којем постоје и наслеђа каснијих културних слојева, све до периода српских средњовековних манастира на том подручју. У насељу брњичке културе на брду Хисар је био заокружен металуршки циклус производње гвожђа који у то доба није постојао нигде другде на европском континенту – комади руде гвожђа, стотине жрвњева за њено ситњење, јаме за производњу ћумура, керамички делови вишецевних дуваљки за подстицање ватре, као и полуфинални и финални металуршки производи. То праисторијско насеље Хисар је било заштићено зидовима, његови становници су контролисали најважније трговачке путеве, и било је снабдевано егзотичним производима као што су пистаћи и други прехрамбени производи. Постоје индиције да су носиоци брњичке културе били етнокултурна основа за развој културе древних „Дардана“ и да су учествовали у такозваној „Дорској

сеоби“, која је за резултат имала формирање популације из које су потекли антички Грци. „Туровићева игла“ је направљена као да је била израђена под притиском од неколико хиљада тона, захваљујући једној формули трајне заштите од корозије, и била је највероватније коришћена као статусни симбол њеног власника, односно као „жезло моћи“.⁵³⁹ Методом енергетско-дисперзионе икс-флуоросцентне спектроскопије проучавања Туровићеве игле у лабораторији Нуклеарног института у Винчи, а затим у лабораторији смедеревске железаре, у „Сартиду“ и у Институту за физику у Београду, доказано је да је Туровићева игла начињена од чистог нерђајућег гвожђа, од којег је направљен још само један стуб тежак шест тона и дугачак 7,2 метра из четвртог или петог века у дворишту Кутуб Минар цамије надомак Делхија у Индији.

Археолошко налазиште Хисар крај Лесковца, Србија и гвоздени стуб из Индије који је израђен од сличне формуле нерђајућег гвожђа као Туровићева игла⁵⁴⁰

Савремена археолошка, географска и геофизичка истраживања праисторијских археолошких налазишта из Лесковачке долине, која су покренули Бечка академија наука, бечки Институт за оријенталну и европску археологију, лесковачки Народни музеј и београдски Археолошки институт, тек треба да објасне када, како и којим путем су

539 „Хисар“, Јужна Србија.цом, итд. Драган Вујичић, „Мистерију игле са Хисара не знају ни Американци“, 18. 06. 2017., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:671045-Мистерију-игле-са-Хисара-не-знају-ни-Американци>, cit. археолог Смиља Јовић, виши кустос Музеја у Лесковцу.

540 Извор фотографија: Драган Вујичић, *Новости*, <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:671045-Мистерију-игле-са-Хисара-не-знају-ни-Американци>

први земљорадници и сточари долазили са истока на европски континент и зашто је подручје данашње јужне Србије имало значајну улогу у ширењу ране неолитске цивилизације.⁵⁴¹ Међутим, оно што се разнаја из сличности или истоветности старосрпскојерменског винчанског и санскрт („сјемскрт“) писма и заједничке ведске митологије Балканског полуострва и Индије је да су у периоду брњичке културне групе на Балканском полуострву спона између ова два подручја били старозаветни „Хетити“ („Хитити“) са престоницом на северу данашње Турске, који су, како је познато из списа на клинастом писму Хетита, такође били познати по прављењу предмета од гвожђа.⁵⁴² Заједничке карактеристике њихове праисторијске митологије са „Винчанцима“ и народом из ведских епова са подручја данашње Индије, могу да се уоче на примеру једног приказа небеског дрвета ведског божанства Варуне на земљаним фигурама возача Дупљајских колица и „Кличевачког идола“ из периода од 15. до 12. века пре Христа. Веровање у божанство Варуну и остала ведска божанства хронолошки изједначава развој митологије Кадмових праведних црвених „Сакалиба“ (Јафетових словенских металурга Кимера и Меда), односно Хитита („Хетита“) у некадашњем царству праведног⁵⁴³ краља Миде који је „све што би дотакао претварао у злато“⁵⁴⁴ у Богашкој у данашњој Турској.

Уз артефакте као што су Дупљајска колица и „Кличевачки идол“, који својим шарамма сведоче о заједничкој митологији Срба Трибала са Балканског полуострва и њихових сународњака металурга под водством „праведног“ краља Миде у Анадолији, касније названој „Фригија“, такође и земљане и бронзане фигуре двоглавих птица и орлова са змијом у канцама, пронађене у праисторијским и античким балканско-анадолијским налазиштима, објашњавају митологију читавог низа „праведних краљева-василевса“ са тих простора. У

541 И. Митић, „Рани неолит на југу Србије“, *Новости*, 26. 09. 2017., <http://www.novosti.rs/вести/србија.489.html:687621-Rani-neolit-na-jugu-Srbije>, цит. археолог Барбара Хорејс.

542 Драган Вујичић, „Мистерију игле са Хисара не знају ни Американци“, Извор: <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:671045-Мистерију-игле-са-Хисара-не-знају-ни-Американци>, цит. археолог Милорад Стојић

543 Херодот, *Историја* 1,14: Гордијев син Мида је поклонно паганском светилишту у Делфима краљевски трон са којег је делио правду.

544 J. S. Morrison, R. T. Williams, *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University Press, 1958, p. 7; 29

митологији народа са овог подручја паганско божанство правде Зевс Сабатиос или Јупитер предказао је уз помоћ орла Гордијановој⁵⁴⁵ династији краља Миде да ће имати царску моћ, и краљ Мида је касније послао у скитско пророчиште Делфе краљевски трон да се са њега дели правда. Такађе у контексту симболичног исказивања процеса цивилизованости тог подручја Кадмо и Херакло су приказивани како су убијали змије и змајеве и друге дивље животиње, као симболичан доказ моћи и умећа древних царева-василевса. Митолошку повезаност Гордијанове династије са древним јерменским планинским ланцем у којем је била Нојева барка, са подручјем данашње Северне Македоније и са митолошким артефактима из винчанске цивилизације потврђује и сличност винчанског писма са старојерменским писмом и „хититским“ писмом пронађеним у граду цара Миде у данашњој Турској, уништеном 1180. године пре Христа, које је било мешавина „етруског, арамејског, фригијског односно тројанског писма и руна“ и према филологу Мелу Копленду „има сличности и са данашњим српским ћириличним писмом“.⁵⁴⁶ Такву културолошку филолошко-митолошко-хералдичку повезницу Балканског полуострва и Анадолије објашњава историчар Џон Кемпбел у својој књизи о „Хититима“, у којој је повезао Хитите цара Миде, односно династију Гордијана краља Миде, са династијом Пацатијана из Анадолије, породично повезане са царем Филипом Првим „Арабљанином“.⁵⁴⁷ Династија Пацатијана-Аталида-Кедрата је основала анадолијски град

545 Сам назив Гордијанове династије сведочи о њеној древности – према историчару Јосифу у високом планинском ланцу јерменских планина који се зове „Гордијска брда“ била је смештена Нојева барка (цит. Епифаније, адв. Хер. 1; Јосиф, *Древна историја Хебреја* 1.121), а историчар Плиније је записао да је Гортинија била смештена на реци Аксиос у некадашњој Македонији (Плиније. 4.34). Историчар Јосиф Гордија повезује са Херкулом (Анти.1.15), а Херодот његову династију описује као „царског македонску династију која је доласком у Анадолију променила име.“ (Херодот, 7.73; 8.136) Неки историчари Гордија повезују са библијским Старозаветним Зеретом, чије име на хебрејском језику значи „сјајан“, „бриљантан“, „предиван“ (цит. Charles Fillmore, *Metaphysical Bible Dictionary*, Courier Corporation, 2013 п. 696)

546 Mel Copeland, “The Phrygian language– Translation of Phrygian scripts - (Based on a related work, *Etruscan Phrases*, first published in 1981“, <http://www.maravot.com/Phrygian.html>, cit. Страбон, *Географија*

547 Theodor Mommsen, *The Provinces of the Roman Empire, v. 1, From Caesar to Diocletian*, transl. William P. Dickson, Macmillan and Co., London, 1909, p.. 240: “the emperor Philippus first Marinus Pacatianus”

Ефес⁵⁴⁸ и тамо славила свог претка полубожанство-получовека Тархунта, Сандана (Сандокуса, сина Сунца или сина Сандана), односно Тоу, краља црноморског Крима,⁵⁴⁹ а такође временом и паганско божанство сунца и лечења минералима и сунчевом светлошћу Асклепија,⁵⁵⁰ поистовећиваног и са Хераклом.⁵⁵¹ Сандан, „прототип од Атиса“, као божанство плодности и грмљавине, чији је „животињски симбол“ био лав, приказиван је како носи двоструку секиру, и историчар Џејмс Фрејзер га је поистовећивао са Хераклом или Мелкартом, тврдећи да је херојски култни статус владара, који је био сматран сличним хероју-божанству, односно „апотеоза“, потекао из култа Херакла или Сандана на подручју данашње Сирије.⁵⁵² У имитацији Херакла или Сандана, такав култ владара сличног божанству преузели су римски цареви, па је тако на пример песник Касије Дион описао како је цар Тиберије имитирао ритуале слављења Херакла или Сандана приликом сахране свог оца,⁵⁵³ а такође је и историчар Херодијан у својој *Историји* описао како је 211. године цар Септимиус Северус био кремиран у стилу Херакла или Сандана.⁵⁵⁴

Извориште култа протословенских царева-василевца који су од Балканског полуострва до севера Африке „убијали лавове“ и цивилизовали постпотопни примордијални свет, може, према археологу Марији Гимбуташ, да се прати преко „индоевропске“ култура Курган. Током осмог и седмог века пре Христа Курган култура је била лоцирана у средишњој Азији близу шаманских подручја Сибира, чиме се објашњавају шамански мотиви у погребним ритуалима те културе.⁵⁵⁵ „Номади“ из Курганске

548 John Campbell, *The Hittites*, pp. 4-5; William Wright, *The Empire of the Hittites : with Decipherment of Hittite inscriptions*, James Nisbet & Co., London, 1886, p. xvii

549 Хигинус, *Фабуле* 15

550 John Campbell, *The Hittites*, pp. 4-5; William Wright, *The Empire of the Hittites : with Decipherment of Hittite inscriptions*, James Nisbet & Co., London, 1886, p. xvii / Sandu eme, Sar – me “on je car” (Sar je “car”); 181; Ивриз – страна 190

551 Аристид, *Оракл о Херкулу* 1.64; Оракл о Асклепију 67; „Асклепије је био синоним за Херакла.“

552 James Frazer, *The Golden Bough*, MacMillian, New York, 1935, p. 126; Raoul Rochette, “Questions de l’ Histoire de l’ Art”, *Mémoires de l’ Institut Royal de France: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Institut Royal de France. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres Imprimerie Royale, Paris, 1847

553 Касије Дион, *Римска историја* 56.42;

554 Херодијан, *Историја* 4.2.10-11

555 M. Gimbutas, *The Kurgan Culture and the Indo-Europeanization of Europe*. Washington,

културе су затим емигрирали према Црном мору, где су установили „скитску, сарматску и трачку“ културу, одакле су шамански елементи орфеизма, ведске индијске културе и културе Блиског истока унешени у теогонију архаичне грчке културе,⁵⁵⁶ а затим су током петог века пре Христа донешени и на југ Апенинског полуострва.⁵⁵⁷ То потврђује проналазак такозваних „орфејских“ таблица од костију у насељу Олбија на Црном мору, „орфејских“ таблица од златних листова у јужној Италији⁵⁵⁸ и „орфејског“ Дрвени папира у данашњој Северној Македонији, који је датиран у прелазак петог у четврти век пре Христа.⁵⁵⁹ Према историчару Херодоту, паганска божанства Орфеј и Дионисије су били слични један другоме, у смислу њиховог јаког култа мистериозности, што су потврдила археолошка ископавања током двадесетог века,⁵⁶⁰ а такође су за сличне једно другом били сматрани и Дионисије и паганско божанство дуалности Протогонос, који је често био приказиван како преузима облик бика, у смислу истицања дуалности мушког и женског принципа.⁵⁶¹ Након Великог потопа приказ полумушкарца-полубика симболизовао је снагу бика који је био јак као талас воде која је потапала све пред собом, и о том веровању сведоче и мермерна маска јунака Ахила из петог века пре Христа, пронађена близу Маратона, где је Ахил приказан са брадом и роговима,⁵⁶² као и приказ Волоса Кадмилоса са воловском главом у комплексу предгрчког светилишта на острву Самотракија.⁵⁶³

D.C.: Institute for the Study of Man, 1977

556 Martin West *The East Face of Helicon*. Oxford: Oxford University Press. 1997, 4-5. West 1983, 146-150.

557 Martin West *The Orphic Poems*. Oxford: Oxford University Press, 1983, 260

558 Noel Robertson, "Orphic Mysteries and Dionysiac Ritual." *Greek Mysteries: The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*. Ed. M. B. Cosmopoulos. London: Routledge. 2002

559 T. Kouremenos, G.M. Parássoglou, and K. Tsantsanoglou. 2006. *The Derveni Papyrus*, Studi E Testi Per Il Corpus Dei Papiri Filosofici Greci E Latini. Florence. 2006, 8-9.

560 W. Burkert, "Orphism and Bacchic Mysteries, New Evidence and Old Problems." Center for Hermeneutical Studies in Hellenistic and Modern Culture. Ed. Berkeley: Center of Hermeneutical Studies. 1977; Robertson, "Orphic Mysteries and Dionysiac Ritual." *Greek Mysteries: The Archaeology and Ritual of Ancient Greek Secret Cults*. Ed. M. B. Cosmopoulos. London: Routledge. 2002

561 Herodotus 2.81

562 Jennifer Larson, „A Land Full of Gods: Nature Deities in Greek Religion“, (Ed.) Daniel Ogden, *A Companion to Greek Religion*, Blackwell Publishing, p. 66

563 "Samo thrace temple complex", http://en.wikipedia.org/wiki/Samo thrace_temple_complex

Древност словенско-арјанске царске лозе Фарнак, која се доводи у везу са митским јунаком Ахилом, и са планином Парнас, и са Орфејом као паганским божанством-човеком, који је припитомљавао дивље животиње и изумео прво „орфејско-трачко-винчанско“ писмо, може да се схвати из објашњења кретања старословенских племена из области планинског горја Кавказа након Великог Потопа у правцу неколико различитих страна света, у чему су прву улогу одиграли први „аутохтони“, „најстарији“ људи мора Пелазги, својим уделом у културолошкој и трговачкој размени између Црног мора, источног Медитерана и Индије. Од 1800. до 1500. године пре Христа трговина између Минојаца и Блиског истока⁵⁶⁴ је обухватала копно данашње Грчке, Родос, Кипар, Малу Азију и Левант.⁵⁶⁵ Због тога је историчар Мартин Вест истакнуо сличност између митова о Орфеју са древном хититском и сумерском митологијом и сматрао је да је таква сличност могла да се уочи у архаичној грчкој митологији још у доба процвата микенске културе, односно историчари и филолози су спознали да се са грчким теогонијама могу да упореде такозвани циклус митова Кумарби на хититском језику⁵⁶⁶ и циклус митова Енума Елиш на сумерском језику.⁵⁶⁷ У циклусу хититских митова Кумарби паганско божанство Кумарби је савладао паганско божанство неба Ану одгризавши и прогутавши његове гениталије, након чега су из њега рођена друга паганска божанства.⁵⁶⁸ Та прича подсећа на орфејски мит са Дрвени папира пронађеног у данашњој Северној Македонији, према којем је Зевс одгризао гениталије Протогоноса и касније породило свемир. Тако је и сумерски мит Енума Елиш, који се надовезује на мит о Апису, Еји и Мардуку, заправо био прича о Урану, Кроносу и Зевсу из Хесиодове и орфејске теогоније.⁵⁶⁹ С друге стране, Хесиодова *Теогонија* изазива полемике о утицају Блиског истока на развој грчких и орфејских теогонија, због

564 L. Casson, *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*, Princeton: Princeton University Press, 1991. p. 19.

565 L. Casson, *The Ancient Marines: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*, 1991, 21

566 H.A. Hoffner, *Hittite Myths*. 2nd ed. Atlanta: Scholars Press, 1998, pp. 42-65

567 B.R. Foster, *From Distant Days: Myths, Tales and Poetry of Ancient Mesopotamia*. Bethesda, Md.: CDL Press, 1995, pp. 9-51.

568 Martin West, *Hesiod: Theogony*. Oxford: Clarendon Press, 1966, pp. 20-21.

569 Martin West, *Hesiod: Theogony*, 1966, pp. 22-23.

јаког присуства не-грчких мотива којих нема у Хесиодовој верзији *Теогоније*, а такође се у тој теогонији уочава и сличност између ведског Прађапати-ја и орфејског примордијалног човека Протогоноса.⁵⁷⁰ С друге стране, од трећег миленијума пре Христа, у Месопотамији су могле да се пронађу шкољке из Индије и Цејлона, и каменчићи лапис лазули из Афганистана, а у сумерским документима пише да су ови производи, заједно са плутом, златом и слоновачом били допремани из индијске долине Малухе на Блиски исток,⁵⁷¹ док су, са друге стране, блискоисточни производи могли да се виде у индијској долини, као на пример акадски стилски мотиви на женским фигуринама из Харапе.⁵⁷² Кунеиформ табле са именима хититских краљева из петнаестог и четрнаестог века пре Христа, са арјанским именима хититских краљева, који су славили традиционална ведска божанства Индру, Митру, Варуну и Ашвине, сведоче и потврђују древну везу између Хитита и ведског језика.⁵⁷³

С друге стране, на Балканском полуострву су за потребе трговине сировим металима и разним осталим производима стари Срби изградили копнене путеве од Тракије до лука на Јадранском, Егејском, Црном и другим морима, о чему сведочи пут који је био претеча „Игњатијевог пута“ (*Via Egnatia*) и водио од насеља Драч⁵⁷⁴ до Црног мора.⁵⁷⁵ На том путу и „Кадмовом путу“,⁵⁷⁶ којима су били повезани Егејско море од

570 Martin West, *Hesiod: Theogony*, 1966, p. 14

571 L. Casson, *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*, 1991, pp. 4; 8-9

572 W.A. Fairservis, 1971. *The Roots of Ancient India: The Archaeology of Early Indian Civilization*. New York: The Macmillian Company, pp. 223; 283

573 H.G. Rawlinson, *Intercourse between India and the Western World from the Earliest Times to the Fall of Rome*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1926, p.2

574 Catullus, xxxvi. 15 назива Епидамнус, или Драч, „taberna Hadriae“ или „продавница Јадрана“.

575 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 538, via Puteolana cit. Propert. Eleg. L. 3. 16. v. 3., Strabo, L.9, p.375; p. 538, cit. Strabo, L. 7. p. 496.; Antoninus. p. 317.; Hieron, Surrita. Climat. Sext. pars nona. p. 267; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993, str. 128-129, cit. P. Lisičar, K. Killian, J. Bouzek. Такође видети John Lemprière, Lorenzo Da Ponte, John David Ogilby, *Bibliotheca classica, or, a dictionary of all the principal names and terms relating to the geography, topography, history, literature, and mythology of the antiquity and of the ancients, with a chronological table*, W.E. Dean, New York, 1838, p. 192; John Anthony Cramer, *A geographical and historical description of ancient Greece: with a map, and a plan of Athens*, Clarendon Press, 1828, pp. 73-74: Све до двадесетог века у употреби за мост код Струге у Македонији био је назив „Српски мост“ (Pons Servilii).

576 Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993, str. 128-129, cit. P. Lisičar, http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Sasel_Kos_AV_44_1993.pdf

Солуна до луке Драч у јужном Јадрану, одвијала се трговачка размена производа из источног Медитерана према јужном Јадрану, као и преко античке Македоније према долини реке Морава у тадашњој Тракији.⁵⁷⁷ Велики део ових трговаца, „људи са мора“ односно према филологу Павелу Серафимову, „људи изнад мора“,⁵⁷⁸ био је са Балканског полуострва и сачињавао је део становништва такозване пост-винчанско-трипољске Унетић културе, која је повезивала Балканско полуострво са обалама Балтика кроз трговину ћилибаром.⁵⁷⁹ Они су били и део становништва културе „тумула“ (кургана) који су преовладавали на огромном територију винчанско-трипољско-јерменске цивилизације⁵⁸⁰ на коме се данас налази Русија, те део становништва Урнфилд културе у касној епохи бронзаног доба.⁵⁸¹ У том смислу значајно је више од 250 археолошких налазишта, које је *Центар за конзервацију и археологију* у данашњој Црној Гори лоцирао на подручју Дољана, Коника, Тузи, Голубоваца, Дајбаба и Дукље, од којих су за проучавање праисторије на том подручју интересантне хумке – „тумули“, јер показују да је у том простору од четвртог миленијума пре Христа, као и у доба владавине Римљана све до средњег века, доминантан био начин сахрањивања покојника под тумулом од камена и земље. У том смислу значајно је и да је у цивилизацији „тумула“ на подручју Царина код Рисна пронађена и луксузна керамика и петнаест новчића из доба краља Балеоса (или Белаоса, како то име неки изговарају), из династије цара Агрона и Теуте из Рисна, као и новчићи

577 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Dionys.Per.V.1189, Climat. Sext. pars nona. p. 267. Olearius. L. 7. p. 403. Struys Travels, c. 20. p. 222: Међу античким народима сматрало се да је митски Дионизије направио пут Ниса (Nysa) према Индији и да је на том путу правило заштитна утврђења слична оном у Дербенду у Јерменији, које је служило за комуникацију између Црног и Каспијског мора.

578 Pavel Serafim, *Sitovo Inscription*, p. 203, http://www.korenine.si/zborniki/zbornik06/serafimov_sitovo06.pdf

579 Bernd Zich, *Studien zur regionalen und chronologischen Gliederung der nördlichen Aunjetitzer Kultur*, Vorgesch. Forsch. 20, Berlin, 1996.

580 Павле Миљуков, Шарл Сењобос, Луј Езенман, *Историја Русије*, Народна култура, Београд, 1939., Глава 2, Павле Миљуков, „Кратак преглед преисторијске археологије руске земље“: „Највећи број тумула припада бронзаном добу.“ Иако Миљуков тврди да руска археологија још увек није успела да установи тачно порекло словенско-сарматског становништва на тој територији, повезује словенску културу са могилама (тумулима, курганима), и сматра да још увек није утврђена ни њихова временска и просторна повезаност са хиљадама утврђења „городишта“ која су веома ретко била предмет научних истраживања у Русији.

581 F. C. Woudheizen, *The Ethnicity of the Sea Peoples*, Erasmus University, Rotterdam, 2006, p. 116

пореклом из античких грчких градова.⁵⁸² У трговачкој размени су овим старим Србима⁵⁸³ помагали њихова писменост, вештине у занатству и изградњи путева од унутрашњости Балканског полуострва према Јадранском и Егејском мору, све до доласка војних трупа старог Римског царства на те просторе, када су, према савременој историографији, у периоду старог Римског царства на Балканском полуострву ти стари Срби (Трачани, Илири) волшебно „нестали“. Они се од тог периода спомињу у историјским изворима који описују тај период углавном као локални хајдуци, разбојници и устаници („латронес“), који претежно живе у насељима изван римских војних логора, и које такође, а што се често понавља у историјским изворима везаним за припаднике старих српских етнија, као „монахе“ на том подручју спомиње епископ Павлин Нолски у једном свом писму ранохришћанском епископу Никити Ремезијанском из околине Ниша.⁵⁸⁴ Иако је само у Другом светском рату из Србије изнешено око четрдесет вагона са вредним културним благом,⁵⁸⁵ постоје неки сачувани антички и пост-антички примери писмености тог древног народа, као што су, на пример, камена стела звана *Шудиковски Квадар*, пронађена у подножју Бихора у брдима данашње Црне Горе, која садржи натпис са писмом сличним такозваном „винчанском“ писму, те у оближњој Боки Которској плочица из Сушћепана, и *Натпис из Крушевице* код Херцег-Новог, који показују велику старост и архаичност, и на којима је сачувано писмо слично ћирилици, иако се одређени број

582 Д. Обрадовић, „У Подгорици 250 археолошких налазишта“, *Новости*, 10. 08. 2013.

583 Антички писци су тврдили да је Рисан на Јадранској обали био престолница „српског царства цара Агрона“ у трећем веку пре Христа, а да је потомак из његове лозе столовао у Скадру у данашњој Албанији, о томе видети Appian, *Roman History* 10.10; Joannis Zonarae, *Historica Annalium*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: „Domino Aregoni, Sardinianarum regi“.; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874, p. 23

Livius, *Roman History* 44. 31-32; Appian, *Illyrians* 9; Андрија Качић Миошић, Разговор угодни народа словинског Извор <http://dzs.ffzg.hr/popis.htm>

584 Живота Јоцић, Светислав Крстић, Никета из Ремезијане – *Живот и дело ранохришћанског писца и епископа*, Књига 1, стр. 190;194, цит. P. Nolanus, *Carmen*, XVII. 205-225;217-220; 269-272; K. Gamber, I. Bezio.; Saint Ieronim, *Epist.* 0,4. О ратовању Римљана против локалних илирско-трачких Беса видети Appian, III, 1.16

585 Владислав М. Јовановић – Марамбо, *Потрага за изгубљеним благом*, Југоисток, Београд, 2010. (Иако је рукопис књиге био примљен за штампу у Српској академији наука и уметности 1958. године, није био објављен, све до периода између 1974. и 1976. године, када је објављиван у *Зборнику Матице српске за књижевност и језик*.)

знакова не могу препознати као ћирилски знакови.⁵⁸⁶ Такође, у околини Вршца у Банату у данашњој Србији пронађен је Ватински пршљенак за вретено из 1250.-1075. године, са јасно израженим угравираним графемима,⁵⁸⁷ у Јужној Србији постоји неколико камених споменика као што су мегалит из Срдња на планини Јастребац, камен из Вукаље и гробно камење у Шиљеговцу, са словима на њима такође сличним древном винчанском писму, док је у Источној Србији пронађен камен у месту Маргум-Дубравица код Пожаревца из другог-трећег века са знацима сличним ћирилици и глагољници.⁵⁸⁸ Професор Радивоје Пешић је тезу о древности тог старог писма доказао у својој књизи *Винчанско писмо и други граматолошки огледи* (1995.), на основу проучавања и класификације уреза и натписа на керамици из периода винчанске цивилизације, и њиховог упоређивања са феничанским, етрурским, старогрчким, старофригијским лидијским, критским, западносемитским, ћириличним, глагољичним, латинским и линеарним А и Б писмима. Таква теза је добила потврду и 2009. године на једној међународној научној конференцији у Италији, када су јерменски инжењери информационих технологија и графички дизајнери Григориј Вахањан и Вахан Вахањан, у приказу повезаности праисторијских натписа пронађених на стенама на подручју данашње Јерменије и Балканског полуострва, изложили да се, на основу идентичности знакова из периода праисторијске винчанске и праисторијске јерменске цивилизације (стопостотна идентичност утврђена за 27 симбола из раног Винчанског периода, деведесетпостотна идентичност за 37 симбола, а осамдесетпостотна идентичност утврђена за 142 симбола из периода Винчанске цивилизације), у случају тих знакова ради о прототипу Апаран, Протосинајског и такозваног „феничанског“ писма. Ови научници су закључили да идентичност тих знакова из праисторијске винчанске и јерменске цивилизације сведочи о постојању међукултурних

586 Живојин Андрејић, „Свети знаци“, Митолошки зборник, Центра за митолошке студије Србије, Рача, 2000., стр. 77-114.

587 Milutin Garašanin, „Vatinska grupa“, u Praistorija jugoslavenskih zemalja IV. Bronzано doba, ur. Alojz Benac, Centar za balkanološka ispitivanja. Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1983., 509; T. LXXIV, 2, 2a; Radivoje Pešić, Optužujem čutanje. Zavera poricanja. Kako pomoći Evropi, Radivoje Pešić, Vinčansko pismo i drugi gramatološki ogledi

588 „Маргумски натпис“, <http://www.dijaspora.ch/sr/main/mostovi/zanimljivosti/margumskinatpis-print>

комуникацијских веза и размене идеја и знања становништва на том широком подручју још од времена праисторије,⁵⁸⁹ што је потврдио и филолог Стивен Гајд тврђом да су Египћани преузели тек касније у историји изворно пиктографско писмо Трачана пронађено у налазишту Градешница, Караново из петог миленијума пре Христа у данашњој Бугарској, да су они затим прилагодили то писмо и употребљавали га у модификованој стилизованој хијероглифској форми.⁵⁹⁰

Будући да је након Великог потопа, приликом изградње првих праисторијских насеља и стварања првих друштвених институција и система „јавне управе“ у таквим насељима, као и приликом трговине међу првим преживелим људским заједницама, било потребно да се њихови односи регулишу законима, „људе са Истока“ из Скитије су Херодот и Страбон називали „најправеднијим људима на земљи“ („dichaiotatoian-thropoi“⁵⁹¹), „људима који практикују правду“ („cultores justissimi“⁵⁹²), односно „Дакиои“ („праведним и мудрим људима са Истока“⁵⁹³). Потомцима ових Скита, односно према *Старом завету* „децом источне земље“ били су сматрани Пелазги,

589 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

590 Stephen Guide, *The Thracian Script Decoded*, I, Institute of Transcendent Science, Sofia, 2006, pp. 129-130, 133

591 Homer, *Iliad*, 13.5. 6: „Меи, Скити и Аби су били Пелазги из северних крајева Тракије и били су најправеднији људи на земљи“. Такође обратити пажу да су древни Хелени Пелазге Хиперборејце под вођством Хипербореоса, сина Пелазга, моћног краља и патријарха читавог народа Пелазга, звали „cultores justissimi“ („људи који практикују правду“.

592 Fragmenta Hist. graec. I. 58. fragm. 96, Pindar’s scholiast, Olymp.III.2; Fragmenta Hist. graec I. 58. 96; 2.387.

593 Alexander Riese, *Geographi latini minores*, Neilbronnae, Henninger, p.10 (No. 8): „Дакија Гетика, са истока од Сарматије и реке Висле и реке Дунав“. Међутим, за неке античке писце исток је означавао Скитију (Сарматију), а за неке је исток означавао шире подручје Леванта и Азије. О томе видети: Humphridus Prideaux, *Marmora oxoniensia, ex Arundellianis*, e Theatro Sheldoniano, Oxonii, 1676, p. 103: Кадмо је дошао Грцима „са Истока.“ Као синоним за исток се употребљавао и Левант, али и исток у правцу Азије. Lazarus Benmohel, *Epea Pteroenta.-Conveying Revelations of the Past*, Dublin, University Press, M. H. Gill, 1860., Dublin, p. 1: Aestii, Aest-yi што значи „исток“ на немачком језику; „аест“-„исток“; Плинијеви Гутони, Готи, Гудони, Гети су „људи са Истока“ (цит. С.Н.р.167), p. 26: “Chali” koji su ziveli na reci Halyn su bili “granicari”, odnosno Chal-yb-es.!, p. 24/ Carini su deo od Aestii, str. 20 / Boii, dok str .62 Asphalios је према Макробију clxiii је од As*Aestii I phalos / plodnost, p. 32. Такође видети како је Кадмо био називан „са истока“ односно, „Восток“, „Хермес“, „Тирас“ и отац Јустинијана Петар Сарбатиус Јустинијан за којег је забележено да се звао „Исток“) су превођени као „са Истока“ (“ab Orientem“).

Феничани и Дардани, односно Маги или Меди, како су још били називани, као потомци Мадаја, сина Нојевог сина Јафета. Тако је у *Старом завету* било записано: „Соломонова мудрост је била већа од мудрости све деце у источној земљи, и од све мудрости Египта, јер он је био мудрији од свих људи; од Етана Езрахита, и од Хемана, и од Калкола, и Дарде, синова Махола; и о његовој слави се причало у свим народима.“⁵⁹⁴ Због промене писања такозваног „феничанског“ писма у грчко писмо, ти људи, као синови древног митског Дардануса („славног Ноја“) називани и „Дардани“, су у историјским изворима раније били записивани као Трачани, будући да је историчар Стефан Византски тврдио да је ранији етноним за Дардане био Теукри, односно Токари, што би према историчарима Јосифу, Бошару и Капелусу било „Трачани“ („Рашани“). Та тврдња историчара Стефана Византског се уклапа у опис, из античког Лукијановог епа *Токарис*, једног „скитског философа и правника Токариса који је преносио писменост и знања Атињанима у атинској Академији“, ⁵⁹⁵ много пре него што је то радио правник Солон у шестом веку пре Христа. Заправо, у опису Лукијановог епског јунака скитског мислиоца, философа и правника Токариса је био описан митски јунак Кадмо („Кадмус“, „Академус“), мислилац који је основао атинску Академију, саградио прва насеља на Балканском полуострву и подучио његове локалне становнике употреби писма, и стварању и поштовању првих друштвених институција на том подручју. Касније у историји као владаре из народа Дардана антички и постантички историчари су приказивали цара Александра Великог,⁵⁹⁶ цара

594 *Old Testament*, 1 Kings 21; 1 Kings 4: 30-31. Према неким тумачењима *Старог Завета* (цит. В. Ј. Е. Van Noort, *Contradicting Bible Contradictions*, “Who was Heman’s father?“, May 22, 2012, <http://www.contradictingbiblecontradictions.com/?p=1526>) према оригиналном читању Старог завета превод реч по реч гласи: „Етан Езрахит и Хеман и Калкол и Дарда, синови Махола“. По томе произлази да су Етан и Хеман синови Кишија и Јоела, а Калкол и Дарда синови Махола. (Махол је живео око 1000. година пре Христа, а Калкос и Дарда око 970. године пре Христа). John Campbell, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson & Co., Toronto, 1890, p. 114: По мајчиној страни потомци Махола (Махалах) су били Зимрити, а име њиховог претка Зимран на корену хебрејског језика „замар“ значи „певати“, док на галском језику то име је „амра, амран“ и значи „поема или песма“. Ови Зимри, Сумерци или Амрани су били Хомеронди, који су живели на острву Киос, али такође и у Смирни, граду Кимера.

595 Лукијан, *Токарис* 1

596 Marcus Junianus Justinus, Pompeius Trogus, *Chronologia Iustiniana*, I. L. Gleditschii & M. G. Weidmanni, Lipsiae, 1715, p. 318, cit. lib. XXIV. Cap. IV., 8-40> Alexander, Dardanus rex.

Управду – Јустинијана из „дарданске династије Истока“,⁵⁹⁷ а затим и принца Да(р)диана или „господара мора“ из Мингрелије у Колхису,⁵⁹⁸ у подручју у којем су цареви из црноморске Митридат династије тврдили за себе да су били наследници трона митског цара Ејета.⁵⁹⁹ Средњовековни историчари су у својим историјским изворима називали и зачетника српске средњовековне династије Немањића Стефана Немању, кнеза Лазара Хребељановића и деспота Ђурађа Бранковића, „владарима српских Трибала и Дардана“.⁶⁰⁰ С друге стране, осим што се у *Старом завету*⁶⁰¹ име Дарда спомиње у вези са острвом Самотракија у Егејском мору, чији становници, према античким песницима „нису говорили грчким језиком“⁶⁰² име Дардан се поистовећивало и са Нојем као „Дар-да-Нус“-ом („славним Нојем“) и са старим паганским божанством воде, жита и плодности Дагоном, односно са Нептуном⁶⁰³ као „господарем Нојеве Арке“.⁶⁰⁴ За Дагона, односно Нептуна, су средњовековни српски историјски извори тврдили да је био паганско божанство прехришћанских Срба,⁶⁰⁵ те да је „припадао народу митског јунака Дардана који је био оженио кћерку краља Теукра и након тога владао Тројом.“⁶⁰⁶

С друге стране, Херодот и Страбон су писали о Лужанима, Семнонима и Кимерима који су живели од севера до Црног мора и Анадолије.⁶⁰⁷ Њихови цареви су били називани „раца“,

597 Theophilus Abbas, *Justiniani Vita* 5

598 Conrad Malte-Brun, *Universal Geography: Or A Description of All Parts of the World*, Vol. 1, Anthony Finley, Philadelphia, 1827, p. 304

599 Luis Ballesteros-Pastor, A. Alvarez-Ossorio, "Las Fronteras de la Colquide: espacio mitico y realidad geografica en el sur del Ponto Euxino", *OTerr* 7, 2011, pp. 3-11

600 Ludovik Tuberon Crijevic, *Commentariorum de rebus, Libri Vndecim*, Francovrti, Claudij Marrij, Ioannis Aubrij, 1603, „De Temporib. Svis Lib. V“, p. 113> „Georgius Triballorum ac Dardanorum Rex, Stephani Nemagnae successor sere vltimus, regno a Turcis pulsus“; Index: Lazarus Despotes, Dardanorum rex

601 *Old Testament* 1 Kings 21; 1 Kings 4: 30-31.

602 Schol. in Apoll. Argon, lib. i. ver. 916 - Diod. Bibl. lib. V. p. 322

603 P. Virgilii Maronis, *Opera interpretatione et notis illustravit ...*, Том 2, p. 382, cit. цит. Aenides, 6, 65 „Gloria Dardaniae“, „Neptunus de Dardania gente & Teucris“

604 Phorn. de Nat. Deor. cap. 35; Cic. de Nat. Deor. lib. iii. cap. 17.

605 Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov...vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794

606 Apollod. iii. 12, i.

607 Херодот 1.4; Dr. Wojciech Ketrzynski. *Die Lygier*, Posen, Verlag von M. Leitgeber, 1868, P. 121: P. 121: Име „Луги“ је словенског порекла (Лонди, Лугионес, Логионес; Леги, Лингае, цит. Птолемеј, Линген који су били становници богатих ливада и шума у области река Одра

као и краљ Минос са острва Крит, чији натпис на једној табли на линеарном А писму гласи „mwi-nu go-ja“ (краљ Минос).⁶⁰⁸ О сличности са предањем о философима и аскетама Скитима који су пренели своја знања и вештине древним Грцима говоре и чињенице да је филолог Ибер Ламарл сматрао да је име краља Миноса („mwi-nu“) значајно на санскрит језику „аскета“ (санскрит – „муни“), што се уклапало и са митом да је краљ Минос неко време живео у пећинама на острву Криту.⁶⁰⁹ За краља Миноса се сматрало да је био први човек који је основао морнарицу,⁶¹⁰ а такође је према миту Аргос, члан Аргивске царске куће је направио брод према упутствима Атине.⁶¹¹ Кадмо је био приказиван и као етиопијски (феничански) цар Кефеј или Каноус,⁶¹² син Агенора, отац Андромеде коју је спасио његов зет Персеј,⁶¹³ са којим се касније повезивало име трачког краља Адраста из краљевске династије Аргоса.⁶¹⁴

Ту се разазнаје и „питагорејска“ веза, коју је доказао научник Васил Дрој, фигура „Мислиоца“ и његове супруге из насеља Чернавода крај Добруђе у данашњој Румунији са Кеопсовом пирамидом на северу Африке и са митовима који су говорили о томе,⁶¹⁵ јер је према античким писцима математичар Питагора боравио и на северу и на острву Криту и у Делфима, када је преносио прва паганска учења која су у себи садржала мешавину религиозног и аскетског учења под утицајем Орфичких и Критских мистерија.⁶¹⁶ И грчки и персијски извори сведоче да су у персијској престолници

и Висла). *Исто дело*, стр. 143: Назив „Семнон“ етимолошки значи „земљанин“, „господин“, „племенит“, Семнони су најплеменитији - „nobilissimi“.; Andreas Schroeder, *Conspectus Chorographicus Insigniorum Locorum Geographia Veterum Populorum, Sundiae, sumtibus Guilielmi Trinii, MDCCCXXXI*. (1831) p. 58: Историчар Шредер Луге ложира у области река Елба и Висла.

608 Hubert La Marle, *Linéaire A : la première écriture syllabique de Crete*, Geuthner, Paris, 4 volumes, 1997-99, цит. La Marle 1997, p. 99

609 Hubert La Marle, *Linéaire A : la première écriture syllabique de Crete*, Geuthner, Paris, 4 volumes, 1997-99, цит. La Marle 1997, p. 99

610 Тукидид, *Историја Peloponeskog rata* 1.4; *Scholia on Euripides, Orestes*, 54).

611 Apollonius Rhodius[*Argonautica* 1. 112; 1. 226; John Tzetzes on Lycophron 883

612 Hyginus *Astr* 2.32; Manilius 1.216-8; Strabo 17.1.17]

613 Ov. M. 4, 738; 5, 12; Hyg. Fab. 64

614 Wiliam Smith; Charles Anthon (Ed.), *A New Classical Dictionary of Greek and Roma Biography, Mythology and Geography*, Harper & Brothers, New York, 1884, p. 13: Син Меропса се зове Адраст, а тако се зове и син фригијског краља Гордијана Адраст (Асиапо.-тог, Астјар).

615 Vasile Droj, „The Hamangia Thinker - Key of the Archaic Civilizations“, *Migration & Diffusion*, Vol. 6, Issue Number 22, 2005

616 Porphyry, *Vit. Pyth.* 41; Diogenes Laërtius, 8. 3

Персепоље (Персеполис) били активни многи такозвани Грци физичари, научници и уметници који су били чланови високог персијског друштва,⁶¹⁷ што сведочи о мешању различитих култура у том подручју.⁶¹⁸ У те Грке спадају и Херодот и Хекатеј који су написали своје *Историје* на основу извештаја Скилакса којег су Персијци унајмили да плови према Индији 517. године пре Христа, тако да је Херодот у четвртој књизи своје *Историје*, спомињући путовање Скилакса, писао да је „цар Дарије покорио индијске земље и користио њихово море”⁶¹⁹ и описивао је аскетску праксу људи у Индији који „нису убијали, нису садили, нису живели у кућама.”⁶²⁰

Трговина житом и осталим производима од Атине до Саиса у Египту од стране „људи мора“ или „људи изнад мора“, између осталог, објашњава зашто су сарматско и винчанско писмо били идентични,⁶²¹ односно сличност ових писама са критским писмом.⁶²² Управо пелашким писмом написан је монограм божанства Доматрос који од Пеласта преузимају Крићани пре осамнаестог века пре Христа. С друге стране, присуство скитских (словенских) аскета на југу Балканског полуострва, у Анадолији и на северу Африке, као што се види из примера трачког народа под владавином династије Котиса, односно митског трачког Ликурга који је из Тракије довео народ у Египат на север Африке,⁶²³ објашњава мишљење филолофа Хајнриха Кунстмана и неких других филолога да се етноним Иљмени новгородских Словена (Руса), односно Илира, Алуанка, илирских Лабеата, може повезати са етнонимом „Иловати“ („иловача“), „Ловати“, „Лабеати“, Илири и Балти на Балканском полуострву, који такође сматра да Балта, Волота, Ловат и Лим имају једно те исто значење

617 M.A. Dandamaev; V.G. Lukonin, *The Culture and Social Institutions of Ancient Iran*. Translated by Philip L. Kohl. Cambridge: Cambridge University Press, 1989, p. 294

618 Dandamaev, M.A., and V.G. Lukonin. 1989. *The Culture and Social Institutions of Ancient Iran*. Translated by Philip L. Kohl. Cambridge: Cambridge University Press, 292-93.

619 Херодот, 4.44.

620 Херодот, 3.100.

621 R. Pesić, *Optužujem ćutanjem*, str. 41:

622 Радивоје Пешић, Винчанско писмо, Пешић и синови, 1955.)

623 Нонус је у Дионизијази у књизи 20 написао да је краљ Ликург повео Дионизија и његове следбенике у „црвено море“, ерутхраиос, што значи „ред“, Рудра – божанство у Индији црвено, љуто, борбено, Херодот у 1.180, 2.11, 4.42 употребљава израз Еритрен Таласан за Црвено море, недалеко од Египта, у које се улива река Еуфрат и одакле су „људи мора“ испловљавали у разне светске луке.

„од блата, од земље“. То упућује на још један изнимно древни етноним за старе Србе и Словене „Земљани“, „Семнони“ („од земље“), али у ширем интердисциплинарном кључу то упућује и на старословенскоиндијски етноним Баираги – „Варјаги“,⁶²⁴ касније погрешно повезиван са етнонимом Викинзи,⁶²⁵ који се односио на старословенске „праведне“ аскете, спомињане у делима Страбона, Хомера, Плинија и Херодота. Те аскете Бајраги су били преци данашњих Јата у Индији и Руса и осталих Словена и живели су аскетски под водством својих краљева Муни („Минос“) „аскета“ на северу Азије и Европе и о њима је древни Питагора проширио знања по читавом Балканском полуострву и источном Медитерану.⁶²⁶ Такозвани „Скити Аскети“ или „баираги“, односно орфејски „шамани“, касније названи „варјаги“, нису имали везе са дионисијским шаманством и оргијама и баханалијама, карактеристичним за „јужне крајеве“, него се њихов назив односио на „самовање“, „тиховање“ и „аскетство“ у правом смислу те речи, јер, како је писао историчар Херодот, „Скити нису волели јужњачке обичаје као што су биле баханалије.“⁶²⁷

Артефакти као што су „Туровићева игла“, Дупљајска колица, „Мислилац“ и „Кличевачки идол“ такође и објашњавају зашто су антички писци митског хероја Кадма називали изворно

624 Geo Pitarino, „L'Europa dal particolarismo medievale e dall'Impero feudale agli orizzonti aperti“, *Chemins d'Outre-Mer: Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, (Ed. by Damien Coulon et al), *Byzantina Sorbonensia* 20, Éditions de la Sorbonne, Paris, 2004, p. p. 711-722: „variaga di Kiev“

625 Theophili Sigefridi Bayeri, *Opuscula ad historiam antiquam*, Io. Iac. Curt. Halae, 1770, p. 355; Theophilus Siegfried Bayer, *De Varagis*, IV, Comment. Academ. Scient. Petropolitanae 1755; John H. Lind, „Christianity on the Move: The Role of the Varangians in Rus and Scandinavia“, *Byzantium and the Viking World*, Uppsala Universitet, Ed. 2016, p. 410, cit. EB; Shepard 2010; Jackson 2010; Lind 2013, 358-5: Као историчари Љутпранд Тициенсис или Грегорије Малатиенсис, који су објашњавали да се етноним „Варјаги“ односио на „људе са севера“, „хипербореје“ („regna gentium borealium recensens, in is etima ponit Rus“, „Нордман“) „које су Грци називали Руси“, тако и историчар Џон Линд, иако се ограђује због чињенице да је изгубљена важна старија верзија преписа новгородске Прве историјске хронике и да је назив „Варанги“ претрпио семантичке промене, тврди да је у доба Константинопољског царства етноним Варанги („Варјазии“) најмање означавао Скандинавце англосаксонског порекла.

626 Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996, p. 168; R. Radunovic, „O nazivima Skadarskog jezera“, u: 4. Jugoslav. onomast. konfer. 1981, 151 ff. p. 170, cit. Semenov, I, 532; II, 78, Kunstmann 1985. О томе такође видети и Херодот 1.4; 4.93; Хомер, Илијада 13.6; Страбо, Географија 1.7.3.8-9; Плиније, Историја 4.26.11

627 Херодот, *Историја*, 4.79; Евгений Кагаров, Шаманство и явления экстаза в греческой и римской религии, Изв. Академии Наук СССР, Отд. общественных наук, Серия 7. No 5, 1934., стр. 387-401

не само „Акадмус“ („Академус“) у значењу „Мислиоц“⁶²⁸, него и као „Кедем“ (сем. „qedhemah“ - „Исток“, „онај који долази са Истока“, „Ејет“ (Есет, East“) или „аб Ориентем“.⁶²⁹ У том смислу возач Дупљајских колица је персонификација паганског божанства сунца и ветра Хипербореја или Кадма, за којег се, између осталог, сматрало да је измислио производњу и обраду злата на планини Пангеус и први лечио људе помоћу знања о минералима.⁶³⁰ Тадашњи металурзи Срби Трибали су, како показују симболи божанстава у које су веровали на фигурама које су правили, веровали у ведска божанства на Балканском полуострву, баш као и њихови тадашњи савременици у Анадолији, чији „праведни цар“ Мида је био познат по томе што је први усточио царски трон правде у скитском пророчишту у Делфима⁶³¹ и „све што би додирнуо претварао у злато“,⁶³² што је у симболизму античких људи значило да је цар Мида „праведно владао“.⁶³³ Због мита о поклону трона правде Делфима и „златном додиру“ праведног цара Миде настало је и мит да је цар Мида био судија Аполону и Пану у њиховом такмичењу у свирању фруле, када је након што је цар Мида доделио награду Пану, Аполон цару Миди дао „магареће уши“, као и мит да се цар Мида окупао у реци Пактолус и онда је она постала златна и била названа „Хрисорос“ („Златни ток“).⁶³⁴ Заједничка веровања о лечењу људи помоћу сунчеве светлости и минерала у Срба Трибала са Балканског становништва и праисторијског становништва Анадолије могу да објасне зашто су песници Филостратус и Аполонијус са Родоса сматрали

628 Jacov Bryant, *A New System in Ancient Mythology*, pp. 451-452, cit. Diog Laertius, 1.3.6, Hornius, 1.7.c3, Suida, 1135: „Academia a Cadmo nomen accepit, non ab Ecademo.“ *Исмо*, pp. 155-156, cit. Hoffman – Academia. Hornius. Hist. Philos. 1.7.

629 George Cox, *An Introduction of teh Science of Comparative Mythology and Folklore*, 1883, p. 67: „Кадмо једноставно значи „Исток“ на семитском језику („qedhemah“ - „Кедем“, „исток“).

630 О пореклу енглеске речи „east“ за Исток, што може да наведе на повезивање митских хероја Кадма и Аетеса („Аести“), „Етес“, „Еаст“ односно речи „Исток“ на српском језику, видети Lazarus Benmohel, *Ереа Птекоента: Conveying Revelations of the Past*, at the University Press, M. H. Gill, Dublin, 1860., p. 1: „Aestii“, односно Плинијеви Гутони са севера Европе или Хиперборејци, називани су „људи са истока“.

631 Херодот, *Историја* 1,14

632 I. Marazov, *Mythology of the Gold*, Sofia 1994; J. S. Morrison, R. T. Williams, *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University Press, 1958, p. 7; 29

633 Mark Henderson Munn, *The Mother of the Gods, Athens and the Tyranny of Asia: A Study in Sovereignty in Ancient Religions*, Berkeley University of California Press, 2006

634 Stephen M. Trzaskoma et al, (Ed./Transl.) *Anthology of Classical Myth: Primary Sources in Translation*, Hackett Publishing Company, 2004, p. 273, cit. Hyginus

истим народом људе који су живели на обалама реке Дунав и Црног мора и људе који су живели на обали реке Кистрос у Ликији у Малој Азији.⁶³⁵

Концепт „праведне владавине“ Скита описаних у такозваним грчким античким митовима, односно концепт „праведне владавине“ Кадмових металурга „*saqlabi*“⁶³⁶ (Словена⁶³⁷ из Колхиса), био је прослављен у митовима о Аргонаутима и „праведним краљевима“⁶³⁸ и у миту о краљу Миди који је „све што је дотицао претварао у злато“,⁶³⁹ односно „праведно владао“.⁶⁴⁰ Антички историчар Плиније је записао веровање људи од давних времена да су Мези (названи касније и Бугарима) и Тројанци били први људи који су измислили судове правде.⁶⁴¹ С друге стране, у древном епу *Падма Пурана* описано је како су потомци Јафета, најстаријег сина од Ноја (односно Јапети, најстарији син од краљевског патријарха Сатјаврата у том епу) населили сав географски простор северно од снежног планинског ланца Хималаја, „од мора до мора“, у чији један део су припадале кавкаске планине,⁶⁴² и да су они тамо „као „Господари света“ направили „суд правде“.“⁶⁴³ Један карактеристичан доказ таквих древних историјских извора да су стари Срби (стари Словени) традиционално имали своје „судове правде“ од севера Азије и Европе до севера Африке, је и један њихов „суд правде на Балканском полуострву - камени споменик Шудиковски квадар⁶⁴⁴ код Берана на

635 Philostratus the Elder, *Imagines* 1. 1; Apollonius Rhodes, *Argonautica* 4. 811

636 „Saqualibi“, arab. „chalyb“, gr.Χάλυβη: Homer, *Iliad*, 2.856-857; Strabo 10.3.19-22; 14.2.7

637 Ibn al-Faqih Mukhtasar Kitab al-Buldan; al-Istakhri's manuscript copy of Kitab al-masalik wa-al-mamalik MS copy dated 1325, Iran Bastan Museum, Tehran. Ref. MS.3515, ff. 3a-2b. Saqaliba [„Land of the Slavs“]; Ibn Fadlan („Manuscripts on the Slavs“ – „Baris as-Saqlabi“) in Z. Togan, *Ibn Fadlan's Relsebericht*, Leipzig, 1939,(Arabian script), b 3.

638 Херодот, 1,14

639 I. Marazov, *Mythology of the Gold*, Sofia 1994; Marasov, *Mythology*, J. S. Morrison, R. T. Williams, Greek Oared Ships 900-322 BC, Cambridge University Press, 1958, p. 7; 29

640 Mark Henderson Munn, *The Mother of the Gods*, Athens and the Tyranny of Asia: A Study in Sovereignty in Ancient Religions, Berkley University of California Press, 2006

641 Плиније, *Историја* 7.206

642 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.)

643 Исто, cit. F. Wilford on Chron. of Hind., As. Res. v. 260

644 Предантички камени Шудиковски Квадар који се налази у подножју Бихора је пример једног од првих „судова правде“ и на њему се налази натпис сличан Винчанском писму и анаграму владара Крума из старословенског племена „праведних“ Дуљеба. О томе видети Бучић Губеринић, *Бихор и Билећа*, Беране, 2002.; Ћ. Сп. Радојичић, *Шудиковскизнаци*, Питања

подручју данашње Црне Горе. Тај „суд правде“ је један од материјалних доказа – повезница са древном митологијом, према којој је градове Рисан, Улцињ и Будву у данашњој Црној Гори, уз још неке градове на Балканском полуострву, саградио балканско-анадолијско-црноморски херој Кадмо.⁶⁴⁵ Према многим античким писцима, Велики потоп се догодио у доба када је цивилизација Атлантиђана, о којима Олтенија у данашњој Румунији носи сећање својим топонимом, постала декадентна, тако да су преживели Титани митологију везану за планину Олимп из данашње Румуније пренели у планину Олимп у данашњу Грчку. Тако су и Дардан и његов брат Јасон били из грчке Аркадије, где су стигли следећи Атласа. Након Великог потопа преживели људи који су живели на планинама, које су после тога постале острва, поделили су се у две групе, једна група је остала у Аркадији, а друга је отишла на острво Самотракија, названо „Голубица“ према Нојевој барци, те су Дардан и његови људи због оскудице у животним условима отишли у Анадолију.⁶⁴⁶ Сматра се да је име Доданим, као што гласи и назив древног скитског храма у Додони у данашњој Грчкој,⁶⁴⁷ идентично са етнонимом Дардани, који су се у време просперитетне владавине Давида и Соломона налазили у Илирикуму и у Троји.⁶⁴⁸ Песник Хомер је у легендама о Троји⁶⁴⁹ назвао сина Дардана Ерит(ре)јем, односно Посејдоном Илијусом који је имао три хиљаде мула и изумео узгајање коња и саградио зидове Троје,⁶⁵⁰ а историчар Стефан Византијски је писао да су Дардани из Троје пре тог етнонима били називани Теукри,⁶⁵¹ што је, према историчару Џејмсу Хјуиту био

књижевности и језика, књига V, св. 1, 1953; Далибор Дрекић,, Шудиковски квадар – мистерија писма код Берана“, <http://www.rasen.rs/2016/10/sudikovski-kvadar-misterija-pisma-kod-berana/#.WciDN9bTSM8>

645 Plinius, *Историја*, III, 22

646 Dionysius of Halicarnassus, 1.61–62

647 Homer, *Iliad*, 10. 5. 429; Aeschylus, *Suppliant Women*, Hesiod, *Fragments*, Homer, *Odyssey*, Dionysius of Halikarnassus, 1. 18

648 Old Testament, “Judges” 1. 27, 28; Pierre Henri Larcher, *Larcher’s Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, Том 2

649 Homer, *Iliad* 20.215-222; Apollodorus 3.12.1-2; Diodorus Siculus 5.48.2-3; Према Хомеру, Аполодору и Диодору Сицилијском Тројанска краљевска кућа је била пореклом од Дардануса.

650 Pierre Henri Larcher, *Larcher’s Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, Том 2, John R. Priestley, London, 1829, pp. 362-363, cit. Homer, *Iliad* 219

651 Stephanus Byzantinus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, *Peri poleōn Stephanus De*

синоним за етноним „Токари“ у средњој Азији, Анадолији и на Блиском истоку.⁶⁵² Компаративна анализа хронологије њихових насељавања по Азији и балканско-црноморско-кавказском географском басену говори да је у доба Римског царства тај етноним „Токари“ био други назив за „црвенокосе и плавооке“ старе Словене, односно, антички писци су таквим атрибутима описивали трговце свилом и другим производима од Кине и Индије до Римског царства.⁶⁵³ Историчар Џон Пристли изричито назива Трачане Дарданима, односно црвеним „Еритрејима“ из династије црноморскобалканских владара Котиса, Парисада и Барисада, који су трговали житом између Атине на југу Балканског полуострва, Саиса у Египту и Црвеног мора, чији је један део народа живео у Египту и због којих су „временом људи почели да сматрају Нептуна Египћанином“.⁶⁵⁴ Другим речима, трачки трговци из династије Котиса Митритада на северу Африке и Блиском истоку су стари Словени, односно Срби које историчар Јован Рајић лоцира на северу Африке и Блиском истоку као пагански народ који је славио Нептуна, другим речима, антропоморфно паганско божанство мора, жита и плодности Дагона, и ти стари Срби су преци цара Филипа Првог „Арабљанина“ из династије Кедрати-(Кедарити, Квадрати)-Аталиди. Синоним „Дагон“ за Јафета објашњава и реченице из српског *Карловачког родослова* из петнаестог века, које се односе на породичну линију српског-ромејског цара из босфорско-црноморске династије Митритад-Фарнак, оличену у Рамсадису и цару Ликинију, познатом у светској историографији као савладару цара Константина Великог: „Глагољут истина списатељи јако Лики(ни)ју Србину бити родом, Јелину модрованијем и сва Србска идолу служаше Дагону“, и „от суду и Дагони и Даки именујет се: от Сера же Србље.“⁶⁵⁵

---

urbibus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus, Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge, 1678, “Dardanos”

652 James Francis Katherinus Hewitt., *History and chronology of the myth-making age*, London [etc.] J. Parker and Co., 1901, p. 194

653 Pliny, *Naturalis Historia*, 6. 88; Ammianus Marcellinus, *Roman History*, Book XXXI. II. 21; Gregory of Nyssa. *Against Eunomius*, 2. 12

654 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, John R. Priestley, London, 1829, p. 479

655 Љубомир Стојановић, *Сшари српски родослови и лешојиси*, Српска краљевска академија, Сремски Карловци, 1927.

Постоји много примера хомонимије између такозваних Трачана-Дардана и азијских „Мигдона“, о чему говоре имена градова у Анадолији дата према именима трачких паганских божанстава,⁶⁵⁶ или чињеница да је славни анадолијски („фригијски“) цар Мида био религиозни ученик трачког Орфеја, као и чињеница да су Грци преузели имена „Олимпус“ и „Марсјас“ из „Фригије“.⁶⁵⁷ Анадолијски цар Мида је поклатио краљевски „суд правде“ скитским Делфима у данашњој Грчкој,⁶⁵⁸ а наследници Орестеја, наследника чувеног цара Агамемнона у Грчкој били су „Спарти и Ахајци“, за које је записано да су консултовали светилиште са судом правде краља Миде у Делфима.⁶⁵⁹ Ту се распознаје повезница између северних старих Срба Хиперборејаца и тадашњих Грка, односно распознаје се мит о Хиперборејцима који су са севера долазили на острво Делос и остала острва у Егејском мору и тамо подигли храмове паганским божанствима за које су веровали да деле правду и одређују судбину људима.⁶⁶⁰ Један од познатих важних средишта древне прасловенске (винчанско-трипољске, трачанске) митологије о богињама правде и мудрости и њиховим следбеницама богињама судбине „Суђајама“ (Хораи, Мојре) била је Аркадија у данашњој Грчкој.⁶⁶¹ За паганску старосрпску (трачку)⁶⁶² богињу правде и закона Дику (Дике),⁶⁶³ се сматрало да је била кћерка Зевса и његове супруге богиња мудрости Темис, која је такође имала

656 Strabo, 10.470; 12.576; Strabo, 12.566

657 George Grote *A History of Greece*, pp. 210-287

658 Херодот, 1,14: Гордијев син Мида је поклатио паганском светилишту у Делфима краљевски трон са којег је делио правду.

659 George Grote *A History of Greece*, 2, Cambridge University Press, 2010, p. 28, cit. Pindar, Nemes, 11,43, Herodot 1.68, Pausanius 5.4.2; George Grote *A History of Greece*, Harper & Brothers, New York, 1849

660 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin of the Greeks*, p. 112, cit. Stephanus of Byzantium, Nicanor. *Isto*, p. 112, cit. Claudian, Stilich, 3.253: Песник Клаудијан је за девојке са острва Делоса говорио да су „из Скитије.“

661 Pausanias, *Description of Greece* 8. 31. 1: „У Мегалополису у Аркадији су се славиле Деметра и Персефоне, Пан са фрлом и Аполон који је свирао харфу и било је написано да су они међу првим боговима.“

662 О трачким Орфејевим праведним људима видети Orpheus, *Argon*. v. 1079, v. 1136, v. 1062 seqq, Homer, *Odyss*. X. 97, Hesiodus, *Opera et dies*, v. 566, Dionysius, *Descr. orb*. v. 298.

663 *Bacchylides*, 15: „Сви људи су слободни да се обратe непоколебљивој Дике („Правди“), која слави Еуномију („добар поредак“) и мудру Темис („праведни поредак“).

и карактерна својства још једне богиње мудрости Атине (Минерве, Менесве).⁶⁶⁴

Извориште концепта правде, и атрибут „праведни“ а за владаре старих Срба (старих Трачана, старих Словена), који су били сматрани и називани „аскетама“, „светима“ и „узвишенима“ од тадашњег подручја данашње Грчке до тадашњег подручја данашње Индије, разазнаје се у древној словенској митологији о паганским божанствима судбине и правде Перуну-Зевсу-Јупитеру-Тешубу, Дики и словенским паганским богињама „Суђајама“ које су према веровању праисторијских људи „судиле“, односно одређивали судбину деце у тренутку њиховог рођења. Такође се извориште праисторијског изворишта концепта правде може распознати и у географско-историјском лоцирању древних словенских аскета. Још у време Хомера употребљаван је корен једног истог израза у различитом обележавању концепта праведности, па је тако Хомер писао о Пелазгима из северног дела Тракије, Мезима, Скитима и Абима да су били „најправеднији људи на земљи“ („*dichaiotatōianthropoi*“).⁶⁶⁵ За овај народ Страбон је тврдио да је био, уз изузетке неких ратнички расположених племена међу њима, врло честит, богобојажљив и правдољубив народ, и да је међу њима било људи који живе у великим заједницама и све деле међу собом, али и оних који се одвајају од људи, живе монашким животом, посте⁶⁶⁶ и уздржавају се од световног живота.⁶⁶⁷ Страбон је такође записао да су по менталитету припадници овог народа били искрени, благи и правдољубиви,⁶⁶⁸ као и да су Грци који су живели пре његовог времена високо вредновали ове „древне „Ските“, и да су поготово скитски „номади“ („расијани“), који су живели удаљени од других народа, били према проширеном веровању „најправеднији од свих њих“, док је Херодот истицао Гете као најправедније и најхрабрије племе међу тим праведним Скитима (Трачанима).⁶⁶⁹

664 Бакалдес, 15. (О Минерви (Атини) и Кадму видети Hesych. The Scholiast: upon Eschylus; Schol. in Sept. adv. Theb. ver. 169; Tzet. in Lycoph. ver. L225)

665 Homer, *Iliad*, 13.5. 6

666 Strabo, *Geography* 7.3.3; 7.3.4; 7.3.5; 7.3.9

667 Исто, 7.3.3.

668 Исто, 7.3.8

669 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, pp. 507-508, cit.

С друге стране, назив везан за прасловенске аскете у различитим светским изворима „баираги“, записиван и „вираги“ и „ваираги“ у појединим историјским изворима, у почетку је био назив за секту Ваишнавита из јужне Индије, а затим се проширио по северу Индије у доба Рамананда за којег неки сматрају да је био први аскета „бараг“ или „вираг“.⁶⁷⁰ Тако су ова племена Јафетових потомака, такозвани „Ахаји, Дорци, Баираги или Пелазги“, записивани у источном Медитерану и као Дардани, Меди и Маги, живели од азијског континента према јужној обали Медитерана све до Газе, а према сведочењима асирских владара, управо са морских обала данашњих држава Сирије и Палестине дошли су Маги као потомци старозаветних Јафетоваца, Рама и Екера, и населили подручје источно од реке Тигрис, и као и брахми у Индији били су припадници водеће свештеничке касте у тамошњим друштвима.⁶⁷¹ Ове „Ахајце“ са Балканског полуострва Египћани су у њиховим историјским хроникама које се односе на период владавине Рамзеса Другог 1288. године пре Христа записивали на својим споменицима као „Акаиваша“.⁶⁷² У античким митовима и на античким вазама митски јунак Одисеј, приказиван са тамном таласастом косом и брадом, је такође записан као „Ахајац“ са Балканског

Strabo, Geogr. I. VII. 3. 8-9; Pliny, IV. 26. 11; Bessel, De reb. Get. p. 40). Clearchus of Solos, fragm. 8 in Fragm. Hist. gr. II. 306; Herodot, IV.93

670 Venkatesa Iyengar, *The Mysore Tribes and Castes*, Mittal Publications, New Delhi, 1912, p. 87

671 John Campbell, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson & Co., Toronto, 1890, p. 130; 253; 256, cit. 1 Chron. ii. 25-27; Berossus, *Cory's Ancient Fragments*; Smith, *Chaldean Account of Genesis*: Линија Јафетових потомака су били Ђерахмили и потомци Гекера и Мааза, који су одржавали традицију Арјана и живели су у различитим деловима Сирије, Палестине, Египта, Вавилона и Асирије. Исто дело, стр. 257, цит. Muir's Sanscrit Texts; De Lapouye's *Rameses the Great*.: Врло је утемељена репутација ових Ђерахмилита за учењем. Записи на Санскриту описују њихову супериорност у том смислу и описују и најранију историју Вавилона, Палестине и Египта и верно приказују односе између беле и друге расе на том подручју. Неким Хититима су они били водичи, философи и високо вредновани пријатељина су их због тога неки из сујеверја сматрали неком врстом виших бића. Неки од њих, поготово Гекерити, су или храбри ратници и обезбеђивали рани Египатски трон, уопштено су били свештеници и правници, дозвољавајући Кшатријима или индијским Диоскурима да воде своје битке и да примају њихове благослове. Написали су ведске химне у част предака-божанстава Хитита на њиховом светом језику и дозвољавали хититским монарсима и писцима који су знали стари Пелазјијски језик да допринесе колекцијама песама. Фарбетус, одакле потиче прича о Прометеју, су били насеља Ђерахмилита, малих краљевстава у доњем Египту. У турбулентним временима након владавине Цабеза, краткотрајне владавине гекеритске династије која је владала у Теби, створена је прича о грчком Креону. Народ Ђемини који је потекао од другог сина Рама је помогао Израелитима против њихових угњетавача и изгледа да је Савле, краљ Израела, био пореклом од лозе Јафета (цит. *Стари завет*, 1 Sam. ix. 1).

672 V. G. Childe, *The Aryans, a Study of Indo-European Origin*, London, 1927, p. 63, 72

полуострва, док га, према призорима на античким вазама и амфорама, на његовим путовањима по мору прате митске богиње „суђенице“ („суђаје“ или „русалке“, односно „хораи“ и „мојре“ са крилима). Ове паганске митске богиње су биле називане „суђаје“, јер се сматрало да оне „пресуђују“, односно да брину о новорођенчади и да на рођењу одређују његову судбину. У руским и грчким изворима „суђаје“ су „русалке“, односно „мојре“ са крилима, као метафора-надградња античких митских богиња знања и мудрости Хармоније, Темис и Атине, односно оне су касније приказиване као богиња судбине „Мокош“ или „Немесис“, те као „трачка“ богиња правде „Дика“ или „Ника“ која одређују судбину људима.⁶⁷³

Христијанизовано представљање паганске богиње „русалке“ или „суђаје“ у древном руском Азбуковнику⁶⁷⁴

673 Diodorus, 3, 69; 4.52; 3.70.2: Према Диодору Сицилијском Кадмо (Хермес) поверио нимфи Наис, нимфи Атине и трима нимфама Филији, Коронис и Клеис да брину о новорођеној беби Дионизију.

674 Власов В. Г. Сирина // Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства: В 10 т. — СПб.: Азбука-классика, 2008.; ГПБ, О. XVI 1

„Одисеј и Сирене“, 12 .187 певање: Сирене крај којих пролази Одисеј у броду певају да је Одисеј велика слава рода Ахајаца“; Лево: Ваза са црним фигурама, о. 6-5. век Христа⁶⁷⁵; Десно: Ваза са црвеним фигурама, пети век пре Христа⁶⁷⁶

У винчанској, диспољској и трипољској („Јамнаја“) култури изуме као што су кочије и вагони, из плодних поља око река Дњепар, Дон и Волга пренели су такозвани „Лиқијци“, „Фригијци“, „Кари“ и „Тирени“ у античку Грчку преко територије данашње Румуније, Тракије и Македоније.⁶⁷⁷ У овим културама се формирала основа за друштва са сеоским и породичним задругама и у њих спада античка култура Пелагоније (Триполитиса, Трипољица), „Земље са три поља“.⁶⁷⁸ У јужним планинским подручјима данашње Србије био је присутан утицај ранохеленске егејске културе, што је помогло да се створи тзв. костолачка култура која се развијала до 2300. г. пре Христа. Тада су велике масе степских номада продрле преко подручја Србије до приморја у данашњој Црној Гори, до острва у Јонском мору и до Апенинског полуострва. У даљим временским периодима такозване вучедолске, уњетичке, хеладске и ватинске културе примећује се употреба металургије, ткања, керамичког посуђа, бронзаног оружја и

675 Музеј у Берлину, Каталог, Beazley Archive No. 9404

676 Атински стамнос са црвеним фигурама, пети век пре Христа, Британски музеј, Лондон, Велика Британија

677 John L. Myres, *Who were the Greeks*, University of California Press, Berkeley, 1950, p. 241

678 Стари Срби, плавооки и плавокоси „серски“ трговци свилом и другим производима између Медитерана и Кине у доба Римског царства, односно стари илирски Парти и Даорси о којима је историчар Апијан писао да су били потомци Кадмовог сина Илирија, били су потомци старих Пелазга који су били саградили светилиште Додона у Грчкој и тадашњи Грци су им доделили епитете „диои“ („свети“) или „иерои“ („хероји“), cit. Homer, *Iliad*, X. v. 429; *Odys.* XIX. v. 177; *Eschyl*, *Suppl.* v. 967; *Dionysius of Halikarnassus*, l. 18; *Strabo*, *Geography* 7.7.9

златног накита у домаћинствима, декорисање фасада кућа глином, као и присуство антропоформних фигурина са одређеном иконографском схемом истицања поштовања улоге жене у породици приказивањем њихових животописних ношњи и накита, симбола плодности као што су престоље, птица и слично.⁶⁷⁹ Бројни знакови „мајке земље“ и плодности Сарбис, Аримпаше, Артемиде или Деметре, крстови са четири оцила, свастике и остали знакови уписани на грнчарији вичанскотрипољске цивилизације, и на античким амфорама из периода од 1200. до 400. године пре Христа на ношњи Ахила и других јунака из „грчкоримске“ митологије сведоче о јакој културолошкој повезаности читавог тог подручја.⁶⁸⁰ Као што је показао пример Дупљајских колица пронађених крај Вршца, возач Дупљајских колица Аполон или Хипербореј, био је повезан са лечењем минералима и сунчевом светлошћу, што објашњава и корен слављења паганских божанстава лечења, времена и правде Асклепија, Кадма, Херакла и Јупитера, а у античком времену су песници као Виргилије, Овидије или Варо опевали и божанства пољопривреде и плодности као што су били Деметра,⁶⁸¹ Церес, Дионисије, Триптолем, Зетус или Кадмо, наглашавајући повезаност пољопривреде са развојем економије, права, здравства и културе и уопште са развојем друштва и државе.⁶⁸² Возач Дупљајских колица Хипербореј је такође једна од карика-повезница на дугој временској и географској траси која повезује старе Словене као синове Јафета Хипербореја у древном хинду миту *Падма Пурана*,⁶⁸³ односно као царске Ските или Кимере у грбу српског цара Стефана Душана Немањића, у којем је он назван царем Кимера,

679 Сима Ђирковић, *Историја српског народа*, стр. 43; 45, cit. Z. Letica

680 „Vincanska kultura“ [Mhttp://www.youtube.com/watch?v=oaK6HwkY0Us](http://www.youtube.com/watch?v=oaK6HwkY0Us); Геннадий Станиславович Грињевич, *Тайна славјанской древний цивилизации*, Отечество, Москва, 2003, такође видети <http://www.youtube.com/watch?v=qo1CvWkGMxQ>; превод на српски језик на линку: <https://www.youtube.com/watch?v=eK92k9Vrc5Y>

681 Theocritus, *Idyll*, vii.157; Isocrates, *Panegyricus*, 4.28: Према Теокриту и Исократу, Деметра је поклонила људима способност узгоја кукуруза, макова и разних врста житарица, тако да су се они одвојили од животиња, а према Теокриту и Дионизију она је била и божица макова и донела је критске култове на Пелопонез.

682 Virgil, *Georgics*, 2.513; 2.537, Ovidius, *Metamorphoses*, 5.525, Homer, *Odyssey*, 19.518, Nonnus, *Dionysiaca*, 1.486; 513 (Нонус је описао Кадма као сточара који свира лиру и фрулу) а Varro (*Varro, De Re Rustica*, 2.5.3-86; 2.1.24) је тврдио да јегајење стоке било основа за стицање богатства и новца.

683 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.),

потوماка најстаријег народа, односно најстаријег сина Гомера најстаријег Нојевог сина Јафета након Великог потопа.⁶⁸⁴ Касније је тај мит о Хипербореју, овековечен у артефакту Дупљајска колица добио наставак у миту о божанству ветра Хипербореју у облику „Куле ветрова“, својеврсне метеоролошке станице у Солуну у данашњој Грчкој, зване „Аеридес“ („ветрови“).⁶⁸⁵

Филолог Вјачеслав В. Иванов је тврдио да су речи „Рас“, „Рекс“, „Рг“ и „Раца“ означавале врховног владара у држави, чија је улога била да распоређује правду у народу, као и да су те речи имале „трачки токаријско-палеобалканско-фригијски“ корен“ у титули „цара“. Тиме се објашњава зашто су владари из породичне династије Руриковића-Всеславича са подручја данашње Белорусије били називани „Рагвад“, „Рогведа“ „Рагволод“. За град Полоцк у данашњој Беларусији, који је у историји познат као некадашње седиште језуита које је руска царица Екатарина Друга узела под своју заштиту у Руском царству,⁶⁸⁶ је 862. године споменут у историјским записима као град-заоставштина владара Рурика из династије Руриковича у којем је 980. године владао „Рагвалд“⁶⁸⁷ или Рогволод, чија се кћерка звала Рогнеда.⁶⁸⁸ Временом је име севернословенског принца Рагавада Всеславича, са јасном повезницом, према филологу Вјачеславу Иванову, старословенске ознаке „Рг веда“ као „цар(ств)а знања и правде“⁶⁸⁹ у накнадним преписима био називан Рогведа, а његова кћерка Рогнеда,⁶⁹⁰ док су старословенски „бајраги“ временом у секундарним историјским изворима били називани „вајраги“, односно „варјаги“ или

684 Стари завет, *Генега* 1.10.12; Chandra Chakraberty, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affiliations*, Vijaya Krishna Bros, Calcutta, 1969, p. 16

685 Joseph V. Noble; Derek J. de Solla Price: *The Water Clock in the Tower of the Winds*, *American Journal of Archaeology*, Vol. 72, No. 4 (1968), pp. 345–355

686 Irena Kadulská, „Połock Academy (1812–1820): An Example of the Society of Jesus’s Endurance“ in: Robert A. Maryks; Jonathan Wright, (eds.), *Jesuit Survival and Restoration: A Global History, 1773–1900*, Leiden and Boston, Brill, 2015

687 Према монаху Нестору Кијевском Рагвад се заправо називао Рогволод (Ргвлад): *Повесть Временных лет*, година 6488 (980.)

688 *The Encyclopaedia Britannica*, Vol.22, 11th ed., Cambridge University Press, 1911, p. 13

689 Вячеслав В. Иванов, „Древнебалканские названия священного царя и символика царского ритуала“, *Труды по этимологии индоевропейских и древнепереднеазиатских языков*. Том 2, *Opera etymologica*, Знак, Москва 2008, стр. 256–257, цит. W. B. Henning. *The first Indo-Europeans in history // Society and History: Essays in honour of K. A. Wittfogel*. The Hague; Paris; New York, 1978. P. 215—230

690 *Степенная Книга царского родословия: тексты и комментарий*, отв. ред. Н. Н. Покровский, Г. Д. Ленхофф, Москва, 2007—2008.

„викинзи“.⁶⁹¹ Тиме је уједно била замаскирана повезаност хералдичке повезнице старословенске митологије, са својим симболима трозубаца, грифона, двоглавих орлова и љиљана, са стварањем Источног Константинопољског царства у којем су у средњем веку потомци владара из старословенско-грчко-јерменске династије Митритад-Фарнак-Араскид-Багратид,⁶⁹² укључујући ту и његова придружена православна краљевства и царства, створили концепт државе са владаром и патријархом на челу државе који влада према Божјем закону“.⁶⁹³ Како је било прокламовано у том царству, оцила из претхришћанског паганског периода, која су, како приказује Трајанов стуб у Риму, приказивала старе Србе из Дакије како се боре против Римљана са штитовима са крстом са оцилима, почела су да у православној хришћанској држави симболизују слоган владара и народа као Божјих слуга, односно као Дулона: „Цар царева царује царевима“ (грч. βασιλεὺς βασιλέων, βασιλεύων βασιλευόντων).⁶⁹⁴ У случају српске средњовековне династије Немањића, Свети Сава је, гледано из области филологије и хералдике, синтезом претхришћанског грба са четири оцила и осталих „винчанских“ знакова и симбола у својим правним документима, али и синтезом дотадашњег црквеног и јавног права у хришћанској цивилизацији и његовом надградњом у оквирима српског друштва и државе,⁶⁹⁵ изведеном и објављеном

691 *Geo Pitarino*, „L'Europa dal particolarismo medievale e dall'Impero feudale agli orizzonti aperti“, *Chemins d'Outre-Mer: Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, (Ed. by Damien Coulon et al), *Byzantina Sorbonensia* 20, Éditions de la Sorbonne, Paris, 2004, p. p. 711-722: „variaga di Kiev“

692 Осим потребног опширног компаративног приступа тој тези, извориште такве тврдње разазнаје се у дисертацији Жарка Д. Христова, који сматра да је филолоф Стеван Рунциман, случајно или намерно, својим објашњењем порекла речи „Багатир“ као турске речи заташкао читаву једну историјску везу царске династије Багратида везане за Јермене и Грузијце, и њихову политичку и етничку повезаност у са некадашњим „Агатирима“ Трачанима, као прецима Јермена и Грузијаца. О томе видети: Жарко Димитров Христов, *Българското културно наследство на англиски език – измерениј на комуникативността*, дисертација, Нов Български Университет, Департамент „Романистика и Германистика“, СОФИЈА, 2017. г., стр. 71-74:

693 У *Старом Завету* Давид био слуга Божји (1 Sam 23:10); такође о хришћанској надградњи претхришћанске повезнице Партског царства, династије Араскида и Грка видети: Парта, „Артабанус Други“ и Готарзес Други“ <http://www.forumancientcoins.com/gallery/index.php?cat=12306>: На новцима се види натпис inscription „ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ / ΑΡΣΑΚΟΥ / ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΣ / ΕΠΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ“ („Цар царева, Араски, који дели правду, пријатељ Грка.“)

694 Du Cange, *Historia Byzantina duplici conmetrie illustrata*, Paris, 1680

695 Александар Соловјев, *Историја српског грба*, Досије, Правни факултет, Београд, 2000. (изворно Мелбурн, 1958.; *Историја српског грба*”, најважнија књига о нашем националном симболу, објављена је у Србији први пут тек 2000. године, у издању куће „Досије” и Правног

у облику књиге *Законоправило* (*Номоканон*, *Крмчија*), персонификовао владара као „Божјег слуге“ („дулона“) и слуге народа. Међутим, Свети Сава је и својим личним примером одрицања од удобности живота на краљевском двору, замонашењем и службом Богу и народу, доказао православну идеју владара, просветног радника и правника на челу државе као Божјег слуге и „јавног службеника“ (енг. „public servant“) или „слуге грађана“ (јап. „meshi houkou“), слично цару Хераклију за којег је забележено да је у седмом веку након победе над персијским царем Хросројем лично вратио Свети крст у Јерусалим босоног, носећи га на леђима и плачући.⁶⁹⁶ У модерној Србији је официр, научник и песник Јован Драгашевић у својој песми *Јека од гусала*⁶⁹⁷ у вези са традиционалним српским грбом са приказом крста и четири оцила око њега написао да он симболизује јединство српског народа кроз историју кроз слоган: „Само слога Србина спасава“, и тај слоган је временом и доживео популарност у народу.

Деспот Стефан Лазаревић на фресци у његовој задужбини–манастиру Манасија, петнаести век, Србија⁶⁹⁸

факултета у Београду. Алесксандар Соловјев, „Предавања из историје словенских права“, 1939. г
696 Jacobus de Voragine, (ed.), “The Exaltation of the Holy Cross”, *The Lives of the Saints*, (1275), transl. by W. Saxton, F. S. Ellis, ed., (1483) Temple Classics, 1900

697 Божидар Јововић, Радосав Шуљагић, *Јован Драгашевић, официр, научник, песник, професор и ратник*, Медија центар Одбрана, 2016.

698 Фотографије: Галерија фресака Београд, Архив Српске Академије Наука и Уметности,

За разлику од мишљења античких аутора Хесиода и Платона да је двоглави орао симболизовао истоветну природу⁶⁹⁹ паганске богиње мудрости Атине и сина богиње месеца Хефастеја (Вулкана као творца космоса⁷⁰⁰), и археоастрономску планетарну коњукуцију месеца и планете Јупитера,⁷⁰¹ или за разлику од симболике двоглавог орла Јупитера или Јануса којег су стари Римљани преузели од Трачана и онда га интерпретирани као њиховог симбола „правде“ у остваривању колонијалних аспирација и војних победа Римског царства, у средњовековним православним царствима двоглави орао је симболизовао јединство Божје и земаљске власти, односно „теодулију“ – симфонију између духовне и световне власти у држави,

Друштвени слој земљорадника и пастира који су били високо вредновани у свом окружењу, због „праведности“ свог занимања и животног окружења, често су били упоређивани са државницима или правницима.⁷⁰² Тако је и у античком времену Свети Аугустин у свом делу *De civitate dei* („О Божјој држави“) тврдио да су врлине сеоског живота и самог самосталног земљопоседника чиниле да занимање пољопривредника буде најлепше занимање.⁷⁰³ Географ Страбон и песник Пиндар су писали да су Грци међу Скитима који су им пренели многа знања посебно ценили њихове „номаде“ („расијане“) који су живели удаљенији од других народа и да су њих сматрали „најправеднијима од свих њих“;⁷⁰⁴ историчар Херодот је међу Скитима Гете сматрао најхрабријим и најправеднијима,⁷⁰⁵ и уопште за Ските (Трачане, Гете, Словене, Дачане, Илире) је постојао израз „људи који практикују правду“ (*cultores-*

Београд

699 Hesiod in *Theogony*, 924-929; Plato in *Critias*, 109B-D

700 *Iliad* I, 597 - 607

701 *Iliad* II, 156; IV, 8; V, 418; VIII, 418 - 419

702 Kathryn J. Gutzwiller, *Theocritus' Pastoral Analogies: The Formation of a Genre*, University of Wisconsin Press, 15. 9. 1991. pp. 24-26: U radovima Homera, Platona, Hesioda ili Apolodorosa primecuje se glorifikacija postenja i koristi koju stocari i zemljoradnici imaju za drustvo u kojem zive, pa ih cak uporedjuju sa zakonodavcima i drzavnicima po svojoj vaznosti u drustvu.

703 Milan Župančić, „Obiteljska poljoprivredna gospodarstva i ruralni razvitak u Hrvatskoj“, *Sociologija sela* 43, 165, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu; Zagreb, Hrvatska, 2005., str. 172

704 Plinius, *Natural History*, 3,56; 4,26; Strabo, *Geogr.* 1. 7. 3. 8-9;

705 Herodot, 4,93

justissimi).⁷⁰⁶ Тако артефакт Дупљајских колица са возачем Хиперборејом или Аполоном кога вуку патке „дромита“ поближе објашњава чињеницу да се северносрпско племе⁷⁰⁷ Ободрити, које филолог Адолф Бастијан назива „илирским Србима или Трибалима, а који се зову „Словни“ или „Славни“ према „Слову“, који говоре, слове“, појављује под описом Страбона у његовом делу *Географија* такозваних „Номада“ и „Дромита“, филолог Јакоб Фалмерајер лоцира те Словене као племе „Кривићи“ на Пелопонезу, а Пробус их назива „Логионима“ којима 277. године влада краљ „Семнон“ (племенити „Земљанин“),⁷⁰⁸ док историчар и филолог Павел Шафарик пише да се они 813. године спомињу као народ бугарског краља „Крума“.⁷⁰⁹ Заправо, како показују мрамори од Балтичког мора до обале Јадранског мора, поготово на подручју данашње Босне и Херцеговине, на којима су били урезани знакови са рунама сличним винчанском писму, паганско божанство сунца, крстови, мачеви и друга ратничка опрема, паганска веровања је заменила јерес аријанства која је била стигла чак до полабских Словена све до покрштавања последњих група међу њима. Грбови Рјуриковича од десетог до петнаестог века у Новгороду показују истовремено и хришћански и ратнички карактер Новгорода током тих пет векова, као и историјску везу династије Рјуриковича са руским кланом Кривича и са културом древних кургана (тумула).⁷¹⁰

706 Pindar's scholiast, Olymp.3.2; Fragmenta Hist. graec 1. 58. 96; 2.387.; Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, pp. 507-508,

707 Adolf Bastian, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, Hermann Costenoble, Jenna, 1871, pp. 44-47

708 Casimir Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanški, Posnaniae, 1856, pp.40-41, cit. Anm 64 and 65.: Овај народ назива Семнони, Земљани („Земанин“, Зиemiанин, Земене, Земане, Зиemiание односно деца Земље“, односно због тога што с правом тврде да су најстарији народ називају их „Inde Initia Gentis“ („народ који је од почетка“, „од земље“, односно народ из Хума, Захумљани - „ex Humo“.). *Ibid*, p. 91: Као најстарији народ, „деца Земље“, овај народ с правом може да тврди да је „најплеменитији“, тако да у старом пољском и бoемском језику „Земљанин, земенин“ значи „господин“ или „племенит“. Птоломеј је писао да су славили свето дрво („Silva sacra“, cit. Ptolemaeus II, 10. cf. Müllenhof in Haupt's Ztschft f. d. Alt. VII, 381). *Ibid*, p. 146, cit. Tac, Ger., IV, D: О њима као Лехима Словенима је писао Тацит.; *Ibid*, p. 148: Током времена је име „земљанин“ почело да се употребљава и у смислу „пољопривредника“. Назив за Семнона или Земљанина је такође Бодин.“

709 Adolf Bastian, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, pp. 65, 75, 76, 78, cit. Strabon, Probus, Schaffarick, Nestor, Achmatov, Nestor, Schaffarick, Thephanes

710 Марина В.Седова, „Ювелирные изделия древнего Новгорода (X-XV вв.)“, Наука, Москва, 1981.

Због таквих древних историјских артефаката на Балканском полуострву може да се темпорално-спацијално лоцира историјски ток царских династија Хераклеида-Аталида-Кедрата-Митритад-Фарнак и осталих словенскогрчко-јерменских династија на балканско-црноморско-анадолијском подручју, описан у такозваној „грчко-римској“ античкој митологији: Антички философи и писци Платон, Хомер, Есхил и Хесиод су писали о древном планинском врху Олимпу прекривеном снегом и о борби паганског бога Зевса (Јупитера) против дивова (Титана) који су му се били замерили. За планински ланац Олимп као обитавалиште некадашњих паганских божанстава у данашњој Румунији, који је изворна планина Олимп из такозване „грчко-римске“ митологије, ови антички писци су писали да се налазио „на крају света“ близу Црног мора и реке Дунав са њеним притокама“, те да су се одатле први пост-потопни људи („синови ветра“ Хиперборејци или „људи изнад мора“ Пелазги) преселили у Хеладу, Анадолију и Египат, носећи са собом своју изворну митолошку доктрину о сунцу, месецу, звездама⁷¹¹ и првим паганским божанствима.⁷¹² За те древне дивове „Титане“, називане „Атлантиои“ или „Олтени“, због чега се један део данашње Румуније назива „Олтенија“, писац Елијан је тврдио да су били потомци Јафета и у складу са тим носили око главе ознаке паганског морског божанства Јафета (Посејдона) и у доњем делу тела имали рибљи реп,⁷¹³ односно то је значило уједно да су ти древни „дивови“ били потомци Нојевог најстаријег сина Јафета, за чије потомке је у „Књизи постања“ у Старом завету било написано да ће се „проширити по читавом свету“⁷¹⁴ („Iatus, exrandus“ – „Јафет, чији род ће се проширити“⁷¹⁵). Такав запис писца Елијана је био у складу са митом да су потомци оснивача градова на Балканском полуострву мислиоца Кадма, синонима за првог човека Адама или Ноја на Балканском полуострву, поникли из земље у коју је Кадмо посејао зубе

711 Ovid, Pont. Lib. II. 10; Pliny, lib. IV. 26. 11; Isidorus, Orig. XIII. 1. 8

712 Homer, Iliad, VIII.v.470 seqq), Eschyl, Prom. v. 347 Homer (Iliad, I. 197) and Hesiod (Theog. v. 517-519; v. 689-694), Diodorus Siculus said (lib. III. 57. 60

713 Елијан, *О животињама* 15.2

714 *Old Testament*, „Genesis“9.27; John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic : A Dissertation on Historical Proofs of the Schyitian Origin og the Greeks*, Edinburgh Longman&Brown, London Bell&Bradfute, 1814, p. 117

715 *Old Testament*, „Genesis 9.27

змаја након што га је убио и да су постали нека врста змије или змаја са репом причвршћеним уз људски торзо.⁷¹⁶ Другим речима, Кадмови потомци⁷¹⁷ Дардани из мита о Кадму су били синоним за Кадмовог најстаријег сина Дардана (“Dar-da-Nus” – “славни Ноје”), односно за Нојевог најстаријег сина Јафета, приказиваног као паганско божанство мора и река са трозупцем (називаног и Посејдон, Нептун, Форкис или Дагон).⁷¹⁸ Овај мит објашњава и везу Дардана (Спартанаца изниклих из земље)⁷¹⁹ са фигуром Јафета као дивовског словенског мушкарца са рибљим репом у Пергамону⁷²⁰ и са митом о сиренама које су заводиле морнаре у теснацу Босфор, или чест приказ митског трозупца Рјуриковичевих Словена у Ладоги и Новгороду. У анадOLIЈском Пергамону,⁷²¹ у којем се првобитно налазио рељеф са потомцима Јафета (Посејдона) са рибљим репом, су владали чланови славне породичне династије Кодрата Аталида, из које је потекао трачко-римски цар Филип Марко Јулије „Арабљанин“ у трећем веку,⁷²² а који је према средњовековним српским, бугарским и светским изворима био потомак владара Испора (Аспаргуса)⁷²³ из црноморске династије Митритад-Фарнак-

716 Philostratus, *Imagines* 1.18

717 Appian, *Illyrian Wars*, 10.2

718 Phornut, *de Natura Deorum* 35; Cicero, *de Natura Deorum*, 3 17: На Балканском полуострву у контексту развоја рибарства, пловидбе и трговине је често било спомињано паганско морско божанство Дагон, које је у Санскрт језику било називано као морско чудовиште Дивја, Сарпа, Валака (Влах), Марс или паганско божанство кише. О томе видети Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary*, <http://buddhism-dict.net/ddb/monier-williams/mw-10.html>

719 Apollodorus, 1.6.1-2; 2.5.4, Lycophron, *Alexandria*, 1357

720 Richard Whitaker, „Art and Ideology: The Case of the Pergamon Gigantomachy“, *Acta Classica* XLVIII, 2005, p. 171

721 Рељеф у Пергамону, које је направио наследник Аталуса Првог Еуменес Други између 189. и 165. године пре Христа, са приказом дивова са рибљим репом, настао је када је Аталус Први желео да прослави себе као победника над дивовима Галима, који су се херојски борили против њега, али је он иза себе имао као подршку паганско божанство рата и културе, што је била алузија на паганско божанство Зевса на планини Олимп који је у време хаоса био победио дивове, односно то је била и метафора победника Грка над Персијанцима 480. године пре Христа.

722 Jesper M. Madsen, Roger D. Rees, *Roman rule in Greek and Latin Writing: Double Vision*, Leiden & Boston, BRILL, 2014, pp. 54-55

723 Дамитрије Кантакузин, *Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана* у Куев, К., Г. Петков. *Събрани съчинения на Константин Костенечки*. Изследване и текст. Софиа, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372.

Котиса,⁷²⁴ као и предак трачко-римског цара Ликинија,⁷²⁵ а самим тим, према српским и бугарским средњовековним изворима, био је и предак владара из средњовековних српских и бугарских династија Немањића и Тих-Асен-Калојана.⁷²⁶ Антички Грци су Кадмовог оца Агенора називали „отац људи мора Пелазга“⁷²⁷ и приказивали су га са људским телом и риблим репом⁷²⁸ и са

724 Fergus Millar, *Rome, the Greek World, and the East: Volume 2: Government, Society, and Culture in the Roman Empire*, Univ of North Carolina Press, 2005. п.243; цит. ЦИРБ, Но. 48: „Пријатељ Римљана Аспургос, из Теодосије, Фанагорије, Аспургијане“. Исто дело, стр. 245: Диоклецијан и Максимијан су дали Соугусу титулу „Олимпијанус“ („Улпијанус“). Исто дело, стр. 217: Једино су Босфорске династије имале дуални карактер, што се види из титула Тибернус Јулиус Сауроматес Први, у Пантикапеуму и Синопе са обе стране Црног мора је писало „philokaisar, philomaios“, да се радило о посебном пријатељу римског цезара и римског становништва“, cit. И. Струве, ЦИРБ, Москва, 1965, Но. 46 Kingdom.; Такође о томе да је царска Босфорска династија била словенска, односно трачка, односно да су Бугари били „њихово западно племе“ видети: Стефан Чурешки, Именика на бугарските князе (ханове), Сиела, Софија, 2012., цит. Симон Логотет, Хроника, Ибн Фадлан, Житието на св.Лука Нови Стиријски, Епитаф на византијски император Василиј II Българоубиец,

725 Hieronymus Hennings, *Theatrum Genealogicum Ostentans Omnes Omnium Aetatum Familias: Monarcharum*, Ambrosij Kirchneri Bibliopol, Magdeburg, 1598, p. 915, cit. Eusebius, 6.25: Цар Филип Арабљанин је био хришћанин; М. Јулиус Лициниус Лицинијанус, пореклом од цара Филипа Арабљанина“, cit. Ins.fac.932; James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Calgary, Alberta, June 1999, pp. 22-25, cit.the Epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5; Bames, 1978,78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар. in the epilogue to the Vita Gordiani, again addressed to Constantine, Licinius is said to have traced his descent back to Philip the Arab.p. 23, Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2. p. 24, cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevcenko, 1982, X, 10. Sevcenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Varioara Reprints, London.). Такође о томе да је цар Ликиније био пореклом од цара Марка Јулија Филипа „Арабљанина“ видети Pomponii Laeti, *Scriptores Historiae Romanae Latini Veteres, Breviores Potissimum Rarioresque: Cum Notis Variis*. 3, Jacobi Henrici Pfafchleri, Heidelbergae, 1778, p. 588: „Цар Ликиније из Дакије, пореклом је био од цара Филипа био је у јавности називан Маркус Јулиус Ликиниус Ликинијанус, јер се његов деда звао Маркус Јулијус Филипус.“

726 О генеалогској повезаности владара од времена Аспаргуса (Испора) и српских и бугарских средњовековних династија видети Димитрије Кантакузин, *Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана* у К. Куев, Г. Петков, *Събрани съчинения на Константин Костенечки*, Софија, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372; Љубомир Стојановић, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934. Стојановић ЈБ., *Родослови и летописи* — Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927.; Vesselina Vachkova, „The Bulgarian Theme in Constantinople’s Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)“, *Palaebulgarica*, 4, 2008, p. 5; 14; 21.

727 Homer, *Iliad*, 1. 35-39: With his trident Poseidon made Thracian island Delos in Egeian sea and there the sea people sacrificed victims to their pagan idols before departing on their sea journies.

728 Diodor of Sicily, 5.58.2: King Agenor’s son Cadmus established a Phoenician colony on the island Rhodos whose ancestors and inhabitants were from the family of Poseidon.

трозупцем,⁷²⁹ као персонификацију паганског божанства мора Посејдона из породичне линије Нептуна (Јафета). О Пергамону, утврђењу познатом још у седмом веку пре Христа, географ и историчар Страбон је у свом делу *Географија* писао да је њиме управљао један од директних наследника цара Александра Великог из македонске династије генерала Лисимаха, и његови наследници из династије Аталида, међутим владар Пергамона Митритад Други је био убијен након 302. године када је на власт дошао пафлагонијски Македонац Филетаир, па су Митритади изгубили контролу над тим делом територије.⁷³⁰ Овакве историјске чињенице везане за владавину древних пост-потопних црноморско-блискоисточних династија Фарнак, Митритад, Аталиди и Кедрати, који су у својој хералдици славили паганско божанство Јупитера Доличена и са којима су породичним генеалогским везама били повезани цареви из балканског Епира, цар Александар Велики, али и касније трачко-римски цареви „трачког“ (словенског) порекла Марко Јулије Филип „Арабљанин“, цареви Ликиније, Константин, Управа-Јустинијан и касније константинопољске, српске, бугарске и руске средњовековне династије Палеолози, Немањићи, Тих-Асен-Калојан и Васиљевићи, објашњавају корен не само предантичке такозване „грчко-римске“ митологије, него и корен и развој српског идентитета кроз историју. Ова породична генеалогска повезница објашњава извод из *Историје Срба* Јована Рајића, који је тврдио да су у давнини стари Срби живели на северу Африке и Блиском истоку, те да су славили Дагона,⁷³¹ паганско божанство плодности, који је такође био и паганско божанство правде. У атрибутима плодности и правде врло се лако може распознати веза Дагона и Јупитера, односно Зевса, који се у Анадолији називао и Сандан или Тешуб. О вези Кадмовог оца Агенора,⁷³² приказиваног са људским телом и рибљим репом⁷³³ и са

729 Homer, *Iliad*, 1. 35-39

730 Страбон, *Географија*, 13.4.1-2 То насеље је било предато на управљање пафлагонијском Македонцу Филетаиру 302. године пре Христа, који је у доба владавине Селевкидске династије био полу-независан владар.; Cicero, *Pro rege Deiotaro* 38; Cicero, *Epistulae ad Atticum*, 14, 12, 1; Cicero, *Philippicae in Marcum Antonium* 2, 93

731 Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov...vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794

732 Homer, *Iliad*, 1. 35-39: With his trident Poseidon made Thracian island Delos in Egeian sea and there the sea people sacrificed victims to their pagan idols before departing on their sea journies.

733 Diodor of Sicily, 5.58.2: King Agenor's son Cadmus established a Phoenician colony on the

трозупцем,⁷³⁴ као „оца људи мора Пелазга“, са илирскосрпском династијом Агрона и Теуте из Рисна на Јадранском приморју, који су ковали новац са ликом њиховог претка „Пелеуса“ („Балеуса“) говори дело *Теогонија* Хесиода, у којем је он писао да је „божанство мора Понтус⁷³⁵ имало најстаријег сина Нереуса којег су људи звали „Стари човек“ (Пелеус) и који је био „љубазан, вредан поверења и није заборављао закон праведности.“⁷³⁶ Његово име-синоним Форкис, као сина Посејдона, је забележено на обали реке Дунав у петом веку пре Христа⁷³⁷ и широм источног Медитерана. За Кадма се писало и да је због древности свог имена био називан и Архаиос, Палаиос (Пелеус, Пелазг) или „Огигијан од Великог потопа“,⁷³⁸ односно Огигијус који је био син Јафета (Нептуна) и владао у Беотији у данашњој Грчкој.⁷³⁹ За двоглаво паганско божанство ветра Јануса или Бореаса,⁷⁴⁰ односно за Пелеуса или *Aquilo*,⁷⁴¹ сматра се да су његови потомци били називани „Хиперборејци“ („синови ветра“). Пелеус је отео атинску принцезу Оретију (Тетис) и одвео је у Тракију, мотивишући касније писце на исписивање сличних варијанти те легенде са различитим именима Пелеус и Тетис.⁷⁴² „Хиперборејцима“ или „синовима ветра“ означавао се народ на северу Русије и island Rhodos whose ancestors and inhabitants were from the family of Poseidon.

734 Homer, *Iliad*, 1. 35-39

735 Thomas Holyoke, *A Large Dictionary in Three Parts*, W. Rawlins for G. Sawbridge, London, 1677: Понтус – данашње Црно море, као и земља у Азији између Битиније, Пафлагоније и Црног мора.

736 Хесиод, *Теогонија* 231–239; Хомер, *Одуцеја* 1, 71-72

737 J.G. Vinogradov, “Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen”, in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz, 2000, p. 133-147, цит. I.Histriae 105-106

738 Thomas Swinburne Carr, *A Manual of Classical Mythology, or a Companion to the Greek and Latin poets*, Simpkin Marshall and Co., London, 1846, p. 328, cit. Ap. Rh.iii.1178; Eur.Phoen.1112

739 Thomas Swinburne Carr, *A Manual of Classical Mythology, or a Companion to the Greek and Latin poets*, Simpkin Marshall and Co., London, 1846, p. 328, цит. Stillingfleet’s Orig.Sacr.i.19

740 Поједини историчари су сматрали да је трачко-хиперборејско божанство ветрова Бореас било синоним за паганско божанство Јанус, које су у Рим донели са собом Трачани-Дардани из егејске Аркананије и Епира, као и синоним за Аргос са сто очију којег је убио Хермес. Хиперборејце Трачане песник Псеудо-Хигинус назива „синовима Нептуна (Посејдона)... Еумолпус по кћерци Аквиле (Бореаса) која се звала Кионе.“ Аполонијус са Родоса пише да је Бореас одвео нимфу Оригију на реку Агрианес (Ергинос, Ергос, Хеброс), (данас звана река Марица) у Тракији (Херодот, 7-58-2, Ап. Род. 1.216)

741 Pseudo-Hyginus, *Fabulae* 14: Међу Аргонаутима су били Зетес и Калиас, синови Аквиле (Бореаса)

742 George Sale et al, T. Osborne, London, 1748, p. 314: An Universal History, from the Earliest Account of Time, Tom 20

Азије,⁷⁴³ народ Гутони на северу Европе,⁷⁴⁴ народ у подручју Црног мора⁷⁴⁵ и у јужном делу реке Дунав,⁷⁴⁶ народ на југу Балканског полуострва,⁷⁴⁷ народ на егејским острвима⁷⁴⁸ и у Анадолији,⁷⁴⁹ народ на подручју Блиског истока⁷⁵⁰ и народ на

743 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 55-56, cit. Ptolomy: Географ geographer Ptolemy (VI.16.7) appears to place the trading stations of *Issedon Scythica* and *Issedon Serica* in the Tarim Basin. Aelian *Varia Hist.* 3.18 Homeric Hymn to Dionysus (vii. 28-9),

744 Lazarus Benmohel, *Epea Ptekoenta: Conveying Revelations of the Past*, The University Press, M. H. Gill, Dublin, 1860., p. 1: Aestii (Плинијеви Гутони са севера Европе или Хиперборејци) значи „men of the East“ („људи са Истока“).

745 О Сарматима Хиперборејцима са планина Родопи видети Pomponius Mela, *De Chorographia* 1.105-106; 3. 37

746 Pindar, *Olymp.* III. 26-28, Herodotus, II.33; Arrianus, 35: Према Пиндару Херакло је из егејске Аркадије ловећи једног јелена стигао до Хиперборејаца у земљи реке Истрос (данашња река Дунав). Philostratus the Elder, *Imagines* 1. 1 спомиње да Хиперборејци живе на обали реке Кистрос у Ликији у Малој Азији и поред реке Дунав. Pausanias, *Description of Greece*, 1.22.7, Aristoxen, *Frag. Hist. graec.* II. fragm. 51, p.284. Herodot, *Hist.* 4.32-36 Verg. *Aen.* 4, 143-144 Homer, *Hymn. in Apoll.* V.1-3 Pindar, *Olymp.* VIII,46; III, 14-17: Пиндар лоцира Хиперборејце поред реке Дунав, а Страбон (*Geogr.* XI. 6.2) их лоцира на Црном и Јадранском мору и поред реке Дунав. Клемент из Александрије (*Strom.* IV. 213) је сматрао да је Дакија била земља Хиперборејаца, као и Птоломеј (*Geogr.* III. 10). Пиндар приповеда (*Olymp.* VIII,46; *Olymp.* III, 14-17) да се вратио у своју земљу са реке Истру, односно од Хиперборејаца, након што је саградио зидове Троје заједно са Посејдоном и смртним Екусом. Страбо приповеда, (*Geogr.* XI. 6.2) “Први људи који су описали различите делове света говоре да су Хиперборејци живели изнад Црног мора, реке Дунав и Јадранског мора.” Клемент од Александрије сматра да је Залмоксис, име философа Дачана Хиперборејаца, значило „домаћи у земљи Хиперборејаца“. (*Strom.* IV. 213 / Arud Pauly, *Real-Encyclopadie.*, IV. p.1394).

747 Pausanias, *Descriptions of Greece*, 1, 38.3: Трачанин Еумолпус, син Посејдона (Јафета) и кћерке Северног ветра (Хипербореаса) је био оснивач чувених Елевсинских мистерија. Да је Еумолпус био син божанства северних ветрова Хипербореаса такође видети и Apollodoros, *Bibl.* 3.15.2; Pausanias, 1.38.2; Schol. Apollonios Rhodios, 1.215d; Schol. Euripides, *Phoen.* 854. Хелени су Пелазге Хиперборејце под вођством Хипербореаса, сина Пелазга, моћног краља и патријарха читавог народа Пелазга, звали “cultores justissimi” („људи који практикују правду“) (цит. *Fragmenta Hist. graec.* I. 58. fragm. 96, Pindar’s scholiast, *Olymp.* III.2; *Fragmenta Hist. graec.* I. 58. 96; 2.387. Aeolus the lord of the winds Ovid, *Heroids*, 11. 6 – 16 (sestric Agreusa ili Makareusa, који је био син Еолуја, односно Вореја, краља ветрова), Hesiod, *Orphyc hymns*

748 Херодот, *Историја*, 4.32-36: О Иседонима Хиперборејцима на острву Делос у Егејском мору.

749 Калимах, *Химне*, 3.248-349, George Stanley Faber, *The Origin of Pagan Idolatry: Ascertained from Historical Testimony and Circumstantial Evidence*, F. And C. Rivington, London, 1816, p. 437: Легенде о Хиперборејцу Кадму, оснивачу Тарсуса у Киликији, говоре да је он онај исти историјски лик као и Персеус и Инаџос. Philostratus the Elder, *Imagines* 1. 1 спомиње да Хиперборејци живе на обали реке Кистрос у Ликији у Малој Азији и поред реке Дунав. Пausаније (9. 27. 2) мисли да је Олен најстарији међу грчким псцима химни и (*Исто дело*, 10. 5. 4) цитира легенду из Делфа да је Олен био Хиперборејац и, будући да се спомиње у вези са паганским божанством Аполон, да је био из Ликије.

750 Joannes Christophori de Jordan, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745), Sectio XXXII., pp. 178-181: Јордан описује да су са Кавказа Словени-Сармати населили Кимерски Босфор и преко Црног мора, односно река Волге, Дњепра и Родопских планина прешли у Скитију и Европску Сарматину као Хипербореји и Алани, а с друге стране Кавказа прелазили

северу афричког континента.⁷⁵¹ Са паганским божанством ветрова Бореасом повезује се паганско двоглаво божанство Јанус, који се увек повезује са небом, сунцем и са ветром,⁷⁵² и као соларно божанство које има способност да гледа и на исток и на запад,⁷⁵³ а неки историчари сматрају и да је „изумео круну“, односно дају му владарске атрибуте на земљи.⁷⁵⁴ Античка поезија Хиперборејце дефинитивно повезује са подручјем данашње Србије. У тринаестој књизи Овидијевог дела *Метаморфозе* Овидије описује дива Полифемуса (Кадма) као пастира који свира фрулу и чува овце у планинским пределима, а на исти начин се у делу *Дионизијака* песника Нонуса појављује пастир Бронгос („пастир са реке Мораве“).⁷⁵⁵ Истим називом Бронгос (Баргус, а понегде и Маргус или Мартус) Страбон и Херодот су означавали реку Мораву,⁷⁵⁶ која је у периоду Винчанске цивилизације, заједно са притокама рекама Нишавом⁷⁵⁷ Ибром, рекама Вардар, Халиакмон и

и насељавали Колхид, Иберију, Албанију, Хирканију, Кападокију и иранске планине.

751 Strabo, 10.470; 12.576; Strabo, 12.566

752 Paus. 2.16.1; Roscher Lexicon: “Ianus is he too, doubtlessly, a god of wind”; RE Pauly-Wissowa s.v. Boreas by Rapp. P. Grimal; M. Delcourt Pyrrhus et Pyrrha Liège 1965; G. Colli La sapienza greca I. Milano 1977 p. 27; 45–47; 431–434.]

753 William Henry Smith, *Descriptive Catalogue of a Cabinet of Roman Imperial Large-Brass Medals*, JAMES WEBB, 1834, Bedford, P. 160

754 Philipp Jakob Spener, *Historia Insignium Illustrium Seu Operis Heraldici Pars Generalis*. Frankfurt [Main]: Johann Adam Jung, 1717

755 Nonnus, *Dionysiaca* 17. 69; 17.376 (На овом месту Нонус пастира Бронгоса назива и Пан.“) Такође видети да су Херодот и Страбон реку Мораву у данашњој Србији називали Бронгос, Баргус, понегде и Маргус или Мартос (цит. Herodot, *History* 4.48-49; Страбо, Географија, 7.5.5.83)

756 Павел Серафимов, Банкарло Томецоли, *ProceedingsoftheEighthInternationalTopicalConference: OriginofEuropeans*, ZaložništvoJutro, Ljubljana, 4-5 June 2010, pp. 87-97, http://www.korenine.si/zborniki/zbornik10/seraf_slavic_gaul.pdf, стр. 95: Аутори реч „Морав“ доводе у везу са древним трачко-кимерским језиком и симболиком некадашњих трачко-кимерских коњаника („марца“, мраз/мороз, Морав, „Мрха“ – дивљи коњ) и преводје је као „дрвен“. То би у компаративно антрополошко-митолошко-географском контексту могло да се доведе у везу са некадашњим „феничанским“ епитетом „Ксантис“ („Сирбис“ према Страбону), којим је био називани један од митских коња које је опевао Хомер. Тако је од речи MORAV = *дрвен*, са којом је била повезана реч MRAZ/MOROZ = *frost*, изворно „дрвенило“, MRHA = *дивљи коњ*.

757 Нишава је река која протиче кроз данашњу Бугарску и Србију и дужином од 218 километара је најдужа притока Лужне Мораве (некадашњег Бронгоса, Баргуса). Извире испод Старе планине (Hammeum) и припада црноморском сливу. Део је природног пута који је од античких времена повезивао Европу и Азију: пут прати долине Велике Мораве, Нишаве и Марице и даље према Истанбулу. Према историјским изворима крај Нишаве су живели Lygini („логографи“ – учени људи, „људи који су знали да слове, пишу, записују историју“) и ово подручје је врло важно за проучавање Винчанске цивилизације и њене свеукупне улоге у развоју југоисточног Медитерана у праисторији. Иначе, Стара планина: Балканско полуострво (лат. „Naemonia classica или Paeninsula Naemonia“)

другим јадранским, егејским и црноморским рекама, имала врло важну економску и културолошку улогу у развоју тадашњих људских заједница. Интересантно је да се Страбон израз „Баргос“ за Мораву преводи на латинском језику као „чамац“, односно „коњ“ („*equusligneus*“), односно „скит“⁷⁵⁸ или Сирбис („Ксантос“)⁷⁵⁹ („дрвен“, „беласт“ или „пеласт“),⁷⁶⁰ што је уједно и израз за Нојевог најстаријег сина Јафета, Посејдона, Нептуна или Дагона, као и израз који је користио песник Виргилије да опише Тројанског коња у Илијуму (Троји),⁷⁶¹ а бележи се и као Кријус („ован“),⁷⁶² или „водено чудовиште ован-риба“.⁷⁶³ Песник Нонус је у свом делу „Дионисијака“ описао пастира Бронгоса који живи у усамљеној колиби поред реке Мораве „изнад места у којем живи Дионисије“ и који угошћава Дионисијево божанство Бака⁷⁶⁴ пред његов поход у

758 Servius, Georg. 1.12; Virgil: Први коњ и први брод Нептуна се звао „Скит“.

759 У Хомеровом епу *Илијада* Ксантосом се назива бесмртни коњ хероја Ахила који је имао моћ да говори и да прориче судбину (Hom. *Il.* 19, 404-424), Ксантос се спомиње и као коњ Хектора (Hom. *Il.* 8, 184-190) и као један од коња браће Диоскури (Stesich. *Fr.* 178.1, 2 P., *apud Etym. Magnum*) и као коњ „кестењасте“ боје (Hom. *Il.* 11.680.). Такође видети о синонимској вези назива Сирбис, Ксантос, Скамандер: Strabo, *Geography*, 14.3.6: Један од назива Скамандера је и „ксантос“ (гр. Ξανθος), „дрвени, црвеножути“, или Сирбис. У данашњој Турској се налази и такозвани Обелиск Ксантос на којем се налази писмо слично такозваном „Винчанском писму“ из праисторијског насеља Винча крај Београда, а такође су о два рекама Ксантос (Сирбис) у Ликији и Троји писали Артемидорус и Страбон, те о Ксантусу на острву Лемнос Страбон, Птоломеј и Мела.

760 Хомер, *Илијада* 9.407; 11.680 Такође су и Римљани два коња на сребрном новцу од Агрипе називали Нептуном, (С)арматусом, Јовисом (Јупитером), о томе видети Ulisse Aldrovandi, *Monstrorum historia. Cum Paralipomenis historiae omnium animalium*, typis Nicolai Tebal-dini [i.e. Giovanni Battista Ferroni], 1657, p. 284

761 *A Latin Dictionary. Founded on Andrews' edition of Freund's Latin dictionary.* (ед.) Charlton T. Lewis and Charles Short, LL.D. Oxford. Clarendon Press. 1879, цит. Virgil, *Aeneid*, 2.112; као Equus Trojanus (Тројански коњ) у Livius Andronicus, Cic. *Fam.* 7, 1, 2; Kao Trojanski konj такође Plaut. *Vacch.* 4, 9, 12, а као Equus ligneus, like the Homeric ἄλδος ἵπλος, а ship, Plaut. *Rud.* 1, 5, 10

762 „Криус“, <http://en.wiktionary.org/wiki/κρίος> - „ован или звездана констелација овна“. У вези са називима Бронгос, Криус или Трагос – може се направити паралела са Тројанским коњем који служи да се постигне победа и уђе у град под опсадом: http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/secondary/SMIGRA*/Aries.html: A'RIES(κρίος) „Дрвени ован који се користио да затресе, пробije и сруши зидове градова у опсади... На његовом крају се налазио велики грмен бронзе или жељеза (κεφαλή, ἔμβολή, προτομή), који је подсећао на главу овна. (Apollonius Rhodius, *Argonautica* 1. 212)

763 Елијан, *О животињама* 15.2

764 Sanja Pilipovic, „The Triad Zeus, Herakles and Dionysos: A Contribution to the Study of Ancient Cults in Upper Moesia“, *Balkanica*, XXXIX, стр. 59-66: У античком времену Херакло, Бак и Дионизије су повезивани у заједничком култури народа југоисточног дела Европе, поготово некадашње Тракије, о чему сведоче археолошки експонати из Букова и других места у околини Неготина и у северној Македонији. О истоветности божанстава Дионизија и Бака видети Carl von Rotteck, Charles Jacobs Peterson, *Rotteck's history of the world: from the creation to the present time, containing a general history of the rise, progress, revolutions, wars,*

Индију. Пастир Бронгос током посете Бака свира на фрули, нуди Баку вино и шаље поздраве Атине и Дионисију, а Бак му показује развијену технику узгајања винове лозе пре него што ће трубом позвати своје људе „Тириное“ да крену у битку.⁷⁶⁵ Моравски пастир Бронгос је имао сина Астраја који је био „отац ветрова“, односно отац синова Бореаса („Трачанина Бореаса“, како га назива песник Аполонијус са Родоса у свом делу *Аргонаутика*),⁷⁶⁶ односно Пелеуса (Кадма или „орла“ Аквила),⁷⁶⁷ Зефира и Нотуса,⁷⁶⁸ кога песник Хорације у свом делу *Оде* назива „Илирски Нотус од којег нема већег господара Јадранског мора.“⁷⁶⁹

У ширем контексту разумевања значаја артефаката „Мислиоца“, „Дупљајских колица“ и „Туровићеве игле“ као карактеристичних примера за разумевање присуства словенских „хероја“, пољопривредника, ратника, металурга и аскета у светској праисторији и архаичној митологији је и присуство Херакла (алтернативно схваћеног као Кадмо и називаног „Варјапани“, или „Сканда“)⁷⁷⁰ на стенама у данашњем Афганистану, Пакистану и осталим азијским државама, који у руци држи „вајру“,⁷⁷¹ октагонални метални предмет,⁷⁷² што је сличан мотив батини коју Херакло држи у руци или крај свог

---

events, etc., of all the nations of the earth. By Charles von Rotteck ... with continuations, University of Michigan Library, Ann Arbor, Michigan, 2005, p. 130

765 Nonnos, *Dyonisiaca* 17.37 – 87, *Dyonisiaca in Three Volumes*, Vol. II, Books XVI— XXXV Ed. notes – H.J. Rose, Harvard University Press, William Heinemann Ltd., London, MCMXI, p. 39: У фус-ноти професор Роуз пише да се ради о Расенима или Етрурцима који су хеленизовани преименовани у Тиринои и који су изумели трубу.

766 Apollonius Rhodius, *Argonautica* 1. 212

767 Pseudo-Hyginus, *Fabulae* 14: „Међу Аргонаутима су били Зетес и Калиас, деца Аквила (Бореаса) који је имао крила на глави и ногама.“

768 Ovid, *Mct.* 14. 545)

769 Flaccus Horatius, *Odes*, 1.28 и *Odes* 1.3: „Illyricis Notus“

770 „Варјапани“ је реч на Санскриту која значи „држати муњу или дијамант у рукама“. О томе опширније видети Paolo Santangelo, *Zibuyu*. „What The Master Would Not Discuss“, according to *Yuan Mei (1716 - 1798): A Collection of Supernatural Stories*, BRILL, 2013, p. 217.

771 John C. Hunington, Marks, Maps & Microscopes, A Preliminary Report on a Study of Early Indic Symbol Systems and a Partial Proof of Concept The Ohio State University, “The Vajra from Vedic Times to the Present”, slides 35-37: Иначе у будизму „Важра“ значи „учење које ствара одсуство егоистичних стремљења или аскетизам“ и дошао је из брахманизма.

772 V. Subrahmanya Sastri and M. Ramakrishna Bhat, *Varahamihira's Brihat Samhita*, Bangalore, VB Soobbiah and Sons, 1946: „Изглед ад асу ортографски обрасци изабрани током бронзаног доба означавали метално оружје као муњу. Сматра се да се у трећем миленијуму пре Христа топио метал и да је древна реч за метално оружје било „вајра“ у епу Ригведа, прецизније за „металну муњу“ у преносном значењу оружја *Ayasam vajram*.

тела у архефактима хомољско-кучевског подручја у данашњој Србији.⁷⁷³ Ако се узме у обзир да је Варјапани, Херакло или Сканда у хиндуизму био божанство рата Картикеја, генерал у ратној опреми који носи оружје „металну муњу („вајру“) у руци,⁷⁷⁴ што је истоветно трачком паганском божанству рата Аресу или Марсу, онда је и јасно зашто је у старим записима неких муслиманских путописаца по древној Русији име „Србин“ било записивано и као „Марс“,⁷⁷⁵ односно зашто је Херакло био називан „Словен“.⁷⁷⁶

То је у ширем темпорално-спацијалном контексту уједно и повезница мита о диву „Полифему“ са митом о „снагатору“ Херкулу (Хераклу) са батином, или са митом о Кадму, као цивилизатору који је, како је било приказано на античким вазама, убијао и припитомљавао дивље животиње. Мит о снагатору Херкулу са батином је касније у српским народним песмама прерастао у слику „делије“ Краљевића Марка са буздованом. Лик Краљевића Марка са херојским карактеристикама у српским народним песмама настао је као резултат и стварности и маште и чежње српског народа за слободом у доба средњовековне владавине османских Турака на Балканском полуострву. Обичај српског народа, повезан још са испевавањем изразито древних песмама призивања

773 Голуб М. Јашовић, „Прилог проучавању говора села Тамница код Неготина“, Зборник радова Филозофског факултета XLII 2/2012., стр. 68

774 Paolo Santangelo, Zibuyu, "What The Master Would Not Discuss", according to Yuan Mei (1716 - 1798): A Collection of Supernatural Stories, BRILL, 2013, p. 217.

775 Сказания мусульманских писателей о Славянах и Русских : съ половины VII вѣка до конца X вѣка по Р. Х., собр., пер. и объясн. Авраам Яковлевич Гаркави, (Вас. Остр., 9 лин., № 12.), Типография Императорской Академии Наукъ, Санктпетербургъ, 1870., стр. 166: „Име „Сарбин“ за Србе било је записивано у варијантама „Сартин“, „Марс“, „Марлас“, итд., али француски издавачи су га објавили само као „Сартин“, не узимајући у обзир друге варијанте.“ (Видети страна издање: (Ed.) С. Н. van Schoonevel, *Slavistic printings and reprintings* 96, Mouton, 1969, The Hague Paris, Europe Printing, Vaduz). Такође видети Cicero, *In Pisonem*, 85, о срушеном најстаријем споменику Jupitery Сбелсурду код трачких „варвара“. Димитър Дечев, *Една семејна триада в религијата на траките*, ИАИ 18, 1952, стр. 7–13. Iovis [S]velsur[d]ji. Такође да се паганско божанство рата трачки коњаник и паганска богиња Артемида појављују често заједно у трачкој митологији видети: Огенова, Л. (1959). „Някои аспекти на Бендида върху паметници от Тракия“ – ИАИ, XXII, Sofia, 1959, 83; 90: Због честог приказивања шаганске богиње Бендиде, Артемиде или Дијане са трачким коњаником („херос“), она се понекад записивала као „Бендис Херо“. О трачком коњанику у Рису (Medaurus Risan) видети А. Serpanovic-Kuzmanovic, *Corpus Cultus Equitis Thracii 5: Monumenta intra Fines Iugoslaviae Reperta*, E.J. Brill, Leiden, 1982.

776 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850; T. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb)

кише и слављења календарских појава, да се митске личности и догађаји опевавају уз свирање на гусле, учинили су да стварна историјска личност Краљевић Марко, у преломном и осетљивом периоду за српски народ након битке српске војске против војске Османских Турака на Косову пољу 1389. године, поприми епске размере и надљудске карактеристике, као и у ранијим историјским периодима народни див „Огњобог“, див Полифем, Херакло, Кадмо, Орфеј, Аполон Хипербореј, двоглави Аргос са Пелопонеза са југа Балканског полуострва или митско божанство Агни (Огањ) из ведске митологије са подручја данашње Индије. Ирски Келти су усвојили мит о снагатору Херкулу и о српском историјском „делији“ у ирском миту о Огму, који је био наоружан луком и стрелама, или у миту о Огмиоусу код Гала, који је био син Дане и Дагде, створитељ руна и писмености и снагатор који је носио лављу кожу. О томе сведочи и повезаност корена речи „Огмиус“ („Огњије“) са митом о диву Полифему/ Словену (Сербану) у „чељустима Огњобога“, односно са митом о Хераклу Огмиосу.⁷⁷⁷ Према античком писцу Пиндару, Херакло или Сербо Макеридов је ловио јелена на простору између егејске Аркадије и реке Дунав (зване Истер у прошлости), где су живели „синови ветра“ Хиперборејци,⁷⁷⁸ односно према античким песницима Диодору Сицилијском и Аполодору и митски Орфеј или Сард Макерис, Аристеј Макерис је ловио вепра.⁷⁷⁹ Традиција повезује Орфеја као паганског божанства писмености, поезије и музике са објашњењем како су древни Срби Трибали, односно Срби Хераклеиди или Хиперборејци, односно Дардани, синови „славног Ноја“ („Дарда-нус“) цивилизовали своје прве примордијалне паганске заједнице увођењем друштвених закона, институција и обичаја, као што су брачна заједница, одржавање музичких светковина или припитомљавање дивљих

777 Charles Russell Coulter, Patricia Turner, *Encyclopedia of Ancient Deities*, Routledge, 2013, p. 360; Alwin Rees, Brinley Rees, *L'eredità celtica. Antiche tradizioni d'Irlanda e del Galles*, Edizioni Mediterranee, 2000; *Lucian, The Works of Lucian*, transl. by A.M. Harmon. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts: 1913

778 Pindar, *Olymp.* 3. 26-28, Herodotus, II.33; Arrianus, 35; James Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, London [etc.] J. Parker and Co., 1901, pp. 126;143;

779 Pindar, *Olymp.* III. 26-28; Диодор Сицилијски, 3.69 и Апологије са Родоса, 5.540; 5.990; 5. 1131; Паганска нимфа Наис или Хармонија Макерис била је названа тако према свом оцу Аристеју Макерису, паганском божанству пчела (цит. Диодор Сицилијски, 3.69 и Апологије са Родоса, 5.540; 5.990; 5. 1131).

животиња.⁷⁸⁰ Тим древним митом о „писменом“, „праведном“ и „распеваном“ Орфеју који цивилизује људе животиње око себе објашњава се уједно и зашто су Орфејеви Срби Трибали, односно древни „Хиперборејци“ или Дардани, били називани дунавским „праведним људима.“⁷⁸¹

Према историчару Џону Кемпбелу, географско-историјска веза Дардана са севера Африке и Дардана Хитита до скитских Дардана-Иседона на подручју данашње Естоније⁷⁸² и Јафетових „Краљевских Скита“ ишла је преко словенских Сакалиба или Халиба са Црног мора,⁷⁸³ познатих металурга у историји спомињаних у митовима о Аргонаутима, митским краљевима Микене, краљу Кадму из Колхиса и краљу Миди, који је све што је додиривао претварао у злато⁷⁸⁴ и који је такође био називан једним од „праведних“ краљева.⁷⁸⁵ Као владаре Дардана историчари су спомињали и сина Тантала Ганимеда из Троје,⁷⁸⁶ краља Миноса са Крита,⁷⁸⁷ краља Миду⁷⁸⁸ као „краља Дардана и сина паганске богиње Велике мајке“, ⁷⁸⁹ затим митског Енеја

780 Pausanias 10.5.6; Ov., *Metamorphoses*, 1.367; Aesch. *Eun.* 1, Hesiod, *Theogony* 132; Orphic Hymn 79: Према древној орфејској песничкој традицији и песницима и писцима Паусанију, Хесиоду, Есхилу и Овидију, након Великог потопа су пагански бог Зебс и богиња правде Темида помогли саветима првом човеку Деукалиону како да створи нову расу људског рода.

781 Homer, *Odys.* X. 97, Hesiodus, *Opera et dies*, 566, Dionysius, *Descr. orb.* 298

782 John Campbell, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson&Co., Toronto, 1890, p. 281, cit. Aristeas of Proconnesus

783 John Campbell, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson&Co., Toronto, 1890, p. 281. О такозваним Халибима са Понта (Сакалибима) видети Херодот 4.17; 52; Хекатеј, 203, Хомер, Илијада, 2.857; G. R. Tsetskhladze, M. Treister, "The Metallurgy and Production of Precious Metals in Colchis Before and After the Arrival of the Ionians", *BMM* 24.2, 1-32, 1995; T. Lazova, "Are the Halizones a Thracian Tribe? Some Glances at the Ancient Greek Tradition", *Actes du II Congress International de Thracologie I*, Bucharest, 1980, pp. 323-324

784 I. Marazov, *Mythology of the Gold* (Sofia 1994 Mapasov, Мзтхологз, пассим, J. S. Morrison, R. T. Williams, *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University Press, 1958, p. 7; 29

785 Херодот, 1,14: Гордијев син Мида је поклатио паганском светилишту у Делфима краљевски трон са којег је делио правду.

786 Freculphus Lexoviensis, *Chronica*, Caput XXII.f.2

787 Christoph Heidmann, Gebhard Theodor Meier, *Epitome historica, Liber Primus, Helmetstadii, Calixtino, Marteni*, 1660, p. 9-13: „Erichthonius Dardani filius, secundus Dardanorum Rex annos 46 regnasse, Cadmea arx Thebanorum condita“, „Minos item in Creta regnum tenuisse, post Erichtheus Pandionis filius, Atheniensium Rex sextus, perannos 50. praesuisse scribitur. 20/2: „Tros, tertius Dardanum Rex, Trojam condidit“.

788 J. T. Molesworth, *A Dictionary, Marathi and English*, p. 665: хијероглиф: मेष [mēdhā] mērhēt, меџ „гвожђе“

789 Rudolf Heinrich Klausen, *Aeneas und die Penaten: die italischen Volksreligionen unter dem Einfluß der griechischen*, Том 1, Hamburg und Gotha, Friedrich und Andreas Perthes, 1839, p. 111, cit. Serv. VA. 2, 325: „rex Dardanorum Mida, qui Phrygiam tenuit, est.“; Hygin, 191: „Mida, rex

који је доселио једну скупину народа из Аркадије у данашњој Грчкој⁷⁹⁰ на југ Апенинског полуострва и који је био називан и „краљем певача Дардана, односно Љуљака Илира“,⁷⁹¹ као и митског сина краља Дардана Батона.⁷⁹² Као Дардане историчари су приказивали и цара Александра „Великог“, али у средњем веку и Стефана Немању, кнеза Лазара и грофа Ђурађа Бранковића.⁷⁹³ Унук атинског Ерехтеја Илирије је у сунчевом календару старих Илира представљао је једно од три годишња доба такозване „Дарданске године“, заједно са својом браћом Асаракосом и Ганимедом, коју су славили и Сумери у Ниневи и Индијци.⁷⁹⁴ Дарданску годину од три годишња доба познавали су и Кабири, такође „људи мора“ Пелазги са острва Самотракија,⁷⁹⁵ Крит и Лемнос⁷⁹⁶ у Егејском мору, као и митски Кентаури, преци Киклопа Еурутоса, и они су тај календар преузели, према Џејмсу Хјуиту, од митологије о три женске богиње као три годишња доба.⁷⁹⁷ Заправо стари српски календар са којим обележавања Митровдана и Ђурђевдана, односно пролећа и јесени према старој српској години, је претеча читаве дарданске, сумерско-акадске, грчке и латинске митологије, астрологије и календара.

Mygdonius, filius Matris Deae“; Lactant. Enarr.Fab.11.4: “fertur Mida esse Matris Magnae filius“

790 Dionysius of Halicarnassus (1.61–62): Дардан и његов брат Јасон су били из Аркадије, где су дошли следећи Атласа. Дарда је оженио Хрису, кћерку Паласа, и са њом имао два сина Идеја и Дејма. Након Великог потопа преживели људи који су живели на планинама које су после тога постале острва, поделили су се у две групе, једна група је остала у Аркадији, а друга је отишла прво на острво Самотракија, где је Зевс убио Јасона због тога што је био са Деметром. Дардан и његови људи су због тамошње оскудице отпловили у Малу Азију.

791 Matthaues Valetou, *De Iliadis Fontibus et Compositione*, Lugduni, Batavorum, E, J. BRILL, 1915, p. 43> Aeneas rex Dardanorum p. 50> cantores nostros Dardanoset Leleges Illyricos.

792 Livius, *Ab Urbe Condita*, 31, 28

793 Ludovik Tuberon Crijevic, *Commentariorum de rebus, Libri Vndecim, Francofvrti, Claudij Marnij, Ioannis Aubrij, 1603, „De Temporib. Svis Lib.V“*, p. 113> „Georgius Triballorum ac Dardanorum Rex, Stephani Nemaegnae successor sere vltimus, regno a Turcis pulsus“, Djuradja Tribala, naslednika Stefana Nemanje vladara Dardana, je izbegao pred Turcima.“ Index> Lazarus Despotes, Dardanorum rex, p. 146> bellator eximius occumbit.. veliki ratnik pade P. 144> Duces suos ad coenam vocat./zove svoje vojskovodje na veceru“

794 Homer, *Iliad*, 11. 167; James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, n. 143, *um*. Lenormant, Note in *Gazette Archeologique*, 5 (1879), p. 239 ;

795 „Samothrace temple complex“, http://en.wikipedia.org/wiki/Samothrace_temple_complex: У комплексу саморашанских светилишта слављено је седам богова; главно божанство је било Велика мајка, са лавом под ногама, богиња плодности (Доматриос), затим њен пратилац Волос (Кадмиос), са воловском главом, Триглав (три јунака, браћа Дарданос (Δάρδανος) и Аетнон (Ητιών), Бог подземља и елета млада Аксиокерсос и Аксиокерса (Хадес и Персефона/Кадмо и Хармонија/Кадмило и Огетра

796 О натпису Пелазга на острву Лемнос за који се сматра да потиче из шестог века пре Христа погледати: Carlo de Simone, “La nuova iscrizione tirsenica di Efestia“, *Tripodes* 11.3–58, 2009.

797 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, pp. 147-149

1.4. СТАРИ СРПСКИ (ТРАЧКИ) КАЛЕНДАР ОД ВЕЛИКОГ ПОТОПА ДО ДЕВЕТНАЕСТОГ ВЕКА

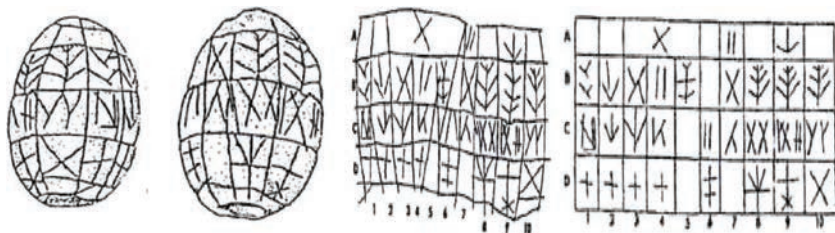
Важан доказ древности старих Срба је први соларни календар који су стари Срби пре око осам хиљада година створили на основу закономерности померања изласка сунца на планинском рељефу око подунавског насеља Лепенски вир, на основу кога је створен и све до деветнаестог века био у оптицају српски народни календар, забележен рачунањем година на многим важним писменим и каменим споменицима средњовековне Србије.⁷⁹⁸ У Лепенском виру је сачуван низ објеката који леже на правцу с којег се једино могао посматрати „двоструки“ излазак сунца на планинском врху Трескавцу крај Лепенског Вира, тако да археометеоролози и ахреолози претопстављају да је тај низ објеката био нека врста опсерваторије.⁷⁹⁹ Стари Срби су у Лепенском виру учили јединствен астрономски феномен двоструког изласка сунца које се на дугодневницу 21. јуна може видети изнад оближњег планинског врха Трескавац и почели су да мере време од тог датума дугодневнице, преко зимске краткодневнице 21. децембра када сунце излази иза врха Кукујова, до равнодневнице у пролеће 21. марта када сунце излази изнад врха Главца. На тај начин су учили закономерност померања изласка сунца на источном хоризонту са сменом годишњих доба и почели су да успешно предвиђају временске промене, тако да су заједнице рибара, ловаца и сакупљача хране у Лепенском виру могле да на време припремају залихе хране, топлу одећу и огрев и да обезбеде сигуран заклон за зимски период.⁸⁰⁰ Према мишљењу археоастронома и неуропсихијатра Александре Бајић, постоји могућност да су становници Лепенског вира посматрајући „двоструко свитање“ иза врха Трескавац и, уочавајући цикличност у сталном протоку времена, створили

798 Милан Т. Стеванчевић, „Српски календар Светог Саве и Вујански Крст Патријарха Павла, Београдска школа метеорологије, Библиотека Научна истраживања, Свеска четврта, Док. 10, Београд, 2011., http://meteoplaneta.rs/wp-content/uploads/2013/10/BSM_2011.pdf

799 Александра Бајић, Христивоје Павловић, „Сунце Лепенског вира – археоастрономска анализа локалитета“, Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским Виром“, *Новости*, 14. 09. 2015.

800 Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским виром“, *Новости*, 14. 09. 2015., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:567273-Sunce-se-dvaput-radja-nad-Lepenskim-virom>

прву религију на свету, почевши да верују у постојање загробног живота, и у складу са тим да сахрањују своје кућне претке под подом својих кућа.⁸⁰¹ Из периода Лепенског вира сачувани су поједини артефакти са угравираним облицима, за које је у своје време археолог Драгослав Срејовић писао да га подсећају на неки координатни систем, као и на скице предела, бројке и слова. Тако је и један сачувани камени полуоблук из Лепенског вира, на којем су угравирани шаре које наликују на „обрис сазвежђа Северног небеског пола“, како наводе археоастроном и неуропсихијатар Александра Бајић и архитекта Христивоје Павловић, навео их да помисле да се ради о некој врхи археометеролошког инструмента.⁸⁰²

Извор: “Shan M. M. Winn, The Old European Script, Further Evidence”, The Tartaria tablets and the Lepenski Vir stone“, Prehistory Knowledge, Virtual Museum of Inscriptions, The Global Prehistory Consortium at Euro Inno-
vanet, <http://www.prehistory.it/ftp/winn4.htm>

У складу са открићем археоастронома Александре Бајић и архитекта Христивоја Павловића да полуоблуци пронађени у праисторијском археолошком налазишту Лепенски Вир у Србији, са угравираним шарима које наликују на „обрис сазвежђа Северног небеског пола“, наликују на неку врсту археометеролошког инструмента,⁸⁰³ отвара се могућност истраживања узрока доброг познавања астрономије Северног пола, стварања праисторијске митологије и управљања бродовима помоћу израчунавања кретања звезда од стране

801 Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским Виром“, *Новости*, 14. 09. 2015
802 Исто.

803 Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским Виром“, *Новости*, 14. 09. 2015.,
<http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:567273-Sunce-se-dvaput-radja-nad-Lepenskim-virom>

старих Срба Пелазга,⁸⁰⁴ Трачана,⁸⁰⁵ Арјана,⁸⁰⁶ Илира⁸⁰⁷ или Словена (Сера, Симбера или Кимера - Гимера, Гимра, Хата),⁸⁰⁸ како су

804 Cyprian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*; Tome II, Paris, 1852, p. 8: "Илирски Срби су изашли из пелазјског стабла." Историчар Еурипид (480-406 BC) је написао у свом делу Archelaos да су Дананци били исто што и Пелазги. Према њему, митски краљ Данаос из Грчке је прописао закон да „сви раније звани Пелазги морају да се зову Дананци.“ Хекатеј из Милетуса (550-470 BC) је писао да су читаво грчко полуострво насељавали варвари. Тесалија, најплоднија земља између Олимпа, Осе, Пелиона и планине Пинд се називала Пелазгиа, као што је и писао у Хомеровој Илијади. Хелени су Пелазге Хипербореје под вођством Хипербореоса, сина Пелазга, моћног краља и патријарха читавог народа Пелазга, звали "cultores justissimi" („људи који практикују правду“) (цит. Fragmenta Hist. graec. I. 58. fragm. 96, Pindar's scholiast, Olymp. III. 2; Fragmenta Hist. graec. I. 58. 96; 2.387 Diodorus of Sicily, *Library of History*, III, 67, Euripid, *Alkest*, 966-969: Орфеј, Лин, Хомеров учитељ Пронапид и Хомер су писали на трачком (пелашком) језику. Такође видети Радивоје Пешић, Оптужњем ћутањем, Винчанско писмо и други огледи: Стари Срби и њихови наследници (Пелазги, Трибали, Илири, Трачани, Ликијци, Лидијци, Етрурци) су употребљавали писмо Винчанцицу. О вези Аргоса, Херакла, Трачана и Пелазга на територији данашње Грчке видети J. A. Cramer, *A Geographical and Historical Description of Ancient Greece*, Vol. 3, Clarendon Press, Oxford, 1828, p. 251, cit. Scholiast of Euripides. (Euripides, *Orestes*. 963; *Phoenissae*. 263, *Alcestis*, 67; 498.); Страбо, 7.472; Diodorus of Sicily, *Library of History*, 7.17; Theodori Zungeri, *Theatrum Humanarum Vitae*; Plutarch *Alexander* 2.1: Према Плутарху Александар Велики је био наследник Херакла и Минојаца, поштовалаца Месеца и мита о Нојевој барци, док је према старим српским родословима (видети Живојин Андрејић, Митолошки зборник бр. 21, Центар за етимолошке студије Србије, Рача, стр. 140, цит. Карловачки, Загребски, Врхобрезнички, Пејатовићев и Новаковићев, Руварчев, Пивски летопис) цар Ликиније, предак српске династије Немањић, имао међу прецима мајку Олимпију од Александра Великог. Потомци ове породичне линије није само династија Немањић, према тим родословима, него и према Brian D. Starr, *Kinghood of the Elite*, *Lulu.com*, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125, итд.) такође и краљевска босфорско-црноморска Митридаес и Фарнакес династија. Herodot, *History*, I, 56-58, Али, такође Херодот тврди: It is to be noted that, according to Herodotus, the Pelasgians were not part of the same ethnic family of the Greeks, and he considered the language of the Pelasgians entirely different from that of the Greeks (lib. I. c. 58).

805 Страбон, *Географија* 7.3.4; 7.5.6; Херодот, *Историја*, 5.4; Плиније, *Историја*, 3.23.26; Аријан, *Илирски ратови*, 2.10; Ливије, *Периока* LVI; Маја Nikolić, „Srpska država u delu vizantijskog istoričara Duke“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* br. 44, str. 481-491 цитирајући Драгутин Анастасијевић, Српкиња византијска царица

806 Андрей Александрович Тюняев, *Раннее письмо Русской равнины и Балкан*, На Међународној научној конференцији „К истокам културе и наука“, Србија, Белград, 21 – 23 септембра 2012 года., Подписка на журнал „Organizmica“, 20.08.2012, <http://www.organizmica.org/archive/908/rprt.shtml>: Генедиј Станиславович Грињевич, *Тайна славјанской древний цивилизации*, Отечество, Москва, 2003, такође видети <http://www.youtube.com/watch?v=qoICvWkGMxQ>; превод на српски језик на линку: <https://www.youtube.com/watch?v=eK92k9Vrc5Y>

807 Sebastiano Dolci, *De illyricae linguae vetustate et amplitudine: dissertatio historico-chronologico-critica*, Apud . Franciscum Storti, Venetiis, 1754, p. i., „Periochae Paragraphorum I, V, VI, VII; Emil Picot, *Les Serbes de Hongrie*, Prague, 1873, стр. 164; Такође о томе видети „Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hof u. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhefarovic и Nenadovic, Музеј Матика Српска, Novi Sad, 1745 (14.april, 1715); Платонъ Кулаковскій, *Иллиризмъ*, Варшава, 1894.

808 Boris A. Malyarchuk, „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic

под различитим етнонимима били записивани од времена хронике Историја Птоломеја⁸⁰⁹ и хронике О пореклу Словена Јордана⁸¹⁰ преко читавог низа оригиналних историјских извора до времена српског средњовековног цара Душана Немањића,⁸¹¹ односно од стране Срба Трибала, „најстаријег народа на свету“, како их је описивао историчар Лаоник Халкокондил, називаних и Хиперборејцима, који су „са севера долазили на острво Делос у Егејском мору“.⁸¹² О тој вези „синова северног ветра“ Хиперборејаца са Егејским морем говори и чињеница да су се у црноморској Олбији и у Грчкој славили исти фестивали и време рачунало по истом календару.⁸¹³

Да су у неолиту становници који су живели на подручју данашње Србије познавали рачунање календара такође и

Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37 (12): 1437-1443, МАИК Nauka Interperiodica, December 2001; Anatole Klyosov, “DNA Genealogy, Mutation Rates, and Some Historical Evidence Written in the Y-Chromosome, Part II: Walking the Map”, *Journal of Generic Genealogy*, 5 (2), 2009, <http://www.jogg.info/52/files/Klyosov2.pdf>; Mario Alinei, *Origini delle Lingue d'Europa*. Vol 1: “La teoria della continuita”, Il Mulino, Bologna, 1996.; Vol 2: “La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro”, Il Mulino, Bologna, 2000

809 Историчар Плиније је писао да се Восфорски Кимеријум раније звао Серберион: Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* VI, 19: “...utriumque in ostio Cimmerium, quod antea Serberion vocabantur. (Плиније је писао да се Восфорски Кимеријум раније звао Серберион.)

810 Joannes Christophori de Jordan, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745), Sectio XXXII., pp. 178-181: Јордан описује да су са Кавказа Словени-Сармати населили Кимерски Босфор и преко Црног мора, односно река Волге, Дњепра и Родопских планина прешли у Скитију и Европску Сарматију као Хипербореји и Алани, а с друге стране Кавказа прелазили и насељавали Колхид, Иберију, Албанију, Хирканију, Кападокију и иранске планине. То се потпуно слаже са оригиналним историјским извором у Старом Завету, Библија, V Genesis 10 је описано како су потомци Гомера, Јавана и Тираса населили Каспијско, Црно и Егејско море: Genesis 8:4; Genesis 10:2; 1 Chronicles 1:5,7; Isa 66:19; Ezekiel 27:13, 19; такође пророк Езекиел је писао да су Гомер и његови потомци отишли на север и проширили се по северу Азије и Европе (Ezekiel 38:6). Такође видети и Ap. Rhod., Argon. i.1172.; Valerius Flaccus, Argon. iii.481; Apollodorus, Bibliotheca, Epitome, 1.2; Apollodorus in Bibliotheca 1.9.18-19; Strabo, *Geography*, 7.291.) О томе да су Кимери били потомци Нојевог најстаријег сина Гомера, као и Гали из Мале Азије видети *The Hymns of Callimachus*, transl. William Dodd, T. Waller & J. Ward, London, 1755, p. 88.) Напомена: Израз „gala“ је био стари српски назив за кору од брезе којом су правили најстарије врсте чамаца.

811 Ezekiel 38:6; V Genesis 10 је описано како су потомци Гомера, Јавана и Тираса населили Каспијско, Црно и Егејско море: Genesis 8:4; Genesis 10; 1 Chronicles 1:5,7; Isa 66:19; Ezekiel 27:13, 19; 38:6; Ap. Rhod., Argon. i.1172.; Valerius Flaccus, Argon. iii.481; Apollodorus, Bibliotheca, Epitome, 1.2; Apollodorus in Bibliotheca 1.9.18-19; Strabo, *Geography*, 7.291.

812 Laonicus Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interpretate Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 165

813 Susan Guettel Cole, „Finding Dionysos“, (Ed.) Daniel Ogden, *A Companion to Greek Religion*, Blackwell Publishing“, p. 329

на основу прављења огромних концентричних кругова на земљи, такозваних рондела и ронделоида, који формирају благо узвишење са такозваним капијама на истоку са којих су праисторијски људи рачунали равнодневнице и дугодневнице и који су имали функцију зимских и летњих светилишта, показују кругови у насељима Ватин и Влајковац у околини Вршца на северу данашње Србије, који припадају пост-Винчанској Ленђерској култури и датирају из периода од 4.500 година пре Христа.⁸¹⁴ У том смислу је карактеристичан и један пример археолошког налазишта „Боговор гумно“ у селу Скробница у општини Књажевац у Србији, на обронцима планине Девике на висини од 950 метара, које је у праисторији служило становницима тог краја да посматрају планете на небу.⁸¹⁵ У контексту континуитета примене знања из области рачунања старог српског календара и архитектуре је посебно интересантан пример Пећке патријаршије на Косову и Метохији у данашњој Србији. У осамнаестом веку историчар Јозеф Симон Асеман је цитирао цара-историчара Јована Кантакузина у лоцирању дела српског народа са обе стране Бојотије (Вијотије) у Тесалији у данашњој Грчкој, који је позивајући се на цитат античког историчара Птоломеја тадашњег српског архиепископа у Пећи називао „архиепископом Грка и Трибала“.⁸¹⁶ У том контексту је електроинжињер Милан Стеванчевић у току својих истраживања старог српског календара установио да је према старом српском календару 2017. године зима почела када је сунце 8. новембра 2017. (7526.) године тачно у 12 часова прешло преко Пећке патријаршије. Све ове, и многе друге још

814 Јелена Ј. Баљак, „Вршачке кругове право прачовек, а не ванземаљци?“, 30. 01. 2018., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:708992-Vrsacke-krugove-pravio-pracovek-a-ne-vanzemaljci-FOTO>

815 Vlašići, Društvo za arheoastronomska i etnoastronomska istraživanja BOGOVO GUMNO, 28/11/2015 <http://www.vlasic.org.rs/bogovo-gumno/2012.>: „Једна жена Роса из села Скробница је 1938. године испред једне гомиле камења поставила заветни крст са „две калоте“ на врху, посвећен Огњеној Марији, тако да кад људи погледају између те две калоте гомилу камења, сазнају тачан правац изласка сунца на дан Огњене Марије 30. јула сваке године (азм. 62° 50'), док тангента повучена из средишта већег круга на обим мањег круга на Боговом гумну дефиниште правац изласка сунца на Ђурђевдан 23. августа и на дан Преображења 19. августа, када је место изласка сунца тачно на половини пута од свог максималног отклона до тачке истока, када излази изнад планине Миџор. Нажалост, део оградe малог круга, који би требало да послужи као оријентир у посматрању изласка сунца (на дан Ђурђевдана и Преображења) је уништен, па га данас није могуће уочити из центра.“

816 Josephi Simoni Assemani, *Kalendaria Ecclesiae*, Tomus 6, Amidei, Romae, 1755, p. 38, cit. Joannes Cantacuzenus lib. 4, cap. 18; *Quienum in Oriente Christiano*, Tom 2. Pag. 320. & seqq.: „sive Pecio, quae Pessium Ptolemaeo in eadem regione Picentios poneni.“

увек неоткривене и неистражене чињенице везане за повезницу знања становништва које је у праисторији живело на широкој балканско-црноморско-анатолијско-кавказској територији, са знањима српских владара, уметника и научника у средњем веку, показују да су владари из династије Немањић и њених династија – изданака за време своје владавине на хвале вредан начин, путем својих задужбина, водили рачуна о поштовању традиције у линеарном историјском току развоја српског националног идентитета, и да су у том процесу посебну пажњу обрађали на пренос знања, умећа, моралних предања и вештина својим сународницима као своју поуку и заоставштину.

Средишња личност српске историје – оснивач аутокефалне Српске православне цркве и архиепископије, правне школе, манастира, болница, уметничких и занатских радионица, монах, просветитељ, државник, дипломата и добротвор Свети Сава (световно име Растко Немањић, 1169/1174-1236.), оставио је као начин записивања у заоставштину српском народу и српској средњовековној династији Немањића начин рачунања и записивања старог српског календара, који кореспондира са периодом који се спомиње у библијском Старом и Новом завету, као и одређена слова и знакове из праисторијског писма становника пост-потопних насеља поред реке Дунав на територију данашње Србије.⁸¹⁷ Према старом српском календару, 6707. године, или 6707/1219. године, како се такође двојно записивао тај датум на српским средњовековним документима, свети Сава је унео записивање старог српског календара у Законоправило (Номоканон, Крмчију), први устав Српске Православне Цркве. У седмом веку је такође Васељенска патријаршија Источног Константинопољског царства потврдила време рачунања према старом српском (трачком) календару као време рачунања настанка света у времену првог човека Адама 5508. године пре Христа, у подне у петак на дан пролећне равнодневице. Након што је записивањем старог српског календара у Законоправило Светог Саве тај календар постао званични календар српског народа, српске државе и Српске Православне Цркве, од времена краља Стефана Првовенчаног Немањића до деветнаестог века сви српски државни закони и

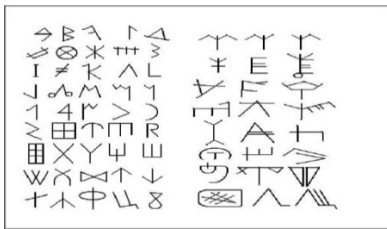
---

817 Печат Светог Саве са крстом са четири оцила видети у Милан Стеванчевић, „Српски народни календар“, стр. 19.

управни акти, а од времена првог српског патријарха Јанићија па све до патријарха Павла и сви српски црквени документи, били су записивани по старом српском календару.⁸¹⁸

Свети Сава на фресци у манастиру Студеница⁸¹⁹ и такозвани „Иловички препис“ из 1262. године⁸²⁰ Законоправила Светог Саве које је све до данашњих дана црквено законправило Српске, Бугарске и Руске православне цркве, са знаковима, симболима за време рачунања од Великог потопа према старом српском календару

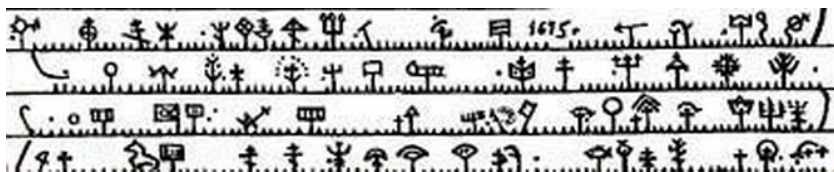
Филолози Сорин Палига и Радивоје Пешић су доказали и објаснили постојање старосрпског грба са оцилима у периоду Винчанске цивилизације; у доњем левом углу испод симбола из Винчанске цивилизације обратити пажњу на симбол са оцилима на приказу документа Светог Саве⁸²¹

818 Мишо Вујовић, „Молитва без престанка“, Светогорске стазе (2): Испосница Светог Саве“, Србија - Национална ревија 69, 2018., цит. Свети Сава, Карејски типик: „Зато и писасх и потписасх својом руком 6707. а од Христа 1199. године. *Од свих последњи Сава грешни*”

819 „Свети Сава“, <https://sr.wikipedia.org>

820 Извор: „Иловичка Крмчија“, https://sr.wikipedia.org/wiki/Иловичка_крмчија

821 Милан Стеванчевић, „Српски народни календар“, стр. 15-18;20, цит. Сорин Палига,

Сличност знакова из периода Винчанске цивилизације са народним руским календаром: Миле Недељковић, Народни календар на дрвету у Русији, www.srpsko-nasledje.rs⁸²²

Древност српског (трачког) календара који је Свети Сава унео у Законоправило потврђује и древност старије концепције соларне митологије и млађе концепције лунарне или хтонске митологије, односно „словенске“ митологије, која је овековечена у древним српским народним песмама, народним веровањима, обичајима, песмама и ритуалима који имају корен у праисторији.⁸²³ Пронађени докази о масовној употреби и складиштењу жита и осталих пољопривредних производа на територији Србије потврђују да је праисторијско становништво на територији Србије користило календар у пољопривреди, односно они објашњавају откриће урезаног лунарног циклуса на кљови дивљег вепра старој око 8.000 година у археолошком локалитету Медведњак код Смедеревске Паланке у Србији. Сматра се да су помоћу календара праисторијски људи који су живели у Поморављу пратили природне циклусе сетве и жетве и планирали породицу.⁸²⁴ О познавању календара на територији данашње Србије 8.000 година пре Христа доказ су и пронађени облук из Лепенског вира, такозвана „Лепенска кугла“,⁸²⁵ фигура овна са урезаним

Symbols dating from the oldest period of Vinča culture и Радивоје Пешић, Винчанско писмо и други грамаголошки огледи (Подаци, фотографије и илустрације везане за тему српског календара до цитата Свети Јован Шангајски, „Рођење Светог Јована Крститеља“, *Pravoslavni-odgovor.com*, преузети из чланка Сања Шуљагић, „Утицај развоја винчанског писма на заснивање српског идентитета“, Српска политичка мисао број 4-2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

822 Миле Недељковић, „Зимски знак ватре, летњи знак сунца и Перунова муња“, Српско наслеђе, Историјске свеске бр. 9, септембар 1998, <http://www.srpsko-nasledje.rs/sr-c/1998/09/article-02.html>

823 Сретен Петровић, *Митологија Срба*, Просвета, Ниш, 1997, стр. 9.

824 Борис Субашић, „Сензационално: Пронађен календар стар 8.000 година“, *Новости*, 19. 11. 2013., цит. археолог Милорад Стојић, фотографије Борис Субашић

825 Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским виром“, *Новости*, 14. 09. 2015.,

ознакама за рачунање календара, као и таџир са сунчевим календаром,⁸²⁶ на којем је, како је приметио метеоролог и инжењер електронике и телекомуникација Милан Стеванчевић, не само забележено коришћење календара, него се на ивици тог таџира налазе симболи у облику перфорација два кружна облика, карактеристичних у хералдичкој традицији Србије, Бугарске и других средњовековних православних држава. Такви кружни облици се хиљадама година касније налазе на печату српског владара Стројимира из деветог века, на печату великог српског жупана Стефана Немање из дванаестог века, на којем се такође виде и винчанска слова „ф“ и „у“,⁸²⁷ као и у контурама сачуваног печата владара Стефана Немање на златопечатној повељи Стефана Немање из 1196. године, приликом оснивања српског манастира Хиландара на Светој Гори.⁸²⁸ Артефакти, слова и симболи из праисторијских археолошких налазишта Старчево, Лепенски вир и Винча, подаци из библијског Старог и Новог завета, догађаји описани у српској и светској митологији и српски средњовековни документи Светог Саве и остали српски и светски средњовековни документи и камени споменици на којима су забележена праисторијски знаци и симболи праисторијског српског календара или древне српске народне ношње потврђују и објашњавају линеарни ток митологије Великог потопа у српском народу кроз историју.

Значајно место које су заузимали сунце, јелен и риба у култури праисторијских насеља Лепенски вир, Вучедол и Винча⁸²⁹ на Балканском полуострву,⁸³⁰ упућују на то да су

<http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:567273-Sunce-se-dvaput-radjanad-Lepenskim-virom>, Опширније о томе видети у књизи Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, Центар за митолошке студије Србије, Рача, Крагујевац, Лапово, 2005.

826 “U Srbiji pronađen kalendar star 8.000 godina“, TREBINJELIVE 24. 03. 2015., <http://trebinjelive.info/2015/03/24/u-srbiji-pronaden-kalendar-star-8-000-godina/>

827 „Завети и поруке. Стефан Немања – девет векова“, <http://www.narodnimuzej.rs/event/zaveti-i-poruke-stefan-nemanja-devet-vekova-2/>; такође видети сличан орнамент на рубу трафеја Стефана Радослава (1228–1234)

828 Ј. Јевремовић, „Печат српског кнеза Стројимира“, Глас Јавности, 27.07.2006., Božidar Zarković, *Pečati Stefana Nemanje, Baština* br. 13, 2002, str. 245-253, <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0353-9008/2002/0353-90080213245Z.pdf>, str. 245-253, стр. 248, Слика 1. „Хиландарски печат“

829 О амфори паганске богиње Артемиде са јеленом из Винче видети Милоје М. Васић, *Присториска Винча*, I, Државна Штампариа Краљевине Југославије, Београд, 1936., сл. 97; О улози јелена у веровањима и обичајима старих Срба и Влаха у Банату видети С. Тројаковић, *Маске код нашег народа*, *Strena Buliciana*, 1924, 697; 278—281

830 Драгослав Срејовић, „Јелен у нашим народним обичајима“, *Гласник Етнографског*

њихови становници рачунали календар на основу проучавања животних циклуса целокупне природе,⁸³¹ што је условило развој писмености међу њима.⁸³² Праисторијски становници са подручја данашње Србије су рачунали и записивали календар у свом планирању личних и сеоских активности и на кљовама вепра, животиње чији лик се појављује у званичној хералдици српских држава кроз историју, и који је у античкој митологији често повезиван са паганским божанством пољопривреде, писмености и уметности Орфејом. У том смислу, како тврди археолог Милорад Стојић, у археолошком налазишту Белица крај Јагодине, старом око 8.000 година, пронађен је медицински календар који су становници тог праисторијског насеља користили да би израчунавали циклусе плодности жена и приказивали физиолошке процесе у људском телу.⁸³³ Археолог Милорад Стојић је током своје десетогодишње борбе да докаже да су фигурине из археолошког налазишта Белица по својој важности једнаке онима пронађенима у археолошком налазишту Лепенски Вир, морао да претрпи агресивну кампању неких његових колега против промоције археолошког налазишта Белица крај Јагодине, све док археолози и промотери из Тибингена, Хајделберга, Леобена и Берлина у Немачкој нису уложили новац у лабораторијска испитивања и промоцију фигурина из тог археолошког налазишта.⁸³⁴ У том налазишту су први комадићи праисторијске керамике били уочени седамдесетих година двадесетог века, али тек након што је 2002. године један локални сељанин случајно уочио камену фигурицу на пољском путу до његове баште отпочела су детаљнија истраживања овог старог насеља Срба Трибала. Након што су немачки археолози опремљени георадарима открили да је то археолошко налазиште било најстарије и

музеја у Београду, Књига XVIII, Београд, 1955., стр. 236, цит. ErnstBuschor, *Griechische Vasen*, R. Piper & Co, Munich, 1940, сл. 196; R. R. Schmidt: *Die Burg Vučedol*, 1945, T. 16, 3

831 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, Центар за митолошке студије Србије, Рача, 2005., стр. 75; 101; О теракоти из Граца код Злокућана и неколико теракота из Винче са приказима јелена видети М. М. Васић, Градац, преисториско налазиште латенског доба, Т. XI сл. 22; М. М. Васић, *Преисториска Винча*, III, сл. 502, 503.

832 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, стр. 209-236; Radivoje Pešić, *Vinčansko pismo i drugi gramatološki ogledi*, Dugan – Milano, Pešić i sinovi, Beograd, 1995.

833 Борис Субашић, „Сензационално откриће код Јагодине: Медицински календар стар 8000 година“, *Новости*, 10. 03. 2019.

834 Борис Субашић, „Промоција праисторије из Белице у – Немачкој“, *Новости*, 01.03. 2013., цит. археолог Милорад Стојић

најмонументалније култно-астрономско средиште у том делу света, установљено је да су становници тог старог насеља рачунали циклусе плодности жена и приказивали физиолошке процесе у телу неком врстом медицинског календара. На фигуринама трудница у различитим фазама трудноће, као и на меканом камену серпентиниту пронађенима у том насељу, било је записано протописмо као један систем цртица, линија и тачкица израђен различитим врстама кремених сечива и алата, који је био повезан са култом зимског солстиција (краткодневнице).⁸³⁵

Са примањем хришћанства стари Срби су своје познавање астрономије и календара и древна веровања измешали са спознајом о историјским догађајима описаним у библијском Старом и Новом завету, тако да су рибу и жито као храну живота, односно раније слављење божанства воде, жита и плодности Дагона (Јафета, Форкиса, Нептуна или Посејдона) поистоветили и заменили са речима Господа Исуса Христа у Новом Завету: „Ја сам хлеб живота...“ (Јован, 6.35). Тако се широм православних држава, о чему у Србији сведочи пример цркве Светог Николе у Куршумлији из дванаестог века, могу пронаћи хришћански надгробни каменови,⁸³⁶ симболи и споменици у облику рибе.

Кљова вепра са урезаним календаром из праисторијског налазишта Медведњак код Смедеревске Паланске; горе десно „Лепенска кугла“ и народни календар на фигурини овна⁸³⁷

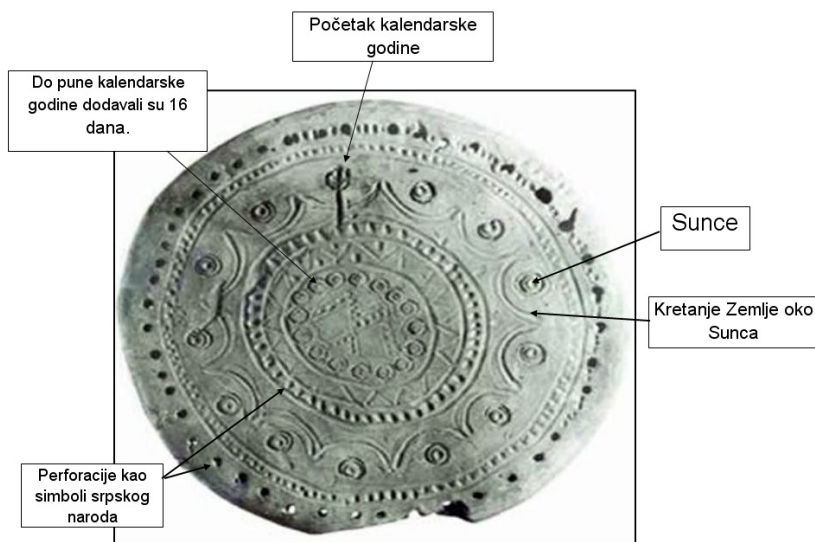
835 Борис Субашић, „Сензационално откриће код Јагодине: Медицински календар стар 8000 година“,

836 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, стр. 254

837 Фотографије: Борис Субашић, Вечерње новости, 14. 09. 2015. и 19. 11. 2013.; фотографије календара: arheo-ameteri.rs, агенције и артефакти Музеја у Вршцу на 24. 03. 2015., *trebinjelive.info*, <http://trebinjelive.info/2015/03/24/u-srbiji-pronaden-kalendar-star-8-000-godina/>

Винчански календар према схеми Милана Стеванчевића:

Винчански сунчани календар, печат краља Стrojимира, печати жупана Стефана Немање⁸³⁸

838 Фотографија винчанског лунисоларног календара из Најеве циглане код Панчева у Србији (1700-1500 г. пре Христа) који се налази у Народном музеју у Београду (инв. бр. 3053), археоаматери.рс; Милан Стеванчевић, Зборник *Београдске школе метеорологије*, Београд 2017.; Ј. Јевремовић, „Печат краља Стrojимира“, Глас Јавности, 27.07.2006; фотографија печата Стефана Немање на „Завети и поруке. Стефан Немања – девет векова“, <http://www.narodnimuzej.rs/event/zaveti-i-poruke-stefan-nemanja-devet-vekova-2/>; Božidar Zarković, *Pečati Stefana Nemanje*, *Baština* br. 13, 2002, Слика 1 „Хиландарски печат“

Милан Стеванчевић, „Српски народни календар“, Београдска школа метеорологије, Свеска Трећа стр. 13; 27; 29; 30-34: фотографије Карејског типика, Студеничког типика, Српског Четворојеванђеља, Закона благовернаго цара Стефана Душана и натписа на мермерном стубу којег је подигао деспот Стефан Лазаревић на Косово пољу у част свог оца Кнеза Лазара и изгинулих српских војника у Боју на Косову у Патријаршијској библиотеци у Београду⁸³⁹; Смедеревска тврђаве са натписом изградње по старом српском календару⁸⁴⁰

Манастири-задужбине, разни артефакти и документи из периода српске династије Немањића и њених династија-изданака овековечили су сажимање достигнућа и тековина из периода праисторијске претхришћанске и хришћанске цивилизације. На тај начин они су уједно и симбол чувања и дуготрајности српског идентитета на Балканском полуострву, о чему сведоче натписи на цркви светог Јоакима и Ане у Студеници из доба краља Милутина Немањић 6822. године, или натпис на Смедеревској тврђави из доба другог сина Вука Бранковића и кћерке славног кнеза Лазара Маре, деспота Турађа Бранковића из 6938. године. Знакови из Винчанског писма забележени су такође и на натпису на надвратнику цркве Пресвете Богородице Огидитрије у Муштушту у Русеничком Подгору код Призрена на Косову и Метохији, тако да се зна да је та црква, пре него што је била срушена у рату деведесетих година, била подигнута 6825. године или 1317. године након рођења Христа.⁸⁴¹

839 Фотографија: manasija.rs

840 Фотографија: dnevno.rs

841 Фотографије и објашњење натписа на надвратнику Цркве Свете Богородице Одигитрије у Муштушту код Призрена видети на „Србија: Натпис из Цркве Свете Богородице Одигитрије из 7823. године“, Srbijadanas.net, 10. 01. 2014., <http://www.srbijadanas.net/srbija-natpis-iz-ckrkevsv-bogorodice-odigitrije-iz-7823-godine/>

„ † Въ славоу и кидиносоуцѣнна и нераздѣльна Троици поуче се и съз да се вождьствьтнн и въсесвѣтънн храмъ прѣвѣстнне владичице наше Богородице Одигитричн не темелна. За прѣвѣснога кралѣ Уроша съ трѣдомъ ꙗ споспешениимъ ѿана великаго казнца. Драгослава съ ѿвеномъ съ подрѣжнмъ своимъ. И ѿ Станншомъ сынномъ си и съ: Анномъ дѣщерно си въ лето 85. ѿ к р е н. ”

Натпис на надвратнику цркве Пресвете Богородице у Муштушту и оригинални текст натписа на надвратнику цркве према белешци историчара Милоша С. Милојевића⁸⁴²

Српски народни календар је био употребљаван при писању свих значајних српских средњовековних правних, историјских и књижевних докумената, као што су Законоправило (Књига Крмчија) Светог Саве, Студенички типик Светог Саве, Дечанска Хрисовуља краља Стефана Уроша или Законик цара Душана, итд.,⁸⁴³ све до Првог српског устанка, и на основу једне руске варијанте књиге Светог Саве, прота Матеја Ненадовић је маја 1804. године саставио први писани „Закон“ устаничке Србије.⁸⁴⁴ У складу са старим српским календаром уписиване су и ознаке година изградње значајних српских споменика и тврђава, о чему сведоче натпис на мраморном стубу - споменику цару Лазару и српским војницима изгинулим у бици на Косову-пољу 6897. године (1389.), који је подигао син цара Лазара деспот Стефан Лазаревић,⁸⁴⁵ или Смедеревска тврђава коју је саградио Ђурађ Бранковић, и на којој натпис сведочи да је сазирана, у години 6938 (1430. године).⁸⁴⁶

842 „Натпис из Цркве Св. Богородице Одигитрије из 7823. године?“, 17. октобра 2012., *Magacinportal.org.*, <http://www.magacinportal.org/2012/10/17/natpis-iz-ckrke-sv-bogorodice-odigitrije-iz-7823-godine/>

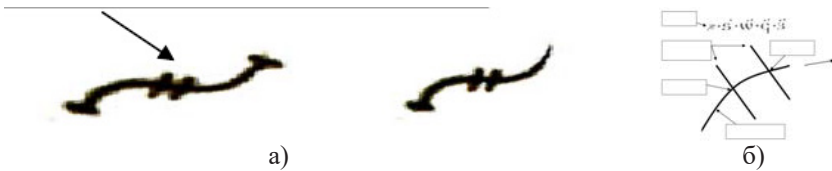
843 Фотографије копија *Студеничког типика* и *Душановог законика* у Милан Стеванчевић, „Српски календар“, стр. 31; 34; Такође опширније о начину записивања година по старом српском календару на српским средњовековним споменицима видети Љубомир Стојановић, Стари српски записи и натписи, књиге 1, 2, 3, 4, Српска Краљевска Академија, Српска Манастирска Штампарија, Сремски Карловци, 1902.; 1903.; 1905.; 1923.

844 Милослав Самарцић, *Тајне Вукове реформе*, стр. 36

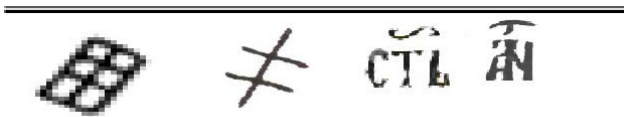
845 Текст и фотографија натписа мраморног стуба са ознаком године градње према српском народном календару видети на: „Деспот Стефан Лазаревић“, „1404. — Ове речи писане бише на стубу мраморне на Косову, <http://manasija.rs/istorija/despot-stefan/natpis-na-mramornom-stubu-na-kosovu/#prettyPhoto> :

846 Фотографије Душановог законика и натписа на Смедеревској тврђави видети у *Dnevno.rs*, „Zivimou 7522. godini! Srbi prvo koristili kalendar star milenijumima“, 21. 02. 2014., <http://www.dnevno.rs/ekalendar/zanimljivosti-iz-istorije/5565/dnevnors-zivimo-u-7522-godini-srbi-prvo-koristili-kalendar-star-milenijumima>

У званичним српским државним средњовековним документима и на фрескама и иконама у периоду немањићког краљевства и царства један од важних доказа за континуитет српског идентитета кроз историју је употреба симбола из такозваног „винчанског“ писма, као што су оригинални српски „Симбол за вечност“ и „Симбол за време.“ То је галактички лук са две упоришне тачке Ђурђевдана и Митровдана у календару, за који су средњовековни Срби сматрали да је био „линија водиља кроз време и историју.“⁸⁴⁷

М. Стеванчевић, Српски народни календар, стр. 12, а) Начин записивања винчанског знака за време на српским средњовековним документима; стр. 13, б) Начин записивања винчанског знака за вечност на српским средњовековним фрескама и иконама, цит. иконописац Саша Миљковић

Милан Стеванчевић, „Српски народни календар“, стр. 14, Винчански симбол за време, цит. Радивоје Пешић, Винчанско писмо, стр. 50, Таблица 19

Древни Срби су знали да се сунчева енергија повећава и лето почиње на Ђурђевдан (6. маја), и да се сунчева енергија смањује и да почиње зима на Митровдан (8. новембра), као и да се 19. августа на Дан Преображења мења хемијски састав

847 О примени ових знакова видети Милан Стеванчевић, Српски народни календар, Београдска школа метеорологије, Свеска Трећа, стр. 13; 27; 29; 30-3 (видети фотографије Карејског типика, Студеничког типика, *Српског Четворојеванђеља, Закона благоверног цара Стефана Душана*, и натписа на мермерном стубу којег је подигао деспот Стефан Лазаревић на Косово пољу у част свог оца Кнеза Лазара и изгнулих српских војника у Бици на Косову, итд.са древним знаковима из Винчанске цивилизације у њима, као и фотографију преписа оригиналног српског Четворојеванђеља у колекцији сер Честера Битија у Даблину која доказује да је ћилирица постојала у Србији и пре деветог века.)

воде из киселе у алкалну или неутралну воду, односно да се према старом српском календару почетак годишњих доба поклапа са електромагнетним променама Сунца.⁸⁴⁸ Тако су Срби у својим народним песмама и причама симболично спомињали да се на дан Преображења „мења и гора и вода“ или су спомињали Ђурђевдан и Митровдан у епским песмама о српским борцима против освајача, такозваним „хајдуцима“. Древни „симбол за време“ је окренут у правцу неба и симбол је дела пута који Сунце пређе у току једне календарске године у свом кретању око центра Галаксије.⁸⁴⁹ Овај знак, исписиван изнад и испред слова у сврху разликовања бројева година у тексту, је представљао галактички лук који пресликава кретање сунца око осе Млечног пута кроз планете Сиријус и звезду Северњачу. Пресечен је са две паралелне праве линије чије се тачке пресека поклапају са Ђурђевданом (почетком лета) и Митровданом (почетком зиме).⁸⁵⁰ Како је приметио Милан Стеванчевић након изучавања књиге Стари српски записи и натписи филолога и државника Љубомира Стојановића, пре 988. године је датирање година у српским документима и на споменицима било записивано према старом Српском календару уписивањем српског Симбола времена, што доказује древност Српског календара, односно календара Руске Православне цркве и Српске Православне Цркве који су употребљавали и други православни хришћански народи.⁸⁵¹ Српски „Симбол за вечност“ се појављује на српским фрескама и иконама⁸⁵² и

848 „НАСА доказала мистерију Преображења“, Вести, <http://www.vesti-online.com/Vesti/Zanimljivosti/168835/NASA-dokazala-misteriju-PreobrazenjaNASA-dokazalamisterijuPreobrazenja>, цит. Милан Стеванчевић

849 Радивоје Пешић, *Винчанско писмо и друге грамаолошки огледи*, Пешић и синови, Београд, 2008., стр. 19.

850 Слободан Филиповић, „Духовност српског календара“, vaseljenska.com, 7. априла 2013. цит. филолог Sorin Paliga (Symbols dating from the oldest period of Vinca culture).

851 Милан Стеванчевић, *Српски народни календар*, Београдска школа метеорологије, Свеска Трећа, стр. 26

852 Милан Стеванчевић, Српски народни календар, стр. 13, цит. иконописац Саша Миљковић; Винчански симбол за вечност видети на фресци Светог Стефана Немање Мироточивог изнад натписа „Свети Симеон Немања“ у левог горњем углу на М. Т. Ковачевић, „Стефан Немања у престоници“, Новости, 28. 12. 2015., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/друштво.395.html:583459-Stefan-Nemanja-u-prestonici>, затим видети винчански „Симбол вечности“ на фресци „Бели анђео“, која је део композиције „Мироснице на Христовом гробу“ од Мајстора из Милешева у манастиру Милешева у Србији, видети „Симбол вечности“ и на натпису фреске „Оплакивање Христово“ у Манастиру Нерези; изнад натписа на фресци Свете Богородице са Господом Исусом на <http://www.manastirisrbije.com/manastiri-na-unesco-listi-svetske-kulturne-bastine/manastir-visoki-decani/>, у средњовековном препису изнад слова наслова текста

на српским документима као што је Мирославово Јеванђеље који се чува у Народном музеју у Београду,⁸⁵³ Студенички типик из 1208. године, Пећко четворојеванђеље⁸⁵⁴ или Повеља Деспота Стевана издата у Борчи 1405. године.⁸⁵⁵ Винчански симболи за време и вечност налазе се на фрескама у српским православним црквама широм Србије, као на пример на фрескама које приказују Рођење Господа Христа у Цркви Христа Пантократора у Дечанима, у живопису на фрескама манастира Студеница на фрескама Светог Саве и Светог Симеона Мироточивог⁸⁵⁶ и у Цркви Светог Димитрија у Пећкој патријаршији.⁸⁵⁷

Мирославово Јеванђеље⁸⁵⁸

у „Душановом законуку“ у Јован Гајић, „Царски „Устав“ средњовековне Србије“, Политика, 15.02.2016, <http://www.politika.rs/sec/clanak/349151/Carski-ustav-srednjovekovne-Srbije>, итд. Винчански „Симбол за вечност“ је доживео благу модификацију у употреби кроз време, што се може видети на његовој употреби на натпису на фрескама владара Лазара, супруге му Милице и њихових синова деспота Стефана и брата му Вука на фрескопису манастира Љубостиња крај Трстеника: <http://www.manastirisrbije.com/manastiri-centralne-srbije/manastir-ljubostinja/> 853 „Мирославово Јеванђеље“, https://sr.wikipedia.org/wiki/Српска_уметност#/media/File:Miroslavs_Gospel.jpg https://sr.wikipedia.org/wiki/Српска_уметност#/media/File:Miroslavs_Gospel.jpg

854 Милан Стеванчевић, „Српски календар Светог Саве и Вујански Крст Патријарха Павла“, http://meteorplaneta.rs/wp-content/uploads/2013/10/BSM_2011.pdf, стр. 418: приказ „Симбола за вечност“ на првој страници Пећког Четворојеванђеља

855 Дамњан Поповић, *На обронцима Бељанице*, стр. 26, цит. Дубровачки архив

856 „Живопис“, <http://www.zaduzbine-nemanjica.rs/Studenica/zivopis.htm>

857 Миљана Краљ, „Слика чуда у Витлејему“, *Новости*, 07. 01. 2016., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:584774-Slike-cuda-u-Vitlejemu>

858 Извор: Википедија, https://sr.wikipedia.org/sr-el/старословенски_језик

О употреби српског календара од стране чланова династија - изданака династије Немањић сведочи и натпис на споменику деспоту Стефану Лазаревићу, подигнутом на Космајској светој гори, која је била једно од важних средњовековних српских хришћанских средишта и уточиште многих српских збегова током историје, и уједно се налазила на правцу којим је у 15. веку према Русији и Западу преношена сакрална култура Источног Константинопољског царства. Тај споменик се налази у месту Црквине где је деспот Стефан преминуо 19. јула 1427. године, односно према натпису на том споменику деспот Стефан је преминуо „године 6000 и 900 и 30 и 5 индиката 5 сунцу круг и луне 19, месеца јула 19 дан.“⁸⁵⁹ Сличан начин писања година користио је и бугарски краљ Јован Асен Калојан, потомак краљевске бугарске династије Крум-Самоил из словенског клана Дуљеби и јерменске династије Комитопули,⁸⁶⁰ које су биле сродне царским породицама Бодин и Немањић у Србији,⁸⁶¹ и са којима су имали заједничке славе породичних покровитеља Светог Ђорђа и других светаца. Светосавско правило двојног хришћанско-старосрпског записивања календарских година, које се одржало у Србији све до средине деветнаестог века, званично је уведено 1219. године у Кодекс црквених правила Српске Православне Цркве, на основу старих српских књига као што је ћирилично Четворојеванђеље, чији се препис данас налази у колекцији Честер Бити у Даблину.⁸⁶² Кроз историју су на тај двојни хришћанско-старосрпски начин записивања календара и сви српски патријарси означавали датуме, о чему сведочи запис Његове Светости патријарха српског Варнаве на Оснивачкој повелји приликом освећења основног камена цркве Светог Марка у Београду („... на дан Храмове славе,

859 Борис Субашић, „Света гора надомак Београда“, Новости, 17.08. 2013., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:449517-Sveta-gora-nadomak-Beograda>

860 Николаос Муцопулос, „Базиликата „Свети Ахилиј“ в Преспа. Един исторически паметник-светиня“, София, 2007.; Theophylakt. epist. 65; https://bg.m.wikipedia.org/wiki/Ааронов_клон_на_Комитопулите; Пламен Павлов. Бунтари и авантюристи в средновековна България. Варна: LiterNet, 2005.

861 С. Смядовски, Българска кирилска епиграфика, София, 1991, стр. 93; И. ГълъбовНадписите към Боянските стенописи, София, 1963, стр. 24-25: На натпису цркве у Бојани у Бугарској подигнуте 1258.-1259. године ктитор цркве Константин Тих Асен се представио као „син скопског бољарина и унук српског краља Стефана Немање.; Милован Витезовић, Свети Сава у Руском царском летопису, прев. са староруског језика Миљенка Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012., стр. 14-30.

862 Милан Стеванчевић, „Синволи четворојеванђеља накапителима Српске ПравославнеЦркве - Светог Апостола иеванђелисте Марка“, Док. 4. Српски календар, Београдска школа Метеорологије, 2012, стр. 259-260

лета 7439. године“ месеца априла у 23. дану а од Ваплођења Господњега 1931. година“),⁸⁶³ као и начин записивања датума на Вујанском крсту блаженопочившег Патријарха Павла.⁸⁶⁴

Винчански знаци за време и вечност појављују се такође у другим натписима на црквенословенском и на другим писмима православних држава, као што показују примери руског средњовековног Азбуковника-словара, примери фресака у храму Свете Софије у Константинопољу, храму Свете Софије у Кијеву, у грузијским, јерменским и другим православним храмовима, као и на руским новцима у средњем веку. С обзиром на повезаност праисторијске винчанске и трипољске културе, у Русији је винчански симбол за време и вечност, временом почео да се појављује у модификованој верзији старосрпског галактичког лука на средњовековним руским новцима као мерна ознака за новац, означавајући број 1.000 (хиљада).⁸⁶⁵

Горњи ред: Фреске у храмовима Свете Софије у Константинопољу и Кијеву, грузијска фреска и руски средњовековни азбучник са винчанским знаковима за време и вечност
Доњи ред: Руски новци са Винчанским знаковима за време и вечност⁸⁶⁶

863 Милан Стеванчевић, „Српски календар каокултурно и историјско наслеђе српског народа и Српске Православне Цркве“, Београдска школа метеорологије, Док. 5., 2012., стр. 327-328

864 Милан Т. Стеванчевић, „Српски календар Светог Саве и Вујански Крст Патријарха Павла“, Београдска школа метеорологије, Библиотека Научна истраживања, Свеска четврта, Док. 10, Београд, 2011., http://meteoplanea.rs/wp-content/uploads/2013/10/BSM_2011.pdf

865 На руском новцу из 18. века види се црквенословенско слово „у“, потекло из Винчанског писма у писању речи „рубља“ Серебряный рубль 1723 года https://ru.wikipedia.org/wiki/Торговая_монета#/media/File:Rubl_1723.jpg

866 Извор: wikipedia.org.krstarica.com

1	2	3	4	5	6	7	8	9
· <u>А</u> ·	· <u>В</u> ·	· <u>Г</u> ·	· <u>Д</u> ·	· <u>Е</u> ·	· <u>Ѕ</u> ·	· <u>З</u> ·	· <u>И</u> ·	· <u>Џ</u> ·
10	20	30	40	50	60	70	80	90
· <u>Ї</u> ·	· <u>К</u> ·	· <u>Л</u> ·	· <u>М</u> ·	· <u>Н</u> ·	· <u>Џ</u> ·	· <u>О</u> ·	· <u>П</u> ·	· <u>Ч</u> ·
100	200	300	400	500	600	700	800	900
· <u>Р</u> ·	· <u>Ѓ</u> ·	· <u>Т</u> ·	· <u>Ѵ</u> ·	· <u>Ф</u> ·	· <u>Х</u> ·	· <u>Ѳ</u> ·	· <u>Ѣ</u> ·	· <u>Ц</u> ·
11	12	13	14	15	16	17	18	19
· <u>аі</u> ·	· <u>ві</u> ·	· <u>гі</u> ·	· <u>ді</u> ·	· <u>еі</u> ·	· <u>ѕі</u> ·	· <u>зі</u> ·	· <u>иі</u> ·	· <u>џі</u> ·
222	319			431			988	
· <u>СКВ</u> ·	· <u>ТФІ</u> ·			· <u>ѸΛΛ</u> ·			· <u>ЦПН</u> ·	
222	319			431			988	
1000	2000			20000			43000	
· <u>А</u>	· <u>В</u>			· <u>К</u>			· <u>МГ</u>	
10000	300000			4000000			80000000	
Ⓐ	Ⓒ			Ⓐ			Ⓒ	

Слова из црквенословенског језика су постајала бројеви када би се изнад њих додала ознака „угласта тилта“. Оваквим симболима је обележен сунчани часовник на јужној страни манастира Студеница.⁸⁶⁷ на чијем јужном зиду је према предању лично Свети Сава 1207. године уклеао најстарији српски и јужнословенски Сунчани сат – сунчаник⁸⁶⁸

Велики значај за одржавање континуитета неких знакова и слова из Винчанског писма има чињеница да се, захваљујући Светом Сави, његова књига Законоправило (Крмчија или Номоканон)⁸⁶⁹ на којој су приказани неки знаци и слова из Винчанског писма, проширила по Бугарској и Русији и другим православним државама и помогла да се учврсте канони православних цркава у тим државама.⁸⁷⁰ Међутим, прво темпорално-спацијално одређивање преноса винчанских симбола и знакова кроз широку територију од Јерменије до Балканског полуострва има корене у далекој прошлости, што

867 Извор: „Историја Срба“, *facebook.com*, www.facebook.com/istorijasrba/photos

868 Милутин Тадић, Студенички сунчаници, Багдала, Крушевац, 1987.

869 Милутин Стеванчевић, Српски календар, <http://www.scribd.com/doc/69972305/1-Srpski-Kalendar-2010-Prvi-Deo#scribd>, стр. 27: Оригиналано дело Законоправило Светог Саве из 1262, године, на коме се виде исписани винчански симболи за вечност и време, налази се у Загребу у Хрватској.

870 Simon Franklin, *Writing, Society and Culture in Early Rus*, С. 950-1300, Cambridge University Press, 2002, str. 138,147, cit. Shchapov, *Vizantiiskoe iuzhnoslavianskoe pravovoe nasledie*, str. 117-119

доказује пренос знања, идеја и културолошких тековина, односно истоветност и сличност у Винчанском фонетском писму са словима и знаковима исписаним на стенама у периоду пред Велики потоп (6.000-7.000.г. пре Христа) у Јерменији,⁸⁷¹ и у данашњој Македонији на стенама и стећцима из шестог миленијума пре Христа.⁸⁷² Све ове чињенице упућују на генеалошку, геополитичку, културолошку и економску повезаност становништва од Кавкаског горја до Балканског полуострва кроз праисторију, и кроз преднемањићи период српске историје, који је претходио каснијем средњовековном генеалошком и културолошком повезивању српске царске династије Немањић и руске царске династије Ивана „Грозног“ Васиљевича. То повезивање је уследило захваљујући породичним везама сестре српског цара Душана Немањића са оснивачима руске царске династије,⁸⁷³ као и преко културолошких веза између Руске, Српске, Бугарске и Влашке Православне Цркве у каснијем периоду.⁸⁷⁴

Значајан пример спајања претхришћанских и хришћанских веровања код Срба је и циклус српских еписких песама Јовандањске песме, посвећених Дану Светог Јована Крститеља или Јовањдану, који је верски празник који се слави 24. јуна по Јулијанском календару (1230. - 30. јуна) у Српској православној цркви као дан рођена Светог Јована Крститеља. То је најдужи дан у години када сунце достиже највећу јачину зрачења и тај феномен, када изгледа као да сунце застаје три пута на својој путањи, Срби су опевали у својим традиционалним еписким песмама. У астрономском смислу то је такође дан летње дугодневнице када зрачење сунца након достизања свог врхунца почиње да се смањује.

871 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

872 Vasil Ilyov, „Some synthetic characteristics of the ancient macedonian language - Pre - Vedic grave monument with inscription in ancient Macedonian writing and in an ancient Macedonian tongue“, <http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians-part2/spomenici9-e.htm>

873 *Руски царски летопис*, прев. са староруског М. Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012., „Свети Сава у руском царском летопису“, „Родослов и генеалогска веза династија“ - стр.20-21

874 Живојин Р. Андрејић, Виолета С. Илић, „Мултикултурна и етничка прожимања Срба и Влаха у Србији на размеђи између Југославије и Румуније“, *Митолошки зборник* 32, Центар за митолошке студије Србије, Рача, 2014.

У том дану су црквене литије по селима и градовима праћене народним обичајима паљења Јовандањских ватри и певања традиционалних епских песама, сађења и брања воћа, поврћа, житарица и цвећа и плетења венца од цвећа, обједињавајући на тај начин народна знања из паганске прехришћанске и хришћанске историје.⁸⁷⁵

О наслеђу познавања старог српског календара и кретања небеских тела у српском народу у периоду владавине династије Немањића доказују стара српска житија и народна предања према којима су, према откривењима у својим сновима и при молитвама, и на основу рачунања календара, Свети Сава и владари из династије Немањић и њених изданака Лазаревић и Бранковић бирали локације за изградњу манастира Студеница, Жича, Ресава, цркву Благовештења Богородице у Карану,⁸⁷⁶ Смедеревску тврђаву и друге српске манастире, цркве и тврђаве. Владари из династије Немањића и градитељи манастира су бирали координате за изградњу манастира на основу доброг познавања српског народног календара, кретања небеских тела и рачунања сунчевих равнодневница и дугодневница које датира још из периода српске праисторије. Према мишљењу историчара Живојина Андрејића и географа и астронома Милутина Тадића, избори локација за изградњу тих манастира и тврђава су били одраз великих знања и умећа из астрономије, геоморфологије, архитектуре, метеорологије, геометрије, математике, и лепих уметности. Тако су у Србији астрономски беспрекорно оријентисани манастир Пресвета Богородица Љевишка, која је ту оријентацију наследила од хришћанског храма (9-11. век) на чијим темељима је подигнута, и храм Светог Стефана у манастиру Бањска на Косову и Метохији.⁸⁷⁷ У преднемањићком периоду, ранохришћански храмови су били грађени окренути према истоку и у складу са пажљивим праћењем кретања сунца и усмеравањем према тачки летњег солстиција,⁸⁷⁸ и феномен летњег солстиција је описан и опеан

875 Исто.

876 Живојин Андрејић, „Бела црква у Карану“, „Доња Каменица – Каран – Велуће – Рамаћа“, Рача, 2012., стр. 39-44.

877 Милутин Тадић, „Оријентација најзначајнијих средњовековних цркава у АП Косову и Метохији (Република Србија)“, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII, Београд, 18-22. април 2012., (Ур.) М. С. Димитријевић, Астролошко друштво „Руђер Бошковић” бр. 13, 2014., стр. 1068; 1078-1079

878 *Milutin Tadić, Sava Anđelić, “Solstice orientation of the Saint Nicholas’ church monastery*

у многим српским епским песмама.⁸⁷⁹ Историчар Живојин Андрејић је описао знање и умеће у градитељству цркве Христа Спаситеља у манастиру Жича, седишту епископије и Српске аутокефалне цркве изграђеном 1206 - 1217 (1221). године, чији је ктитор био Свети Сава, који је у потпуности осмислио читав њен пројекат и устројство живописа. Историчар Андрејић је у том смислу истакнуо и изградњу цркве Пресвете Богородице у Студеници, на чијем јужном зиду је према предању 1207. године лично Свети Сава уклесао најстарији српски и јужнословенски Сунчани сат - сунчаник,⁸⁸⁰ као и знање и умеће деспота Стефана Лазаревића у изградњи манастира Манасија у Ресави.⁸⁸¹ Координате за изградњу манастира и стил архитектуре манастира су били одређени на такав начин да су у дане одређених хришћанских празника зраци сунца тачно кроз прозоре или куполе манастира обасјавали поједине фреске које су за ту прилику насликане на зидовима манастира.⁸⁸² На тај симболичан начин су чланови династије Немањићи изразили прелаз из паганске епохе слављења творевина у епоху хришћанства у којој се слави Створитељ, а не његове творевине.

У том смислу карактеристична је изградња цркве Светог Николе унутар манастира Студеница којег су подигли Свети Сава и његов отац Стефан Немања почетком тринаестог века. Апсида манастира је тако изграђена да је на дан рођења Светог Јована Крститеља, и уједно на дан када сунце достиже у зениту највиши степен зрачења, појава излазећег сунца кроз прозор у апсиди Светог Николе у манастиру Студеница била знак монасима у манастиру да је сунце достигло свој врхунац, да је то најдужи дан у години и да је почело лето.⁸⁸³ На такав специфичан начин градитељи манастира Светог

Studenica, Serbia”, *Journal of the Geographical Institute “Jovan Cvijic”*, SASA 2012 Volume 62, Issue 1, p. 8, cit. Tadić, Tošić, 2011.

879 Исто, стр. 8, фус-нота 10

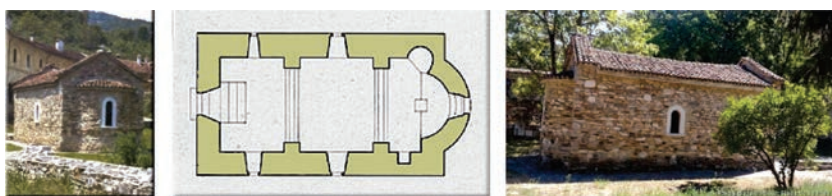
880 Милутин Тадић, *Студенички сунчаници*, Багдала, Крушевац, 1987.

881 Живојин Андрејић, „Условљеност програма живописа и архитектуре оријентацијом и светлом српских средњовековних цркава на примеру Студенице, Жиче и Манасије“, *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности*, III, Деспотовач 2012., стр. 201-230.

882 Исто.

883 *Milutin Tadić, Sava Anđelić, “Solstice orientation of the Saint Nicholas’ church monastery Studenica, Serbia”, Journal of the Geographical Institute “Jovan Cvijic”*, SASA 2012 Volume 62, Issue 1, p. 8

Николе у Студеници су такође својим градитељским умећем и познавањем историје религије и астрономије описали и исказали астрономски феномен, када се зрачење сунца, као небеског тела – творевине Бога Оца Сведржитеља, Творца неба и земље,⁸⁸⁴ смањује дана 24. јуна, и тиме су уједно исказали и библијско историјско предање описано у рођењу Светог Јована Крститеља који је приликом крштења Господа Исуса Христа рекао: „Он треба да расте, а ја да се умањујем.“ (Нови завет, Јован 3:30).⁸⁸⁵

Црква Светог Николе у манастиру Студеници⁸⁸⁶

---

884 *Символ вере* у хришћанству

885 Свети Јован Шангајски, „Рођење Светог Јована Крститеља“, Pravoslavni-odgovor.com, http://www.pravoslavni-odgovor.com/Crkva_Hristova/Besede_Sveti_Jovan_Sangajski/Rodjenje_Svetog_Pretece.htm

886 Фотографије: zaduzbine-nemanjica.rs; [Studenicaonline](http://Studenicaonline.com), studenica.rs

1.5. РАСПОЗНАВАЊЕ КОРЕНА СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА У МИТУ О КАДМУ И ХАРМОНИЈИ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ

На први поглед изгледа да нема повезнице између мита о Кадму и Хармонији на Балканском полуострву и мотива дивљег вепра прободеног стрелом, хиљадама година приказиваног као једног од симбола на заставама предантичког, античког и хришћанског царства Срба Трибала на Балканском полуострву. Међутим, пажљивији увид у симболику припитомљеног или убијеног дивљег вепра на шлемовима предантичких Срба Трибала, односно Илира, или на античким вазама на којима је приказан древни мит о Кадму и Хармонији, објашњава такође извориште симболике старих српских застава. У новијој историји српског народа, од 1804. године, када је српски војсковођа Карађорђе покренуо Први српски устанак против Османске турске власти у Левчу у срцу Шумадије у Србији, забележено је да је на Карађорђевом великом печатном прстену из 1806. године, као и на печату тадашњег *Правитељствујуштег Совјета*, био приказан мотив вепра као симбола некадашње предантичке и античке Србије–Трибалије.⁸⁸⁷ Та древна „Србија–Трибалија“ је вековима била називана „Српско царство“ (“*das Kaisertum der Sirfie*“) у различитим европским средњовековним грбовницима.⁸⁸⁸

Митски древни херој Кадмо, Акадамус или Академус („Мислилац“), према којем је паганска Академија у Атини добила име,⁸⁸⁹ према другој верзији објашњења његовог имена био је везан за прве династије из „источне земље Сарматије или Дакије Гетике,⁸⁹⁰ митски везане за планину Арарат, „на Истоку“

887 Александар Соловјев, *Историја српског грба и други хералдички радови*, (ур. Ал. Палавистра), Досије, Београд, 2000.: Сачувани су подаци о грбовима српских средњовековних владара и властеле и у неким европским грбовницима из петнаестог века, као што су грбовници Улриха Рихентала и Конрада Гриненберга, међу којима је, између осталих, забележен и грб са вепровом главом са убоденом стрелом као симбол некадашњег Српског царства – Трибалије (“*das Kaisertum der Sirfie*“).

888 Ulrich von Richental, *Chronikdes Constanzer Concils 1414 bis 1418*, Conrad Grünenbergs, Wappenbuch 1483, Levinus Hulzius, Opusculum 1596

889 Georgius Hornius, *History of Philosophy*, 3.2; Lempriere’s *Classical Dictionary*, E. Barker; J. Cauvin, ed., Longman, Brown, Green & Longmans, Londons, 1843, p. 6

890 Clemens of Alexandria, *Stromata* 4. 213; Ptolomy, *Geography* 3. 10; Alexander Riese, *Geographi latini minores*, (No. 8), Heilbronnae, Henninger, p.10: „Dakia Getika from the East of Sarmatia and the rivers Visla and Danube.“; Humphridus Prideaux, *Marmora oxoniensia*, ex

(„кедем“ – „исток“) од Балканског полуострва и источног Медитерана. За Кадма се писало и да је због древности свог имена био називан и Архаиос, Палаиос (Пелеус, Пелазг) или „Огигијан од Великог потопа“,⁸⁹¹ односно Огигијус који је био син Јафета (Нептуна) и владао у Беотији (Вијотији) у данашњој Грчкој.⁸⁹² Историчар Џејкоб Брајант је тврдио да је изворно име Кадмо изворно значило „Сунчани“, „Светлећи“, односно да се сунце изговарало Акад, Ахон и Акор са додатком Хум,⁸⁹³ те да су због тога антички Грци писали Кадмово име „Акадамус“ или „Академус“, и тако је по њему и Академија у Атини добила име. За академика „Кадма са Истока“, односно философа Скита Токариса, званог још и „Керамеикос“, или скитског краља из Колхиса који је на Балканском полуострву саградио многе градове, међу њима и Колхиниј (данашњи Улцињ) на Јадранском приморју,⁸⁹⁴ везано је предање да је основао Академију у којој је Атињанима преносио знање. Чињеница да су антички писци писали да је атинска Академија била основана у доба Тиндерија⁸⁹⁵ или Тесеја,⁸⁹⁶ потврђује везу древних „Скита“ са древним Грцима као „Спартима“, односно повезницу Кадма (Академуса) и Тесеја, приказаних као хероја који убијају чудовишта на античким амфорама, са Платоновом Академијом.

Класични такозвани „грчкоримски“ мит о древном мислиоцу и хероју Кадму и његовој супрузи Хармонији, који су саградили прве градове на Балканском полуострву и описменили локално становништво, објашњава зашто су Срби вековима носили грб дивљег вепра као ознаке за мужевног мушкарца и племића у давнини као грб древних „Срба Трибала“

Arundellianis, e Theatro Sheldoniano, Oxonii, 1676, p. 103: „Cadmus came from Levant or from the East, from direction of Asia.”

891 Thomas Swinburne Carr, *A Manual of Classical Mythology, or a Companion to the Greek and Latin poets*, Simpkin Marshall and Co., London, 1846, p. 328, cit. Ap. Rh.iii.1178; Eur.Phoen.1112

892 Thomas Swinburne Carr, *A Manual of Classical Mythology, or a Companion to the Greek and Latin poets*, Simpkin Marshall and Co., London, 1846, p. 328, cit. Stillingfleet's Orig.Sacr.i.19

893 Jacov Bryant, *A New System in Ancient Mythology*, pp. 155-156, cit. Michaelis, Geograph. Hebraeor. Extera, p. 227, Isaiah c. 65, v.10; c.66, v. 17,

894 Plinius, *Natural History*, III, 22: „Колхиђани су основали Колхиниј, који се сада зове Олциниј.“

895 Pausanias, *Description of Greece*, 2.21.7; Phil Zaesen, Philippi Caesii à Zesen, coelum astronomico-poeticum sive mythologicumstellarum fixarum, Amstelaedami, Ioannem Blaeu, 1662, p. 49

896 Ovid, *Metamorphoses*, 12. 359: Атински Тезеј је помогао Атини у борби са Минотауром са Крита (сличност са Кадмом и Јасоном).

на својим заставама кроз историју. Према древном миту о Кадму, Кадмо је саградио град Лихнид (данашњи Охрид у Северној Македонији) на познатом „Кадмовом путу“ (*Via Cadmeia*), односно „Игњатијевом путу“ (*Via Egnatia*), који је повезивао Јадранско море са југом и севером Балканског полуострва,⁸⁹⁷ на којем је, према запису историчара Џона Крејмера, све до двадесетог века један мост код Струге у данашњој Северној Македонији био називан „Српски мост“, према називу за њега *Pons Servilii* на латинском језику из периода Римског царства.⁸⁹⁸ Такав назив се уклапа у тврдње историчара Николе Томаса о аутохтоности Срба на Балканском полуострву, односно уклапа се у Томасев запис да су „Срби Трибали, Сербли, Сораци, Сервиани, односно антички Скити“ били „врло писмен народ, старији и од старих Римљана“.⁸⁹⁹ Према античким историјским изворима познато је и да су потомци митског хероја Кадма на Балканском полуострву „живели на подручју од реке Дрим до реке Неретве пре доласка војске Римског царства на те просторе“,⁹⁰⁰ те да је некадашњи Лихнид, био од давнина повезан са градовима Ладога и Новгород.⁹⁰¹ Становници древног Лихнида су били словенски „Илири“ који су традиционално носећи симбол дивљег вепра на својим шлемовима као ритуални симбол царске владавине и херојства,⁹⁰² веровали да је само мудар, мужеван и моралан човек био у стању да убија дивље вепрове.⁹⁰³ Тако се и на грбовима и заставама Српског царства кроз историју налазио древни симбол дивљег вепра

897 Martina Blečić, „The diverse meanings of Illyrian helmets“, *VAMZ*, 2007., p. 87, cit. Lisicar 1953: 250–254; Popovic 1966: 15–16; Popovic 1969: 11–12; Katicic 1995: 262–264, 274 ; Babic 2002: 74–81; Vasic 2004: 11).

898 John Anthony Cramer, *A geographical and historical description of ancient Greece: with a map, and a plan of Athens*, Clarendon Press, 1828, pp. 73-74

899 Niccolò Tommaseo, *Canti popolari: Corsi illirici*, Vol. IV, Girolamo Tasso, Venezia, 1842, pp. 5-6

900 Herodianus, *Techici Reliquiae*, El. A. Lenty. Vol. I, Lipsiae, Teubner, 1867, p. 27; 13-17; Christodorus, *Anthologia Palatina*, VII, p. 697. Đ. Basler, „Nekropola na Velim Ledinama u Gostilju, Donja Zeta“, Glas. Zem. Muz. n.s. 24, 1969, str. 9, 43, Tab. 25, 126/3. Такође видети Nieburle, p. 277: „Македонци су били Илири – имали су исти језик и исте обичаје и изгледали су као Илири.“

901 *Летопис манаха Лаврентија из 1377. године*; Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*; Heinrich Kunstmann, *Über de Herkunft der Polen von Balkan*

902 Martina Blečić, „The diverse meanings of Illyrian helmets“, p. 87, cit. Eibner 2001: 266–270; Popovic 1966: 23–29; Sokolovska 1997: 56; Theodossiev 1998: 360; 2000: 200; Babic 2001: 83–88.

903 Plato, *Sophist* 222; Xenophon, *Synegetic* 13, 18

прободеног стрелом, што су забележили бројни српски и светски историјски извори.⁹⁰⁴ Уз присуство призора двоглавих птица у праисторијским археолошким налазиштима на Балканском полуострву, односно уз призор двоглавог орла у праисторијској археологији и у средњовековној светској и српској хералдици која се односила на „Српско царство“, био је приказан и дивљи вепар прободен стрелом, као симбол мушкараца ратника, на шлемовима некадашњих старих Илира-Срба Трибала на Балканском полуострву. Вековима у низу су константинопољски историчари и званично називали српске краљеве и царе и „владарима Срба Трибала.“⁹⁰⁵ Древни грб Срба Трибала који приказује дивљег вепра прободеног стрелом објашњавају археолошки налази из Охрида у данашњој Северној Македонији, у Гласинцу у данашњој Босни и Херцеговини и у Атеници код Чачка у данашњој Србији,⁹⁰⁶ који показују да су тадашњи војници и племићи носили грб дивљег вепра на својим шлемовима као знак мужевности и племићког статуса⁹⁰⁷ и често били сахрањивани са њим.⁹⁰⁸ Како је приметила археолог Мартина Блечић Кавур, на простору Балкана у композицији са племенитим металима и егзотичним материјалима, посебно на илирским шлемовима, дивљи вепрови су најчешће преносили поруку да је покојник, у чијем гробу су били приложени, припадао припаднику вишег или највишег друштвеног слоја, и уједно су покојнику са симболом вепра на шлему придавали својства политичке, економске и духовне доминације или ауторитета, односно у есхатолошком смислу је схватање дивљег вепра било могуће и у „дивинизацији“ или „хероизацији“ покојника, као што је дивљи вепар био интерпретиран у контексту архајске или

904 Paulus Ritter, *Stematographia sive armorum illiricorum delineatio, descriptio et restitutio*, 1701; Александар Соловјев, *Историја српског грба и други хералдички радови*, (ур. Ал. Палавестра), Досије, Београд, 2000.

905 George Kedrenos, *Historiarum Compendium*, ed. Immanuel Bekker, *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae* 35-36: У време владавине српског краља светог Јована Владимира Зета и Јадранско море су били названи „Трумалја kai archotato Serbias mare“; Michel Echard, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700, p. 222: Zachumlie (Hum - Chulmia) was called Trivalia (Tribalia, Travunia).“; *The Pharsalia of Lucan*, E. Ridley, ed., Longmans, Green, and Co., London, 1896). 3;6, 526

906 Martina Blečić Kavur, „Ilirske kacige s područja Bosne i Hercegovine“, *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu*, Nova Serija, Sveska 53, Sarajevo, 2012., str. 54-63

907 Martina Blečić, „Status, Symbols, Sacrifices, Offerings. The diverse meanings of Illyrian helmets“, *VAMZ*, Vol. 40, XL 73–116, 2007, p. 86-87

908 Martina Blečić Kavur, „Ilirske kacige s područja Bosne i Hercegovine“, str. 54-63

класичне грчке и македонске фунерарне уметности.⁹⁰⁹ Срби Трибали су од праисторије традиционално веровали да само мушкарац који може да убије дивљу животињу као што је дивљи вепар, може да се ожени, заснује породицу и брине се о њој, што је означавао њихов праисторијски амблем дивљег вепра прободеног стрелом. Њихове припаднике вишег слоја је такође карактерисала и традиција да лове дивљег вепра. У том смислу карактеристичан је на једној вази из шестог века пре Христа, чији је аутор сликар Диосфос, приказ митског брачног пара Кадма и Хармоније, и паганског соларног божанства Аполона који их вози, у кочији коју вуку припитомљени дивљи вепар и лав.⁹¹⁰ Митовима о вепровима убијенима стрелом, и о производњи и употреби стрела, штитова и шлемова на територији Балканског полуострва, може и да се објасни запис историчара Херодота, да су од аутохтоног становништва Балканског полуострва, које Херодот назива на појединим местима, осим Пелазги, и „Каријци“, касније пристигли Хелени присвојили шлем и штит као своје оружје.⁹¹¹ У том смислу као аутохтони народ Балканског полуострва у неким историјским изворима спомињу се „изникли из земље од посијаних зуба божанства рата Ареса“, „земљани“ Семнони, односно мужевни и ратнички расположени такозвани „Спартои“ („рођени из земље“, „расијани по земљи“ од стране митског Кадма), који су били преци пет најстаријих фамилија у граду Теба у Грчкој.⁹¹² Антички Грци су сматрали да Спартанци или Споради потичу од Спартона, који је био син Торомеја, „првог човека који је владао“,⁹¹³ односно, како је тврдио антички писац Паусаније, Спартанци су били први људи који су насељавали Грчку, и он их је такође називао и „Пелазгима Лелезима“.⁹¹⁴

909 Martina Blečić Kavur, „Ilirske kacige s područja Bosne i Hercegovine“, str. 62, cit. Поповић 1966, 23-29; Burkert 1990, 263-264, 285-268; Sokolovska 1997, 103; Theodossiev 1998, 360; 2000, 200; Babić 2001, 83-88

910 Illustration source: *Bill's Greek Mythology*, https://shortstories-bill.blogspot.com/2016_12_01_archive.html

911 Херодот, *Историја* 1.171.4

912 Apollod. 3.4. 1; Paus. 9.5.1, 10. 1

913 Jacov Bryant, *A New System of Ancient Mythology*, p. 410, cit. Pausan. L.3.p.146, Hyginus, Fab. 143, Euseb. Versio Lat. p. 1, Steph. Byzant. Sparti Scholia in Hom. Odys., Suida, Epaminondas

914 Pausinius, *Description of Greece*, 1.8.1-2; 9.5.1, 10; Herodotus. 1.171; H. Kiepert. "Über den Volksstamm der Leleges", (in *Monatsberichte Berliner Akademie*, 1861, p. 114; О Спартанцима и њиховој сеоби у Илирик видети Ср. scholium on Euripides, Phoenician Women, 670, Apollodorus, 3.4.1 ff., 3.5.4; Euripides, Bacchae, 1334. Euripides. *The Complete Greek Drama*, edited by Whitney

Мит о Кадмусу – Токарису заправо описује како су Дардани (Додони), Трачани, синови „ветра“ Хиперборејци, Скити или Илири миленијумима живели на географском подручју, на којем у античком и средњем веку све до данас живе такозвани „писмени“ и „славни“ „Словени“ или „Славјани“. Записи географа Херодота и Страбона од петог до првог века пре Христа о „удруженом трачком етничком и културолошком подручју од Јерменије до Јадранског мора“⁹¹⁵ и запис константинопољског историчара и државника Георгија Гемиста Плитона петнаест векова после записа географа Страбона о многобројном народу Трачанима који живе од Јерменије до Јадранског мора⁹¹⁶, као и истоветност азбуке и црноморских топонима и хидронима у размаку од пет векова и пре и за време Римског царства,⁹¹⁷ објашњавају историјску основу истоветности старосрпског винчанског писма и старојерменског писма, и мита о хероју Кадму, односно о Скиту Токарису, који је преносио писменост од Јерменије, Анатолије и севера Африке до Балканског полуострва. Ако се узму у обзир наводи историчара и филолога Јосифа, Бошара и Капелуса о гласовној промени у изговору приликом измене

J. Oates and Eugene O'Neill, Jr. in two volumes. 2. The Phoensiae, transl. by E. P. Coleridge. New York. Random House. 1938.. 939.935-950.; Richard Ford, "Letter of February 2, 1831", *The letters of Richard Ford, 1797-1858*, New York, Dutton, 1905, p. 21: Неки антички писци повезивали су атрибут „расејани“ – „спорадос“ са легендарном о посејаним зубима у мору змаја којег је убио Кадмо, док су неки аутори из каснијих времена сматрали да су Спарти („расејани“) митолошки настали „од морских алги“; С друге стране, антички историчари су сматрали да су Лелези етноним-синоним за Пелагзе и Илире, аутохтоне становнике Балканског полуострва: Pausinius, *Description of Greece*, 1.8.1-2; Paus. 9.5.1, 10; Herodotus. 1.171; Н. Киперт. "Über den Volksstamm der Leleges", (in *Monatsberichte Berliner Akademie*, 1861, p. 114 *Александар Соловјев, Историја српског грба и други хералдички радови*, (ур. Ал. Палавестра), Досије, Београд, 2000.: Сачувани су подаци о грбовима српских средњовековних владара и властеле и у неким европским грбовницима из петнаестог века, као што су грбовници Улриха Рихентала и Конрада Гриненберга, међу којима је, између осталих, забележен и грб са вепровом главом са убодеом стрелом као симбол некадашњег Српског царства – Трибалије ("das Kaisertum der Sirbie") Ulrich von Richental, *Chronik des Constanzer Concils* 1414 bis 1418, ConradGrünenbergs, Wappenbuch 1483, LevinusHulzius, Opusculum 1596

915 Strabo, *Geography*, 7.5,1; 7,5,6; 7, 5,7 7, 3,8; 7,3,13: 7, 4,3.; Herodot, *History* 4.19

916 Маја Никolić, „Српска држава у делу византијског историčара Duke“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* br. 44, str. 481-491 цитирајући Анастасијевић, *Српкиња византијска царица државник и филозоф Георгије Гемист Плитон је за византијску царицу Јелену Драгаш (1372 — 1450.)*, родом из српске племићке породице Дејановић-Драгаш из северноисточне Македоније говорио да је она била пореклом „из народа Трачана који се простирао од Црног мора преко Дунава до Италије.“

917 Paus. 5.26.77; Хераклеја, Херсон, Odessa Numismatic Museum, Chersonessos, <http://www.museum.com.ua/en/istor/tavria/hersones/17.htm> Heracleia is a city built on the Euxine sea, a colony of Megara, though the people of Tanagra in Boeotia joined in the settlement.

такозваног „феничанског“ писма „Људи мора“ у грчко писмо, може да се разматра и записивање имена Токсарис као Токарис или Теукрис, односно Трачанин (Рашанин). На основу анализе натписа Ситково на подручју данашње Бугарске из тринаестог века пре Христа, који подсећа на античку „фригијску“ азбуку у Анадолији и анализе других натписа на широком источномедитеранско-црноморском подручју, филолози и историчари Павел Серафимов и Васил Парван су установили етничку и културолошку повезаност црноморско-балканским племена са племенима из Анадолије у том истом периоду, и Павел Серафимов ове „Људе мора“ познате по својим навигационим и трговачким способностима назива „Људи изнад мора“.⁹¹⁸ Самим тим лако могу да се схвате записи светских писаца из различитих временских периода и географских подручја да су се скитски синови ветра „Бореаса“ или „Хиперборејци“ спуштали са севера данашње Азије и Европе на острво Делос и остала острва у источном Медитерану и тамо одржавали своје светковине и упражњавали своје обичаје.⁹¹⁹ Како је записао антички историчар и географ Страбон, митски хероји који су дошли у Медитеран са истока „Херакло Словен“, ⁹²⁰ Кадмо или Тесеј, као припадници старих Словена - Скита који су, између

918 Pavel Serafim, *Sitovo Inscription*, p. 203, http://www.korenine.si/zborniki/zbornik06/serafimov_sitovo06.pdf: Серафимов у „Људе са мора“ убраја трачка племена Серди (Шардунаш), Трауси (Тршу), Мезе (Мешвеш), Беси (Вешеш), Дардани (Дрд), Теукри (Чекр), Сокологити (Шекелеш), Лиқијце (Лиқа) и Пелазге (Пелесет). Он објашњава да су ова древна словенска племена називана „Људи изнад мора“, односно људи са Балканског полуострва, што је после преименовано у „Људи са мора“. Серафимов наводи да ова племена нису, како тврде неки научници, била непозната тадашњим Египћанима, а фригијског краља Миду асирски краљ Саргон Други је називао „Владар Мушких“ („Владар Меза“). Vasil Parvan, *Getica, OProtoistoriaDaciei, AcademiaRomana, MemoriileSectiuniiIstorice, SerieII, TomulIII, Mem. 2, CulturaNationalaBucuresti, 1926*, p. 343: Парван ова трачко-дачка племена изједначава са Гетама и Агатирсима (Траусима, Трачанима).

919 Herodot, *Hist. 4.32-36 Verg. Aen. 4, 143-144 Homer, Hymn. in Apoll. V.1-3 Pindar, Olymp. VIII,46; III, 14-17*: Пиндар лоцира Хиперборејце поред реке Дунав, а Страбон (*Geogr. XI. 6.2*) их лоцира на Црном и Јадранском мору и поред реке Дунав. Клемент из Александрије (*Strom. IV. 213*) је сматрао да је Дакија била земља Хиперборејаца, као и Птоломеј (*Geogr. III. 10*); Такође видети о прецима данашњих Словена на северу данашње Индије у Bâl Gangâdhar Tilak *The Arctic Home in the Vedas, Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903, p. 411

920 На закључак да су древни митски херој Херакло и династија Хераклеиди били протословенског порекла наводи чињеница да је у Италији пронађена табла од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише „*Jeraklis Sclavenos*“ („Херакло Словен“), која се чува у колекцији Ди Мизинис у музеју у месту Фермо на југу Италије. О томе видети: Theodor Mommsen, *Die Unter italishchen Dialekte*, Leipzig, 1850; T. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovjanz do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tabI, lb).

осталог, били познати по својој вештини руковања луком и стрелом и копљем, и по узгајању и крођењу коња, били су високо цењени од стране становника античког грчког града Атине због тога што су им пренели своја знања и вештине из разних области људских делатности.⁹²¹ Због тог једносмерног несебичног процеса преноса знања и вештина, тим митским херојима су древни народи не само придавали особине светих људи („dioi“) или хероја („heroī“)⁹²², него и надљудске особине, па су временом Херакло, Дионисије, Кадмо или Тесеј добили статус бојанстава у њиховим почетним митовима.

На Балканском полуострву херој Кадмо је учио законодавству Атињане и у том смислу мит о Кадму је исти мит као и мит о скитском философу и правнику Токарису који је подучавао законодавство Атињанима много времена пре него што су скитски философ Анахарсис и правник Солон то радили у шестом веку пре Христа.⁹²³ Врло је могуће да је, због измењеног записивања грчког слова „кси“ уместо „феничанског слова „самек“;⁹²⁴ изворна верзија имена Скита Токсариса, о којем је писац Лукијан писао да је учио древне Атињане законима и разним наукама и вештинама много пре Анархиса и Солона, било „Токарис“ или „Тракис“, а не „Токсарис“.

Називи Кадмових насеља на обалама мора и језера у данашњој Грчкој сведоче да су Кадмо и његови људи писали и ковали метал за производњу штампарских легура.⁹²⁵ О њиховој

921 Страбон, *Географија*, 1. 7. 3. 8-9

922 Стари Срби, плавооки и плавокоси „серски“ трговци свилом и другим производима између Медитерана и Кине у доба Римског царства, односно стари илирски Парти и Даорси о којима је историчар Апијан писао да су били потомци Кадмовог сина Илирија, били су потомци старих Пелазга који су били саградили светилиште Додона у Грчкој и тадашњи Грци су им доделили епитете „диои“ („свети“) или „иерои“ („хероји“), cit. Homer, *Iliad*, X. v. 429; *Odys*. XIX. v. 177; *Eschyl*, *Suppl*. v. 967; *Dionysius of Halikarnassus*, 1. 18)

923 Jan Fredrik Kindstrand, *Anacharsis. The Legend and the Apophthegmata*, *Studia Graeca Upsaliensia* 16 Almqvist & Wiksell, Uppsala, 1981, p. 7.

924 Simonis Patrick, *A Commentary Upon the Historical Books of the Old Testament*, Tom 1, D. Midwinter, London, 1738, p. 45, cit. Bochart, *Phaleg*, 3.2., Ludovic Cappellus: Тирас, најмлађи син Јафета, је владао Тракијом и Мезијом све до врха Европе. Име му се писало Тирас или Трас, а променом слова Самек из феничанске азбуке у грчко слово „Кси“, на хебрејском језику је Тракија била записивана као Трасија, а и сами Грци су Трачанке називали „Граса“ или „Гриса“, слично Тирас, због чега Бошарт тврди да су тако писали многи древни аутори, а Лудовик Капелус је сматрао да је име „Троја“ настало од имена „Тирас“. Такође о истој језичкој промени видети Јосиф, *Старине Јевреја*, I, 6.1.; Bochart, *Phaeleg*, 3.2.

925 Hermanno von der Hardt, *Cadmus: Magistratu Academico Salvo*, Schnorrium, Helmstadii, 1716, p. B2

писмености сведочи и такозвани „Дипилон натпис“, који је био један од четири најстарија позната натписа у Грчкој.

„Дипилон натпис“ из око 740. године пре Христа.⁹²⁶

„Дипилон натпис“ се налазио код такозване „Трачке капије“ или „Дипилон капије“,⁹²⁷ на платоу Керамеикос близу Платонове Академије,⁹²⁸ који је у трећем миленијуму пре Христа био гробље и од којег је водио пут према такозваним Елевсијским пољима.⁹²⁹ За Скита Токариса (Теукра, Тракиса или Кадма) је Лукијан написао да су га Атињани сматрали за великог јунака и „страног академика“⁹³⁰ и да су га сахранили са великим почастима у гробљу код Платонове Академије, и да тамо стоји натпис посвећен њему и његова статуа, на којој је он приказан како левом руком држи извучену стрелу, а у десној руци држи књигу-свитак.⁹³¹ Од петог века пре Христа

926 Натпис „Дипилон“ на крчагу за вино датираном у период око 740. године пре Христа је један од најстаријих примера феничанског писма у Грчкој. Крчаг је пронађен 1871. године на древном гробљу Дипилон крај Дипилон капије у подручју Керамеикос у Атини. Налази се у Националног археолошком музеју Атине Dipylon (inv. 192). Извор фотографије *Википедија.орг*

927 Hans Rupprecht Goette, *Athens, Attica and the Megarid: An Archaeological Guide*, p. 59

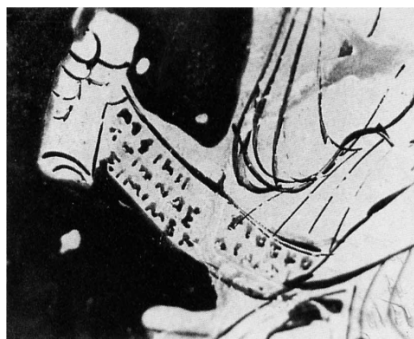
928 Plut., . *In Theseo*, 15., Diog. Laert., In Plato, 7., Plut., *De Exhil*, 603: Тундаридас или Тесеј

929 Hans Rupprecht Goette, *Athens, Attica and the Megarid: An Archaeological Guide*, p. 59

930 Лукијан, *Скит Токарис*, 2.

931 Лукијан, *Скит*, 1.3-4; 2. (Lucian, *Scythia siue proxenus and Toxaris siue de amicitia*, 1.3-4; 2.) У вези са недоумицом да ли Токарис држи у руци свитак за књигу или тоболац за стрелу

па надаље у источном Медитерану су приказивани призори из учионица у којима учитељ држи „књигу-свитаку“ у руци и преноси знање ученицима.⁹³²

Лево: Статуа Токариса, Керамеикос, Атина933 Десно: Свитаку-књига на једној античкој беотијској вази⁹³⁴

Током осмог века пре Христа такозвану Кадмову азбуку – „Јонску азбуку“ су прихватили хеленски досељеници у Грчку⁹³⁵ све до петог века пре Христа, када је атински тиранин Писистрат наредио лингвистичку промену издања Хомерове *Илијаде*, а такозвану усавршену Кадмову азбуку „Јонску азбуку“ озваничио је Калистрат Самијски 403. године пре Христа као званично писмо Атињана.⁹³⁶ Од времена тиранина Писистрата Првог Солона почиње забележавање традиционалних епова и поезије као књига, док је развој писмености и књижевности започео захваљујући повољном друштвеном и економском

видети David Braund, *Scythians in the Cerameicus: Lucian's Toxaris*, in *Pontus and the Outside World: Studies in Black Sea History, Historiography, and Archaeology*, BRILL, Leiden-Boston, 2004, p. 21; Фотографије статуе Скита Токсариса на страницама 22-23, фотографије 1,2,3,4.: Дејвид Браунд мисли да би пре у питању могао да буде „тоболац за стреле“ према облику тог предмета, али и тврди да је таква врста свитка-књиге ипак у време Лукијана била у употреби и у егејској Грчкој и у Скитији.

932 Погледати призоре са атичких ваза из петог века пре Христа аутора Дуриса (Douris). Antikensammlung, Staatliche Museen Berlin, 2285.

933 “Skif”, *narodko.ru*, http://www.narodko.ru/article/yatsenko/some_pictures_skif.htm Рис. 3. Статуа коленапреклоненог варвара. Афины, некропољ Керамик, 1863 г. (IV в. до н.э.).

934 Christina Avronidaki, *Antike Kunst* 51, 2008, pp. 8-22, cit. p. 7, 4

935 A.G. Woodhead, *The Study of Greek Inscriptions*, Cambridge University Press, Cambridge, 1967, p. 14

936 Gregorius Dankovski, *Homerus Slavicus dialectis cognata lingua*, 1829

уређењу у условима развијене трговине између Египта и Атине, у периоду између Солона (594. г. пре Христа) и цара Александра Великог (336. г. пре Христа).⁹³⁷

Према писцу Лукијану, мудри и праведни Скит Токсарис (Токарис, Тракис) је још пре философа и правника Анархасиса и Солона пренео Атињанима знање о законима, правди и поштењу, као што је био древни словенско-арјански *Мануов законик*, а Римљани су након пада етрурског владара Тарквинија и након замирања увоза производа и сировина из источних земаља преузели са Балканског полуострва на Апенинско полуострво Солонев закон, који је потицао од Скита, односно од „људи са Истока“.⁹³⁸ Пронађена ваза са стиховима из *Песме музама* државника, законодавца и песника Солона из шестог века пре Христа у гробници једног Трачанина из првог века у селу Татарево крај Пловдива у данашњој Бугарској, према мишљењу археолога Костадина Кисиова из Археолошког музеја у Пловдиву,⁹³⁹ доказује да тадашњи Трачани не само да

937 Johann Joachim Eschenburg, *Manual of Classical Literature*, p. 31-36, cit. Schaell, Hist. Lit. Gr. Liii, Ch.3; Werber, Geschichte der Schreibkunst; Diod. Sic. 3.67: Према Хомеровој *Илијади* (6,168-178) у историји није било много књига и докумената написаних на папиру пре времена Претуса, Белерофона и Јобата.

938 О томе зашто су Римљани усвојили од Грка Солоневе таблице („Дванаест таблица“), као и обичаје, законе и институције са Балканског полуострва видети: Arnold J. Toynbee, *Hannibal's Legacy*, Oxford Press, 1965, p. 371; Leopold Wenger, *Die Quellen des romischen Rechts*, Adolf Holzhausens, Wien, 1953, p. 358 и Слободан М. Филиповић, *Речник српско-арп(ев)ски или архаично-српски с додатком корена*, Сардонија, Београд, 7519/2010., стр. 21; 214-215, цит. Кицовић, Петковић: „Писменост прасрба дала је и први законик на свету у дванаест књига, познат као Мануов закони. Мане је отац човечанства и законодавац, чије су рефлексије Хамурабијев законик, Хетски закони, „белег“ из Срба, „Лесандрова“ хумано-универзална идеја или законодавство српских царева Константина и Јустинијана, које се данас назива *Римским правом*, иако је оно само закон *Дванаест таблица* (Кицовић). Мануов и Душанов законик су идентични, само што је Душанов писан као устав (Петковић)... Римски закони су *Дванаест таблица* и *Аларихов бревијар*, а оно што данас зовемо „Римско право“ су Константинови и Јустинијанови позитивни закони (*Василике* или *Пандекта*), као рефлексија Мауновог закона (Петковић).“; Такође обратити пажњу да се у делу Кикерона (*Филиппике* 2, 44) појављује чак и фраза „роскијско право“, за које постоји објашњење да се односи на “lex Roscia theatralis” римског службеника Луцијуса Росција Ота (Marcus Tullius Cicero, *Defence Speeches*, Oxford University Press, 2008, p. 237); У вези са законом Дванаест таблица видети Gary Forsythe, *A Critical History of Early Rome: From Prehistory to the First Punic War*, University of California Press, 2005: Према раним римским историчарима, у закону *Дванаест таблица*, будући да су се односиле на досељенике у Рим и на затворенике и робове из суседних земаља, постојали су прописи за кажњавање тешких кривичних дела, а њиме су регулисани и облици својине као што су новац, земљиште и робови и били су заштићена права и племића и обичних грађана.; Такође о томе видети Жорж Димезил, *Древна римска религија*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци, 1997

939 Радко Паунов, „Съд с надпис ет поема на 2600 г. откриха в траајска могила“, *24 часа*. бг, 24. 09. 2015., <https://www.24chasa.bg/novini/article/5003414>, цит. археолог Костадин Кисџов

су читали античко такозвано „грчко писмо“ у првом веку у доба владавине Римског царства, него су били и широко образовани у области књижевности античке Грчке.⁹⁴⁰

Истоветан такав начин писања, који се наставио у хришћанском периоду на ушћу реке Дунав у Црно море, и који доводи у сумњу тезу да су се Словени наводно описменили тек од деветог века па надаље, види се на примеру једног дела амфоре из шестог века у којој се држало маслиново уље, и на којем је исписано шест стихова на „античком грчком језику“ са стиховима посвете Господу Исусу Христу и Пресветој Богородици, откривен у тврђави Тримамијум саграђеној у првом веку крај места Мечка у општини Русе у североисточној Бугарској,⁹⁴¹ као и стихови на вази из првог века пронађеној у гробници у месту Татарево крај Пловдива у Бугарској, на којој су написани стихови атинског правника и политичара Солона.

Лево: Амфора из шестог века, тврђава Тримамијум, Бугарска; Десно: стихови из песме правника Солона на вази из првог века, гробница у месту Татарево, Бугарска⁹⁴²

Ови подаци додатну бацају светло на проток писмености од периода златних таблица из времена „праведних Трачана,

940 Солонова *Песма музама* је посвећена музама правде, слично поруци Хесиодове *Теогоније*; о томе опширније видети у Penelope Skarsouli, "Calliope, a Muse Apart: Some Remarks on the Tradition of Memory as a Vehicle of Oral Justice", *Oral Tradition* 21/1, 2006, p. 218

941 Ivan Dikov, "Byzantine Amphora with Christian Inscription Discovered in Roman Trimamium Fortress", *Archaeology in Bulgaria.com*, 01.09.2018, cit. археолози Варбин Варбанов и Дејан Драгоев из Историјског музеја Русе у Бугарској; превод натписа на амфори филолог Николај Шаранков, универзитет „Свети Климент Охридски“ у Софији, Бугарска; фотографија из Историјског музеја Русе, Бугарска: Такође, место Мечка и општина Русе су познати и по релјефу трачког коњаника на стени, сличном релјефу Трачког коњаника на стени у Мадари у Бугарској

942 Фотографије: Историјски музеј Русе, Бугарска; 24 Chasa daily.bg; 24chasa.bg

односно Дачана“ са подручја данашње Румуније, односно на тврђњу филолога Мела Копленда да је „порекло њихове азбуке старије од азбуке древних Грка“, односно да су „древни Грци из неког разлога усвојили ту азбуку“ од древних Дачана.⁹⁴³ Ови подаци уједно додатно појашњавају древни мит о Кадму и Хармонији који су описмењавали становништво Балканског полуострва.

Према античком писцу Кикерону, након „страног академика“ Токариса, у Атину су дошли и многи остали Скити, међу њима и, према Херодоту, „праведни“ Анархасис и Теофраст, који су Атињанима и касније Римљанима пренели моралне поуке и законе из својих „варварских“ држава.⁹⁴⁴ Они су из њихових „варварских“ источних земаља дошли и дали своје законодавство Атињанима и Римљанима,⁹⁴⁵ Ови Скити су били еминенти мислиоци, философи⁹⁴⁶ и аскете,⁹⁴⁷ између осталог, и изумитељи кола за грнчарију и сидра,⁹⁴⁸ носили су скитску одећу, јели једноставну храну и живели мирно и скромно.⁹⁴⁹ Тим Скитима су грчки антички писци изражавали захвалност на пренетом знању⁹⁵⁰ и из области фармације (лечења лековитим травама), морепловства, и других врста знања у области наука и уметности,⁹⁵¹ хемије, физике, пољопривреде, обраде метала, ткања и лепих уметности.⁹⁵²

---

943 Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“

944 Cicero, *de Finibus*, 5.11

945 Cicero, *de Finibus*, 5.11

946 Диогенес Лаертиус, *Животи еминентних философа*, 1.105

947 Cicero, *Tusculan Disputations*; Pseudo-Anacharsis, *Epistle* 5, 5. 32,

948 Strabo. 7.3.9: О Скиту Анархасису као изумитељу

949 Cicero, *Tusculan Disputations*, „Pseudo-Anacharsis“, *Epistle* 5, v. 32,

950 Strabo. 7.3.9; Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, p. 407

951 Strabon 7.3.9: On Scythian Anarxasis as an inventor

952 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

1.

2.

3.

Средњовековни извори са грбом „Српског царства Трибала у петнаестом, шеснаестом и осамнаестом веку“⁹⁵³

Грб и застави са дивљим вепром као симболом древних Срба Трибала на званичном печату српске државе Печат Правитељствујушчег совјета сербског и на застави српских побуњеника против османлијског Турског царства у деветнаестом веку⁹⁵⁴

953 Illustration No. 1: Драгомир М. Ацовић, *Хералдика и Срби*, Завод за уџбенике, Београд, 2008., стр. 245, cit. *Ulrich von Richental, Chronik des Constanzer Concils 1414 bis 1418*; Illustration No. 2: Christoph Silbereisen, *Chronicon Helvetiae*, Wettingen, 1576, cit. "das Kaisertum der Sirbie" („Kingdom of Serbia“); Illustration No. 3: Paulo Ritter, *Stematographia sive armorum illiricorum delineatio, descriptio et restitutio autore equite Paulo Ritter*, Vienna, 1701

954 Константин Н. Ненадовић, *Живот и дела великог Ђорђа Петровића Кара-Ђорђа*, Штампарија Јована Н. Вернаја, Беч, 1883, цит. *Правителствујуци совѣт сербскій*; „Музеј Хајдук Вељка“, <http://muzejkrajinje.org.rs/музеј-хајдук-вељка/>

Српски војници на челу са војводом Петром Бојовићем (први здесна) 1930. године преносе ковчег са посмртним остацима војводе Карађорђа у цркву Оплењак носећи заставе са крстовима, оцилима и грбом Срба-Трибала⁹⁵⁵

Према миту о Кадму („Академусу“, „мислиоцу“) након његовог доласка на Балканско полуострво из Колхиса, Кадмо је основао Академију знања у Атини,⁹⁵⁶ и ширио писменост међу људима на Балканском полуострву,⁹⁵⁷ што је доказано истоветношћу и сличношћу хиљадама година старих праисторијског „винчанског писма“ са подручја данашње Србије и праисторијског писма из данашње Јерменије.⁹⁵⁸ Историчар Тукидид је сматрао да је Атина била први град на којем су се људи након лутања населили на земљи.⁹⁵⁹ Међутим, према миту о Кадму, након његовог венчања са Хармонијом, Кадмо је саградио град Теба („божанска мудрост“, „барка“,

955 Фотографија: *Wikimedia Commons*

956 Georgius Hornius, *History of Philosophy*, 3.2; Lempriere's *Classical Dictionary*, E. Barker; J. Cauvin, ed., Longman, Brown, Green & Longmans, Londons, 1843, p. 6

957 Plinius, *Natural History* 1, 5.29; 1.7.56: It was thought about Phoenician letters of Cadmus that he was the first man who wrote history in the form of prose.

958 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII *Valcamonica Symposium* “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

959 Тукидид 1.2.5; 2.36.1

назван тако према Нојевој барци) у Грчкој⁹⁶⁰ и богиња Атина му је предала законодавну власт над тим градом,⁹⁶¹ а онда је Кадмо наставио да гради насеља Атину,⁹⁶² Солун,⁹⁶³ Спарту,⁹⁶⁴ Будву,⁹⁶⁵ Улцињ (изворно назван Колхис),⁹⁶⁶ Рисан,⁹⁶⁷ Охрид,⁹⁶⁸ Томис⁹⁶⁹ и друге градове у окружењу, и у складу са именом његове супруге Хармоније становници тих градова су били мирни, духовни и креативни људи.⁹⁷⁰ У том контексту је значајно да су антички и пост-антички историчари називали „српским царством“ царство Агрона и његове супруге Теуте из Рисна у заливу Бока Которска у Јадранском мору из трећег века пре Христа.⁹⁷¹ Међутим, чињеницу да је данашња Грчка била сматрана саставним делом старосрпског Илирика пре доласка војних снага старог Рима на Балканско полуострво,⁹⁷²

960 Statius, *Thebaid, a Song on Theba*, 180-185

961 Pseudo-Apollodorus, *Bibliotheca* 3. 22

962 Pausanias, 1. 5. 2; 1. 22. 5; 1,31.2; 9.33.1; 10. 10. 1, Strabon, *Geography*, 9.407; Hesiod, *Theogony* 1001; Homer, *Illiad*, 2.546-549, Plutarch, *On Exile* 607b; Nonnus, *Dionysiaca* 8; Homer, *Iliad*, 11. 167

963 Andreas Kyropoulos, „Evidence of „μακεδονιστι“ words in the other greek dialects and some conclusions on the unity of the Northern Greek Group and the inclusion of the Macedonians in it“, 27.09.2009., HistoryofMacedonia.com, <http://history-of-macedonia.com/2009/09/27/evidence-makedonisti-greek-dialects-unity-macedonians/> :Према легенди, Солун је основао херој по имену Федон *Φαίδων/Φαίδιμος-Φαέθων*, односно Кадмо (*Κάδμος, κέκαριαι, κανθαρός*; Кантос, Ксантос), што значи „славан“, „сјајан

964 Pausanias, *Descriptions of Greece*, 3. 13. 2; Herodot, *History*, 4.149

965 Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vestnik* 44, 1, 44 (1993), p. 121, cit. Philon of Byblus, Stephanus of Byzantium

966 Plinius, *Natural History*3, 22: „People from Colchis built up Colchium, which is called Olcinium in contemporary times.“

967 Ptolomy, *Geography*, 2.15; Pseudo-Scylax, 24-25

968 Christodorus, *Anthologia Palatina*, 7,697

969 Ovid, *Ex Ponto*, Book 8:1-70 „To Severus: Memories of Home“

970 John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, Westminster, 1883, pp. 43-44, cit. Scymnos, V.420

971 Joannis Zonarae: *Historica Annalum*, Patrologiae, Migne, Paris 1864, Tomus 134, p. 690: „Domino Aregoni, Sardionarum regi“. (*Kleineres conversations-Lexicon*, B. Fleischer dem jüng, 1815, p. 136 – Sarbis (Sardis)); Appiani Alexandrini, *Roman History* 10,10; E. Pricot De Saint-Marie, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874, p. 23; Ptolomy, *Geography*, 2.15; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, стр. 122, cit. Pseudo-Scylax, 24-25. Такође о мишљењу британских путописаца из деветнаестог и двадесетог века да је Црна гора древна „колевка српских Брђана“ видети Frank Fox, *The Balkan Peninsula*, A. & C. Black Ltd., London, 1915 http://www.hellenicaworld.com/Europe/Literature/FrankFox/en/TheBalkanPeninsula.html#Page_160; John Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, John Murray, Abermarble Street, London, 1848

972 Barthold Georg Niebuhr, *Lectures on ancient ethnography and geography: comprising Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, the north of Africa, etc.*, Vol. 1, Walton and Maberly, 1853, pp. 281-282; 298:„Након што је Римско царство

промениле су филолошке и уопште културолошке и политичке реформе које су извршене у Грчкој, након стварања модерне државе Грчке у деветнаестом веку, применом теорија филолога и педагога Јакова Фалмерајера, Фридриха Тирша и Леа вон Клензеа у грчком образовном систему.⁹⁷³ Тако је под утицајем одстрањивања трагова древних словенских елемената из грчке историје био спроведен процес „хеленизације“ Грчке⁹⁷⁴ под покровитељством британских, француских и германских археолошких групација, чије су „оперативне агенде“ одређивали политички интереси и стипендије.⁹⁷⁵ Барон Ото вон Вителсбах као новоустоличени краљ тадашње Грчке је због учесталих народних побуна у Грчкој абдицирао 1862. године, али је на његово место дошао нови страни краљ из данске династије Гликсбург (Glücksburg) као краљ Џорџ Први. Под тим новим режимом је настављена западна културна империјалистичка политика, и то тако што су, како је дефинишући тај период приметила историчарка уметности Нина Атанасоглу-Калмајер, „туризам и фотографија постали блиски савезници археологији

завладало простором Балканског полуострва подељене су територије тако што су за границе одређиване реке, иако су планине праве природне границе. Римски Илирикум био је вептачки и политички назив за тадашњи грчки „Илирион“, односно „Илирице“. У ово подручје Римљани су у каснијем периоду уврстили и део Грчке, тако да назив „Илирикум“ није имао историјску асоцијацију и није тачно одређивао етнографију становништва на том подручју.”

973 Wilhelm von Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833; Lewis Sergeant, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897, p. 2; Thomas Leeb, Jakob Philipp Fallmerayer: Publizist und Politiker zwischen Revolution und Reaktion, Munich, 1996, pp. 113-114; Danforth, Loring M., 1984. "The Ideological Context of the Search for Continuities in Greek Culture", *Journal of Modern Greek Studies*, May 1984., pp. 53-85; Tuska Benes, *In Babel's Shadow: Language, Philology, and the Nation in Nineteenth Century*, p. 181; Friedrich Wilhelm von Thiersch, *The Greek Grammar*, transl. D. K. Sandford, William Blackwood, Edinburgh, T. Cadell, Strand, London, 1830, „Preliminary Remarks“, pp. i-xx; Friedrich Wilhelm von Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833; Lewis Sergeant, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897, p. 2.; Константин Јиричек, *Историја Срба I*, прев. Јован Радоњић, Научна књига, Београд, 1952., стр. 25; 45; 56-57; Petar Milich, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy: Recurring Themes,“ *Journal of the North American Society for Serbian Studies* 14(1): 29-40, 2000. 39-40.

974 Yanis Hamilakis, *The Nation and its Ruins: Antiquity, Archaeology, and National Imagination in Greece*, „From Western to Indigenous Hellenism: Antiquity, Archaeology, and the Invention of Modern Greece“, *Classical Presences*, Oxford University Press, 2007, p. 108; О томе како су пре испуњавања тог процеса од 1800. године британски научници изучавали минерална налазишта источног Медитерана упоредо са изучавањем дела античких писаца и са етнологијом и археологијом хеленског неокласицизма видети Stephen L. Dyson, *In Pursuit of Ancient Past: A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries*, pp. 68-71

975 Nina Athanassoglou-Kallmyer, „Excavating Greece: Classicism between Empire and Nation in Nineteenth-Century Europe“, *Nineteenth-Century Art Worldwide*, Volume 7, Issue 2, Autumn 2008

у том империјалистичком пројекту“, односно тадашњи туристи и археолози су свесно или несвесно постали обнављачи супериорне улоге освајача и истраживача новоосвојених територија.⁹⁷⁶ У том периоду, иако је Грчка била наследница источног хришћанског православног Константинопољског царства, за разлику од назива „Граикои“ (Γραικοί. Грци) или „Ромиои“ (Ρωμιοί, Романи, становници Римског царства од 212. године) у касном античком добу, између трећег и седмог века, почео је да се за некадашње „Граикое“, „Селане“ („Selloi“, „Sellanes”),⁹⁷⁷ „Ромиое“, „Словене“, „Спартане“, „Илире“ или „Ахајце“, како су све били називани становници данашње Грчке у радовима средњовековних и модерних западних историчара, потенцира својеврсни неопогански израз “Hellenē” („Хелени“).⁹⁷⁸ Неки историчари чак сматрају да је, након озваничавања хришћанства као религије Источног Константинопољског царства од стране цара Теодосија Првог, етноним „Хелени“ углавном употребљаван да би означио следбенике паганства и политеизма у Источном царству.⁹⁷⁹ С друге стране, источноромејски цар Управда пореклом из Србије је био називан „Јустинијан“ или „Дикаиос“, односно „Праведни“,⁹⁸⁰ а тај израз је у грчком језику означавао

976 Nina Athanassoglou-Kallmyer, „Excavating Greece: Classicism between Empire and Nation in Nineteenth-Century Europe“, цит. Haris Yiakoumis and Isabelle Roy, *La Grèce: La croisière des savants 1896-1912* (Paris: Picard, 1998). 23.: Археолог Артур Еванс водио је туристе по палати Миноса у Кнососу на острву Криту, а археолог Гистав Ларуме који је био задужен за истраживања и обиласке острва Делоса упоређивао је такву врсту обилазака са „заснивањем космополитске колоније“.

977 Aristotle, *Meteorologica* 1.14; Robert S. P. Beekes, Lucien Van Beek, *Etymological Dictionary of Greek*, Brill, 2009

978 Неки историчари сматрају да је након озваничавања хришћанства као религије Источног Константинопољског царства од стране цара Теодосија Првог, етноним „Хелени“ се углавном употребљавао да би означио следбенике паганства и политеизма у царству (Theodosian Code 16.10.10; Zosimus 4.59 Ramsay McMullan, *Christianizing the Roman Empire A.D. 100–400*, Yale University Press, 1984, p.90; Hughes, Philip *Studies in Comparative Religion, The Conversion of the Roman Empire*, Vol 3, CTS.), док постоји податак и да се у касном дванаестом веку на константинопољском двору Комненових почела да се употребљава реч „Хелен“ у значењу „Константинопољац“ (о томе видети Cecily J. Hilsdale *Byzantine Art and Diplomacy in an Age of Decline* Cambridge University Press, 2014.p. 84, цит. писмо Георге Торникеса цару Мануелу Првом Комнену у Angold, *Church and Society*, 512, Magdalino, *Hellenism and Nationalism*)

979 Theodosian Code 16.10.10; Zosimus 4.59 Ramsay McMullan, *Christianizing the Roman Empire A.D. 100–400*, Yale University Press, 1984, p.90 Hughes, Philip *Studies in Comparative Religion, The Conversion of the Roman Empire*, Vol 3, CTS.

980 Aristotele, *Athenaion Politeia* 52.2: „дикаион политикон“, (лат. Ius civile) „људска права, закон, цивилна права, касније тзв. „римско право“.; Eric Voegelin, *Anamnesis*, University of Missouri Press, 1990, стр. 57-58: Номос (закон) влада, а не владар. Владар је само заштитник

„праведника“,⁹⁸¹ односно ознаку за свете људе у *Старом завету*.⁹⁸²

У контексту историографског замешатељства етнонима „Срби Трибали“, „Пелазги“ и „Грци“ значајно је да митови о краљу Миди који је поклонио краљевски трон правде скитском паганском светилишту Делфима, или мит о краљу Миносу, чије име, према неким филолозима значи на Санскриту „аскета“, објашњавају и изразе „терапеути“, „баираги“ и „иерои“ („свети“, „аскете“, „узвишени“) који су били придодавани прецима династије цара Филипа „Арабљанина“ који су живели у Ефесу и Пергамону у Анадолији.⁹⁸³ За древног цара Миду се говорило да је био „Берестински херој“, односно по двама верзијама он је био херој са подручја реке Дњепар (Березине) и херој са подручја планине Арарат (паганска богиња Бересинт), и у том смислу је интересантно да је према асирским изворима потомак цара Миде у Анадолији био цар Лигдамис из рода јафетитских Кимера, који је изворно био цар оног дела Скитије који се касније у историји звао и „Мала Тартарија“. У том смислу интересантно је да је „берестински херој“ Мида према грузијском језику био називан „бердзен“ (ბერძენი), односно „брђанин“,⁹⁸⁴ или „мудар“.⁹⁸⁵ Тај назив „брђанин“ уједно објашњава и етнониме „Бриги“ и „Фриги“

„дикаион“-а (онога што је праведно). Хераклит, Софокло и Аристотел су се слагали да су сви људски закони подложни једном божанском закону, али њихов закон још увек подразумева паганско поимање монотеизма. Такође Eric Voegelin, *Anamnesis*, стр. 74: То се види из Аристотеловог поимања закона када у свом делу *Метафизика* он пише да су јонски филозофи, као нпр. Талес из Милетоса, сматрали да је извор свега вода, а да су чак и песници пре његовог времена сматрали да су Океанос и Тетис били преци свега што постоји. Аристотел се у свом делу *Политика* пита да ли је боље да влада један изврстан човек над људима или изврстан закон. (Политика 3.1286a8-10) Дикаион (оно што је праведно) је само оно импарцијално закону (месон). (Политика, 1287b4) У *Nicomachean Ethics* Аристотел поистовећује судију (dikastes) и правду (dikaion), јер сматра да је идеалан судија који персонификује правду (цит. *Nicomachean Ethics* 5.4.7.1132a21).

981 *Нови Завет*, „Јеванђеље по Матеји“, 10:41: „дикаиоу“ (δικαίου)

982 S. Coryll - ValahianCarteaGenezei, PromediaPlus , Cluj-Napoca ,1996.: п. 42 Псеудо-Цесареус се чудио како сцлавини у 6. Веку су монаси усмерени, то је цит. Ф. Х. Д. Р. Вол. 2, п. 484, а на п. 38 – да је Страбон израз „дикаиос“ из Библије касније употребљавао у смислу „мудраци“ или „историцари“...Дикаион – Праведан - Јустус – Давид, Псалм 17 – израз „правда“ Нови Завет, „Колошанима“4:11; „Римљанима“ 5:7

983 Luis Balessteros Pastor, “Mithridates, God-King? Iranian Kingship in a Greek Context”, Bononia University Press, 2014; Philo of Alexandria, *De Vita Contemplativa* 1.2; 28.

984 Roin Metreveli, *The Georgian Chronicles*, Artanuji Publishing, 2008,p. 233

985 Tomasz Kamusella, *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe*, Palgrave Macmillan, 2009

везане како за људе на Балканском полуострву, тако и за људе који су живели у Анадолији, и уједно објашњава и сличност артефаката из праисторијских налазишта Винчанске културе на Балканском полуострву и артефаката из праисторијских налазишта Хатуша у Анадолији. Називом „Саберђнети“ („Земља Берђана“; საბერძნეთი) су у абхазијском језику и у грузијским средњовековним историјским изворима били називани подручје древне Грчке и касније Источног Константинопољског царства,⁹⁸⁶ односно назив Бриги (Брежани, Брђани од „Саберђени“) је временом почео да се поистовећује са Грцима, подразумевајући људе за које се мислило да су били наследници најстаријег народа Пелазга.⁹⁸⁷

“Црвени“ Дардан (Евмолп) као вршњак и пандан Кадму саградио је Евмолпиду (данашњи Пловдив у Бугарској), као и градове у Самотракији,⁹⁸⁸ у црноморско-каспијском Колхису, у хититској Анадолији и на северу Африке, што је било у складу са веровањем да је Кадмо живео у периоду Тројанског рата,⁹⁸⁹ и у периоду морепловаца Аргонаута који су пловили према Индији⁹⁹⁰ и у периоду трачког краља Ликурга чији морепловци су пловили у Египат и Либију.⁹⁹¹

Мит о Кадму као просветитељу, металургу и морепловцу је потврђен топонимијом у Грчкој, која се односи на метал који се користио у Теби и околним градовима за производњу легура за штампање слова.⁹⁹² Током осмог века пре Христа ова слова су прихватили хеленски досељеници у Грчку⁹⁹³ и користили их све

986 Stephen H. Rapp, *Imagining History at the Crossroads: Persia, Byzantium, and the Architects of the Written Georgian Past, Volume 1*, University of Michigan, 1997; Roin Metreveli, *The Georgian Chronicles*, Artanuji Publishing, 2008, pp. 233-235

987 Elguja Khintibidze, *Designations of the Georgians and their etymology*, Tbilisi State University, Tbilisi, 1998, pp. 104-105

988 Diodor of Sicily, *Library* 1.5.322-323: “Descendents of Dardan in Samothrakia did not speak in Hellenic, but in Pelasgian language.”

989 Lycophron. 5. 217. and Scholia.

990 Clemens Alexandrinus, *Stromata* 1. 1. p. 382. Also according to Apollodorus (cit. Apoll. Bibl. 3.6) mother of Argonaut Jason and Dardan was Electra, and Cadmus made one of the gates in Theba in her honour. From this gate the sea people travelled to India (cit. *Poeticon Astronomicon* 2.21)

991 Nonnus, *Dionysiaca* 20; Diodor of Sicily 3, 55; Plutarch, *Vitae decem oratorum* 7

992 Hermanno von der Hardt, *Cadmus: Magistratu Academico Salvo*, Schnorrium, Helmstadii, 1716, p. B2, cit. C. E. Housecroft; A. G. Sharpe *Inorganic Chemistry Prentice Hall 2008*; G.D. Parkes, & D. Phil, (1973). *Melorova moderna neorganska hemija*. Naučna knjiga, Beograd, 1958.

993 A.G. Woodhead, *The Study of Greek Inscriptions*, Cambridge University Press, Cambridge, 1967, p. 14

до петог века пре Христа, када је атински тиранин Писистрат наредио лингвистичку промену издања Хомерове *Илијаде*.⁹⁹⁴ Кадмови Скити живели су у Беотији у данашњој Грчкој поред језера Копаис (Копайдско језеро), названог тако према речи „копаис“, што је био синоним за елемент „антимон“ из групе металоида, чије су се руде антимонит (Sb_2S_3) и улманит ($NiSbS$), користиле за производњу штампарских легура.⁹⁹⁵ Археолошко откриће метала за производњу штампарских легура у Теби и њеној околини⁹⁹⁶ објашњава илустрације на античким вазама на којима Кадмо убија змаја каменом у близини војника наоружаног металном кацигом и штитом, и затим изграђује град Тебу, у којем су развијени писменост и металургија, и у том контексту ова дела уједно објашњавају значење интеграционих етнонима Словена као писмених (словних⁹⁹⁷) и славних⁹⁹⁸ људи.

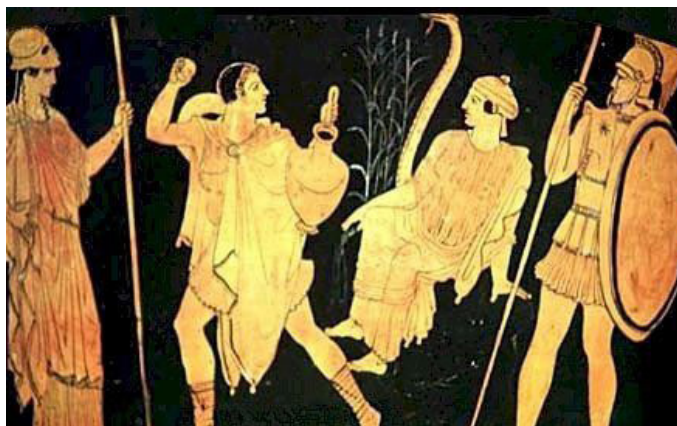
994 Gregorius Dankovski, *Homerus Slavicis dialectis cognata lingua*, 1829

995 Hermanno von der Hardt, *Cadmus: Magistratu Academico Salvo*, Schnorrium, Helmstadii, 1716, p. B2: „Кадмов народ је живео на обали језера Копаис“. Реч „Копаис“ је синоним за „антимон“, а антимон је елемент из групе металоида (руде антиомна су антимонит (Sb_2S_3) и улманит ($NiSbS$)) који се користе за производњу штампарских легура (цит. *C. E. Housecroft; A. G. Sharpe Inorganic Chemistry Prentice Hall 2008*; Такође о томе видети видети Parkes, G.D. & Phil, D. (1973). *Meliorova moderna neorganska hemija*. Naučna knjiga, Beograd, 1958.

996 Hermanno von der Hardt, *Cadmus: Magistratu Academico Salvo*, Schnorrium, Helmstadii, 1716, p. B2

997 Niccolò Tommaseo, *Canti popolari: Corsi illirici*, Vol. IV, Girolamo Tasso, Venezia, 1842, pp. 5-6; John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12;

998 Appian, *Roman History*, 3.14; 9; Mauro Orbini, *Il Regno degli Slavi*, Interpr. Augusto Fonseca, Pesaro, 1601, pp. 168-171: „Склави“, „Агријани“ или „Арјани“ од доба Александра великог је значило „славни“ или „писмени“.; Alberto Fortis, *Travels Into Dalmatia*, Ayer Publishing, (Reprint Arno Press, 1971, pp. 45-46; 48-49: Фортил је Ф Fortis claimed Фортис тврди да израз „Влах“ на словенским језицима значи „племић“, као што етникум „Словени“ значи „славни“.

Кадмо убија змаја иза паганске богиње Атине Антика вaza са црвеним фигурама, пети век пре Христа, Сицилија⁹⁹⁹

Кадмови потомци и сународњаци су били називани „синови Нојеве барке“¹⁰⁰⁰ или „црвени“, „сунчани“, „сјајни“ Ксанти (преведено Сирби),¹⁰⁰¹ Феничани, Еритрејци (Руси),¹⁰⁰² итд. Ови етноними-синоними тих људи су значили „црвени“ и они су били повезани и са сунцем и са приказом Кадма као металурга, или са такозваном „рудом“ – сировим металом са семантичким придевом „црвени“, који потиче из периода најраније металургије коју су развили Словени.¹⁰⁰³ Придев „црвени“, који је повезан са „кадмијум“-ом (Cd) – црвеним огртачем првог човека на Земљи Пелазгом или краљем

999 Извор: www.theoi.com

1000 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, pp. 507-508, cit. Strabo, 10.95: У Сидону је Херакло изворно био назван Аркалус или Аркалес (син Арке, односно син Нојеве барке)

1001 Strabo, *Geography*, 14.3.6; Eustathius, *adHorn*. 1. 12: Река и град Ксантус су се звали Сирбис све до времена Хомера када је то име први пут записано на грчком језику; D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki, 2005, pp. 86-88: На хинду језику „Samudraka“, такође значење „океан“ и „титула адмирала“

1002 Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883, pp. 153-154: Plinius, Pausanius and Dionisius Periegetes mentioned Phoenicians (Phoinikes, Phoinoi) as „red people“ (Eruthraioi); *Ibid*, p. 288, cit. Steph. B.; Strab.: „Eruth – Ros“ („црвен“); Red Sea (Mare Erythraeum); Према епу *Kavipriya* 1.38-39 и Nonnus, *Dionysiaca* 3.195: Дарда, Сарда, Сарасвати из фамилије Хераклеида Макериса је божанство говора и поезије повезано са црвеном бојом“.

1003 Nonnus, *Dionysiaca* 20; Diodor of Sicily 3, 55; Plutarch, *Vitae decem oratorum* 7: Трачки краљ Ликург је из лозе сина Земље који је црвени „Еритреј“, дошао је до Еритрејског мора (cit. Herodot 1..180; 2.11; 4.42 – „Црвено море“), Египта и Либије са људима мора да живе тамо.

Агенором, Кадмовим оцем,¹⁰⁰⁴ био је такође повезан и са самим Кадмом (Пелазгом, Пелејом) и његовом супругом Хармонијом (Таласом, Теутом).¹⁰⁰⁵ Кадмо је био описиван као „црвени“ човек који је као сунце дошао са планине Арарат са истока, односно из „источне земље Сарматије или Дакије Гетике“, која је обухватала један широки географски простор источних земаља и реке Вислу и Дунав.¹⁰⁰⁶ То је и разлог зашто су људи у источном Медитерану називали Кадма „kedem“ („Исток“)¹⁰⁰⁷ или „ab orientem“ („са Истока“).¹⁰⁰⁸ Данас се речима „халкис“ означавају минерали који садрже бакар као што су халкопирит и халкозин, бакрорез се назива и халкографија, а „халкис“ је изворно био и назив родне земље Колхис (gr. „χαλκός“, lat. „chalcis“)¹⁰⁰⁹ митског Кадма. Колхис је био и древни назив за данашњи град Улцињ у Црној Гори, односно „челик“, „бронза“ или „бакар“,¹⁰¹⁰ али и „Saqalib“ (gr. χάλυψ, арапски „chalyb“).¹⁰¹¹ Таим називом су арапски историчари називали Словене¹⁰¹² или

1004 Pausanius, 1.39.5; 1.40.6; 2.15.5; Хеланикусса Лесбоса, *Фрагменти* 47.

1005 Diodor of Sicily, 5.48.2

1006 Clemens of Alexandria, *Stromata* 4. 213; Ptolomy, *Geography* 3. 10; Alexander Riese, *Geographi latini minores*, (No. 8), Neilbronnae, Henninger, p.10: „Дакија Гетика са истока Сарматије и реке Висла и Дунав“; Humphridus Prideaux, *Marmora oxoniensia, ex Arundellianis*, e Theatro Sheldoniano, Oxonii, 1676, p. 103: „Кадмо је дошао из Леванта, или са Истока, из правца Азије.“

1007 George Cox, *An Introduction of the Science of Comparative Mythology and Folklore*, 1883, p. 67: „Кадмус на семитском језику једнотавно значи „Исток“ (qedhemah“- „Kedem“, „East“).

1008 Henry Welsford, *Mithritades Minor or an Essay on Language*, Longman, Brown, Green and Longmans, London, 1848, pp. 245-245: Царска династија Херакла или Кадма је дошла са Истока, „где излази сунце“, што је значење имена Херакла и Кадма.“

1009 „Црвени бакар“ (Homer, *Iliad*, 9.365) или „сиви бакар“ (Pindar, *Pythia* 3.48) је „сирови метал“ и то је семантички додатак атрибуту „црвен“ који су користили Словени. О томе видети: Mario Alinei, „Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethno-genesis“, Expanded version of a paper read at the Conference Ancient Settlers in Europe, Kobarid 29-30 May 2003– Forthcoming in „Quaderni di Semantica“, p. 48.

1010 Homer, *Iliad* 9.365 Mario Alinei, „Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethno-genesis“, Expanded version of a paper read at the Conference Ancient Settlers in Europe, Kobarid 29-30 May 2003– Forthcoming in „Quaderni di Semantica“, 26, <http://www.continuitas.com/intro.html>: „У скоро свим словенским језицима израз „руда“ значи „сирови метал“ као семантички додатак речи „црвен“ и потиче из периода најраније металургије коју су развили Словени.“

1011 Homer, *Iliad* 2.856-857: „Saqalibi from the homeland of silver“; Ephorus, Fragment 87, Apol. Rhod. 2.373 -377, Strabo 10.3.19-22; 14.2.7 их доводи у везу са потомцима Јафета Кимерима и Магима (Медима) и назива „сујеверним врачарима“.

1012 Ibn al-Faqih Mukhtasar Kitab al-Buldan („Concise Book of Lands“). al-Istakhri's manuscript copy of Kitab al-masalik wa-al-mamalik MS copy dated 1325, Iran Bastan Museum, Tehran. Ref. MS.3515, ff. 3a-2b. Saqaliba [„Land of the Slavs“]; Ibn Fadlan („Записке о Склавинима“ – „Барис ас-Саклаби“) у Z. Togan, *Ibn Fadlan's Relsebericht*, Leipzig, 1939,(арапски текст), б 3.

Трачане који су били први ковачи и металурзи на свету¹⁰¹³ и трговали металима,¹⁰¹⁴ а као потомцима Јафета, и синонимима-етнонимима Кимери и Меди (“мед” или “мјед” на српском језику значи „бакар“).¹⁰¹⁵ Према Хомеру, у процесу трговине ови први металурзи су користили бакар (“halkos”) као средство плаћања,¹⁰¹⁶ баш као и људи споменути у „Осмој књизи“ епа *Р2 Веда*, који су као средство плаћања користили бакарне новце “shulka”.¹⁰¹⁷

У вези са митом да су супружници Кадмо и Хармонија описменили народ на Балканском полуострву, интересантна је тврдња историчара Вилијама Џонса да је паганска богиња музике и писмености Сарасвати, Сарда (Венера Сарбис), Дарда, Артемида или Минерва била називана „богињом хармоније“,¹⁰¹⁸ и да су древни Грци сматрали да је она имала моћ да свирањем инструмената пробуди у људима било толеранцију и хармонију, било бес првих људи који су се борили између себе и укроћивали и убијали дивље животиње.¹⁰¹⁹ У вези мита да су Кадмо и Хармонија описменили народ на Балканском полуострву, и у складу са тврдњама историчара Вилијама Џонса и Џона Вилкса да је Хармонија изумела реторику, музику и писмо санскрит,¹⁰²⁰ затим у складу са митом да је паганско божанство Орфеј могао да припитомљава својом музиком дивље животиње, те у складу са цртежом аутора Диосфоса на

1013 Plutarch, Lucull. 14; Strabo, 11.14.5

1014 I. M. Diakonoff, *The Pre-history of the Armenian People*, Yerevan, 1968 (reprint Delmar, New York, 1984)

1015 У вези са Страбоновим металурзима Медима, интересантно је да се за бакар и месинг раније у Србији користила именица женског рода „мед“ или „мјед“ из старословенског језика, чије порекло није разјашњено. О томе видети С. Бојовић, *Хемијски преглед* 3, годиште 43, Српско хемијско друштво 2002, стр. 60—65: „Израз „мед“ или „мјед“ за бакар и месинг користио је професор Борислав Тодоровић (1846—1925) у свом уџбенику *Основнихемије (Извод из Роскојеве хемије)*, али је, између осталог, због тога добио негативну рецензију Симе Лозанића са коментаром да је такав и слични називи сувише „посрбљен“.“

1016 Homer, *Iliad*, 2.7. 472

1017 Bâl Gangâdhar Tilak, *The Arctic Home in the Vedas Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903, p. 411, cit. *ṣig-Veda* (VIII, 1, 5)

1018 Edward Moor, *The Hindu Pantheon*, J. Johnson, London, 1810, pp. 126—128, cit. *Rg Veda* 10.10; *Asiatic Miscellany* 1, p. 253

1019 Galen C., *On the Passions*; Galen C., *Errors of Soul*; Holy Grigorius the Great, *On Virtue*; Seneca, *On Rage*; Plutarch, *On Controlling Anger*

1020 John Wilkes, *Encyclopaedia Londinensis*, Том 22 G. Jones, *Encyclopaedia Office*, London, 1827, p. 669, Cit. *Asiatic Miscellany*, Vol. I, као и задња поглавља радова од Wm Jones

вази из шестог века пре Христа, на којем су приказани паганско божанство Аполо са лиром како вози Кадма и Хармонију у кочији коју вуку припитомљени лав и дивљи вепар, може да се на пренешен начин схвати и тврдња да древна трачка орфејска поезија објашњава основу сличности санскрит писма са руским писмом, самим тим и са српским и осталих словенским писмима.¹⁰²¹ Трачка поезија је говорила о природним земаљским и небеским појавама у облику божанстава која су живела високо у планинама, и о пољима макова, виноградима и ораницама у источномедитеранском подручју, и та поезија је уједно објашњавала и зашто су антички приморски грчки и римски уметници и философи амбивалентно сматрали своје копнене суседе Трачане истовремено и варварима оријентисаним на пољопривреду и чуварима древних мудрости.¹⁰²² На споменутој илустрацији аутора Диосфоса на вази из шестог века Кадмо је приказан као мужеван херој, који је у складу са традицијом античке Грчке и Македоније својој супрузи Хармонији показао уловљеног и припитомљеног дивљег вепра као симбола своје мужевности.¹⁰²³ Уз то, на тој вази ликови Кадма и Аполо такође персонификују и мит о Орфеју, који је добио лиру од Аполоа, и уместо да убија дивље животиње почео је да их кроти у миру и хармонији. Тако приказан миротворни укротитељ дивљих животиња Орфеј је сјединио концепт музике са најранијим облицима философије, теологије и законодавства,¹⁰²⁴ и то је такође био концепт атрибута славног трачког коњаника као „укротитеља коња“ и „хероја цивилизатора“, који је био приписан кроз историју читавој грани Словена и њихових забележених синонима-етнонима – Трачана, Илира, Трибала и Дардана из династије „Срба Хераклеида“.

1021 Фридрих Аделунг, *О сходстве санскитскогоязыкас рускиим*, пер. с фр. Павел Фрейганг, СанктПетербург, Императорской Академии наук, 1811.

1022 J. B. Rives, *Phrygian Tales*, p. 244, cit. Hall, *Inventing the Barbarian*, p. 149.

1023 Michael Gagarin *The Oxford Encyclopedia of Ancient Greece and Rome*, Vol. 3, Oxford University Press, 2009, p. 42

1024 „Orpheus“, *Encyclopaedia Britannica: or, a dictionary of arts and sciences and miscellaneous literature*, vol. 4, Andrew Bell, Edinburgh, 1810, p. 567

Аполо са лиром вози Кадма и Хармонију у кочији коју вуку припитомљени лав и дивљи вепар Античка ваза са црним фигурама, шести век пре Христа, аутор Диосфос, Одељење за грчке и римске антиквитете, музеј Лувр, Париз, Француска¹⁰²⁵

У прилог још једном објашњењу мита о Кадму, Орфеју и дивљем вепру као изворишту грба Срба Трибала, може да послужи и Хигинијев еп „Славне приче“ (*Fabulae*), према којем је Аполон у скитском пророчишту Делфима предсказао краљу Адрасту да ће се његове две кћерке удати за два младића који ће убити лава и дивљег вепра. Будући зетови краља Адраста, младићи Тадеј и Полиник, синови Кадмовог потомка Едипа, појавили су се пред краљем Адрастом одевени у коже лава и дивљег вепра, што је било повезано за обичајем младих аристократа који су учествовали у лову на дивље вепрове у Теби,¹⁰²⁶ и тако је краљ Адраст дао дозволу својим кћеркама да се удају за та два млада племића.¹⁰²⁷ Такође, у складу са именом и функцијом Кадмове супруге Хармоније, припитомљени лав и дивљи вепар који вуку кочију са брачним паром, су такође и метафора Есопове басне *Лав, дивљи вепар и лешинари*, који говори о лаву и дивљем вепру који су се борили око воде на извору, и када су видели да их посматрају из близине лешинари,

1025 Извор: *Bill's Greek Mythology*, https://shortstories-bill.blogspot.com/2016_12_01_archive.html

1026 Ovid, *Metamorphoses*, "The Hunt on Caledonian Boar"

1027 Hyginus, *Fabulae* 69-70

очекујући смрт једнога од њих након борбе, схватили су да морају да се помире један с другим ако желе да преживе и да наставе да живе своје животе. Пошто је дивљи вепар био метафора јаког и дивљег човека, присуство Кадмове супруге Хармоније у кочији коју вуку припитомљене животиње су метафора прехришћанског и каснијег хришћанског схватања аскетизма, толеранције и хармоније, која је смирила жестину првих људи „Колхиса“ (паганског божанства рата Ареса или Марса), који су имали обичај да се боре између себе и припитомљавају дивље животиње.¹⁰²⁸

Овакве чињенице доказују да су древни Словени имали удела у стварању првих значајних елемената људске цивилизације, науке и уметности после Великог потопа, укључујући у то и митологију која је сведочила о томе. Такође у исто време мит о Кадму, као и уметничке представе у вези са тим митом, доказују да су Срби, Руси и остали Словени стварали своје властите државе и друштвене институције као што су законодавство, брачна заједница, философија, металургија, морепловство, митологија и лепе уметности много раније него што је то приказано у њиховим образовним системима. Зато је и из мултидисциплинарног и интердисциплинарног приступа проучавању мита о Кадму и Хармонији, и развоја писма, језика, металургије и хералдике, могуће закључити да античка такозвана „грчко-римска“ митологија описује стварање древне словенске цивилизације, коју су после преузимали и препричавали у различитим верзијама други народи у источном Медитерану.

1028 Claudius Galen, „On the Passions and Errors of Soul“, *Opera Omnia* 4.16-17: „Дивљи вепар је метафора разјареног човека и да би се презрела и сузбила разјареност потребни су правда и аскетизам.“. Такође видети о томе Свети Григорије Велики, *О врлини*; Сенека, *О бесу*; Плутарх, *О контроли беса*

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ: ОД СРПСКЕ (СЛОВЕНСКЕ) ПРИМОРДИЈАЛНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ ДО ХРИШЋАНСТВА

2.1. СТВАРАЊЕ СТАРОСРПСКЕ ПРЕДАНТИЧКЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ У СТАРЧЕВУ, ЛЕПЕНСКОМ ВИРУ, ВИНЧИ И ДРУГИМ ПРАИСТОРИЈСКИМ НАСЕЉИМА НА ТЕРИТОРИЈУ ДАНАШЊЕ СРБИЈЕ

Епигенетички и антрополошки докази о аутохтоности Срба на Балканском полуострву на видело износе и проблем деименизације етнонима неког народа у историографији, односно прихватања употребе замене изворних етнонима тог народа, у облику општих интеграционих и супранационалних назива као што су, на пример, „Илири, Сармати и Словени“ у многим важним научним радовима који се односе на светску историју, поготово на период предантичке и античке светске историје. Такви интеграциони и супранационални називи замагљују, односно скривају чињеницу да се ради о синонимима употребљаваним уместо етнонима Срби, што су кроз историју у својим државним документима потврђивали и Аустријски и Руски двор називајући Србе „Илирима“, „Илиро-Расима“ и „потомцима цара Александра Сербљанина“.¹⁰²⁹ У том смислу треба да се разматра употреба израза „староевропска“ или „дунавска“ цивилизација за археолошка налазишта праисторијске цивилизације на подручју данашње Србије.

Такође, иако је у прошлости археолог Милоје Васић систематизовано истраживао насеље Јабланица код Младеновца, а затим и насеље Винча код Београда, и иако је постојала могућност да и изучавање древног археолошког налазишта у београдском насељу Бањица пружи нова сазнања о важном праисторијском периоду на подручју Србије, због дивље градње и општег немара српског друштва и државе још увек не постоји довољно изграђена свест о потреби изучавања овог историјског периода који је значајан и у локалним и у

¹⁰²⁹ Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711. у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеция 1772, Россия 1774, сит. *Грамоты русского царя Петра I* от 03 марта 1711.

светским размерима.¹⁰³⁰ У последњих неколико деценија уништена су или занемарена многа археолошка налазишта из праисторијског периода, па је тако приликом изградње хидроелектране Ђердап и акумулационог језера узводно од Кладова на реци Дунав велики део праисторијског археолошког налазишта Лепенски Вир био потопљен, иако је један број кућа и артефаката из овог налазишта био сачуван.¹⁰³¹ То је омогућило да археолози и историчари дођу до важних сазнања о животу првих људских заједница на подручју Србије након Великог потопа. Последњих неколико година почела су истраживања и неких осталих праисторијских археолошких налазишта која су открила доказе врло развијене металуршке производње на подручју Србије у периоду праисторијске цивилизације.

Истраживање старосрпске предантичке цивилизације у археолошким налазиштима на територију данашње Србије помаже да се у широком темпорално-спацијалном кључу распозна не само корен идентитета српског народа у древној историји, него и да се, на пример, схвати важност црноморских лука Олбија, Пантекапеум и Фазис за културолошку размену између древног становништва на Балканском полуострву и припадника осталих прото-словенских етнија у средњој Азији. Самим тим, оно помаже да се схвате и узроци каснијег историографског замешатељства које је прикрило право значење назива „Варјаги“ или „Дардани“ као етнима словенског народа у доба Константинопољског царства. Оно што су познаваоци геополитике и економије у латинским трговачким и робовласничким станицама у Црном мору у средњем веку¹⁰³² добро знали, је било то да је некадашње подручје винчанско-трипољске цивилизације на подручју Балканског полуострва, омеђеног Јадранским и Егејским морем као вратима ка Источном Медитерану, са Поморављем као великом житницом тог полуострва, са рудницама богатим металима, са топлим бањама и рекама и путевима којима

1030 Saša Rakezić, „Neolitikametropola – VinčanskigraduStublinama“, *Vremebr.* 996

1031 Милка Чанак-Медић, „Радови на спасавању Лепенског вира у 1970. години“, *Саопштења* IX: 5-17, Републички завод за заштиту споменика културе Београд, 1970.

1032 О вишевековној продаји Срба, Грка, Руса, Татара и других народа од стране робовласничких трговаца из Венеције и Ђенове, који су имали своје робовласничке и трговачке испостаје у лукама у Црном мору видети: Daniel Evans, „Slave Coast of Europe, Slavery & Abolition“, *A Journal of Slave and Post-Slave Studies*, 6:1, 1985; Lajos Tardy, *Beyond the Ottoman Empire 14th—16th Century Hungarian Diplomacy in the East*, transl. by Janos Boris, Szeged, 1978, pp. 38-48

су превожени разни трговачки производи, било географска повезница црноморске културе са средиштима у древним насељима Олбија, Пантикапеум, Фазис и Трабзон, преко река Сирет, Дунав и Морава јужно према рекама Ибар, Нишава, Струмица, Вардар, Бојана и Дрим на Балканском полуострву. У развоју металургије древних Срба Трибала, описаних у записима константинопољских и осталих светских историчара у средњем веку, зајачну улогу имале су планина Јухор и Копаоник. Тако су, на пример, због значајних геоморфолошких, геополитичких, културолошких и саобраћајних аспеката улоге планине Копаоник и њене околине, стари Римљани са својим војним трупима заузели један део Балканског полуострва улазећи у њега из подручја обале данашње Албаније, стационирајући управо на тој планини нека од првих војних логора намењених за потребе експлоатације рудних богатстава Балканског полуострва. О томе сведочи у том подручју вековима постојан култ слављења мученика и заштитника рудара Светог Прокопија, настрадалог у време владавине цара Диоклецијана, који је вековима обележаван 8. јула сваке године на дан тог светитеља, у традиционалном масовном похођењу са свећама у рукама у Црквине Светог Прокопија у насељу Небеске столице на планини Копаоник.¹⁰³³ Осим Копаоника, познатог као „планина пуна руда“,¹⁰³⁴ постоји мишљење да се у доба владавине римског цара Трајана велики део римског

1033 Gordana Tošić, Dušan Rašković, „Ranohrišćanski spomenici na istočnim padinama Kopaonika“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta*, br. 44, 2007., str. 34, cit.Š. Kulišić, P. Ž. Petrović, *Srpski mitološki rečnik*, Beograd 1970, 248. О томе да су се та прва насеља развијала све до почетка опадања њихове економске моћи након 378. године и настанка нових значајних насеља Скүпи, Улпијана и Марион видети: Gordana Tošić, Dušan Rašković, „Ranohrišćanski spomenici na istočnim padinama Kopaonika“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta*, br. 44, 2007., стр. 29, cit. K. Dietz, *Schriftquellen zur Völkerwanderungszeit im pannonischen Raum*(von 378–584 n. Chr.), Germanen, Hunnen und Awaren, Nurnberg 1988, 27–31.), сведочанство sv. Јеронима из Синодијума, Duro Basler, *Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 1972, 13–20; Gordana Tošić, Dušan Rašković, „Ranohrišćanski spomenici na istočnim padinama Kopaonika“, стр. 30, цит. Das spatromische Bewegungsheer und die Notitia Dignitatum, Bamberg, 1968, 25.; A. Jovanović, Prilog rešavanju problema ubikacije Stridona, Uzdarje Dragoslavu Sreјoviću, Beograd, 1997., 396; Z. Vinski, Rani srednji vek u Jugoslaviji od 400. do 800. godine, *Vjesnik Arheološkog muzeja III/IV*, Zagreb 1971, 49–74.

1034 Arthur John Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, (Parts I. and II.), The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, 25 Parliament Street, Westminster, London, 1883, http://www.archive.org/stream/antiquarianresea00evan/antiquarianresea00evan_djvu.txt, цит. Constantine Porphyrogenitus, *De Adm. Imp.* с. 82. Такође видети Konstantin Porphyrogenit, *De administrando imperio*, VII, u *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, tom II, Beograd, SANU, 1959.

новца на Балканском полуострву ковао у рудницима планине Космај.¹⁰³⁵

С друге стране, један пример подручја данашње Србије као предантичке и античке житнице Балканског полуострва је праисторијско археолошко налазиште Благодина у околини града Трстеник у средишњој Србији. У Благодину је, уз жрвњеве за мељење житарица, пронађен један од најстаријих на свету „урбанистички план“ насеља, урезан на зрну пшенице, који сведочи да су на територији Србије производња хлеба и развој архитектуре трајали 8.000 година. Тај „урбанистички план“ Благодина на зрну пшенице уједно доказује да се на територији Србије до данашњих дана техника млевења пшенице упражњавала хиљадама година на један те исти начин. Археолог Светозар „Нани“ Станковић је са својом београдском археолошком екипом открио да су праисторијски становници Благодина славили паганску богињу земље и месеца и пољопривреде и да су веровали да су зрна пшенице божанског порекла. Тако је у седам полуземуница саграђених око трга са светилиштем посвећеним богињи плодности откривено 16000 примерака керамике, фигура и глинених модела зрна пшенице, међу којима и зрно са уцртаним планом насеља, уз статичне делове жрвњева за мељење житарица.¹⁰³⁶ О производњи хлеба на територији Србије у праисторији сведочи и „винчанско насеље“, које се простирало на шеснаест хектара археолошког налазишта из последњег периода Винча-Плочник фазе на Црквинама у селу Стублине у околини Обреновца, старо око 6.500 година, на којем се врше истраживања од 1967. године.¹⁰³⁷ У кућама у „винчанском насељу“ у селу Стублине оријентисаним дужим странама у правцу север-југ, у којима је живело 2.000-3.500 људи, поред остатака огњишта и зидова откривена је групација од 46 фигурина са алаткама као што су

1035 Sonja Stamenković, „A Mine-Coin and an Anonymous Quadrans from Singidunum“, Numizmatičar Volume 28-2010, Narodni muzej u Beogradu, 2010., стр. 12-13, цит. V. M. Simić, M. R. Vasić, La Monnaie des mines romaines de l'Illyrie, *Revue Numismatique*, Volume 6, Numero 19, 1977, 52-55

1036 Miodrag Sladic, „Археологија: Благодина у Србији-најстарији храм у историји човечанства“, <http://dzonson.wordpress.com/2014/07/09/arheologija-blagodin-u-srbiji-na-jstariji-gradjeni-hram-u-istoriji-covecanstva/>; „Благодина, град добрих људи“ у продукцији Радио-телевизије Србије, редитељ Слободан Ж. Јовановић, 1993., <http://www.youtube.com/watch?v=6104gwKrzs4#t=2698>

1037 Саша Ракезић, „Neolitskametropola – VinčanskigraduStublinama“, *Vreme*, br. 996, 04.02.2010.

секира-чекић, пијucci и секире, сличне онима из насеља Винча. Осим жртвеника и жрвња за млевење пшенице и керамичких посуда ту су били пронађени и глава бика („букранион“), питос и велике пећи и предмети култне намене,¹⁰³⁸ и комплетне конструкције фиксног жрвња за млевење жита какве раније нису биле пронађене у Србији. Такође је пронађена и нека врста жртвеника, као и простори слични „трговима“ у насељу, изграђени на начин протопланске градње. С друге стране, у долини реке Ибар на Косову и Метохији код Срба је такође постојао аграрни идол „букранион“, односно „бешарет“, као заштита усева и стоке. Пример обједињавања симбола бика и жене у коштаном амулету као симбола плодности постоји у археолошком локалитету Билче Злоте у данашњој Украјини из касне Кукутени Б групе¹⁰³⁹ и пружа основу за схватање обима територија на којем је настала древна легенда о богињи Ио која је у облику краве лутала црноморско-медитеранским обалама. Све то упућује на закључак да се радило о високохијерархизованом друштвеном устројству „Винчанаца“, о прилично високом степену њиховог економског развоја, и да су размењивали вишкове производа и сарађивали унутар њихове заједнице. Неки урбанисти сматрају да таква врста насеља не постоји у данашњој Србији, јер се у њој данас граде насеља са кућама подигнутим поред пута, уз веома нерационално коришћење ресурса, са незавршеним кућама и без јасне организације, па чак и без правог заједничког простора или трга на којем би се људи окупљали, за разлику од тог древног винчанског насеља у Стублинама.¹⁰⁴⁰ Слична сазнања о неолитском периоду у српској историји, поготово када је реч

1038 Саша Ракезић, „Neolithskametropola – VinčanskigraduStublinama“, цит. археолог и виши кустос Адам Црнобрња

1039 Marija Gimbutas, *The Goddesses and Gods of Old Europe 6500-3500 BC. Myths and Cult Images*, Thames and Hudson, London, 1982, pp. 178; 293

1040 Археолог и кустос Адам Црнобрња сматра да ово налазиште, као и друга налазишта из Винчанског периода, дају могућност изградње музеја на отвореном у будућности. Међутим, остварењу таквог подухвата би требало да претходи већа брига српског друштва и државе према том недовољно цењеном и истраженом историјском благу. О том видети: Саша Ракезић, „Neolithskametropola – VinčanskigraduStublinama“, *Vreme*, br. 996, цит. археолог и виши кустос Адам Црнобрња. Детаљније о овом локалитету видети: www.bibliotekaobrenovac.org/digitalna_kolekcija/knjige/puls3.pdf; Један од малих корака набоље, иако још увек почетних, је изградња центра за изучавање неолита у Дреновцу у близини Параћина. О томе видети: Зоран Рашић, „Наша Помпеја код Дреновца“, *Новости*, 17. 08. 2013.: „Пројекат Археолошког института Министарства културе је прихватило, тако да је окончао почела градња зграда будућег Центра за проучавање неолита Балкана“, цит. археолог Славиша Перич

о значају производње и трговине житом у древној српској историји, показала су истраживања археолошког налазишта „Бедем“ у селу Маскару које има слојеве из праисторијске Баденске културе, односно из неолитског периода, као и слојеве из доба владавине источноромејског цара Јустинијана, са једном значајном црквом, која има аналогију са црквом Свете Катарине на планини Синај, у којој се иначе чувају неки од најзначајнијих изворних српских записа.

Важно је истаћи да су од времена првих истраживања археолошког налазишта Винча 1908. године до данас, у склопу истраживања праисторијске цивилизације назване по насељима Винча и Лепенски Вир крај реке Дунав, извршена и епигенетска и антрополошка истраживања домаћих и страних палеопатолога и антрополога на скелетима из три налазишта Лепенског Вира „Ђердап“, „Падина Лепенског Вира“ и „Хајдучка воденица“, и затим и у Власцу, Велесници и у селу Трњане код Пожаревца. Резултати епигенетских и антрополошких истраживања извршених на скелетима у тим налазиштима објашњавају којег порекла су били некадашњи становници праисторијских насеља Лепенски Вир и Винча. Она су, према речима палеопатолога и антрополога Србољуба Живановића, показала да се радило о далеким древним прецима данашњих становника Србије и као таква су прихваћена од стране међународних стручњака и објављена у стручној међународној литератури.¹⁰⁴¹ Другим речима, ова истраживања су доказала подударност епигенетских и антрополошких карактеристика „такозваних Винчанаца, односно Илира, Сармата и Словена са данашњим српским становништвом,“ како је то сажето изразио палеопатолог и антрополог Србољуб Живојиновић.¹⁰⁴² Уз откриће словенског

1041 Радио-телевизија Србије, емисија Образовног програма „Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи)“, youtube.com, <https://www.youtube.com/watch?v=cyrkylUorME#t=550>

1042 Радио-телевизија Србије, „Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи)“, youtube.com, <https://www.youtube.com/watch?v=cyrkylUorME#t=550>, цит. палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић, 10:00 – 18:28 минут; Такође научне чланке и књиге са конкретним подацима о томе видети у: Srboљub Zivanovic, *Kromanjonci u Djerdapu*, Pesic I sinovi, Beograd, 2015., Boev,P: *Die Raentypen der Balkanalbilsenund der Ostalaischen Inselven*, Verlag Bulgarischen Akademie der Wissenschaften, 1972 Akadenija Nauka, Sofija,1972.; John Alexander, *Yugoslavia before the Roman Conquest*, Thames and Hudson, London,1972.; Hauser,G I; De Stefano G.; *Epi-genetic variants of the human skull*, Schweizerbart, Stuttgart, 1989.; S.Z., *Vinca skeletons studied in situ at the Gomolava site*, *Current Anthropology* 18: 553-534, 1977 Yugoslavia, 1977.; Schwidetzky, I., *Die Vinca-Schadel*, VorlaufigeMitteilung, Ber5, Freiburg,1966; Schwidetzky, I., *Menschliche*

насеља у Хоргошу 1988. године које је узљуљало темеље устоличене „германско-нордијске“ тезе у српском образовном програму, међу првим археолозима у двадесетом веку који су почели да преиспитују државну образовну политику у области археологији био је археолог Ђорђе Јанковић, који је био отпуштен са места професора археологије на Филозофском факултету Универзитета у Београду након вишедеценијске научне и професорске каријере, и мало времена пред своје пензионисање, под образложењем да је био „превише национално настројен у својим истраживањима“. Археолог Ђорђе Јанковић је у низу својих научних радова које је објављивао у периоду од 1998. до 2015. године тврдио да су Срби били аутохтон народ на Балканском полуострву и пре једног такозваног словенског (аварског) похода на Балканско полуострво,¹⁰⁴³ на основу својих истраживања у комбинацији са компаративним изучавањем примарних историјских извора који су сведочили о томе.¹⁰⁴⁴ Археолог Ђорђе Јанковић је такође тврдио да је цивилизација „Срба-Словена-Сармата“ који су живели на Балканском полуострву била слична или истоветна цивилизацији Словена у Зарубињецкој култури са тежиштем на реци Дњепар изнад Црног мора¹⁰⁴⁵ и у осталим словенским

skeletons von Vinca, 1971-72. S. Živanović 1975 A note on the anthropological characteristics of the Padina population, in Z. Morph. Anthropol. 66, 2, p. 161-175. Burleigh, R. and S. Zivanovic 1980 Radiocarbon Dating of a Cro-Magnon Population from Padina, Yugoslavia with Some General Recommendations for Dating Human Skeletons. *Zeitschr. für Morphol. und Anthropol.* 70(3): 272. Šljivić (Schlyvitch), B., Knochenfunde in Einem prahistorischen Grabe bei Trebenische, Z. Morph. Anthropol. 37: 259-274, 1935.: У такозваним „Илирским“ гробовима у Требеништу код Охрида скелети људи су идентични са савременим српским становништвом *Starinar* 1973 - 1974.

1043 „Словенске особине насеља позноримског доба на југоистоку Паноније“, *Словени у Српском Подунављу Римског доба*, Зборник изабраних објављених текстова о Словенима 1998-2015 Београд 2016., стр. 7: „Словенске особине насеља позноримског доба на југоистоку Паноније“, стр. 7 Налазиште Крише из околине Вишеграда на Дрини, Ирма Чремошник је још 1970 повезала са Словенима из доба Велике сеобе народа (Истраживања у Мушићу и Жабљаку и први налаз најстаријих славенских насеља код нас, Гласник Земаљског музеја 25, Сарајево 1970: 45-117). Недавним ископавањем у Скланима, на Дрини наспрам Бајине Баште, показало се да је на оба налазишта заправо нађена домородачка грнчарија 3-4 столећа, веома слична истовременим налазима из Чуруга и са других словенских простора. Тако је добијена могућност поређења становништва са обе стране Дунава. Треће преломно откриће за порекло Словена у Подунављу је оства сребрних предмета нађена у Жидовару, смештеном уз Караш, између Беле Цркве и Вршца. Све околности у којима је остава нађена, јасно повезују десну обалу Саве и Дунава из доба пред римско освајање, са левом обалом Дунава у првом столећу. На жалост, истраживачи су је погрешно датовали у крај старе ере, иако је одмах запа- жен њен хришћански садржај.

1044 Prisci, *Fragments* 8; Ammianus Marcellinus, XVII 13; Псеудо Цезарије, *Дијалози* 110

1045 *Словени у Српском Подунављу Римског доба*, Зборник изабраних објављених текстова о Словенима 1998-2015, Београд 2016-, цит. К. В. Каспарова, 1981: Роль югозападных связей

подручјима,¹⁰⁴⁶ дефинишући Словене Лимиганте од простора Кијевске културе до Балканског полуострва као „крајишнике“, односно „граничаре“, од стране војника Римског царства.¹⁰⁴⁷ Таква дефиниција „Срба-Словена-Сармата“ савремене турбулентне геополитичке процесе на истом географском

в процесу формирања зарубинецкој културе, Советская археология 1981 2: 57-78

1046 Ђорђе Јанковић, *Словени у Српском Подунављу Римског доба*, стр. 56: „Из изложеног непотпуног прегледа домородачке грнчарије Илирика краја старе ере и првих столећа нове ере, произилазе два важна закључка. Први, да гледиште о потпуно романизованим Илирима, изгубљене традиционалне културе, не одговара чињеницама и застарело је. То значи да Словени писаних извора 6. столећа затичу на западном Балкану, поготово у провинцији Далмацији, пре 470.-године свега Илире, који су задржали свој идентитет, а не Романе (римски односно латински градови пре тога су страдали од Хуна и Германа). Други закључак је да су Илири учествовали у образовању словенске културе много више него што се претпостављало (ур. Јанковић, 1986; 1997; Јанковић, 2004; Микић, 2001). Подударност овде разматране кухињске грнчарије и оне на другим словенским просторима, не може бити само случајност, јер се подударности виде и у другим особинама културе. Уколико се позовемо на словенска предања, сачувана у „Повести временных лет“ и код Кадлубека, о повлачењу пред Власима – Римљанима, произлази да Словени не „освајају“ запад Балкана и суседно Подунавље у 5-7. столећу, већ га заједнички са потомцима Илира преузимају и ослобађају. Нероманизовано становништво Илирика се природно и спонтано уклапа у опште словенску културу током 5-6. столећа, и заједнички учествује у њеном стварању, пошто су Германи и Латини напустили Подунавље.“

1047 Ђорђе Јанковић, „Велика остава из Жидовара на Средњем Дунаву“, стр. 150-152: Лимиганти нису нападали ни пљачкали становнике на десној обали Дунава, јер су им то били сродници. Поданици Царства могли су да из било ког разлога пребегну на леву обалу Дунава. На пример, због пореза, или хришћани због прогона. Сетимо се мученика Светих Ермила и Стратоника, који су 315/6. године необично погубљени бацањем у Дунав са моста (понтонског), можда са сврхом претње хришћанима на другој обали Дунава. Ако је мост заиста тада био на Дунаву, сведочи о међусобној трговини становништва обе обале, о куповини жита од Лимиганата. Када је за Римљане одбрана Дакије постала скупља него приходи од рудника сребра и злата, она је напуштена, па је из ње раније потиснуто становништво могло да се врати. Повратнике археолошки приказује гробље Братеи 1, са покојницима неког племена сахрањиваним по древном обреду Горње Мезије. Сличан случај је могао бити са Лимигантима, да су се неке избеглице вратиле на обале Дунава. Гробље из Војловице пример је премештања старог становништва из Дакије (Вршца) на запад, у време њеног напуштања. Сродност са Кијевском културом показује да неки Лимиганти поти-чу са њеног подручја, што би објаснило нагло увећавање броја становника. Можда су то били Словени пореклом од исељеника из Бачке и Баната, који су учествовали у походу „Скита и Гота“ на Балканско полуострво, а поражених код Ниша 268 године, и насељених на „варварском“ лимесу. То би показивало куда је 358. године Констанције II протерао Лимиганте – у њихову претходну (стр. 152:) земљу на подручју Кијевске културе. То објашњава и зашто тада Сармати нису искористили прилику да униште поражене противнике – јер су имали заштиту бројнијих сународника у пределима Карпата и Кијевске културе. Оданде се одмах враћају довољно ојачани, да могу напасти Констанција II на римском тлу, а Царство више ни не покушава да их протера. Име Лимиганата има смисао крајишника, гледано са обе стране Дунава оног времена. За Римљане они су чинили варварски лимес после 268 године, предзиђе римског лимеса на десној обали Дунава. То објашњава успостављање једне од четири новоосноване римске престонице, Сирмијума, уз саму границу Царства (замишљеном средишту „Илира“?). Тада, почетком 4 столећа, није се видела никаква опасност из Бачке и Баната. Са словенске стране, Лимиганти су бранили словенску границу са Римским царством и окупираним територијама. Онда име Лимиганата може бити превод словенске речи „крајишници“.

подручју јасније доводи у везу са замешателством и скривеним „великим играма“ у области археологије и историографије. Као што су епигенетска истраживања палеопатолога и антрополога Србољуба Живановића и других научника доказала аутохтоност предака данашњих Срба на Балканском полуострву, истраживања филолога и историчара Ватрослава Јагића о некадашњем „српско-словенском дијалекту који се протезао од Црног мора до источних Алпа“, као и записи писаца и историчара Мојсија Хоренског, Прокопија и Константина Порфиrogenета и Адама Бременског, потврђују географски ток сеоба ових племена и њихове борбе против Римљана и германских племена у току њихових сеоба. Међу овим племенима Сигини су помињани као древни сервисери бојних кола, ковачи (стара илирска и сарматска копља су називана „сигин“) и трговци торбари.¹⁰⁴⁸ О овим сарматским и гетским земљорадничким племенима¹⁰⁴⁹ која су била подељени на сарматске ораче и на дачко-гетске¹⁰⁵⁰ земљораднике виноградаре и воћаре у Карпатско-Хомољским планинама, антички писци Овидије, Теофилакт и Страбон су оставили записе да су говорили истим језиком међу собом уз незнатне разлике у дијалекту.¹⁰⁵¹ Многи историчари су тврдили да су ове прото-словенске сарматске етнице, рачунајући „Сармате лимиганте“ и „Јазиге метанасте“ у троуглу између река Дунав и Тиса до Карпатских планина, и преко њих до унутрашњости Шлезеије, заједно са Антима и другим словенским протоетницама источно кроз целу Молдавију и Влашку¹⁰⁵² до Црног мора, чиниле један део Дачке и Тракије, односно прапостојбину илирских Словена.¹⁰⁵³ То доказује и чињеница да приликом

1048 Mavro Orbini, *Il Regno degli Slavi*

1049 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 17-18, цит. М. Karamzin, A. L. Schlozer, Nestor Gött. 1802. ff.8; Ist.gos.ross. S.Pet. 1816- 18. 2 A. 1819-26. 11. В.8. (О Гетима као трачко-сарматском племенима видети Herodotus, IV. 93. V. 3.; Menanderap. Strabo, VII. p. 297; Strabo, VII. p. 303.)

1050 Теофилакт Симоката, *History*, III,4.7 је писао да су Гети Трачког (Словенског) рода. *Theoph. Exc. Ap. Phot.* 53. Страбо је тврдио да Гети и Трачани говоре исти језик (Strabo, *Geography*, Book 7., 3, 2, Book VII 3, 14). Такође видети Dio Cassius, *RomanHistory*, Book LI, 22,7; Epitome of Book LXVII: Касијус је писао да су „Гете трачко племе које припада народу Дачана“.

1051 Miodrag Milanović, *Istorijsko poreklo Srba*, Vandalija, Beograd, 2011., Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, , стр. 17-18, цит. Ф. М. Апендини

1052 Theophilaktos Simokates povz. по Jireček, 1988, str. 40: Влашка са друге стране Дунава је називана „словенском земљом“.s one strane Dunava zvala “Славинијом,, (,Склавинијом“). Такође о томе видети Приск, Енеј Пиколини

1053 Павел Шафарик, *О пореклу Словена*, стр. 17-18, цит. М. Karamzin, A. L. Schlozer и NestorGött. 1802. ff.8, Ist.gos.ross. S.Pet. 1816- 18. 2 A. 1819-26. 11. В.8. Такође видети Радивоје

заштитних археолошких истраживања на траси савременог аутопута Београд—Шид, вршених између 1973. и 1987. године, већина скелета од 1. до 4. века пронађених крај Сремске Митровице су Словени, а пронађено је више од двадесет скелета.¹⁰⁵⁴ Радове на истраживању археолошког налазишта Винча су 1998. године започели чланови Одбора формираног у Српској академији наука и уметности академик Милутин Гарашанин, академик Никола Тасић, др Милоје Васић, др Милош Јевтић, др Миодраг Сладић, др Борислав Јовановић и Саша Тодоровић. Археолошко налазиште Старчево крај Панчева је било откривено 1912. године, приликом радова на локалној циглини. Због бурних ратних и политичких дешавања археолошка истраживања налазишта су започета 1928. године, да би их пар година касније преузела северноамеричка археолошка експедиција на челу са археологом Владимиром Фјуксом.¹⁰⁵⁵ Ширум Балканског полуострва проналажене су фигурине које су симболизовале паганску богињу земље и плодности и култ поштовања кућног огњишта. Археолози Сергеј Кармански и Милан Јовић су вршили истраживања раног неолитског насеља у селу Дeroње у Доњој Брањевини, у којем су пронашли чак 38 центиметара високу фигуру жене са израженим атрибутима плодности.¹⁰⁵⁶

Повезница праисторијске металуршке винчанско-трипољске цивилизације пружа се и према северу и истоку од реке Дунав и Црног мора. О томе сведочи један карактеристична трговачка рута која је повезивала некадашње праисторијско металуршко насеље Белеводе крај Петровца у Србији са територијом данашње Русије и Блиског Истока. Насеље Белеводе састојало се од седам до осам стотина кућа

Пешић „Трагом аутохтоности Словена на Балкану“, „Катена Мунди 2, Београд 1992.: Јонис Касиус, писац *Римске историје* из 2. века после Христа, помиње Србе као народ старе Илирије.

1054 П. Милошевић, „Римска некропола на излазници митровачке петље на ауто-путу Београд-Загреб“, *Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем*. Нови Сад, 1995., стр. 187–190; 198–199; Олга Брукнер, „Римска насеља и виле рустике“, *Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем*, Нови Сад, 1995., стр. 137–174; Србољуб Живановић, „Остаци скелета из некрополе у подручју јужног дела митровачке петље на ауто-путу Београд-Загреб“, *Грађа за проучавање споменика културе Војводине*, XV, Нови Сад, 1988., стр. 112–115.

1055 V. J. Fewkes, H. Goldman & R. W. Erich, „Excavations at Starcevo, Yugoslavia, seasons 1931 and 1932. A preliminary report“, *Bulletin, American School of Prehistoric Research* 9, 1933, 33–55.

1056 S. Karmanski, *Donja Branjevina: A Neolithic Settlement Near Deronje in the Vojvodina (Serbia)*. Svevo, Società per la Preistoria e Protostoria della Regione Friuli-Venezia Giulia, 2005, str. 49–57.

које су се простирале на сто хектара земљишта. Археолози Никола Крстић, Душан Шљивар и Драган Јацановић су открили да су тадашњи становници насеља у Винчи користили две врсте волова - једну врсту вола сличну снажном панонском волу и другу врсту сличну бивољу, за пренос руде и бакарних производа у бисагама и врећама до обала реке Волге у данашњој Русији и до Блиског истока.¹⁰⁵⁷ Ови археолози су установили и да су поједина насеља винчанске цивилизације била похарана и спаљена у ратним походима северних ратничких народа који су се спуштали долином реке Дунава, као и да постоји могућност да су ти ратнички народи одводили винчанске рударе и металурге да им помажу у ископавању и обради метала у њиховим северним крајевима.¹⁰⁵⁸ Такви закључци археолога Крстића, Шљивара и Јацановића потврђују закључке истраживања ДНК скелета у археолошком налазишту Вагнари у јужној Италији, према којима су и касније у добу антике људи путовали на много више удаљена места него што савремена генерација људи замишља.¹⁰⁵⁹

Праисторијски археолошки локалитет Винча је у Србији први пут споменуо 1893. године геолог Јован Жујовић на састанку *Српског геолошког друштва*. Од 1897. године су по први пут јавности приказани предмети из овог праисторијског локалитета и од тада су систематска ископавања локалитета Винча вршена са повременим прекидима у три засебне серије све до данашњих дана.¹⁰⁶⁰ Пре тога је 1881. године у селу Кличевцу у близини града Пожаревца у Србији откривена фигурина „Кличевачки идол“ из периода винчанске цивилизације, која је у своје време изазвала велико интересовање светске јавности и чија се фотографија налазила у многим светским књигама о историји уметности, али је касније била уништена у аустријском

1057 Драган Јовановић, „Откривање Европе“, *НИН*, бр. 2643, 23. 08. 2001.; Verica Dragić, „Život na tragu bakra“, *Novosti*, 13. 08. 2006.

1058 Драган Јовановић, „Откривање Европе“: Verica Dragić, „Život na tragu bakra“

1059 Tracy L. Prowse et al, “Stable isotope and mitochondrial DNA evidence for geographic origins on a Roman estate at Vagnari (Italy)”, in H. Eckardt (ed.) *Roman Diasporas*, JRA Suppl. 78, Portsmouth, RI, 2010, pp. 175-197.

1060 Дубравка Николић, Јасна Вуковић, „Од првих налаза до некрополе касног неолита“, у: *Винча — праисторијска некропола*, Филозофски факултет Универзитета у Београду; Народни музеј у Београду; Музеј града Београда; Српска академија наука и уметности, Београд, 2008., стр. 40: Истраживања су вршена у виду обраде материјала, сређивања документације, упоређивања са другим локалитетима на територији централног Балкана и публиковања налаза.

бомбардовању Народног музеја у Београду у Првом светском рату.¹⁰⁶¹ Истоветна фигура „Кличевачког идола,“ пронађена је 2012. године у археолошком налазишту Клепечка близу села Кличевца и названа је „Клепечки идол“. Ова фигурина потиче из периода подунавске средње и каснобронзане културе и била је похрањивана у ритуалне сврхе у гробове покојника, тако да представља значајну занатско-митолошку карику на прелазу из праисторијског Винчанског периода ка предантичком и античком периоду.¹⁰⁶²

Илустрација и фотографија лево: „Кличевски идол“ из села Кличевца крај Пожаревца; Фотографија десно: женски пандан „Кличевачког идола“ из налазишта Клепечка крај Кличевца¹⁰⁶³

1061 Борис Субашић, „Сензационално откриће у Виминацијуму“, *Новости*, 17. 10. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:401710-Senzacionalno-otkrice-u-Viminacijumu>, цит. Илија Данковић, Миомир Кораћ; цит. Кораћ: „Ово је доказ наше тезе о континуитету живота на овом простору, од преисторије до данас. Ово је простор на коме живот непрестано буја, само се цивилизације преливају и трансформишу из једне у другу, али чувају добар генетски код.“

1062 Борис Субашић, „Сензационално откриће у Виминацијуму“, *Новости*, 17. 10. 2012., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:401710-Senzacionalno-otkrice-u-Viminacijumu>, цит. археологе Илију Данковића, Миомира Кораћа

1063 Илустрација и фотографије: Борис Субашић, *Вечерње Новости*, *Википедија*, *magacin-portal.com*

Детаљ са зубуна, дела женске српске народне ношње у Благају код Купреса, музеј у Приједору, <http://slobodnahercegovina.com/narodna-nosnja-zubun/>

Трачка ношња, слична женској народној ношњи у данашњој Бугарској¹⁰⁶⁵

Зубун, Косово и Метохија, Зубун, околлина Јајца 19. век¹⁰⁶⁴
19. век¹⁰⁶⁶

Од 1888. године до 1897. године кустос Градског музеја у Вршцу Феликс Милекер ископавао је на гробљу у северном

¹⁰⁶⁴ „Народна ношња: Зубун“, 25. 07. 2017., <http://slobodnahercegovina.com/narodna-nosnja-zubun/>

¹⁰⁶⁵ „Как са изглеждаи Траките?“, <http://sparotok.blog.bg/politika/2012/10/17/kak-sa-izglejda-li-trakite.1010597>, цит. Д.Агре и Г.Китов

¹⁰⁶⁶ Зубун “Ђурдија“, Зубин Поток, Косово и Метохија, Србија, 19. век, *Фото: pinterest.com/ Ela Mitrovich*

делу Вршца бронзане предмете „који делимично припадају халштату“, чије фотографије и објашњења је објављивао у издању угарске Академије *Archaeologiai Közlemények*, св. XX (Пешта, 1897). У октобру 1907. године приликом копања пронашао је део груди идола од иловаче који је око врата имао огрлицу инкрустирану кречом, а онда је у априлу 1913. године пронашао идола од иловаче украшеног угребеним украсима испуњеним кречном материјом, са сукњом у доњем делу и вратом и грудима прекривеним богатом огрлицом, као мању и слабију имитацију „Кличевачког идола“.¹⁰⁶⁷

У периоду пред Први светски рат професор археолог Милоје Васић је открио прве винчанске фигуре из налазишта Бело Брдо у Винчи поред реке Дунав захваљујући једном локалном сељаку Панти Урошевићу из насеља Винча. Сељака Панту Урошевића су локални сељаци од миља прозвали „Деда Панта Чепркало“, будући да је он имао обичај да ископава из земљишта Белог Брда фигуре које су излазиле на површину услед „поткопавања“ реке Дунав. Једног дана деда Панта је све те фигуре ставио у торбу и, одевен у народну ношњу, пешице их однео у Београд да му, како је говорио, „неки учени човек растумачи шта су те фигуре“. У Београду је деда Панта пронађене фигурине предао археологу Милоју Васићу, који је, запрепашћено разгледајући те фигурине, схватио да се на археолошком налазишту у Винчи налазе трагови веома старе и непознате цивилизације, и након тога је покренуо акцију да отпочне систематско ископавање тог налазишта. Деда Панта, чији портрет је на једној својој слици својевремено овековечио сликар Ђорђе Исаков, лично је давао по двадесет пара деци која би пронашла винчанске фигуре на налазишту Бело брдо, и после је те фигуре носио у музеј или их је давао студентима и археолозима који су долазили у Винчу. Мало је познат детаљ да је Деда Панта сачувао многе винчанске фигурине у Првом светском рату тако што је пешице носио са собом сандуке са експонатима из Винче у чувеном колективном преласку српске војске преко црногорских и албанских планина за време Првог светског рата.¹⁰⁶⁸ На исти начин је

¹⁰⁶⁷ Феликс Милекер, „Идол од иловаче у Вршцу“, *Старинар*, Трећа серија, књига друга, *Археолошко друштво*, Београд, 1923, стр. 1-2, цит. издање угарске академије *Archaeologiai Közlemények*, св. XX (Пешта, 1897)

¹⁰⁶⁸ Борис Субашић, „Поништавање културног идентитета: О Винчи нико не брине“, 31. 05.

и археолог Милоје Васић, док се и сам лично повлачио са српском војском преко Албаније, спасио један део културног блага из налазишта Винча, а такође је током Првог светског рата спасавао под артиљеријском ватром и експонате из Народног музеја и касније их евакуисао из Београда. У својој књизи о Винчи, написаној тридесетих година двадесетог века, која, као ни друга његова бројна дела, нису касније доштампавана, Милоје Васић је описао „жалосну беганију музејских збирки Београдског Универзитета и Народног музеја у Ниш, Скопје и Косовску Митровицу 1914. и 1915. године, што је оставило трага и на предметима из Винче“. Постоји легенда, о којој сведоче и неке фотографије на којој су приказани археолог Васић и један српски официр у једном каменолому из Првог светског рата, да је археолог Васић у току Првог светског рата похранио део винчанских експоната у неку пећину још увек неутврђене локације у Србији. Данас су институције које чувају заоставштину археолога Васића или затворене, или немају изложбени простор, будући да је Музеј на локалитету Винча био затворен због прокишњавања, Народни музеј у Београду био је затворен од почетка двадесет и првог века све готово до краја друге деценије двадесет и првог века, Музеј града Београда нема одговарајући простор, односно зграду за излагање археолошких експоната из Винче, а у Археолошкој збирци београдског Филозофског факултета нема довољно простора за њихово чување.¹⁰⁶⁹ У времену када је археолошко налазиште Винча било откривено за српску и светску стручну јавност, оно је постало сензација, тако да је пре Првог светског рата ископавања тог налазишта већим делом финансирао Фјодор Успенски из Руског царског археолошког института у Цариграду. После Првог светског рата то финансирање је наставио британски новински магнат Чарлс Хајд, који је своје приватно спонзорство условио стварањем археолошке збирке на београдском Филозофском факултету, намењене да служи пре свега студентима. Међутим, дуго времена експонати

2013, <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:436668-О-Винчи-нико-не-брине>, цит. унука Деда Панте Слободана Урошевића

1069 Борис Субашић, „Открића из Винче ускоро у јавности“, Новости, 15. 06. 2013., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/репортаже.409.html:439183-Otkr-ica-iz-Vince-uskoro-u-javnosti>, цит. археолога Милицу Тапавички Илић, праунуку археолога Милоја Васића

археолога Милоја Васића налазили су се склоњени од јавности у стотинама кутија у депоу те збирке.¹⁰⁷⁰

Фигурина названа „Дама из Винче“¹⁰⁷¹

Међутим, у данашње време власти су управо вредно археолошко насеље Винча, које су својевремено истраживали деда Панта „Чепркало“ и археолог Милоје Васић са својим наследницима, и за које интересовање показују и многобројне делегације страних археолога, прогласиле за подручје погодно за прављење градске депоније смећа.¹⁰⁷² Што се тиче стања у

1070 Борис Субашић, „Открића из Винче ускоро у јавности“, *Новости*, 15. 06. 2013., цит. археолози Милица Тапавички Илић, Дубравка Николић, Мира Ружић, Милорад Стојић, Драган Јанковић, фотограф Вељко Илић

1071 Зоран Николић „Златно доба људске цивилизације рођено у београдском комшилуку“, *Новости*, 07. 02. 2014.: Постоји предање да је посредник у упознавању археолога Милоја Васића и новинског магната сер Чарлса Хајда била Енглескиња Кетрин Браун, која је била велики пријатељ Срба у то време, тако да је Васић према њој назвао једну од најлепших сачуваних винчанских фигурина названу „Лејди“, приказану на страницама многих светских часописа.

1072 Зоран Николић „Златно доба људске цивилизације рођено у београдском комшилуку“: Како сведочи археолог Драган Јанковић, у новије време су разне делегације страних археолога посећивале археолошко налазиште Винча и међу њима и једна делегација италијанских археолога, који су пре повратка у своју отаџбину пуну драгоценог историјског блага, поверили

којем се налази само археолошко налазиште у Винчи, јавност је преко средстава јавног информисања у последњих неколико деценија до данас такође обавештавана и да још увек није санирано клизиште земљишта у његовој близини¹⁰⁷³ и да су у близини овог значајног археолошког налазишта саграђени највеће складиште нуклеарног отпада у Европи и највећа градска депонија смећа.¹⁰⁷⁴ Након смрти „Деда Панте“ и осталих сељака из насеља Винча, и археолога Милоја Васића и осталих њихових савременика који су се лично бринули о налазишту у Винчи, више није било истакнутих ентузијаста који су били у могућности да се лично брину о том значајном налазишту. У другој деценији двадесет и првог века, због институционалне маргинализације заштите културног наслеђа у Србији, и због подземних вода из септичких јама у близини налазишта, као и оних вода које долазе због високог нивоа реке Дунав и разарају лес Белог брда, озбиљно је угрожен опстанак овог налазишта. Због тога су почетком 2013. године чланови Удружења грађана *Винчански неолит* самоиницијативно кандидовали археолошко налазиште Бело брдо у Винчи највећој европској невладиној организацији за заштиту културног наслеђа *Европа ностра* за листу најугроженијих споменика културне баштине. Ова организација је захваљујући том потезу сазнала за алармантну ситуацију у којој се налази ово познато археолошко налазиште,¹⁰⁷⁵ и сврстала га међу 14 најугроженијих налазишта на Старом континенту.¹⁰⁷⁶ Међутим, према археологу Ненаду Тасићу, који руководи теренским истраживањима на овом налазишту, иако ископавања од 2008. године нема, страни научници долазе да испитују стране налазе, тако да је 2013.

археологу Драгану Јанковићу да „завиде српским археолозима што имају Винчу“.

1073 Prilog emisije *Beogradska hronika* televizije RTS, „Arheološko nalazište u Vinči“, RTS 1, <http://www.youtube.com/watch?v=LpUvmBIAC2Y&feature=related>

1074 Zorica Ostojić, “Srbija postaje nuklearno smetlište Evrope”, *Blic*, 08. 04. 1997., <http://tesla.rcub.bg.ac.rs/~mac/ekologija/atomdump.html;Beta>, “U Vinči izgrađeno novo skladište nuklearnog otpada”, *Blic*, 31. 10. 2011., <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/286668/U-Vinci-izgradjeno-novo-skladište-nuklearnog-otpada, Nataša Korlat, Zaboravljena istorijatikuzobalu>”, *Blic*, 28. 06. 2008., <http://www.blic.rs/Vesti/Beograd/47309/Zaboravljena-istorija-tik-uz-obalu>

1075 Борис Субашић, „Винча: Колевка Европе клизи у Дунав“, *Новости*, 24. 08. 2013., <http://www.novosti.rs/вести/насловна/друштво.395.html:450644-Vinca-Kolevka-Evrope-klizi-u-Dunav>, цит. геолог Цветко Живковић и машински инжењер Слободан Добрић из Удружења „Винчански неолит“

1076 Борис Субашић, „Поништавање културног идентитета: О Винчи нико не брине“, цит. археолога Драгана Јанковића, Д. Д. С., геолога Цветка Живковића, машинског инжењера Слободана Добрића

године Британски институт за баштину уложио око 150.000 евра у лабораторијска испитивања налаза из Винче, а према начелнику Одељења за културно наслеђе у Министарству културе Оливери Марковић, уз помоћ Републичког завода за заштиту споменика културе и Музеја Града Београда убрзано се ради на изради *Стратегије истраживања и презентације Винче*, што ће представљати основ за израду остале планске документације.¹⁰⁷⁷

---

¹⁰⁷⁷ Борис Субашић, „Винча: Колевка Европе клизи у Дунав“, *Новости*, 24. 08. 2013., цит. археолога Ненада Тасић, представника Министарства културе Оливеру Марковић

2.2. РАСПОЗНАВАЊЕ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА У МИТУ О „ЦРВЕНИМ“ И „ПРАВЕДНИМ“ АГРИЈАНИМА (АРЈАНИМА) И ТРИБАЛИМА

Са митовима о Кадму и Хераклу који су цивилизовали прве људске заједнице и са обичајем Срба Трибала да носе шлемове са приказом убијеног дивљег вепра повезана је и Хомеров еп *Одисеја* у којој је Диомед одевен у лављу кожу, а Одисеј носи шлем од кљове дивљег вепра, популаран у шеснаестом и петнаестом веку пре Христа.¹⁰⁷⁸ Дивљи вепар је у хинду митологији имао статус паганског божанства и био је приказиван као митски Вараха (санскрт वराह, „вараха“ - „вепар“), који је изашао из носница Брахме, победио демона и спасио богињу земље у облику краве из океана, подигавши је на својим кљовама, што су на каснијим индијским сликама сликари приказивали као дизање земље у облику глобуса из мора. У *Рг Веди* су „црвени синови“ Херакла или Рудре у северном делу Индије били описани како у златним кочијама, светлећи као сунце, јуре као дивљи вепрови са кљовама од гвожђа, изазивајући падање кише и хујање ветра пред свој долазак.¹⁰⁷⁹

Вековима касније, слично јунаку Хераклу огрнутом у лављу кожу и са батином у руци, у српским народним песмама, које су се у време владавине османског Турског царства преносиле у српским селима из генерације у генерацију, био је опеван јунак („делија“) Марко Краљевић, који у руци носи буздован (такозвани буздован „шестопер“) и огрнут је вучјом кожом. Постоје теорије да је име Марко било повезано са морем и водом, слично митском једнооком диву Словену који је био потомак „Богова мора“, односно који је био потомак Нојевог сина Јафета, Посејдона, Нептуна, Дагона или Нереуса. Међутим, уопштено гледано српске народне песме у свом слављењу Краљевића Марка имају додирне сличности са култом слављења јунака, као у древном култу о Трачком коњанику, и као у руским еповима „билинама“ са

1078 Anton Bierl, “Orality, Fluid Textualization and Interweaving Themse. Some Remarks on the Doloneia: Magical Horses from Night to Light and Death to Life”, uFranco Montanari et al (Ed.), *Homeric Contexts: Neoanalysis and the Interpretation of Oral Poetry*, Walter de Gruyter, 2012, pp. 145-147, цит. Hainsworth (1993) 179-180 ad 261-265; Stubbings (1962) 513-517

1079 *Рг Веда*, 1.64.2; 1.168.4

слављењем Иље Муромца и осталих војника-родољуба и заштитника слабих и немоћних људи у Кијевској Русији од 9. до 14. века, и уопште да имају сличности са култом слављења мушкарца јунака на једном широком „индоевропском“ географском простору.¹⁰⁸⁰ „Делија“ Марко Краљевић (Марко Мрњавчевић), чија је престоница била у Прилепу у данашњој Северној Македонији, био је у српском народу опеван као заштитник слабих и немоћних у периоду његове борбе против османских Турака. У српским народним песмама Краљевић Марко је огрнут вучјом кожом и носи буздован у руци, и његов култ у српском народу је потврђен у области археологије и црквеног фрескописа. У Прилепу је Краљевић Марко са својим коњем Шарцем добио атрибуте пресловенских и словенских паганских божанстава, тако да се насупрот Марку Краљевићу као добром јунаку појављују Вила Равијојла и Муса Кесеџија као негативни ликови у српским народним песмама.¹⁰⁸¹

Поврх тога, отприје јаки култ претхришћанског култа Херакла, Дионисија, Асклепија и трачког коњаника „хероса“ у области Битоља, Охрида и Штипа¹⁰⁸² био је у том подручју стопљен са изворним хришћанством, које је у то подручје дошло преко мисија првих хришћанских апостола, споменутих у „Посланицама апостола Павла“ у *Новом завету*, као и преко осталих апостола и хришћана који су у рано хришћанско доба стизали на југ Балканског полуострва из Јерусалима и Антиохије. О томе сведочи јак култ ранохришћанских мученика са подручја Антиохије и уопште Блиског истока и Анадолије у балканско-црноморским православним државама, као што су Свети Ерасмо Антиохијски, Свети Мина, Свети Ђорђе, Свети Теодор Стратилат и Свети Теодор Тиронски, који су у православним хришћанским државама често приказивани као ратници који јашу на коњу и убијају аждаје. У вези са тим је карактеристична прича која потиче са подручја данашњег Охрида, да је у доба владавине савладара римског цара Диоклецијана цара Максимијана, упамћеног по прогонима раних хришћана, дошао у Охрид Свети Ерасмо из Антиохије,

1080 Лома, „Епски лик Краљевића Марка у светлу нове компаративне митологије. Песма Сестра Леке капетана и трагови „трофункционалне идеологије“ у српској епизици“, *Расковник* 87-90, 1997., стр. 163-204

1081 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит, религија*, Београд, 2002., стр. 252-253

1082 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит, религија*, Београд, 2002., стр. 255-256

и да је пред очима римског цара Максимијана својим погледом разрушио велики камени кип Херакла у прах, након чега се цар Максимијан уплашио и напустио тај крај, а народ који је то лично видео прешао је у хришћанство.¹⁰⁸³ Култ светих мученика Теодора Тирона и Теодора Стратилата, који су били свеци познати по јунаштву, аскетству и строгом посту, био је поготово јак у Ћустендилу, Струмици и Серу,¹⁰⁸⁴ али и у српском Поморављу, о чему сведочи и резултат истраживања филолога Александра Ломе да је тврђава Сталач („Тодорова кула“) добила име по Светом Теодору Стратилату пре доба кнеза Лазара и његовог сина деспота Стефана Лазаревића.¹⁰⁸⁵ Такође прелазак култа паганског „Трачког коњаника“¹⁰⁸⁶ међу народом данашњег Прилепа и његове околине, у слављење култа Господа Исуса Христа и светих великомученика Георгија, Теодора Стратилата и Теодора Тиронског који на коњу пробадају змаја, објашњава једна златна наруквица хришћанина која се чува у Народном музеју у Каиру у Египту, на којој је животопис Господа Исуса Христа приказан у осам слика, и на којој у осмој слици Господ Исус Христ пробада смрт јашући на коњу.¹⁰⁸⁷ Тако је забележено да се у данашњем Прилепу српски „делија“ Краљевић Марко након Маричке битке 1372. године обраћа за заштиту Светим архангелима Михаилу и Гаврилу,¹⁰⁸⁸ о чему сведочи натпис на наличју сребрних монета Краљевића Марка из периода од 1372. до 1394. године: „У име Исуса Христоса Бога, правоверни краљ Марко“.¹⁰⁸⁹ Такође, у Марковом манастиру посвећеном хришћанском великомученику Светом Димитрију, задужбини краља Вукашина и краља Марка, Свети Димитрије је насликан на коњу у владарској одећи и са владарским венцем на глави, у

1083 Donev Damian, *St. Erasmus (Lychnid) and St. Thecla (Seleucia): A Study of two early Christian cultic centers*, The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in archaeology and history of art in the Department of Archaeology and History of Art Bilkent University, Ankara, May 2004, p. 48

1084 Радмило Петровић, *Срби и Словени*, стр. 267; 269-270.

1085 Небојша Ђокић, *Сталач-Историја*, Лексикон градова

1086 Радмило Петровић, *Срби и Словени*, стр. 254

1087 *Исто дело*, стр. 256

1088 *Исто дело*, стр. 274-275: На фрескама у цркви Светих Архангела Михаила и Гаврила у Прилепу на фрескама из доба Хартуларија Јована краљевић Марко је приказан након Маричке битке у жалости, како слично старозаветном Исусу Навину и српском краљу Милутину, краљу Стефану Дечанском и цару Душану и неким константинопољским царевима моли помоћ од Архангела Михаила и Гаврила.

1089 *Исто дело*, стр. 252-253; 255 Табла 1, с. 1

рукама има штит, лук и стрелу, и у десној руци држи буздован, док је изнад њега исписан традиционалан усклик српске војске пред одлазак у бој „С нами Бог!“ („Христос Емануил“). О дуготрајности средњовековног култа српског „делије“ Марка Краљевића, који се очигледно надовезивао на устаљен мит о херојима међу Србима Трибалима – Хераклеидима у давнини, односно о томе су понеки Срби у средњем веку детаљима своје опреме подражавали „херкуловски тип мушкарца“, сведочи и француски путописац Никола де Никол, који је у шеснаестом веку једног српског „делију“, којег је видео у граду Једрену, описао речима: „Гада сам га видео на коњу покривеном, уместо покровцем, читавом кожом једног великог лава, која је предњим шапама била причвршћена на грудима коња, доку су друге две шапе висиле позади. Буздован му је висио о задњем ункашу седла. У десној руци држао је копље дуге и шупље дршке, а врха добро заоштреног.“¹⁰⁹⁰ На питање француског путописца Николе де Никола којем народу припада и коју веру исповеда, тај „делија“ је одговорио да је по народности био Србин и да се само претварао да живи по турском закону, јер је био „хришћанин и рођењем и срцем и својом вољом“, и да би путописца де Никола уверио у то, „на народном грчком и на словенском језику му је изговорио молитве *Оче наш*, *Богородице Дјево* и *Символ вере*.“¹⁰⁹¹ Описана одећа српског војника „делије“ из града Једрена у шеснаестом веку је подсећао на опис одеће чувеног српског јунака Старине Новака у песми *Женидба Груице Новаковића*, у којој Старина Новак на глави носи вучју кожу, слично Краљевићу Марку, а за разлику од Херакла и цара Александра Великог, који су носили лављу кожу. У тој народној песми Старина Новак такође и на плећима има „кожух од међеда“, док Константин Философ у *Житију деспота Стефана Лазаревића* хајдука Караљука (Новака) назива „лавообразним мужем“, „по природи сличног лаву“.¹⁰⁹²

1090 *Исто дело*, стр. 252-253; 255 Табла 1, с. 1 Radovan Samardžić, *Beograd i Srbija u spisima francuskih savremenika XVI-XVIII vek*, Istorijski arhiv Beograda, Beograd, 1961., стр. 119-120, cit. Nikola de Nikole, 1551, *Brodarenja i putovanja po Turskoj*

1091 Радован Самарџић, *Сулејман и Рокселана*, Београд, 1995., стр.103-104

1092 Boško Suvajdžić, „Најдучи и ускочи у народној поезији, Istorijske pretpostavke za nastanak i razvoj hajdučkog pokreta“, predgovor knjizi Epske pesme o hajducima i uskocima: Antologija, ur. B. Suvajdžić, Srpske narodne umotvorine“, knjiga 5, urednik Mile S. Bavrljić, Gutenbergova galaksija, Beograd, 2003., cit. Konstantin Filozof, *Žitije despota Stefana Lazarevića*

Веза породичне лозе цара Марка Филипа „Арабљанина“, која је владала и Балканским полуострвом и Анадолијом и Блиским истоком у различитим периодима у првим вековима хришћанства, свој историјски корен има у миту о Адаму и Еви, односно о Ноју и његовој супрузи, миту који је, према историчару и филологу Џону Вилкинсону био масовно распострањен по Балканском полуострву у доба када је он путовао по њему и записивао манире, обичаје и веровање његовог локалног становништва.¹⁰⁹³ Према историјским записима, потомци из Кадмове породичне лозе на Балканском полуострву су генерацијама након Кадма и Хармоније „живели на подручју од реке Дрим до реке Неретве пре доласка војске Римског царства на те просторе“.¹⁰⁹⁴ Такође и Див Словен („Киклоп Полифем“), је био сматран унуком паганског морског божанства Форкиса,¹⁰⁹⁵ чије име је било забележено на једном натпису на обали реке Дунав у петом веку пре Христа.¹⁰⁹⁶ Такве чињенице се слажу са тврдњама историчара Николе Томаса који је Србе називао древним народом „Србима Трибалима, Серблима, Сорабима, Сервианима, односно античким Скитима“, који су, према његовим речима, били „старији народ од старих Римљана“ и „врло писмени“,¹⁰⁹⁷ Тако је мит о Кадму са истока, који је учио Грке различитим врстама знања, био повезан са античким историјским изворима, који описују скитске философе и мислиоце¹⁰⁹⁸ и аскете,¹⁰⁹⁹ који су из њихових „варварских“ источних земаља дошли и дали своје законодавство Атињанима и Римљанима,¹¹⁰⁰ изумели сидро и подучавали Грке вештини морепловства и другим врстама

1093 John Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, John Murray, Abermarble Street, London, 1848

1094 Herodianus, *Techici Reliquiae*, El. A. Lenty. Vol. I, Lipsiae, Teubner, 1867, p. 27; 13-17; Christodorus, *Anthologia Palatina*, VII, p. 697, Đ. Basler, „Nekropola na Velim Ledinama u Gostilju, Donja Zeta“, Glas. Zem. Muz. n.s. 24, 1969, str. 9, 43, Tab. 25, 126/3. Такође видети Nieburle, p. 277: „Македонци су били Илири – имали су исти језик и исте обичаје и изгледали су као Илири.“

1095 Хомер, *Oduceja* 1, 71-72

1096 J.G. Vinogradov, „Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen“, in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart. Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag*, Konstanz, 2000, p. 133-147, цит. I.Histriae 105-106

1097 Niccolò Tommaseo, *Canti popolari: Corsi illirici*, Vol. IV, Girolamo Tasso, Venezia, 1842, pp. 5-6

1098 Diogenes Laertius, *Lives of Eminent Philosophers* 1.105

1099 Cicero, *Tusculan Disputations*; Pseudo-Anacharsis, *Epistle* 5, 5. 32,

1100 Cicero, *de Finibus*, 5.11

знања у области наука и уметности,¹¹⁰¹ на чему су им антички Грци изражавали захвалност.¹¹⁰² Они су називали те скитске философе и пророке (шамане) “*dioi*” (“свети”), “*dictatoi*” (“праведни”) and “*ieroi*” (“хероји”).¹¹⁰³ Ти праведни Скити су саградили различита паганска пророчишта у Грчкој и на грчком острву Делосу¹¹⁰⁴ (изворно названом Скитија)¹¹⁰⁵ посветили су једно пророчиште њиховом врховном паганском божанству Зевсу, који је према њиховом мишљењу додељивао правду људима,¹¹⁰⁶ као и богињи праве Дики (Ники).¹¹⁰⁷ Уз оснивање паганских пророчишта Додона¹¹⁰⁸ и Делфи,¹¹⁰⁹ ти Скити су такође основали култ паганских Елевсијских мистерија у Грчкој,¹¹¹⁰ који су назвали „Елевсија“ према својој родној земљи изнад реке Дон.¹¹¹¹ Касније у деветнаестом веку, дипломата и историчар Франсоа Поквил, заслужан за промоцију „хеленизма“ у Грчкој,¹¹¹² је написао за назив локалног језера Озеро у подручју које се некад називало, према Хомеру, Хесиоду и Дионисију од Халикарнаса, „скитска Додона“ у Епиру у данашњој Грчкој, да је то била „реч словенског порекла“,¹¹¹³ а, како је навео, врло је могуће словенско порекло и назива језера Бугари, града Превеза на обали мора, и осталих топонима, хидронима и оронима у том подручју, којег су, према дипломати Поквилу,

1101 Strabon 7.3.9: On Scythian Anarxasis as an inventor

1102 Strabo. 7.3.9; Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807, p. 407

1103 Homer, *Iliad*, 10.5. 429; *Odysseys* 19.5. 177; Eschyl, *Suppl.* 5. 967; Dionysius of Halikarnassus, 1. 18

1104 Herodot, 4.13-15; 4.33; 4.36; Callimachus, *Complete Works*, Hymn 2.60.17; 2.60.24-26

1105 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic : A Dissertation on Historical Proofs of the Schytian Origin of the Greeks*, p. 112, cit. Stephanus of Byzantium, Nicanor.; *Ibid*, p. 112, cit. Claudian, Stilich, 3.253

1106 Herodot, *History*, 8 , 65; Plato, *Laws* 757b-c

1107 Hesiod, *Works and Days* 256-262

1108 Homer, *Iliad*, 10. 5. 429; Aeschylus, *Suppliant Women*, Hesiod, *Fragments*, Homer, *Odyssey*, Dionysius of Halikarnassus, 1. 18

1109 Herodot, 1,14

1110 Homeric Hymn 2 to Demeter, 475; Plutarch, *Teseus*, 10. 3

1111 Procopii Caesariensis, *Libri De Bellis VIII*, Opera omnia, ed. J. Haury, I-III, Lipsiae, 1905-1913, pp.501-502

1112 Jennifer Speake, *Literature of Travel and Exploration: An Encyclopedia*, Routledge, London, 2014, p. 511

1113 François Charles Hugues Laurent Pouqueville, *Travels in Southern Epirus, Acarnania, Aetolia, Attica, and Peloponesus: Or the Morea, in the Years 1814-1816*, Richard Phillips and Co., London, 1822, p. 37, pp. 37-41

западне снаге тада контролисале да би спречиле улазак руских трупа у Котор на Јадранској обали.¹¹¹⁴

У том смислу значајан је приказ мозаика из другог века из археолошког налазишта Пафос на острву Кипру, на којој је приказана династија митског „трачког“ јунака Тесеја. На том мозаику приказане су три „мојре“ или „суђаје“, које стоје приказане иза родитеља јунака Ахила Теуте и Пелеја, а њихова имена су написана азбуком.

Три суђаје или мојре са Тесејевом династијом Ахила и његових родитеља, други век, археолошки парт Пафос, Кипар¹¹¹⁵

Према старотрачком називу, односно имену паганске трачке орфејске богиње правде и закона“ „Дикаиос“ или „Дикаисине“,¹¹¹⁶ коју је славио и персијски цар Дарије,¹¹¹⁷ грађена су насеља са кореном тог назива, као на пример „Дика Улпијана“ међу Дачанима у данашњој Румунији,¹¹¹⁸ и

1114 François Charles Hugues Laurent Pouqueville, *Travels in Southern Epirus, Acarnania, Aetolia, Attica, and Peloponesus: Or the Morea, in the Years 1814-1816*, p. 42

1115 Археолошки парк Пафос на Кипру, мозаик из другог века Музеј у Берлину, Каталог, Beazley Archive No. 9404

1116 *Orphic Hymn* 63 to Dicaeosyne (trans. Taylor): „Посвећено Дикаисине, која је била божанство правде и закона.“

1117 Philostratus, *Life of Apollonius of Tyana* 1. 28, прев. Conybeare: Прича се да је Дарије, када је осетио да му се ближи крај, принео жртву Дикаисине („Правди“).

1118 Plinius, *Historia*, 24.8: „Dicia Ulpianus“: δικάϊου („dikaiou“; „праведан“)

та топонимија је још једна потврда распознавања етнонима „Дачани“, „Дикае“, „Дакае“, „Дукљани“ и „Дуљеби“ („Дулони“). Култ слављења паганске богиње правде међу Дачанима на балканско-црноморском подручју, али и у Персијском царству, показује интересантну везу између једног од Јафетових синова, сина Мадаи, и народа Сар-Меда, односно Меда у древној митологији.¹¹¹⁹ Будући да су у сеобама народа од планине Арарат према југу велику улогу за прехрану и уопште живот становништва имале реке Еуфрат, Тигрис и Нил, један део Јафетових „синова Нојеве барке“ је преко тог правца населио и север Афричког континента.¹¹²⁰ Тако је песник Лукијан у свом делу *Фарсалија*¹¹²¹ описао народ Дакае који живи у краљевству Партија које се протеже од реке Еуфрат до Индије.¹¹²² Старотрачки назив „Дикаиос“ или „Дикаисине“ („праведни“) употребљавали су и „трачки“ цареви у Азији, односно у Партском царству,¹¹²³ Бактрији¹¹²⁴ и Согдијани.¹¹²⁵ Тако су и владари из чувене босфорско-црноморске династије Фарнак били сматрани „царевима Партског царства у којем су

1119 Herodotus, *Histories*, 1, 96. 3;97. 2;98. 2: Денокес се сматрао судијом, пријатељем и заштитником. Први краљ Медије, након што су Меди победили Асирце, је владао од 709. до 656. године пре Христа. Саградио је град Екбатана као своју краљевску резиденцију. Наследио га је син Фраортес који је основао Парту (цит. Herod.1. 16, Виргил (*Географија*).3), Aristotle, *Nicomachean Ethics* 1137b12, Јустин, *Историја света*, књига 21-22: Након смрти Митридатеса, краља Парта, његов син га је наследио и водио рат против Сирије као освету за покушаје Антиохија да освоји Парту.

1120 Samuelis Bocharti, *Geographia Sacra*, Johannis Davidis Zunneri, Balthasaris Christophori Wustii, Francofurti ad Moenum, 1681, pp. 134-136

1121 Lucan, *Pharsalia (De Bello civili)* 2, 296

1122 Lucan, *Pharsalia*, trans. Jane Wilson Joyce, Cornell University Press, 2018. p. 316

1123 Царство Парта („серских трговаца“, како су их означавали римски историчари, налазило се на Путу свиле између Римског царства у Медитеранском мору и царства Хан у Кини. О њима је писао Апијан коа о Партима и Даорсима, потомцима Илирија, Кадмовог сина. Они су били потомци старих Пелазга, који су саградили светилиште Додона у Грчкој, којима су стари Грци доделили епитет „свети“, односно „dioi“ или „иерои“ „хероји“. (Homer, *Iliad*, X. v. 429; *Odys*. XIX. v. 177; *Eschyl*, *Suppl*. v. 967; *Dionysius of Halikarnassus*, 1. 18) John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12;

1124 Strabo 1.1.2; Visigothic Code, Preface, <http://libro.uca.edu/vcode/visigoths.htm>.: Σκυθῶν καὶ Νομάδων (Scythians as Nomads); глагол „скитати се“, O. Ch.Sl. subst. СКИТАЛЕЦЪ = скитач.

1125 Парта, „Артабанус Други“ и Готарзес Други, : На новцима се види натпис inscription „ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ / ΑΡΣΑΚΟΥ / ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥΣ / ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ („Цар царева, Арсаки, који дели правду, пријатељ Грка.“) Након смрти цара Александра Великог у Бактрији је настала такозвана „грчко-бактријска“ династија која је владала од Македоније до Бактрије и делова Индије на истоку. У њој су спадали делови Балканског полуострва, Анатолија, Источни Медитеран, Египат, Вавилонија и већина територије Персије, осим неких земаља које је од раније Ахајменидска династија држала у свом поседу у средишњој Азији.

живели Меди“.¹¹²⁶ Да су „сарматски Парти“ били припадници истог народа, као и старосрпски „трачко-скитски Фриги“ (Бриги, „Брђани“),¹¹²⁷ директно потврђују и историчари и писци Страбон и Јустин у својим делима, називајући Парте и Бактријане Скитима.¹¹²⁸ Они су писали истим азбучним словима, говорили истим језиком,¹¹²⁹ и употребљавали, што се види компаративним прегледом новца који је вековима био у оптицају у њиховим царствима, истоветне титуле „праведни цар“ („василевс дикаиос“).¹¹³⁰ Такође, постоје прикази на споменицима војника Партског царства који носе такозване „фригијске“ капе.¹¹³¹ За тај народ су антички и пост-антички писци писали исте чињенице које су се односиле на такозване „праведне“, „аскетске“, „Дакае“, „Терапеуте“, „Варјаге“ („Барјаге“), „Рехабите“, „Кедарите“, „Маге“, „Ксанте“ и „Ските“, да се они такође зову и „Сарманай“, „Брахминс“ или „Семной“ („од земље“), да су славили Херкула (Херакла) и Пана, да су њихови свештеници живели монашким животом, постили су, проучавали су звезде и могли да прорекну будућност.¹¹³² Тако се и на запис историчара Амијана Маркелина о вези

1126 Јустин, 41: „Pharnaces Parthorum rex“ – „Фарнак, партски цар“

1127 Elguja Ekintibidze, *Designations of the Georgians and their etymology*, Tbilisi State University, 1998, pp. 104-105

1128 Страбон, 11.515; Јустин, 12.1

1129 Polybius. *The Histories*. BookXlchap. 34 v. 1: Еутидемос је у трећем веку пре Христа био „грчко-бактријски“ краљ, пре тога „сатрап“ у Согдијани. Еутидемосови наследници су употребљавали израз за своје цареve „Дикаиос“ и „Василеус“ и писали истим словима као и Трачани и Грци. У другом веку пре Христа је владао Еукратидес Први или Еукратидес Велики, потомак властеле Александра Великог. Један од владара из Парте је био и Хелиоклес Дикаиос („Праведни“).

1130 Artabanus II; Gotarzes II (44-51 AD) : GreekinscriptionΒΑΣΙΛΕΩΣΒΑΣΙΛΕΩΝ / ΑΡΣΑΚΟΥ / ΕΥΕΡΓΕΤΟΥΔΙΚΑΙΟΥΣ / ΕΠΙΦΑΝΟΥΣΦΙΛΑΕΛΛΗΝΟΥS Transl. GeoffreyW. Bromiley, (GerhardKittel andGerhardFriedrich, editors), *TheologicalDictionaryoftheNewTestament: AbridgedinOneVolume*, WilliamB. EerdmansPublishingCompany, 1985, p. 794: „Parrhesia“ (отвореност, искреност) иоли „сопхос“ (мудрост) је особина од Дикаиос (Пров.1.12; Пров. 3.8;) – реч Паррхесиа у Пров. 1.12 пише „паррхесиа пред Богом је важна“ у Јоб 27:9-10 и 22-23 (цит. Wis.5.1-2), и долази до израза у радосној молитви. Такође и у Ps. 94-1 пише да је „и сам Господ Бог извор Свете Мудрости.“

1131 „Arch of Septimius Severus, Rome, из 203. године.

1132 Osmond de Beauvoir, „On the Indian embassies to Rome from the Reign of Claudius to the Death of Justinian“, *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, Том 19, Bernard Quaritch, London, 1862, pp. 267-277, цит. Clemens Alexandrinus, *Stromata* 1.15.1, 3. 7; Ibid, p. 278: Clemens, Alexander, Cyril, Hieronimos, Megasthenes, cont. Julianum, iv: “ Samanaeoi”, “Bragmanos alterum Samanaeoi (Samanaeos)”, Ibid, p. 279: Nema poznatog fragmenta Polihistora; Adolf Bastian, *Der Buddhismus in Seiner Psychologie*, Berlin, 1882, Harwitz und Gossmann, p. 108: “Semnuti (Semnotheoi)”, Грузијци из називају „Samnatha“, а у Тибету су названи Samtha Buttrhanhane”, док творца азбуке називају „Samthan pouthra“.

карпатских Срба са српским римским царем Ликинијем у трећем веку надовезују тврдње различитих историчара и филолога из деветнаестог и двадесетог века да је „рођена земља Словена била „Влашка“, ¹¹³³ односно да је некадашња Влашка, а данашња Румунија, у прошлости била земља „дачанских Словена“. ¹¹³⁴

Историчар Пјер Хенри Ларчер је „Дардане“ сматрао „Трачанима“, повезанима са „Јоњанима“ путем венчања и породичних веза, односно сматрао их је за „црвене, Трачане „Еритреје“ под водством црноморске владарске лозе Котиса, Парисада и Барисада, чији се чланови касније спомињу као преци српске династије Немањића. ¹¹³⁵ За ове „црвене Трачане“ историчар Ларчер је записао да су славили свог претка „црвеног Еритреја“, који је био син божанства мора, изумитеља бродоградње и вожње бродом и узгајивача коња Јафета Нептуна. ¹¹³⁶ Они су имали своје колоније на Црвеном мору због трговине житом између грчке Атине и египатског града Саис, ¹¹³⁷ а много касније у историји се један део њиховог народа доселио на Апенинско полуострво под водством Енеја из лозе Пелазга Дардана из Аркадије на Балканском полуострву. ¹¹³⁸ Због дугог присуства Трачана са Балканског полуострва на подручју

1133 Ammianus Marcellinus, *Roman History*, LXXVII 5, 3; Meyers, *Konversations lexikon*, , цит. Antoniadis, Kaiser L. Münch. 1884; Реља Новаковић, *Србин римски цар*, ИПА „Мирослав“, Београд, 1999, стр. 48; Константин Јиречек, *Историја Срба*, Прва књига, ИРА „Просвета“, 1988, стр. 50

1134 Владимир Ћоровић, *Историја Срба*, Ниш „ЗОГРАФ“, 2001, стр. 19-23: У вези са борбом Константинопољаца и Словена на подручју данашње Румуније, историчар Ћоровић пише да је тадашња Румунија била земља Словена: „Приск је, после првог успеха, наставио ратовање. Његове чете иду за Словенима – дубоко у њихову унутрашњост у данашњој Влашкој. Словени се повлаче у околне шуме и ритове, где су намеравали навући непријатељску војску, невешту том терену, и сасвим је сатрати... Цар је желео, да сва та акција не остане на половним мерама и стога нареди, да војска презими на словенском подручју, како би одмах с пролећа могла почети поново чишћење и леве обале Дунава“.

1135 Реља Новаковић, *Карпатски и ликијски Срби – The Carpathian and Lycian Serbs*. Завод засрбистику „Сардониа“, у Чикагу и ИПА „Мирослав“ у Београду, 1997, стр. 140, цит. Карловачки, Пајсијев, Врхобрезнички, Пивски, Загребски, Константинов, Лашванинов, Пејатовићев, Бранковићев и друге родослове и летописе; Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, pp. 124-125;

1136 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, p. 364

1137 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, p. 364

1138 Dionysius of Halicarnassus, *Roman Antiquities*, 1.61-62; Virgil, *Aeneid* 6.743.

данашњег Египта и Либије,¹¹³⁹ Египћани су временом почели да сматрају Јафетитског Нептуна Еритреја¹¹⁴⁰ Египћанином,¹¹⁴¹ тако да је историчар и географ Страбон сматрао да су Трачани дошли у грчку Атику и тамо основали Елевсинске мистерије под водством сина Нептуна, трачког краља Евмолпа („црвеног“ – „Еритреја“),¹¹⁴² који је био рођен у Северној Африци.¹¹⁴³ У том историјском запису се јасно види повезница трачког „црвеног“ краља Евмолпа (Еритреја), заправо митског Евмолпа који је саградио Евмолпиду (данашњи Пловдив у Бугарској), са „феничанским“ херојем Кадмом из мита о брачном пару Кадму и Хармонији који су саградили прва насеља на Балканском полуострву. Трачки краљ Евмолп (Еритреј) је баш као и остали митски краљеви Трачани (Дардани-Феничани-Пелазги-Илири),¹¹⁴⁴ градио градове на Балканском полуострву, између осталог и на подручју данашње Бугарске. Тако се сматра да најстарији слој утврђења Небет код данашњег града Пловдива у Бугарској, у којем су пронађени комади луксузног разнобојног мермера, потиче из шестог миленијума пре Христа, да је првобитно име Пловдива било Пладин (Пулпудева), и да је древни Пладин добио назив Евмолпијада између 1350. и 1200. године пре Христа по свом градитељу Евмолпу („црвеном“ Еритреју).¹¹⁴⁵ За један древни град сличног назива Паладилон, Палатилон или Улпиа Ескус¹¹⁴⁶ Птоломеј је у свом делу *Географија* писао да је тај град био познат од давнина као „град Трибала“.¹¹⁴⁷

1139 Херодот(4.189) је сматрао да су фестивали Еритреја дошли у Грчку из Либије.

1140 Песници Нонус и Филострат су у својим делима поистовећивали Пелазге Тирсене са Етрурцима (cit. Nonnus, Dion. 15.104 Philostratus, I.19)

1141 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, p.362; p. 479

1142 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, p.364, цит. Homeric Hymn to Demeter, 147, 474.

1143 Strabo, *Geography*, 7.465

1144 Nonnus, *Dionysiaca* 3. 195: Дарданос је био брат Ематиона (Македа, којег је Исидор од Севиље називао унуком Декалиона-Ноје по мајчиној линији) и Македонија се раније називала Ематија. Према легендама Дарданоса су одгојиле богиња правде Дика, богиње времена Хораје и Дарданосова мајка краљица Електра.

1145 Pierre Henri Larcher, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, 364

1146 *De aedificiis*

1147 Птоломеј, *Географија*, 3.9-10

Међутим, покушају распознавања идентитета Срба као „славног“ или „словног“, писменог, „индо-арјанског“ народа, додатни проблем је проузроковала искривљена и злоупотребљена верзија интерпретације „арјанства“ од стране нацистичких идеолога-еугеничара у деветнаестом и двадесетом веку, приказивањем „аријевца“ као германског „натчовека“ (такозвани Ничеов *Übermensch*“), и последично томе приказивањем „аријевца“ као „човека вреднијег од других раса и народа“, и која доказује како лажна интерпретација историје може да проузрокује велике људске трагедије и непотребне губитке живота. С друге стране, како показују венецијанске историјске хронике, стари Срби су себе називали „праведним“ Дикаиосима, Дикљанима (Дукљанима),¹¹⁴⁸ и чак и пре мисија покрштавања Светих Петра и Павла и осталих апостола по Балканском полуострву током првог и другог века, антички писци су бележили да су Словени били монотеисти.¹¹⁴⁹ Словени су били називани и Дулони („слуге Божје“),¹¹⁵⁰ а различити светски историчари су их описивали као „праведан, моралан и богобојажљив народ“.¹¹⁵¹ Тако и у космогоничкој

1148 О Србима Дукљанима, односно „праведним Србима“ видети Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Venetiis, 1819, p. 43: “Serblus Diocleates”

1149 Arrian, *Abasis of Alexander*; 18: Јадрански „келтои“, односно источнојадрански Илирикоји су једном приликом дошли заједно са осталим Трибалима да преговарају о миру са царем Александром, рекли су му „да се не боје ничега осим неба“; S. Coryll, *Valahia in Cartea Genezei*, Promedia Plus, Cluj-Napoca, 1996., p. 42; Псеудо-Цесареус се чудно како су Склавини у шестом веку били „монашки усмерени“ (цит. Ф. Х. Д. Р. Вол. 2, п. 484)

1150 Еусебије, *И.С.* 1.6.1: Цар Константин је називао себе *doulon* (слуга Божји) и сматрао да краљ мора да буде скроман и послушан Богу, и да су његове победе и владавине били постигнути „милошћу Божјом“; Такође је и Георгиус Кедрен у својој *Историји* записао да су цар Јустинијан и његова супруга Теодора по завршетку изградње цркве Света Софија у Константинопољу на црквеном алтару написали „Ми, Твоје слуге“ („Хои Доулои Соу“), ми Ти нудимо, Христе, оно што је Твоје од онога што је Твоје.“); О томе да се Пловдив у данашњој Бугарској називао Дулонполис (град Божјих слугу, град Дуљеба, грч. ΔΟΥΛΩΝ ΠΟΛΙΣ) и о Словенима као „слугама Божјим“ видети Теопомп, Фрагменти, и Агатархид, *Европаикон*; Владари из словенских православних држава су владали према државном концепту „теодулије“ - владар у држави мора да буде слуга Божји, као што је у *Старом Завету* Давид био слуга Божји (1 Sam 23:10); такође о томе видети „Јеванђеље по Луки“, Нови Завет.

1151 Страбон, *Географија*, 7.3.3-9; Херодот 4.93: John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, 25, Parliament Street, Westminster, 1883, pp. 43-44, cit. Scymnos, 5.420: „Ово је врло побожан, праведан и гостољубив народ који поштује ред и међусобне односе у друштвеном животу; у прошлости су имали своје краљеве и дворце и ковнице новца у којима су запошљавали хеленске раднике и трговали су са Хеленима, Феничанима и Етрурцима.“; О словенским Далматинцима као вишевековно моралном и правдољубивом народу видети *Storia della Dalmazia*, (*Prospetto cronologico della storia della Dalmazia, con riguardo alle provincie slave contermini*), Tip. Fratelli Battara, Zara, 1863; Chandra Chandra Chakraberty, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affili-*

десетој књизи у древној колекцији химни *Rig Veda* (10.121) древни Агријани (Арјани), након исказа да је „један једини Бог створио предивно небо и земљу, и да подупире куполу неба и сунце, и да је измерио читаво неизмерно свеукупно царство простора“, постављају више пута питање недвосмислено монотеистичке природе: „Ко је Бог којега бисмо морали да слаavimo са приношењем дарова?“¹¹⁵² Са тврдњама да су прото-Словени били монотеисти, који су својом идејом „демијурга“ предвидели историјски доказане догађаје из *Старог завета* и *Новог завета*, слагао се и археолог Ђорђе Јанковић, који је истицао трагове хришћанства код Словена на Балканском полуострву од првог века надаље, и тврдио да стари Словени нису имали ниједан пагански политеистички храм од Балтичког мора до Јадранског мора пре времена књаза Владимира у Русији.¹¹⁵³ Догађаје око разазнавања идентитета античких Срба и владара из преднемањих династије након формирања Источног Константинопољског царства, могу да појасне и изводи из књиге Ђорђа Јанковића *Предање и историја цркве Срба у светлу археологије*,¹¹⁵⁴ у којем се он позива на историјске изворе Плинија који се односе на такозване „Србе Дукљане“, односно на „Србе Доклеате“,¹¹⁵⁵ који су били потомци Срба из доба старог Римског царства. Подаци о феничанском писму објашњавају везу феничанских морепловаца, односно „људи мора Пелазга“, са чињеницом да је песник Виргилије у свом

---

ations, p. 11, 16, 46/47: „Краљеви - „кшатрије“ у том индо-грчком краљевству су се називали „василеос“ („рађан“), Сотерос („заштитник“), „Диканоу“ („праведан“); James Hope Moulton and George Milligan, *The Vocabulary of the Greek New Testament Hodder and Stoughton*, London, 1914: „У ширем смислу: „Диканоос“ значи „онај који је праведан, поштен, исправан, који чува Божје заповести.“ Гр. „Теодул“ – „слуга Божји“

1152 *Rig Veda* 10.121

1153 Предавање археолога Ђорђа Јанковића „Основе и развој српског идентитета“, 26. 06. 2016. године, хотел „Парк“, Београд, Србија. Такође о монотеизму и раном хришћанству код Словена видети Ђорђе Јанковић, *Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015.

1154 Ђорђе Јанковић, *Предање и историја цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015., стр. 42: Услед пораза у рату са Римљанима, део Срба и осталих Словена се иселио несамо на леву обалу Дунава, већ чак у Подњепровље и Повислење. Затим су после устанка побуњеници, који нису успели да избегну из окупираних области, десетковани, продани у робље и послани на галије. Потчињени су уписани у римску војску, а њихови потомци се распознају чак и данас по презименима, као Deuri – Деура, Деурић (Деурич у Русији); Docleates – Доклијан, Доклестић; има и Vardaei – Варда, Вардић, Вардалић (*NH* III, 22.143).

1155 Jacobo Coletto, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Sebastianum Coleti, Venetiis, 1819, p. 43: “Serblos Diocleates”; Plinius, *Historia*, 24.8: „Dicia Ulpianus“. δικάϊου („dikaiou“; „праведан“)

делу *Георгије* 2 (120-121) поистовећивао „серски народ“ са Етиопљанима из некадашњег царства македонске краљице Сабе, који су пловили у трговини до Индије, а Плиније је такође писао о „серским трговцима“ који су трговали од Шри Ланке до Медитерана,¹¹⁵⁶ Песници Флорус и Ливије су писали о скитских и сарматских трговцима Серима који су слали своје мисије римском цару Аугустину, које Плиније и Помпиније Мела смештају у „подручје до Источног океана и северно од Индије“, као и сам цар Август, помињући краљеве из Индије – „амбасадоре Бастарне и Ските и краљеве Сармате који живе са обе стране реке Танаис“ (данашње реке Дон).¹¹⁵⁷ Историчар Плиније је серске трговце поистовећивао час са иранским Скитима, час са Токарима, и, као и Свети епископ Григорије од Нисије и историчар Амијан Маркелин, описивао их је као „црвенкосе (плавокосе) и плавооке људе“.¹¹⁵⁸ Назив „серски трговци“, којим су антички писци описивали словенске плавокосе трговце на трговачкој рути од Балканског полуострва до Индије и севера Азије, објашњава и записе историчара Јохана Кванта о кавкаским Србима-Сарматима који су се раселили на разне стране, па и до реке Дунав.¹¹⁵⁹ Такође тај запис појашњава и зашто су антички писци подручје Карпатског планинског ланца називали „српским („серским“) планинама“ („Montes Serrorum“), односно зашто је антички писац Амијан Маркелин, који је за ове старе Србе из „Montes Serrorum“ писао да су „одржавали везе са царем Ликинијем“,¹¹⁶⁰ у четвртог веку описивао сарматске пешаке као „наоружане мачевима и дугим и кратким копљима, који за одбрану користе штитове, живе у земуницама и дрвеним кућама, користе лађе

1156 Плиније, *Историја* 6-34; 6.88;12.2;12.84;14.22;37.204

1157 Gościwit Malinowski, „Origin of the name Seres“, Gościwit Malinowski, Aleksander Paroń, Bartłomiej Sz. Szmoniewski (eds.) *Serica – Da Qin Studies in Archaeology, Philology and History of Sino-Western Relations* (Selected Problems) Wrocław 2012, p. 21, цит., цар August, *Res Gestae Divi Augusti*, E.S. Forster, 1929,351; *Исто дело*, pp. 22-23

1158 Pliny, *Naturalis Historia*, 6. 88; Ammianus Marcellinus, *Roman History*, Book XXXI. II. 21; Gregory of Nyssa. *Against Eunomius*, 2. 12

1159 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868, p. 272, cit. Geographen von Ravenna: „Sarmat – antis, Sarm-atae – Serben“; p. 277: „Srbi-Sloveni koji su na Dunavu“, pp. 278-279, cit. Einh. V. Karoli; Ad. Br. School. 19; A. Quedl, 994;342; *Miracula Henrici Pertz* 6, 816

1160 Милош С. Милојевић, *Одломци историје Срба и српских-југославенских-земаља у Турској и Аустрији*, такође видети Сима Лукин Лазић, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*, Загреб, 1895. ; Relja Novaković, *Četiri rajske reke*.

и чамце, поносни су, не предају се, не моле за милост, бране своју слободу колико год могу, и одлуке доносе на савету старца“.¹¹⁶¹ Тако је и историчар Јован Зонара за дачког краља Децебала са подручја данашње Румуније, којег је описивао као „српског краља“, написао да се изворно називао Диковил („праведни“),¹¹⁶² баш као што се „праведним“ царем (“Dikaios”) вековима касније називао и цар Источног хришћанског царства Управда - Јустинијана из дарданске династије Истока,¹¹⁶³ познат у светској историји као „Јустинијан“, што је латински превод епитета на грчком језику „дикаиос“ („праведни“ или „Божји слуга“,¹¹⁶⁴ како су стари Словени такође били називани у античким временима.¹¹⁶⁵ Град Пловдив у данашњој Бугарској био је називан и Дулонполис („град Божјих слугу“, град Дуљеба, грч. ΔΟΥΛΩΝ ΠΟΛΙΣ), а о Словенима као „слугама Божјим“ су писали Теопомп у делу *Фрагменти* и Агатархид у делу *Европаикон*. Будући да је у *Старом Завету* било записао и да је цар Давид био сматран за слугу Божјег,¹¹⁶⁶ може да се прати тенденција цара Константина Великог, који је од доба хришћанства себе називао „слугом Божјим“,¹¹⁶⁷ са вишевековном тенденцијом словенског народа да се Константинопољ, Кијев и градови на Балканском полуострву називају „Новим

1161 Amijan Marcellin, *Amiani Marcellini rerum gestarum libri qui supersunt. Recensuit rhythmicique distinxit* С. U. Clark I. Berolini, 1910. XVII. R. 12, 13; XIX. R. II; превод у N. Vulić, „Ratovanje cara Konstanacija u današnjoj Ваџкој“; *Glasnik istorijskog društva u Novom Sadu*. I-4. 1928. S. 23-36.

1162 Святитель Филарет Черниговский (Гумилевский), „Святые южных славян“, https://azbyka.ru/otechnik/Filaret_Chernigovskij/svjatyje-yuzhnyh-slavjan/6#note324_return: “Славянский перевод Зонары: „Гроян воинствова на Даки сиречь на Срьбле, начальник же их срьбскыи Диковал“. Чтен. общ. ист. 1847 г. стр. 57. Временник X: 40–49, 79–81. Славянская надпись о спасении некоторых славян от Траяна – у Классена, в материал. II 37, 38. Феодорит говорит о Сардики: „этот иллирийский город – главный город народа Даков“ (Ц. ист. 2, 4).”

1163 Theophilus Abbas, *Justiniani Vita* 5

1164 Георгијус Кедрен у својој *Историји* 32 записао је да су цар Управда Јустинијани његова супруга Теодора по завршетку изградње цркве Света Софија у Константинопољу на црквеном алтару написали „Ми, Твоје слуге“ („Хои Доулон Соу“), ми Ти нудимо, Христе, оно што је Твоје од онога што је Твоје.“

1165 О томе да се Пловдив у данашњој Бугарској називао Дулонполис (град Божјих слугу, град Дуљеба, грч. ΔΟΥΛΩΝ ΠΟΛΙΣ) и о Словенима као „слугама Божјим“ видети Теопомп, *Фрагменти*, и Агатархид, *Европаикон*; О Давиду као слуги Божјем видети *Стари Завет* (1 Sam 23:10); такође о слуги Божјем видети Нови Завет, „Јеванђеље по Луки“, што су средњовековне словенске династије наглашавале на својим фрескама, о томе видети и

1166 *Стари Завет*, 1 Sam 23:10

1167 Еусебије, *И.С.* 1.6.1: Цар Константин је себе називао *oudolon* (слуга Божји) и сматрао да краљ мора да буде скроман и послушан Богу, и да су његове победе и владавине били постигнути „милошћу Божјом“

Јерусалимом“,¹¹⁶⁸ поготово након што је идеја државе-теодулије заживела у словенским средњовековним династијама.¹¹⁶⁹

Истоветан старотрачки назив „Дикаиос“ или „Дикаисине“ (трачко орфејско божанство правде и закона)¹¹⁷⁰ употребљавао је и персијски цар Дарије,¹¹⁷¹ и славио је паганску богињу правде „Дику“, што показује интересантну везу између Јафетовог сина Мадаи и Сар-Меда, односно Меда у древној митологији.¹¹⁷² Уз њега истоветан старотрачки назив „Дикаиос“ или „Дикаисине“ употребљавали су и старотрачки цареви у Азији,

---

1168 Јелена Ердџан, „Београд као Нови Јерусалим. Размишљања о рецепцији једног топоса у доба деспота Стефана Лазаревића“, Зборник радова Византолошког института бр. 43, Београд, 2006., , стр. 108.: Према старим српским и бугарским записима, као што је *Житије деспота Стефана Лазаревића* Константина Костенечког Философа или *Житија Светог Јована Рилског*, цар Константин је хтео да Константинопољ буде као „нови Јерусалим“, а касније су владари из словенских династија градили градове на Балканском полуострву као што је Београд по узору на Јерусалим, односно Константинопољ.

1169 Јелена Ердџан, „Београд као Нови Јерусалим. Размишљања о рецепцији једног топоса у доба деспота Стефана Лазаревића“, стр. 108

1170 *Orphic Hymn* 63 to Dicaeosyne (trans. Taylor): „Посвећено Дикаисине, која је била божанство правде и закона.“

1171 Philostratus, *Life of Apollonius of Tyana* 1. 28, прев. Conybeare: Прича се да је Дарије, када је осетио да му се ближи крај, принео жртву Дикаисине („Правди“).

1172 Herodotus, *Histories*, 1, 96. 3;97. 2;98. 2: Деиокес се сматрао судијом, пријатељем и заштитником. Први краљ Медије, након што су Меди победили Асирце, је владао од 709. до 656. године пре Христа. Саградио је град Екбатана као своју краљевску резиденцију. Наследио га је син Фраортес који је основао Парту (цит. Herod.1. 16,Виргил (Географ.3), Aristotle, *Nicomachean Ethics* 1137b12, Јустин, *Историја света*, Књига 21-22; Након смрти Митридатеса, краља Парта, његов син га је наследио и водио рат против Сирије као освету за покушаје Антиохија да освоји Парту.

односно у Партском царству,¹¹⁷³ Бактрији¹¹⁷⁴ и Согдиани.¹¹⁷⁵ За ове „серске“ трговце писац Трогус Помпеј је сматрао да су владали трговином Азије око 1.500 година.¹¹⁷⁶ Пољопривредно-сточарска цивилизација Бхарата из трећег миленијума пре Христа, која је почела да слаби од почетка другог миленијума пре Христа, била је смештена, према древном спису *Rig Veda*, између индијских река Инд и Ганг.¹¹⁷⁷ С друге стране још једном је потребно направити повезницу између трговине на северу Африке и југу Индије такозваних „људи мора Пелазга“, и споменути да је песник Виргилије у свом делу *Георгике*

1173 Царство Парта („серских трговаца“, како су их означавали римски историчари, налазило се на Путу свиле између Римског царства у Медитеранском мору и царства Хан у Кини. О њима је писао Апијан коа о Партима и Даорсима, потомцима Илирија, Кадмовог сина. Они су били потомци старих Пелазга, који су саградили светилиште Додона у Грчкој, којима су стари Грци доделили епитет „свети“, односно „dioi“ или „иерои“ „хероји“. (Homer, *Iliad*, X. v. 429; *Odys.* XIX. v. 177; Eschyl, *Suppl.* v. 967; Dionysius of Halikarnassus, 1. 18) Страбо, књига 11, 9,1: „Земља Парта није велика и простире се до Каспијског језера и до области која је раније припадала Медији.“ John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12; Jacov Bryant, *A New System of Ancient Mythology*, p. 410, cit. Pausan. L.3.p.146, Hyginus, *Fab.* 143, Euseb. *Versio Lat.* p. 1, Steph. Byzant. *Sparti Scholia* in *Hom. Odys.*, Suida, *Eparninondas*: Антички Грци су сматрали да Спартанци или Споради („расејани, „распрострањени“, према области Споради у Грчкој) потичу од Спартона који је дошао са богом мора Дионизијем из Тебе у Грчку и који је био син Торомеја, „првог човека који је владао“. Pausinius, *Description of Greece*, 1.8.ц.1.2.: Антички писац Паузиније је Спартанце повезивао са првим насељеним људима у Грчкој - Пелаззима Лелезима. О Спартанцима и њиховој сеоби у Илирик видети Ср. scholium on Euripides, *Phoenician Women*, 670, Apollodorus, 3.4.1 ff., 3.5.4; Euripides, *Vacchae*, 1334. Euripides. *The Complete Greek Drama*, edited by Whitney J. Oates and Eugene O'Neill, Jr. in two volumes. 2. *The Phoenissae*, translated by E. P. Coleridge. New York. Random House. 1938.. 939.935-950. Неки антички писци повезивали су атрибут „расејани“ – „спорадос“ са легендарно о посејаним зубима у мору змаја којег је убио Кадмо, док су неки аутори из каснијих времена сматрали да су Спарти („расејани“) митолошки настали „од морских алги“. (Richard Ford, “Letter of February 2, 1831”, *The letters of Richard Ford, 1797-1858*, New York, Dutton, 1905, p. 21) Parthesia Drachma of Phraates IV of Parthia (r. c. 38–2 BC)

1174 Страбо: 11.2: „Бактријани, који су поразили краљеве Сирије и Меда, а сви су они били Скити међу собом, су били ривали Римљанима.

1175 Парта, „Артабанус Други“ и Готарзес Други : На новцима се види натпис inscription „ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ / ΑΡΣΑΚΟΥ / ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣ / ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ (,Цар царева, Арсаки, који дели правду, пријатељ Грка.“ Након смрти цара Александра Великог у Бактрији је настала такозвана „грчко-бактријска“ династија која је владала од Македоније до Бактрије и делова Индије на истоку. У њој су спадали делови Балканског полуострва, Анатолија, Источни Медитеран, Египат, Вавилонија и већина територије Персије, осим неких земаља које је од раније Ахајменидска династија држала у свом поседу у средишњој Азији.

1176 Justinus, *Hist. Philip. Ex Trogo Pompeio*, 2. 3

1177 Vijaya Bharaati, *The Deciphered Indus-Harappan*, , cit. *RigVeda* (RV10.75.5-6): „У археолошком налазишту Калибанган алтари за ватру су били окренути у правцу север-југ, што значи да се извршила ритуала морао окренути према истоку. Пре него што су степски Арјани ушли у тај крај, могуће је да су из правца запада у кретању ка истоку анадолјски Арјани дошли и населили се у долини реке Инд.“ Такође видети о „Краљевским Скитима“ *RigVeda*, 1999: VII.65

поистовећивао „серски народ“ са Етиопљанима из некадашњег царства македонске краљице Сабе, који су пловили у трговини до Индије,¹¹⁷⁸ а Плиније такође пише о серским трговцима који су трговали на рути која је повезивала место Тапробане у Шри Ланци са Медитераном,¹¹⁷⁹ као и песник Флорус, који је писао о трговачкој мисији скитских и сарматских Сера ка римском цару Аугустину,¹¹⁸⁰ као и сам цар, помињући краљеве из Индије – амбасадоре Бастарне и Ските и краљеве Сармате који живе са обе стране реке Танаис (данашње реке Дон).¹¹⁸¹ Историчар Плиније,¹¹⁸² мапа *Vipsania Portico* од Випсанијуса, Агрипа и Помпоније Мела ове Сармате смештају и у подручје код Источног океана и у подручје северно од Индије.¹¹⁸³

Древни Трачани (Срби Трибали, Илири, Спарти, Парти, Словени, Пелазги, итд.) су на Балканском полуострву, како приказује херој Херакло, огрнут лављом кожом и са батином у руци, као и касније делија Марко Краљевић у српским средњовековним народним песмама, имали једног митског пандана-претечу - Аргоса Паноптеса (првог човека Ноја, Пелазга, Кекропса или Јануса са два лица, касније приказиваног и као двоглавог орла у царској хералдици), који је на античким вазама такође био огрнут лављом кожом и имао штап у руци. За њега се у примордијалној митологији сматрало да је био „двапут рођен“, односно да је био „дете двоструких врата“, будући да је био „изашао из Зевсове ноге“ и да га је паганско божанство Хермес спасило од Зевсовог грома,¹¹⁸⁴ као што је касније и паганска богиња мудрости Минерва приказивана на ренесансним сликама да је изашла из Зевсове главе. Како је приметила археоастроном и неуропсихијатар Александра Бајић, мотив „сведиошег“ митског Аргоса Паноптеса, који је приказан са два лица на античким грчким вазама како се бори против Хермеса, касније је приказиван међу Етрурцима и старим Римљанима као Јанус са два лица, односно као симбол

1178 Virgilije, *Георгије* 2, 120-121

1179 Pliny the Elder, *Historia Naturalis* 6.88; 12.2; 12.84; 14.22; 37.204

1180 Флорус, *Епитомију Лувија* 2, 34

1181 Gościwit Malinowski, *Origin of the name Seres*, p. 21, cit. August, *Res Gestae Divi Augusti*, E.S. Forster, 1929, p. 351

1182 Херодот, *Историја* 6. 34

1183 Gościwit Malinowski, *Origin of the name Seres*, pp. 22-23

1184 Robert Graves, *The Greek Myths*, 1955, revised 1960

близанаца који су записивани префиксом „ди“ испред имена „Јанус“, да би се означило „двојство“ брата „Ди-Јанус“ и сестре „Ди-јана“. Такође је био приказиван и као Јанус са четири лица, односно као „Јанус Квадрифронс“ (двоструки Јанус, „Ди-јанус“), као у случају старословенске митологије о четвороглавом паганском божанству, или у случају сумерског и месопотамијског епа *Енума Елиш*. Приказ „свевидећег“ Јануса Паноптеса на античким грчким вазама упућује на симболику примордијалне постпотопне пелашке митологије, а његово значење су антички писци Овидије, Макробије, али у модерно доба и психијатар Карл Густав Јунг, објашњавали рачунањем зимске краткодневнице и летње дугодневнице у календару, односно архетипом кватеритета, четворострукости, која симболише целовитост или савршенство структуре као супротности примордијалном хаосу, или као персонификацију Аполона као паганског божанства сунца, времена и персонификације небеских врата, односно као демијурга.¹¹⁸⁵ Што се тиче митологије, сматрало се да је Аполон Хипербореј био у Делфима у данашњој Грчкој, и да је сваке године на крају јесени одлазио на север Хиперборејцима, односно „синовима северног ветра“, да би се опет враћао у Делфе у кочији коју су вукли или лабудови или „грифони“.¹¹⁸⁶

На овај начин античко, али и модерно виђење примордијалног мита о Ноју као првом човеку „виноградару“, објашњава како је на Балканском полуострву неолитска идеја двоглавих фигура из Гомолаве или Дупљајских колица описивала паганску форму „демијурга“ као покретача, регулатора и цивилизатора човечанства у облику божанства сунца и ветра Хипербореја Аполона, Зевса Сабаоса или Јануса - Јупитера који дели правду људском роду. Тако су две птице које вуку божанство сунца и ветра са севера, Хипербореја Аполона,¹¹⁸⁷ биле пагански заматак каснијег претхришћанског античког схватања двоглавног паганског божанства-демијурга као створитеља човечанства и владара који има способност да

1185 Александра Бајић, „Мит о Јанусу и римска космологија“, цит. Овидије, *Фаусту*

1186 Simcha Kuritzky, “Feline Coin Motifs Convey the Attributes of the Gods”, *The Celator*, Vol. 11, No. 4, April 1997, p. 12

1187 Paus. 2.16.1; Roscher Lexicon: “Janus is he too, doubtlessly, a god of wind”; RE Pauly-Wissowa s.v. Boreas by Rapp. P. Grimal; M. Delcourt Pyrrhus et Pyrrha Liège 1965; G. Colli La sapienza greca I. Milano 1977 p. 27; 45–47; 431–434.]

гледа и на исток и на запад,¹¹⁸⁸ али и грчког паганског хероја-божанства Аргоса са два лица, о којем су древни људи мислили да је „изумео круну“, односно придавали су му владарске атрибуте на земљи,¹¹⁸⁹ у чему се види и корен симболике двоглавог орла у грбовима средњовековних царстава, па тако и српског средњовековног царства.

Аргос Паноптес или први човек Пелазг, Ноје¹¹⁹⁰

Римљани су за двоглаво паганско божанство Јануса сматрали да је био чувар улаза у небески двор и да може да гледа на источна и на западна врата небеса.¹¹⁹¹ У епу *Рг Веда* је описан први ведски пар неба и земље паганско божанство “Дјаус Пита” и богиња земље „Притви Мата“, за које су антички писци Макробије, Нигидије Фигулус и Кикерон сматрали да су били мит-претеча о Јанусу и Јани, односно о соларном божанству Аполу и Дијани, или пару Церус и Церес.¹¹⁹² Они су били схваћени као симболи сунца и месеца, односно антички писци су Јануса називали Сатурном, Аполом или божанством

1188 William Henry Smith, *Descriptive Catalogue of a Cabinet of Roman Imperial Large-Brass Medals*, JAMES WEBB, 1834, Bedford, P. 160

1189 Philipp Jakob Spener, *Historia Insignium Illustrium Seu Operis Heraldici Pars Generalis*. Frankfurt [Main]: Johann Adam Jung, 1717

1190 Александра Бајић, „Мит о Јанусу и римска космологија“, Друштво за археоастрономска и етноастрономска истраживања, 06. 01. 2016., http://www.vlasici.org.rs/jedan-mit-o-janusu/#_ftn13

1191 Macrobius *Saturnalia*; Овидије, *Fasti* 1.133-40

1192 David Leeming; Christopher Fee, *The Goddess: Myths of the Great Mother*, Reaktion Books, 2016

плодности (пољопривреде) Церус као мушким антиподом богиње Церес.¹¹⁹³ Јанус се такође називао и Јунонијус, док се Јана (Јуно) називала и Јануалис, као у систему реципрочног афинитета у таоизму, што је било повезано са веровањем у сунчево и месечево кретање, као и са веровањем у присуство богиње месеца Јуно у време рођења деце и у време женског менструалног циклуса.¹¹⁹⁴ Археолог Надежда Гавриловић Витас је запазила да су у време Римског царства на територији данашње Србије „Јану“ („Јуно“) и пратиљу Јупитера Доличена (Долихена) као сиријску паганску богињу плодности „Деа Сирија“ славили поједини свештеници и легионари из Сирије, који су распоредили паганска сиријска светилишта дуж реке Дунав.¹¹⁹⁵

Слављење Јануса и Јане, односно посредно слављење божанстава плодности Церус и Церес, Деметре, Персефоне и уопште богиња плодности, проширило се на континент Европе, о чему сведочи проналазак глинене статуе назване „Госпа од Вијер Карбонела“ старе 6000 година, пронађене на обали реке Соме у северном делу Француске, која својим израженим женским облицима симболизује богињу плодности „Мајку земљу“.¹¹⁹⁶ Неки аутори, као археолог Амабле Один, су сматрали да је од времена сумерске културе двоглави Јанус означавао два сунчана стуба на источној страни храмова, која су означавала излазак сунца и сунчеву прекретницу, односно југоисточни стуб у време краткодневнице и североисточни стуб у време дугодневнице. Према овом објашњењу ова два стуба су постала корен паганске теологије о „светим близанцима“, од којих је један, као североисточни стуб, био смртан, док је други, као југоисточни стуб, био бесмртан, односно био је „подручје где сунце увек сија“, што је у каснијој иконографији блискоисточне и египатске културе било приказивано као једно тело са две

1193 Macrobius *Saturnalia* 1. 9.8-9; Cicero, *De Natura Deorum* 2.. 67; Virgil *Aen.* 8.357; Horace, *Epistulae* 1.16.59; Vergilii, *Gergicae* 1.7

1194 Servius, *Aeneis* 7. 620-622; Ovid, *Fasti* 1; Isidore, *Origines* 8.11.69)

1195 Nadežda M. Gavrilović Vitas, "Syrian Priesthood in the Territory of Danube Limes of Moesia Superior: Funerary Monument Dedicated to Jupiter Dolichenus and Dea Syria from Glamija", *Старинар*, LXIX, 2019.

1196 Françoise Bostyn, „The lady of Villers-Carbonnel“, *Inrap*.фр, December 12, 2011 : Та фигура је била сачувана захваљујући процесу печења глине између 4.300 и 3.600 године пре Христа, а наликовала је на сличне фигуре из истог периода пронађене на Средњем истоку на Медитерану.

главе, које гледају у различитим правцима.¹¹⁹⁷ Међутим, како приказују грчке античке вазе и амфоре, у приказу двоглавог Аргоса или Аргона, односно у приказу белог „северног сина ветра“ Бореја и црног Антибореја који се боре, налази се и корен приказа мужевног хероја Херакла огрнутог у кожу дивље звери, који је у српским народним песмама касније прерастао у мит о српском „делији“ Краљевићу Марку. С друге стране у Индији је тај исти словенскопелашки Аргон био приказиван као двоглави Агни (санскрт.: अग्नि „ватра“, „муња“, „сунце“¹¹⁹⁸ или српски „огањ“, руски „огонь“, литвански „угнис“, латински „ignis“, енглески „ignite“, „онај који иницира, предводник“), у чему се јасно види сличност са именом „Огни“ у миту о диву Словену Полифему Огњебогу. Двоглави Агни, Огни, „огањ“, је симболизовао „домаћу ватру и ватру за свете ритуале“, али и покретачку енергију и владара као предводника. Историчари Апијан, Аријан и Мавро Орбини су тврдили да је митски Трачанин Орфеј био утеловљење божанства ватре „Агни“ (अग्नि), „сјајни владар Трачана који им је био предводник“, и да је био њихов „владар који је ширио знање и говор“.¹¹⁹⁹ Због тога су ови историчари Трачане називали и синонимом-етнонимом „Агријани“ („Аграни“, अग्रणी), односно историчар Џон Малори их је дефинисао као „Арјане-Индоевропљане“.¹²⁰⁰ У њих се убрајају кимерски Гети, Спартани, Македонци,¹²⁰¹

1197 Amable Audin, “Dianus bifrons ou les deux stations solaires, piliers jumeaux et portiques solsticiaux”, *Revue de géographie de Lyon* 31/3, 1956, pp. 191-198

1198 *Rig Veda*

1199 Lakshman Sarup, *The Nighantu and the Nirukta: The Oldest Indian Treatise on Etymology*, Motilal Banarsidass Publ., 1920 : Аутор приручника Нирукта о етимологији, лексици и семантици Санскрт језика Јаска (Yaskacharya или Yaska) сматра да се божанство ватре Агни (अग्नि) назива тако зато што је он Агриан (Аграни, अग्रणी), владар који шири знање и говор, а један други аутор Сакапуи тврди да се реч „Агни“ састоји од три глагола „ићи“, „сијати“ и „водити“. Такође (стр. 39) аутор пише да је митски Дагон имао епитет „Агротес“, да се Атика називала и Агра, да је Енејев брат био Агријус, да се Орфејева супруга звала Агриопе или Еуридика, (стр. 38), да је Агреус било једно од имена Аполоа, да је један од титана био Аграи, да су титани били називани и Агриои, да је епитет Пана био Агрестис, да је фестивал Агрионија у Беотији славио паганско божанство Бака.

1200 John P. Mallory, *In Search of the Indo-Europeans: Language, Archaeology and Myth*. London: Thames & Hudson, Ltd. 1989, 48-49. Џон Малори у осврту на мапу Евроазије сврстава номаде из понтско-каспијских степа у Кимере, Ските, Сармате и Алане и тврди да су говорили иранским језиком. Тврди да су ови номади-коњаници били велики путници и да су у свом походу на запад прешли реку Дунав и током другог века били унајмлени да бране границе тадашње римске Британије. Алани су путовали све до Француске и н према југу Шпаније, да би на крају успоставили своју државу на северу Африке.

1201 Писац Дион Хрисостом је из Прусе у данашњој Турској у писму у Рим писао у првом веку да су Гете били Скити, односно Трачани, који су носили истоветну одећу као Спартанци

Хиперборејци,¹²⁰² Јазиге (Јазици), Роксолани и Аорси (Арси или Рашани), за које су римски писци оставили записе да су као сродници на простору од реке Дон и река ердељских области и суседних делова Угарске до Јадранског мора,¹²⁰³ живели у суседству римских војних логора, а након опадања римске моћи од друге половине трећег века утврђивали своју власт на тим просторима.

У *Рг Ведама* је „сунце“ било називано „Агни“ (अग्नि) или „Барата“ (Арарат) и имало је значење „божанства ватре, огња“, али је уједно било и паганско божанство „светог знања“ и предводник који мисли, предаје мудрост људима и учи их да „говоре“, „слове“; као што је то био Трачанин Орфеј или Рбус (Сирус,¹²⁰⁴ Сирбус¹²⁰⁵).¹²⁰⁶ Због тога су постојала мишљења да су скитски Арјани били творци зороастријанизма и питагорејства, односно индиректно творци галског друизма,¹²⁰⁷ што су од

и Македонци, Персијци, Бактријани и Партини и остали варвари... (Crosby 1951, 5: 179)

1202 Ovid, *Heroids*, 11. 6 – 16: „Агреј или Макареј је био син Олуја, односно Бореја, краља ветрова“

1203 Миодраг Милановић, *Стари српски век*, цит. Мојсије Хоренски, *Географија*

1204 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, p. 149; Орпхеус (Рхбус, Сирус) – Сири из Јеванђеља по Светом Марку 7.26, Стронг’с Дефиницион: †Συροφοίνισσα Syrophoinissa, soo-rof-ou’-nis-sah; Сирофеничанска, жена из Феникије у Сирији. Thayer’s Greek Lexicon: Σύρος (Syros), Luk 4:27: „И многи лепрозни људи су били у Израелу у време Елисуса пророка и нико од њих се није излечио осим Нааман, сиријског цара (Tsôr, tsore; or zîr Tsôwr; стена Tsor, место у Палестини:—Tyre, Tyrus); James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, p. 124: Орфеј (Рбус) је синоним за првог пророка знања у Азији Заратустру Ахура Мазда, дах („асу“ или „аху“).

1205 Stephanus Byzantinus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, Peri poleōn Stephanus De uribus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus , Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge, 1678, , 664.33: “Sirbus Xanthus dictus”; „црвен, сјајан“. Према истаживањима Страбона, Томислава Маретића, Реље Новаковића, Милоша Милојевића и Јована Деретића и других географа, филолога и историчара, Латини су „Сорбима“ (Сорбус – „црвен“) називали Расе, Рашћане и Лиқијске и Малоазијске Србе, а Грци су једну скупину анадолијских Срба називали „Ксантоси“ („црвени, људи са Црвене реке“) према њиховој истоименој тадашњој анадолијској постојбини, као и према њиховој некадашњој индијској прапостојбини.

1206 Lakshman Sarup. *The Nighantu and the Nirukta: The Oldest Indian Treatise on Etymology* .. Motilal Banarsidass Publ., 1920 : Аутор приручника Нирукта о етимологији, леџици и семантици Санскрт језика Јаска (Yaskacharya или Yaska) сматра да се божанство ватре Агни (अग्नि) назива тако зато што је он Агриан (Аграни, अग्रणी), владар који шири знање и говор, а један други аутор Сакапуи тврди да се реч „Агни“ састоји од три глагола „ићи“, „сијати“ и „водити“. Такође (стр. 39) сматра се да је и митски полуриба-получовек Дагон имао епитет Агротес, да се грчка Атика звала Агра, брат митског Енеја се звао Агрнус, Орфејева жена Агриопе, „Агриони“ је било и друго име за дивове „Титане“, а божанство сунца Аполон, Рудра или Хипернион се звао и „Аграус Аполон“.

1207 L. von Schroeder, *Pythagoras und die Inder*, 1884; A. Berriedale Keith, “Pythagoras and the Doctrine of Transmigration” (*Journal of the Royal Asiatic Society*, 1909, pp. 569, cit. Herodot, 4, 127, Chapter 5 о томе да су краљеви тврдили да потичу од паганског божанства Зевса; Chapter

деветнаестог века па надаље присвојила и искористила разна есотерична друштва у њиховом креирању еугеничке идеологије супериорности „натчовека“, начинивши злочине, између осталог, и над српским и осталим словенским и православним народима.

Божанство сунца Агни се називало и „Аграни“ (अग्नि),¹²⁰⁸ од чега је настао интеграциони назив „Агријани“ или „Арјани“,¹²⁰⁹ односно „Славни“ („Славјани“, „Словени“),¹²¹⁰ што је био и синоним за „племените“ Влахе¹²¹¹, „племенитог Словена“¹²¹² Полифемуса¹²¹³, „племените“ Венде,¹²¹⁴ „племените“ Пелазге¹²¹⁵ и храбре Аграријане, односно Беоте (Виоте) из

59: о скитској религији

1208 *Rig Veda* I.95.2, I.95.5

1209 „Agni”, , cit. *Yaskacharya*: „Агни је Аграни, предводник и преносилац знања и мисли које се манифестују као говор, словоње“; „Аграни“; ; <http://www.shabdKosh.com/translate/अग्नि-अग्नि-meaning-in-English-Hindi>; Appian, *Roman History*, 9.App.3.14; Мавро Орбини, *Краљевство Словена (Il Regno degli Slavi*, Pesaro, 1601; Прев. Augusto Fonseca), pp. 168-171: „Повељу цара Александра о привилегијама Словенима (Агрианима) у Илирикуму пронашао је секретар краља Хулио Балдасар. Апиан из Александрије назива Агриане „славнима“ и „познатима“, а то је тачно оно што назив „Словени“ значи.“

1210 „Agni”, , cit. “Pippalāda”, *Prashna Upanishad*: „Агни поседује сву славу, он је славан“, односно према *Rig Veda* X.135.7: „Агни, Агриан је „сјајан“, „онај који обасипа друге зрацима светлости и даје смисао манифестован кроз говор.“

1211 Alberto Fortis, *Travels Into Dalmatia*, Ayer Publishing, (Reprint Arno Press, 1971), pp. 45-46; 48-49: Фортис тврди да израз „Власи“ у словенском језику значи „племенит“, слично етникуму „Словен“ који значи „славан“.

1212 Sebastiano Dolci, *De illyricae linguae vetustate et amplitudine: dissertatio historico-chronologico-critica*, Apud Franciscum Storti, Venetiis, 1754, p. i, „Periochae Paragraphorum I, V, VI, VII: Себастијано Долчи изједначава Илире и Словене и тврди да је илирски језик у ствари „скитски“, „словенски“ и „не-римски“ језик, као и да је чувени Кадмо био отац Келта, Гала и Илирија, односно да је Кадмо Полифемус од Тираса, Јафетовог сина, оца трачких Сера, Брига и Гета у Додони и Скитији.

1213 Desiderius Erasmus of Rotterdam, *Two Dyaloges*, Transl. by Edmond Becke: “ Полифемус значи „храбар или племенит“, а у другим случајевима и „добар оратор, онај који говори.“;

1214 Живко Войников, “Произход и значење на названието „уногундури“ – тохарският ключ към решението на древнобългарския произход”, , стр. 9-10, цит. Ф. Юсти; етимолошком речнику Дагласа Адамса). : На авестан језику „ванаити“ од којег је основа имена Ванд, може да се нађе у бугарском језику као Въндо / Въндьо („Вандо, Вандио“) значи „славан“, „победник“.“ Историчар и филолог Војников проналази сличности назива „Венди“ код Пелазга у Микени „господар, владар“, код Етрураца, Јермена, у Авести („јунак, победни мрак или победник зла“, на санскриту „онај који је победоносан“, на старонелеском „пријатељ“, на старонорвешком „поуздан, леп“. У протохаријском и турском језику значи „слава, похвала“, срећан, са божанском предестинацијом „Винанхентар“ / „Уинанхентар“ - славни, прослављен, силан, “Богом изабрани“ управљајући народ, а сам израз „управљајући“ подсећа на сарматске „царске Ските“ који су се досељавали из средишње Индије преко Кавказа на запад.

1215 Грци су сматрали да су Пелазги најстарији људи на земљи. Њихова раса је била толико архаична и супериорна у својим концептима живљења и толико јака и племенита у делима да су стари Грци доделили свим Пелазгима епитет „свети“, односно „dioi“. (Homer, *Iliad*, X.

данашње Грчке¹²¹⁶ и „Арјане“ у које историчар Страбон такође убраја Источне Персијце, Бактријане и Согдијане у средишњој Азији, јер „сви говоре истим језиком.“¹²¹⁷ Тако су Аграријани (Агријани, Арјани), које су предводили „црвени“ Агни (Орфеј) и Кадмо (Бак, Дионисије) заправо „славни“, „племенити“, „писмени“, „праведни“ и „црвени“ Словени (Венди, Власи). У древној будистичкој мисли и у Азији уопште етноним „Арјани“ - „Алани“ је значао исто што и „Агријани“¹²¹⁸, „Земљани“¹²¹⁹, „Венди“,¹²²⁰ Лужани (Луги, Логиои, Леси)¹²²¹ или „Словени“¹²²² - „славни, племенити, драгоцени“ људи.¹²²³ Ти древни људи

---

v. 429; Odys. XIX. v. 177; Eschyl, Suppl. v. 967; Dionysius of Halikarnassus, 1. 18: Дионизије Халикарнијски је тврдио да су Пелазги из околине Додоне сматрани „светима“ („heoi“) и да се нико није усуђивао да ратује против њих.

1216 “Agrarians”, “Bhoites”, <http://the-royal-maratha-warriors.blogspot.rs>

1217 Страбон, 15. 724; Плиније Књига 6; Diodorus 1.94.2: „Диодорус из назива „Ariano“, а Дионизијус Периегетес пише да живе на обали Еритрејског мора (Периегетес, 714)

1218 Апијан, *Римска историја*, 3.14:9., Мавро Орбини, *IlRegnodelgliSlavi*, GirolamoConcordia, Pesaro, 1601; Прев. Augusto Fonseca), pp. 168-171: „Повељу цара Александра о привилегијама Словенима (Агрианима) у Илирикуму пронашао је секретар краља Хулио Балдасар. Апијан из Александрије назива Агриане „славнима“ и „познатима“, а то је тачно оно што назив „Словени“ значи.“

1219 Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, pp.40-41; 91

1220 Живко Войников, “Произход и значење на названието „уногундури“ – тохарският клуч кџм решението на древнобългарския производ“, , стр. 9-10: Филолог и историчар Војников повезује Венде са „Царским Скитима“, сарматским Аланима и Бугарима који су се 165. године пре Христа заједно са јужнима Арсима доселили из степа коридора средњеазијског међуречја на западни Кавказ и одатле исељавали даље на запад. Пронашао је сличности између јерменске, етрурске, пелашке митологије, спомиње да се владар Венда називао Сураб, што Војников преводи са „персијског „sorkhabē“ као „светао, јаркоцрвен“ (стр. 4) и објашњава да назив „Венди“ на древном авестан, пелашком, турском, јерменском и другим језицима значи „славан, светао, радостан, за похвалу, онај који управља, племенит“, као и „бео, сив, златан, црвен, пламтећи, сјајан, блештав“, да град „Плиска“ у данашњој Бугарској значи исто што и „Београд“, „град белих“ и да „Винанхентар / Уинанхентар“ – означава „славну, божанску предестинацију тог народа Венда за управљањем“.

1221 Dr. Wojciech Ketrzynski. *Die Lygier*, Posen, Verlag von M. Leitgeber, 1868, P. 121: P. 121: Име „Луги“ је словенског порекла (Лонди, Лугионес, Логионес; Леги, Лингае, цит. Птоломеј, Линген који су били становници богатих ливада и шума у области река Одра и Висла). P. 143: Назив „Семнон“ етимолошки значи „земљанин“, „господин“, „племенит“, Семнони су најплеменитији - „nobilissimi“.; Andreas Schroeder, *Conspectus Chorographicus Insigniorum Locorum Geographia Veterum Populorum, Sundiae, sumtibus Guilielmi Trini, MDCCCXXXI*. (1831) p. 58: Историчар Шредер Луге лоцира у области река Елба и Висла.

1222 Niccolò Tommaseo, *Canti popolari. Corsi illirici*, Vol. IV, Girolamo Tasso, Venezia, 1842, pp. 5-6; John Gardner Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848, pp. 7-12

1223 Paul Williams, *Buddhist Thought*, *Kindle ed.*, Taylor & Francis 2002, p. 52: „the Arya“ – „образовани, племенити, драгоцени људи“. Такође видети Thomas William; Rhys Davids; William Stede *Pali-English Dictionary*. Motilal Banarsidass, 1921, pp. 695–696: „Самјани“ (Санскрт); „Сама“ (Пали): „најбољи“, „онакав какав треба да буде“, „достојан“.

су захваљујући богатству природних ресурса територија на којима су живели, и захваљујући својим организационим, трговачким и навигационим, способностима, успоставили праисторијску цивилизацију „људи мора“ који су се у својој културној и трговачкој размени споразумевали истоветним или сличним „винчанским“, „феничанским“, „старојерменским“ словима и знаковима. Сличност старосрпске хиперборејске и индијске митологије огледа се такође и у митовима о Диоскури близанцима Кастору и Полуксу, и о такозваним Ашвини близанцима у *Риг Ведама*, односно у честим приказима кочија од Балканског полуострва до Индије, у којима се возе паганска божанства која вуку упрегнуте птице, рибе и коњи, што је мотив и мит произашао из првог основног мита о Ноју и његовој породици као зачетницима развоја човечанства након Великог Потопа. Један од коња у тим кочијама, које возе паганска божанства сунца, месеца, ветра или мора, назива се Ксантос (Сирбис),¹²²⁴ Еритреус или Рубеус, и свака од варијанти тих имена значи „црвени“.¹²²⁵ Такође, према миту о брачном пару Кадму и Хармонији, који су са црноморског Колхиса отишли у Илирик, тим краљевством које је основао Кадмо, управљао је, између осталих краљева, и један Ксантос, односно Сирбис, јер је према географу Страбону једно од ранијих назива за топоним, хидроним и етноним Ксантос било Сирбис.¹²²⁶ О мешаном утицају Поморавља, Подунавља, Јадранског мора и Егејског приморја на митологију древних народа, говори и верзија мита о Кадму да је отац трачког божанства ветрова Бореј (Пелеј или Кадмо) отео атинску принезу Орешу (Теуту или Хармонију) и одвео је у Тракију.¹²²⁷ Према легенди, ланац „црвених“ планина Родопи на Балканском полуострву,¹²²⁸ назван тако

1224 Strabo, *Geography*, 14.3.6; Еустахије, *ad Horn*. II. 12, Christopher Prestige Jones, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999, p. 145: Називи реке и града Сирбис у Анадолији су били у употреби све до времена Хомера када је име те реке први пут записано на грчком језику, а касније је тај назив преименован у Ксантос или Ксантис.

1225 Fabii Planciadis Fulgentii, *Opera, De Aetatibus Mundi et Hominis*, Liber I, B. G. Teubneri, Lipsiae, 1898, p. 23.

1226 Strabo, *Geography*, 14.3.6

1227 George Sale et al, *An Universal History, from the Earliest Account of Time*, Том 20, T. Osborne, London, 1748, p. 314

1228 Иван Дуриданев, *Езикът на Траките*, Ди Издателство Наука и изкуство, София, 1976., стр.81: „Родопи“: Рудас, Рудупе: ‘червен, червени~ав’: планинско, име (от речно) Rhod-ope, срв. ЛИТ. РИ Rud-ure, прил. rudas ‘(червено)’. кафав, червеникав’, латв. ruds ‘червеНИкаВ’) и s m (e) l (=zēml’a) ‘зеЈv:(Я~: БП Semele, срв, стбълг. :i~МЛ~, рус. земля, лит. zeme, латв. zemlja

према супрузи Родопи од краља Хума, сина краља Бореја, био је спомињан и као једно од пребивалишта трачког хероја, писца и музичара „Агни“ – Орфеја, односно¹²²⁹ „Агријана“, како су Трачани били називани у делима историчара Апијана, Аријана и Мавра Орбинија. Сарматски Агријани или Алани су били синоним-етноним за „славне“ и „писмене“ Арјане и „Брђане“, „Бриге“, ¹²³⁰ које су западни историчари у деветнаестом веку прогласили „Индо-Европљанима“.¹²³¹

Међутим, историчар Илија Живанчевић је у свом делу *Новом покољењу* из 1934. године, објашњавајући везу Агријана, и њиховог паганског божанства „Агнија“ у ведама, са трачком поезијом и са Орфејом, објаснио и стварање „измишљене индоевропске групе језика“ под патронатом „берлинско-бечке школе, која је остварила тријумф на словенским катедрама историје“, у периоду када је Живанчевићева књига објављена.¹²³² Према историчару Илији Живанчевићу, теза „бечко-берлинске школе“ је била да су Словени дошли као „варвари“ на Балканско полуострво на места која је одредио

1229 Овидије, *Метаморфозе*, 6.83

1230 Lakshman Sarup. *The Nighantu and the Nirukta: The Oldest Indian Treatise on Etymology* .. Motilal Banarsidass Publ., 1920 : Аутор приручника Нирукта о етимологији, лексичи и семантици Санскрт језика Јаска (Yaskacharya или Yaska) сматра да се божанство ватре Агни (अग्नि) назива тако зато што је он Агриан (Аграни, अग्रणी), владар који шири знање и говор, док један други аутор Сакапуи тврди да се реч „Агни“ састоји од три глагола „ићи“, „сијати“ и „водити“. Такође (стр. 39) сматра се да је Дагон имао епитет „Агротес“, да се Атика називала Агра, да је Енејев брат био Агриус, да је Орфејева супруга била Агриопе или Еуридика,(38) Једно од имена Аполо Агреус, један од титана Аграи, као успомена на кћерку краља Претуса у Аргосу се славио фестивал Агрионија, Титани су се називали Агрион, епитет Пана је био Агрестис, фестивал Агрионија у Беотији је славио Дионисија или Бака. Агриан (Аграни, अग्रणी). Такође, раније име за „Родопи“ је било „Акрида“, што би могло да буде истоветно са Аграни. Pavel Serafimov, *Celto-Slavic Similarities*, /”Podobnosti med galščino in slovanščinami”, pp. 82-116, Conference series Origins of ...12.11.2014.; Pavel Serafimov, *Celto-Slavic Similarities*. In Proceedings of the 4th International Topical Conference *Ancient Inhabitants of Europe*, Ljubljana, 2006, p. 87: Агријани, Бриги значи исто што и Брђани.; Apollonios Rhodios, *The Argonautika*, University of California Press, 1997, p. 223. [Glossary] Бригска острва – група острва на ушћу реке Дунав на којима се славила Артемида.

1231 John P. Mallory, *In Search of the Indo-Europeans: Language, Archaeology and Myth*. London: Thames & Hudson, Ltd., 1989.

1232 Илија М. Живанчевић, *Новом покољењу*, Орао, Београд, 1934.: Историчар Живанчевић је објаснио да се немачка „берлинско-бечка историјска теза“ појавила као реакција на научнике који су говорили о староседелаштву и древности Словена на њиховим територијама, као што су, на пример, у Србији били Јован Рајић, Милош Милојевић и Грубишић, у Русији Тадишчев, Ламански, Болтин и Даниловски, у Пољској Мицкијевич, Суровједки и Клечевски или у Чешкој Лепенек и Шафарик, али и страни филолози као што су Фик, Шлајхер, Гријерсон, Џајлс и други.

за њих готски калуђер Јорданис у шестом веку.¹²³³ Међутим, према савременом историчару Арне Кристенсену, на основу изгубљене Касиодорове *Историје Гота* историчар Јордан је касније написао своје дело *Гетика (Историја Гота, око 551. г.)*, јер се, према властитом признању, бојао да би Готи (Остроготи), којима је и сам припадао, након што их је 540. године победила војска константинопољског цара Јустинијана на челу са војсковођом Велизаром, могли да буду потпуно истиснути из Константинопољског царства.¹²³⁴ Тако су та два политичка историјска фалсификата Касиодора и Јордана проузроковала каснију погрешну интерпретацију тог периода историје у европској историографији.¹²³⁵ На Касиодорове и Јорданове историјске фалсификате, настале из политичких мотива у шестом веку, се надовезао и сумњив исказ историчара Прокопија из Цезареје о „варварским словенским племенима који живе у мочварама“,¹²³⁶ додајући томе и низ сумњивих преписа оригиналних историјских записа који се односе на историју Словена, и на историју Константинопољског царства, који су уследили након тога, као и касније уништавање и фалсификовање руских примарних историјских извора од стране германских историчара Аугуста вон Шлецера и Фридриха Милера у Русији.¹²³⁷

Придавање такође и атрибута „ветровит“, уз атрибут „дрвени“ уз митског јунака Кадма, Пелеуса или Бореаса је разумљиво ако се узме у обзир да се од давнина сматрало да су на Балканском полуострву ветрови били толико јаки у планинским ланцима Хумског горја и око планине Олимп, тако да је становништво тог подручја оставило иза себе мит да су Тракија, Грчка и Горња Македонија и читаво подручје око Едесе, Сербејке, Пеле, Верије (Берое) и осталих градова

1233 Илија М. Живанчевић, *Новом покољењу*, Орао, Београд, 1934.

1234 Arne Søby, Christensen, *Cassiodorus, Jordanes, and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth*, Museum Tusulanum Press. The University of Copenhagen, Denmark, 2002, pp. 346-348

1235 Arne Søby, Christensen, *Cassiodorus, Jordanes, and the History of the Goths: Studies in a Migration Myth*, p. 348

1236 „Procopius on the Slavs“, *Procopius in Seven Volumes*, vol. 4, (transl. H. B. Dewing), London, New York, 1924

1237 Dr. Friedrich Otto, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839, pp. 301-303

древне Македоније били пребивалиште Бореаса (ветрова).¹²³⁸ Песник Нонус је у свом делу *Дионисијака* описао моравског пастира Бронгоса, као пастира који живи у напуштеној колиби „изнад станишта Дионисија“, и који угошћава његово божанство Бака¹²³⁹ који се спрема да крене у поход у Индију. На примеру легенди о становницима Поморавља и Родопа Трачанима Хиперборејцима¹²⁴⁰ и њиховом предводнику „Агни“ Орфеју, поново се уочава историографско замешателство са етронимима-синонимима – уочава се истоветност тих становника са словенским Аланима¹²⁴¹ (Алуанкима, Илирима),¹²⁴² Арјанима,¹²⁴³ односно Агријанима, спомињаним као ратницима у војсци цара Александра Великог.¹²⁴⁴ Према

1238 Konrad Malte Brun, *Universal geography: or a description of all parts of the world, on a new plan, according to the great natural divisions of the globe; accompanied with analytical, synoptical, and elementary tables*, Tom 6, Wells and Lilly, Boston, 1828, Book XCIVII, p. 132; 159

1239 Sanja Pilipovic, „The Triad Zeus, Herakles and Dionysos: A Contribution to the Study of Ancient Cults in Upper Moesia“, *Balkanica*, XXXIX, pp. 59-66: У античком времену Херакле, Бак и Дионизије су повезивани у заједничком култури народа југоисточног дела Европе, поготово некадашње Тракије, о чему сведоче археолошки експонати из Букова и других места у околини Неготина и у северној Македонији. О истоветности божанстава Дионизије и Бак видети Carl von Rotteck, Charles Jacobs Peterson, *Rotteck's history of the world: from the creation to the present time, containing a general history of the rise, progress, revolutions, wars, events, etc., of all the nations of the earth*. By Charles von Rotteck ... with continuations, University of Michigan Library, Ann Arbor, Michigan, 2005, p. 130

1240 Херодот (Историја 4. 59. 1) је поистовећивао трачког и скитског Тираса (Ареса, Марса). Марс (Арес) је био Трачанин, (цит. Iliad 13.301; Ovid, *Ars Amatoria*, II.10; Homer *Odyssey* viii. 361). Писац Есхил (цит. Aeschylus, *Seven Against Thebes* 87) и Хомер (цит. Homer, *Iliad* 5. 859) су писали да Арес значи „бакарни, метални“ (Кхалкеос).“ (Колкис, Колхис – место одакле је Кадмо дошао и саградио Колхиџијум, односно Улцињ, према веровању тамошњег домаћег становништва и историчару Плинијум (цит. Plinius, *Natural History*, III, 22.) Homer, *Iliad* 5. 859; Aeschylus, *Seven Against Thebes* 87: Хомер и Есхил поистовећују митског јунака Кадма који је дошао из Колхиса на Балканско полуострво са Аресом.

1241 Bhim Singh Dahiya, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*,: Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi , 1980, p 54: „Сарматски Алани се називају тако према изворном називу „Аила“, што је исто што и Аилават Јати у Индији.“ (*Исто дело*, р. 3): „Јати, односно Гете“.

1242 Moses of Kalankatuyk, *The History of Aluank*, Book I, Erevan, Matedanaran, 1984: Један део потомака древних Паганских Алана (Алуанка) потицаје из области митске Нојеве Барке и планине и реке Арарат познате под именом Дербенд (некадашњи Албанополис). Они су били прото-Алани (Албани, „сјајни“ „бели“ „светлећи“ Пелазги) из огранка народа од Нојевог сина Јафета

1243 V. I. Abaev, H. W. Bailey, „Alans“, *Encyclopædia Iranica*, Vol. I, Fasc. 8, pp. 801-803; „arya-“, „Агуан“, што је истоветно са називом „Иран“, односно са генитивом множине од термина „aryānām“.

1244 *Roman History*, 9., App.3.14; Мавро Орбини, *Краљевство Словена (Il Regno degli Slavi, Girolamo Concordia, Pesaro, 1601; Прев. Augusto Fonseca)*, pp. 168-171: „Повељу цара Александра о привилегијама Словенима (Агријанима) у Илирикуму пронашао је секретар краља Хулио Балдасар. Апиан из Александрије назива Агријане „славнима“ и „познатима“, а то је тачно

историчарима Квинту Куртијусу и Стефану Византском, планински ланац Родопи се називао „планина Хиперборејаца“ и на тој планини, као и на Хумском горју, живело је „трачко племе Агријани, познати стреличари и копљаници, који су били део војске Александра Великог“.¹²⁴⁵ Антички писац Демостен је називао краља Филипа и његовог сина цара Александра Великог „варварима“, а „варварима“ су и јужни Грци Хелени називали „Трачане“, раније забележене као народ Пелазги.¹²⁴⁶ У долини између планинских ланаца Родопи и Хумског горја, отац цара Александра Великог краљ Филип је саградио Вероју (Стару Загору) и Филипопоље (Пловдив)¹²⁴⁷ на основама једног старијег насеља Евмолпијада, којег је према легенди раније у прошлости око 1350. године пре Христа саградио творац Елевсинских мистерија „црвени“ Дардан, односно трачки краљ Евмолп из породичне линије Нојевог сина Јафета (Нептуна).¹²⁴⁸

У примарној митологији везаној за мит о Ноју и Нојевој барки и развоју човечанства након Великог потопа, атрибут „црвени“, везан за реку Арарат (Рашка) на планини Арарат, је истоветан атрибутима „црвени“, „бакарни“, и „сјајни“, везаним за паганско божанство сунца Апола Хипербореја, за божанство рата Ареса, божанство мора, кише, река и плодности „Црвеног“ Ксанта или Сирба¹²⁴⁹ (Аристеја¹²⁵⁰ или Дагона¹²⁵¹, како су гласили

оно што назив „Словени“ значи.“

1245 Quintus Curtius, *History of Alexander*, 1, 121, 10 ; I, 351, 3; Stephanus Byzantinus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, Peri poleōn Stephanus De urbibus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus, Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge, 1678

1246 Encyclopaedia Metropolitana, Or, Universal Dictionary of Knowledge ..., Том 25, Ед, Edward Smedley, Hugh James Rose, Henry John Rose, B. Fellowes, F. and J. Rivington, London, 1845, p. 606, цит. cit. Adelung, Mithr. ii.369.

1247 Louiza D. Loukopoulou, *Philip of Macedon*, 1980, p. 98

1248 *Homeric Hymn to Demeter*, 147, 474 (У неким преписима датум изградње Евмолпијаде се датира и на 1.200 година пре Христа).

1249 Strabo, *Geography*, 14.3.6; Еустахије, *ad Horn*. II. 12, Christopher Prestige Jones, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999, p. 145

1250 Једно од имена паганске нимфе Наис или Хармоније било је и Макерис према њеном оцу Аристеју Макерису, паганском божанству пчела (цит. Диодор Сицилијски, 3.69 и Аполоније са Родоса, 5.540; 5.990; 5. 1131). С друге стране, Египћани и Либијци су тврдили да је Макерис Херакло, отац првог морепловца који је допловио до Сардиније Сарда или Сирба Макериса, био из династије Хераклеида. (цит. Паусаније, *Описи Грчке*, 10.17.2).

1251 „Валака“, Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary*, Имена паганског божанства мора и кише Дагона на санскрит језику су била Дивја, Сарпа (Сирб), Валака (Влас) и Марс, а имена „Сарпи-манда“ („онај који је иницијатор, који говори“) или „Сарпа“ су потицала од древног кшатријског племена чији становници су носили браде.“

његови синоними) и за митске хероје и краљеве Орфеја,¹²⁵² Кадма, Херакла, Евмолпа, Дардана Еритреја и трачког краља Ликурга. Ови „црвени“ митски хероји су градили градове, цесте и луке за бродове, ширили писменост, науку, занатство и лепе уметности, укроћавали дивље животиње, правили грнчарију, обрађивали усеве и сирове метале, путовали, трговали и стварали прве друштвене и државне заједнице од данашње Јерменије, Турске, Грузије, Индије, Русије, Румуније, Балканског полуострва, острва Крит и Египта до Црвеног мора. Према историчарки Наталији Тер-Григорјан Демљанук, атрибут „црвена“ је везан за реку Арарат (називану и Рос, Рас, Араз или Арес, Арменија или Сарбиса,¹²⁵³ како такође гласе њени називи у неким историјским изворима), која је заједно са осталим рекама протичала планином Арарат, одакле су се те реке сливале у Црно море, Каспијско море и Персијски залив.¹²⁵⁴ У том историјско-географском „кључу“ може да се анализира настанак пост-великопотопне примордијалне праисторијске митологије у Србији и уопште на Балканском полуострву, која је била дубоко устаљена у народу који је живео на том подручју до деветнаестог века, како сведочи историчар и путописац Џон Вилкинсон на свом пропутовању кроз Балканско полуострво. Због боје сунца које излази са истока са Кавказа на источни Медитеран, због црвене руде Јафетове линије металурга, због јарости црвеног божанства рата Јарила (Ареса, Тираса или Марса), због митског црвеног краља Хума са црвене планине „Родопи“ на Балканском полуострву, и црвених Срба „Рашћана“ који су живели у Индији, те због тога што су древни Срби и Руси традиционално сматрали црвену боју за царску боју својих владара,¹²⁵⁵ старе српске (словенске)

1252 Диодор Сицилијски, *Библиотека*, 1.4.282: „Историја Аристеја Макериса је готово пародија историјских митова о Орфеју и Кадму.“

1253 Henri Cordier, (ed, Odoric de Pordenone), *Les Voyages en Asie, au XIVe siècle, du bienheureux frère Odoric de Pordenone, religieux de Saint-François* Ernest Leroux, Paris, 1891, p. 6: „... планина Сабиса Колоасис(„Sabissa Colloasseis“) на којој је била Нојева барка, а каснији преписи гласе и „Sollisaculo, Sabisorbolo, Sobissacallo, Sarbisacalo, Sobissacelo, Sovisacalo, Bobis Sachalo, Sabisorbolo, Sarbi-Sarbolo“

1254 Наталија Тер-Григорјан-Демљанук, *Загадочный Арарат Библейские и лингвистические наблюдения*, Buenos Aires, Dunken, 2004, pp. 32-33

1255 Милан Будимир, „О старијим поменима српског имена“. Глас САНУ (Одељење литературе и језика ССXXXVI, Нова серија књ. 4), 1959., стр. 55: Филолог Милан Будимир је тврдио да је етноним Срби, слично староруским Вјатићима и Венетима, био назив за „чланове друштвене врхушке која је, као и старомакедонска господа, имала право да носи црвену боју.“

протоетније металурга, морепловаца и земљорадника су називане „сјајним“ и „сунчаним“ Пелазгима („Пеластима“, „Беластима“), „Ксантима (Сирбима),¹²⁵⁶ „дрвеним“ Феничанима и „дрвеним“ Еритрејцима (Русима).¹²⁵⁷ Такозване Феничане су историчари Плиније, Паусаније и Дионисије Периегетес спомињали као народ „Phoinikes“ и „Phoinoi“, односно као људе црвене или „бакарне“ косе, односно као „дрвене“ људе са Крита, Ликије и Памфилије и осталих места у Источном Медитерану. Истовремено је тај народ састављен од балканско-егејских етнија означавањем и синонимом-етникумом „Еритреји“ („Eruthraioi“) истог значења „дрвени људи“. Ти условно речено етникуми,¹²⁵⁸ којима су означавањем такозвани „дрвени људи“ који су, према историчару Плинију, „изумели бродове“ и славили митског хероја Херакла, и који су били предвођени сином Критског краља Радамантуса званог „Еритрос“ („дрвени“), имају многе трагове у топономастици Егејског мора и у топономастици једног североисточног дела Африке. Поготово су забележена њихова насеља у подручју доњег дела реке Еуфрат, где су имали своја насеља, из којих су пловили према западном делу Медитерана, као и насеља на обалама Црвеног мора (Mare Erythraeum),¹²⁵⁹ још пре 2700. године пре Христа.¹²⁶⁰ Постоје мишљења и да су тадашњи Грци Феничане називали „дрвеним људима“, не само због боје њиховог тена, него и због боје платна „порфира“ (црвено-љубичасте боје) који су производили, као и према палмама у њиховим насељима,

1256 Strabo, *Geography*, 14.3.6; Еустахије, adHorn. II. 12: Река и град Ксантус су се звали Сирбис све до времена Хомера када је то име први пут записано на грчком језику.; D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki, 2005, pp. 86-88: Xanthia – Σεβρών је синоним за град из првог века, за Скамандар и Самотракију са кипом праведне Нике, за хинду реч „Самудрака“, океан и титулу „адмирал“.

1257 Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883, pp. 153-154: Плиније, Паузиније и Дионизије Периегетес помињу Феничане (Phoinikes, Phoinoi), као „дрвене људе“ (Eruthraioi); . *Ibid*, p. 288, cit. Steph. B.; Strab.: „Eruth – Ros“ (црвен); Црвено море (Mare Erythraeum); Према *Kavipriya* 1.38-39; Нонус, *Дионизијака* 3.195: Дарда, Сарда, Сарасвати из породице Хераклида Македаје било божанство говора и поезије повезано са црвеном бојом.

1258 Неки историчари сматрају да је погрешна употреба појма „етникум“ за називе „Феничани“ или „Еритреји“.

1259 Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883, pp. 153-154, cit. Pliny, (7. 57) Pans. 7. 3. 4 Pausanias (7. 5. 3 ; 9. 27. 5) (13. i. 64, p. 613). (Steph. B. sub voce Sil. Ital. 1.89; Hesych. sub voce Φοινόν; Ach. Tatius, 2.4; Strab. i. p.42, &c.)

1260 William Coleman Piercy, (Ed.), *Murray's Illustrated Bible Dictionary*, John Murray, London, 1909, p. 681, cit. Herodotus, ii. 44

према људима и митским птицама званима „Феникс“¹²⁶¹ у том времену, или према феничанским женама из дела писаца Софокла, Еурипида и Сенеке.¹²⁶² Према филолозима Павелу Серафимову и Ђанкарлу Томецолију, Феничани су називани „црвеним људима“ или „номадима“¹²⁶³ односно „Скитима“,¹²⁶⁴ што уједно објашњава тврдњу археолога Пијера Ларчера да су Феничани били Трачани, односно Словени, јер их антички писци такође називају и „Ксантима“ (што је био синоним за старе „Сирбе“,¹²⁶⁵ за „Русусе“ или „црвене“,¹²⁶⁶ „црвенозлатне“, „златасте“ људе).¹²⁶⁷ Епитет или име Ксантос је записивано као „ξανθός“ („светле косе, белоко“, али и као антропоним у Микенској култури „ka-sa-to“.¹²⁶⁸ У Хомеровом епу о *Илијади* Ксантосом се назива бесмртни коњ хероја Ахила који је имао моћ да говори и да прориче судбину¹²⁶⁹, а такође се помиње и као коњ хероја Хектора,¹²⁷⁰ и уопште као коњ „кестењасте“ боје¹²⁷¹ као један од коња браће Диоскури,¹²⁷² као један од коња Диомеда, краља Тракије¹²⁷³, а то је такође и лично име у

1261 Kadmos kai Phoinix apo Thebon ton Aiguption. Euseb. Chron. p. 15

1262 Lisa R. Brody, Oswyn Murray, David Sacks, *Encyclopedia of the Ancient Greek World*, Infobase Publishing, 2005, p. 265; William Coleman Piercy, (Ed.), *Murray's Illustrated Bible Dictionary*, John Murray, London, 1909, p. 681

1263 Pavel Serafimov, Giancarlo Tomazzoli, "Slavic Influences"

1264 Strabo, I, 1.2: „Σκυθῆ καὶ Νομάδας“ („Скити као номади“)

1265 Homer, *Iliad*, iv. 197 ; vi. 78: Веза Тројанаца и прото-српских Ликијаца је потврђена и именом записаним на њиховом писму на Сирбиновом обелиску поред реке Ксантос (Сирбије) које је помињао Хомер у *Илијади*. В. А. Чудинов, *О сербском камне с законима VIII века из Сирбини*

1266 Thomas Holyoke, *A Large Dictionary: In Three Parts*, W. Rawlins. G. Sawbridge, London, 1677: „Ксантус“ - значи исто што и „Русус“ или „црвена боја“, постоји река Ксантус или Скамандер у Троји, река и град Ксантус у Ликији, Ксантус је име једног од Хекторових коња, такође и име историчара и песника Ксантуса, Ксанто – девојке и жене које певају добро (цит. Philodemus, A.P. 9. 570; A. P. 5.131)

1267 Thomas Donaghy, *Horse Breeds and Breeding in the Greco-Persian World: 1st and 2nd Millennium BC*, Cambridge Scholars Publishing, 2014, p. 82, cit. Stat., Theb., 6.501. Lewis & Short, прев. „flavus“ – „златножут“, „црвенкастожут“, „боје лана“ и исти као грчки „ξανθός“ („румен“, „смеђежут“, „жут“, „плавоко“); Такође видети „ксантос“ у значењу „жут“ код описа краљевског жутог орла у Aristotle, *Historia Animalium*, 519a18-20.; Karoli Ruaei (ed.), *P. Virgilii Maronis - Opera*, Tomus I, Emanuelis Thurneisen, Coloniae Munatianaе, 1782, p. 275: нифма „Ксанта“ - „flava“ („жута“)

1268 Dimitri Nakassis, *Individuals and Society in Mycenaean Pylos*, BRILL, 2013, ppp. 279-280

1269 Hom. *Il.* 19, 404-424

1270 Hom. *Il.* 8, 184-190)

1271 Hom. *Il.* 11.680.

1272 Stesich. *Fr.* 178.1, 2 P., *apud Etym. Magnum*

1273 Hygin. *Fab.* 30, 9

женском роду једне нимфе.¹²⁷⁴ О овим старим Србима-Русима-Трачанима (Скитима, Словенима), који и данас од Сибира до Балтика и Балканског полуострва¹²⁷⁵ деле сличан или истоветан језик и писмо, уз разлике у наречју, Херодот, Страбон су писали да је живео на широком простору од Далеког истока до Јадранског мора.¹²⁷⁶ У том смислу, као што се у митологији медитеранских народа први коњ Јафета називао „Скит“, тако је и један од митолошких бесмртних коња,¹²⁷⁷ био назван „Сирбис“ или „Ксантос“¹²⁷⁸ („дрвен“, „беласт“ или „пеласт“),¹²⁷⁹ што објашњава и каснији епитет „дрвени“, „сјајни“ додељиван народу „Руси“, „Срби“, „Феничани“, „Еритреји“ и „Ксанти“¹²⁸⁰ касније у историји. Такође први коњ Јафета „Скит“ и први брод, као метафорична ознака за прве људе из рода Јафетове породичне лозе, најстаријег сина Гомера и осталу његову браћу, временом је постала и ознака за испосничке келије

1274 Hesiod. *Theog.* 356

1275 О. Валецкиј, *Происхождение славян в свете работ историков сербской „автохтонной“ школы*, *Вестник Академии ДНК-генеалогии*, Volume 5, № 11, November, 2012.

1276 Strabo, *Geography*, VII,5,1; VII,5,6; VII, 5,7 VII, 3,8; VII,3,13; VII, 4,3. Strabo, L.11, p. 774, Herodot, *History* 4.19

1277 George W. Cox, *Tales of Ancient Greece – History of Aryans*, C. Keagan Paul & Co., London један од два бесмртна коња у митологији звао Ксантос (о томе видети Hofmann, Johann Jacob () (-): Hofmann, Johann Jacob: *Lexicon Universale*. - Leiden, 1698.: Краљ Атине, који је као Ксантос владао Ксантио Бојотијом.

1278 У Хомеровом епу *Илијада* Ксантосом се назива бесмртни коњ хероја Ахила који је имао моћ да говори и да прориче судбину (Hom. *Il.* 19, 404-424), Ксантос се спомиње и као коњ Хектора (Hom. *Il.* 8, 184-190) и као један од коња браће Диоскури (Stesich. *Fr.* 178.1, 2 P., *apud Etym. Magnum*) и као коњ „кестењасте“ боје (Hom. *Il.* 11.680.), Такође видети о синонимској вези назива Сирбис, Ксантос, Скамандер: Strabo, *Geography*, 14.3.6: Један од назива Скамандера је и „ксантос“ (гр. Ξανθος), „дрвени, црвеножути“, или Сирбис. У данашњој Турској се налази и такозвани Обелиск Ксантос на којем се налази писмо слично такозваном „Винчанском писму“ из праисторијског насеља Винча крај Београда, а такође су о двема рекама Ксантос (Сирбис) у Ликији и Троји писали Артемидорус и Страбон, те о Ксантусу на острву Лемнос Страбон, Птоломеј и Мела.

1279 Хомер, *Илијада* 9.407; 11.680 Такође су и Римљани два коња на сребрном новцу од Агрипе називали Нептуном, (С)арматусом, Јовисом (Јупитером), о томе видети Ulisse Aldrovandi, *Monstrorum historia. Cum Paralipomenis historiae omnium animalium*, typis Nicolai Tebal-dini [i.e. Giovanni Battista Ferroni], 1657, p. 284

1280 Називи „Сирби“ и „Ксанти“ у значењу атрибута „дрвени“, „сјајни“, у значењу имена паганске богиње Сарбис или Венере или именеце „адмирал“ или паганских божанстава река и мора су истоветни. О имену Сирбис као изворној верзији каснијег назива реке Ксантос писали су Страбо, *Географија*, 14.3.6 и Еустахије, *ad Horn*. II. 12, такође Sir Charles Fellows, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, John Murray, London, 1841, p. 456; Hecatei Milesii, *Fragmenta, Sylacis Caryandensis Periplus*, 241: „Xanthus maxima urbs Lyciae.“; Ptol. 5.3, Plin, 5.27-28: „Ксанти – људи Трачани“; D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thes-saloniki 2005, p. 86-88: Xanthia – Ξεθρόν

„скитове“, такође на тај начин повезујући Ските са ознакама „аскете“, „свети“ и „узвишени“, а којима су стари Грци и остали народи означавали скитске (словенске) свештенике и монахе-аскете. Остаци трачанских Гета у данашњој Индији се, због карактеристичне семивокалне синитске транскрипције, називају Гути или Јути (Гати, Јати, Хати (Кимери),¹²⁸¹ Ијатс, Ђути, Ђатс).¹²⁸² Изворно, ови словенски Аилават „Јати“, Иловат Јати,¹²⁸³ према којима је касније настао израз „Алани Јати“,¹²⁸⁴ и који су, као преци данашњих Руса, у прошлости населили Индију и Иран, како објашњавају индијски историчари Санкритјајана и Бим Синг Дахија,¹²⁸⁵ били су сматрани за

1281 Gregorio del Olmo Lete, Joaquín Sanmartín, *A Dictionary of the Ugaritic Language in the Alphabetic Tradition* (2 vols, Handbook of Oriental Studies, Volume 112, BRILL, 2015, p. 408: Хати (Hatti) је синоним за Кимере (Gimri) и „h-t“, односно на академском језику Hattu“ значи – „они који уништавају агресора, непријатеља“, цит. Ahw, 336: „победити, уништити“, CAD N 151. 1282 Sundeep S. Jhutti, “The Getes,” *Sino-Platonic Papers*, 127 (October, 2003), pp. 32-33, cit. В.В. 1911, 28: 944: Ако упоредимо изразе „Јат“ или „Јут“ са „Јеужи“ или „Јути“ установићемо да су врло слични. „Јути“, што је вероватно семи-вокална синитска транскрипција за „Гети, што је врло слично изговору „Јат“ или „Јут“. Овакву етимологију је 1911. године синтетизовала *Encyclopedia Britannica* под ставком “Yue-Chi,” у вези са чим неки стручњаци сматрају да је тај израз истовестан изразу „Гете“ и да је изворни облик тог имена био „Јут“ или „Гет“ а што се опет одсликава и у индијском изразу „Јат“. С друге стране,

1283 Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996, p. 168; R. Radunovic, „O nazivima Skadarskog jezera“, u: 4. Jugoslav. onomast. konfer. 1981, 151 ff. p. 170, cit. Semenov, I, 532; II, 78. Kunstmann 1985: Филолог Хјанрих Кунстман и неки други филолози сматрају да се етноним Иљмени новгородских Словена (Руса), односно Илира, Алуанка, илирских Лабата, може повезати са етнонимом „Иловати“ („иловача“), „Ловати“, „Лабати“, Илири и Балти и мисле да Балта, Волота, Ловат и Лим имају исто значење „од блата, од земље“. То показује на још један изнимно древни етноним за старе Србе и Словене „Земљани“, „Семнони“ („од земље“), али у ширем интердисциплинарном кључу то показује и на старословенски (староиндијски) етноним Баираги – „Варјаги“, касније погрешно повезиван са етнонимом Викинзи, и који се односно на старословенске „праведне“ аскете, спомињане у делима Страбона, Хомера, Плинија и Херодота, који су били преци данашњих Јата у Индији и Руса и осталих Словена и живели аскетски под водством својих краљева Муни (Минос) „аскета“ на северу Азије и Европе и о којима је древни Питагора проширио знања по читавом Балканском полуострву и источном Медитерану. О томе видети Херодот 1.4; 4.93; Хомер, Илијада 13.6; Страбо, Географија 1.7.3.8-9; Плиније, Историја 4.26.11;

Porphury, *Vit. Pyth.* 17; Diogenes Laërtius, viii. 3; Porphury, *Vit. Pyth.* 41. Такође о томе видети *Poetae Greci, sive Selecta*, Etonae, Excudit T. Pote, Bibliopola et Typographus, MDCCCLXXXIX, p. 142: „Калимах, Херодот и Страбо су писали о древном народу Лугдами и Кимери који живе од севера до Босфора и Црног мора и који су често долазили у Малу Азију и Јонију.“

1284 Bhim Singh Dahiya, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*,: Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi , 1980, p 54: „Сарматски Алани се називају тако према изворном називу “Аила“, што је исто што и Аилават Јати у Индији.“ (*Исто дело*, p. 3): „Јати, односно Гете“.

1285 Bhim Singh Dahiya, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*,: Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi , 1980, p. 62, cit. R. Sankriyayana; MAKI, Vol. II, p. 565: “Руски Словени који су се у прошлости називали Сакима, су били асимиловани у Индији као Сака

потомке најстаријег сина Гомера од најстаријег Нојевог сина Јафета¹²⁸⁶ и изворно су били називани „кшатрије“,¹²⁸⁷ односно „дрвени, сјајни“ „Ксанти“,¹²⁸⁸ Сирби“¹²⁸⁹ или „Кучи“.¹²⁹⁰ У том контексту историчар и етнолог Јован Ердџановић у

Брахми, Рапути, Цати, Хинду Гуцари, и тако даље. Велика сличност Санскрита и руског језика може да се схвати из њихове историје, јер су Руси потомци тих истих Сака, чија браћа Арјани су населили Индију и Иран још у древним временима.“

1286 *Стари завет*, „Генеза“ 1.10.12; Chandra Chakraberty, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affiliations*, Vijaya Krishna Bros, Calcutta, 1969, p. 16

1287 Chandra Chandra Chakraberty, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affiliations*, p. 11, 16, 46/47: „Краљеви - „кшатрије“ у том индо-грчком краљевству су се називали „василеос“ („рађан“), Сотерос („заштитник“), „Дикаиоу“ („праведан“).“

1288 Називи „Сирби“ и „Ксанти“ у значењу атрибута „дрвени“, „сјајни“, у значењу имена паганске богиње Сарбис или Венере или именице „адмирал“ или паганских божанстава река и мора су истоветни. О имену Сирбис као изворној верзији каснијег назива реке Ксантос писали су Страбо, *Географија*, 14.3.6 и Еустахије, *adHorn*.II. 12, такође Sir Charles Fellows, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, John Murray, London, 1841.p. 456

1289 Christopher Prestige Jones, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999, p. 145: Херодотов ујак Пањас од Халикарније писао је у песми о династији Хераклеида како је краљ Термил оженио своју кћерку на обали реке Сирбис у Лидији. О имену Сирбис као изворној верзији каснијег назива реке Ксантос писали је и Еустахије (ad Horn. II. 12). Име Сирбис је било у употреби све до времена Хомера када је име те реке први пут записано на грчком језику. Такође видети D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki, 2005, pp. 86-88: Xanthia – Σεβρών – вероватно град који је споменуо историчар Страбо као град из првог века. Ксант или Сирбис је такође синоним за Скамандар, Самотракију, на којем се налазила позната мермерна статуа паганске богиње Нике од 2, 5 метра из 190. године пре Христа, и за хинду реч „Самудрака“, Океан, титулу „адмирал“. Такође видети Sir Charles Fellows, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, John Murray, London, 1841, pp. 170-171: Постоји много сличности између Атине и Ксантоса (Сирбиса) у стилу, старини, уметности, чак и у фризурама на каменим рељефима на Обелиску у Ксантосу и Акропољу, када се ради о приказу Венере. *Ibid*, p. 450-451: Постоји сличност између слова на обелиску у Ксантосу и слова у Азији, као и са именима Ахила и Агамемнона. *Ibid*, pp. 456: Ксантос, или раније Сирбе, је био главни град те земље, о њему сведочи велики број новчића, а према Стефану Византијском раније се град звао Арна.

1290 Ж. Войников, Произход и значење на названито „Уногундури“ – Тохарски т к речението на древно производ“(„Порекло и значење имена „Уногундури“ - Токарски кључ за решење древнобугарског порекла“), стр. 12: Индоевропски корен „k'weit / kwit“ – „бел, светао“; тохарски Б „кутси, куши“ – бел, чист, свет“ / „kaswo“ – „дрвен“; тохарски А „касу“ – „леп“, или тохарским б. kaswo – дрвен. У келтским језицима, праоблик именице kassarā, старонорски „casar“, велшки „keseir“, корнвелски „ceser“ – „блештави, трепћући (сјајни). У Осетији. каадз, каац“ – „рода (бела птица)“у Непалу, „касо“ - „бел, сјајан (метал)“, у Кашмиру, Фа. Касара“, „gāsh, gōsh“ – „јарак, блештав“, „качина“ – „бел, свет“ (у религиозном тексту), на индоиранском језику, „касира“ – „бели, чисти“. На језику Скита „крау-каси“ значи „бели, блештав снег“, а према Плинију истоветно томе је „каси“ - бел, светао“. То значење је било познато Кинезима, који су често повезивали реч „Куча“ са речју „баи“ (bái) („бео“), тако да на пример на древном кинеском језику израз „бгак“ значи „бело царство“, „бели град“ и у шеснаестом поглављу под називом „Каталог о западној пустињи“ древне кинеске географије Шанхаицзин (*Шан-Хаи-Јин*) пише: „На главној планини код Голиматског језера налази се царство „Белих људи“.

својој етнолошкој студији о племену *Кучи* назива племе Кучи „дрвенима“,¹²⁹¹ што на занимљив начин повезује старосрпске „Ксанте“ и Кадмове „Феничане“ са Балканског полуострва, „Еритреје“ са Црвеног мора и руске „царске Ските“, Алане и Роксолане, којима је свима често придодаван епитет „дрвени“ кроз историју. У вези са овом повезницом „руско-индијских“ древних Срба-Словена, са балканским Србима-Словенима, филолог и историчар Џон Вилкинсон је такође запазио да су се у словенском језику усталиле речи блиске санскриту којих нема у другим језицима у Европи и које су могле доћи само са Истока. Џон Вилкинсон је тврдио и да је Хомерова *Илијада* била написана изворно на словенском језику и да се сматрало да су „први људи на земљи Адам и Ева говорили првобитно словенским језиком“.¹²⁹² Такви Вилкинсонови закључци након његовог компаративног проучавања историјских дела Прокопија и Валеријана Красинског, компаративне граматике филолога Франца Боба¹²⁹³ и старословенског, староперсијског зенд и санскрит језика, те након његовог властитог емпиријског истраживања Балканског полуострва, говорили су о древности индо-арјанског порекла старих Срба (старих Словена) и о географским смеровима њихових иселјавања са подручја Кавказа путем Црног мора, Подунавља, Егејског мора, Анатолије и река Еуфрат и Тигрис.

Будући да су у праисторијском насељу Лепенски вир крај Дунава подови кућа били бојени у црвено, и да су Срби веровали да црвена боја одгони демонске утицаје, за њихово паганско божанство рата Јарила (Ареса или Марса у каснијим изворима) су сматрали да је био као крв „црвене боје“ и да је

1291 Јован Ердџановић, *Кучи*, Слово љубве, репринт 1981., стр. 78-79; Историчар Љубовимр Ковачевић (индекс лица и места дела Марка Миљанова *Племе Кучи*, LXIV-LXV) помиње села са називом Кучи на јужној страни Скадра и десној страни Арсена, спомиње име Петра Куча међу Арбанасима у Дечанској хрисовуљи, те каже да Арбанаси у северној Албанији кажу за „црвен“ „Куч“, а према мишљењу Николе Ивановића значи „особито велики, ненадмашан“, односно, како су Арбанаси говорили за Куче, „јунак“, док Мајеров *Етимолошки речник* дерогативно упоређује Куче за псима, а каже Болица да је повезано са смислом најрабочорнијег и најхрабријег племена, које и Срби и Арбанаси сматрају јунацима.

1292 John Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, John Murray, Abermarble Street, London, 1848, pp.10-11; 7-12, цит. Plin. 4, 13. Tacitus, 46.

1293 Franz Bopp, *A Comparative Grammar of the Sanskrit, Zend, Greek, Latin, Lithuanian, Gothic, German and Slavonic Languages*, Williams and Norgate, Edinburgh, 1885, pp. 311; 318: Сличност прилога, посвојених именица, атрибута између санскрта и старословенског језика: „Адамов“, „царев“, „царски; Ibid, p. 329: „свјати“ (syatu – Jatyo, „gener“ Jati у санскрту и „фамилија, род“, „бити рођен“ „familia“ „genus“ од „jan – бити рођен“

јахао на коњу црвенкасте боје. У складу са тим, забележено је да су се стари Срби у претхришћанско доба у ратовима борили одевени у црвену боју, фарбали су косу, браду и руке у црвено броћем и глоговим трњем, и традиционално употребљавали црвену боју као део народне ношње, или у току сахрана и венчања, од Индије, Анатолије до Динарског горја, Црне Горе и Македоније на Балканском полуострву. О тим обичајима и називима „црвени ратници“ и „црвени Срби“ за овај древни народ, уз различите примарне и секундарне историјске изворе и народне обичаје, сведоче и древне народне обредне песме старих Срба из данашње Северне Македоније.¹²⁹⁴

Према неким историјским изворима етноним Ксантос (Сирбис), или име првог краља Атине Ксанта Сирбиса, је и назив личног имена јунака Кадма (Кадмуса или Академуса) или Федона, који је саградио прве градове на Балканском полуострву, и то име значи „славан“ и „сјајан“.¹²⁹⁵ За првог митског краља Атине (Ксанта Сирбиса¹²⁹⁶ - Тесеја¹²⁹⁷ или Тиндарија у неким записима¹²⁹⁸), који је живео у Атини 1235. године пре Христа,¹²⁹⁹ везан је такође етноним-синоним „Скит“ или „Сирбис“ („Ксантос“),¹³⁰⁰ односно име коња

1294 Аљоша Бранков Арсеновић, Обредне пјесме древних Срба из Индије, Мирослав, Београд, 2008., стр. 67-73, цит. В. Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, стр. 48; С. Тројановић, *Ватра у обичајима и животу српског народа*, стр. 276; Томислав Маретић, *Славени у давнини*, 1894., стр. 4; Луковић-Пјавновић, *Срби народ најстарији*, књ. 1, стр. 40; Јован Цвијић, *Балканско полуострво*, стр. 452

1295 Andreas Kyropoulos, „Evidence of „македонисти“ words in the other greek dialects and some conclusions on the unity of the Northern Greek Group and the inclusion of the Macedonians in it“, 27.09.2009. HistoryofMacedonia.com, <http://history-of-macedonia.com/2009/09/27/evidence-makedonisti-greek-dialects-unity-macedonians/>: Према легенди, Солун је основао херој по имену Федон *Φαίδων/Φαίδιος-Φαέθων*, односно Кадмо (*Κάδιος, κέκασμαι, κωνθάρος*; Кантос, Ксантос), што значи „славан“, „сјајан“

1296 Johann Jacob Hofmann, *Lexicon Universale*, Leiden, 1698: Краљ Атине, који је као Ксантос владао Ксантио Бојотијом.

1297 Плиније (*Историја*, 7.57) је писао да је Тесеј или Есеј био син Нептуна (Јафета), док се за једног од зачетника писмености Паламеда сматрало да је био унук Нептуна; Овидије (*Метаморфозе*, 12. 359) је писао да је Тесеј помогао Атини у борби са Минотауром са Крита. Такође видети John M. Cooper, (ed.) *Plato: Complete Works*, D. S. Hutchinson. Indianapolis; Hackett. Cambridge, 1997, p. 37: На острву Делосу је плес посвећен морепловцу Тесеју у част, Тесеј је преименовао назив града Атис (Атика) у Атина, ковао је новац са знаком бика и он је аналогија пелашког хероја Исхена. О томе такође видети Паусаније, *Описи Грчке*, 1. 5. 2; 1. 22. 5; 1,31.2; 9.33.1; 10. 10. 1, Страбон, 9.407

1298 Плутон, *Тесеј*, 15, Диоген Лаертије, *Из Плато* 7, Плутарх, *Де Ексил*, 603

1299 Нонус, *Дионизијака*, 8.: „Хораи, Зевсове богиње времена (годишњих доба), служиле су у палати Кадма.“

1300 О имену Сирбис као изворној верзији каснијег назива реке Ксантос писали су Strabo

„Скит“, „Сирбис-Ксант“, „Пеласт“, „Аспа“¹³⁰¹ и „Самудрака“¹³⁰² („Астјанг или Хеленус“),¹³⁰³ који се у свом зооморфном облику појављује у различитим паганским митовима, у том смислу уједно објашњава и настанак мита о „трачком коњанику“ из сарматског племена Јазига који јаше „победничког коња“, „белог коња“, „Аспакос“, „Аспарух“ или „Испор“.¹³⁰⁴ Аспарух или Испор је уједно, према средњовековним српским и бугарским родословима, у доба хришћанства био и име-назив многих царева, или њихове браће, из генеалошке линије царева Филипа Арамејца (Арабљанина),¹³⁰⁵ Константина Великог, Рамсадиса - Ликинија, Управе „Јустинијана“ и српско-бугарско-руско-константинопољског клана „праведних“ Дуљеба (Дулона, Дукљана), који су били потомци Аспаргуса (Испора) из црноморске династије Митритад-Фарнак-Котиса,¹³⁰⁶ и преци владара из средњовековних српских и бугарских династија Немањића и Асен-Калојана.¹³⁰⁷ У том смислу интересантно је

(Geography 14.3.6) Еустахије (ad Horn. II. 12). Christopher Prestige Jones, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999, p. 145: Име Сирбис је било у употреби све до времена Хомера када је име те реке први пут записано на грчком језику.

1301 Аспа се касније појављује у варијанти Аспар или Испор у Житију Светог Јована Рилског и у другим српским и бугарским житијима и другим средњовековним документима

1302 „Самудрака“, аријски, саму(н)дра“, *PuzVeда* 6,72

1303 У Хомеровој *Илијади* Хекторов син Скамандриус, називан још и Астјанг (Хомер, *Iliad* 6, 403) или понекад Хеленус. О Скамандросу, Ксанту или Сирбису видети D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki 2005, pp. 86-88

1304 Име цара Испора или Аспара (Аспарук) је било исто као и име краља „Аспакос“ или „Испакаи“ сарматског племена Јазига, („Аспакос, Ишпакаи“ цит. Thomas V. Gamkrelidze, Vjaceslav V. Ivanov, *Indo-European and the Indo-Europeans: A Reconstruction and Historical Analysis of a Proto-Language and Proto-Culture.*) Mouton de Gruyter, New York, Berlin, 1995, p. 468, cit. Vasmer, 1923, I. 14, 34). На старогрузијском језику „аспа“ значи „бели коњ“, „победнички коњ“ (цит. Vasmer, 1923, I. 14, 34, слично коњу Ксантосу)

1305 M. Gonzales Herrero, “Origen familiar y procedencia: El ejemplo de la “Rama a” de la familia Roscia”, M. Mayer, G.- Barata, G.- Guzmán Almagro, A. (eds.), *Provinciae Imperii Romani Inscriptionibus descriptae*, 2007, pp. 621; 626: Lusitania , cit. EE VIII, 302, Garcia, n. 97, “

1306 Fergus Millar *Rome, the Greek World, and the East: Volume 2: Government, Society, and Culture in the Roman Empire*, Univ of North Carolina Press, 2005. п.243; цит. ЦИРБ, Но. 48, Аспоургос, пхилороманс, у Тхеодосиа, Пханагориа, Аспоургиана. p. 245: Диоклецијан и Максимијанус су дали Соугусу титулу Олимпијанус.; Исто дело, p. 217: Једино су Босфорске династије имале дуални карактер, што се види из титула Тибериус Јулиус Сауроматес I, у Пантикапеуму је била посвета од стране града Синопе са друге стране Црног мора, да је у питању био, посебан пријатељ римског цезара и римског становништва“ (philokaisar, philoromanos), cit. И. Струве, ЦИРБ, Москва, 1965, Но. 46 Kingdom.

1307 Димитрије Кантакузин, *Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана у Кув, К., Г. Петков. Сљбрани сљчинения на Константин Костенечки*. Иследване и текст. Сољиа, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372 <Јубомир Стојановић, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934.

да је чак и данашња словачка престоница Братислава, која је након убиства Светопелековог сина Момира одсечена из тадашње Великоморавске државе,¹³⁰⁸ према *Алташким анализима* раније била названа „Аспарухова Преслава“¹³⁰⁹

Антички писац Паусаније је описао древни мит да је Херакло Макерис из династије Хераклеида био отац Серба (Сарда, Сирбиса), првог морепловца који је допловио до острва Сардинија, по којем је то острво и добило своје име, и који је био познат по честим путовањима у паганско светилиште Делфи и по опловљавању егејских острва.¹³¹⁰ Према античким митовима „трачки“ народ Серба Макериса је путовао од Ебојеје, која је раније називана Макрис („соларно божанство Ма-Кар), у данашњој Грчкој, такође и до северне Африке, за које су антички историчари и географи писали да су били дуговечни људи, први металурзи и да су живели и у северној Африци,¹³¹¹ баш као и трачки морепловци и трговци у служби трачког краља Ликурга,¹³¹² Нонус је у у књизи 20 епа *Дионисијака* написао да је краљ Ликург повео Дионисија и његове следбенике у „црвено море“, („erythraios“ – „црвено“), а Дионисије, односно Рудра, паганско божанство у Индији, такође се преводило као „црвен, љут, борбен“. Диодор Сицилијски је повезивао трачког краља Ликурга са Египтом и Либијом,¹³¹³ Плутарх је писао да су преци трачког краља Ликурга били пореклом од „Ерехтеја“, сина паганске богиње Земље и Вулкана,¹³¹⁴ а Херодот је писао израз „Еритреи Таласан“ за „Црвено море“ недалеко од Египта, у које се улива река Еуфрат и одакле су испловљавали „црвени

Стојановић ЈБ., *Родослови и летописи* — Љубомир Стојановић, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927.; Vesselina Vachkova, “The Bulgarian Theme in Constantinople’s Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)“, *Palaebulgarica*, 4, 2008, p. 5; 14; 21.

1308 Dušan Trestik, *Počátky Přemyslovců : vstup Čechů do dějin (530–935)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997., str. 285.

1309 PRES LAVVA CIV[ITAS] cca 1000 “Preslavaspurch”, *Altašských análech*, něm. Pressburg, slov. Prešporok. *Preslavaspurch* (1052).

1310 Паусаније, *Опису Грчке*, 10.17.3; 10.17.2

1311 James F. K. Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901, p. 391-393, cit. Dionisius Periegetes, 560; Apollod. *Bibl.* 2,2; Strabo, 10.445

1312 Хомер, *Илијада*, 6. 130-6. 140

1313 Diodorus Siculus, 3.55

1314 Plutarch, *Vitae decem oratorum* 7

Феничани“.¹³¹⁵ По Вулкану (Ефест)¹³¹⁶ било је названо место Фест на острву Крит, у коме је пронађен такозвани „Фестски“ тањир, чије „слововно егејско писмо“ је епиграф Галина Григоријева Котова дешифровала као прасловенско, односно древно руско писмо,¹³¹⁷ што уједно објашњава и тврдње ГенADIЈА Грињевича и неких других научника да су писмо и митолошки прикази, симболи и орнаментика на грнчарији и амфорама са острва Крит слични или истоветни са прасловенским писмом. митологијом и орнаментиком са севера данашње Русије.¹³¹⁸ Истовремено, такви докази тока сеоба такозваних „Људи мора“ Пелазга или Феничана, и њиховог присуства у источном Медитерану, објашњава и зашто је историчар Сипријан Робер називао Србе „Илирима из рода Пелазга“,¹³¹⁹ затим приче о „синовима ветрова“ Хиперборејцима и Скитима који су живели на острвима у Егејском мору,¹³²⁰ као и зашто филолог Павел Серафимов назива „Пелазге“ не „људима мора“ него „људима изнад мора“.¹³²¹ У прилог древности везивања династије Хераклеида за етнониме „Срби“ и „Словени“ м говоре и натпис „Сербиос Хераклеидес“ („Срби Хераклеиди“) из античких времена на стени између Пидне и Диона у данашњој Грчкој,

1315 Херодот, 1.180, 2.11, 4.42

1316 Плиније, *Историја*, 3.9: Хефестос је био слављен на острвима у Егејском мору; Vasily I. Aбаев, *Istoriko-etimologičeskij slovar 'osejtinskogo jazyka Kurd Alē Wærgon', *Wærgon*, „Vulcan“.

1317 Галина Г. Котова, „Фестский диск и табличка РН-1 линейного письма А“, „Академия Тринитаризма“, М., Эл № 77-6567, публ.25968, 25.12.2019.,

1318 ГенADIЈА Станиславович Грињевич, *Тайна славјанској древној цивилизацији*, Отечество, Москва, 2003, такође видети Г. С. Гриневич, „Сколько тысячелетий славянской письменности (О результатах дешифровки праславянских письменных памятников“, 02. 09. 2015., <http://nksk.rusphysics.ru/dissertation/252/>

1319 Сурprian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*; Tome II, Paris, 1852, p. 8

1320 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic : A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin og the Greeks*, , p. 112, cit. Stephanus of Byzantium, Nicanor. *Isto*, p. 112, cit. Claudian, *Stilich*, 3.253: Песник Клаудијан је за девојке са Делоса говорио да су „из Скитије.“

1321 Pavel Serafimov, „Sitovo Inscription“, Proceedings of the Fourth International Topical Conference *Ancient Inhabitants of Europe*, Jutro, Ljubljana, 2008., p. 203: Серафимов у „Људе са мора“ убраја трачка племена Серди (Шардунаш), Трауси (Тришу), Мезе (Мешвеш), Беси (Вешеш), Дардани (Дрд), Теукри (Чекр), Соколоти (Шекелеш), Лиқијце (Лика) и Пелазге (Пелесет). Он објашњава да су ова древна словенска племена називана „Људи изнад мора“, односно људи са Балканског полуострва, што је после преименовано у „Људи са мора“. Серафимов наводи да ова племена нису, како тврде неки научници, била непозната тадашњим Египћанима и да је асирски краљ Саргон Други фригијског краља Миду називао „Владар Мушких“ („Владар Меза“). Такође видети Vasil Parvan, „Getica, O Protoistorica Daciei“, Academia Romana, Memoriile Sectiunii Istorice, Serie III, Tomul III, Mem. 2, Cultura Nationala Bucuresti, 1926.

којег је у деветнаестом веку открио аустријски филолог Август Бек,¹³²² као и натпис „*Jeraklis Sclavenos*“ („Херакло Словен“) на табли од теракоте из четвртог века пре Христа у колекцији Ди Мизинис у музеју у месту Фермо на југу Италије.¹³²³ Етноним „Срб“ везан је за први мит о Великом потопу не само у вези са Хераклом као „сином из Нојеве барке“, него и са самом планином Арарат, за коју се сматра да је на њој била Нојева барка у време и након Великог потопа. Тако су у средњем веку путописци, историчари и теолози језуити записали да је „син из Нојеве барке“ Херакло био члан династије „Сарбоа по којем је острво Сардинија добило име“¹³²⁴ и да се „планина Арарат на којој је била Нојева барка, крај реке Еуфрат, трговачког града Трабзона и краљевског града Табриза, називала планином Сарбиса или Сарби-Сарболо“.¹³²⁵ У том смислу треба да се разматра да је Страбон у свом делу *Географија* написао да се један широк простор, на коме су живели такозвани „Феничани, Ликијци, Тројанци, Мези, Гети, Трачани и скитскосарматски Аби“,¹³²⁶ за које је Страбон тврдио да су били племена једног те истог народа,¹³²⁷ протезао од северног Дунава преко Тракије и Мале Азије до Египта,¹³²⁸ а то је једно широко подручје на којем се у претхришћанско доба одвијала интензивна трговина, сеобе људи и културна размена. О томе сведоче записи, цртежи

1322 Augusto Boeckhio, *Corpus Inscriptionum Graecarum*, Berolini ex Officina Academica, Berlin 1853, corp. inscript.III, 4102

1323 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850; T. Volanskii, *Pamjatniki pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb)

1324 Фламански језуитски теолог, историчар и хагиограф Жан Болан (Jean Bolland) је писао о Сарби-Сарболо, као и о Херкулу, сину Сарбо-а који је основао Сардинију, пронаћи фус-ноту. 1325 Henri Cordier, (ed. Odoric de Pordenone), *Les Voyages en Asie, au XIVe siècle, du bienheureux frère Odoric de Pordenone, religieux de Saint-François* Ernest Leroux, Paris, 1891, p. 6: „... планина Сабиса Колоасис („Sabissa Colloasseis“) на којој је била Нојева барка, а каснији преписи гласе и „Sollisaculo, Sabisorbolo, Sobissacallo, Sarbisacalo, Sobissacelo, Sovisacalo, Bobis Sachalo, Sabisorbolo, Sarbi-Sarbolo“; такође пронаћи фус-ноту Jean Bolland

1326 Ptolemy, *Natural History*, 6. 15 назива овај народ Аби односно Abioi Schythai. Видети такође о томе Arrianus of Nicomedia, *Exp. Lib. IV. 1. 1*, Homer, *Iliad*, XVI. V. 5-6; Eschyl, *Prom. fr. 72*,

1327 Strabo, *Geography*, 7.3.2

1328 Strabo, *Geography*, 7.3.6: 7.3.7, 7.7.1

и фигуре „Јафетоваца“, односно најстаријег¹³²⁹ Јафетовог сина Гомера, (Кимера) и млађих Јафетових синова Тираса,¹³³⁰

1329 О потомцима Гомера, најстаријег Јафетовог сина као потомцима Кадма који је у азбуци Феничана био означаван као „шампион“, „предводник“, видети Gregorio del Olmo Lete, Joaquín Sanmartín, *A Dictionary of the Ugaritic Language in the Alphabetic Tradition* (2 vols, Handbook of Oriental Studies, Volume 112, BRILL, 2015, pp. 297-298) Кимери, потомци Нојевог најстаријег сина Гомера; Гмр – шампион, борац; Гомер – осветник, cit. Halot, 197; Akkad. Gamiru – јак, силан, cit. Ahw 278M; AEL 452; CDG 194, Gibson CMI 144Dijkstra De Moor UF 7 1975 214< rdk km gmr, „као младунчад лава“, Akk. Gamir, gimr, igmar; Ibid, p. 298: DN, 1.2 I 46; Cooper, RSP 3, 444f; Gmr limm, sampion ljudi, 1.6 VI 6, cit. Wyatt, RTU 142: моћан

1330 Тирас је Одриз или Арес или Марс према неким изворима Античког писца Јозефус је повезивао Тираса са Трачанима, односно Тирасијанима, али су Хелени променили изговор имена Тирасијани (Расијани, Рашани) у Трачани. (cit. Ant. of Jews, I, 6.1). Јеврејски историчар Сефер Јучасин такође изједначава Тираса и Тракију (цит. 145. I. Vid. T. Bab. Yoma, 10. I.) и каже да Тирашане Грци зову Трачани, док Плиније пише да се по Тирасу у Тракији називала река Атирас (Plin. Nat. Hist. I. 4. 11.), те да је Одризус или Одризије исто што и божанство Тирас или Турас, односно Марс, божанство Трачана. John Gill, John Brown, *Exposition of the Old and New Testaments Genesis, A dictionary of the Holy Bible*: Трачани су такође називани и Трауси, све док их Грци нису победили били су велики народ подељен на много племена Gen. x. 2. *The Works of Jonathan Edwards*, Volume Two, Jonathan Edwards, CCEL, 1834: На полуострву Тракије је био град Тирастис, један део земље се зове Трасус, а људи Трауси. Једно од имена њиховог божанства Марса је било Марс Турус. Сматрало се да је син Марса био Тереус, затим је један Терес био краљ Одриза, племена у Тракији, и они су звали то божанство Одрисуус. На северној страни Црног мора била је река звана Тирас, касније Ниестер (Дњестар), са градом Тирас на тој реци, а становнике су звали Турите или Туригете који су били помешани са Гетама, „крајишницима“, потомцима Китима који се био настанио у Македонији. Од њих је настало име за град Тирас, Трос или Троју у Малој Азији. Писац Јозефус у „Старине Јевреја“ (Ant. I. 6.1) поистовећује њихове потомке са Трачанима, укључујући ту и Гете и Дачане. Агатирсти, Тауриси и Тирсени од Тираса су такође називани и Рош. Изворно они су населили већину северне и средишње Мале Азије, а међу њима су била трачка племена Битина, Фрига (Брига), Мариандина, Пафлагонијаца и Миза (Моези). Тирас је син који се набраја у генеалогiji иза Мешека, тако да трачка племена из Мале Азије су се придружила Мешековим Мушкима у напредовању према западу. Тако Genesis 10 у Јафетове потомке укључује један велики народ Трачана који се протеже од реке Халис у Малој Азији до река Драва и Сава у Европи. Бриа или град у Месембрији је један пример трачког језика. Такође видети <http://www.bible-history.com/faussets/T/Tiras/>: Тирас, Тирак или Теираас, син Јафета (Gen 10:2: 1 Ch 1:5): Туч (Tuch) је први сугерисао да су Турсениоци, пирати Пелазги, који су оставили много доказа своје некадашње моћу на острвима и обалама Егејског мора, били исто што и некадашњи Етруски у Италији. Ова тврдња је касније потврђена када је пронађено име Туруса међу „људима мора“ који су напали Египат у време владавине Меренптаха (цит. W.M. Muller, AE, 356. Тирас је био исто што и Таршиш (цит. Horace J. Wolf, <http://www.bible-history.com/isbe/T/TIRAS/>; Takodje videti u veyi sa Tracanima o „Koribantes“, Strymon, Proc. 283,4; „Kohle“; Na'issos, Proc. 283,44; o Aresu

Мадаја,¹³³¹ Јавана¹³³² (Јона, Јаонана)¹³³³ Тубала,¹³³⁴ Мешека¹³³⁵, Ашкеназа,¹³³⁶ Рифата,¹³³⁷ Тогарме¹³³⁸ и Магога.¹³³⁹ Тај ток сеоба потомака Нојиног сина Јафета, и насељавања подручја од планине Арарат према територији Балканског полуострва,

1331 О насељавању Меда видети Gen c. 10. v. 2.; Chronicles 1:5; Такође видети Reiner Reineck, *Reineri Reineccii Familiae regum Ponticorum et Bosporanorum, ex stirpe Achaemenidarum et Zenonis Laodicensis*, Georbius Fabricius, Lipsiae, 1570: „Maedi Sorabis (Serbis, Zorbect, Zerbst).“

1332 Јаван је био четврти син Јафета Gen. 10:2), такозвани Јоњани или хебрејски Јаван, односно Пракои „Grecia“ (Dan. 8:21; 10:20; comp. 11:2; Da 3:21; 10:20; 11:2; Zec 9:13; and Joel 3:6; Zech. 9:13), а у доба Александра Великог је називан и краљем Јавана (Daniel 8:21). Тако се звао и град из којег су Сиријци узимали сирове руде и остале производе (Ezek. 27:19). Његови синови, према Genesis 10:4 су били Елиша, Таршиш, Китим и Доданим или Дордан (Пелопонез и Епирсу били познати по граду Додона у којем је био храм паганског божанства Јупитера Додонеуса). У Ch1 1:7 Доданим је називан Роданим. Хомер и Аристофан називају потомке Јавана Јавес или Јаонианс(Јоњани) (цит. Хомер, *Iliad*. 13. 685. и Аристофан, *Achameus*, 13. 376.)

1333 Bishop Symon, *A Commentary upon the First Book of Moses, called Genesis*, Ri. Chiswell, London, 1695, p. 171: Најисточнија земља од Јафета је Мадаи или Меди, односно према Бошарту Јаван је исто што и Јон, а Хомер га назива и Јаонан. П. 172: Daniel(8.21) назива краља Александра краљем Јавана, а Бошарт сматра да је Халдеја синоним за Јаван, Македонија (3.3). Григолиа К., “О чему је приповедао Картлис Цховреба“, Тбилиси, 1973, п. 7: Као и Мојсиј Каланкатуак (Мовсес Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Ереван, Матенадаран, 1984) који је тврдио да су Илири и колхидско племе Меша (Мушки) потекли од Нојевог сина Јафета, односно од Мешеха, тако су и древни грузијски писци сматрали да су и Грузини, односно Ибери, потекли од Јафетовог потомка Мешеха.

1334 O. R. Gurney, *The Hittites*, Penguin, London, 1952, pp. 40, 45, 128: Сеоба Гомера, или Кимера, се подударила са сеобом Мешека и Тубала, које су Асирци називали Мушки и Тобал, а Грци Москони и Табал. У Старом завету у књизи Постања пише да је „Тубал-Каин био учитељ свима који су ковали бакар и гвожђе.“ (Генесис 4:22)

1335 К. Григолиа, “О чему је приповедао Картлис Цховреба“, Тбилиси, 1973, п. 7: Као и Мојсиј Каланкатуак (Мовсес Каланкатуаци, *История страны Алуанк*, Ереван, Матенадаран, 1984) који је тврдио да су Илири и колхидско племе Меша (Мушки) потекли од Нојевог сина Јафета, односно од Мешеха, тако су и древни грузијски писци сматрали да су и Грузини, односно Ибери, потекли од Јафетовог потомка Мешеха. Такође је хебрејска форма племенског назива „Мешек“ за Јафетово племе М-ШН-СН. Такође је у древном *Мазуринском летопису* писало да је лета 2373 (СМЗХ) Нојев унук и шести Јафетов син Мешек дошао из Вавилона из Азије у Европу и на брдима Понског и Црног мора населио „московите“ од свога имена и умножио се тај народ преко Црног мора и река Дон и Волга по широком пространству“.

1336 Традиционално се сматра да је предак Јермена Хаик био син Гомера. Синови Гомера су били Ашкеназ, Рифат и Тогарма. Јермене су звали и „Кућа Торгом“ и „Народ Ашкеназа“.

1337 Ашкеназ, Рифат и Тогарма су били синови Гомера.

1338 Bishop Symon, *A Commentary upon the First Book of Moses, called Genesis*, Ri. Chiswell, London, 1695, Chapter IX, verse 22., p. 169: „A Commentary upon the First Book of Moses, called Genesis“ p. 170: Кимери су (цит. Ezekiel, 38.6) били суседи Тогарме, што чини њихову земљу Фригијом, а Халди и Сиријци кажу за угаљ „Гумра“; P. 174: За Тогарму пророк Езекиел сматра да су коњи дошли из његове земље (цит. Ezek. 27.14), а у Ezek. 28.6 сматра да им је земље северно од Јудеје. Грци су из записивали као Торгама, одатле касније и Трогми, Трокмми, Трокмадес или Трогмадес, који живе крај Црног мора и Кападокије (цит. Strabo, 7; Vochart).

1339 *The book of Genesis X*: Према *Књизи Постања* Јафет је имао седам синова и од њих су настали сви народи у Европи. Од ових седам, Гомер се повезује са Галима, Јаван је био отац Грка, Магог отац Скита, Тубал је био отац Ибера, Мадаи отац древних Меда, Мошена из Кападокије и Тирас је био отац Трачана. Такође видети томе Joseph Flavius. *Jewish antiquities*, 1.6.1.

било да је тај „проход ентитета“ ишао преко северне и јужне стране Црног мора у правцу Балканског полуострва и реке Дунав, или да је ишао јужно преко токова река Еуфрат и Тигрис и Месопотамије, или преко Анадолије у правцу острва у источном Медитерану, може да се боље схвати чињеницом да је у предантичком и античком добу Нојев син Јафет¹³⁴⁰ био називан и означаван не само као „Јапети“ или „Хипербореос“, као у древној митологији, која се односила на подручје од Сибира до острва у Егејском мору, него такође и као Нереус, Нептун, Посејдон, Форкис или Дагон. Историчар Херодот ове народе, који се данас уопштено називају „Словенима“ или „Славјанима“ обједињује под интеграционим називом „Трачани“ и описује их као „народ најбројнији после Индуса, али географски развучен и подељен у племена,¹³⁴¹ односно као Трачане или „Тирашане“ (Трашане), а истим тим етнонимом је називао потомке од Јафетовог сина Тираса или „Тсара“ и историчар Јосифус.¹³⁴² У том смислу интересантна је кратка реченица Херодота у његовој *Историји* да је река Дунав имала свој антипод у реци Нил у Египту.¹³⁴³

Географ Страбон је у 11. књизи *Географије* писао: „Царство Парта није велико и простире се до Каспијског језера, и до области која је раније припадала Медији.“, а писао је и о „Бактријанима, који су поразили краљеве Сирије и Меда, а сви су они били Скити међу собом, и били су ривали Римљанима.“¹³⁴⁴ Ове народе Ските антички писци називају „Серима“, односно „серским трговцима“, или људима за које је антички писац Трогус Помпеј записао да су „владали трговином Азије око

1340 *Стари завет*, „Књига постанка“ 10:1-2; 10:5

1341 Herodot, V, 4

1342 Josephus, *Antiquities of the Jews*, Book 1, Chapter 6.1., 125: „Тирас (Тсер), син Јафета, назива свој народ Тирашанима, али су Грци касније променили њихово име, називајући их Трачанима.“

1343 Херодот, *Историја* 2.33.3-4

1344 Страбон, *Географија* 11.9.1

1.500 година“.¹³⁴⁵ „Серске“¹³⁴⁶ трговце историчари су описали као „ћутљиве, крупне, светлокосе и плавооке коњанике са стрелама и трговце свилом“. За њих су Римљани тврдили да су узгајали свилу негде далеко у шумама Азије, и раније су их грешком сматрали припадницима кинеске Хан династије, јер су римски географи, укључујући и Страбона, у време владавине цара Августина мислили да се азијски континент завршава на источној страни реке Ганг у Индији, која се на северу у руским степама спаја са „Скитијом“.¹³⁴⁷ О тим сарматским („серским“) коњаницима који су током првих векова после Христа живели „од Северног до Црног мора, и од Германије до Тракије дуж реке Дунав“, писао је антички писац Овидије,¹³⁴⁸ описујући да су пуштали браду и носили као оружје стреле и ножеве“,¹³⁴⁹ док је историчар Амијан Маркелин у четвртм веку њихове пешаке описивао као поносне ратнике и морепловце који су се борили за слободу, одлуке доносили на савету старца и живели у земуницама и дрвеним кућама.¹³⁵⁰ Један од назива у

1345 Justinus, *Hist. Philip. Ex Trogo Pompeio*, 2,3; Према Херодоту, Скити су у древној прошлости владали читавом Азијом (цит. Херодот, *Историја* I. 104). Пастири Скити из доњег дела реке Дунав (такозвани „Арамаеи, Арими“) су били најцивиљизованији, најбогатији и најрабочорнији Скити, и према Трогусу Помпеју (цит. Justinus, *Hist. Philip. Ex Trogo Pompeio*, 2,3) владали су Азијом око 1.500 година, што се поклапа са хронологијом традиционалних египатских хроника. Према Едварду Гибону Скити су забележени у традиционалним историјским хроникама Персијаца, Индијаца и Кинеза (cit. Edward Gibbon, *Hist. del la dec. de l'empire rom.* I, 1835, p. 616-618.).

1346 Gościwit Malinowski, „Origin of the name Seres“, у Gościwit Malinowski, Aleksander Paroń, Bartłomiej Sz. Szmoniewski (eds.) *Serica – Da Qin Studies in Archaeology, Philology and History of Sino-Western Relations* (Selected Problems) Wrocław 2012: Серски народ Хорације повезује са производњом или трговином свиле (цит. Horace, *Epodes VIII* 15): „... quid, quod libelli Stoici inter Sericos / iacere pulvillos amant“. Иако Хорације није употребљавао етноним Серес, него само придев Серикус („серски“) који потиче од њега, многа спомињања Сереса у следећој деценији (*Odes* I, 14, III; Virgil, *Georgics* II, 120-121; Ovid, *Amores* I) дају основу за веровање да је знање о овим људима стигло до Рима заједно са производима од свиле (Propertius, *Elegies* I; IV). О Серима се снало да су производили не само свилу него и стреле (Horace *Odes* I *doctus sagittas tendere Sericas* || *arcu paterno?*), узгајали псе (Grattius, *Cyнетика*) и да су производили гвожђе (Плиније старији, *Historia Naturalis* XXXIV: „*Serico ferro*). Пре Страбона, Птоломеја и Хорација о њима је писао Аполодор из Артемиде у свом делу *Партика* о историји Партског царства, док Ханвиер пише да су живели у Тибету, Кађмиру и Синђиану и поистовећује их са Токарима.

1347 Raoul McLaughlin; „Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China“, *History Today*, Vol. 58, January 2008

1348 Френсис Конт, *Словени*, „Филип Вишњић“, Београд, 1986. Овидије

1349 Ovidius, *Tristia Ex Ponto*, 5,7; 9-36

1350 Amijan Marcelin, *Amiani Marcellini rerum gestarum libri qui supersunt. Recensuit rhythmicque distinxit* C. U. Clark I. Berolini, 1910. XVII. R. 12, 13; XIX. R. II; превод у N. Vulčić, „Ratovanje cara Konstancija u današnjoj Bačkoj“, *Glasnik istorijskog društva u Novom Sadu*. I-4. 1928. S. 23-36.

античким изворима за металурге, рударе и коваче међу њима, који су живели у приобаљу и на острвима у Егејском мору и говорили „дивљим северњачким дијалектом“,¹³⁵¹ било је у античким изворима Синги или Синти.¹³⁵² Антрополошка и етнолошка повезница ових старих Словена са кавкаским, каспијским и црноморским старим словенским прото-етнијама, које, између осталих географских подручја, Плиније проналази у древном насељу Серберион (Кимеријум) на Црном мору,¹³⁵³ може да се пронађе у заједничком корену древних народних песама и плесова ових географских удаљених, али етнички, лингвистички и културолошки повезаних народа, што се види по истоветним или сличним капама са црвеним кругом на темену, по шубарама, дугачким мушким и женским одорама, или у заједничким карактеристичним покретима у „лезгинкама“ и осталим традиционалним плесовима сибирских, кубанских, терских и донских козака са мушким плесовима на острву Криту, или у данашњој Северној Македонији, Црној Гори, Србији, Бугарској или Румунији. Етимолошка повезница ових старих словенских (пелашких) рудара и металурга са балканско-егејског подручја са Кадмовим кавкаско-црноморским „Сакалибима“, односно са некадашњим становницима Кубана и Кимерског Босфора, који су били познати по развијеној металургији, може да се пронађе у речима или наставцима речи „дава“, „дон“ и „синду“ (староирански „дава“, осетијски „дон“, авесте „синду“ - „река“)¹³⁵⁴ у случају топонима на Балканском полуострву, као што је топоним Сиге у околини Кучева у Источној Србији¹³⁵⁵ или Сингидунум (данашњи Београд -

1351 Хомер, *Илијада* 1.590-1.594; *Одисеја* 8. 294; Страбон, *Географија* 7. 57

1352 Guy Hedreen, “The Return of Hephaistos, Dionysiac Processional Ritual and the Creation of a Visual Narrative”, *The Journal of Hellenic Studies* 124 (2004:38-64) p. 39.

1353 Gaius Plinius Secundus Maior, *Naturalis Historia* VI, 19: “...utrumque in ostio Cimmerium, quod antea Serberion vocabantur.” ... „Cimmeno, Serbi, Serrei“

1354 Бранко Гавела, „Протонисториски и антички Сингидунум“, Посебан отисак из Годишњака Музеја Града Београда, Књ. II, Београд, 1955., стр. 6, cit. В. Hopps, *Reallex, d. germ. Altertumskunde s. v. Danuvius*; цит. Rostovtzeff, *Iranians and Greeks in South Russia*, Oxford 1922, 12; В. Pauly Wissowa, *Realencyclop. s. v. Sind*; Cf. Walde Pokorny, *Vergl. Wörterbuch der indogermanischen Sprachen*, s. v. sind (h)

1355 Према тврдњама историчара Тимонакта половином четвртог века пре Христа и Аполониуса са Родоса у трећем веку пре Христа име насеља Сингидунум било је трачког порекла и у корену је имало реч „синги“ према трачком племену „Singaia“ или Синдајавић које је живело на ушћу река Сава и Дунав. Сматра се да је келтско племе Скроди освојивши ово подручје између 284 и 278. године дало овом насељу на које су наишли име Сингидунум, односно „Сингидун“ или „Синга“ (град Синга), „Сингин дувар“, односно „утврђење Синга“.

„Синду“ – „река“; „Синг“ – „бео“; „Дава“ – насеље, град или „град на реци“),¹³⁵⁶ пре доласка Римљана на то подручје.¹³⁵⁷ Металурге из праисторијске цивилизације Винче повезивао је култ слављења паганске богиње земље Артемиде са Синтима (Сингима, Сигунима, Синдима) из егејско-анадолијског подручја, и са становницима античког насеља Сингидунум на месту данашњег Београда.¹³⁵⁸ Кадмове металурге Сакалибе или Синге пристигле у Подунавље са подручја Кубана и Кимерског Босфора у јужној Русији, праћене Сигинима и карпатским Синдима, филолог и историчар Милан Будимир назива Симбрима (Кимбрима),¹³⁵⁹ односно сматрао је да је старија форма њиховог имена била скитско име Симберос, бележено као Сирберос.¹³⁶⁰ Антички аутори су ове досељене Симбре на Скандинавском („Кимбријском“) полуострву разликовали као племена старих Срба, Германа и Нордијаца-Скандинаваца. Тако их је географ и историчар Страбон раздвајао на германске

Такође о томе видети Mirko Grčić, Ljiljana Grčić, “Genesis of the City Šabac and Origin of Its Name”, *Journal of the Geographical Institute “Jovan Cvijić”* 61(1) (85-105) str. 87, cit. Marić, 1954.; Philippus Ferrarius, Michel-Antoine Baudrand *Novum lexicon geographicum: in quo universi orbis, urbes, regiones ... flumina novis & antiquis nominibus appellata, suisque distantis descripta recensetur, Homobonum Bettaninum, 1738, p. 162, “Singidunum, Singilia”;* О Тукидидовом запису о македонско-трачким Сингима видети Johann Jacob Hofmann, *Lexicon universale, historiam sacram et profanam omnis aevi omniumque gentium*, Jacob Hack, 1698, p. 191

1356 Herodot, *History*, V, 9; Strabon, *Geography*, V, 1, 6; Apollonius from Rhodos, *Argonauts*, IV, 320; 322. Такође видети исто, стр. 9, cit. Procop., *de Aedif*, 5, 15, 16: Вековима касније, односно у доба владавине Византског царства цар Јустинијан је сматравши Сингидунум важним местом осигурао га новим фортификацијама и подигао у његовој непосредној близини тврђаву Октавон, чију локацију у околини Београда археолози још увек нису успели да утврде.; Бранко Гавела, „Протоисториски и антички Сингидунум“, стр. 6, cit. Rostovtzeff, *Iranians and Greeks in South Russia*, Oxford 1922, 12; Aleksandar Jovanović, “Prolog proučavanju inhumacije u Gornjoj Meziji I-III veka”, *Glasnik Srpskog arheološkog društva* 2006, br. 22, str. 23-44, cit. Simić, Z., str. 24/25, 1997, “Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja na prostoru jugoistočne nekropole Singidunuma”, *Singidnum* 1: 21–56.

1357 Бранко Гавела, „Протоисториски и антички Сингидунум“, стр. 6

1358 Strabo, *Geography*, 10. 3. 16; Miodrag Grbić, “Preclassical Pottery in the Central Balkans - Connections and Parallels with the Aegea, the Central Danube Area and Anatolia”; Marija Gimbutas, “Anza, ca. 6500-5000 B.C.: A Cultural Yardstick for the Study of Neolithic Southeast Europe”; Peter A. Dimitrov, *Thracian Language and Greek and Thracian Epigraphy*; M. M. Vasić, *Preistorijska Vinča*, I, sl. 97, a, s; Бранко Гавела, „Протоисториски и антички Сингидунум“, стр. 6, цит. упор. Марић, Р., *Београд у старом веку*, Београд, 1954, 8.

1359 Milan Budimir, *Pelastoslavica*. : Трговина хилибаром између црноморских земаља је ишла преко реке Дњепар и трипољске области према северозападу и њу су делом обављали Симбри. Према филологу Милану Будимиру, ентикум Симбри је означавао слободне земљораднике са недовољно теглеће сточе, који се удружују и склапају савез са другим земљорадницима сливног стања.“

1360 Милан Будимир, „О подунавским Сингинима“, *Историјски часопис IX-X*, Београд, 1969., стр. 21-33

Готе и дачке Гете,¹³⁶¹ док је историчар Елијас Бикерман у својој *Хронологији древног света*, тврдио да су већ 2.500 година пре Христа та словенска и германска племена на северу Европе била раздвојена.¹³⁶² Ти скандинавски Кимбри су, према историчару Александру Велтману, на „древном српском полуострву“ изградили градове са уређеном државном организацијом и просветом, захваљујући профиту који су стицали од трговине ћилибаром и другим трговинским производима.¹³⁶³ Такође су и такозвана староилрска копља „сабуни“ („сигини“), пронађена у простору доњег тока реке Дунав, етимолошки и антропогеографски повезани са етником Сигунос, односно са племеном Неура, Будина и осталих Кимбера, Кимбра (Симбра) или Кимерана („суседа, савезника или сродника“), познатих по металургији и текстилној индустрији.¹³⁶⁴ О њима су историчари писали да су се мешали међу собом, да су имали етничке особине Словена и такође упражњавали и неке далеке „скитске“ обичаје; да су живели у насељима у Средоземљу, на обалама црноморских река Дунав, Дон, Дњестар и Волга и малоазијских и мезопотамијских река, као и да су многи од њих имали светлу пут и риђу косу, били срчани, носили одела од коже, јели хлеб, били добри познаваоци трава и лековитих биљака, земљорадници, рибари, сточари и вртлари, и градили куће и храмове од дрвета, те да су међу Кимерима (Кимбрима) посебно били познати људи који су се бавили металургијом и производњом текстила.¹³⁶⁵ Рудар и металурзи

1361 Strabo, *Geography*, 7.1.3; Miodrag Milanović, *Stari srpski vek*, str. 56: Пронађено оружје лужичко-полапских Срба сведочи да се његовим постепеним развојем добио облик шупље секире која у комбинацији са чекићем потиче од Синга из Подунавља.

1362 Elias Joseph Bickerman, *Chronology of the Ancient World*, Cornell University Press, 1982

1363 АлександарФомичВелтман, *Аттилау РусујаIV и V века*, , стр. 45-48

1364 Aleksandar M. Petrović, „Arheografija naroda jugoistočne Evrope“, str. 19; 23-24, cit. Herodotus, *History*, VI, 105; Лубор Нидерле, „Puvod a počatky Slovani jižních“, *Slovanske starožitnosti*, V Prague, 1906 (I, 1741)

1365 Aleksandar M. Petrović, *Srpske starine, Opisi i tumačenja srpske povesnice*, Novi Sad, 2002. Elektronско sažeto izdanje knjige „Praistorija Srba“, Pešić i sinovi, Beograd 2001., , стр. 24-27, cit. Lubor Niderle, *Slovanske starožitnosti*, (Prag, 1741 (1906), I; II, 157; Будини). Такође видети Павел Шафарик, *О пореклу Словена*: Шафарик је у анализирању порекла Словена анализирао дела Херодота, Гаја Плинија Другог, Гаја Корнелија Тацита, Клаудија Птолемеја, Мојсија Хоренског, Прокопија из Цезареје, Адама Бременског, Часног Нестора Кијевског и кнеза Хелмолда; Herodotus, *History*, IV, 5, 21-22, 51, 105, 108, 109), Ptolomy, *Geography*, (I, 3. c. 5), Plinius, *Nat. hist.*, IV, 12., § 88), Ammianus Marcellinus, *Res gestae* XXII, 8, XXXI, c. 2, 14; Mela, III, 4; Кошничкивладика Саломон - Етимолошки речник; Краљ Алфед, *Schriften der skandinavischen Gesellschaft*, 1815, Dahlmann, s. 75; Кречмер, Фик, *Леп-Славински*; Анонимни Баварски географ, *Descriptio civitatum et regionum ad septentrionalem plagam Danubii*; Laonicus

са Кавказа су такође били повезани са балканским илирским Лабеатима, односно са Сардима и Адрима (Ардима, Дардима и Дарданима),¹³⁶⁶ преко географско-историјске и антрополошке повезаности митолошких божанстава етимолошки везаних за развој металургије, рударства, занатства, земљорадње, рибарства, архитектуре, писма (литературе) и лепих уметности од простора Кавказа, Мале Азије и Источног Медитерана до Балканског полуострва.¹³⁶⁷ Према неким историјским записима у доба владавине римског царства, Кимбри и Теути¹³⁶⁸ са севера Европе су етимолошки, митолошки и антрополошки били повезани са древним Илирима, Етрурцима, Тројанцима и црноморским Кимбрима.¹³⁶⁹ Забележено је да су се они сукобљавали са војском римског генерала Гаја Марија, и да су се у једном покушају северних Кимера да напредују према реци Дунав и према југу Европе, на том путу, испречили им се Келти и Белги („Belgae“).¹³⁷⁰ За „српско-склавинска племена“, како их је називао у својим записима историчар Мојсије Хоренски,¹³⁷¹ односно у случају племена „сарматских Лимиганта и Аргаганта“, било је записано да су живели на југоистоку Паноније на Балканском полуострву,¹³⁷² и археолог Ђорђе Јанковић је тврдио да су имали монотеистичку представу о постојању једног врховног Бога.¹³⁷³ Он је установио да су

Chalcocondylae Atheniensis, *Historiarum Libri decem*, 1650

1366 *Library of History*,

1367 Pausanias, *Description of Greece*, 9.5.4.

1368 Robert Leonard Carneiro, *The Muse of History and the Science of Culture*, Birkhäuser, 2000, p. 87: На жалост, интерпретације митова о пореклу Кимбра и Теута дали су неким историчарима деветнаестог века повод за више или мање отворене тврдње о супериорности арјанских белих народа „теутонског“ порекла над другим народима.

1369 Viktor Rydberg, *Teutonic Mythology*, Stockholm, November 20, 1887., *Boudicca's Bard*, <http://www.boudicca.de/teut.htm>

1370 Plutarch, *Gaius Marius*, transl. by John Dryden, http://classics.mit.edu/Plutarch/c_marius.html; John Lord, *Ancient States and Empires*, Book Three, *The Roman Empire*, Chapter XI – „The Wars with Jugurtha and the Cimbri. Marius.“; ; Theodor Mommsen, *Roman History*, Book IV, Transl. by W. P. Dickson, Scribner, 1895, <http://www.gutenberg.org/dirs/1/0/7/0/10704/10704.txt>

1371 Миодраг Милојевић, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd, 2008., за израз „србо-склавинске државе“ цит. Мојсије Хоренски, *Географија*, 670.г., Ватрослав Јагић и Константин Порфирогенит. Такође видети Мауро Орбини, *Il regno de gli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavoni*, Pesaro, 1601.: Мавро Орбини је тврдио да је етникум „Склавин“ значио „Србин“.

1372 Ђорђе Јанковић, „Slovenske osobine naselja poznorimskog doba na jugoistoku Panonije“, , цит. Prisci, *Prisci Fragmenta*. 8. R. 291-305; Historici graeci minoris, 1870; Franjo Barišić “Prisk kao izvor za najstariju istoriju Južnih Slovena”, Zbornik radova vizantološkog instituta. I. 1952. S. 52-61

1373 Предавање археолога Ђорђа Јанковића „Основе и развој српског идентитета“, 26. 06.

облик станишта њихових подунавских насеља, привреда и друштвено уређење, као и током шестог и седмог века употреба гњетане грнчарије у тим насељима, били усклађени са развојем и судбином њихових суседних сродних племена, о којима су у своје време оставили записе историчари Прокопије и Псеудо Маврикије,¹³⁷⁴ и која су им се придруживала у повременим мањим сеобама током петог, шестог и седмог века у доба владавине цара Источног царства Јустинијана Првог и Другог,¹³⁷⁵ и цара Хераклија.¹³⁷⁶ Они су, помешани са сродним им староседелачким становништвом Балканског полуострва,¹³⁷⁷ били део становништва које је засновало српске државотворне заједнице на подручју Дукље (Зете), Рашке, Захумља, Травуније, на Косову и Метохији и у Поморављу, у периоду пре заснивања јединствене српске државе у време владавине средњовековне династије Немањића.

2016. године, хотел „Парк“, Београд, Србија. Такође о монотеизму и раном хришћанству код Словена видети Ђорђе Јанковић, *Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015.

1374 Ђорђе Јанковић, „Slovenske osobine naselja poznorimskog doba na jugoistoku Panonije“, cit. Prokopije. *Bellum Gothicum*. III, 14. Procopii opera. Lipsae, 1906; *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*. Београд, 1955. S. 25-30; Pseudo-Mavrikije. *Strategicon*. XIII. 5 (Ariani tactica et Mauricii ars militaris libri duodecim. Upsaliae, 1664); *Vizantiski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*. T. I. Београд. 1955. S. 130-136

1375 *Византијски извори за историју народа Југославије I 1955 and II 1959*, Византолошки институт САНУ, Београд, cit. Chron. Pasch.: Chronicon paschale, rec. L. Dindorf, Bonnae, 1832

1376 Branimir Bratanić, “Uz problem doseljenja Južnih Slavena“, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta Sveučilište u Zagrebu*, Zagreb, 1951.; Никола Морача, *Српске династије и владари*, Сима Лукин Лазих, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас; Кратка повјесница Срба*, Штампарија Карла Албрехта, Загреб, 1894.; Caroli Du Fresne Domini Du Cange, *Illyricum Vetus & Novum*, Haeredum Roerianorum, Posonii, 1746

1377 Ђорђе Јанковић, *Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије*; Хришћанска мисао, Београд, 2015., стр. 91

2.3. ЈЕДАН ОД ДОПРИНОСА ЕПИГЕНЕТСКОМ И ФИЛОЛОШКОМ УТВРЂИВАЊУ СТАРИХ СРБА КАО АРЈАНА

Према древном хинду епу *Падма Пурана* Нојев најстарији син је био Јапети (Јафет),¹³⁷⁸ односно према Хомеровој *Илијади* Зевсов најстарији син је био Дардан.¹³⁷⁹ Према старозаветној „Књизи Постања“ Господ је обећао најстаријем Нојевом сину¹³⁸⁰ Јафету, претку „синова северног ветра Бореја“, односно претку такозваних Хиперборејаца Срба и Руса (Скита, Трачана или Дардана)¹³⁸¹ да ће се његово потомство раширити по свету.¹³⁸²

Према епу *Падма Пурана* краљевски патријарх Сатјаврата (Ноје) је посебно волео свог најстаријег сина Јафета или „Господара земље“ и дао му је да насели сву земљу северно од снежних планина Хималаја, која се простирала „од мора до мора“ и чији су један део биле планине Кавказа,¹³⁸³ тако да су на том подручју северно од Индије живели „Јапетовци“ или „Господари света“ који су тамо били направили „суд правде“.¹³⁸⁴ Својеврстан доказ таквог насељавања, који помаже да се разуме зачетак старосрпске (словенске) паганске религије и митологије су глинене и металне верзије такозваних „Дупљајских“ колица пронађених касније на Балканском полуострву, које приказују патке „дромите“¹³⁸⁵ како вуку земљана колица са

1378 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.

1379 Хомер, *Ил*, 20. 304

1380 Према епу *Падма Пурана* краљевски патријарх Сатјаврата (Ноје) је посебно волео свог најстаријег сина Јапетија – Јафета (cit. James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.), док је према Посејдону у Хомеровој *Илијади*, Зевс од све своје деце највише волео сина Дарданоса (цит. Хомер, *Ил*, 20. 304).

1381 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin and the Greeks*, Edinburgh Longman & Brown, London Bell & Bradfute, 1814, p. 118, cit. *Стари завет*, „Књига постања“ 9.27.; Mallet's *North Antiq.* 2.71: Нептун или Нереус је био син Океана и Тетис. У паганско митолошко доба скитским Нептуном се сматрало божанство мора, олује и ватре.; *Исто дело*, p. 119, cit. Servius, Georg. 1. 12; Virgil: Први коњ и први брод Нептуна се звао „Скит“.

1382 *Стари завет*, „Књига постања“ 9. 27

1383 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.)

1384 *Исто*, cit. F. Wilford on Chron. of Hind., As. Res. v. 260

1385 Патка („Vicerphala“) која вуче Дупљајска колица, назива се и „Дромитас“ (грч. δρομαίος, dromaios („она која брзо плива“) или ὄρνις, „орнис“ („птица“). Запажа се сличност између

возачем Хипербореосом, односно са паганским божанством сунца Аполом, Кадмом („Академусом“; првим „Мислиоцем“), односно Мануом или Хераклом.¹³⁸⁶

Древни Грци су сматрали све људе који живе северно од њих Скитима, односно Трачанима,¹³⁸⁷ и према хинду, словенским и грчким митовима, Аполон Хипербореос се из земље хладних северних ветрова, Сарматије или Дакије Гетике,¹³⁸⁸ спуштао према југу, где су га људи у источном Медитерану приказивали као божанство мора Нереуса,¹³⁸⁹ Нептуна, Посејдона, Форкиса и Дагона. Из крајева тих Скита, односно из лука северне обале Црног мора, било је извожено жито у Атину и остале грчке градове.¹³⁹⁰

Карактеристичан пример за словенске („арјанске) народе, које је биохемичар и епигенетичар Анатолиј Кљосов лоцирао на подручју средње Азије, био је пример цара василевса Гондофара из царства Тарсис¹³⁹¹ („Виндафарнас“,¹³⁹² „Гуднафар“¹³⁹³), на чијој територији је био сахрањен апостол

назива патке „букефала“ са каснијим антропоморфним именом Букефалос како за патке, тако и за коње или бродове „скитос“, односно историјска веза „дромита“ или „скита“ са називом града Букефалис на територији данашњег Сибира према коњу цара Александра Великог.

1386 Херакла су народи у источном Медитерану називали Словеном „Иераклиос Склавинос, цит.) и „сином Нојеве барке“ (Аркаилес“, цит.).

1387 Strabo 18, I,1.2

1388 Кадмо је дошао Грцима „са Истока.“ Као синоним за исток се употребљавао и Левант, али и исток у правцу Азије. Lazarus Benmohel, *Epea Pteroenta: Conveying Revelations of the Past*, Dublin, University Press, M. H. Gill, 1860., Dublin, p. 1: Aestii, Aest-yi што значи „исток“ на немачком језику; „aest“ - „исток“; Плинијеви Гутони, Готи, Гудони, Гети су „људи са Истока“ (цит. С.Н.р.167), p. 26: “Chali” koji su ziveli na reci Halyn su bili “granicari”, odnosno Chal-yb-es.!, p. 24/ Carini su deo od Aestii, str. 20 / Boii, dok str. 62 Asphalios je prema Makrobiju clxiii je od As* Aestii I phalos / plodnost, p. 32.

1389 Arthur Bedford, *The Scripture Chronology Demonstrated by Astronomical Calculations*, London, James and John Knapton, 1730 Неки писци сматрају да је митски Глаукус син Нереуса и Дорис, други мисле да је син Посејдона са Наиса (реке нифми) и често су га приказивали као сина паганског морског божанства Тритона, са људским торзом и репом рибе, као мушку верзију сирене.

1390 Херодот, *Историја*, 4. 17; у вези са каснијим временима Dem. *Lept.* chap. 31.; Xen. *Mem.* 3. 6. 13

1391 Ernst Herzfeld, *Archaeological History of Iran*, London, Oxford University Press for the British Academy, 1935, p.63: Херзфелд тврди да је данашњи афганистански град Кандахар назван тако према некадашњем краљу Гандафару.

1392 Староирански језик: *Vindafarna* („Да буде славан“) *Bivar*, A. D. H. (2003), „*Gondophares*“, *Encyclopaedia Iranica*, 11.2, Costa Mesa: Mazda

1393 Richard N. Frye, “The Fall of the Graeco-Bactrians: Sakas and Indo-Parthians”, in Sigfried J. de Laet, *History of Humanity*, London, New York and Paris, Routledge and Unesco, Volume III, 1996, Joachim Herrmann and Erik Zürcher (eds.), *From the Seventh Century BC to the Seventh*

Свети Тома, и за тог цара василевса је карактеристично да је на својим кованим новцима у Индији имао натписе записане азбучним словима.¹³⁹⁴

Василевс Гондофар (Виндафарнас) са приказом паганске богиње правде Ника и богиње Шива на новцима које је ковано у његовом царству¹³⁹⁵

Чињеница о постојању низа таквих царстава додатно објашњава тврдње историчара Хајнриха Кунстмана да су древна племена Лабеати¹³⁹⁶ са територије Скадарског језера на Балканском полуострву и Иљмена у Новгороду у данашњој Русији била сродна словенска племена, називана још и Балти, Ловати, Волоти (Велети, Власи) и Мојци (Моравци).¹³⁹⁷

Century AD, p.455: Професор Ричард Н. Фрај је приметио да је овај владар био идентификован са краљем званом „Каспар“ у хришћанског традицији (*Живот и дела Светог Томе*) у вези са апостолом Светим Томом за време његове мисије у Индији.

1394 Robert C. Senior, *Indo-Scythian Coins and History*, Volume 4: Supplement, London, Chameleon Press, 2006; Joannes of Hildesheim, *The Three Kings of Cologne: An Early English Translation of the "Historia Trium Regum" together with the Latin Text*, London, Trubner, 1886; repr. Elibron Classics, 2001, cap.xi, pp.227–28; translation by F.H. Mountney, *The Three Kings of Cologne*, Gracewing Publishing, 2003, pp.31, 47.

1395 Извор фотографије: „Gondophares”, http://www.wikiwand.com/en/Gondophares#/cite_ref-6

1396 Pliny 3, 22: „Labeatae“

1397 Heinrich Kunstmann, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996, p. 168: Иљмени низ Новгороду у данашњој Русији су имали Словјанско море, „Иљмен – Словен“, (cit. III/2.1.3.), да се то море у *Новгородској хроници* зове и „Мало Русское море“ (cit. Ekblom, 1915, 18f. i Baltsko more (Vilimbachov, 1962, 256, Anm. 17), у смислу Ловат, Волота, Балта (cit. Kunstmann, 1985, 391). Ibid, p. 168: Називало се и Мојско (у смислу словенских Меца), Моравско језеро (cit. *Академическаја Софијскаја Летопис*: Словени који су дошли са реке Дунав населише се око језера Мојска, нарицаема Илмерја“, cit. Semenov, 1965, q177 Anm. 107; Lowmianski 1986, 458 Anm.6). Takodje Semenov i Vilimbachov, 1962. 256, који мисле да се Mursianus Lacus називао, као и у Јордановој Гетици „Muisik Mursianus“, „Morsianus“). Ibid, p. 169, cit. Krahe, 1925, 27: Назив Ловат „Иловача“ потиче од од скадарског језера Лабеатес; R. Radunovic, „О nazivima Skadarskog jezera“, 4. Jugoslav. onomast. konfer. 1981, 151 ff. P. 170: Semenov, I, 532; II, 78); Kunstmann 1985: Ови научници мисле да Балта, Волота, Ловат и Лим имају једно те исто значење и да повезују илирске Лабеате са руским Иљменима.

Археолошки приказ тог прохода словенских прото-етнија из стабла Нојевог потомка Јафета, преко Сибира и севера Индије према северозападу Европе, и њиховог стационирања у насељу Новгород у данашњој Русији, и у данашњим Балтичким земљама, Белорусији, Украјини и Белој Србији (Бесарабији, односно Молдавији), може да се прати од „културе бронзаних секира“ из бронзаног доба¹³⁹⁸ и „културе линеарне керамике“, повезанима са индо-арјанском „културом бронзаних кочија“ из Синташте. Из Синташта културе се од 2100. године пре Христа народ исељавао због суше и хладноће у степама тог подручја,¹³⁹⁹ као и из Андроново културе, која је била повезана са Синташта културом и проширила се према североистоку азијског континента.¹⁴⁰⁰ Такав археолошки приказ тока сеоба старих „Срба-Словена-Сармата-Скита-Трачана-Дардана“ из правца планине Арарат након Великог потопа према Црном мору, према реци Дунав и Егејском мору и Анадолији, доказује тврдњу историчара Јохана Кванта у књизи *Die Liutizenund Obodriten* о Лужичким Србима Ободритима у деветнаестом веку, у опису настанка појма Лужички Срби у Средњој Европи, да је Кавказ био прародина („Urheimat“) древних „Срба - који су Сармати - који су Словени - који су Срби, а који су били знани по многим различитим именима“, како је писао историчар Квант.¹⁴⁰¹ Једно од имена тих „Срба-Сармата-Словена“ који су се са севера Кавказа исељавали у различитим правцима, било је Анти, који се разазнају у преписима записа античких писаца као народ на балканско-црноморском подручју од првог века до шестог и седмог века,¹⁴⁰² о чему сведочи и запис античког писца Прокопија да Анти и Словени говоре „истим језиком“.¹⁴⁰³

1398 Serafima L, Sankina, “The Origin of the Medieval Population of the Novgorod Republic (10th-13th Centuries: A Craniometric Analysis)”, *Archaeology, Ethnology and Anthropology of Eurasia*, Vol. 37, Issue 3, September 2009;

1399 P. F. Kuznetsov, “The emergence of Bronze Age chariots in eastern Europe”. *Antiquity*. 80 (309), 2006.; Morten Allentoft; Martin Sikora, “Population genomics of Bronze Age Eurasia”. *Nature*. 522 (7555), 2015.: 167–172.

1400 Christopher I. Beckwith, *Empires of the Silk Road: A History of Central Eurasia from the Bronze Age to the Present*. Princeton University Press, 2009, пп. 48-50

1401 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizenund Obodriten, Baltische Studien*, Band 22, Stettin, 1868
1402 Pomponius Mela 1.13; Plinius *NH* 6.35; *IordaneGetica* 34–35, 119, 126–130, 246-249; Procopius *Bell.Goth.* 1.27.2, 3.14.2, 7, 11, 21, 22, 29, 31, 22.2, 5, 40.5, 4.4.8, *Hist. Arc.* 11.11, 18.20,23.6; Agathias 3.21.6, pseudoMauricius *Strategicon* 11.5, Theophylaktus *Simocattes* 8.5.13). Ammianus Marcellinus, *Res gestae* 31.3.1–3.

1403 Procopius, *BellGoth* 3.14.26

Сличност индијске Синташта културе и Андроново културе на североистоку Азије објашњава распрострањеност Словена по Азији и Сибиру, и истовремено објашњава и онтолошко-философско значење демијурга-покретача снаге универсума у пост-Великопотопној митологији и религији прото-Словена, потомака Нојевог најстаријег сина Јафета (Јапетија у хинду миту *Падма Пурана*),¹⁴⁰⁴ који су се са Кавказа селили у различитим правцима од севера Азије до Балканског полуострва и севера Африке. Тако артефакт Дупљајских колица са возачем Хипербореасом или Аполоном кога вуку патке „дромита“, поближе објашњава чињеницу да се северносрпско племе¹⁴⁰⁵ Ободрити, које филолог Адолф Бастијан назива „илирским Србима или Трибалима који се зову „Словни“ или „Славни“ према „Слову“, који говоре, слове“, појављује под описом Страбона у његовом делу *Географија* под називом „Номада“ и „Дромита“. Како је раније споменуто, филолог Јакоб Фалмерајер лоцира те Словене као племе „Кривићи“ на Пелопонезу, а Пробус их назива „Логионима“, којима 277. године влада краљ „Семнон“ (племенити „Земљанин“),¹⁴⁰⁶ док Павел Шафарик пише да се тај народ спомиње као народ бугарског краља Крума 813. године.¹⁴⁰⁷ За овај народ „номада“ или брзих морепловаца „дромита“ (грч. δρομαίος, „dromaios“ („који брзо плива“), названих тако по патки (коњу) („Висерhала“) који вуче Дупљајска колица односно касније разне врсте кочија, историчар Томас Нугент је писао да су у

1404 James Mill, Horace Hayman Wilson, *History of British India*, Volume I, James Madden, London, 1848, pp. 173-174, cit. *Chronology of Hindus*, Asiatic Research. iii. 312, 313.),

1405 Adolf Bastian, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, Hermann Costenoble, Jenna, 1871, pp. 44-47

1406 Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanški, Posnaniae, 1856, pp.40-41, cit. Anm 64 and 65.: Овај народ се назива Семнони, Земљани („Земанин“, Зиemiанин, Земене, Земане, Зиemiание односно деца Земље“, односно због тога што с правом тврде да су најстарији народ називају их „Inde Initia Gentis“ („народ који је од почетка“, „од земље“, односно народ из Хума, Захумљани - „ex Humo“.). *Ibid*, p. 91: Као најстарији народ, „деца Земље“, овај народ с правом може да тврди да је „најплеменитији“, тако да у старом пољском и боемском језику „Земљанин, земенин“ значи „господин“ или „племенит“. Птоломеј је писао да су славили свето дрво („Silva sacra“, cit. Ptolemaeus II, 10. cf. Müllenhof in Haupt's Ztschft f. d. Alt. VII, 381). *Ibid*, p. 146, cit. Тас, Ger., IV, D: О њима као Лехима Словенима је писао Тацит.; *Ibid*, p. 148: Током времена је име „земљанин“ почело да се употребљава и у смислу „пољопривредника“. Назив за Семнона или Земљанина је такође Бодин.“

1407 Adolf Bastian, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, pp. 65, 75, 76, 78, cit. Strabon, Probus, Schaffarick, Nestor, Achmatov, Nestor, Schaffarick, Thephanes

Сибиру основали један град са таквим именом „Патка“ или „Букефала“ на реци Оби.¹⁴⁰⁸ По свом коњу Букефалу је и цар Александар Велики назвао један град Букефала, такође се тако називао и један град крај Трезена у Егејском приморју, а назив „Дромитас“ или “брзи морепловци на води” носили су трачки Херули и словенски гусари Драговићи („дромонес“) на реци Струми и у северном Егејском мору.¹⁴⁰⁹ Брзи људи мора и река Драговићи су такође живели и на месту данашњег Котора, Дубровника, Филопоља, Минска, Витебска, Турова (Житковића) и Припјата,¹⁴¹⁰ што објашњава сличност њихових народних плесова, ритмова и хармонија гласова у њиховим народним песмама и сличност њихових народних ношњи, обичаја и манира.

При разматрању могућности да су се „трачки“ потомци Јафета преко северне и јужне стране Црног мора досељавали на Балканско полуострво, како је описано у миту о Кадму и Хармонији који су градили прва насеља на Балканском полуострву, треба имати у виду да је у колективној свести античких народа, као што се види их античких ваза са приказима Кадма како убија змаја на Балканском полуострву, забележено да су Кадма на Балканском полуострву дочекали људи војници одевени у ратничку опрему и металурзи који су већ имали развијену митологију, о чему сведочи приказ богиње мудрости Атине која говори Кадму да посеје у земљу зубе змаја којег је Кадмо убио каменом. Овакав митолошки приказ поклапа се са тврдњом биохемичара и стручњака за ДНК-генеологију Анатолија А. Кљосова који тврди да се предак савремених Руса и Украјинаца рода R1a1 први пут на том простору појавио 4.500 година пре Христа, и да су неких четири стотине година ти древни „аријевци“, који су се користили прото-санскритом, из винчанско-трипољске

1408 Thomas Nugent, *The History of Vandalia*, Arch. Hamilton, London, 1769, p. 61- 62. Такође видети Такође видети Реља Новаковић, „Поводом једног мишљења о сеоби Ободрита са Балканског полуострвана обалу Балтичког мора“, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор 51-51, 1-4 (1985-1986) 1988, 76-92.

1409 Strabo, VII 307. Ptol. III 5, 25; Ἀχιλλῆϊος δρόμος Hdt. IV 55. 76; *Naming of Russia*, цит. Псеудо-Симеон; Isidor, цит. Lindsay 1911, 2, 19, 1, 14, Bd. I S. 221; Theophanes. *Annal. Fuldens.*, an. 892: Dromitai (Δρομίται) s. Ἀχιλλέως δρόμος Achilleos dromos. Ἀχιλλῆϊος δρόμος

1410 Adolf Bastian, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, p. 78, cit. Achmatov, Nestor, Schaffarick, Theophanes

цивилизације касније кренули у Индију. У данашњем времену ту сада живи око сто милиона њихових потомака - чланова истог тог рода, такозваних „Аријеваца“, како су они сами себе, према индијским ведама и иранским предањима, називали.¹⁴¹¹ Биохемичар и епигенетичар Кљосов тврди да је у трећем миленијуму пре Христа из средње Азије кренуо други талас Аријеваца са истим хаплотиповима у источни Иран, где су се и населили, док је пре 4.000 година још један талас Аријеваца, представника рода R1a1, кренуо на југ, и тамо допро до полуострва Арабија и Оманског залива, где се сада налазе Катар, Кувајт и Уједињени арапски емирати. Историчар Бал Гангадар Тилак је писао да се радило о дошљацима са севера (Арктика), јер су у древној митологији описани снег и хладноћа. Међутим, како спомиње епигнетичар и биохемичар Кљосов, стари Словени рода R1a1, коме припада до 70% становништва савремене Русије, и чији број стално опада даље према Атлантском океану, тако да их међу житељима Британских острва има свега 2-4 %, знали су, ипак, за дрвеће брезу, јасен и букву, на којима су писали, и у својој митологији су спомињали животиње као што су вукови, медведи и коњи. Због њиховог живота на подручју данашње Индије и Ирана неки филолози су називали ове древне Словене („Арјане“), као „славне“ и „племените“ потомке Јафета и његовог најстаријег сина Гомера Кимера,¹⁴¹² једним интеграционим изразом „Индоевропљани“ или чак „Индоиранци“, иако су се „ирански језици“ као такви појавили као последица насељавања Аријеваца на територији Ирана тек у другом миленијуму пре Христа.¹⁴¹³ Научник Анатолиј Кљосов тврди да је обичај старих Словена да своје покојнике не сахрањују, него да их спаљују, лишио научнике проучавања генетског материјала током неких две и по хиљаде година. Међутим, зна се да источнословенски хаплотип има два прапретка: род од I2, чији миграциони пут је био другачији

1411 Anatolij A. Kljosov, *Poreklo Slovena*, Miroslav, 2013., Uvod: Анатолиј Кљосов тврди даникакве „асимилације“ хаплогрупе R1a1 нити је било нити има.

1412 Jacques de Boisjolin, *Peuples de la France. Ethnographie nationale*, Librairie Academique, Didier et Cie, Libraires-Editeurs, Paris, 1878, p. 194: Име Камара (Khamara) значи „племенит“ и „vaillant“, а етноним Кхамара се временом претворило у „Амбра“; cit. Gobineau: Јафет је епоним за Арјане; p. 195: Са Гомером је сродан и Тирас, Трачани из Тракије, Кимбри, Кимри-Пелазги, cit. Gobineau

1413 Anatolij A. Kljosov, *Poreklo Slovena*, Увод

од R1a1, али који су се сусрели и засновали заједничку словенску културно-етничку заједницу, и спојили и писменост и религију, што је научник Кљосов израчунао према броју мутација у хаплотиповима које је разматрао. Тако је Анатолиј Кљосов на основу унакрсног израчунавања на хаплотиповима различите дужине установио да је заједнички предак руских и украјинских источних Словена, односно предак носиоца хаплотипова савремених Руса и Украјинаца, који живе од Далеког Истока до западне Украјине, и од северних до јужних крајина, живео пре 4.500 година на средњоруској висоравни и јужном Уралу. Пре 3.800 година су Аријевци, потомци тих Прасловена који имају истоветан предачки хаплотип, саградили градину Аркаим, Синташту и „земљу градова“ на Јужном Уралу, а затим су одатле пре 3.600 година напустили Аркаим и прешли у Индију.¹⁴¹⁴ Док удео Словена-Аријеваца хаплогрупе R1a1 у Литванији износи 38%, у Летонији 41%, у Белорусији 40%, у Украјини од 45% до 54%, у Русији у просеку 48%, удео Источних Словена-Аријеваца на југу и у средишту Русије достиже 60–75%, па чак и више. Такође, пошто се предачки хаплотипови око 40-60 милиона мушкараца Руса из рода R1a1, и око 100 милиона Индуса из рода R1a1, који чине половину највиших каста Индије у Индији,¹⁴¹⁵ поклапају, научник Кљосов је утврдио да савремени Руси, и Индуси словенског порекла, имају истог заједничког претка, само што је код Руса таквих људи 50–75%, а код Индуса – 16%. Према резултатима истраживања Кљосова, старост заједничког претка Индуса Аријеваца, који има моно хаплогрупу само R1a1, износи 3.850 година, што је око 650 година мање него

1414 Anatolij A. Kljsov, *Poreklo Slovena*, Увод, цит. недавни рад немачких научника према којем од девет фосилних хаплотипова из Јужног Сибира осам припада роду R1a1, а један је монголоид, рода C.

1415 Anatolij A. Kljsov, *Poreklo Slovena*: „Намерно пишем „Индуса“ а не „Индијаца“ зато што Индијци већином спадају у домороце, Дравиде, поготово Индијци на југу Индије. А Индуси су махом носиоци управо хаплогрупе R1a1. Било би погрешно написати „хаплотипови Индијаца“, пошто Индијци у целини припадају најразличитијим родовима ДНК-генеалогije. У том смислу је израз „хаплотипови Индуса“ сродан изразу „хаплотипови Словена“. У њему је присутан одраз „етнокултурне“ саставнице, али то и јесте једно од обележја рода. У свом раном раду о хаплотиповима Словена и Индуса (<http://www.lebed.com/2007/art5034.htm>) већ сам писао како се испоставило да они, Словени и Индуси, имају истог заједничког претка.”; А.А. Клёсов, „Хинди-Руси Бхай Бхай с точки зрения ДНК-генеалогии, или откуда есть пошли славяне“, Бостонский Альманах *Лебедь*, № 531, 10. 06. 2007.

код источних Словена чији су преци Аријевци живели у Русији-Украјини пре 4.500 година. Пошто се предачки хаплотипови код Индуса и Словена практично подударају, а словенски хаплотип је 650 година старији, јасно је да су Прасловени, односно Праиндуси потомци оних Прасловена Аријеваца који су дошли у Индију, а не обрнуто. У том смислу интересантно је да је из Индије најкраћи пут према југу јужни Урал, и да је од Кашмира испод Јужног Урала потребно само да се пређу Киргизија и Таџикистан, где и данас постоје рушевине древних тврђава на огранцима Великог свиленог пута, који је настао тек након што су прасловенски Аријевци дошли у Индију, и у једном од тих насеља у којима се налази малобројна народност Ишкашим две трећине њених мушких представника припада роду R1a1. У исто време, пре око 3600 година, када су прасловени Аријевци из Аркаима дошли у Индију, догодила се огромна ерупција вулкана Тера на Санторинију у Егејском мору, која је уништила минојску цивилизацију на острву Крит и избацила у атмосферу 60 кубних километара пепела. Како показују годови на дрвећу у Европи и Северној Америци, та огромна ерупција вулкана је проузроковала пад температуре на читавој планети и снажна тектонска померања у том периоду. Научник Кљосов сматра да су због тога Аријевци у индијским ведама описивали одсуство излазака сунца и дуге ноћи и осећање нелагодности својствено приповедачком, алегоријском облику, као што је то у случају, на пример, епа *Махабхарата*, те да је због тога индијски научник Тилак сматрао да су се такви временски услови, описани у њиховим древним еповима, односили на услове живота на Арктику.¹⁴¹⁶ Ови Прасловени Индуси, како сведоче и миленијумима година старе песме из старе Србије и Бугарске и осталих подручја на Балканском полуострву, у којима је задржано сећање на древну цивилизацију тог подручја,¹⁴¹⁷ комуницирали су између себе на санскриту или на прото-санскриту, што показује и сличност речи санскрита

1416 Anatolij A. Kljosov, *Poreklo Slovena*

1417 Аљоша Бранков Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008.

и савременог српског, руског или бугарског језика.¹⁴¹⁸ Такође епигенетичар и биохемичар Кљосов тврди на основу свог проучавања хаплотипова од 25 маркера рода R1a1 из свих земаља Европе, да је у сврху одређивања заједничког претка дотичне популације, установио да је у готово читавој Европи, од Исланда на северу, па до Грчке на југу, заједнички предак био исти, те да се испоставило да је прапостојбина Прасловена, односно Аријеваца био ареал најстаријих хаплотипова рода R1a1, који је заправо описан у миту о Кадму и Хармонији. Тај ареал најстаријих хаплотипова рода R1a1 је овековечен у праисторијским артефактима, обичајима, веровањима, митологији, писму, језику, хералдици и епским народним песмама, као и у српским, бугарским и руским средњовековним записима као што су, нпр. *Лаврентијев рукопис*, на подручју Балканског полуострва, односно на подручју данашње Србије, Македоније и Босне и Херцеговине.¹⁴¹⁹ Доба када је живео прапредак данашњих источних Словена, а на које указују најстарији, највише мутирани хаплотипови, се отприлике поклапа и са записима из *Библије*, са митологијом народа из данашње Румуније, Бугарске, Србије и Русије, и са Платоновим записима о некадашњој „Атлантиди“, чије је становништво због своје декаденције и моралне и друштвене искварености на врхунцу друштвеног развоја услед природне катастрофе ишчезло. ДНК-генеалогичка сасвим одређено показује да су током готово 6.000 година аријевски прасловенски преци живели на Балканском полуострву, а затим се вероватно из привредних разлога иселили у северне Карпате, на територију историјске Буковине, где је пронађена Трипољска цивилизација, чији потомци и данас живе у тим крајевима, и чији хаплотип претка је исти као и хаплотип претка Источних Словена. У том смислу научник Кљосов, осим подручја археолошке

1418 1418 Branislava Božinović, *Rečnik srodnih sanskritskih i srpskih reči*, Pešić i sinovi Beograd, 2000.; Алокананда Е. Sreedharan, *A Manual of Historical Research Methodology, South Indian Studies, 2007*, p. 268 in “Linguistic Affinities of Old Indo-Aryan with Classical Greek and Latin”; B.U. Nayak, N.C. Ghosh (eds.) *New Trends in Indian Art and Archaeology: S.R. Rao's 70th birthday felicitation volume*, Aditya Prakashan, 1992, pp. 133-139., Andrew Robinson, *Lost Languages: The Enigma of the World's Undeciphered Scripts*, 2002, Аљоша Бранков Арсеновић, *Обредне нјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008.

1419 Anatolij A. Kljosov, *Poreklo Slovena*; : А.А. Клјосов, Откуда появились славяне и „индоевропейцы“ и где их прародина? Вестник Российской Академии ДНК-генеалогии, т. 1, No. 3, Август 2008, стр. 400–477.; А.А. Клјосов, А.А. Тюняев, Происхождение человека по данным археологии, антропологии и ДНК-генеалогии, 2009.

културе Винче и Буковине (трипољске културе), са којег су се преци данашњих источних Руса иселјавали пре 4.000–5.000 година, такође спомиње и Јерменију, на којој је заједнички предак рода R1a1 живео пре 4.400 година, и полуострво Анадолију, као историјску раскрсницу путева између Блиског Истока, Европе и Азије. Забележено је да је у Анадолији заједнички предак R1a1 живео пре 4.500 година, односно у доба такозваних „Хетита“ који су подигли устанак против Нарамсина (2236–2200. г. пре н.е., то јест пре 4.244–4.208 година).¹⁴²⁰ Овакви подаци се такође поклапају са Библијом, као и са историјским записима Херодота, Хекатеја или Цона Кембела и Џејмса Хјуита о хетитској култури на том подручју.¹⁴²¹ Источни Словени, Јермени и Анадолци сви имају или истог заједничког претка, или су им преци временски међусобно врло близу, у границама неколиких поколења. По мишљењу неких стручњака, део Аријеваца је из Индије, односно из средње Азије, где су живели најмање 500 година, кренуо на запад, у Источни Иран, и зато су управо источноирански језици ближи такозваним „индоевропским“ језицима. Ти људи су почетком другог миленијума пре Христа, пре 3.900–3.800 година, отишли у Источни Иран, чему у прилог сведочи главнина аријевске хаплоскупине R1a1 у Источном Ирану у око 20% становништва Ирана. Становништво Ирана претежно има блискоисточну хаплоскупину I2, док је на западу Ирана удео аријевске хаплоскупине R1a1 минималан и износи свега 3%, и зато западноирански језици датирају од средине првог миленијума пре Христа. Због свега тога научник Кљосов закључује да су прасловенски, односно „аријевски“ језици, основ и европских језика и санскрита и такозваних „индоевропских“ иранских језика.¹⁴²² То се поклапа и са мишљењем историчара Дејвида Ентонија, који у својој књизи *Коњ, точак и језик* наглашава да је ргведски санскрит био у

1420 Anatolij A. Kljosov, Poreklo Slovena

1421 Стари завет, Нови завет, Херодот 4.17; 52; Хекатеј, 203, Хомер, Илијада, 2.857; John Campbell, The Hittites: Their Inscriptions and Their History, Vol. II, Williamson & Co., Toronto, 1890, p. 281. G. R. Tsetsikhladze, M. Treister, "The Metallurgy and Productin of Precious Metals in Colchis Before and After the Arrival of the Ionians", BMM 24.2, 1-32, 1995; T. Lazova, "Are the Halizones a Thracian Tribe? Some Glances at the Ancient Greek Tradition", Actes du II Congress International de Thracologie I, Bucharest, 1980, James Francis Katherinus Hewitt., History and chronology of the myth-making age, J. Parker and Co., London, 1901

1422 Anatolij A. Kljosov, Poreklo Slovena

употреби пре компилације епова *Рг Веда* у северозападној Индији, али да је чак и средишњи религијски пантеон моралних постулата из *Рг Веде* постојао такође „врло рано“, као и да су говорници раног прото-„индоиранског“ језика произашли из јужног Урала и Казахстана. Они се сматрају за „људе степа“ из такозване Андроново културе, која се појавила пре другог миленијума пре Христа, и они су касније прешли у подручје данашње Сирије и према подручју Пенцаба у Индији. Из те њихове „прародине“ се појавила група која је комуницирала на санскрит писму.¹⁴²³

---

¹⁴²³ David Anthony, *The Horse, the Wheel, and Language*, , Encyclopedia of Indo-European Culture, edited by JP Mallory and DQ Adams, цит. Цлемент оф Алецандриа, Хомилз 6. поглавље 10.

2.4. РАСПОЗНАВАЊЕ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА У ПРОХОДУ ПИСМЕНОСТИ И МИТОЛОГИЈЕ У ИСТОЧНОМ МЕДИТЕРАНУ

Антички писац Диодор Сицилијски је у свом делу Историјска библиотека тврдио да су источномедитерански Феничани преузели писмо од древних Пелазга и да се феничанска, односно Кадмова египатска азбука коју су преузели Грци, може у ствари називати „пелашка азбука“.¹ Писац Диодор Сицилијски је записао и да је пре Кадмовог писма неколико генерација раније у старој Грчкој постојало писмо које је коришћено на јавним споменицима и које је уништено у Великом потопу. Он спомиње да су по предању славни трачки музичар и песник Лин и његови ученици Орфеј и Тамир писали пелашким словима о првом Дионизију, да су тим словима писали Орфеј и Хомеров учитељ Пронапид, и да је Тимотије написао спев Фригија пелашким писмом „служећи се знацима првих Пелазга и пелашким говором“.¹⁴²⁵ Такође је и писац драма Еурипид тврдио да је Орфеј исписивао „трачку абуку на дрвеним таблицама“.¹⁴²⁶ Паусаније је оставио запис да је он лично видео пелашку азбуку у Мегари на најстаријем споменику у Грчкој из 1.678. г. пре Христа.¹⁴²⁷ Уз Мегару, идентитет ових старосрпских „људи мора“ је везан и за некадашње насеље Орминијум-Посејдонијум у данашњој Грчкој¹⁴²⁸ и за место Дрвени у Македонији где је пронађен древни запис на трачком писму¹⁴²⁹ или за Гордион у Богашкој

---

1 Диодор Сицилијски, *Историјска библиотека*, 3.67.1

1425 Исто, 3.67

1426 Радивоје Пешић, Оптужујем ћутањем, Винчанско писмо и други огледи, цит. Euripid. Alkest. 966-969

1427 Johann Joachim Eschenburg, *Manual of Classic Literature: The first six books of the Iliad of Homer, literally translated into English prose, with copious explanatory notes, and a preliminary dissertation on his life and writings*, Key and Biddle, 1836, p. 31, cit. Diodorus of Sicily 5.57.75, Pausinius 1.43, Larcher

1428 Strabo, 11.14.12; 11.4.8.; 7.303; 7.316; Thucydides, 2. 101, Herodot, 7.185, Pokorny, *Indogermanisches Etymologisches Woerterbuch*, University of Leiden., 1959, „Illyrian VN Boioi“. Такође о вези Аргоса, Херакла, Трачана и Пелазга на територији данашње Грчке видети J. A. Cramer, *A Geographical and Historical Description of Ancient Greece*, Vol. 3, Clarendon Press, Oxford, 1828, p. 251, cit. Scholiast of Euripides. (Euripides, Orest.963; Phoeniss. 263, Alcestis, 67; 498)

1429 Joseph Roisman, Ian Worthington, *A Companion to Ancient Macedonia*, John Wiley & Sons, 2011, p. 97

(некадашња Хатуша) у Анадолији,¹⁴³⁰ Ефес¹⁴³¹ и некадашњи Сирбис¹⁴³² у данашњој Турској све до Кипра,¹⁴³³ Синајске горе¹⁴³⁴ и Библоса.¹⁴³⁵

Епигенетска истраживања биохемичара и епигенетичара Анатолија Кљосова су објаснила ток миграција становништва од Руске низије и Балканског полуострва, од Прибалтика на северу

1430 Lynn E. Roller, "The Art of Writing in Gordion", *Expedition* Vol. 31, No. 1, pp. 54/61, <http://www.penn.museum/documents/publications/Expedition%20PDFs/31-1/The%20Art.pdf>

1431 John F. Healey, *The Early Alphabet*, University of California Press, 1990, p. 36: Натпис на „старогрчком“ писму у Ефесу из шестог века пре Христа показује сличности са натписима из Атине и Тере. (О сличности наведеног старогрчког писма из Атине, Тере и Ефеса на тој страници и Винчанског писма видети Радивоје Пешић, Винчанско писмо, Пешић и синови, Београд, 1995., стр. 16-17)

1432 Homer, *Iliad*, iv. 197 ; vi. 78: Веза Тројанаца и прото-српских Лиқијаца је потврђена и именом записаним на њиховом писму на Сирбиновом обелиску поред реке Кеантос (Сирбис) које је помињао Хомер у Илијади. В. А. Чудинов, О сербском камне с законима VIII века из Сирбини, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php; R. D. Đorđević (Ur.), *Obelisk iz Ksantosa. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, Prevod zakona Svetislav Bilbija, Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.

1433 John F. Healey, *The Early Alphabet*, University of California Press, 1990, p. 28: Феничанско писмоуместима Китиони и Далиони на Кипру

1434 "HaShem - The Name, The Two Stone Tablets", *Hashemartworks.net*, "The Initial Public Display of the World's First Authentic Re-creation of the Stone Tablets of the Ten Commandments", <http://www.prweb.com/releases/2009/02/prweb1937984.htm>.

1435 John F. Healey, *The Early Alphabet*, University of California Press, 1990, p. 27-28: Филолог Хили у разматрању феничанског натписа у Ахираму, Библос из касног једанаестог века пре Христа сматра да је феничанско писмо усаглашено 1.050. године пре Христа и да су из њега настали арамејско и хебрејско писмо. Такође видети Arthur Cook, *A Glossary Aramaic Inscriptions*, Cambridge University Press Warehouse, S. J. Clay and Sons, Ave Maria Lane, London, 1898, p. 1: Филолог Кук сматра да је арамејско писмо, које је раније било главно писмо у западној Азији, било једно од грана семитске породице језика, да се користило у Асирији и Вавилону већ у десетом веку пре Христа и да је добило на важности вероватно због важности тих земаља у којим асе употребљавало. Изгледа, према изводима из Старог завета, (cit. 2 Kings xviii. 26, Is. xxxvi. 11) да су арамејски језик познавали и јеврејске и асирске дипломате крајем осмог века пре Христа. Персијанци су га касније преузели за време своје превласти у Египту, а на преласку у хришћанску еру усвајају га и Арапи. Многа млађа наречја арамејског језика, као Набатејски и Палмиренски, су значајни за разумевање библијског арамејског језика, а његова старија наречја, поготово у случају натписа Зенцирли, приказују наречје арамејског језика слично хебрејском или кананском језику. (Исто дело, стр. 2): Најзначајнији натпис арамејског писма је арамејски натпис у селу Зенцирли у северној Сирији у подножју Аманус планина (37° 6' N., 36° 41' E.). Само три та натписа су досад објављена и датирају се у осми век пре Христа (cit. Sachau, *Ausgrabungen in Sendschirli in der Mittheilungen of the Berlin Univ.* (1893), cf. also the *Sitzungs-berichte of the same*, Oct. 22nd, 1896, pp. 1051 ff. D. H. Müller, *die altnemitschen Imchriften aus Sendschirli* (Vienna, 1893). J. Hal^{vy}, *Let deux Inscriptions H6t6ennes de Zindjirli* (Rev. Sm. d'tpigr. et d'hist. anc. 1894, and April, 1896, p. 185 f.). Also Noldeke's admirable article in the *ZMG* xlvii. 99ff. For inscr. of Bar-R-K-B also Winckler, *Mittheil. d. Vorderasiat. Ges.* 1896 heft 4, 22 ff., and Hoffmann, *ZA*, 1897, 317 ff.) Такође видети *The Journey from Texts to Translations: The Origin and Development of the Bible*. 86: У месту Тел Дан је 1994. године је откривен „The Beth-*David*“ (Бетх-Давид) натпис, један од најстаријих арамејских натписа и он садржи најстарији доказ о „кући Давида“ (*Israel Antiquities Authority*) Figure 6.14. P.

до Грчке на југу, и даље на југ до Месопотамије (митанијски Аријевци) и полуострва Арабија; на југоисток, до Средње Азије и даље на Иранску висораван (авестијски Аријевци); на исток до Урала, и даље у Индоостан (Индоаријевци), и још даље на исток, до Алтаја и северне Кине, тако да се такозвани „Словени“ могу, према речима биохемичара и епигенетичара Анатолија Кљосова, „пропатити хиљадама година уназад“.¹⁴³⁶ Ток тих миграција објашњава и улога у митологији тих праисторијских људи паганског божанства Сарма (Сарба), сина примордијалног божанства и богиње сунца, приказаног како стоји изнад двоглавог орла као симбола царске моћи на каменим стенама у престоници Хитита Хатуши. Сарма (Сарба) је био слављен од Балканског полуострва до Сирије и јужне Анадолије, и временом је био сматран божанством неба и муња, такође придао му се епитет „светлећи“, „сјајан“ и с њим је био повезан и мит о двокрилном коњу Пегасу из античке митологије.¹⁴³⁷ Грци су га записивали као „Саба“ (σέβω. Σιβω -, „славан“, „узвишен“),¹⁴³⁸ односно временом је записиван у преписима и као Сабатиус, Сарбатијус или Саватије. Временом његов култ прераста у култ слављења паганског божанства правде Зевса или Јупитера, за што је доказ култ слављења Јупитера Доличена (Jupiter Dodonaeus, према историчару Билу Куперу, ради се о мешавини имена Јафет и Додан у Библији)¹⁴³⁹ у древном насељу Доличе из такозваног „хититског“ периода, које се налазило у близини храма хититског паганског божанства олује Тешуба, на месту укрштања путева који су повезивали Тесалију у данашњој Грчкој са Месопотамијом, на данашњој граници Турске и Сирије, односно који су повезивали Балканско полуострво

1436 Анатолиј А. Кљосов, „Ви сте заиста колевка европске цивилизације“, интервју, прев. Сава Росић, Геополитика број 67, октобар 2013., Београд

1437 Guy Bunnens (2004). “The Storm-God in Northern Syria and Southern Anatolia from Hadad of Aleppo to Jupiter Dolichenus”. In Manfred Hutter (ed.). *Offizielle Religion, lokale Kulte und individuelle Religiosität*. Ugarit-Verlag. pp. 57–82; Annick Payne: *Iron Age Hieroglyphic Luwian Inscriptions*. Atlanta 2012, p. 54–59; Manfred Hutter (1995). “Der luwische Wettergott piḫašašiši und der griechische Pegasus”. In Michaela Ofitsch; Christian Zinko (eds.). *Studia Onomastica et Indogermanica. Festschrift für Fritz Lochner von Hüttenbach zum 65. Geburtstag*. Graz: Leykam. pp. 79–97

1438 Joh. Caspari Sviceri, *Lexicon Graeco-Latinum Et Latino-Graecum summa cura elaboratum*, Davidis Gessneri, Tiguri, 1683: Th. σέβω. Σιβω, Veneratio, Cultus

1439 Bill Cooper, *After The Flood: the early Post-Flood History of Europe*, New Wine Press, 1995

са Кападокијом и Блиским истоком.¹⁴⁴⁰ Оваква географска локација сама по себи објашњава на који начин су војне снаге Римског царства, приспеле на север афричког континента, могле да прихвате култ слављења Јупитера Доличена,¹⁴⁴¹ што уједно објашњава и повезаност култа слављења Јупитера Доличена на новцу из времена угледног званичника из тог региона Јулија Марина, оца цара Филипа у трећем веку, који је пореклом и животом био повезан и са Балканским полуострвом и са севером Африке. На тај начин могу да се објасне ликови Јупитера, Асклепија, Херакла и осталих паганских божанстава уз ликове оца цара Филипа Првог и цара Филипа Другог на новцу кованом у њихову част у трећем веку, а такође на тај начин могу да се објасне и, према неким интерпретацијама, древни грчко-трачки хититски симбол белог љиљана, који је симболизовао „капи млека из груди паганске богиње Хере којим је она хранила Зевсовог/Јупитеровог сина Херакла“,¹⁴⁴² и блискоисточна врста љиљана који је симболизовао „Зевсову/Јупитерову муњу“.¹⁴⁴³ На тај начин такође могу да се објасне двоглави орао, „сунце правде са крилима која лече“¹⁴⁴⁴ и божанство правде Јупитер Доличен као симбол царске моћи и достојанства у хералдици појединих царстава у историји. Такав култ слављења паганског божанства правде присвојила су различита царства у историји, од зороастријанског Персијског царства, и цара Хесекије у Јудејском царству, који је укинуо паганско политеистичко идолопоклонство слављења сунца, месеца и планета и бика пре његовог периода,¹⁴⁴⁵ до намере средњовековних римокатоличких свештеника и историчара

1440 Getzel M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Syria, the Red Sea and Africa*, California University Press, p. 156

1441 Pınar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, M. A. Thesis, Department of Archeology and History of Art, Bilkent University, Ankara, Turkey, 2007, p. 33

1442 Pınar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 46, cit. Nash-Williams (1952: 75); Ward 1999: 244).

1443 Pınar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, pp. 46-47, cit. Kan (1943: 30); Burkert (2002: 126)

1444 „Malachi“ 4:2

1445 Цар Јудеје Хесекија је у осмом веку пре Христа укинуо политеистичко слављење паганских идола и увео јединствено слављење једног Бога Јахвеа у Храму у Јерусалиму. О томе видети II *Kings* (23 : 5); Stephen L. Harris, *Understanding the Bible*. Palo Alto: Mayfield. 1985. “Glossary”, pp. 367–432; “Hymn ix“, *Hymns of the Atharva-Veda*; Такође о употреи назива „мелек“ – припада краљу“ видети Robert Deutsch, “Lasting Impressions: New bullae reveal Egyptian-style emblems on Judah’s royal seals”, *Biblical Archaeology Review*. 28, 4, July–August 2002, pp. 42–51.

Анија де Витербоа и Брамантија да повежу крилато божанство победе Јануса или Јупитера са римским царем Нумом као симболом победе древних Римљана над Етрурцима и уједно и са папом Јулијом Другим као симболом војних победа и правде Старог-Новог Рима у средњем веку.¹⁴⁴⁶

У вези са паганским божанством здравља Асклепијем, односно у вези са веровањем древних Срба Трибала да минерали лече болести, као и у вези са изражавањем захвалности древних Грка древним Скитима на пренешеном знању из медицине и фармације,¹⁴⁴⁷ може се направити веза између стварања култа паганског божанства сунца и времена Хипербореја Аполона, односно Јупитера Доличена и паганског божанства здравља Асклепија. Ова божанства су у претхришћанско доба славили чланови породичне династије Аталиди и Квадрати (Кедрати) из Анадолије, за које се сматра да су били преци цара Филипа Првог „Арабљанина“, односно самим тиме преци цара Ликинија и чланова српске средњовековне династије Немањића. Династија Аталида и Квадрата (Кедарита) је владала анадолијским Пергамоном, који се од давнина сматрао и седиштем древних трачких такозваних „Кабира“ и „Терапеута“. Ови „северни синови ветрова“ Скити, Илири, или Пелазги, како су били поистовећивани у античким историјским изворима, су у паганском светилишту Додони и у Тесалији у данашњој Грчкој славили Јупитера „Додонеја“ Пелазга,¹⁴⁴⁸ који је касније у једној од симболичних варијанти приказиван на грчким

1446 Charlse Stinger, *The Renaissance in Rome*, Indiana University Press, Bloomington, 1998, p. 188, cit. Livy, *History of Rome* 5.55.5

1447 Страбон, Географија 7.3.9; Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

1448 Augustini Calmet, *Commentarius literalis in omnes libros Veteris et Novi Testamenti, sumptibus Martini Veith bibliopolae*, Augustae Vind. & Wirceburgi, 1755, pp. 89-90, cit. Strabo, Herodot, Pindar, Monsieur le Clerc, Dionysius Hallicarnassaeus, Apollodorus; *Ibid*, p. 89: Makedonija - Macetia, Makedones - Macetae, cit. Hesychius, Xenoph. De Vanatione 229, edit. Basil an. 1553, Strabo 12,380, 7,222; *Ibid*, p. 86: Riphath - Moscovia, Sarmatia, Asia, Tartarus, Paphlagonia, mons Riphaeorum Sarmatia, Tanais, Maeotis, cit. Virgilio Georgic 3; Advers.5.15; 9.18.; *Ibid*, pp. 84-85: Thraces, Odrysos, Mars, Thoures, Thouros, Athuras, Theres, pater Sitacis, Sitions, Sintios; Стари народ Трачани од Ситона у Еритреји, преко Јерменије до Азије, Битиније, Тракије, Мезије, Илирикума & Скордиса, који се сада зову Рашани, а у њих спадају Гети, Меди, Беси, Барди, Тини, Стримони, Долонци, Денселети, Трибали, Одризи, којим је писао Ортелијум (Orthelium in Thesauro legendos). Strabo 7.203-204; 12; 13 пише да су се селили из Азије у Европу у подручје Русова, Рос, регионем Тирас, монтем Хемум, Дунав, народ звани Тираска, Тсерка, Терисевиса, Риза, Руси, Русовко; Свети Августин из је називао Елизам, а називани су и Таурисци, Гете & Теуристае, Трауси, Крестони.

вазама као „сведице“ Аргус или „Аргус са два лица“. ¹⁴⁴⁹ Те Ските философе и „шамане“ су Грци називали „диои“, „диктатои“, „иерои“ („свети, праведни и херојски људи“), ¹⁴⁵⁰ а Кадмовог оца Агенора, званог „отац људи мора Пелазга“ ¹⁴⁵¹ приказивали су са трозупцем ¹⁴⁵² као персонификацију морског божанства Посејдона из наследне линије Нептуна (Јафета) са људским торзом и репом рибе. ¹⁴⁵³ Њихови свештеници – аскете су на Балканском полуострву називани „диои“, „дикаи“, „диктатои“ или „иерои“, у Индији „барјаги“ или „варјаги“, а у Анадолији „терапеути“. „Терапеути“ (гр. *θεραπεύω*, „они који славе, који лече“), што је у Анадолији био један од назива за њих, су били философи, номади и аскете, који су, према античким изворима, живели у пустињама, у Пергамону у Анадолији, на острву Делос у Егејском мору, и као „Божје слуге“ („Дулони“), и под називима „Рехабити“ или „Кедарити“ живели крај Александрије на северу Африке у подручју око језера Мареотис, „постећи шест дана у недељи, молећи се, проучавајући свете списе и преписивајући своју древну философију.“ ¹⁴⁵⁴ Били су познати по свом знању и вештини у лечењу људи и славили су божанство лечења Акслепијуса и Сараписа ¹⁴⁵⁵. Они су о себи, као и „Срби Трибали“, односно „Кимери“, „Семнони“, „Логиои“ и „Кабири“, сматрали да су били „најстарији народ“ и „синови Нојеве Барке“ који су дошли у Азију након Великог потопа. ¹⁴⁵⁶ Тако је и територија Пергамона у та древна времена била сматрана узвишеном, и њени становници су сачували предање да су њихова паганска божанства били Аркађани или Аркити, који су дошли у Азију заједно са Телефусом, сином „Херкула и Оге“, који је био са

1449 Александра Бајић, „Мит о Јанусу и римска космологија“, *Društvo za arheoastronomska i etnoastronomska istraživanja*, 06. 01. 2016., http://www.vlasici.org.rs/jedan-mit-o-janusu/#_ftn13
1450 Homer, *Iliad*, X. v. 429; *Odys*. XIX. v. 177; *Eschyl*, *Suppl*. v. 967; *Dionysius of Halikarnassus*, I. 18

1451 Хомер, Илијада, I. 35-39: Посејдон је својим трозупцем створио трачко острво Делос у Егејском мору, на којем су „људи мора“ Пелазги пред одлазак на своје пловидбе приносили жртве паганским идолима.

1452 Хомер, Илијада, I. 35-39

1453 Диодор Сицилијски, Библиотека историје, 5.58.2: Кадмо, син Агенора, направио је Феничанску колонију на острву Родос чији су становници и преци били из наследне линије Посејдона.

1454 Philo of Alexandria, *De Vita Contemplativa* 1.2; 28.

1455 Sosomenus 1.12; Philot of Alexandria, *De Vita Contemplativa* 1.2; 3.21; 5

1456 Paus. *Attic*. 12

својом мајком у Нојевој барци.¹⁴⁵⁷ Они су били сматрани не само поштовациома Божје воље аскетама–монасима, него и свештеницима, заштитницима и чуварима својих храмова.¹⁴⁵⁸ О томе да су они били Словени под надлежношћу династије Митритад, говори и чињеница да су 102-101. године пре Христа на острву Делос, који се раније називао „Скитијадис“ и за којег се знало да су „на њему живели Скити“,¹⁴⁵⁹ направили култну статуту у част цара Митритада Шестог Евпатора.¹⁴⁶⁰ Касније их историчар и теолог Еусебије из Цезареје у свом делу Црквена историја убраја у прве хришћанске монахе, наглашавајући њихову честитост, одсуство имовине, пост и усамљенички живот.¹⁴⁶¹

Једно од објашњења присуства ових „праведних“ потомака генеаложке линије Јафетових потомака у северној Африци након Великог потопа је чињеница да су након Великог потопа у сеобама народа од планине Арарат према југу велику улогу за прехрану и уопште живот становништва имале реке Еуфрат, Тигрис и Нил, тако да је један део Јафетових „синова Нојеве барке“ преко тог правца населио и север Афричког континента.¹⁴⁶² То је онај „народ Дакае који живи у Партском краљевству које се протеже од реке Еуфрат до Индије,¹⁴⁶³ како је о њима писао песник Лукијан у свом делу Фарсалија,¹⁴⁶⁴ односно народ који је историчар Јован Рајић називао „Србима који су живели на подручју реке Себрис између река Еуфрат и Тигрис“ и о њима писао да су *славили* антропоморфно паганско божанство мора, жита и плодности Дагона у *Месопотамији све до епохе хришћанства*.¹⁴⁶⁵ Међутим, ти исти „праведни“ Дакае или Дачани су забележени како живе и на балканско–

1457 Paus.Attic.12

1458 Псеудо Дјонисијус, *Ecclesiastical Hierarchy* 6.533A

1459 John Jamieson, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic : A Dissertation on Historical Proofs of the Scythian Origin of the Greeks*, , p. 112, cit. Stephanus of Byzantium, Nicanor; Claudian, Stilich, 3.253

1460 *Supplementum epigraphicum graecum*, Vol. XLV, Ed. H.W. Pleket et al., J.C. Gieben, Amsterdam 1998, p. 274, cit. I.Dilos 1563. B.Schmidt-Dounas, art.cit. (cf. no. 2324) 86-94

1461 Eusebius of Caesarea, *Ecclesiastical History*,

1462 Samuelis Bocharti, *Geographia Sacra*, Johannis Davidis Zunneri, Balthasaris Christophori Wustii, Francofurti ad Moenum, 1681, pp. 134-136

1463 Lucan, *Pharsalia*, trans. Jane Wilson Joyce, Cornell University Press, 2018. p. 316

1464 Lucan, *Pharsalia (De Bello civili)* 2, 296

1465 Jovan Rajić, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov...vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794.

црноморској територији и како у доба Римског царства одржавају везу са царом Ликинијем. Њихова престолница је било насеље Сармисегетуша или Улпија Трајана, изворно названо Корона или Крон Ксанто, према кћерци Ксанто (Сарбис) од митског брачног пара Нереуса и Дорис.¹⁴⁶⁶ Назив-синоним „Дагон“ за Јафета или Нептуна, али имплицитно и етноним „Дачани“ за потомке Јафета, објашњава реченице из српског Карловачког родослова из петнаестог века које се односе на породичну линију српског–ромејског цара из босфорско-црноморске династије Митритад-Фарнак, оличену у Рамсадису и цару Ликинију, познатом у светској историографији као савладару цара Константина Великог.¹⁴⁶⁷

У паганском митолошком добу Дагон, Посејдон или Нептун, за којег су древни људи сматрали да је био предак Ахила по Ахиловој мајци нимфи Теути, био је скитско божанство мора, олује и ватре,¹⁴⁶⁸ у Северној Африци је ово паганско божанство било сматрано божанством плодности, пољопривреде и слатке и морске воде,¹⁴⁶⁹ а стари Римљани су га још од времена Етрураца приказивали и називали божанством плодности, коња и извора воде (“Nethunus”), односно Посејдоном са трозупцем.¹⁴⁷⁰ С друге стране, старосрпско паганско божанство Дагона, односно Нептуна, Јафета, Нереуса или Посејдона нека предања повезују са настанком насеља Византиона, касније града Константинопоља,¹⁴⁷¹ које је географски и геоекономски гледано, повезивало „праведне“ царе из Митритад – Фарнак династије са Балканским полуострвом и Анадолијом, а самим тим и са Азијом и са севером Африке.

1466 Thomas Holyoke, *A Large Dictionary in Three Parts*, W. Rawlins for G. Sawbridge, London, 1677. Такође видети Вергилије, Георгике 4, 336: Ксанто је била морска сирена, кћерка Нереуса и Дорис, која је помагала у плетењу и бојењу овчије вуне крај реке Пенеус.

1467 Љубомир Стојановић, Спари српски родослови и лешојиси, Српска краљевска академија, Сремски Карловци, 1927.

1468 Сервиус, Георг. 1.12

1469 Alain Cadotte, “Neptune Africain”, *Phoenix* 56.3/4 (Autumn/Winter 2002), 332: Постоји веза између либијско-пунског паганског пољопривредног божанства извора свеже воде и воћа са приказом Нептуна као паганског божанства морске воде које вози кочије по мору или се вози јашући делфине у мору на римским мозаицима у Северној Африци.

1470 О двострукој природи Нереуса као паганског божанства слатке и морске воде видети Catullus, *Carmen*, „Ad Sirmionem insulam“ 31. 3. Такође видети Tertullian *De Spectaculis* 8. 3; Raymond Bloch, “Quelques remarques sur Poseidon, Neptunus et Nethuns”, *Comptes-rendus des séances de l’Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 125e année, N. 2, 1981

1471 Бетани Хјуз, Истанбул, Прича о три града, Књига прва, прев. Т. Бижић, Лагуна, Београд, 2017,

Овај народ је оставио писмене доказе о историјском проходу и насељавању његових прото-етнија. Будући да су још од давнина на Балканском (Хумском) полуострву ветрови били толико јаки у планинским ланцима Хумског горја и око планине Олимп, Тракија, Грчка и Горња Македонија, читаво подручје око Едесе, Сербејке, Пеле, Верије (Берое) и осталих градова древне Македоније је било сматрано пребивалиштем Бореаса (ветрова).¹⁴⁷² У складу са епом Падма Пурана и записима античких писаца о Словенима, односно Скитима као „синовима ветра“ може да се схвати и књига Арктички дом Веда правника, социолога и историчара Бал Гангадара Тилака, који је доказао да су „веде“ написали словенски Арјани који су се спуштали са руског арктичког севера и населили Хиндустан,¹⁴⁷³ а затим и остала подручја Азије, источног Медитерана и данашње Европе. Индијски научник Бал Бангадар Тилак је приликом писања своје књиге Арктичка домовина Веда схватио да су у древним делима Рг Веди и Авести описане астрономске и географске појаве које се односе на велико северно географско подручје, чији називи постоје само у древном санскрит (сјемскрт) језику и писму сродном старосрпскојерменском (такозваном „винчанском“) писму записиваном на кори дрвета и у камену. Тако се током седамнаестог и осамнаестог века у Индији још увек сматрало да је брак међу припадницима њихових виших касти могао да буде признат само ако је био јавно записан на кори дрвета, а за припаднике виших касти у том периоду биохемичар и истраживач ДНК генологије Анатолиј Кљосов тврди да је готово половина њих имала „прасловене као заједничке претке са данашњим Словенима“.¹⁴⁷⁴

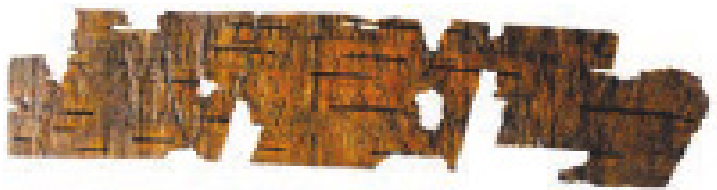
Мит о Кадму и Хармонији, односно о Брахми и његовој супрузи богињи хармоније Сарасвати која је измислила писмо „санскрит“ и старовинчанско-јерменско писмо, распознаје се у чињеници да писмо „санскрит“ Руси изговарају као „сјемскрит“.

1472 Konrad Malte Brun, *Universal geography: or a description of all parts of the world, on a new plan, according to the great natural divisions of the globe; accompanied with analytical, synoptical, and elementary tables*, Tom 6, Wells and Lilly, Boston, 1828, Book XCIVII, pp. 132; 159

1473 Bāl Gangādhara Tilak *The Arctic Home in the Vedas, Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903, p. 411

1474 Анатолиј Кљосов, Порекло Словена, Мирослав, Београд, 2013.; А.А. Кљосов, „Хинди-Руси Бхай Бхай с точки зрения ДНК-генеалогии, или откуда есть пошли славяне“, Бостонский Альманах Лебедь, № 531, 10. 06. 2007.

Историчар и филолог Федор Морошкин је оставио запис да је у Индији „од хималајских до хиндукушких планина живео народ под именом славних Сјемскрита.¹⁴⁷⁵ Заправо, „сјем“ („семља“ или породица, род, народ”) и „скрт (“скртам” – „гребем“, „урезујем“, односно „пишем“) или „шркт“ („šyr'kty“ – „врлина“)¹⁴⁷⁶ условно може да се разуме као „славни народ, породица“ („Славни“, „Славени“, „Славјани“) или као „породица, народ који пише“ („Словни, Словени“) односно, како је писао монах Чрноризац Храбар у свом делу О писменах, Словени су народ који уцртава „чрте и резе“.¹⁴⁷⁷ Даске на којима су стари Словени „скргали“, односно урезивали „чрте и резе“ називале су се „скрижали“, и неки руски филолози су сматрали да је „прво писмо урезано на дрвету било „део РазУма Божјег датог Роду Првобитном“, па према томе да су даске/скрижали биле „дело Божје“.¹⁴⁷⁸

Кора дрвета брезе као скрижалъ – табла за урезивање слова¹⁴⁷⁹

Један од првих санскритолога у Србији Бранислава Божиновић је тврдила да је већина српских речи везаних за религију као што су Бог, црква, кандило, олтар, пост и многе друге речи, била у санскрту, заједно са описима српских

1475 Федор Л. Морошкин, Историко-критическое исследование о русах и славянах. Санктпетербург: В типографии Ильи Глазунова и К°, 1842.

1476 Nicholas Sims-Williams and Desmond Durkin-Meisterernst, Dictionary of Manichaean Sogdian and Bactrian (Dictionary of Manichaean Texts, Vol. III/2). Turnhout: Brepols, 2012, „šyr'kty“ – „врлина“

1477 Божидар Митровић, Азбучка математика Винче, КолоВенија, Београд; Будућност; Нови Сад, 2012., стр. 48, цит. Иллустрированная Библия – Ветхий завет. Пятикнижие Моисея, Вторая книга: Исход, Олма Медиа Груп, Москва, 2011., 32 глава, стр. 128; Branislava Božić, Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči 1. dio, Pešić i sinovi Beograd, 2000., стр. 3-4: Санскрт, „самскртам“, „завршен“, ком би боље одговарао атрибут „савршен“, формулисан је граматиком Панинија, за којег се сматра да је живео у Таксилу, на северозападу Индије, између 6. и 4. века пре Христа, и да је пре њега било најмање шездесет и четири лингвиста који су се бавили утврђивањем закона овог језика.“

1478 Божидар Митровић, Азбучка математика Винче, КолоВенија, Београд; Будућност; Нови Сад, 2012.

1479 Божидар Митровић, Азбучка математика Винче, КолоВенија, Београд; Будућност; Нови Сад, 2012.

националних обележја као што су „свилен јелек, антерија, опанак“. 1480 Санскиртолог Божиновић је тврдила да су већина речи, за које су филолог и антрополог Вук Караџић и филолози после њега тврдили да су „турцизми“ у српском језику, као на пример „кабадахија, диван“ и слично, заправо биле позајмице из санскрт језика древне Индије у турском језику, 1481 и чак је тврдила да, због старости српског језика, и због његове велике сличности са старим санскрт језиком, „сваки аутор санскртоенглеског и свих других речника мора претходно да научни српски језик, макар био Рус.“¹⁴⁸² У том смислу разумљиве су речи филолога Алокананде Митер да највише санскритских речи има у српском језику (око 35%), док га у бенгали језику има 11%, и да је чак преводџи српску постреалистичку поезију на енглески језик она постала свесна да „мора да постоји дубока веза између српског и бенгали језика и да та веза вуче своје порекло из санскрита“.¹⁴⁸³ Такву сродну везу писма и језика српских прото-етнија на једном широком простору од Индије до Јадранског мора, на којем су, према античким ауторима Херодоту и Страбону, или према константинопољском државнику Георгијусу Плитону у петнаестом веку, живели „Трачани“, објаснио је у области ахреологије археолог Чикарипура Ранганата Рао. Овај индијски археолог је открио „хинду натпис“ у индијској долини Харапа и након упоређивања тог натписа са такозваним „феничанским“ писмом установио је да се „феничанско писмо“ може прочитати помоћу познавања санскрита. Тако је број 1 (српски „један“) записан као „јекa“, број 3 (три) као „тра“, 4 (четири) као „чaтyс“, 5 (пет) као „пaнтa“, 10 (десет) као „дaсa“, 100 (сто) као „сaтa“, и тако даље.¹⁴⁸⁴ Археолог Рао је такође уочио велику сличност

1480 Branislava Božinović, *Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči*, Pešić i sinovi Beograd, 2000, стр. 9

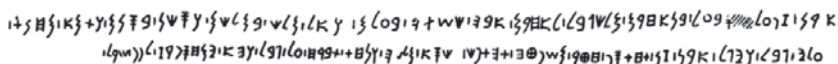
1481 Branislava Božinović, *Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči*, стр. 9

1482 Branislava Božinović, *Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči*, стр. 132

1483 Alokandanda Mitter, *Some Similarities between Serbocroat and Bengali Vocabulary*, Calcutta, India, 1980

1484 E. Sreedharan, *A Manual of Historical Research Methodology, South Indian Studies*, 2007, p. 268, cit. W. W. De Grummond, the Department of Classics, Florida State University: „Дешифровање индуског натписа које је извршио доктор Рао је наишло на прилично одобравање и сада служи као једна основа за даља дужа испитивања језика древне цивилизације из Индуске долине“. (in “Linguistic Affinities of Old Indo-Aryan with Classical Greek and Latin”, B.U. Nayak, N.C. Ghosh (eds.) *New Trends in Indian Art and Archaeology: S.R. Rao's 70th birthday felicitation volume*, Aditya Prakashan(1992), pp. 133-139.)

између каснијег облика Харапа писма и феничанског писма, тврдећи да феничанско писмо потиче од Харапа писма, а не, као што сугерише класична теорија, од прото-синајског писма.¹⁴⁸⁵ Такође, иако није могла да се направи директна веза између Харапа натписа (1600. година пре Христа) и Брахми писма (300. година пре Христа), пронађено је много натписа који су могли да потврде ту везу. Тако је археолог Рао схватио да постоји сличност између „Гезер“ натписа из 1600. година пре Христа, натписа на Ахирам саркофагу из око 1000. године пре Христа, и „арјанског“ натписа у Харапа цивилизацији, као и не само да постоји сличност слова и бројева, него и да постоји сличност између личности у „арјанској“ и хинду митологији.¹⁴⁸⁶

Старофеничански атпис на саркофагу Ахирама, око 1000. година пре Христа, Библос¹⁴⁸⁷

Међутим, зачеци такве писмености, као и извод из српског Карловачког родослова из петнаестог века, који спомиње како су стари Срби славили у претхришћанском периоду Дагона, може да се разуме на примеру проучавања познавања метеорологије, астрономије, календара и писмености у случају праисторијског становништва Лепенског Вира на реци Дунав у данашњој Србији, у којем се распознаје стварање праисторијске митологије риболошког божанства Даг (Дагона).¹⁴⁸⁸ Као и у првобитној постпотопној митологији народа у Индији, или на подручју Анадолије, тако је и у Подунављу Дагон као божанство плодности и жита био повезиван са рибом – „даг“ као најзначајнијом храном људи преднеолитских култура у долинама великих река, као и са зрном жита – „даг“ као божанством ратарских култура енеолитског и бронзаног

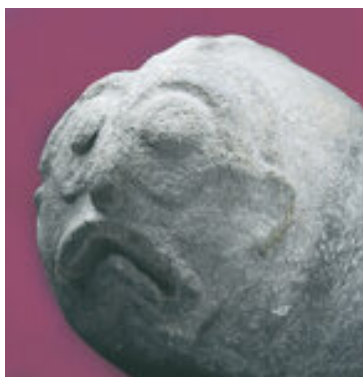
1485 Andrew Robinson, *Lost Languages: The Enigma of the World's Undeciphered Scripts*, 2002

1486 Mukhtar Ahmed, *Ancient Pakistan - An Archaeological History: Volume IV: „Harappan Civilization - Theoretical and the Abstract“*, Foursome Group, 2014, Top of Form Bottom of Form p. 287

1487 Reinhard G. Lehmann, *Die Inschrift(en) des Ahirom-Sarkophags und die Schachtinschrift des Grabes V in Jbeil (Byblos)*, Mainz, 2005

1488 Живојин Андрејић, Метафизика Лепенског Вира, Центар за митолошке студије Србије, Културни центар „Р. Домановић“, Лапово, Колор прес, Рача, Крагујевац, 2005., стр. 237; 240; 243-244; 282

доба.¹⁴⁸⁹ О томе сведочи и значај улоге дунавске рибе моруне – белуге по тадашње становништво Лепенског Вира, јер је њена форма у облацима у облику риболиких бића у скулптури Лепенског Вира симболизовала живот и узводни смер.¹⁴⁹⁰ Тако археолог и историчар уметности Радмило Петровић сматра да је изглед и облик лепенске куће подражавао тело моруне, те да су пронађени знаци А, Л и Δ¹⁴⁹¹ и глава рибе били симболи рибе моруне и целокупне урбанизације у праисторијском насељу Лепенски Вир.¹⁴⁹²

Фигуре првих људи назване „Адам“ и „Данубијус“ из археолошког налазишта Лепенски Вир у Србији¹⁴⁹³

1489 Исто, стр. 243

1490 Исто, стр. 52, цит. археолог Љубинка Бабовић

1491 „Доматриос“, Александар М. Петровић, „Винчанско писмо и знаци времена цивилизације“, Библиотека Матице српске Нови Сад, 7. жетвара (јуна), 2004., <http://www.srbijadanas.net/domatrios/>. Палеографски податак из Винче, откривен је и у сарматском материјалу са подручја азијског дела Русије, и представља монограм пелашког божанства Доматриос, како су утврдили руски палеографи... сугерише нам станиште које је у исто време и средиште ватре, „огњиште“, као иницијалну енергију (отуд и извор светлости), али и станиште као микрокосмос и као центар света... и монограм прве „Мајке земље“ коју су славили праисторијски људи у Винчи на Балканском полуострву, у Русији и на острву Криту.“ Такође видети: „Δ - Даматрос, Даматриос, касније грчка богиња Демтра - Дагматра, персонификована рибом, приказивана тако на грчким вазама из петог века пре Христа. (у Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, стр. 252) или „Пелазг“, „Пеласт“, „Илиос“, родоначелник Илира, о чему пишу Ђорђе Картол, Милан Будимир, Радивоје Пешић (у Радивоје Пешић, *Отпузујем ћутањем*, Пешић и синови, Београд, 2001., стр. 41, цит. Милан Будимир, Ђорђе Картол): „...што потврђује и Птоломеј, када каже да су се стари Словени простирали од Дњепра и Дњестра преко Балкана све до Крита.“

1492 Живојин Андрејић, *Метафизика Лепенског Вира*, стр. 53, цит. Р. Петровић, Белуга, Митолошки зборник 10-11, Рача 2004, стр. 51-55

1493 „Lepenski Vir – sculpture“, *Digitalni atlas culture istočne Srbije*, www.digitalniatlas.ipp.rs, www.lepenski-vir.rs, <http://www.digitalniatlas.ipp.rs/index.php/digialni-atlas/26-atlas/majdanpek/>

О повезаности винчанскојерменског, феничанског и палеохебрејског писма, које су преносили „људи мора“, сведоче такође и древна линеарна „А“ и „Б“ писма на острву Криту, које је филолог, геолог и историчар Генадиј Грињевич упоредио са диском из Феста и са прасловенским „чртама и резама“ и установио да је 70 – 80 % знакова у тим писмима потпуно идентично, тако да је Грињевич та линеарна писма из Медитеранског мора назвао „егејским“ или „протословенским“ писмом.¹⁴⁹⁴ О повезаности ових писама сведочи такође и стара арамејска писменост у источном Медитерану, што показује и Меша табла из деветог века пре Христа, која потврђује веродостојност историјских догађаја у библијском Старом завету, а повезаност тих писама касније потврђују и табле Самара, Офел и Сефири са севера Африке и Блиског истока. Филолог Крис Ролстон сматра да су Арамеји и Јевреји директно усвојили „феничанско“ писмо за записивање својих језика, на основу тога што арамејско и хебрејско писмо немају графеме за све консонантне фонеме у њиховим језицима.¹⁴⁹⁵

Према *Старом завету* Господ је дао *Десет Божјих Заповести* Мојсију на Синајској гори која је била сматрана светом¹⁴⁹⁶ Божјом планином.¹⁴⁹⁷ Када се упореде слова са две свете гранитне табле са *Десет Божјих Заповести* које је Бог дао Мојсију¹⁴⁹⁸ да би спасио човечанство,¹⁴⁹⁹ на Синајској гори, може да се уочи сличност тог писма¹⁵⁰⁰ са „палеохебрејским

---

dela-sa-spomenickim-i-umetnickim-svojevima/54-lepensi-vir-skulpture

1494 Г. С. Гриневич, „Сколько тысячелетий славянской письменности (О результатах дешифровки праславянских письменных памятников“, 02. 09. 2015., <http://nks.rusphysics.ru/dissertation/252/>

1495 Chris A. Rollston, “The Dating of the Early Royal Byblian Phoenician Inscriptions: A Response to Benjamin Sass”, *MAARAV* 15.1, 2008, p. 63, cit. Z. Harris, *Development of the Canaanite Dialects: An Investigation in Linguistic History*, AOS 16, American Oriental Society, New Haven, 1939, 33-36; S. Moscati, *An Introduction to the Comparative Grammar of Semitic Languages: Phonology and Morphology*, Harrassowitz, Wiesbaden, 1980, 24-45; R. Garr, *Dialect Geography of Syria-Palestine, 1000-586 B.C.E.*, University of Pennsylvania, 1985, 1985, 23-30.

1496 Old Testament, „Exodus“ 3:5

1497 Old Testament, „Exodus“ 3:1, „Books of Kings“ 1 Kings 19:8

1498 *Book of Deuteronomy*

1499 Стари Завет, „Излазак“ 20:24; 24:12; Егзодус 34;

1500 „HaShem - The Name, The Two Stone Tablets“, „The Initial Public Display of the World’s First Authentic Re-creation of the Stone Tablets of the Ten Commandments“, <http://www.prweb.com/releases/2009/02/prweb1937984.htm>; <http://www1.prweb.com/prfiles/2009/01/30/1187154/TwoStoneTabletsOnDisplay.JPG>, *Hashemartworks.net*: Према уметници А. Ц. Трејси Потс, која је реинтерпретирала отисак две камене плоче са Десет Божјих Заповести које је Мојсије добио

писмом феничанског порекла“, односно са вокалима, консонантима и лигатуром старосрпскојерменског, односно „винчанског“ писма.

Front

Tablet 1

Back

Реплика две Свете гранитне табле са *Десет Божјих заповести* на планини Синај¹⁵⁰¹

од Господа Бога на планини Синај, слова којима су Божје Заповести написане на каменим плочама су „феничанска палеохебрејска азбука“. О спомињању две плоче сведочанства које је добио Мојсије од Господа видети цитат из Стари Завет, 2 „Израцак“ 20:24, цит. Господ Мојсију: „У сваком мсту где учиним да се Моје Име памти, Ја ћу доћи и благословити те.“; 29: „Мојсије сиђе с горе Синајске држећи у руци две плоче сведочанства док силажаше с горе; и он не знаше да му се кожа на лицу светлијаше зато што беше говорио с Господом“. 34 „Кад Мојсије улажаше пред Господа да с њим говори, скидаше копрену док не би излазио, а кад излажаше казиваше синовима Израеловим шта му беше заповедио.“

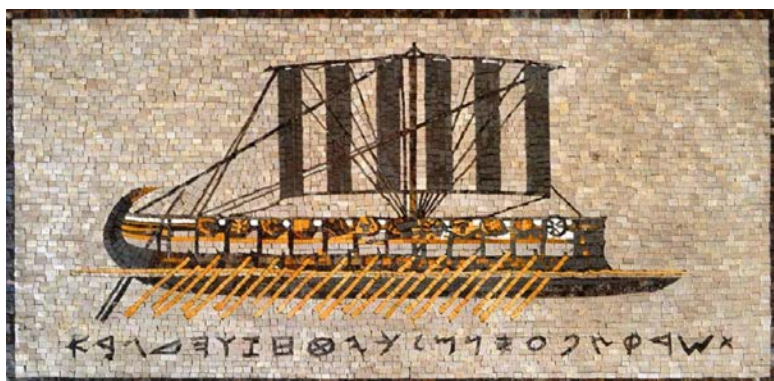
1501 “HaShem - TheName, TheTwoStoneTablets”, “The Initial Public Display of the World’s First Authentic Re-creation of the Stone Tablets of the Ten Commandments”, <http://www.prweb.com/releases/2009/02/prweb1937984.htm>.; [hashemartwork.net](http://www.hashemartwork.net); Такође о томе да је на верзији енглеског језика на сајту Српске Православне цркве 5. фебруара, 2009. године била цитирана вест са сајта: <http://societyandreligion.com>, о томе да је уметница А. Е. Трејси Потс из компаније *HaShem Artwork* стробало да 8. фебруара 2009. године изложи уметничку реплику две аутентичне табле са Десет Божјих Заповести које је Господ дао Мојсију на планини Синај у Норис Конференцијском центру у Сан Антонију у Сједињеним Америчким Државама, видети: „First public display of world’s only authentic re-creation of Stone Tablets of the Ten Commandments“ http://spc.rs/eng/first_public_display_world%E2%80%99s_only_authentic_rec-creation_stone_tablets_ten_commandments

Tabla X. – Vinčansko pismo: vokali			KONSONANTI XI					LIGATURE XII		
VOKALI			→	В	Г	Г	Δ	Υ	Υ	Υ
Α	Δ	Δ	↘	⊗	Ж	III	З	Υ	E	Υ
+	+		I	≠	K	Λ	L	⋈	F	Υ
			↓	♂	M	Υ	Υ	Π	Λ	Υ
			1	4	Р	>	)	Υ	Λ	Υ
E	Υ	Υ	z	⊗	↑	Π	R	Υ	Λ	Υ
У	I	O	⊗	X	Υ	Ψ	Ш	⊗	Υ	Υ
У	V	Υ	W	Υ	⊗	↑	↓	⊗	Υ	Υ
			†	†	Φ	Ц	δ	⊗	Λ	Λ

Tabla XI. - Vinčansko pismo: konsonanti.

Tabla XII. - Vinčansko pismo: ligature.

Консонанти и лигатуре винчанског писма¹⁵⁰²

Феничанско писмо (писмо „људи мора“ Пелазга) на мермерном мозаику¹⁵⁰³

Такође, епско-митолошко-географска веза древних „дрвених Срба и Руса“¹⁵⁰⁴ који су након Великог потопа живели

1502 Радивоје Пешић, Винчанско писмо и други граматолошки огледи, Пешић и синови - Београд, Дуган – Милан, Београд, 1995., стр. 16, цит. Табла X: „Винчанско писмо – вокали“, Табла XI: „Винчанско писмо – консонанти“, Табла XII: „Винчанско писмо – лигатуре“.

1503 Amália Rodrigues, Michales Loukovikas, “Phoenician Colonies“, *Periplus*, <https://peripluscd.wordpress.com/tag/thebes/>

1504 Edwin Guest, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Argent Media, 1883, pp. 153-154: „Плиније, Паусанијас и Дионисиос Периегетес су

на широком простору од Азије до Балканског полуострва и источног Медитерана, и династије Срба Хераклеида, може да се објасни и сличношћу писма пронађеног у праисторијском подунавском насељу Винча крај Београда, који је у преко сто знакова истоветан или сличан праисторијском јерменском писму,¹⁵⁰⁵ феничанском или палеохебрејском писму, арамејском писму, критском линеарном писму¹⁵⁰⁶ и натпису на такозваном „лувијском језику“ на Обелиску у Ксантосу (некадашњем Сирбису) у данашњој Турској.¹⁵⁰⁷ Винчанска цивилизација је била дуготрајна, и према налазу археолога Драгана Срејовића трагови њеног утицаја могу да се лоцирају све до доласка Римљана на Балканско полуострво.¹⁵⁰⁸ Као што се види из истоветности такозваног „винчанског“ и „феничанског“ писма, постоји основ за тврдњу правника и историчара Божидара Митровића да су „Винчани били преименовани у Феничане“, а могућност за такво културолошко инжењерство, правник и историчар Митровић проналази и у предлогу неких чланова скупа о Винчанском писму Знакови цивилизације, одржаног 2010. године у Новом Саду у Србији „да винчанско писмо буде преименовано у „подунавско“ писмо „на основу наводне тешкоће изговора назива Винча на страним језицима“.¹⁵⁰⁹

спомињали Феничане (Phoinikes, Phoinoi) као „црвене људе“. (Eruthraioi); *Ibid*, p. 288, cit. Steph. B.; Strab.: „Eruth – Ros“ („црвен“); Red Sea (Mare Erythraeum); Према епу *Kavipriya* 1.38-39 и према Nonnus, *Dionysiaca* 3.195: „Дарда, Сарда, Сарасвати из фамилије Макериса Хераклида, који је био божанство говора и поезије повезан са црвеном бојом.“

1505 Vahanyan Vahan, Vahanyan Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, 28 October - 2 November 2009, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, <http://www.iatp.am/vahanyan/articles/valcamonica1.pdf>

1506 Pavel Serafimov, Giancarlo Tomezzoli, “Evidence for Early Slavic Presence in Minoan Crete, New Reading of the Linear A Inscription on the Golden Signet Ring of Mavro Spelio”, *Advances in Anthropology* 6, 2016, pp. 45-50; Serafimov, Pavel; Tomezzoli, Giancarlo, “Slavic Influences in the Ancient Gaul“, Zbornik osme mednarodne konference *Izvor. Evropejcev* [Proceedings of the Eighth International Topical Conference *Origin of Europeans*], 4-5 June 2010, Ljubljana

1507 Strabo, *Geography*, 14.3.6: Река и град Ксантус су се раније звали Сирбис. О имену Сирбис као изворној верзији каснијег назива реке Ксантос писали је и Еустахије (adHorn. II. 12). Име Сирбис је било у употреби све до времена Хомера када је име те реке први пут записано на грчком језику.

1508 Драган Срејовић, Археологија Балкана, стр. 5

1509 Божидар Митровић, *Азбучка математика Винче*, Београд, КолоВенија; Нови Сад: Будућност, 2012., стр. 88-89

Винчанско писмо на камену пронађеном у налазишту Беловоде код Петровца на Млави, Србија¹⁵¹⁰

У насељу Беловоде код Петровца на Млави у данашњој Србији, вршена су истраживања, потврђена резултатима лабораторијских испитивања на институтима за археометалургију у Лондону, Оксфорду и у Манхајму, која су показала да су 5.400 година пре Христа у налазишту Беловоде на површини од 120 хектара мештани са подручја данашњег села Велико Лаоле топили метал. Осим керамичких посуда старчевачке културне групе, као претходнице винчанске културе на том простору, и керамичких посуда винчанске културе, пронађени су ножићи од опсидијана, вулканског стакла, камене секире, шила и спатуле од костију и антропоморфне фигуре, а руда бакра је била допремана из Ждрела, Мајданпека и Рудне Главе.¹⁵¹¹ Сличне топионице метала, као у том насељу, и радионице за производњу цинабарита из периода винчанске цивилизације биле су пронађене у средњовековном граду Жрнов на планини Авала крај Београда. Међутим, тај некадашњи чувени средњовековни град Жрнов, који је унутар својих зидина чувао праисторијске топионице метала

¹⁵¹⁰ Фотографија праисторијског писма у налазишту Беловоде, Петровац на Млави С. Мирковић, *Blic*

¹⁵¹¹ S. Mirković, „Belovode prve na svetu topile i prereditivale bakar“, *Blic*, 28.08.2010. , цит. археолог Јасмина Живковић, Завичајни музеј у Петровцу на Млави; археолог Душан Шљивар, Народни музеј у Београду

и радионице за производњу цинабарита, био је уништен након Првог светског рата и након оснивања државе Југославије, и касније је на његовом месту био саграђен Споменик незнатом јунаку у стилу гробнице персијског цара Кира.

Археолози су пронашли трагове винчанског писма на предметима у археолошком налазиштима Винча, Тиса, Караново, Гумелница и Пештрети, те касније у налазишту Кукутени у данашњој западној Украјини, као и у Димини култури у данашњој северној Грчкој.¹⁵¹² Изворно име једног од тих древних насеља Теба у данашњој Грчкој, митски повезаног са Кадмом и Хармонијом, било је Минерва („божанска мудрост“ помоћу које је сачувана Нојева барка), односно Огиђа, Онга („морска богиња“).¹⁵¹³ Запис историчара Херодота да је у грчком граду Теби видео феничанска писма (*phoinikeia grammata*)¹⁵¹⁴ потврђује мит да је митски Кадмо или Орфеј ширио писменост по Балканском полуострву и објашњава зашто је Теба била повезана са божанском мудрошћу, односно са митским „мудрацем“, мислиоцем Кадмом. Уврежено је мишљење да је Кадмо или Орфеј саградио насеље Тебу у данашњој Грчкој¹⁵¹⁵ 1493. године пре Христа,¹⁵¹⁶ док је, према античким писцима Стагију и Еристорену, односно према Минтурну¹⁵¹⁷ Кадмо

1512 Зорица Т. Мирковић, „Знаке користили сви Винчанци“, Новости, 14. 07. 2004.

1513 Tzet. in Lycoph. ver. L225

1514 Herodot, *History*, 5. 58.1

1515 Stephanus Byzantinus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, *Peri poleōn Stephanus De urbibus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus*, Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge, 1678: Теба, коју Јевреји зову „арка“ или „кутија“ („arcam seu cistas“), 307.55; Herodot, *History*, 5. 58.1: Херодот каже да је видео феничанска слова (*phoinikeia grammata*) у граду Теби; Hesych. The Scholiast: upon Eschylus; Schol. in Sept. adv. Theb. ver. 169; Tzet. in Lycoph. ver. L225: Изворно име Тебе коју је саградио Кадмо било је Огиђа, Онга (морска богиња) или Минерва, „божанска мудрост“ помоћу које је сачувана Нојева барка.

1516 William Carpenter, *The Biblical companion, or, An introduction to the reading and study of the holy Scriptures*, Thomass Tegg and Son, London, 1836, p.351: 1993. године пре Христа Уранус, исто што и Цоелус, сели из Мале Азије Гомерове наследнике у Европу.; 1926. године пре Христа Абрахам се сели из Ура у Халдеју у Харан у Месопотамију, а након смрти Абрахамовог оца Терах према Божјем наређењу Абрахам се сели у Канан 1921. године пре Христа у доби од 75 година... Исто дело, р. 352, cit. *Old Testament*, “Exodus” 12.40-41: Након тога Абрахам се сели у Египат 1920. године пре Христа, 1918. године пре Христа враћа се у Канан. 1892. године пре Христа Господ мења Абрахамово име у Аврам, а име његове супруге у Сара, и даје им обећање да ће добити законитог сина. Господ уништава Содому и Гомору, док је Лот са кћеркама сачуван. 1896. године пре Христа Авраму и Сари се родио син Исак... Исто дело, р. 354: Амфикион, син Декалиона, заузео Атину 1497. године пре Христа. Док је тражио своју сестру Европу, Кадмо населио 1493. године Беотију.; Такође о томе видети John Henry Howlett, *Metrical Chronology*, Longman and Co., London, 1824, p. 122

1517 Minturno, *De Poeta*, 15

саградио Тебу 1313. године пре Христа.¹⁵¹⁸ Такође и стене у Јерменији, или камени споменици у Анадолији, као што је камени обелиск у некадашњем насељу Сирбис на реци Сирбис, са урезаним „сербско-рашанским писмом“, ¹⁵¹⁹ сличним или истоветним са винчанским писмом, потврђују проход прототетнија једног древног народа који је комуницирао између себе истоветним и сличним језиком и писмом. Због тога је разумљив и исказ историчара Вицаја Барати да су „људи мора“ Пелазги са острва Крита и западне обале анадолијске Ликије описменили Филистинце, односно да су им пренели познавање „микејског писма“.¹⁵²⁰ Трагови тих древних писама такође уједно потврђују и извод из српског средњовековног Карловачког родослова из шеснаестог века, односно извод из Историје Србије Јована Рајића из осамнаестог века, у којима се спомиње да су древни Срби у Месопотамији славили паганско божанство воде, времена и плодности Дагона, односно да су они у предантичком периоду живели у Анадолији као копненој повезници Месопотамије са Балканским полуострвом. Према миту о Кадму, пре него што су Кадмо и Хармонија отишли у Илирик, краљевством које је основао Кадмо управљао је, између осталих краљева, један краљ Ксантос, а према географу Страбону једно од ранијих назива за топониме, хидрониме и етнотониме „Ксантос“ било „Сирбис“.¹⁵²¹ У вези са тим називом

1518 Statius, *Thebaid*, *A Song of Thebes*, 180-185

1519 В. А. Чудинов, Осербскокамнесезаконима VIII века из Сирбины, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php; R. D. Đorđević (Ur.), *Obelisk iz Ksantosа. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, Prevod zakona Svetislav Bilbija, Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.

1520 *Ibid*, 99.

1521 Strabo, *Geography*, 14.3.6; УгрчкојмитологијисесматрадајетројанскарекаСкамандер (СкамандросилиКсантос, гр. Σκάμανδρος; Ξάνθος) било име речног божанства, сина Океана и Тетис, а исто тако се, према Хомеру у Првој књизи Илијаде, митски јунак Ахил сматра сином Океана и нимфе Тетис. Један од назива Скамандера је и „ксантос“ (гр. Ξάνθος), „дрвени, црвеножути“, или Сирбис, према Страбону. У данашњој Турској се налази и такозвани Обелиск Ксантос на којем се налази писмо слично Винчанском писму, а такође се и један од два бесмртна коња у митологији звао Ксантос (о томе видети George W. Cox, *Tales of Ancient Greece – History of Aryans*, C. Keagan Paul & Co., London) Hofmann, Johann Jacob () (-): Hofmann, Johann Jacob: *Lexicon Universale*. - Leiden, 1698.: Краљ Атине, који је као Ксантос владао Ксантио Бојотијом. Alexander MacBean, *A Dictionary of Ancient Geography: Explaining the Local Appellations*, cit. Strabo, Ptolomy, Mela.; Hecatei Milesii, *Fragmenta, Sylacis Caryandensis Periplus*, 241: „Xanthus maxima urbs Lyciae.“ Takodje Ptol. 5.3, Plin, 5.27/28; D. C. Samsaris, *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki 2005, p. 86-88 Xanthia – Ξεβρών: Charles Fellows, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, London, J. Murray, 1841, pp. 170-171: “Постоји много сличности између Атине и Ксантоса (Сирбиса) у стилу, старини, уметности, чак и

града Сирбис на обали реке Сирбис, у коме се налази обелиск са „српско-рашанским писмом“, историчар Цецес је тврдио да израз „Сир“ значи „цар“, односно „сунце“.¹⁵²² Филолог Мел Копланд у опису натписа на „фригијском“ писму, како га он назива, на гробници Атиса у граду чувеног цара Миде, који је основао данашњи град Анкару у Турској као некад главни град Хититског царства уништеног 1180. године пре Христа,¹⁵²³ спомиње да слова у том натпису наликују рунама, етруском писму и „данашњем српском ћириличном писму“¹⁵²⁴ и тврди да сва та писма потичу из „феничанског и арамејског писма“.¹⁵²⁵

Такозвано „фригијско писмо“, натпис на комплексу - гробници „праведног“ цара Миде, сина цара Гордијана, крај насеља Ескисеhir и Афјон у данашњој Турској, за који се претпоставља да је његов аутор Клеобул са острва Делос¹⁵²⁶

у фризурама на каменим рељефима на Обелиску у Ксантосу и Акропољу, када се ради о приказу Венере.” *Ibid*, pp. 450-451: “Постоји сличност између слова на обелиску у Ксантосу и слова у Азији, као и са именима Ахила и Агамемнона.” *Ibid*, pp. 456: „Ксантос, или раније Сирбе, је био главни град те земље, о њему сведочи велики број новчића, а према Стефану Византијском раније се град звао Арна.”

1522 James Francis Katherinus Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901, p. 369, cit. Tzet. in Lycophr. ver. 946, 987

1523 Mel Copeland, “The Phrygian language— Translation of Phrygian scripts - Based on a related work *Etruscan Phrases*, first published in 1981“, <http://www.maravot.com/Phrygian.html>: Гробница цара Миде, сина митског цара Гордијана, налази се крај насеља Ескисеhir и Афјон у данашњој Турској.

1524 Mel Copeland, “The Phrygian language— Translation of Phrygian scripts - (Based on a related work, *Etruscan Phrases*, first published in 1981“, <http://www.maravot.com/Phrygian.html>, cit. Страбон, Географија

1525 Исто, <http://www.maravot.com/Phrygian.html>

1526 Mel Copeland, “The Phrygian language— Translation of Phrygian scripts - (Based on a related work, *Etruscan Phrases*, first published in 1981“, <http://www.maravot.com/Phrygian.html>, cit. Страбон, Географија

Слова на Обелиску у некадашњем граду Сирбису, касније названом Ксантос¹⁵²⁷ у анадолијској Ликији¹⁵²⁸ са, према филологу Чудинову, урезаним „сербско-рашанским писмом“, показује такође сличности са словима српске азбуке, као и са словима на натпису на гробници цара Миде у Гордиону у данашњој Турској.¹⁵²⁹ Међусобна сличност тих слова објашњава уједно и повезаност различитих верзија мита о цару Миди и „Гордијановим баштама ружа“ међу становништвом са простора данашње Србије и Северне Македоније и међу становништвом Анадолије.¹⁵³⁰

Обелиск у Ксантосу, некадашњем Сирбису (предантичка Ликија, данашња Турска)¹⁵³¹

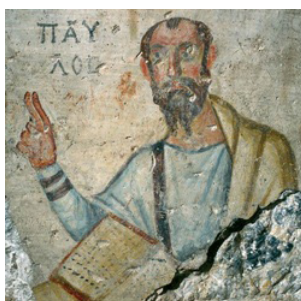
1527 Strabo, *Geography*, 14.3.6; Еустахије, *ad Horn*. II. 12, Christopher Prestige Jones, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999, p. 145: Називи реке и града Сирбис су били у употреби све до времена Хомера када је име те реке први пут записано на грчком језику, а касније је преименован у Ксантис.

1528 *Signs of Civilization*, Међународни симпозијум у Новом Саду, САНУ/Institute for Archaeomythology, U.S.A., „Platoneum“/САНУ, Нови Сад, 24-29.05. 2004.,; S. Winn, *Pre-Writing in Southeastern Europe: The Sign System of the Vinča Culture ca. 4000 B.C.*, Western Publishers, Calgary, 1981.; Радомир Пешић, *Оптужујем ћутањем – Записи предавања (1982-1992)*, Пешић и синови, Београд, 2001., <http://www.scribd.com/doc/46958335/Radivoje-Pesic-Optuzujem-Cutanjem>

1529 Herodotus, *Histories* 8.138.1; Lynn E. Roller, „Midas and the Gordian Knot“, *Classical Antiquity* 3.2 (October 1984, pp. 256–271): За зачетника ове династије се сматра да је поштовао Зевса и Земел након што му је слетео орао на плут док је орао у пољу (Ael. VH 4.17.); Lynn E., Roller, „The Legend of Midas“, *Classical Antiquity*, Vol. 2, No. 2, 1983, pp. 299-313. Такође видети Arrian, *Anabasis Alexandri*, 2.3: У легенди о царској династији Миде спомињу се плут на који слеће орао, „Гордијанове баште ружа“, итд. Такође видети о истоветности мита о Гордијановом сину цару Миди и сину Адрасту (*Αἰφραο-Τογ*) краља Αργος: Wiliam Smith; Charles Anthon (Ed.), *A A New Classical Dictionary of Greek and Roman Biography, Mythology and Geography*, Harper&Brothers, New York, 1884, p. 13

1530 Mel Copeland, „The Phrygian language – Translation of Phrygian scripts - Based on a related work *Etruscan Phrases*, first published in 1981“, <http://www.marvot.com/Phrygian.html#anchor#6.27.06-1M>

1531 Извор фотографије: *Rasen.rs*, <http://www.rasen.rs>

Азбуком испосано име апостола Павла на фресци Пресвете Богородице, светог апостола Павла и свете Текле на зиду „Павлове пећине“ код древног Ефеса у Турској, за коју се сматра да потиче из раних хришћанских векова¹⁵³²

Знакови из „винчанског писма“ и писма којим су писали константинопољски цар Јустинијан и Свети Сава, уочљиви на словима на икони Господа Иуса Пантократора са Светим Писмом у руци и монаха Мине, из египатског манастира светог Аполона у Бавиту у Египту из шестог века¹⁵³³

1532 Фотографије са сајтова Michael J. Caba, „The Grotto of Saint Paul in Ephesus“, 20. 04. 2013., <https://blog.bibleplaces.com/2013/04/the-grotto-of-saint-paul-in-ephesus.html>, “Cave of St. Paul in Ephesus“, 18. 02. 2018, <http://www.ephesustravelguide.com/denizhans-blog/cave-of-st-paul-in-ephesus>. О натписима на пећини у Ефесу где је био Свети Павле видети *Die Inschriften von Ephesos IV.1285.*; Franz von Miltner, *Ephesos: Stadt der Artemis und des Johannes* (Wien : F. Deuticke, 1958), 88.; Özgen Acar, “St Paul in Ephesus”, *Archaeological Institute of America*, January 17, 2002, archive.archaeology.org/online/news/stpaul.html: Коестер тврди да зидне фреске потичу из другог или трећег века.

1533 Извор: Klaus Wessel, *Coptic art* transl. by J. Carroll, S. Hatton, Thames and Hudson, London,

Ктиторски натпис Светог Саве у манастиру Студеница у Србији – детаљ са годином када су слова била написана – 6717., односно 1209. година¹⁵³⁴

Марко Теодорович, Буквар славеносрпског, валахијског и восточних језика, при Стефану Новаковичу, Беч, 1792., у којем се налазе слова А, Ѣ, као у натпису у месту Филипеиону које је подигао цар Филип Први „Арабљанин“ у трећем веку

1962, p. 174

1534 „Ко је пронашао натпис Светога Саве“, <http://www.manastirstudenica.rs/ko-je-pronasao-natpis-svetoga-save/> : Натпис помиње Преподобног Симеона Немању, његове синове, историјски контекст и годину завршетка радова. Како је посао одмицао почињале су да бивају разумљиве читаве речи: „Храм Пречисте Владичице, Немањом, кнеза Вукана, помените Саву“, итд. Ово је било кључно откриће – ктиторски натпис Светога Саве, који је, после сто пет година, угледао светлост дана. Он гласи: „Овај пресвети храм Пречисте Владичице наше Богородице саздан би велеславним /.../ Великим жупаном и сватом (пријатељем) цара грчког кир Алексе – Стефаном Немањом /који је/ приміо анђеоски образ /као/ Симеон монах... („А завршен – насликан – би трудом Великог жупана... Стефана... и великог кнеза Вукана године 6717. индикта 12. и мене који сам ту радио помените Саву грешнога.“ Натпис је поставио студенички игуман Свети Сава 1209. године и поставио га као печат на све радове око храма и манастирске целине. Овим је манастир Студеница био завршен.

Натпис у месту Филипеион који је цар Филип Први „Арабљанин“ подигао у част свог оца Јулија Маринуса, са словима из грчког и старословенског писма,¹⁵³⁵ између осталих, са словима Λ, Ω. Трећи век, Филипеион, Шаба крај Дамаска, данашња Сирија¹⁵³⁶

Како се види из верзије српског писма коју је Павле Соларић употребљавао у деветнаестом веку, а које наликује на писмо које је написано на пећини Светог Павла у Ефесу у раним хришћанским вековима, као и у Константинопољском царству у периоду владавине цара Јустинијана у шестом веку, реформаторски потези Павла Соларића, Саве Мркаља и Вука Караџића који су уследили у деветнаестом веку, из дотадашње српске азбуке су одстранили слова која могу да се виде на древним споменицима и артефактима као што су натпис на сребрном путиру цара Јустинијана, натпис на храму Филипеион у данашњој Сирији или натписи на немањихким црквама. Тим потезима ускраћено је генерацијама српских ђака знање не само о њиховом древном и дуготрајном српско-

¹⁵³⁵ “Старославјанский язык (словѣньскъ љзыкъ)”, <https://ru.wikipedia.org/wiki>

¹⁵³⁶ „Shahba, Philippeion (Mausoleum für Familienangehörige des römischen Kaiser Philippus Arabs, 244 – 249 n. Chr.)“, <https://www.akg-images.com/archive/-2UMDHUUT4BGJ.html>, akg-images / Bildarchiv Steffens, Event date247,

трачком традиционалном културном наслеђу, него и знање о заједничком словенско-грчко-јерменском цивилизацијском наслеђу Источног Константинопољског царства. Наиме, како се види на примеру натписа са свадбеног сребрног путира, за којег се сматра да су га у шестом веку поклонили константинопољски цар Јустинијан и царица Теодора једном властелину на територији Бугарске,¹⁵³⁷ нема великих разлика између писма којим су цар Јустинија и царица Теодора писали у шестом веку, и верзије српског писма којим је писао филолог Павле Соларић у деветнаестом веку. О томе сведочи њихова употреба заједничких слова као што су: Оу оу (у); Ѣ ѡ (о); Ѧ ѡ (ен); Я я (ја); Ю ю (ју); Ѡ ѡ (т); S s (дз); Щ щ (шч); Ѣ ѣ (кц); Ѣ ѣ (пс): Ђ ѡ (полувокал).¹⁵³⁸

1537 Vassia Atanassova, „Сребрен потир с дарствен надпис на император Юстиниан I и императрица Теодора, 6 в., открит крај с. Нова Надежда, Хасковско“, Експонат на Национални исторически музеј, Софија

1538 Видети оригинална слова у: Писменица србскога језика по говору простога народа написана Вуком Стеафановићем Серибијанцем, У Виенни, у печатни Г. Иоанна Шнирера, 1814.стр. 5. http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/Stara_i_retka_knjiga/Zbirka_knjiga_Vuka_Stefanovica_Karadzica/S-I-0197#page/18/mode/1up; Maroš Melichárek, “Osobnost Vuka Stefanovića Karadžića (1787 – 1864) v kontexte jeho jazykovednej činnosti – vytvorenie moderného srbského jazyka” Dejiny 2/2010 – e-Journal of Institute of History, Faculty of Arts, University of Prešov in Prešov http://dejiny.unipo.sk/Dejiny_2_2010.pdf Issued by Institute of History, Faculty of Arts, University of Prešov in Prešov cooperation with publishing house UNIVERSUM-EU, spol. s. r. o. Prešov, 2010.; О сребрном путиру из шестог века пронађеном крај села Нова Надежда у округу Хасково у Бугарској на натписом “За добруването на многуважаемия император Юстиниан и Теодора” постоје два опрешна мишљења, једно је мишљење археолога Бојана Думанова да се ради о путиру који ије царски пар покљонио локалној цркви, док је друга верзија да се ради о свадбеном поклону званично важећа, о томе видети: Vassia Atanassova, „Сребрен потир с дарствен надпис на император Јустиниан I и императрица Теодора, 6 в., открит крај с. Нова Надежда, Хасковско“, Експонат на Национални исторически музеј, Софија (копие, оригиналт е в РИМ - Хасково), <http://www.hs.government.bg/en/page/246-kulturni-pametnici-v-oblast-haskovo>; Красимира Славова, „Сребрен потир от времето на Юстиниан показват в Софија“, 03. 02. 2017., <http://zemia-news.bg/index.php/kultura-3/48354-сребрен-потир-от-времето-на-юстиниан-показват-в-софија.html>, цит. археолог Димчо Аладжов.; Такође обрати пажњу на то како је, например, Соларић писао „изоставити се“) и писма на натпису сребрног путира цара Јустинијана.

Сребрни путир- свадбени поклон цара Јустинијана и царице Теодоре из шестог века са словима „Ј, Θ, Λ, Ου“ којима су Срби писали до деветнаестог века, Хасково, Национални историјски музеј, Бугарска¹⁵³⁹

У записима средњовековних натписа у данашњој Босни и Херцеговини, на мајевичким стећцима (мраморима) може такође да се уочи записивање слова „ω“ или „Ю“, као на примеру натписа: „АСЕ ЛЕЖН ПЕТКО РАНКОВНѢ НА СВОΩН БАШТННН КОРАЈО СН БНГ ПОСТАВΩЦ РАНКО“.¹⁵⁴⁰

С друге стране, у селу Темнић и у околини општине Варварин на обали реке Велике Мораве у Србији, налазе се артефакти из различитих периода српске историје, који су од велике важности за проучавања српског идентитета, па тако и један артефакт који показује каквим писмом се писало у Србији

1539 Vassia Atanassova, „Сребрѣн потир с дарствен надпис на император Јустиниан I и императрица Теодора, 6 в., открит край с. Нова Надежда, Хасковско“, Експонат на Национални исторически музей, София (копие, оригиналт е в РИМ - Хасково), <http://www.hs.government.bg/en/page/246-kulturni-pametnici-v-oblast-haskovo>; Красимира Славова, „Сребрѣн потир от времето на Юстиниан показват в София“, 03. 02. 2017., <http://zemia-news.bg/index.php/kultura-3/48354-srebrjen-potir-ot-vremeto-na-justinian-pokazvat-v-sofia.html>, цит. археолог Димчо Аладжов

1540 Аутор ДђКб, „Натписи са мајевичких стећака“, 29. 07. 2013., www.mramorje.com, <http://www.mramorje.com/index.php/2014-08-21-21-25-09/2014-08-21-21-38-41>, cit. *Корѣј, Зборник средњовековних натписа БиХ, Сарајево, 1970., записао Марко Вего*

у деветом и десетом веку. Пре доласка османских Турака на Балканско полуострво, на подручју општине Варварин налазило се једно велико насеље које је готово спајало насеља Јагодину и Крушевац, и у њему се налазе остаци цркава за које се тврди да су их подизали владари из династије Немањића, затим ту се налазе остаци купатила кнеза Лазара, и остали значајни докази културног наслеђа и географске важности тог подручја. То подручје је од праисторије кроз историју било познато по пољопривреди и металургији, и пуно доказа о култу слављења Пресвете Богородице, Светог Илије, Светих Петра и Павла, Свете Петке и многих хришћанских светаца, као и доказа о слављењу светог дрвећа-записа, доказа о новцу који се користио у времену цара Филипа Првог „Арабљанина“, и осталих значајних артефаката из различитих периода српске историје, све до периода трагичног бомбардовања тог подручја од стране НАТО-савеза 1999. године. У том подручју пронађен је артефакт познат као Темнићки напис, са именима неких од Четрдесет севастијских мученика изнад Часне трпезе, који је аналоган истовременим коптским натписима.¹⁵⁴¹ Написан је на старословенској азбуци калиграфског типа грчког млађег унцијала и дели многе сличности са словима на натпису из трећег века у граду Филипсеону краља Филипа Првог „Арабљанина“ крај Дамаска у данашњој Сирији, као и са натписом из цркве Светог Николаја на планини Озрен у данашњој Босни и Херцеговини, за који се сматра да је настао почетком седамнаестог века.¹⁵⁴²

1541 Душан Рашковић, Гордана Чађеновић, „Археологија Варварина и Варваринског краја“, Расински анали 8, Тематски зборник: Историја Поморавља и два века од варваринске битке, ур. Синиша Мишић и Андреј Шемјакин, Историјски архив Крушевац, Крушевац, стр.9-11; „Рановизантијски остаци у Темнићу и Левчу“, одломак из рада Душана Рашковића „Рановизантијских археолошки локалитети и комуникације у пирем крупевачком окружју“, објављеног у Трећа југословенска конференција византолога, Београд-Крушевац 2002., преузето из часописа Каленић, издање Шумадијске епархије, бр 6, 2005. година

1542 Млађан Цуњак, Данило Радојчић, Манастир Озрен и нека кључна питања из историје босанске цркве, Управа манастира Озрен, СКАНУ, 2016

Темњишки натпис са старословенском азбуком, процењен на девети – десети век, Темњић, Варварин, Србија¹⁵⁴³

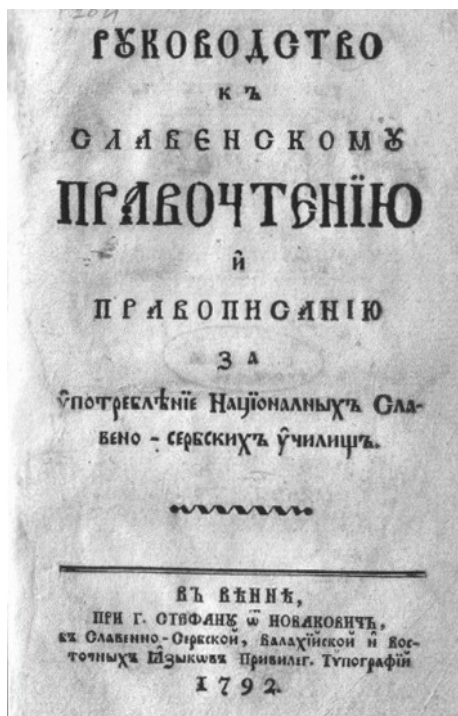

Натпис у манастиру Светог Николе на планини Озрен, за чијег ктитора је написано да је саградио манастир 7117. године по српском календару (1609. године); Република Српска, Босна и Херцеговина¹⁵⁴⁴

¹⁵⁴³ Темњишки натпис https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Темњишки_натпис; Јљ. Стојановић, „Темњишки натпис“, Јужнословенски филолог, књ. 1, св. 1-2, Београд, 1913., стр. 5

¹⁵⁴⁴ Фотографија Радослава Мићановића у Млађан Цуњак, Данило Радојчић, Манастир Озрен и нека кључна питања из историје босанске цркве, Управа манастира Озрен, СКАНУ, 2016.: Први запис о манастиру се појавио 1578. године.

Слова „Ю“ и „С“ и остала стара слова у српском правопису на насловној страници правописног уџбеника аутора Аврама Мразовића из 1792. године¹⁵⁴⁵

У Европи је популаризација текстова саветника баварског цара Лудвига Првог педагога и филолога Фридриха Тирша маргиназовала дело грчког свештеника и теолога Константина Оикономоса, који је 1828. године у Петровграду објавио дело о дотадашњој сличности руског и грчког језика.¹⁵⁴⁶ Да су Срби и Руси у периоду владавине Стефана Немање могли да читају документе које су писали тадашњи Грци и обрнуто, а што је реформа Вука Караџића у деветнаестом веку такође поништила

¹⁵⁴⁵ Извор фотографије: Милан Степановић, „Живот и просветни и књижевни рад Аврама Мразовића“, Зборник радова са Међународног научно-стручног скупа Образовање и улога учитеља у српском друштву кроз историју (XVIII–XX века), Сомбор, 2009., стр. 283. Такође видети примере записивања старог српског писма у Повели Кулина Бана, повели Стефана Немање манастиру Хиландар, итд., у Јован Грчаић, Штиво за историју српске књижевности, Српска штампарија Браће Поповића, Нови Сад, 1906.

¹⁵⁴⁶ Константинос Оикономос, *Опыт о ближайшем средстве языка славяно-российского с греческим*. Часть I., Типография Императорской Академии наук, Санкт-Петербург, 1828.

и сакрила од српских ђака од тада до данашњих дана, показује пример ктиторског натписа великог жупана Стефана Немање на каменој плочи у цркви Светог Ђорђа – Ђурђеви ступови у Расу, или једног натписа на каменој плочи у Благају крај Мостара у средњем веку, где део натписа „оу дане славјанаго Немане“ говори о тадашњој сличности српског, грчког и руског језика. Будући да је до деветнаестог века, у српском језику, као и у данашњем грчком језику, био у употреби дифтонг два самогласника „оу“, који се читао „у“, као и у данашњем грчком језику, тако су, као у примеру натписа у Благају, Срби писали „оу дане“ уместо „у дане“:

[въ нмѣ о(т)ца и с(ы)на и с(ве)т]аго доуха ѣ ж-
[оупань..... създахъ ц]ръквѣхъ свѣтаг-
[о..... оу с]воихъ селѣхъ оу д-
[ъни..... с]лавѣнаго немане

Ктиторски натпис са табле из цркве непознатог властелина из дана славнога Немање, Благај код Мостара у данашњој Босни и Херцеговини¹⁵⁴⁷

Такође и у Руском царству цар Петар „Велики“ је у фебруару 1700. године наредио да се од дотадашњег црквенословенског језика, којим се до тада писало од Новгорода на северу до Балканског полуострва,¹⁵⁴⁸ направи „обичан“ руски језик, спроведећи тако такозвану „амстердамску“ реформу руског писма, наређујући да се књиге на поједностављеној новој врсти дотадашње руске азбуке штампају у Штампарији Јана Тесинга у Амстердаму у Холандији. За ту „амстердамску“

1547 Емина Зечевић, “Стефан Немања и његово доба”, Завети и поруке, Стефан Немања – Девет векова, *Legacies and Echoes, Stefan Nemanja – Nine Centuries*, каталог, Народни музеј, Београд, 2014., стр. 14, цит. Томовић, 1974.

1548 А. Е. Супрун, А. М. Молдован, „Старославјанский и церковнославјанский язык“, Языки мира. Славјанские языки, Academia, Москва, 2005., стр. 38—39

реформу је, као и у случају реформе у Србији, карактеристична промена заједничког дифтонга два самогласника „оу“, који се читао „у“ (ж) у дотадашњем црквенословенском писму. У српском, грчком и руском језику је постојао заједнички такозвани „позиватељни“ падеж, односно вокатив, који је данас у тим језицима још увек препознатљив у заједничкој хришћанској молитви „Оче наш“. Међутим, због такозване „амстердамске“ реформе коју је цар Петар спровео у руском писму 1708. године,¹⁵⁴⁹ било је промењено раније писање, на пример, позивања друга у вокативу „друже“, које се раније писало „држже“,¹⁵⁵⁰ и слично. До „амстердамске“ реформе, спроведене 1708. године,¹⁵⁵¹ Руси, Срби и Грци су могли да се споразумеју и читају заједничке књиге, јер је преко пола црквенословенске азбуке било заједничко са грчком азбуком,¹⁵⁵² о чему је пре оснивања модерне грчке државе писао и свештеник и теолог Константинос Оикономос.¹⁵⁵³ Пре те реформе руског цара Петра Великог, упркос сумњивим преписима дела историчара Прокопија из Цесареје и Јордана из шестог века о досељавању Словена, а не о њиховој аутохтоности, на Балканском полуострву,¹⁵⁵⁴ постојали су и искази историчара и археолога

1549 „Амстердамская азбука“, Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона, т. Iа (1890), Санкт Петербург, 1890., (1877.).

1550 „Амстердамская азбука“, Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона, т. Iа (1890), Санкт Петербург, 1890., (1877.). стр. 674

1551 „Амстердамская азбука“, Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона, т. Iа (1890), Санкт Петербург, 1890., (1877.).

1552 James Cracraft, *The Revolution of Peter the Great*, Harvard University Press, pp. 2009. 98-100
1553 Konstantinos Oikonomos, *Opyt o blizhaishem srodstvĕ iazyka slaviano-rossiiskago*, 2, 3, Sankt Peterburg, 1828.

1554 Бетани Хјуз, Истанбул – прича о три града, Том 1, прев. Т. Бижић, Лагуна, Београд, 2018., стр. 397, цит. Јордан, *Порекло и дела Гота*, 35: „Невоље 602. године подстакле су борбе са Словенима, новим непријатељима на дунавској граници. Словени су били забрињавајућа аморфна претња; савремени летописци су бележили да та племена имају „шуме и мочваре уместо градова“ (и фунота); Исто дело, стр. 397: „Прве помене о Словенима налазимо код Прокопија из Цезареје и Јордана. У Прокопијевим Јустинијановим ратовима наћи ћемо чак четрдесет једно место на коме се Словени помињу.“; S. A. Ivanov, *V teni Iostinianovi kreposti? F. Kurta i paradoksi ranoslavjanske etnicnosti*, *Studia Slavica et Balcanica Petropolitana*, 2008. No. 2(4) p. 12: „Чак ако и прихватимо да су „Склавини били чисто византијски „конструкт“, којим се објашњавали компликована етничка структура подручја преко њихове границе, то се не чини прихватљивим. Али ако сматрамо да је тај етнички био лични Прокопијев изум. како бисмо онда могли да објаснимо чињеницу да је он одмах постао познат монофиситском монаху Псеудо-Цесару, антиохијском хроничару Малали, сиријском теологу Јовану од Ефеса, готском историчару Јордану који није знао грчки језик или Марину од Браге.“... Иначе, назив Слав (Sklabnoi) се први пут појавио у грчким текстовима крајем прве четвртине шестог века, у другом дијалогу Псеудо-Цесра из Назијане (Caes., Dial. II, Interrogatio CX, in PG 38, col. 985), о томе видети J. Peisker, in *Cambr. Med. Hist.*, II, 432; J. V. Bury, *The Bulgars in the*

да је град Србејка у близини Спарте на планини Олимп у некадашњој античкој Македонији у Лаконији,¹⁵⁵⁵ саграђен на реци Халиакмон, био „винчанска културна и образовна провинција и прво културно и образовно средиште древне Македоније“.¹⁵⁵⁶ О томе да су на југу Балканског полуострва потомци праисторијских људи, који су исписивали слова и знакове у насељима Винча и Диспилио, писали у прошлости истом азбучном основом, говори и мит о Кадму и Хармонији који шире писменост и оснивају градове на Балканском полуострву,¹⁵⁵⁷ као и чињеница да је и пре реформе писма и језика у Грчкој у деветнаестом веку постојало мноштво топонима, хидронима и оронима словенског порекла.¹⁵⁵⁸ Међутим, у

Balkans in the Seventh Century)... Такође видети о томе грчки текст *Eratopokriseis* (превод на енгл. језик Вацић 1983:152).“ Такође видети Александар Митић, Срби у Грчкој, трагови Срба и Словена на територији савремене Грчке, Примапроф, Балканска Геополитика, Бања Лука, 7527 (2019),

1555 Cyprian Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome II, Paris, 1852, pp. 20-21: Летопис Матице Српске 104.43: Град Србејка у Лаконији (античкој Македонији); Данас је остао топоним Сервенка („Еника“ – „земља“) на планини Олимпији близу некадашње Спарте: <http://hellas.teipir.gr/thesis/pellana/english/serveng.htm>; У седамнаестом веку британски путописац Едвард Браун је тај град забележио под називом Србица, о томе видети Edward Brown, *A Brief Account of some Travels in diverse Parts of Europe*, Benj. Tooke, London, 1687, pp. 27-33

1556 Gordon Childe, *L'Aube de la civilization Europeenne*, Payot, Paris, 1949; V. Gordon Childe, *L'Europe prehistorique*, Payot, Paris, 1962; Gordon Childe, *The Danube in Prehistory*, Oxford At The Clarendon Press, 1929, pp. 67-68; 414-416; C. Ridley, K. A. Wardle, C. A. Mould (éds), *Servia I : Anglo-Hellenic rescue excavations 1971-1973*, The British School at Athens, suppl. vol. 32, Londres, 2000. Rhomiopoulou, K. and Ridley, C. (1973) 'Prehistoric settlement of Servia (W.Macedonia): excavations 1972', *Athens Annals of Archaeology* 6:419-24; Jean-Paul Demoule and Catherine Perlès, "The Greek Neolithic: A New Review", *Journal of World Prehistory*, Vol. 7, No. 4 (December 1993), p. 387. Такође о сличности праисторијске културе Винче и Коринта видети John C. Lavezzi, "Middle Neolithic, Late Neolithic, and Early Helladic Deposits in the Forum West Area", *Prehistoric Investigations at Corinth, Plates 104-112*, *Hesperia* 47.4, 1978, pp. 419-420, cit. Sheffield City Museum, *The Arts of the First Farmers* [exhibition catalogue], Sheffield 1969, p. 35, no. 83

1557 Cyprian Robert, *Le monde slave, sonpasse, son etat presentetson avenir*, Tome II, Paris, 1852, стр. 20-21: Филолог и историчар Сипријан Робер је тврдио да су „илирски Срби изашли из пелазиског стабла“ (стр. 8) и као један од многобројних примера за то навео име назива града Србика (Србејка) у античкој Македонији. О топонимима у античко доба Serbiauh (Србљани), Serbiauh (Србљана) и Serbiaua у Епиру, Surbi (Срби) на заливу Вола, Sourph (Срби) у Фтиотиди у Тесалији, Zerbiana (Србијанка) у Корингији, Surmpri (Србани) у Елиди, Serbou (Србе) у Аркадији, Sourpi (Срби) у Ливадији, Sermpisia (Србица) на Еубеји, Serbota (Србота) и Zarpisia (Србица) у Месенији, Serbeika (Србејка) и Zarpisia. (Србица) у Лаконији видети Летопис Матице Српске 104. 43.

1558 Димитрос Г. Петалас, Речи словенског порекла на Пелопонезу (осим топонима), прев. С. Јакшић, Институт Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију, Сремски Карловци, 2009.; Max Vasmer, *Die Slaven in Griechenland*, Zentralantiquariat der Deutschen Demokratischen Republik, Leipzig, 1970.

деветнаестом веку је, након оснивања модерне грчке државе, саветник баварског цара Лудвига Првог педагог и филолог Фридрих Вилхелм Тирш објавио реформисану граматику грчког језика¹⁵⁵⁹ и тврдио је да ће устоличење западноевропских владара на престо нових словенских држава на Балканском полуострву помоћи да се, како је он то дефинисао, „предупреди раст једног новог „Византско-Хеленског царства.“¹⁵⁶⁰ Саветник баварског цара Лудвига Првог педагог и филолог Тирш је сматрао да ће културолошким пројектом „хеленизације“ дотадашње Грчке бити могуће да се „устопостави духовна унија између Баварске и древне Грчке.“¹⁵⁶¹ Тако је реформа грчког језика и неоплатонизација друштвених наука у деветнаестом веку послужила да се модерна Грчка повеже са династијама Хабсбуршког и Британског царства Вителсбах, Саксбург и Гота, у Тиршовој идеји позиционирања модерне Грчке као једног точка у продуженој „баварској држави“ до Егејског мора. То је било замишљено како би се предупредило успостављавање система Источног нео-Константинопољског царства, односно раније хришћанске „државе-теодулије“,¹⁵⁶² која је постојала на Балканском полуострву пре доласка војних снага Османског турског царства на Балканско полуострву у петнаестом веку. Да би се спречила обнова Источног хришћанског царства, у деветнаестом веку су западни политичари, научници и револуционари отпочели процес устоличавања страних владара на челу дотадашњих православних држава. Они су започели један процес десловенизације, дехристијанизације

1559 Филолог Фридрих Тирш је тврдио да су пре досељења Спартанаца, а затим Хелена, на подручју данашње Грчке живели Пелазги, „непознати варварски народи чији су се етнички и филолошки корени протезали преко Тракије чак до Индије“. О томе видети Friedrich Wilhelm von Thiersch, *The Greek Grammar*, transl. D. K. Sandford, William Blackwood, Edinburgh, T. Cadell, Strand, London, 1830, „Preliminary Remarks“, pp. i-xx

1560 Thomas Leeb, *Jakob Philipp Fallmerayer: Publizist und Politiker zwischen Revolution und Reaktion*, Munich, 1996, pp. 113-114; Danforth, Loring M., 1984. „The Ideological Context of the Search for Continuities in Greek Culture“, *Journal of Modern Greek Studies*, May 1984., pp. 53-85.

1561 Tuska Benes, *In Babel's Shadow: Language, Philology, and the Nation in Nineteenth Century*, p. 181

1562 Тај процес спречавања стварања Константинопољског царства одвијао се дијаметрално супротно историјском процесу стварања Константинопољског царства, када је цар Теодосије Први увео хришћанство као званичну државну религију у Константинопољско царство. О томе видети: Alan Cameron, „The last days of the Academy at Athens,“ in *Proceedings of the Cambridge Philological Society* vol 195 (n.s. 15), 1969, pp 7-29; Цар Јустинијан је 529. године забранио финансирање обновљене неоплатонске академије због тога што су њени професори активно пропагирали паганство.; P.A.L. Greenhalgh and Edward Eliopoulos, *Deep into Mani: Journey into the Southern Tip of Greece*, Faber and Faber, 1985, p.22

(деправославизације) и неопаганизације тих држава, у смислу пропагирања стварања једне неопаганске „Велике Илирије“, као претече каснијем стварању државне заједнице под називом Југославија или као претече обнове Душановог царства, али под патронатом западних сила, западних идеологија и у облику устоличавања клике локалних управитеља-политичара у тим новоствореним државама-сателитима западних држава. Током деветнаестог века у Србији је, иако су званично на челу државе били владари из две домаће династије, након прихватања низа закона из Аустријског грађанског законика и Наполеоновог закона, те након Берлинског конгреса 1878. године и након потписивања Тајне конвенције 1881. године, помоћу страних и домаћих реформатора „просветитеља“, била извршена детрадиционализација српског језика, писма, религије, хералдике и политичког система. Уз то, како би се спречила обнова пре-османскотурских монархија на Балканском полуострву, и како би се Руси и Срби држали подаље од Јадранског мора и изласка на источни Медитеран,¹⁵⁶³ и како би се уједно оствариле идеје историчара и филолога Августа фон Шлецера, Фридриха Тирша и Леа фон Клензеа о проширењу Хабсбуршке монархије до Црног, Јадранског и Егејског мора,¹⁵⁶⁴ у том периоду западни политичари и научници су заговарали подршку Европе тадашњем Османском турском царству да буде брана против утицаја Русије на Балканско полуострво.¹⁵⁶⁵ Одвраћање Русије и Србије од Јадранског мора је и било постигнуто након Берлинског конгреса и након потписивања Тајне конвенције 1881. године, стварањем заједничког коридора састављеног од војних снага Хабсбуршке монархије и Османског турског царства на подручју Санџака,

1563 Petar Milich, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy: Recurring Themes“, стр. 33-34, цит. А. de Gobineau, *The Inequality of Human Races*, trans. A. Collins, (New York, 1915). Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (New York, 1977); R. Holbrooke, „America, A European Power,“ *Foreign Affairs* 75, nos. 4-5 (March-April 1995): 38-51; David Gompert, „How to Defeat Serbia,“ *Foreign Policy* 73 (July-August 1994): 30-42.

1564 Luka Vidmar, *Struktura in funkcija pisem iz literarnoprerdodne korespodence Žige Zoisa*, Disertacija, Univerza v Novi Gorici Fakulteta za podiplomski študij, Nova Gorica, 2009., стр. 306., 307, 309, cit. писмо Јернеја Копитара индустријалцу Жиги Цојсу из Трета од 20. марта 1816. године, (Исто дело, стр. 275, cit. Pisma Žige Zoisa II, МР 83.); Tuska Benes, *In Babel's Shadow: Language, Philology, and the Nation in Nineteenth Century*, p. 181;

1565 Friedrich Wilhelm von Thiersch, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833; Lewis Sergeant, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897, p. 2.

односно Рашке у данашњој Србији.¹⁵⁶⁶ Тако су културолошке и политичке промене, извршене на југу Балканског полуострва у Грчкој, и касније и у Србији, Бугарској, и дотадашњим Влашкој и Молдавији, којима су у деветнаестом веку дотадашњи језик и писмо „полатињени“, а нова држава била названа Румунија,¹⁵⁶⁷ заправо биле претходница остварењу геополитичких, геоекономских и војних циљева Хабсбуршке монархије и осталих тадашњих западних држава, односно држава Старог-Новог Рима, да „изађу“ на Јадранско, Егејско и Црно море. Због тога је код локалног становништва балканско-црноморског подручја свест о изворишту њихових идентитета, и о некадашњим славним „трачким“ словенским балканско-црноморско-анадолијским династијама на том подручју требало да буде промењена или сакривена.

О древности и развијености царства којег су на подручју данашње Румуније у преантичко доба развили Трачани, односно некадашњи „људи мора“ Пелазги, који су након Великог потопа развијали цивилизацију од Црног мора, Балканског полуострва преко Анадолије до Блиског истока и севера Африке, сведочи, између осталог, у деветнаестом веку и проналазак дуго сакриваних од очију јавности табли са древним писмом и призорима из живота древних прото-словенских Трачана-Дачана. Сматра се да већина тих табли потиче из времена краља Буребишта у Сармизегетуши, главном граду некадашњег Дачког краљевства. Таблица из времена краља Диковила има мање, и оне су и мање, и мање времена је било посвећено њиховом проучавању. Текстови су написани у стилу *scriptio continua* и најлакше речи за идентификацију на њима су имена, антропоними, топоними и етроними, како

¹⁵⁶⁶ Михаило Војводић, „Стојан Новаковић и краљ Милан“, у Petar Krestić, Нововековне српске династије у мемоаристици: *New Age Serbian Dynasties in Memoir Writing*, Историјски институт, Београд, 2007., стр. 20-21, цит. АС, Фонд Стојана Новаковића, бр. 1794, Краљ Милан – С. Новаковићу, 6. марта, 1883. Такође опширније о Тајној конвенцији видети Радован Калабић, Грофовска времена, Београд, 2009: „Потписивањем Тајне конвенције био је поништен Устав Србије и потписана капитулација и предаја суверенитета Србије, а Србија се, између осталог, обавезала да се неће мешати у акције Аустро-угарске монархије у Босни и Херцеговини и у Новопазарском санџаку.“

¹⁵⁶⁷ Lucian Boia, *Romania – the Borderland of Europe*, Reaktion Books, 2001, p. 83-86; Анђело Тамбора, Кавур и Балкан, Заовг за уџбенике, Београд, 2007; „Palmerston and Cavour: British Policy in 1860” in *Atti del XXXIX Congresso di Storia del Risorgimento* Rome, 1961; Asa Briggs, Patricia Clavin, *Modern Europe, 1789-Present*, Routledge, 2014, p. 95; Lucian Boia, *History and Myth in Romanian Consciousness*, Budapest: Central European University Press, 2001, p. 87

дачки тако и они страног порекла.¹⁵⁶⁸ Током деветнаестог века, након промене имена државе, народа, писма и језика у Влашкој и Молдавији, и након покушаја уништења православне цркве и традиционалних обичаја и манира и историје локалног народа, локални револуционар Александар Јоан Куза је био смењен. На његово место је дошао Карол Први из династије Сигмаринген, који се представио као краљ те новостворене државе, притом изговориши своју заклетву на француском језику, будући да језик државе у коју је дошао није знао.¹⁵⁶⁹ Приликом изградње Пелес замка за новог краља Карола Првог 1875. године, откривено је преко 200 златних таблица на којима је била исписана историја древних праведних „Дачана“ и њихових предака. Новоуспостављени краљ Карло Први је одмах хтео да истопи те табле, без могућности њиховог превођења. Међутим, око 100 златних таблица је било фотографисано и тако се сазнало да оне постоје.

Историјска хроника древног Дачког царства на таблицама са урезаним „дачким / трачким писмом“¹⁵⁷⁰

Сматра се да се у подруму Института за археологију Васил Парван у Букурешту још увек налази преосталих 30 таблица, над којима је аматер-историчар Дан Ромало провео тридесет година проучавајући их, и захваљујући којем су

1568 Aurora Petan, „A possible Dacian royal archive on lead plates“, *Antiquity Journal*, Vol 79 No 303, March 2005

1569 Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“, p. 3, <http://humansarefree.com/2010/11/true-history-lessons.html>

1570 Aurora Petan, „Могућа архива Дачке краљевине на оловним таблицама“, *Antiquity Journal*, Vol. 79 No. 303, март, 2005 <http://antiquity.ac.uk/projgall/petan303/>; Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“, p. 3, <http://humansarefree.com/2010/11/true-history-lessons.html>

преостале табле и биле фотографисане и приказане јавности. На тим таблама се види да су древни Дачани употребљавали исту азбуку за коју се сматра да су је користили древни Грци.¹⁵⁷¹ Ова чињеница помаже у разјашњавању чињенице о извесном проценту сличности српског и грчког језика до деветнаестог века. У српском језику до деветнаестог века, као и у данашњем грчком језику, био је у употреби дифтонг два самогласника „оу“, који се читао „у“, као и у данашњем грчком језику, а такође су и у српском језику, као и у грчком језику, постојала слова „тита“ или „омега“, све до њиховог избацавања из званичног српског писма због реформи писма и језика које су спровели филолози Вук Караџић и Јернеј Копитар у деветнаестом веку. Ова чињеница о сличности древног „дачког“ и грчког језика и писма на златним дачким таблама такође објашњава и чињеницу зашто у грчком, руском и српском језику постоји у употреби један исти јединствен падеж, такозвани „позиватељни падеж“ или вокатив, сачуван у молитви: „Госпoде Исусе Христe помилуј ме“ на српском, грчком и руском језику и у данашњем времену. Оно што је битно у вези са сличношћу грчког алфабета и азбуке пронађене у текстовима на сачуваним златним таблама из времена „праведних Дачана“ на подручју данашње Румуније, је и чињеница да неки тих ретких текстова говоре о „прецима Трачанима од тих древних Дачана“ и „о њиховим славним везама са древном Грчком“, између осталог и о томе да је „порекло њихове азбуке старије од азбуке древних Грка“, што значи да Грци нису измислили азбуку него су је, како филолог и историчар Мел Копленд тврди, „из неког разлога усвојили“ од древних Дачана.¹⁵⁷²

Управо се веза азбуке древних Дачана и азбуке древних Грка који су усвојили азбуку од древних „праведних“ Дачана, може објаснити чињеницом да се на подручју данашње Румуније налазе дивовски древни трагови обраде земље, који сведоче да су некадашњи „бустрофедон“ или „слева-надесно-сдесна-налево“ начин записивања, користили стари Словени. Такав начин орања земље плугом је античког песника Пиндара

1571 Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“,

1572 Mel Copeland, „The Sinaia lead plates – Understanding the leadtablets written in the Dacian / Thracian language“

у делу Питија подсећао на наизменични „бустрофедон“ начин исписивања античке поезије.¹⁵⁷³ Такав начин записивања прве поезије је повезан и са периодом митова о Хераклу (Баку, Дионисију или Србо Макериду),¹⁵⁷⁴ који је са својим народом саградио на путу својих освајања, осим пута Елора (*Via Herculanea*) у Сицилији, пролаза кроз Алпе (*the Alpes Cottiae*) и Херкулове цесте у Иберији, такође и цесту која је била претеча „Игњатијевог пута“ (*Via Egnatia*) у Тракији од луке Драч до Црног мора.¹⁵⁷⁵ На тој цести и „Кадмовој цести“,¹⁵⁷⁶ којима су били повезани Егејско море од луке Солун до луке Драч у јужном Јадрану, одвијала се трговачка размена производа из источног Медитерана према јужном Јадрану, и преко античке Македоније према долини реке Морава у Тракији (данашњој Србији).¹⁵⁷⁷ Огромни земљани трагови у земљи или на стенама¹⁵⁷⁸ у облику писма „бустрофедон“, који је подсећао на начин орања земље плугом,¹⁵⁷⁹ које је оставио Херакло,¹⁵⁸⁰ (Бак, Дионисије,

1573 J. G. M. Heirman, „Space in archaic Greek lyric: city, countryside and sea“, p. 88, цит. Gianotti 1975, 68-80, Mullen 1982, 82-94 and MacLachlan 1993, 87., <http://dare.uva.nl/document/352269123>.

1574 Pricot de Sent Mari, *Les Slave Meridionauh*, Armand Le Shevalir, Paris, 1874. godine, Јован Деретић, Александар Велики – цар српски, <http://www.scribd.com/doc/13864096/Jovan-Deretic-Aleksandar-Veliki-Car-Srpski>; Миодраг Милановић, Стари српски век, Vandalija, Beograd. 2008

1575 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 538, via Puteolana cit. Propert. Eleg. L. 3. 16. v. 3., Strabo, L.9, p.375; p. 538, cit. Strabo, L. 7. p. 496; Antoninus. p. 317.; Hieron, *Surrata*. Climat. Sext. pars nona. p. 267; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993, str. 128-129, cit. P. Lisičar, K. Killian, J. Bouzek. Такође видети John Lemprière, Lorenzo Da Ponte, John David Ogilby, *Bibliotheca classica, or, a dictionary of all the principal names and terms relating to the geography, topography, history, literature, and mythology of the antiquity and of the ancients, with a chronological table*, W.E. Dean, New York, 1838, p. 192; John Anthony Cramer, *A geographical and historical description of ancient Greece: with a map, and a plan of Athens*, Clarendon Press, 1828, pp. 73-74: Све до двадесетог века у употреби за мост код Струге у Македонији био је назив „Српски мост“ (Pons Servilii).

1576 Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993, str. 128-129, cit. P. Lisičar, http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Sasel_Kos_AV_44_1993.pdf

1577 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, , Dionys.Per.V.1189, Climat. Sext. pars nona. p. 267. Olearius. L. 7. p. 403. Struys Travels, c. 20. p. 222: Међу античким народима сматрало се да је митски Дионизије направио пут Ниса (Nysa) према Индији и да је на том путу право заштитна утврђења слична оном у Дербенду у Јерменији, које је служило за комуникацију између Црног и Каспијског мора.

1578 Herodotus, *History*, 4.82: Херодот је на својим путовањима наишао на велики отисак ноге у стени крај реке Тирас, за који се причало да га је ту оставио митски јунак Херакло на својим путовањима.

1579 Опширније о огромним бустрофедон отисцима за које је становништво Сарматije и Скитије сматрало да их је оставио Херакло у својим освајачким походима у Nicola Densusianu, *Prehistorica Dacia*, Part 1 – Ch. VIII, http://www.pelasgians.org/website/08_01.htm

1580 Theodor Mommsen, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850. и T. Volanskii, *Pamjatniki*

Сербо Макеридов)¹⁵⁸¹ са својим народом Хераклеидима на путу према Индији, може се објаснити достизањем високог степена економске, комуникацијске,¹⁵⁸² транспортне, градитељске и војне моћи,¹⁵⁸³ о чему су сведочиле праисторијске цесте које је митски Херакло оставио за собом, а које су водиле од луке Драч у Јадранском мору преко Црног мора до Индије и натраг.¹⁵⁸⁴ У пољопривредно-сточарској цивилизацији Бхарата (Барата) из трећег миленијума пре Христа, која је била смештена према древном спису Риг Веда, између индијских река Инд и Ганг,¹⁵⁸⁵ и чији владари су у древним митовима описани под именима Србинда, Даса, Илубиша, Анарсани, итд,¹⁵⁸⁶ тамошњи праисторијски становници су вршили обреде сличне пољопривредно-сточарској пољопривреди у долини реке Дунав и њеним притокама, као и у Анадолији. Земљиште су, слично људима из Источног Медитерана, орали остављајујући наизменичне редове бразди, слично феничанском и етрурском „бустрофедон“ начину писања с десна на лево и обрнуто.¹⁵⁸⁷ Тако су огромни камени зидови, земљане бразде („Бразда луи

---

pismenosti Slovan do rizdva Hristovoga, Moskva, 1854, str. 3 (tab I, lb): У колекцији Ди Мизинис у месту Фермо на југу Италије чува се табла од теракоте из четвртог века пре Христа на којој пише *Ieraklis Sclavenos* („Херакло Словен“). О миту феничанског Херакла (Херкулеса) и Кадама из династије Хераклеида међу прото-словенским становништвом сведочи и мноштво топонима и назива античких градова на подручју на којем је оно живело од Црног мора и Карпатских планина до Србије и неких медитеранских земаља.

1581 Ezio Baglini, *San pier d' Arena*, “Aurelia”, <http://www.sanpierdarena.net/Aurelia.htm>: Оно што је био антички Херкул за Римљане, то је био Гилгамеш за Вавилонце, Мелхарт за Феничане и Макерид за Египћане

1582 Plinius, *Natural History*, 1, 5.c.29; 1.7.56

1583 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

1584 Овидије, Фасти.3. 714

1585 Vijaya Bharaati, *The Deciphered Indus-Harappan*, <http://www.scribd.com/doc/86660649/The-Deciphered-Indus-Harappan-Indo-Anatolian-Inscriptions>, cit. *Rig Veda* (RV10.75.5-6): „У археолошком налазишту Калибанган алтари за ватру су били окренути у правцу север-југ, што значи да се извршила ритуала морао окренути према истоку. Пре него што су степски Арјани ушли у тај крај, могуће је да су из правца запада у кретању ка истоку анадолијски Арјани дошли и населили се у долини реке Инд.“ Такође видети о „Краљевским Скитима“ *Rig Veda*, 1999: VII.65

1586 N. R. Waradpande, *The mythical Aryans and their invasion*. Books & Books, 2000, pp. 43, 46: Сарабешвара (“Lord Sarabha”) се у Будизму појављује као претходно утелотворење Буде. У епу Махабарата Шарба или Сарба је приказиван као монструм који убија лавове. Rao, T. A. Gopinatha (1997). *Elements of Hindu iconography*, Volume 2. Motilal Banarsidass Publishers. pp. 171–173.

1587 Бустрофедон – наизменично орање плугом и писање са десно на лево и обрнуто.

Новак“) ¹⁵⁸⁸ и отисци на стенама, ¹⁵⁸⁹ које је према митовима направио див Херакло, односно Јован Јоргован, „Трачки коњаник“ или Старина Тројан („Бадеа Троиан“) или Кадмо, у јужној покрајини Олтенији у данашњој Румунији, на путу према Индији, наликовале на наизменички облик писања „бустрофедон“. ¹⁵⁹⁰ Историчар Херодот је потакнут тиме писао о „стубовима Сесостриса (Осириса) у земљи Скитији“, ¹⁵⁹¹ а песник Овидије је писао о „великој цести Херакла кроз Скитију“. ¹⁵⁹²

Међутим, за време владавине цара Августина (63. г. пре Христа - 14. г. после Христа) Римско царство је преузело примат над трговином са Индијом, Арабијом и централном Азијом, због посредничког утицаја Римског царства међу јерменским краљевима, након што је Римско царство припојило Галатију, Сирију и Палестину. ¹⁵⁹³ Због употребе интеграционог пан-романског назива „Римско царство“ занемарена је сличност писма и језика међу тим јерменским краљевима и њиховим народом из Митритад-Фарнак-Арсакид династије, са народом који је живео на територији винчанско-трипољске цивилизације, и касније се у преписима дела историчара Прокопија и Јордана појавио под интеграционим називом „Словени“. Те старе Парте, серски народ, писац Хорације помиње у својим Одама, ¹⁵⁹⁴ и такође их назива „Медима Скитима“ који живе у делти реке Инд, што открићем, односно лоцирањем трговачке такозване „Монсунске руте“ од Египта до Индије уједно и објашњава и зашто је писац Хипалус тај такозвани „серски народ“ називао „грчким морнарима“, ¹⁵⁹⁵ али и што је посебно значајно, зашто

1588 James Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, p. 222-223; 229, cit. Burton and Tyrwhitt Drake, *Unexplored Syria*, vol. ii. p. 89.; Movers, *Die Phönizier*, vol. i. chap. xii. p. 472

1589 Herodotus, *History*, 4.82: Херодот је на својим путовањима наишао на велики отисак ноге у стени крај реке Тирас, за који се причало да га је ту оставио митски јунак Херакло на својим путовањима.

1590 Опширније о огромним бустрофедон отисцима за које је становништво Сарматije и Скитије сматрало да их је оставио Херакло у својим освајачким походима у Nicola Densusianu, *Prehistorica Dacia*, Part 1 – Ch. VIII, http://www.pelasgians.org/website1/08_01.htm

1591 Херодот, *Историја* 2.103

1592 Овидије, *Фасти* 3. 714

1593 Mihail Rostovcev, *Istorija starog sveta – Grčka, Rim*, Familet, Beograd, Srbija, 2004, str. 376; 384. Такође о „Сербима“, или „Серима“ видети Нико Жупанић, Срби Плинија и Птоломеја, стр. 9-10

1594 Хоратнус, *Оде*, 1.12, 1.29.; 1.55-66; 3.27-29; 4. 14.40; 4. 15-24; Horatius, *Carm. Saecul.* 55

1595 Gościwit Malinowski, „Origin of the name Seres“, у Gościwit Malinowski, Aleksander Paroń,

су пре и за време владавине Римског царства владари Партског, Согдианског и Бактријског царства били називани „праведним царевима“, односно „царевима василевсима“ и „господарима трговине“. Ти „серски трговци“, ¹⁵⁹⁶ односно *Xianbei* народ, ¹⁵⁹⁷ који су били посредници на подручју „пута свиле“ између Европе, Блиског истока и Далеког истока, ¹⁵⁹⁸ живео је на једној широкој територији данашњег евро-рус-азијског простора, која је у записима античких историчара и географа била позната под именима Сарбарска, ¹⁵⁹⁹ Сербанија ¹⁶⁰⁰ и Сарматија, ¹⁶⁰¹ све до њене поделе на административне и територијалне јединице. ¹⁶⁰² Тако је историчар Плиније сматрао да су „Арјани били Сармати“, ¹⁶⁰³ а различити светски средњовековни историчари су сматрали да је у време владавине цара Давида у Јудеји краљ Сармата („Сарбата“) био „краљ Индије“ („Savrobates, Indorum rex“). ¹⁶⁰⁴

Bartłomiej Sz. Szmoniewski (eds.), *Serica – Da Qin Studies in Archaeology, Philology and History of Sino-Western Relations* (Selected Problems), Wrocław 2012, p. 23: Хорације несумњиво говори о „Серима“ као етнонуиму народа у Партији, који су добри у стреличарству и астрономији. Откриће 118.-116. године пре Христа такозване Монсунске руте од Египта до Индије за трговуну показује зашто такозван „серски“ народ Хипалус назива „грчким морнарима“.

¹⁵⁹⁶ Историчари и писци Флорус, Хорације и Плиније старији су записали да су римски цареви Августин и Хадријан примали делегације мистериозних „серских“ трговаца свилом, чије се антрополошке одреднице подударају са описом сарматских Срба. О томе видети Raoul Mclaughlin, „Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China“, *History Today*, Vol. 58, No. 1, January 2008

¹⁵⁹⁷ Hoong Teik Toh, „The -yu Ending in Xiongnu, Xianbei, and Gaoju Onomastica,“ *Sino-Platonic Papers*, 146 (February, 2005), p. 10: „На монголском језику. *serbe, serbegeer, serbei-/ siberi- servin. selwi-* и тако даље потиче од корена „*ser / ”sir*“ „брдо, уништење“, итд. (Starostin: 1260, Сергее В: 156), такође израз „*siber / sibir*“ „узвишење над реком, густа шума“, „*siyui*“, „шума“, „*sirengi*“ („шумарак“, густе шумарци“, F. Lessing, *Mongolian-English Dictionary*, pp. 695, 70 I. 716).

¹⁵⁹⁸ Apollod. Bibl. III . 1 2, 1 . Steph . Byz . V . Eust. II. B.813 Liv . XLV Историчар Птоломеј (Географија, 7,5) је описивао бактријске „Семноне“ („Земљане“) да живе у пустом делу земље коју су окруживале нације из Мале Азије и Кинези.

¹⁵⁹⁹ Ф. Л. Морошкин, Историко-критическе иследования о руссах и славянах, СПб., 1842, стр. 163-173; Maspero Gaston, *Historie ancienne des peuples d' orient*, Paris, 1894

¹⁶⁰⁰ Стојан Бошковић, Историја света: за народ и школу, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866; Стојан Бошковић, Балканска питања, 1886-1905, Штампарија Краљевине Србије 1906, стр. 229, цит. Херодот, Плиније Старији, Тацит, Птоломеј, Страбон и Јан Томка Саски (Joan Planka Tomka Saskin, *Skitske kartine*, prev. Jovan Rajić, I, str. 28.)

¹⁶⁰¹ Историчар Тацит (Историја 105) спомиње Србе и Сармате као искључиво један народ на огромној територији Сарматике („Sarmatarum ac Sueborum gentes“).

¹⁶⁰² Barthold Georg Niebuhr, *Lectures on ancient ethnography and geography: comprising Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, the north of Africa, etc.*, Vol. 1, Walton and Maberly, 1853, pp. 281-282; 298

¹⁶⁰³ Плиније, Историја 4.41: „Atraei Sarmatae, quos Areatas vocantur.“

¹⁶⁰⁴ Sir David Lindsay, *The Works of the Famous and Worthy Knight David Lindsay, of the Mount*

Будући да су империјална освајања територија у складу са варварским обичајима и паганском религијом тог времена карактерисали округлост и декаденција,¹⁶⁰⁵ цивилизација овог старог „серског“ народа је доживела опадање, али су пре тога та освајања уједно сведочио о повезаности развоја пољопривреде и развоја писмености на једном широком географском подручју које је обухватало Источни Медитеран, некадашњу Скитију и Индију. Висок ниво цивилизацијског развоја, који се у традиционалним хришћанским, хебрејским и исламским есхатологијама обично повезује са растом моралне декаденције и апокалиптичним предзнаком уништења технолошки високоразвијених цивилизација, у случају остатака огромних отисака у стенама и земљаних бразди које је остављао митски Херакло за собом, може да се објасни нестанком некадашњих високоразвијених „Атлантиђана“, о којима су говорили антички митови. Између осталих, философи, песници и историчари Платон, Хомер и Хесиод су писали о снегом прекривеном врху Олимпа и о борби паганског врховног божанства Зевса-Јупитера против дивова Титана који су му се замерили. Такође је законодавац и правник Солон у шестом веку пре Христа писао о овим „праведним“ и „моралним“ Атлантиђанима, да су временом постали толико декадентни да их је „Јупитер који је судио по правди казнио потопом да би постали скромнији.“¹⁶⁰⁶ Међутим, огромни трагови који је оставио митски Херакло и које је, према миту, касније следио Александар Велики на свом путу до Индије и натраг до Балканског полуострва, објашњавају неке елементе старословенске и староиндијске митологије као што су праћење астрономске констелације звезда на небу приликом путовања, поштовање краља предводника у друштву, или краве и бика

---

alias Lion King of Arms, Peter Williamson and C. Elliot, Edinburgh, 1776, p. 75; Christophe Roffin. *Commentarii omnium a creato orbe historiarum* apud Ioannem Benenatum, Lutetiae, 1571

1605 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, pp. 554-556; G. S. Shrimpton, Theopompus – the Historian, McGill-Queen's Press – MQUP, 1991, pp. 170-173; „Phoenicia“, *Dictionary of Greek and Roman Geography, illustrated by numerous engravings on wood*, William Smith, LLD. London. Walton and Maberly, Upper Gower Street and Ivy Lane, Paternoster Row; John Murray, Albemarle Street. 1854., <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0064:entry=phoenicia-geo>: Тада је симбол округле Хераклове силе била ватра, односно империјални походи су сматрани злом и као такви су били овековечени у античким паганским веровањима. Такође о „декаденцији на античким дворovima“ видети Polybius, „The extravagance of Theopompus's account of Philip II.“, <http://websfor.org/alexander/minor/polybius.asp>

1606 Диодорус, Библиотека 3. 57

као светих животиња, како гласе неке архаичне верзије објашњења првог слова „а“ у такозваној „феничанској“ (старосрпскојерменској) азбуци коју је митски херој Кадмо проносио светом.¹⁶⁰⁷ Односно, изворно значење слова „а“ у старосрпскојерменској азбуци је била ознака владара као предводника у друштву (Ноја, Пелазга, Декалиона, Кекропса, Хипербореја, Орфеја, Кадма или Херакла Словена), односно Аргоса у Грчкој или „Агни“-ја у Индији. Херакло „сунце“ или „див Новак“ који је оставио дивовске бразде у земљи на свом походу према Истоку је као симболична фигура у астрономији и календару старих Срба такође означавао и сазвежђе Ориона - паганског божанства сунца и орања плугом земље, којим је био обележаван календарски циклус од три године („три суђаје Мојре, Хораи или Русалке“), као у древној Сирији, Грчкој, анадолској Лидији и Либанону. Карактеристично за начин означавања Новакових бразда у земљи било је да су те бразде биле подељене на четири дела у сва четири правца света у стилу еквилатералног крста Светог Георгија.¹⁶⁰⁸ Раније се у астрономији за сазвежђе „Рало или Ралци“ веровало да су то били неки од назива за „Великог Медведа“,¹⁶⁰⁹ који је симболизовао кочију као Нојеву барку, те је зато прва богиња Сарбис, Артемида или Аримпаша и била названа „богињом медведа“. Траг таквог древног веровања се разазнавао, на пример, у ужичком крају у Србији, где су неки старији људи део сазвежђа Орион називали Ралац“ или „Орач“.¹⁶¹⁰ Означавање прохода митског дивовског Херакла и његовог народа према

1607 William Drummond, Thomas James Matthias, *Origines: or, Remarks on the origin of several empires, states and cities*, Vol. 2, A. J. Valpy, 1825, pp. 299-300: Према Плутарху (*Sympos*, 9. 3), Хермес (Кадмо) је био први међу митолошким божанствима у Египту који је измислио слова. Према Јаблонском, прво слово (Тета) означавало је Хермеса, Кадма, односно предводника, док је према Кирчеру оно означавало птицу. Филолог и историчар Драмонд мисли да је прво међу словима означавало краву, односно бика предводника. Такође видети *Ibid*, p. 301, cit. Herodot L5 c.58, Diodor Sic. L5, Mella i Clemens Alexandrius, L1): Према античким грчким писцима, стари Грци су преузели писмо од Феничана. (p. 317): Феничани су изумитеља слова изједначавали са египатским Тотом и звали су га Таут. (p. 343): Јевреји су преузели феничанско самаријанско писмо које су звали „писмо Либанона“. Према Плутарху и Хесиоду, њихово прво слово је означавало краву или бика предводника, (pp. 344-347), кућу, птицу, камилу, врата, маслиново дрво, круну, уста, рибу, удицу, воду и слично.

1608 James F. K., Hewitt, *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901стр. 229, cit. Burton and Tyrwhitt Drake, *Unexplored Syria*, vol. ii. p. 89.; Movers, *Die Phonizier*, vol. i. chap. xii. p. 472

1609 Rene Gueno, *Le Roi du Monde*, X, Paris 1927

1610 Галаксија бр. 177, Београд 1987., цит. Владимир Јанковић

Индији и натраг у древној словенској и хинду митологији су на научан начин потврдила истраживања научника Петка Димитрова и Димитра Димитрова, који су доказали геоморфолошку и митолошку повезаност мита о Великом потопу и Нојевој барци са Балканским полуострвом, на основу високотехнолошке вредности процесираниог злата у археолошким налазиштима Варна и Дуранкулак у балканско-црномоском подручју из периода од 5000-4000 година пре Христа, и који тврде да су људи који су живели у тим насељима били преживели становници некадашње митске земље Атлантиде.¹⁶¹¹ Према тим истраживањима ти становници су се помешали са својим сродницима са севера Црног мора „хиперборејског“ порекла¹⁶¹² у прапостојбини Индоевропљана Арарат (односно Сарбис,¹⁶¹³ „Бхарат“, „Арата“, „Арта“, „Артанија“).¹⁶¹⁴ „Барат“ или „Баради“ је било и једно од верзија имена Нојеве супруге, односно богиње Живе, Шиве, Хармоније. Она је у хинду књижевности била симболизовна паганском богињом Брахми, Брахмани (супруга од Брахме и божанство науке), односно богињом хармоније, мудрости, писмености и музике Сарда, Дарда или Сарасвати (Sanskrit: *सरस्वती*) из епа Рг

1611 Мит о несталој земљи Атлантиде уклапа се у историјску миграциону везу пред-античких и античких народа и старих индоевропских језика, писма и геолошке структуре територија Балканског (тадашњег Хелмског или Хумског) полуострва и Мале Азије. Plato, *Critias*, Transl. by V. Jovett, The Internet Classics Archive, <http://classics.mit.edu/Plato/critias.html>: Антички филозоф Платон је описао Атлантиду као земљу чији су становници били благословљени богатим природним ресурсима злата, сребра и платине, али који су се временом морално искварили и које је њихово божанство Зевс због похлепе, корупције и неправде у њиховој земљи на крају и казнило.;Petko Dimitrov, Dimitar Dimitrov, „The Black Sea,the Flood andthe Ancient Myths“, Славена, Варна, 2004, р. 69: Чак и једна чињеница да је најстарије злато на свету било обрађивано у Варни и Дуранкулаку (5,000–4,000. г.пре Христа) објашњава да су управо ти људи високо развијене цивилизације преживели Велики потоп и омогућили основу за настанак сумерске цивилизације у Месопотамији.

1612 Павел Шафарик, О пореклу Словена, стр. 55-56, cit. Ptolomy:Географ Птоломеј је забележио да су Сармати живели на целокупној територији земаља између реке Висле, Карпата и реке Волге и на високом северу азијске Сарматике коју назива „HyperboraeiS., BasiliciS., Hippophagis“.

1613 Henri Cordier, (ed, Odoric de Pordenone), *Les Voyages en Asie, au XIVe siècle, du bienheureux frère Odoric de Pordenone, religieux de Saint-François*, Ernest Leroux, Paris, 1891, р. 6: „... планина Сабиса Колоасис („Sabissa Colloasseis“) на којој је била Нојева барка, а каснији преписи гласе и „Sollisaculo, Sabisorbolo, Sobissacallo, Sarbisacalo, Sobissacelo, Sovissacalo, Bobis Sachalo, Sabisorbolo, Sarbi-Sarbolo“; такође пронаћи фус-ноту Jean Bolland

1614 Александар Асов, „Атланты – Арии – Славяне. История и вера“, с. 313, Гранд фаир пресс, Москва, 2000.

Веда,¹⁶¹⁵ која је помагала малој деци да науче да пишу слова.¹⁶¹⁶ Музички инструмент који је држала богиња Дарда, Сарда или Сарасвати у рукама (обично инструмент „a veena“) представљао је све креативне уметности и науке и изражавао је знање које ствара хармонију у свету.¹⁶¹⁷ Богиња Дарда, Сарда или Сарасвати се у различитим варијантама имена појављивала у древним светским митовима као грчка богиња знања, мудрости и инструмената Атина,¹⁶¹⁸ као кинеска, јапанска и индонежанска богиња музике, воде и среће Бензаитен¹⁶¹⁹ или као римска и грчка богиња знања и мудрости Минерва,¹⁶²⁰ док је Херакло, Бак или

1615 Сматра се да је та Санскрит реч Saraswati мешавина речи Sara (सर) што значи „суштина“ и „сва“, (स्व)[10] што значи некога, што би значило „суштина некога“, односно Сарасвати значи „онај који води до суштине самоспознаје“. Такоше је то и мешавина речи „surasa-vati“ (सुरस-वति), што би значило „онај који има много воде“,односно и као река и као значајно божанство у Ригведи. У почетним редовима се та реч односи на Сарасвати реку и када се помиње са другим севернозападним индијским рекама као Дришадвати (Drishadvati) онда означава речно божанство. У Књизи 2 Ригведа назива Сарасвати најбољом од мајки, од река, од божанстава (Ригведа 2, химна 41), а у химни у Књизи 10 од Ригведа она се већ спомиње као „она која поседује знање“ (cit. H.T. Colbrooke, *Sacred writings of the Hindus*, Williams & Norgate, London, page 16-17)

1616 David Kinsley, *Hindu Goddesses: Vision of the Divine Feminine in the Hindu Religious Traditions*, University of California Press, 1988, 55-64

1617 John Wilkes, *Encyclopaedia Londinensis*, Tom 22 G. Jones, Encyclopaedia Office, London, 1827, p. 669: Супруга од Хинду божанства Брахма, сматра се да је изумела реторику, музику и Санскрит, као и писменост. Као и Минерва, и Атина, покровитељица је музичких инструмената и писмености, а Сеп Sir Wm Jones ју је прогласио и божицом хармоније. (Cit. Asiatic Miscellany, Vol. I, као и задња поглавља радова од Wm Jones)

1618 Plutarch, *De cohibenda ira* 6, Ovid, *Fasti*, 6, 697, , Fulgentius, *Mitologia*, 3.9

1619 Catherine Ludvik, *From Sarasvati to Benzaiten*, Ph.D. Thesis, University of Toronto, National Library of Canada, 2001

1620 Треба имати у виду да су дошљаци са Балканског полуострва на Апенинско полуострво у осмом веку пре Христа донели са собом тековине такозване „хеленске“, односно ахајске, трачке или винчанске цивилизације, тако да је и римски песник Овидије у својој поеми Фасти о југу Апенинског полуострва писао као о „Великој Грчкој“ (Магна Гре, Овид, Фасти 6.569; 6.475, 5.697: како је свирање на фрулу измислила грчка богиња Палас Атина. Такође Eratosthenes (Catast. 13), пише како Музеус пише о рођењу Јупитера и његовом одгајању у стилу мешања римским и грчких античких имена. Опширније о свемутоме у Thomas Keightley (Ed.), *Publii Ovidii Nasonis, Fastorum Libri VI, Ovid's Fasti*, Whittaker and Col, Ave Maria Lane, London, 1839. У Кротон се доселио и Питагора (цит. Porphyry, Vit. Pyth. 18; Iamblichus, Vit. Pyth. 37) и тамо донео са собом мешавину религиозног и аскетског учења под утицајем Орфичких и Критских мистерија и паганског светилишта у Делфима (цит. Iamblichus, Vit. Pyth. 25; Porphyry, Vit. Pyth. 17; Diogenes Laërtius, viii. 3; Porphyry, Vit. Pyth. 41). Под водством римског државника Апија Клаудија (с.340–273.г.пре Христа) 312. године пре Христа Римљани су почели да граде чувену цесту „Апијанов пут“ (*Via Appia*) јужно од Рима и да остварују победе у ратовима против Етрураца на Апенинском полуострву. Касније након победе Рима против Картагина 201. године пре Христа Картагина је морала Риму да исплати огромне суме новца. Уз то, Картагина је морала да уништи све своје ратне бродове и да пристане на ограничење своје независности у погледу спољне политике, чиме је био срушен престиж који је она до тада уживала у окружењу. На тај начин некадашње политичке и економске силе Картагина

Дионисије у древној индијској митологији био приказиван и као претходно отелотворење Буде.¹⁶²¹ С друге стране, у вези са путовањима старих Срба Трибала - Хераклеида, важно је напоменути да су они, осим писмености,¹⁶²² технике прераде метала, занатства и развијене архитектуре, такође имали и развијену технику изградње бродова и цеста, којима су превозили своје производе као што су пшеница, жито и грнчарија преко Дунава, Мораве и осталих река према Црном мору до реке Волге,¹⁶²³ и до морских лука као што је Рисан на Јадранском приморју.¹⁶²⁴ Археолошка истраживања Рисна и околних насеља у Бококоторском заливу на Јадранском приморју потврдила су митолошку основу повезаности овог подручја са постојбином и путешествијима митског хероја Кадма, односно са црноморско-каспијским Колхисом, Критом и Феникијом.¹⁶²⁵ Сви ти путеви били су развијени, између осталог, захваљујући трговини сировим металима, ћилибаром, опсидијаном и медитеранским шкољкама спондилус и

и Сицилија су постале окружене са свих страна римским поседима и од Рима зависним градовима и биле сведене на статус обичних земљорадничких држава са ограниченим обимом трговине. (Све то у Kenneth John Atchity, *The Classical Roman Reader: New Encounters With Ancient Rome*, Oxford University Press, 1998, p. 369; Михаил Ростовцов, *Историја старог света: Грчка, Рим, Фамилег*, Београд, 2004., стр. 272). Према римским античким писцима Ливију, Виргилију, Дионизију Халикарнијском, Плинију Старијем и Диону Касију припадници овог древног народа су у пред-античком периоду након Тројанских ратова и природних катастрофа и глади населили Апенинско полуострво и под именом Етрурци и Расени засновали на Апенинском полуострву паганску пред-римску цивилизацију Етрураца-Расена која је трајала све до победе римског краља Тулија Хостилија (673–642. пре Христа) над њима. Victor Berard, *The Phoenicians and the Odyssey*, transl. M. L. Hopkins, cit. Thevenot, Book 4, 1902, http://dochop.com/images/Phoenicians_09.pdf, p. 197: Трговачке феничанске колоније су продавале јечам, вино, смокве, лан, сир, сол, стоку, уље и угаљ у Источном Медитерану. У Сидону су они још у Старом завету забележени као добре дрвосече. У Наксосу, раније познатом под именом Олиарос („острво шума, дрвета“), такође су живели Алани који су посебно били познати по продаји дрва на острву Санторини.

1621 Jacov Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 583-584; 585-586, cit. Kaempfer, L.2.p.163; L.3, p.204: Према древним веровањима Буда (Котобус, Дионисије) је пренео своја знања из Индије у Јапан.

1622 Радивоје Пешић, Винчанско писмо и други граматолошки огледи, Пешић и синови, Београд, Дуган Милано, 1995.

1623 Verica Dragić, „Život na tragu bakra“, *Novosti*, 13. avgust 2006., цитирајући археологе Николу Крстића, Душана Шљивара и Драгана Јацановића

1624 Ptolomy, *Geography*, 2.15; Marjeta Šašel-Kos, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, стр. 122, cit. Pseudo-Scylax, 24-25, Herodianus; Strabo, 7, 5,7 (Рисан - „Rhiso“)

1625 Marija Buzov, „The Archeological Topography of the Bay of Kotor (Boka Kotorska)“, *Classica et Christiana*, 6/1, 2011, p. 358, cit. A. Durmanetali, *Katalog izložbe Vučedol*, 1988; M. Parović-Pešikan, „Najnovija istraživanja u Boki Kotorskoj s posebnim osvrtom na problem ilirskih i predilirskih veza s Egejom“, *Materijali SADJ*, 12, 1976, 76-87).

глицимерис између данашњих словачких Карпата и подунавског насеља Винча. Због те чињенице не зачуђује да се на једном од предантичких камених „судова правде“,¹⁶²⁶ на такозваном Шудиковском квадру, чији сам назив говори о древности и намени овог камена, и који се налази крај манастира посвећеног Ваведењу Пресвете Богородице крај Берана у Црној Гори, налазе знакови који „не наликују на традиционална српска писма глаголицу и ћирилицу, него на древне резе за гатање као у Бугарској“. Ти знакови су повезани и са старим српским календаром који је у почетку био записиван резама на такозваним пастирским „рабошима“.¹⁶²⁷ Наиме, на камену, циглама и ћерамидама у Плисци и Преславу на Балканском полуострву, и нарочито у Мадари познатој по култу „Трачког коњаника“ у њој, налазе се слични знаци знаковима на натпису Шудиковог квадра, односно „резе“ које су се „зарезивале“ на „рабошима“ и „ровашима“, у сврху мерења времена и вршења трговине, односно мерења количине производа и бројања. Ти знаци наликују такође и такозваним „словашима“ на везовима, а временом се тим знацима обележавао и симбол за Пресвету Богородицу.¹⁶²⁸ Уочљива је сличност слова и знакова из винчанског писма са словима и знацима у руском народном календару урезаном у дрвету, из чега се види да су стари Словени писали „цртама и резама“, како је у десетом и једанаестом веку писао монах Чрноризац Храбар у свом делу *О писменех*.¹⁶²⁹ У Србији, као и у многим другим земљама, од давнина су чобани приликом чувања стоке, сељаци, касније трговци и људи других занимања, користили такозвани „рабош“, односно урезивали су црте на прут, кости животиња, штап и друге предмете, како би по њима бележили и рачунали месеце, седмице, дане и празнике, бројали стоку, трговали или узимали предмете или новац на зајам. У Србији су сељаци за рачунање времена, чување стоке или трговину најчешће

1626 Бучић Губеринић „Бихор и Билећа“, Беране, 2002.

1627 О рабошима видети Миле Недељковић – „Древност српског календара“, Српско наслеђе, бр. 9., септембар 1998. Аутор тврди да је реч „субота“ асирског порекла, тако да и она, као и неке друге, показује да су, пре три и више хиљада година, преци Срба и Асираца имали дотицаја на тлу Иранске висоравни и предјеазијских области.

1628 Ћ. Сп. Радојичић, „Шудиковски знаци“, Питања књижевности и језика, књига V, св. 1, 1953, стр. 191 и даље, цит. Јелица Беловић-Бернадзиковска (псеудоним Љуба Т. Даничић), часопис *Anthropofyteia*, 1909. године, монах Чрноризац Храбар, Петар Ј. Поповић, и Геза Фехер, Прабвглари, 1929.

1629 Черноризец Храбър, *О письменах*, у К.М. Куев, Черноризец Храбр, БАН, Софија, 1967.

користили сув лесков прут у који су урезивали црте и остале знакове.¹⁶³⁰ Урезивање црта и реза, о чему је писао монах Чрноризац Храбар, вршило се у почетку наизменичним писањем с десна на лево и обратно, такозваним „бустрофедон“ начином писања и рачунања.¹⁶³¹ Такав податак имплицитно потврђује тврдње античких писаца и историчара да су древни Грци изражавали захвалност Скитима на пренетом знању из области природних и друштвених наука, почевши од древних светковина и обичаја „Скита“ на острву Делос и осталим острвима у источном Медитерану, до знања о грнчарији, сидру, законима, фармацији, хемији, пољопривреди, обради метала и лепим уметностима.¹⁶³² Записи о „бустрофедон“ записивању у комуникацији, рачунању календара и обављању трговине објашњавају прву митологију и веровања „Скита“ са кавкаских планина и севера данашње Азије и Европе након Великог потопа, односно митологију о синовима ветра „Бореаса“ или Хиперборејцима, који су се спуштали са севера данашње Азије и Европе на острво Делос у Егејском мору, где су славили своја паганска божанства правде Зевса и Темис.¹⁶³³ Ови Скити су били еминентни мислиоци и философи¹⁶³⁴ и, између осталог, изумитељи кола за грнчарију и сидра,¹⁶³⁵ носили су скитску одећу, јели једноставну храну и живели мирно и скромно.¹⁶³⁶ Када су, према античком писцу Кикерону, након Скита Токариса у Атину дошли многи остали Скити, међу њима и, према Херодоту, „праведни“ Анархасис и Теофраст, пренели су

1630 Сима Тројановић, Психофизичко изражавање српског народа, Просвета, 1986, стр. 142-143.

1631 Далибор Дрекић (ур.) „Рабош: древни календар и систем рачунања“, <http://www.gasep.rs/2011/12/rabos/#.WcblxdbTSM8>, цит. Миле Недељковић – „Древност српског календара“, Српско наслеђе, 09. 1998. Дуња Матић Станишић – „Српски календар“, Београд Срећко Лоргер – Рабош (Роваш), „Слободна Далмација“ 19. 05. 2003. Веселина Колева – Bulgarian Wooden calendars

1632 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

1633 Херодот, Историја 8, 65; Плато, Закони 757b-c; Herodot, *Hist.* 4.32-36 Verg. *Aen.* 4, 143-144 Homer, *Hymn. in Apoll.* V.1-3 Pindar, *Olymp.* VIII,46; III, 14-17; Пиндар лоцира Хиперборејце поред реке Дунав, а Страбон (*Geogr.* XI. 6.2) их лоцира на Црном и Јадранском мору и поред реке Дунав. Клемент из Александрије (*Strom.* IV. 213) је сматрао да је Дакија била земља Хиперборејца, као и Птоломеј (*Geogr.* III. 10); Такође видети о прецима данашњих Словена на северу данашње Индије у Bâl Gangâdhar Tilak *The Arctic Home in the Vedas, Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903, p. 411

1634 Диогенес Лаертиус, Животи еминентних философа, 1.105

1635 Strabo. 7.3.9: О Скиту Анархасису као изумитељу

1636 Cicero, *Tusculan Disputations*, „Pseudo-Anacharsis“, *Epistle* 5, 32.

Атињанима, и касније Римљанима, моралне поуке и законе из својих „варварских“ држава.¹⁶³⁷ Тим Скитима су древни Грци изражавали захвалност,¹⁶³⁸ између осталог и описом догађаја повезаних са њима на цртежима на античким вазама, амфорама, каменим споменицима и другим артефактима са подручја Медитерана и у античкој митолошкој прози и поезији. Међутим, након присвајања старословенске митологије од стране старих-нових Римљана, данас је тешко распознати да је, на пример, назив „Аркитененс“ („стрелац“), који је антички писац Виргилије доделио паганском божанству сунца Аполу због његовог држања стреле којом је, чим се родио, убио једну циновску змију,¹⁶³⁹ једна верзија мита о древном словенском¹⁶⁴⁰ хероју Кадму или Хераклу, који је убио змаја, односно убијао дивље животиње и чинио разне надљудске подвиге. Антички „свети херојски људи“ (такозвани „диои“ или „иеорои“ на грчком језику) или „саду“ аскете су били називани и „баираги“, односно и као „варјаги из Кијева“,¹⁶⁴¹ које као претке данашњих Руса или народа Јати у Индији спомињу индијски историчари Санкритјајана и Бим Синг Дахија,¹⁶⁴² чији су анаграми и заједнички језик, обичаји, веровања, писмо и хералдика били проширени на једном широком индо-словенском простору од Јадранског приморја и балканско-црноморско-анадолијског подручја до севера Африке и Индије.

1637 Cicero, *de Finibus*, 5.11

1638 Jacob Bryant, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, p. 407

1639 Виргил, Енеиде, 4. 75

1640 Sebastiano Dolci, *De illyricae linguae vetustate et amplitudine: dissertation historico-chronologico-critica*, Apud Franciscum Storti, Venetiis, 1754, p. i, „Periochae Paragraphorum“ I, V, VI, VII: Историчар, филолог и теолог Себастијано Долчи изједначава Ските, Илире и Словене и тврди да је „илирски језик у ствари „скитски“, „словенски“ и „не-римски“ језик“, као и да је „митски херој Кадмо био отац Келта, Гала и Илирија, односно да је заправо био словенски херој Полифемус пореклом од Јафетовог сина Тираса, оца трачких Сера, Брига и Гета у Додони и Скитији.“

1641 Geo Pitarino, „L'Europa dal particolarismo medievale e dall'Impero feudale agli orizzonti aperti“, *Chemins d'Ouverture-Mer: Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, (Ed. by Damien Coulon et al), Byzantina Sorbonensia 20, Éditions de la Sorbonne, Paris, 2004, p. p. 711-722: „variaga di Kiev“

1642 Bhim Singh Dahiya, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*; Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi, 1980, p. 62, cit. R. Sankrityayana; MAKI, Vol. II, p. 565: „Руски Словени који су се у прошлости називали Сакима, су били асимиловани у Индији као Сака Брахми, Раштути, Цати, Хинду Гушари, и тако даље. Велика сличност Санскрита и руског језика може да се схвати из њихове историје, јер су Руси потомци тих истих Сака, чија браћа Арјани су населили Индију и Иран још у древним временима.“

2.5. РАСПОЗНАВАЊЕ СРПСКОГ ИДЕНТИТЕТА У ЦАРСКИМ ПРЕДНЕМАЊИЋКИМ ДИНАСТИЈАМА КЕДАРИТИ (КЕДРАТИ, КОДРАТИ)-АТАЛИДИ-МИТРИТАДИ-ФАРНАК-АРСАКИДИ-БАГРАТИДИ-ДРВАНИЋИ

У преантичком и античком периоду је култ слављења синова Нојеве Барке, Адама и Еве, и Кадма и Хармоније, био проширен по читавом Балканском полуострву. Старосрпскојерменска азбука, односно феничанско писмо је било сродно и са протоарамејским такозваним „набатејским“ („прото-сиријским“) писмом из којег су произашли хебрејско и арапско писмо.¹⁶⁴³ Такође је било сродно и са такозваним древним источно медитеранским анадолијским арамејским и ликијским писмима.¹⁶⁴⁴ То објашњава географско-историјско простирање прото-етнија „људи мора“ или „људи изнад мора“, како их је Павел Серафимов називао,¹⁶⁴⁵ али у ширем географском и историјском кључу такође и повезаност цара Филипа Првог „Арабљанина“ из трећег века са историјом Србије, као и са историјом Анадолије, Блиског истока и севера Африке. За цара Филипа Првог Маринуса Пацатијана из трећег века,¹⁶⁴⁶ називаног још и цар Филип Марко Први; цар Филип „Арамејац“ или цар Филип „Арабљанин“, антички писци су тврдили да је био предак цара Ликинија и први хришћански цар¹⁶⁴⁷ у периоду пре царева Константина и Ликинија,¹⁶⁴⁸ док

1643 Michael Everson, "Proposal for encoding the Nabataean script in the SMP of the UCS", 2010-12-09, UC Berkeley Script Encoding Initiative (Universal Scripts Project) <https://www.unicode.org/L2/L2010/10473-n3969-nabataean.pdf> cit. Faulmann, 1880, Naarmann, 1990, Ballhorn 1864, Christian 1905, Yardeni 2000

1644 Vijaya Bharaati, *The Deciphered Indus-Harappan. Такође видети* S.W. J. Lamberts, *The Ethnicity of the Sea People*, p. 99, <http://repub.eur.nl/res/pub/7686/Woudhuizen%20bw.pdf>. Сматра се да су Пелазги са Крита и западне обале Ликије описменили Филистинце, односно пренели им познавање Микејског писма.

1645 Pavel Serafim, *SitovoInscription*, p. 203, http://www.korenine.si/zborniki/zbornik06/serafimov_sitovo06.pdf;

1646 Theodor Mommsen, *The Provinces of the Roman Empire, v. 1, From Caesar to Diocletian*, tansl. William P. Dickson, Macmillan and Co., London, 1909, p. 240: "the emperor Philippus first Marinus Pacatianus"

1647 Eusebius, *HE*, VI.xxxiv: о епископу Вавили који је причестио цара Филипа на светој литургији у цркви у Антиохији 13. априла 244. године, након што се цар Филип покајао и исповедио

1648 Hieronymus Henninges, *Theatrym Genealogicvm Ostentans Omnes Omnivm Aetatvm Familias: Monarcharvm*, Ambrosij Kirchneri Bibliopol, Magdeburg, 1598, p. 915, cit. Eusebius, 6.25:

су породичне генеалогije владара из српских средњовековних извора и каснији светски извори такође тврдили за чланове породичне династије царева Филипа и Ликинија да су били царски преци српске средњовековне династије Немањића.¹⁶⁴⁹ Цар Филип „Арабљанин“ повезује блискоисточно подручје са подручјем Балканског полуострва и преко култа слављења Јупитера (Зевса) Доличена, и двоглавог орла као симбола царске моћи и достојанства у српској и такозваној „хититској“, односно блискоисточној хералдици.

Лево: 1. Отац цара Филипа „Арабљанина“ Јулијус Кодратус из Филипополиса, изворно записан као „Тео Марино, Филипополит“; Десно: 2. Цар Филип Први, 244-249 на левој страни, на десној страни Херакло са батином у руци, огрнут лављом кожом¹⁶⁵⁰

Сматра се да је трачки-римски цар Филип „Арамејац“, називан још и Филип „Арабљанин“, још пре цара Константина

Цар Филип Арабљанин је био хришћанин; М. Јулиус Лициниус Лицинијанус, пореклом од цара Филипа Арабљанина“, cit. *Ins. fac.* 932

1649 James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Calgary, Alberta, June 1999, pp. 22-25, cit. the Epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5. Bames, 1978, 78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар. Ibid, p. 23, cit. Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2. p. 24, cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevcenko, 1982, X, 10. Sevcenko, I. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Viora Reprints, London.).

1650 Image by Heritage Auctions, HA.com; *Heritage Auctions, The World's Largest Numismatic Auctioneer*, LOT #23303, <https://coins.ha.com/itm/ancients/roman-provincial/ancients-syria-trachonitis-philippopolis-divus-julius-marinus-father-of-philip-i-died-ca-ad-246-7-ae-23mm-951-gm-12h-/a/3026-23303.s>; Да је цар Филип Први, син Јулијуса Маринуса наставио да слави паганску богињу Атину на својим новцима видети „Philip I the Arab, February 244 - End of September 249 A.D., Tarsus, Cilicia“, *Forum Ancient Coins*, <https://www.forumancientcoins.com/catalog/roman-and-greek-coins.asp?vpar=717>; „Julius Marinus“, https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_Marinus#/media/File:Julius_Marinus.jpg; „Large Hercules With Club“, *Roman Coins (The 3rd century)*, 10435. PHILIP I, CILICIA, <https://www.edgarlowen.com/roman-imperial-coins-for-sale.shtml>; Pinar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 46, cit. Nash-Williams (1952: 75); Ward 1999: 244).

Великог био први хришћански цар у историји,¹⁶⁵¹ те да је био пореклом из чувене династије „Кедрата“ („Кодрата“, „Квадрата“)¹⁶⁵² „са Истока“, из Битиније, Киликије, Памфилије, Ликије, Асије, и Сирије.¹⁶⁵³ Против Кедарита (односно њиховог синонима „Кедема“ - деце Истока“ („qdm” - Кедем“¹⁶⁵⁴, или Ишмаелита), се борио, према пророку Јеремији у *Старом завету*, цар Навукодоносор,¹⁶⁵⁵ али иако су Кедарити били једно време под владавиом Асирије, раст Персијског царства, с којим су били у пријатељским односима, им је одговарао, и временом су могли да преузму монопол над трговачким рутама тог подручја.¹⁶⁵⁶ Историчар Плиније их је називао Кедренос и повезивао са Набатејима, чије писмо показује сличност како са „винчанским“, односно „феничанским“ писмом, тако и са црквенословенским писмом, док их је пророк Јеремија

1651 James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Alberta, June, 1999 p. 22-25, cit. the epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5; Bames, 1978,78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар; the epilogue to the Vita Gordiani, Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevcenko, 1982, X, 10. Sevcenko, I. 1 982, *Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World*, Variora Reprints, London.

1652 „Kölner Münzkabinett, Ancient, Objects, Artifacts, Roman Provincial, Philip I.“, AE-Tetrasarion 244-249 n. Chr. Phrygien Koliaion, Philippus I. Arabs, *MA-shops.com*, <https://www.ma-shops.com/koelnermuenzkabinett/item.php?id=9939&lang=en>

1653 Jesper M. Madsen, Roger D. Rees, *Roman rule in Greek and Latin Writing: Double Vision*, Leiden & Boston, BRILL, 2014, pp. 54-55: За разлику од сенатора из источних провинција италијанског или „легионарског“ порекла, постојали су сенатори из источних провинција царског порекла, Битиније, Асије, Ликије, Памфилије, Киликије и Сирије, из династија Севера и Квадрата, односно из, како тврди Бернхард Вајсер, пореклом од царева из анадолијске Галије и династије Аталида, од којих је њихов члан, први источни сенатор са титулом конзула од 105. године, добио управу над Сиријом и од 109. године у доба владавине царева Домитијана и Трајана титулу проконзула Азије, живећи једно време у Ефесу, а једно време у Пергамону. (О томе видети такође Bernhard Weissner, „Pergamon as paradigm“, *Coinage and Identity in the Roman Provinces*, ed. Christopher Howgego, Volker Heuchert, Andrew Burnett, Oxford University Press, 2005 p. 137/139, cit. Halfman 1979, 79.; A.B. West, Corinth. Results of excavations conducted by The American School of Classical Studies at Athens 8, 2. Latin inscriptions 1896-1926 (Cambridge [Mass.] 1931) 40, Nr. 57: Проконзул Азије Јулије Јулијус Квадратус је имао надлежност над „скитском“ и „ахајском“ легијом у том подручју.

1654 William J. Dumbrell, “Jeremiah 49.28-33; An Oracle Against a Proud Desert Power”, *Australian Journal of Biblical Archaeology*, 1,5, 1972, p. 107: 109: „Тај израз се у *Старом завету* обично односио на људе из источне Трансјорданије, у поетском паралелизму са Кедаром“; аутор претпоставља да је Пророк Јеремија употребом тог израза алудирао на власт Кедарита над конфедерацијом тог подручја.

1655 *Стари завет*, „Јеремија“, 49:28-33

1656 Robert G. Hoyland, *Arabia and the Arabs: from the Bronze Age to the coming of Islam*, (ed.) Routledge, 2001, p. 63.

називао Ишмаелитима из подручја Сарацена. Сматрало се да су Кедрати били део Мидијске конфедерације, односно да су Цетро, Мојсијев свекар, и Цетрова супруга Зипора из *Старог Завета* били Мидијанити, пореклом од Аврама и Кедаре.¹⁶⁵⁷ За двојицу синова из те породичне линије Аврама забележено је да су „живели са Херакловим народом у Азији“.¹⁶⁵⁸ Археолог Бено Рохенберг, због микенске врсте декорације на грнчарији Мидијанита, Кедрате децидно повезује са Пелазгима, односно са „људима мора“.¹⁶⁵⁹ Кедрати (Кедарити, Куедрати, Квадрати) су били називани и „људима са Истока“,¹⁶⁶⁰ као и стари Сармати-Срби-Словени који су се након Великог потопа разишли са Кавказа, између осталог и до реке Дунав на Балканском полуострву, према историчару Јохану Лудвигу Кванту.¹⁶⁶¹ То су такозвани „плавокоси“ Скити, који су, према историчару Џону Кембелу у његовој књизи о „Хититима“, живели и изнад Црног мора на реци Бористен (Березити, данашњи Дњепар) и у црноморској луци Олбија, и у анадолијском Ефесу,¹⁶⁶² којег су и основали. Историчар Џон Кембел их је називао „Пацатијанима“, као што су такође и римски историчари називали цара Филипа Првог „цар Филип први Маринус Пацатијанус“.¹⁶⁶³ Историчар Џон Кемпбел је Кедрате повезивао са Рехабом,¹⁶⁶⁴ и тврдио је да су живили у

1657 *Стару завет*, „Јеремија“, 49; William Dumbrell, “Midian: A Land or a League?” *Vestus Testamentum* 25 (1975), 323-337.

1658 Louis H. Feldman, *Josephus's Interpretation of the Bible*, University of California Press, 1998, p. 134.

1659 Beno Rothenberg, “Egyptian Chariots, Midianites from Hijaz/ Midian (Northwest Arabia) and Amalekites from the Negev in the Timna Mines: Rock drawings in the Ancient Copper Mines of the Arabah – new aspects of the region’s history II,” *Institute for Archaeo-Metallurgical Studies*, newsletter no. 23 (2003), p. 12.

1660 Christian Frevel, *Desert Transformations: Studies in the Book of Numbers*, Mohr Siebeck, 2020

1661 Johann Ludwig Quandt, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868, p. 272, cit. Geographen von Ravenna: „Sarmat – antis, Sarmatae – Serben“; p. 277: „Srbi-Sloveni koji su na Dunavu“, pp. 278-279, cit. Einh. V. Karoli; Ad. Br. School. 19; A. Quedl, 994;342; *Miracula Henrici Pertz* 6, 816

1662 John Campbell, *The Hittites*, pp. 4-5; William Wright, *The Empire of the Hittites : with Decipherment of Hittite inscriptions*, James Nisbet & Co., London, 1886, p. xvii; p. 280, cit. Herodot 4. 108

1663 Theodor Mommsen, *The Provinces of the Roman Empire*, v. 1, *From Caesar to Diocletian*, tansl. William P. Dickson, Macmillan and Co., London, 1909, p. 240: “the emperor Philippus first Marinus Pacatianus”

1664 John Campbel, *Hittites*, p. 280

Сирији,¹⁶⁶⁵ чиме постаје јасније лоцирање предака и чланова породичне династије цара Филипа Првог „Арабљанина“.

Према *Старозаветној* „Генези“ Господ је обећао Ишмаилу да ће бити отац од дванаест владара племена, међу њима је први Небаиот, Кедар и остали све до Кедема.¹⁶⁶⁶ Претпоставља се да Пророк Есекијел у *Старом завету* (25:4 и 25:10) описује њихово ширење по територијама Амонита и Моабита након напада Навукодоносора.¹⁶⁶⁷ Пророк Исаија је прорекао да ће Кедрати и Натабеји, потомци Кедрата,¹⁶⁶⁸ украсити Господњи трон.¹⁶⁶⁹ Осим слављења Јупитера Мелхиседека, још их једна одредница, карактеристична за древну арамејску, арапску¹⁶⁷⁰ и јафетовску¹⁶⁷¹ цивилизацију, повезује са старим Србима и Словенима, а то је такође и патронимија, односно обичај давања имена дечацама према њиховим дедовима и обичај да је најстарији син имао ауторитет над осталом децом (*Ген.* 27:29).¹⁶⁷² Према древним асирским изворима Кедрати су се из трансјорданске области и јужне Сирије проширили до Синајске висоравни и делте реке Нил према Анадолији и тамо су живели у „конфедерацији“ са другим племенима. У *Старом завету* Кедрати се као народ разликују од Арапа¹⁶⁷³ и називају се „људима са Истока“, као и стари Сармати-Срби-Словени са Кавказа који су се, према разним светским изворима, разишли између осталог и до реке Дунав, и као и митски херој Кадмо, „мудрац са Истока“ који је према старобалканској митологији дошао „са Истока“, са

1665 John Campbell, *Hittites*, p. 285

1666 Стари завет, „Генеза“ 17:20; 25:13-15

1667 J. Dumbrell, “Jeremiah 49.28-33; An Oracle Against a Proud Desert Power”, p. 109

1668 Tony Maalouf, *Arabs in the Shadow of Israel*, Grand Rapids, MI: Kregel Publications, 2003, 153.

1669 *Стари завет*, „Исаија“ 60:7

1670 Bruce Edward, *Moab in the Iron Age: hegemony, polity, archaeology*, (Illustrated ed.), University of Pennsylvania Press 2004, p. 43.

1671 Freedman et al, (ed.), *Eerdmans dictionary of the Bible* (Illustrated ed.), Wm. B. Eerdmans Publishing, 2000, p. 761.

1672 *Стари завет*, „Генезис“ 27:29; Frank Moore Cross, *From Epic to Canon: History and Literature in Ancient Israel* (ed.), JHU Press, 2000, p. 158

1673 Ester Eshel, “The Onomasticon of Mareshah in the Persian and Hellenistic Periods“ in Oded Lipschitz, Gary N. Knoppers, Rainer Albertz, *Judah and the Judeans in the Fourth Century*, Eisenbrauns, 2007, p. 149: „О Кедаритима је било писано у Старом завету Deut 2:13-14; Num 21:12; Gen 25:13, Isa21:17, и у Jer. 49:28-33., и у *Мареша*, где се спомињу као „деца од Зарда“, од Мртвог мора до Моаб границе. Кедар је „Qdron“, док су Арапи „Rbun“. Тиглат Пилешер Трећи из Ирана их спомиње најраније у осмом веку као владаре у западној Месопотамији.”

Кавказа на Балканско полуострво, описменио тамошњи народ и саградио прве градове на Балканском полуострву.

Слично Авраму и Сари, односно другој супрузи Кедари након смрти његове супруге, тако је и митски херој Кадмо, „мудрац са Истока“,¹⁶⁷⁴ према старобалканској митологији, дошао „са Истока“ на Балканско полуострво,¹⁶⁷⁵ са својом супругом Хармонијом, описменио тамошњи народ и саградио прве градове на Балканском полуострву. Упадљива је чињеница да је супруга Аврама, односно Абрахама или Брахме, према неким верзијама, била називана „богињом хармоније“, јер се сматрало да је супруга Сарасвати (Sanskrit: सरस्वती из епа *R̥g Veda*,¹⁶⁷⁶), Сарда (Венера Сарбис), Дарда, Артемида, Атина или Минерва, како је она била називана у разним верзијама, била „богиња хармоније“,¹⁶⁷⁷ због њене мудрости, писмености, дара за музику и подучавању мале деце писмености.¹⁶⁷⁸

У раном хришћанском периоду царска династија Кодрати (Кедрати) из Пергамона¹⁶⁷⁹ у Анадолији, који су тврдили да су били потомци династије Хераклида из које су потекли

1674 George Cox, *An Introduction of teh Science of Comparative Mythology and Folklore*, 1883, p. 67: „Кадмо једноставно значи „Исток“ на семитском језику („Кедем“).

1675 Alexander Riese, *Geographi latini minores*, Heilbronnae, Henninger, p.10 (No. 8): „Дакија Гетика, са истока од Сарматике и реке Висле и реке Дунав“

1676 Сматра се да је та Санскрит реч Saraswati мешавина речи Sara (सर) што значи „суштина“ и „сва“, (स्व) [10] што значи некога, што би значило „суштина некога“, односно Сарасвати значи „онај који води до суштине самоспознаје“. Такоше је то и мешавина речи „surasa-vati“ (सुरसवती), што би значило „онај који има много воде“, односно и као река и као значајно божанство у Ригведи. У почетним редовима се та реч односи на Сарасвати реку и када се помиње са другим севернозападним индијским рекама као Дришадвати (Drishadvati) онда означава речно божанство. У Књизи 2 Ригведа назива Сарасвати најбољом од мајки, од река, од божанстава Ригведа (Book 2, Hymn 41), а у химни у Књизи 10 од Ригведа она се већ помиње као „она која поседује знање“ (cit. H.T. Colbrooke, *Sacred writings of the Hindus*, Williams & Norgate, London, page 16-17)

1677 Edward Moor, *The Hindu Pantheon*, J. Johnson, London, 1810, pp. 126–128, cit. Rg Veda 10.10; Asiatic Miscellany 1, p. 253

1678 David Kinsley (1988), *Hindu Goddesses: Vision of the Divine Feminine in the Hindu Religious Traditions*, University of California Press, 55-64

1679 Bernhard Weisser, „Pergamon as paradigm“, *Coinage and Identity in the Roman Provinces*, (ed. Christopher Howgego, Volker Heuchert, Andrew Burnett), Oxford University Press, 2005, pp. 137-139, cit. Halfman 1979, 43/50; 79: Аулус Јулијанос Кедратус, за кога се тврдио да је потицао из царске династије из анадолијске Галије и династије Аталида, којима је римски Августус доделио звање римских грађања, био је 105. године први источни сенатор који је добио титулу конзула. Добио је управу над Сиријом и 109. године био проконзул у Азији. У време владавине Домитијана и Трајана је живео у Ефесу и у Пергамону.

Херакло, Ахил и цар Александар Велики,¹⁶⁸⁰ повезује се са два значајним одредницама – једна је хришћанство, друго је металургија. У трећем веку у Исаурији и Памфилији су постојали градови- хришћанске епископије и једна међу њима се називала Котрадис, или у једној верзији Котрада.¹⁶⁸¹ Такође је у хришћанству познат свети апостол Кодрат Атински, епископ у Атини и Магнезији, који је предао цару Хадријану *Одбрану хришћанства*, након чега је цар Хадријан постао толерантан према хришћанима, и који је умро око 130. године у Магнезији, где је и био сахрањен.¹⁶⁸²

У вези са називом “квадрати“ или „кодрати“, такође је у првом и другом веку у доба Римског царства постојала најмања мера за римски новац, ранији еквивалент за драхму, који се називао „квадранс“ („халкос“),¹⁶⁸³ и био је проналажен у Виминацијуму и Сингидунуму и другим местима по Балканском полуострву.

Иако неки савремени аутори сумњају да је цар Филип Први „Арабљанин“ био хришћанин, писци Еусебије и Дионисије од Александрије су записали да је у трећем веку у доба цара Филипа хришћанство било јавно приповедано, док је Свети Григорије од Нисије оставио запис да су за време владавине цара Филипа Првог сви становници Неоцесареје у Понту одбацили идоле, постали хришћани и подигли хришћанске цркве у славу Господу Богу. Описали су и да је цар Филип Први владао благо и са правдом, да је био омиљен у народу¹⁶⁸⁴ и да је једном приликом хтео да се, будући хришћанин, причести на светој литургији у Антиохији, али да му није било дозвољено да то уради док се не покаје и исповеди своје многобројне

1680 Pausanije, 3.20.8; 3.26.10; Ulrich Huttner: *Die politische Rolle der Heraklesgestalt im griechischen Herrschertum*. F. Steiner, Stuttgart 1997.; Christopher Prestige Jones: *New heroes in antiquity: from Achilles to Antinoos*. Harvard University Press, Cambridge (MA) 2010, p. 36

1681 Philipp Pilhofer, *Das frühe Christentum im kilikisch-isaaurischen Bergland : die Christen der Kalykadnos-Region in den ersten fünf Jahrhunderten*, Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur ; Band 184. Berlin ; Boston: De Gruyter, 2018, p. 162, cit. BM, Nr. 114; ТИВ 5, 320f., s. v. Kotrada

1682 Владика Николај Велимировић, „Свети апостол Кодрат“, 21. септембар, *Охридски пролог*, Богомчувана Епархија Ваљевска, Православни српски манастир Лелић, Лелић, Ваљево, 2008., стр. 688-689

1683 Declaratur apud Antonium Schouten, *Trajecti ad Rhenum*, 1698, p. 382

1684 *Penny Cyclopaedia of the Society for the Diffusion of Useful Knowledge*, Volume XVIII, Charles Knight, London, p. 91

грехове. Према античким писцима, „цар Филип Први је то спремно урадио, на тај начин исказујући страх од Господа.“¹⁶⁸⁵

Географско позиционирање владавине оца цара Филипа Првог у данашњој Сирији може да се распозна из одређених података у *Старом завету*. Широка распрострањеност Јафетових потомака је објашњена у „Генези распостирања народа“ у *Старом Завету*,¹⁶⁸⁶ у којој пише да је „Господ допустио проширење становништва Јафету“.¹⁶⁸⁷ Генеалогско порекло чувеног Аврама (Абрахама) се објашњава тиме што је Мадај, потомак Нојевог сина Јафета,¹⁶⁸⁸ оженио кћерку Нојевог сина Шема, тако да Мадајеви потомци Меди (Маги) нису више живели само међу Јафетовим потомцима изнад Црног мора, него су живели и међу потомцима Шема Еламом, Ашуром и Арфаксадом у земљи Медији, коју су Елам, Ашур и Арфаксад дали свом зету Мадају.¹⁶⁸⁹ На тај начин се објашњава на који начин су Јафетови Меди - Маги Дардани (називани и Дедани, Додони), распрострањени на широком географском подручју од некадашњег „Илирикума“ на Балканском полуострву преко Анадолије све до севера Африке, били повезани са Аврамом (Абрахамом),¹⁶⁹⁰ познатим и као „оцем знања“.¹⁶⁹¹ Јафетитски Меди-Маги („праведни“ Дардани, Дедани, Додони) су Аврамомом потомку „праведном“ Манасеју,¹⁶⁹² док су живели на северу Африке, како је написано у *Старом завету*, плаћали данак,¹⁶⁹³ као и, док су живели у Троји међу Хититима, царевима Давиду и Соломону.¹⁶⁹⁴ Као „праведни“ се у примарним историјским изворима не спомињу само Дардани који су плаћали данак Манасеју из *Старог завета*, него и сам Манасеј пореклом из породичне лозе цара Давида и Јосифа,

1685 Eusebius, *Ecclesiastical History*, 6.34.1

1686 *Стари завет*, „Генеза распостирања народа, 9. 27.

1687 *Стари завет*, Генеза 9.27: „Господ ће проширити Јафета“...

1688 *Стари завет*, „Генеза 25:1-4“

1689 *Књига јубилеја*, 10:50-51; Хришћански научници су предложили повезивање хебрејског Мадаи и грчког Медоса бар од времена Исидора Севиљског (*Етм* 9.2.28), од око 600. године.

1690 Gen. 25: „Madai, filii Abrahae“: „Мадаи, син Аврама.“

1691 Edward Moor, *The Hindu Pantheon*, J. Johnson, London, 1810 p. 130: Рани хришћански мисионари су повезивали имена Абрахам и Брахам или Брахама и његову супругу Сару са Сарах-свати, при чему је епитет „свати“ означавао богињу или драгану свог партнера.

1692 *Стари завет*, Josh. 1: Манасеј је био потомак Аврама.

1693 *Стари завет*, Josh. 1 Chr. i. 7 О њиховом ауторитету видети: Judg. i. 27-28:

1694 *Стари завет*, Judg. i. 27, 28

супруга Марије Дјеве, хришћанске Пресвете Богородице која је родила Господа Исуса Христа. Град Јерусалим се називао „градом правде“ према јерусалимском краљу и свештенику Мелхиседеку који је тим градом владао пре доласка цара Давида, будући да на хебрејском језику „Седек“ („sedeq“, који се често изговара као „задок“) значи и „правда“ и „Јупитер“,¹⁶⁹⁵ а према разним светским историчарима, од Фила из Библоса до Цона Кемпбела, Седек је био предак феничанских Диоскура, односно био је предак јафетитске лозе старозаветних хититских Дардана Цебусита.¹⁶⁹⁶ Анаграм тих „праведних људи“, знак паганског божанства правде Јупитера или Седека, налази се на многим каменим постолјима - „судовима правде“ на балканско-црноморском подручју, укључујући ту и познати „Шудиков суд правде“¹⁶⁹⁷ крај Берана у данашњој Црној Гори. Такође и легенде о Троји и о Дардановој породичној лози говоре да је трачки краљ Теукер, син божанства реке Скамандер, био вршњак цара Давида из *Старог завета* и да је владао Тројом око петнаесте године од владавине краља Давида из *Старог завета*, као и да је Дардан оженио кћерку трачког краља Теукра и затим наставио да влада Тројом.¹⁶⁹⁸

У прилог посланицама апостола Павла у *Новом Завету*, према којима су први хришћански апостоли лично покрштавали народ Илирика, Далмације, Македоније и Скитије¹⁶⁹⁹ током

1695 *Стари завет*, Исаија 1:26 назива Јерусалим „град седека“, што се преводи као „град правде“, односно и као „град Јупитера“.; Римљани су показивали тенденцију да сматрају планету Јупитер планетом Рима, међутим, према *Старом завету*, три мудраца са истока Маги (а према *Старом завету* Маги би требало да се сматрају Дарданима, јер се Дарда спомиње као један од мудре деце из источне земље) пратили су звезду Јупитер до града правде или звезде Јупитер Јерусалима и пронашли су Месију у суседном граду Бетлејему.

1696 John Campbell, *The Hittites and Their Inscriptions*, p. 131, cit. Baring-Gould, *Legends of Old Testament Characters*; Cedrenus; Такође видети John Campbell, *The Hittites and Their Inscriptions*, p. 237, cit. Behistun Inscription, *Records of the Past*, i. 107: Хититски Јафетитски Цебусити су били и хититски Ахмени.

1697 Шудик – седек, задок (судија)

1698 Apollod. 3. 12. 1.

1699 *Нови завет*, „Друга посланица Светог Апостола Павла Тимотеју“ (2. Тим. 4. 10); „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19); *Нови завет*, „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19); J. Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, p. 17, cit. 2 Ер. Тим. iv. 10.; „Нришћанство на Балкану“, *Енциклопедија живих религија*; Миодраг Милановић, *Српски стари век*, Вандалија, Београд, 2008., стр. 209-273; Ljubomir Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Sremski Karlovci, Srpska kraljevska akademija, 1927), pp. 46, 53, 194; Ђорђе Јанковић, *Предање и историја цркве Срба у светлу археологије*; „Велика остава у месту Жидоварна Средњем Дунаву“, Јанковић, Ђорђе, (ур.), *Словени у Српском Подунављу Римског доба* Eusebius, *ChurchHistory* 3.1, AdrianRadulescuandIonBitoleanu, *IstoriaDobrogei*,

првог и другог века, сведоче не само историјски записи историчара и астронома Птолемеја и цара и историчара Јована Кантакузина о ранохришћанској Архиепископији Срба Трибала и Грка у Пећи у данашњој Србији,¹⁷⁰⁰ него и историјски извори према којима је након 325. године тврђава Цуда крај Сливена у данашњој Бугарској¹⁷⁰¹ била једна од хришћанских епископија Источног Константинопољског царства.¹⁷⁰² У тврђави Цуда су пронађени азбучни натписи посвете локалним паганским божанствима Зевсу Оконенском, Асклепију и Трачком коњанику.¹⁷⁰³ Уз остале доказе о активностима првих хришћанских апостола на територији Балканског полуострва и о успостављању раних хришћанских епископија у балканско-црноморском подручју,¹⁷⁰⁴ и овакви подаци потврђују чињеницу да су Словени писали својим писмом, као и имали много ранију и важнију улогу у оснивању раних хришћанских епископија Источног Константинопољског царства на простору Балканског полуострва, него што о томе пише у званичним историјским уџбеницима. Такође, за претке из породичне династије цара Филипа „Арабљанина“, претка цара Ликинија,¹⁷⁰⁵ а самим

Constanta, ExPonto, 1998, p. 155: Еусебије од Цезареје у *Историји Цркве*, цитирајући ране хришћанске теолога и хроничара Клеменса од Александрије, записао је да је апостол Андреј, светац-заштитник рибара, изабрао Тракију и Скитију за своју мисију покрштавања.

1700 Josephi Simoni Assemani, *Kalendarium Ecclesiae*, Tomus 6, Amidei, Romae, 1755, p. 38, cit. Joannes Cantacuzenus lib. 4, cap. 18; *Quinque in Oriente Christiano*, Tom 2. Pag. 320. & seqq.: „sive Pecio, quae Pessium Ptolemaeo in eadem regione Picentios poneni.“

1701 „Туида, Късноантична и средновековна крепост“, <https://tuidacastle.sliven.bg/bg/>; <https://tuidacastle.sliven.bg/en/component/datsogallery/view-photo/4/213.html>

1702 Ivan Dikov, “10th century cross with Jesus Christ image peacock ring seal found in Tuida fortress in Bulgarias Sliven”, 19. 12. 2019, *archaeologyinbulgaria.com*, <http://archaeologyinbulgaria.com/2019/12/19/10th-century-cross-with-jesus-christ-image-peacock-ring-seal-found-in-tuida-fortress-in-bulgarias-sliven/>

1703 „Туида, Късноантична и средновековна крепост“, <https://tuidacastle.sliven.bg/bg/>; <https://tuidacastle.sliven.bg/en/component/datsogallery/view-photo/4/213.html>

1704 *Нови завет*, „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19). Anonimni autor, *Serbska beseda u latinskom pismu*, стр. 43-44; Такође о томе видети J. Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, John Murray, Abermarble Street, London, 1848, p. 17, cit.2 Ер. Tim. iv. 10.: Вилкинсон наводи да су српске кнежевине прихватиле хришћанство доба првих Христових апостола. Такође о томе видети и „Hrišćanstvo na Balkanu“, *Enciklopedija živih religija*, Nolit, Beograd, 2004.; Александар Иљич Айбабин, *Этническая историја ранневизантијског Крима*. Крымское отделение Института востоковедения им. А.Е.Крымского Национальной академии наук Украины – ДАР, Симферополь, 1999. стр. 52, cit. King, 1957, p. 639: Хришћанска Херсонска епархија се спомиње у документима Другог Васељенског сабора 382. године (цит. Zosimus, *Historie nouvelle*, T o m e II, livrre IV, 5, 2; p. 266; Сања Шуљагић, „О православном идентитету преднемањинке и немањинке династије“, *Политичка ревија* 1, 2018.

1705 Hieronymus Henninges, *Theatrum Genealogicum Ostentans Omnes Omnium Aetatvm Famili-*

тим и претка владара из средњовековних српских, грчких, бугарских и руских династија Немањића, Калојана-Тих-Асена, Палеолога и Васиљевича,¹⁷⁰⁶ сматрало се да су у периоду пре и за време похода војних снага Старог Рима на та подручја, владали подручјем Црног мора, Анадолије и Блиског истока, као и подручјем Дакије, а широм тог географског подручја се славило паганско божанство правде, времена и плодности Зевс, Дагон, Посејдон, Тешуб или Јупитер у својим специфичним локалним верзијама. Због тога није зачуђујуће да су цар Филип „Арабљанин“ и његов отац „Дивус“ Јулијус Маринус из славне породичне династије Кодрата Аталида,¹⁷⁰⁷ на новцима које су издавали, приказивали Херакла и Јупитера Доличена, односно Сабу (Сарму, Сарбу)(σέβω. Σιβω -, „славан“, „узвишен“),¹⁷⁰⁸ који се славио у Анадолији на Блиском истоку, на подручју које одговара простору данашње Турске и Сирије.¹⁷⁰⁹ Саба (Сарма, Сарба) је временом био записиван и као Сабатијус, Сарбатијус или Саватије, и кореспондира улози слављења паганског божанства Зевса Сабатиоса пореклом са Олимпа из древне Дакије.¹⁷¹⁰ Оваква географска локација сама по себи објашњава на

---

as: *Monarcharvm*, Ambrosij Kirchneri Bibliopol, Magdeburg, 1598, p. 915, cit. Eusebius, 6.25: Цар Филип Арабљанин је био хришћанин; М. Јулиус Лициниус Лицинијанус, пореклом од цара Филипа Арабљанина“, cit. Ins.fac.932; James Richard Gearey, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Department of Greek, Latin and Ancient History, Calgary, Alberta, June 1999, pp. 22-25, cit.the Epilogue to the Vita Gordiani 34.3-5; Bames, 1978,78, спомиње се да је Ликиније био родом од цара Филипа „Арабљанина“, за којег се сматрало да је пре цара Константина Великог био први хришћански цар. in the epilogue to the Vita Gordiani, again addressed to Constantine, Licinius is said to have traced his descent back to Philip the Arab.p. 23, Gregoire 1964, 89-90; Andreotti, 1960, 1 13-1 14; Orosius. 7, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2. p. 24, cit. Orosius. VII, 20, 24; 28, 1; Jerome, Chron. 11.33.2; *The Genealogies of Serbian princes of the middle ages*, cit. Sevcenko, 1982, X, 10. Sevcenko, 1. 1 982 Ideology. Letters and Culture in the Byzantine World, Variora Reprints, London.). Такође о томе да је цар Ликиније био пореклом од цара Марка Јулија Филипа „Арабљанина“ видети Pomponii Laeti, *Scriptores Historiae Romanae Latini Veteres, Breviores Potissimum Rarioresque: Cum Notis Variis*. 3, Jacobi Henrici Pfachleri, Heidelbergae, 1778, p. 588: „Цар Ликиније из Дакије, пореклом је био од цара Филипа био је у јавности називан Маркус Јулиус Ликиниус Ликинијанус, јер се његов деда звао Маркус Јулијус Филипус.“

1706 *Руски царски летопис*, прев. са староруског М. Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012., „Свети Сава у руском царском летопису“ „Родослов и генеалогска веза династија“ - стр.20-21

1707 Jesper M. Madsen, Roger D. Rees, *Roman rule in Greek and Latin Writing: Double Vision*, Leiden & Boston, BRILL, 2014, pp. 54-55

1708 Joh. Caspari Svicri, *Lexicon Graeco-Latinum Et Latino-Graecum summa cura elaboratum*, Davidis Gessneri, Tiguri, 1683: Th. σέβω. Σιβω, Veneratio, Cultus

1709 Getzel M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Syria, the Red Sea and Africa*, California University Press, p. 156

1710 Homer, *Iliad*, I. 197; Hesiod, *Theog*. 5. 689-694; 5. 509-510

који начин су војне снаге Римског царства, када су приспеле на север афричког континента, могле да прихвате култ слављења Јупитера Доличена,¹⁷¹¹ односно зашто је у трећем веку угледни званичник из тог региона Јулије Марин (Мартинијан), отац цара Филипа Првог, био пореклом и животом повезан и са Балканским полуострвом и са севером Африке. Истовремено, овакви подаци о цару Филипу Првом из династија Аталиди-Кедрати-Митритад-Фарнак објашњавају и један податак везан за Светог Саву Освећеног из шестог века и његово пророчанство и завет у вези са српским монахом-архиепископом, државником и просветитељем Светом Сави из династије Немањића. Пред своју смрт Свети Сава Освећени је оставио у завет монасима у манастиру Светог Саве Освећеног (Мар Саба) из Кедронске долине у јудејској пустињи у Светој земљи, посвећеном Благовестима Пресвете Богородице и Светом Николају и познатом по иконопоштоватељима који су бранили чистоту православне вере у Константинопољском царству, да неколико векова након његове смрти, када дође у његов манастир „архијереј царског рода и истог имена“, предају том архијереју на поклон две иконе Пресвете Богородице Млекопитатељицу и Тројеручицу, и патерицу (пастирски штап или жезал) Светог Саве Освећеног. Према записима из тог периода, када је 1229. године архиепископ Свети Сава из династије Немањића дошао на поклоњење у манастир Светог Саве Освећеног, након чудесног начина пројављења тог пророчанства и завета Светог Саве Освећеног, монаси су испунили завет Светог Саве Освећеног и уручили две иконе Пресвете Богородице и жезал Светог Саве Освећеног српском архиепископу Светом Сави.¹⁷¹² Овакви подаци додатно објашњавају хришћанску приврженост и ктиторство Светог Саве и касније осталих чланова династије Немањића у Светој земљи, као и ходочашћа Светог Саве по Светој земљи, анадолијском и блискоисточном простору, и хришћанске лабаруме изворног блискоисточног порекла на традиционалној застави Светог Саве, односно на лаваруму Михољског сабора у манастира Светог Архангела Михаила

1711 Pınar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, M. A. Thesis, Department of Archeology and History of Art, Bilkent University, Ankara, Turkey, 2007, p. 33

1712 “Манастир Светог Саве Освећеног“, *sr.wikipedia.org*, https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Манастир_Светог_Саве_Освећеног, cit. Типикарница Светог Саве Освећеног - Толкариό του Αγίου Σάββα Мишо Вујовић, „Молитва без престанка“, Светогорске стазе (2): Испосница Светог Саве“, *Србија - Национална ревија* 69, 2018.

на Превлаци на Јадранском мору. Уједно овакав податак потврђује царско порекло династије Немањића које сеже дубоко у историју.

Као што је показала упоредба концепта врховног неопаганског божанства на територију Балканског полуострва и у некадашњем Хититском царству у Анадолији, на примеру компаративне анализе Дупљајских колица као важног артефакта из периода винчанске цивилизације, једно од важних првобитних средишта слављења Јупитера Доличена били су Анадолија и Блиски исток. Једно од таквих важних средишта култа Јупитера Доличена је било место Доличен у блискоисточној Комагени, која је након распада царства Александра Великог припала Селевкидском царству, а затим Птолемејовој династији, иначе женидбеним везама повезаној са црноморском династијом Митридата Првог Калиника. Након што је римски цар Тиберије анектирао блискоисточну Комагену са местом Доличен у којем се славио Јупитер Доличен, он је прикључио ово подручје провинцији Сирији.¹⁷¹³ Временом је у Римском царству Бал или Јупитер Доличен постао слављен као божанство војне победе и правде „Јупитер Оптимус Максимус“ и његов култ су прихватили војници у легијама широм Римског царства, па тако и у легији којом је у трећем веку на подручју данашње Сирије владао трачко-римски цар Филип Први, пореклом из „трачке“ династије Кедрата, родбински повезане са балканско-анадолијским династијама Фарнак и Митридад.

Цар Филип Први на левој страни, на десној страни паганска богиња „поштене трговине и искрених трговаца“ као персонификација врлина праведности и поштења цара (такозвана „Aequitas Augusti“)¹⁷¹⁴

1713 Fergus Millar, *The Roman Near East, 31 BC – AD 337*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1993, p. 53

1714 „Philip I the Arab, February 244 - End of September 249 A.D.“, *ForumAncientCoins*.

Према средњовековним српским и бугарским изворима, чланови династија Кодрата (Кедрата) из које су потицали преци цара Филипа „Арабљанина“, претка цара Ликинија, били су царског достојанства пореклом од две црноморско-анадолијске династије Фарнак и Митритад од времена њиховог заједничког члана цара Аспаруха (Испора према бугарским средњовековним изворима).¹⁷¹⁵ Због успостављања пријатељских веза цара Испора са римским царем Тиберијем, почели су да се испред личног имена означавају именом Тиберије Јулије.¹⁷¹⁶ Њихови владари су касније у неким утицајним секундарним историјским изворима прозвани „бугарским кановима“, иако се радило о породично наслеђиваној линији „праведних“ царева - василевса, „Дулона“ – царева као „Божјих слуга“, „изабраних по Божјој вољи“, који су дали велики допринос историји Словена, Источног Константинопољског царства и уопште светској историји. О томе сведочи и хералдика „тамги“ (анаграма, грбова) царева из црноморских породичних династија Митритад и Фарнак, на пример тамге цара Тиберија Јулија Евпатора, оца цара Тиберија Јулија Савромата Другог, готово истоветне тамги Кернака (Херака) из династије Кетрада, преименованог у такозваног „Куврата“, нећака цара источног Константинопољског Хераклија из седмог века. У прилог томе сведоче тврдње различитих светских историчара да је константинопољски цар Хераклије (Ираклије) заправо у изворним историјским изворима записиван Кварнас (Фарнас, Фарнак), а Кубрат записиван Кетрадес, те да Кетрадес није био син брата од цара Фарнаса, него син брата оца цара Фарнаса, односно његов „двородни брат“, брат од стрица.¹⁷¹⁷

com, <https://www.forumancientcoins.com/catalog/roman-and-greek-coins.asp?param=51531q00.jpg&vpar=717&zpg=63657&fld=https://www.forumancientcoins.com/Coins2/>

1715 Димитрије Кантакузин, *Житија Светог Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана* Куев, К., Г. Петков. *Събрани съчинения на Константин Костенечки*. Изследване и текст. Софиа, 1986., цит. Константин Костенечки, *Сачиненија*, стр. 145-146; 371-372; Петков Куев, *Сабрани сачиненија на Константин Костенечки*, стр. 192

1716 “King Aspurgus, with Tiberius”, с. 14-38 AD”, Wildwinds.com, Ancient Coin Traders, <http://www.wildwinds.com/coins/greece/bosporos/kings/aspurgus/i.html>; “Ancient Coinage of Bosporos, Kings, Mithradates III. AD 39/40-44/5”, <http://www.wildwinds.com/coins/greece/bosporos/kings/mithradates/i.html>; „Ancient Coinage of Bosporos, Kings, Sauromates I“, http://www.wildwinds.com/coins/greece/bosporos/kings/sauromates_1/i.html

1717 Shamil Mingazov, *Kubrat – The Ruler of Great Bulgaria And Oetrades - The Character of John, Bishop of Nikiu / Кубрат правитель Великой Болгарии и Кетрадес - персонаж Иоанна Никитуского*, Kazan, 2012., p. 29-32, cit. Catalogue d’Abbad, Paris, Bibliotheque nationale de France. - Abb. 31 (= 209 CR). - Fols. 162, transl. dr J. Radvanyi; Сиротенко В. Т., Письменные

Новац из црноморског царства на којем је тамга цара Савромат Први, 90.-124. година¹⁷¹⁸

1. Цар Тиберије Јулије Сауромат Други, с. 172-211.г, музеј Акрополис, Грчка¹⁷¹⁹

2. Бронзани новац цара Савромата Другог, музеј у Одеси, Украјина¹⁷²⁰

свидетелства о булгарах IV-VII вв. в свете современных им исторических событий / Славяно-Балканские Исследования: историография и источниковедение. - Москва: Наука, 1972. - С. 195-218.: „Куэрнак назван как Кырнас“; Кетрадес није син брата Фарнаса, него син брата оца Фарнаса, двородни брат, брат од стрица, и пише се Кетрадис („Кытрадыс“)

1718 “Sauromates I”, http://www.wildwinds.com/coins/greece/bosporos/kings/sauromates_I/Ahokhin_456.jpg

1719 Photo: „Four historical eras at the Acropolis Museum“, The Acropolis Museum, Athens, Greece, <https://www.theacropolismuseum.gr/en/content/four-historical-eras-acropolis-museum>

1720 Фото: Vlad Shevcenko, “Bronze coins of Tiberius Iulius Sauromates II”, Odessa Numismatic Museum, https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_kings_of_the_Cimmerian_Bosporus

1. Тамга цара Тиберија Јулија Евпатора, сина цара Црноморског царства Реметалка¹⁷²²

Рис. 9. Плита с греческой надписью 208 г. н.э., упоминающей главного аланского переводчика Ирана. Найдена в Тамани (по В. Шпорлау).

2. Тамга Ирака (Херака, Кернака, Фарнака)¹⁷²¹

Таманско полуостров, трећи век,¹⁷²³
 текст “Εριμελεϊ Ιρακι Pontiki archerminéos Alanón”¹⁷²⁴

Упркос чињеници да хералдика на новцима који су ковали владари из династија Кедрати-Митритад-Фарнак вековима у низу доказује њихову титулу „василевс дикаиос“, односно титулу „владара који по Божанском праву има право да управља својим народом“, и упркос сачуваним средњовековним српским, бугарским и осталим историјским изворима који сведоче о члановима тих династија, до сада је била недовољно истражена

1721 Shamil Mingazov, Kubrat – The Ruler of Great Bulgaria And Qetrades - The Character of John, Bishop of Nikiu / Кубрат правитель Великой Болгарии и Кетрадес - персонаж Иоанна Никиусского, Kazan, 2012., p. 29-32, cit. Catalogue d'Abadi, Paris, Bibliothèque nationale de France. - Abb. 31 (= 209 CR). - Fols. 162, transl. dr J. Radvanyi; Сиротенко В. Т. Письменные свидетельства о булгарах IV-VII вв. в свете современных им исторических событий / Славяно-Балканские Исследования: историография и источниковедение. - Москва: Наука, 1972. - С. 195-218.: „Куэрнак назван как Кырынас“; Кетрадес није син брата Фарнаса, него син брата оца Фарнаса, двородни брат, брат од стрица, пише се Кетрадис („Кытрадис“)

1722 „Tiberius Julius Eupator“, https://en.wikipedia.org/wiki/Tiberius_Julius_Eupator

1723 Извор: Natalia Pavlichenko, Nikolaj Fedoseev, “A New Inscription of Herakas, Son of Pontikos, ἀρχερμηνέος Ἀλανῶν”, *Hyperboreus*, Studia Classica, Bibliotheca Classica Petropolitana, Vol. 24, Fasc. 2, Verlag C. H. Beck, Munchen, Petropoli, 2018, pp. 321-322, cit. Fig. 7A. The first inscription of Herakas, son of Pontikos, found in Taman in 1910 (CIRB 1053), https://www.academia.edu/39719832/A_new_inscription_of_Herakas_son_of_Pontikos_%E1%BC%80%CF%81%CF%87%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%8D%CF%82aaaaaaaaaaaaaaaa_%E1%BC%88%CE%BB%CE%B1%CE%BD%E1%BF%B6%CE%BD:505. године по Босфорској ери (208. године) направљена је ова грађевина по налогу Хераке, сина Понтика, пронађена на полуострву Таман 1910. године (Fig. 7A); „Политическая доминация алан на равнинах Северного Кавказа в первых веках нашей эры.“ <https://svsx.livejournal.com/866185.html>: „Золотого кладбища“ је припадала Аланима и они се налазе у средњем делу Кубана од првог до трећег века. У месту Даховско на Кубану је 1934-1935. године била пронађена сребрна чаша са грчким натписом и именом „цара Велике Јерменије Пахора“ (161-163.г.), коју је археолог К.В. Тревер повезао са Аланима (121, с. 244—245).“

1724 CIRB 1053, Политическая доминация алан на равнинах Северного Кавказа в первых веках нашей эры.“ <https://svsx.livejournal.com/866185.html>: Аланская принадлежность „Золотого кладбища“ Средней Кубани в I—III вв.

породична и генеалошка повезаност словенских предсредњовековних хришћанских династија. Делимичан разлог за то је чињеница да је историја ових царстава, укључујући ту и њихове хералдичке симболе, обичаје, манире, митологију и философију, била присвајана, измењена или уништавана од стране представника других супарничких царстава. Паганско божанство Јупитер је временом од блискоисточно-балканско-црноморског Бала, Асклепија, Тешуба, Зевса или Дагона постао у Римском царству „Јупитер Оптимус Максимус“, симбол војне победе и правде старог Римског царства, а касније у историји је Јупитер и у неким модерним есотеричним тајним друштвима био слављен као неопаганско божанство. Временом се из примордијалне концепције слављења Јупитера, Зевса, Бала, Јануса или Дионисија као врховног расподелиоца правде међу древним „праведним“ Дачанима, Трачанима, Хититима и припадницима осталих древних прото-етнија и народа, појавио и дефинисао концепт „владара као човека који према Божјем допуштењу и одређењу има право да управља судбином свог народа“. Према античким песницима Сервију и Вару, стари Римљани су у истом значењу, према називу „Деус“ или „Деа“ као општи назив за Бога, временом почели да пишу придев „свет“ или „узвишен“ („дивус“).¹⁷²⁵ Такође су разни антички уметници повезивали Јупитера Доличена са соларним божанством које вози кочије по небу, или га приказивали као возача кочија по земљи, и као возача лађе по мору. Хералдичари су га повезивали са владарима из античких и хришћанских породичних генеалогича, а митолози и песници су га повезивали са сином Одисеја Телемахом из Хомеровог епа *Одисеја*, који је живео на острву Итака, као и са легендама везаним за Прометеја, Тантала, нимфу Калипсо, Енеја и са осталим митолошким ликовима.¹⁷²⁶ Тако су на територијама на којима је владала династија Котради (Кетради, Кедрати) из које је био отац цара Филипа Првог „Арабљанина“, натписи на локалном новцу који су владари ковали били повезивани са култом слављења Јупитера Доличена. Ти владари били су на новцима дефинисани као „узвишени“ и „свети“ ознаком

¹⁷²⁵ Serv. *Ad Aen.* 5.45; Varro, *De Lingua Latina* 2

¹⁷²⁶ Eusebius, *On the Theophania or divine manifestation of our Lord and Saviour Jesus Christ*, ed. by Samuel Lee, Duncan and Malcolm, Cambridge, 1843; Plin. *Nat.* 3.12. 17; Макробије, *Сатурналија* 1.12; Виргил, *Енеида*, итд.

„дивус“ и тако је и отац цара Филипа на новцу био означаван као „Дивус Јулијус Маринус“.¹⁷²⁷ Будући да су светски историчари различитим именима означавали конзуле и цезаре у раним хришћанским вековима, постоји читав низ неразјашњених чињеница везаних за порекло цара Марка Јулија Филипа „Арабљанина“. Како сведоче историјски извори, али и новац кован у римском логору Виминацијуму на подручју данашње Србије, предак цара Филипа „Дивус Јулијус Маринус“ је био Игњатије „Победник“ Маринијанус („Egnatius Victor Marinianus“), проглашен око 230. године за конзула и царског управника како Арабије Петре на Блиском истоку, тако и Мезије Супериор на Балканском полуострву.¹⁷²⁸

1.

2.

1. Лево: Отац цара Филипа „Арабљанина“ Јулијус Кодратус из Филипополиса, изворно записан као „Тео Марино, Филипополит“; 2. Десно: Цар Филип Први, 244-249 на левој страни, на десној страни Херакло са батином у руци, огрнут лављом кожом¹⁷²⁹

¹⁷²⁷ Or. XXX.27; о тим играма видети Behr 1968a: 30 n.41, 32 n.47.

¹⁷²⁸ Paul M. M. Leunissen, *Konsuln und Konsulare in der Zeit von Commodus bis Severus Alexander* (Amsterdam: Verlag Gieben, 1989), pp. 360

¹⁷²⁹ Image by Heritage Auctions, HA.com; *Heritage Auctions, The World's Largest Numismatic Auctioneer*, LOT #23303, <https://coins.ha.com/itm/ancients/roman-provincial/ancients-syria-trachonitis-philippopolis-divus-julius-marinus-father-of-philip-i-died-ca-ad-246-7-ae-23mm-951-gm-12h-/a/3026-23303.s>; „Julius Marinus“, https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_Marinus#/media/File:Julius_Marinus.jpg; „Large Hercules With Club“, *Roman Coins (The 3rd century)*, 10435. PHILIP I, CILICIA, <https://www.edgarlowen.com/roman-imperial-coins-for-sale.shtml> ;

Pınar Kuşseven, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, p. 46, cit. Nash-Williams (1952: 75); Ward 1999: 244).

Новац хришћанског владара Рескупориса Шестог (303-342.) из династије Митритад-Фарнак са натписом „василевс Рнскоупорис“, 323. година¹⁷³⁰

Историјски записи да је цар Филип Марко Први (Филип Први „Арабљанин“) био први хришћански цар може да се разуме из чињенице да је цар Рескупорис из династије Митритад-Фарнак, породично повезан са царем Ликинијем и његов савременик, приказан на новцу свог царства са крстом у руци. Син цара Рескупориса Титус Флавије Котис је био „високи архонт“ Филипополиса, данашњег Пловдива у Бугарској, који је био истог назива као и град Филипополис (Шаба) на Блиском истоку. Цар Котис је имао и назив „Титус Флавијус“, слично његовим сродницима који су преузели назив „Јулије Тиберије“, тако што су владари из његове породичне линије имали и римско држављанство и одржавали пријатељске односе са римским царевима.¹⁷³¹ Рескупорисов брат је био Радамсадис, чије године живота се подударају са годинама цара Ликинија, и који се у причама око борби цара Ликинија и цара Константина наводи као близак рођак цара Ликинија који му је помогао. Сматра се да је цар Рескупорис окончао свој живот тако што га је убио владар Гота Ерманарик. Цар Рескупорис Шести је био покопан у царску гробницу у Пантикапеуму. Међу његове породично повезане наследнике сматра се и принцеза света Нана од Иберије, краљица и светица Грузијске православне

1730 “Rhescuporis VI”, *worthpoint.com*, <https://www.worthpoint.com/worthopedia/bosporus-kings-767a-rhescuporis-vi-159640254>

1731 Ivan Dikov, “Archaeologists find Roman inscription in Bulgaria’s Plovdiv showing heir of Thracian kings was 1st „mayor“ of ancient Philipopolis”, 28.11.2016., *ArhaeologiainBulgaria.com*; Ivan Dikov, “Arhaeologist Finds Gladiator Relief, Inscription Mentioning Roman Caesars in Ancient City Augusta Traiana in Bulgaria’s Stara Zagora”, *ArhaeologiainBulgaria.com*, 21. 08. 2015.

цркве.¹⁷³² Крстови у краљевству свете краљице Нане су били исти као крстови у црквама преднемањићке династије „праведних Дукљана“, а недавно је археолог Цамал Абу Рида и на подручју данашње Палестине открио један манастир са истоветним обликом крстова. Истоветна или слична су била прва слова, знакови и симболи из праисторијских археолошких налазишта на подручју данашње Србије и Јерменије, приметна је и сличност у градњи цркве Светог Петра и Павла у Рашкој са црквама из Грузије и Јерменије тог времена, а такође је необична и сличност фрескописа из манастира из доба Стефана Немање, Светог Саве и Стефана Првовенчаног са фрескописима у средњовековним манастирима у Грузији и Јерменији.¹⁷³³

Крст у цркви Болниси Сиони на југу данашње Грузије¹⁷³⁴

Константинопољска и солунска, такозвана „јерменско-словенска“, царска лоза Баградит је потицала од словенско-јерменских Агатирса, односно још 288.-301. године је принц Смбат из династије Багратид носио наследну јерменску титулу „нахара“, „Аспер“ (Испор - „укротитељ коња“ и „Г’ агатир“¹⁷³⁵

1732 Света Нана од Иберије, “Nana of Iberia”, https://en.wikipedia.org/wiki/Nana_of_Iberia;

1733 Сања Шуљагић, „О православном идентитету преднемањићке и немањићке династије“

1734 „Bolnisi Inscriptions”, https://en.wikipedia.org/wiki/Bolnisi_inscriptions#/media/File:Bolnisi_Sioni_-_Georgian_inscription.JPG

1735 Sirapie Der Nersessian, Sylvia Agemian, *Miniature Painting in the Armenian Kingdom of Cilicia from the Twelfth to the Fourteenth Century*, Dumbarton Oaks, 1993, p. 156; Cyril Tumanoff, *Studies in Christian Causian History*, Georgetown, 1963, p. 326

(Агатир), изворно „т’агапа“ („чувар царске круне“),¹⁷³⁶ која значи „онај који крунише краља“, што је била наследна титула у јерменској Баградит династији.¹⁷³⁷ Оно што је важно нагласити у вези са историјом Источног Константинопољског царства је да је, географски гледано, територија данашње Јерменије била културолошки врло важна за то Царство као једна од средишњих територија на којој су се преламали културни утицаји са „периферних“ делова тог царства. Тако је на подручју данашње Јерменије био присутан озбиљан утицај просветитељске хришћанске мисије са Балкана и Сирије, све до заснивања засебне јерменске азбуке око 405. године.¹⁷³⁸ Наводно је цара Тирдата окунио 66. године у Риму римски цар Нерон,¹⁷³⁹ и након што су Сасаниди 224. године одстранили утицај рођака династије Арсакида у Партском царству, династија Тирдата је одржавала идентитет Јермена. Претпоставља се да је од првих дана хришћанских мисија хришћанство придносило учвршћавању идентитета Јермена, и то раније него у периоду између 301. и 314. године, када се сматра да је краљ Тирдат Четврти прогласио хришћанство званичном религијом у царству.¹⁷⁴⁰ Од тада па надаље Јермени се буне против сасанидског зороастријанства и против константинопољског аријанства, тако да су они од 481. до 484. године ратовали против оба ова царства, и 482. године су поздравили одлуку константинопољског цара Зенона да осуди несторијанство.¹⁷⁴¹ Све ове историјске чињенице помажу да се

1736 Vrej Nersessian, *Treasures from the Ark: 1700 Years of Armenian Christian Art*. 206/207, Getty Publications, 2001, pp. 206-207, cit.. *Gospel of Lady Keran*, Jerusalem Ms. 1956: „Т’агапах“ (чувар царске круне), наследна титула царске Баградит династије, која се вековима преносила, и коју је укинуо накратко Барон Васак, али је вратио Константин од Ламбронa у тринаестом веку, то се види и из Госпела даме Керан, чији је син Константин тако назван, копираног 1265. године

1737 Movses Khorenatsi, *History of the Armenians*. transl., ed. by R. W. Thomson. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1978, Appendix A. Primary History, pp. 358-359, 362, 365-366; Sirarpie Der Nersessian, Sylvia Agemian, *Miniature Painting in the Armenian Kingdom of Cilicia from the Twelfth to the Fourteenth Century*, p. 156

1738 Theo Marteen van Lint, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*”, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, Ed. Bas Ter Har Romeny, BRILL, 2009, pp. 270-272

1739 Theo Marteen van Lint, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*”, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, p. 268

1740 Theo Marteen van Lint, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*”, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, p. 269

1741 Theo Marteen van Lint, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*”, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, pp. 273-274, cit. Lazar Parpeci i Elishe

схвати зашто је на Балканском полуострву дошло до каснијег покрштавања одређених група Словена у односу на Словене који су, како је описано у *Новом Завету*, примили хришћанство изравно од Светог Петра, Павла и осталих апостола из правца Јерусалима и Антиохије током првог и другог века. Како показују мрамори од Балтичког мора до обале Јадранског мора, поготово на подручју данашње Босне и Херцеговине, на којима су били урезани знакови са рунама сличним српскојерменском „винчанском“ писму, као и паганско божанство сунца, крстови, мачеви и друга ратничка опрема, у једном периоду јерес аријанства је била стигла чак до полабских Словена, све до покрштавања последњих група међу њима. Такође, уз борбу против аријанства и осталих јереси и против иконоборства у Источном Константинопољском царству, забележено је да се у време такозваног „бугарског владара Крума“, један читав „блок“ православних народа, укључујући Јермене и полапске Словене, борио против Арапа Сарацена када су покушавали да направе походе у Јадранско, Црно и Егејско море, тако да је арапски историчар Ал Табари (839-923.) и у своје време описао борбе „Руса“ против Арапа,¹⁷⁴² називајући их народом потомака Јафетовог Тираса.¹⁷⁴³

Такође, друштвена структура царства династије Арсакида у Јерменији била је иста као и друштвена структура партских царева василевса. Оно што се види у *Мануовом законику*, или подсећа на *Земљораднички закон* или *Законик цара Стефана Душана* у средњовековној Србији, је сличност и истоветност правног уређења старих „Арјана“ у Партском и Јерменском царству, и „Словена“: у њиховим царствима има утврђених друштвених слојева „слободног“ племства, уметника, сељака и занатлија, има владарских титула „чувара царске круне“ и команданта пешадије (Т’Агатира и Аспера), а као и у Партском царству и цар у Јерменији се договарао о важним питањима царства са „Саветом племића“, који, осим што су га саветовали, могли су и да делују и одлучују у његовом одсуству, а такође су имали обичаје у наследним институцијама другачије

1742 А. Я. Гаркави, *Сказания мусульманских писателей о славянах и русских*, Из книги „История царей“ Абу-Джафара Мухаммеда ибн-Джарира ибн-Язида ат-Табари. СПб. 1870.

1743 *Annales quos scripsit Abu Djafar Mohammed ibn Djarir at-Tabari cum aliis edidit M. J. de Goeje*. I. Leiden, 1879

од осталих.¹⁷⁴⁴ Интересантно је такође, како је приметио историчар уметности Бранислав Цветковић, велика сличност фрескописања монументалних владарских личности из грчких и српских династија Анђели и Немањић са фрескописом династије Багратид у Грузији, на пример сличност фрескописа из манастира Жича којег је подигао монах и државник Свети Сава, са фрескописом у манастиру Светог Георгија у области Имерети у Грузији, који је у четрнаестом веку подигао монах Григорије Канђели у време цара Ашота Првог из династије Багратида Куропалата.¹⁷⁴⁵

С друге стране, раније у прошлости, када је цар Филип Први „Арабљанин“ био рођен, подручје данашње Сирије је било покрштено, поготово његов северни део и хеленизована насеља. Историчар Еусебије је писао да је цар Филип Први био хришћанин који је за Васкрс ишао у цркву,¹⁷⁴⁶ да је римски цар Декије прогонио хришћане, јер је мрзио цара Филипа, и да су цар Александар Северус (владао од 222. до 235. године) и Филип били отворено хришћани.¹⁷⁴⁷ Историчар Еусебије је у свом делу *Хроникон* назвао Филипа првим хришћанским царем,¹⁷⁴⁸ а историчар Џон Јорк сматра да „цар Константин није дозвољавао да се Филип назове титулом „први хришћански цар“, не само због тадашње анти-Ликинијеве пропаганде, а сматрало се да је цар Ликиније био потомак Филипа, него и зато што је „сматрао себе првим хришћанским царом“.¹⁷⁴⁹ Ови цареви Дулони су касније у историјским изворима константинопољских историчара били називани етнонимима-синонимима Дардани и Трибали. Израз „Врховном цару“ - „Еис Василеиа“ („Василикос“) је био карактеристичан за источни

1744 Theo Marteen van Lint, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, pp.267-268

1745 Сања Шуљагић, „О православном идентитету преднемањићке и немањићке династије“, Политичка ревија бр. 1, 2018., стр. 83, цит. Бранислав Цветковић, „Византијски цар и фреске у припрати Милешево“, стр. 308, цит. А. Eastmond, *Royal Imagery in Medieval Georgia*, University Park PA, 1998, 45/49, 235/237, Z. Shkirtladze, *Historical Figures at Kolagiri Monastery in the Gareja Desert*, Tbilisi, 2000, 108/124.

1746 Eusebius, *Historia Ecclesiastica*, 6.34

1747 Eusebius, *Historia Ecclesiastica* 6.39; 6.41.9, цитирајући епископа Дионисија који је говорио да је Филип владао толерантно, а Декије нетолерантно.

1748 Irfan Shahid. *Rome and the Arabs: A Prolegomenon to the Study of Byzantium and the Arabs*, Dumbarton Oaks, Washington, D.C., 1984., p.71.

1749 John M. York, „The Image of Philip the Arab“. *Historia* 21:2 (1972): 327.

дио некадашњег Римског царства, касније Костантинопољског царства,¹⁷⁵⁰ и уједно сматрало се да врховни цар мора да буде владар Дулон („Божји слуга“), и у том смислу забележено је да је цар Филип био „праведан, интеллигентан и имао страх од Бога.“¹⁷⁵¹

Рано хришћанство у династијама Кедрат-Митритад-Фарнак-Арсакид-Багратид може се хронолошки разумети из чињенице да су бројни антички и пост-антички аутори описали да су пред рођење Господа Исуса Христа¹⁷⁵² „демон у паганском храму у Делфима и паганска богиња Сарбис (Сибилa) сами навели свој крај и долазак Христа Спаситеља“.¹⁷⁵³ С друге стране, према историчару и теологу Вилијаму Вилијамсу, антички правници и историчари Тацит и Сетонијус су записали да је у доба римског цара Аугуста „Исток жељно ишчекивао славног месију који ће ослободити свет од дивљаштва, као што је било предвиђено старим списима и пророчанствима,¹⁷⁵⁴

1750 Louis J. Swift, *The Anonymous Encomium of Philip the Arab*, State University of New York at Buffalo, 1966, p. 271, цит. Logos Consult P. J. Alexander, “Secular Biography at Byzantium,” *Speculum* 15 (1940) 194-209 and R. J. H. Jenkins, “The Classical Background of the Scriptores post Theophanult,” *DOPapers* 8 (1954) 3-30. See also the sixth century treatise of Agapetus in PG 86.1, 1163- 1186

1751 Louis J. Swift, *The Anonymous Encomium of Philip the Arab*, The State University of New York at Buffalo, April, 1966, p. 275. Aristides, *Eis Basileia*, 14; Исто дело, п. 267: Једини превод читаве посвете је у латинској верзији, видети W. Canter (Aristidis orationum tomi tres nunc primum latine VeTsi [Basle 1566]; P. 285: за израз видети “опај који се боји Господа и који је праведа” (К. 256, 19) видети: М. Н. van der Valk, “Zum Worte “01:101.,” *Mnemosyne* 10 (1942) 113-140; у вези са тим атрибутима видети Mattingly and others, *RIC IV pt. 3, 72, 75-80, 90, 99; for his pietas, ibid., 72-73, 82-84, 86, 93-95, 101.*; за израз „праведан“ у случају закона видети п. 286: К. 257, 18-19; RG III p.375,24-p.376,2 Spengel = неџт EmS. 5.31, p. 103, cit. Bursian; Delatte, *Traites* 245-249.; p. 289

1752 О истинитости догађаја описаних у *Старом Завету* и *Новом Завету*, материјалним доказима и изворним историјским изворима везаним за тај период видети: документарни филм *По Стопам Христа* (српс. *Христовим Стопама*), Мужској монастирњи во имя Всемилоствивого Спаса, „Православни мисионар“, [youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=F52ty2aWphc), <https://www.youtube.com/watch?v=F52ty2aWphc>

1753 „Hymn of Sibylla Erythrea“, *The Browning Cyclopaedia: A Guide to the Study of the Works of Robert Browning*, Atlantic Publishers & Distri, 1979, p. 215, cit. Saint Augustin, *De Civitate Dei*, lib. xviii, cap. 23: Свети Аугустин је у свом делу *De Civitate Dei* описао једно од таквих претхришћанских учења и најављивања доласка Спаситеља причом о најави доласка Исуса Христа претхришћанске еритрејске богиње Сибиле: „Један учени и причљиви човек Флакијанус, заменик конзула, показао нам је једну грчку књигу са стиховима Сибиле и на једном месту тако написане да су прва слова тих стихова гласила „Исус Христ, Син Божји, Спаситељ“. Неки мисле да се ту радило о Кумејској Сибиле.“ *Encyclopaedia: Or, A Dictionary of Arts, Sciences, and Miscellaneous Literature*, Thomas Dobson (Ed.), *South Second street.*, 1798, p. 366, cit. Saint Jerome, Eusebius, Suidas, Cyril, Nicephorus, Theodoret, Prudentius

1754 William Williams, *Primitive History*, p. 69, cit. *Hist.* 5.13, Suetonius, *Vita Vespasiani*

тако да је и тадашњи кинески цар био променио свој назив из „Победник“ у „Помиритељ“. ¹⁷⁵⁵ Забележено је и у *Старом Завету* и *Новом Завету* да су Јован Исаија и остали пророци нагостили долазак хришћанства, да се Свети Дух појавио у облику Голуба када је Исус Христ крштаван и да су Свети апостоли и следбеници и по цену својих живота посведочили испуњење свих библијских пророчанстава. Сви ти историјски догађаји описани у Светом Писму били су потврђени касније у делима античких писаца. ¹⁷⁵⁶ Такође се испоставило да су се и пророчанства илирско-трачких зороастријанских паганских зенд-авеста пророка о доласку Спаситеља, која датирају у период од шест-седам векова пре доласка Христа, сложила са старозаветним пророчанством израелског Данила из Вавилона о доласку Месије. Пророчанства ових паганских претхришћанских пророка, која су гласила да „Ормузд, као заштитник и закон добра заповеда човеку „да мисли зрело, ради и говори мудро и брижљиво и уклања се од зла“ и „да ће доћи месија Солиош (Христ), умрети и ускрнути“, била су проширена по читавом Илирику у доба Македонских и Римских освајања, ¹⁷⁵⁷ све до доласка хришћанских апостола из Јерусалима, који су људима у првом веку обзнанили да је Христ дошао, умро и васкрснуо испунивши тако своје божанствено посланство. Сматра се да су због таквих претходних пророчанстава хришћански апостоли и могли да изврше покрштавања од Јерусалима до Сремске Митровице, ¹⁷⁵⁸ односно, према светом апостолу Павлу у *Новом завету*, „у Илирику, Далмацији и Македонији“. ¹⁷⁵⁹ Луцијус, Вињалић, Елифаније Кипарски, Алберто Форнис и разни теолози, историчари, путописци и остали аутори су описали да су свети

---

¹⁷⁵⁵ Исто, пр. 69-70

¹⁷⁵⁶ Јованова посланица, 4.9, *Свето крштење*, Матеј 3.16-17; Суетониус, Сенека, Гротиус, Amian Marcellinus, *Roman History*, 23.1.2-3

¹⁷⁵⁷ Anonimni autor, *Serbska beseda u latinskom pismu*, Franz Selch, Beč, 1860, Sveska I, „Illyrica“, стр. 42-43, <http://sr.scribd.com/doc/25781253/Serbska-Beseda-u-Latinskom-Pismu>: Таква учења о доласку Спаситеља била су проширена по читавом Илирику и у доба Македонских и Римских освајања (cit. Dion Cassius, LIV.34).

¹⁷⁵⁸ Исто, стр. 43-44

¹⁷⁵⁹ *Нови завет*, „Друга посланица Светог Апостола Павла Тимотеју“ (2. Тим. 4. 10); „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19); *Нови завет*, „Посланица Светог Апостола Павла Римљанима“ (15.19); J. Gardener Wilkinson, *Dalmatia and Montenegro*, Vol. 1, p. 17, cit. 2 Ep. Tim. iv. 10.; „Хришћанство на Балкану“, *Enciklopedija živih religija*

Павле, Лука, Тит, Андреј и остали апостоли на својим мисијама покрштавања од Анадолије преко Балканског полуострва ишли према Галији и Скитији преко Скадра, Охрида, Требиња, Рашке, Вршца и Сремске Митровице, те да су проповедали, између осталог, у месту Кистање поред реке Тицијус (данашње реке Крке), на коме је касније саграђен Манастир Светог Арханђела Михајла.¹⁷⁶⁰ Ранохришћанске црквене књиге и први световни записи у српским, руским и осталим словенским кнежевинама, краљевинама и царствима су били записивани глагољицом и српкословенском азбуком.¹⁷⁶¹ У вези са просветитељском мисијом Светог апостола Андреја и осталих хришћанских апостола у Анадолији, Тракији и Скитији константинопољски цар Михаило VII Парапинак (1071-1078.) писао је једном приликом српскоме краљу Михаилу Стефану Војислављевићу: “Уче ме свете књиге и доста вјерне историје, да наше обадвије државе имају један источник и коријен и да је једна иста спасавајућа ријеч била распрострањена у обадвије државе и да су једни исти очевици божанствене тајне и вијестници прогласили у њима ријеч еванђелску”.¹⁷⁶²

Историчар Зосимус је описао како цар Константин Велики у четвртном веку није могао више да поднесе паганство становника Рима и одлучио је да на истоку, на месту ранијег насеља Византиона на обали Босфора,¹⁷⁶³ направи престоницу Константинопољ (Нови Јерусалим, Нови Рим или Цариград, како је био називан у различитим средњовековним светским

1760 Миодраг Милановић, *Српски стари век*, Вандалија, Београд, 2008., стр. 209-273; Ljubomir Stojanović, *Stari srpski rodoslovi i letopisi*, Sremski Karlovci, Srpska kraljevska akademija, 1927), pp. 46, 53, 194; Ђорђе Јанковић, *Предање и историја цркве Срба у светлу археологије*; „Велика остава у месту Жидоварна Средњем Дунаву“, Јанковић, Ђорђе, (ур.), *Словени у Српском Подунављу Римског доба*

1761 Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istoria slavenski prava*, Matica srbska, 1856; B. St. Angelov, *Iz starata balgarska, ruska i srbeska literatura* II, Sofia, 1967); Therese Albertine Louise von Jacob Robinson. *Historical View of the Languages and Literature of the Slavic Nations*, <http://www.hotfreebooks.com/book/Historical-View-of-the-Languages-and-Literature-of-the-Slavic-Nations-Therese-Albertine-Louise-von-Jacob-Robinson.html>, cit. Vostokof, Kopitar, Grimm, Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istoria slavenski prava*, Matica srbska, 1856 и остале слависте лингвисте и историчаре. Такође о томе видети Д. Николић, *Словенско право*; Радивоје Пешић, *Винчанско писмо*, Пешић и синови, Београд, 2001., такође видети „Винчанско писмо“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Винчанско_писмо

1762 Симеон Кончар, *Прадомовина Словена*, цит. цар Михаило Седми Парапинак у *Летопис Матице Српске*, К. 129., стр. 21.,

1763 Zosimus, *Historia Nova*, 2

изворима.¹⁷⁶⁴) У доба војног похода његовог сина цара Констанција против Сармата и Квада, средиште словенских Сармата Лимиганата је било одвојено од западног Римског царства са средиштем у Банату у данашњој Србији.¹⁷⁶⁵ Касније је њихов краљ био такозвани „краљ Мезије“ Теодосије (“dux Moesiae”), који је уклонио из римског Сената фигуру паганске богиње и одбио титулу и огртач римског паганског цезара,¹⁷⁶⁶ живео истинским православним хришћанским животом,¹⁷⁶⁷ и остао у историји познат и по томе што је објавио хришћански *Codex Theodosianus*. Од тада владари из ових преднемањихких династија вековима су водили борбу против Авара, зороастријанских Персијанаца, Арапа Сарацена, старог-новог Римског царства и венецијанских и ђеновљанских компанија које су наставиле робовласничку трговину Словенима и осталим народима из балканско-црноморско-анадолијског подручја,¹⁷⁶⁸ затим против Франака, Германа, Угара, константинопољских иконобораца, Печенег и осталих азијских номадских народа, а од доба владавине Немањића и њених династија-изданака, борили су се и против западних крстаха и османских Турака и осталих војски које су намеравале да присвоје њихова људска, природна и културна богатства.

1764 Vesselina Vachkova, “The Bulgarian Theme in Constantinople’s Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)”; К. Г. Петков. *Събрани съчинения на Константин Костенечки*. Изследване и текст, Софиа, 1986., стр. . 139-140 цх. 10, 11, 12; 192-192, 371-372; 393-396; 145-146 (цх.13-16), 165-167, цит. *Житија Светог Јована Рилског*; Константин, *Житије деспота Стефана*; Вошко Војовић., *L’idéologie monarchique dans les hagio-biographies dynastiques du Moyen-Âge serbe*“, *Orientalia Christiana Analecta* 248, Instituto Pontificio Orientale, Roma, 1995; Јелена Ердџан, „Београд као Нови Јерусалим“, р. 108.: Према старим српским и бугарским записима, као што је *Житије деспота Стефана Лазаревића* Константина Костенечког Философа или *Житија Светог Јована Рилског*, цар Константин је хтео да Константинопољ буде као „нови Јерусалим“, а његови потомци, у које стари српски и бугарски записи генеалошки повезују са лозом Немањића и деспотом Стефаном Лазаревићем, градили су градове на Балканском полуострву као што је Београд по узору на Јерусалим, односно Константинопољ.

1765 Ursula-Barbara Dittrich, *Die Beziehungen Roms zu den Sarmaten und Quaden im Vierten Jahrhundert n. Chr. (nach der Darstellung des Ammianus Marcellinus)*. Bonn., 1984, pp. 65-66

1766 Zosimus, *Historia Nova*, 4. 36; Kevin Kaatz, *Early Controversies and the Growth of Christianity*, ABC-CLIO, 2012, p. 126

1767 John Nikiu, *Chronicles*, LXXXIII, 65.

1768 Daniel Evans, “Slave Coast of Europe, Slavery & Abolition”, *A Journal of Slave and Post-Slave Studies*, 6:1, 1985; Lajos Tardy, *Beyond the Ottoman Empire 14th—16th Century Hungarian Diplomacy in the East*, transl. by Janos Boris, Szeged, 1978, pp. 38-48

Виталијан,¹⁷⁶⁹ Управда - Јустинијан и остали хришћански владари из клана „праведних“ Дуљеба и њихових наследних српских, бугарских, константинопољских, јерменско-грузијских и руских средњовековних династија, правду и закон у својим државама су исказивали на основу историјског изворног хришћанског предања¹⁷⁷⁰ и били су познати по својој борби за очување чистоте православља. Тако је познато да, након што је претходник цара Јустина цар Теодосије Други на Сабору у Ефесу ослободио хришћанство јереси несторијанства,¹⁷⁷¹ војсковођа Виталијан,¹⁷⁷² потомак српско-бугарско-руског

1769 За Виталијана из клана Дуљеби који је владао читавом Мезијом и Скитијом и који је према Јордану (360) био савезник константинопољског цара Управде – Јустинијана, као и за остале владаре из тог клана је било карактеристично да су се борили за чистоту православног хришћанског учења, као и да њу бранили константинопољско царство и словенске земље од Авара-Сасанида. О томе видети Peter Benjamin Golden, *An introduction to the History of the Turkic peoples: ethnogenesis and state formation in medieval and early modern Eurasia and the Middle East*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1992, 245; Joannes Malalas, *Chronographia*, 16, 402; Evagrius, *Historia Ecclesiastica*, 3, 43; 4.3; Leo Grammaticus, *Chronographia*, 118; Theodoros Anagnostes, *Kirchengeschichte*, 143, hrsg G. C. Hansen, Berlin, 1971; Theophanes, *Chronographia*, ed. De Boor, p. 157; Iordanes, 360; Ioannes Nikiou, 498 i Theophanes 160.

1770 Donald Fairbairn, *Understanding Language: A Guide for Beginning Students of Greek and Latin*, CUA Press, 2011, p. 81, cit. Нови Завет, “Прва Посланица Петра”, 1:3.18; „Dikaios“ на грчком или „Iustus“ на латинском језику се преводи као „онај који је праведан“ и односи се на Господа Исуса Христа, док је у преводу Новог Завета на српском језику написано „праведник“; Нови Завет, „Јеванђеље по Луки“, 23:50; „добар и праведан“ (ἀγαθὸς καὶ δίκαιος); Нови Завет, „Посланица Римљанима“ 1:17: „А праведник ће од вере живети.“, односно према тумачењу Светог Теофилакта Охридског: „Праведни ће живети вером.“ (δίκαιος у смислу (цит. Лука 17:5) да је људима потребна вера у Бога и правда). Такође видети Thayer's Expanded Definition, „δίκαιος, δίκαια, δίκαιον“, *The Vocabulary of the Greek New Testament*, James Hope Moulton and George Milligan. Hodder and Stoughton, London, 1914: „У ширем смислу: „Дикаиос“ значи „онај који је праведан, поштен, исправан, који чува Божје заповести.“ Гр. „Теодул“ – „слуга Божји“;

1771 John Sleidan, *The Key of Historie. Or, A most methodicall abridgement of the foure chief monarchies, Babylon, Persia, Greece, and Rome, etc.* Translated by Abraham Darcie, London, 1661, str. 172/174

1772 Jornandes, *Gettica* (прев. Панковске), p. 176: “Виталијан, унук моћног Аспара“; Nicephores, *Breviar*: “Клан Дуло којем припадају Кубрат и његов отац Орган“; В. Н. Златарски, Българските князе от рода Дуло, ПСП, кн. LXIII, Софиа, 1903.; Један син Виталиана звао се Бузес, а Бузес је било старо скитско име из „расе Арјана“ или „Аутохтоних“, „номада“, „Медо-Скита“, „Агрикултурала“ (Jules Oppert, *Le Peuple et la Langue des Medes*, Maissonneuve et Cio, Libraires-Editeurs, Paris, 1879, p. 7: Herodot, 1.101

(скитског)¹⁷⁷³ кнеза¹⁷⁷⁴ Аспаруха (Испора) из клана Дуло,¹⁷⁷⁵ је ослободио православље¹⁷⁷⁶ јереси монофизитизма.¹⁷⁷⁷

Према записима историчара Амијана Маркелина, Срби у Карпатским планинама су са царом Ликинијем, „родом Србином“,¹⁷⁷⁸ одржавали војне и трговачке везе.¹⁷⁷⁹ Томе су претходиле велике турбуленције у Римском царству које су почеле још у доба владавине римског цара Трајана. У лето године 87. после Христа Римљани су послали велики број војника према реци Дунав у покушају да освоје руднике злата и сребра из западних трансилванијских планина. Покушали су да

1773 Marcellini Comiti, *Chronicon*, 514.1, Malalas Chronographia XVI.p. 402, Evagrius, *Historia ecclesiastica*, III.43, Leo Grammaticus, *Chronographia*, p. 118; Victor of Tunun, *Chronica*, 510

1774 К. Гербов, „Канасубиги“ е „княз“, а не „хан“ или „кан“, Институт за български език при БАН, 15.11.2007 г., цит. „Именник на првите български князе“ Погодинов препис от края на 16 век. Съхранява се в Петроградската публична библиотека №1437, лист 72а—73; „Именник на првите български князе“ Уваров препис от XV в. Открит през 1946 година Съхранява се в Москва № Увар. 1334 (10); „Именник на првите български князе“ Московски препис от началото на 16 век. Съхранява се в Московската синодална библиотека № 280, лист 68а—69. 1775 Име цара Испора или Аспара (Аспарук) је било исто као и име краља „Аспакоц“ или „Испакаи“ сарматског племена Јазига, („Аспакоц, Ишпакаи“ цит. Thomas V. Gamkrelidze, Vjaceslav V. Ivanov, *Indo-European and the Indo-Europeans: A Reconstruction and Historical Analysis of a Proto-Language and Proto-Culture.*) Mouton de Gruyter, New York, Berlin, 1995, p. 468, cit. Vasmer, 1923, I. 14, 34). На старогрузијском језику „аспа“ значи „бели коњ“, „победнички коњ“ (цит. Vasmer, 1923, I. 14, 34, слично коњу Ксантосу („Беласту“, „Пеласту“, „Сирбису“) из Хомерове Илијаде (цит. *Iliad*, , 9. 407 i 11.680).

1776 Theopanes, p. 157: „Православни народ из Скитије, Мизије и других области наговорили су Виталијана, сина војводе федерата Патрикола, да се бори против безбожног цара Анастасија.“ Peter Charanis, *Church and State in the Later Roman Empire, The Religious Policy of Anastasius the First (491-518)*, Kentron Vyzantinōn Ereunōn, 1, Thessaloniki, 1974, p. 81: Виталијан је био рођак скитског свештеника Леонтија и свргнутог православног патријарха Македонија. Након „грчке ватре“ у Константинопољу Виталијан се повукао у Анкиалос (цит. Evagrius, iii.43). Исто дело, стр. 93; 160, cit. Malalas, XVI.402, Evagrius IV.3, Thophanes, Jordanes, 360: Виталијану су се 517. године придружили кавкашки Кутригури и други Словени изнад реке Дунав и он је држао под контролом читаву Скитију, Мезију и Тракију, тако да му је цар Јустинијан дао ранг „комите федерата“.

1777 Elizabeth A. Castelli, “Chapter 39: Asterius of Amasea, Ekphrasis on the Holy Martyr Euphemia”, July 15, 2000, in Richard Valantasis, *Religions of Late Antiquity in Practice*, Princeton University Press, 2000, p. 464; Cyril Mango, ‘The Relics of St Euphemia and the Synaxarion of Constantinople’, *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata*, N.S.53, 1999, 81–82: На *Халкедонском сабору* одржаном у цркви Свете Еуфимије 451. године било је 630 представника свих локалних хришћанских цркви. Према *Константинопољском Синаксариону* на чудесан начин мошти Свете Еуфимије су објавиле да је православље а не монозитизам било права хришћанска вера.

1778 Константин Филозоф, *Повест о словима (Сказаније о писменех) - Житије деспота Стефана Лазаревића, Стара српска књижевност у 24 књиге*, Књига 11., Просвета - Српска књижевна задруга, Београд, 1989.

1779 Чавдар Бонев, „Праславянските племена“, Част IV (Л–Я), Институт по Балканистика при Българската академия на науките, Софија, 2010, <http://chavdarbonev.vvezdi.org/download/Proto-Slavs-04.pdf>; Нико Жупанић, *Срби Плинија и Птоломеја*

пређу реку Дунав на територији Дакије помоћу импровизованог моста од чамаца, али их је, према историчарима Корнелију Тациту и Јовану Зонари, том приликом победио локални српски племић Тарабостес, коме је након тога локални краљ предао свој трон, а народ га је прозвао Децебал или Диупан (Диковил).¹⁷⁸⁰ Римљани су ипак успели да 106. године покоре велики део земље између Карпатских планина и реке Дунав, заједно са једним делом Трансилваније. Римски цар Трајан је своју победу у том подручју обележио великом прославом у Риму и дао да се догађаји из тог периода прикажу на призорима на *Трајановом стубу* у Риму, на којем се види да су стари Срби из Дакије носили штитове са крстовима са четири оцила. Историчар и археолог Чавдар Бонев трвди да су се након тога Срби из јужног дела Дачке провинције повукли према северу и населили у Северним Карпатима. Историчар, археолог и филолог Адолф Кепен похвалио је „витештво и племенитост“ тих Срба који су касније засновали државу Рашку¹⁷⁸¹ на Балканском полуострву и који су се много касније „1040. године одвојили од Византијског царства под водством њиховог владара Стефана Војислава Војислављевића“.¹⁷⁸²

Сматрало се да су ови „Трибали-Дардани“ из историјских извора живели у данашњој Северној Македонији, Албанији, Србији, Црној Гори и Бугарској, односно у некадашњој Далмацији,¹⁷⁸³ Мезији, Тракији и Дакији,¹⁷⁸⁴ да су увелико користили своје писмо,¹⁷⁸⁵ које је било слично винчанском и

1780 Милош С. Милојевић, *Одломци историје Срба*, стр. 209, cit. превод Јован Зонара, *У Колоколоманском манастиру напечатана у Чт: 31. Ист. идрев. Рус.* У Мос. Унив, 1847., стр. 58: “Тројан... воинствова ше ни Даки, сирјеч на Србље, началник же српски; Диковил“, итд.
1781 Adolphus Louis Koeppen, *The world in the middle ages – An Historical Geography*, Appleton and Co., New York, 1854, p. 162

1782 Исто. Такође о томе видети John Skylitzes, *Ioannis Scylitzae Synopsis historiarum*. De Gruyter, 1973, стр. 408-409 (John Skylitzes, *A Synopsis of Byzantine History, 811-1057*, Org. by John Wortley, Cambridge University Press, 2010) и Cecaumenus, *Strategicon*, ed. B. Wassiliewsky, V. Jernstedt, Petropoli, 1896

1783 John Arthur Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Nichols and Sons, Westminster, London, 1883, pp. 3-5: Према археологу Џону Артуру Евансу, крајем петог века пре Христа Дарданија као део горње Мезије била засебна покрајина и он је у својим научним радовима називао Дарданију „римском Далмацијом“ и „Старом Србијом“.

1784 Mileva Lazova, „Карпеста уметност во Македонија“, *Makedonsko sonce*, br. 470, 2003., Makedonium.org, <http://www.macedonium.org/Macedonium.aspx?jazik=2&kid=1&pid=1&pid=87&tid=1808>

1785 Dusko Aleksovski, „Slavic origin. Paleo-Slavic cultures and alphabets“, <http://www.slovio.com/origin/index.html>; Dusko Aleksovski, Toronto April 18, 2004 a long tour of Rock Artpre-

бактријском писму и натписима у данашњој Србији, Хрватској, Босни и Херцеговини, Бугарској, Грчкој, Турској, Русији, Кипру, итд.¹⁷⁸⁶ Од првог века, је, према Посланицама светог апостола Павла у *Новом завету*, апостол Павле прошао кроз далматински такозвани *Римски пут* на путу према Галији, и проповедао хришћанство локалном становништву у Илирикуму, Далмацији и Македонији. Још од тог периода, према археологу Ђорђе Јанковићу, Срби су чували апостолско хришћанство, градили такозване „апостолионе“, једнобродне цркве карактеристичне само за њих у првом веку, и јужна страна такве цркве је била посвећена породичној слави хришћанских светаца, као на пример и касније у доба средњовековне династије Немањића. Како показује пример цркве Пречисте Богородице Крајинске и светог Јована Владимира, у црквама таквог архитектонског стила Срби су побожно славили своје претке. Међутим, због иконоборства у Константинопољу, као и због напада разних непријатеља са стране на њихове светиње и идентитет на Балканском полуострву, Срби су у том периоду морали да се боре да очувају своје светиње и идентитет.¹⁷⁸⁷ Константинопољски историчари Менандер Протектор и Теофилакт Симоката су писали да су Авари пресекали везу између Северних и Јужних Срба (Словена), јер иако су се у време одбране Сирмијума (Сремске Митровице) и Сингидунума (Београда) од Авара владари тих династија из Константинопољског царства, „уз помоћ Словена из Сингидунума“, борили против Авара, њихове војне снаге су углавном биле распоређене за борбу против Персијанаца на истоку.¹⁷⁸⁸

Северни Словени су се у доба напада Германа и Авара на Сремску Митровицу, која је од доба једног од седамдесет апостола светог Андроника била изворна хришћанска панонска Епископија,¹⁷⁸⁹ повукли са својим сународњацима у

---

sentations.– the copper book from Alexander the Great's time, //www.makedonija.tv/Dusko%20Aleksovski%20poseta%20SAD%20najava.htm

1786 Александра Делова, „Непознатата историја“, http://bg.netlog.com/alexandra_delova/blog/&page=5

1787 Предавање Ђорђе Јанковић, промоција књиге *Предање и историја цркве у Срба у светлу археологије*, јул 14, 2016., парохијски дом храма Светог Саве, Београд, *телевизија Храм*, <https://www.youtube.com/watch?v=4sUDMh5Kakk>; Ђорђе Јанковић, *Предање и историја цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015.

1788 Менандер Протектор 471, 25-476; Теофилакт Симоката 1, 3; 6:4-1; 8, 13.

1789 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит и религија*, Београд, 2002., стр. 230

Керамесијско поље близу Прилепа (округ Охрид-Прилеп-Вир Пазар), све до острва Крфа у Егејском мору.¹⁷⁹⁰ У том светлу треба да се разматрају тврдње географа и астронома Птоломеја, историчара и теолога Андрије Качића-Миошића, историчара Милоша С. Милојевића и археолога Ђорђа Јанковића о ранохришћанској цркви код Срба у Сремској Митровици и Пећи на подручју данашње Србије, или о крунисању српских (словенских) царева у Скадру од 492. године па надаље. У истом светлу треба да се разматрају изводи из *Фредегарове хронике* и историчара Хелмолда о седмом веку као периоду када су напади Авара раздвојили северне и јужне Словене,¹⁷⁹¹ на сличан начин како су уласком Угара у десетом веку (такозвани „Хонфогаглас“) између некадашњих северних „Белих Срба“ и Срба на Балканском полуострву Срби били подељени на северне и јужне Србе.

За време борби Срба из кнежевина у Дукљи, Травунији и Захумљу, те територије су опустеле, и српски архиепископ из цркве Светих Апостола у Пећи је морао да пређе у Дољане код Подгорице, па онда у данашњи Дубровник на Јадранској обали. Дубровник је тада био под јурисдикцијом Константинопољског царства, тако да су Срби били неко време и под Константинопољском и под Охридском архиепископијом. Међутим, како је то било описано у *Житију Светог Симеона*, Стефан Немања (Свети Симеон) је у дванаестом и тринаестом веку са својим синовима „обновио своје отечество“ и обновио цркву Пресвете Богородице у престоном месту у Топлици у Куршумлији. Како запажа археолог Ђорђе Јанковић, тада је Стефан Немања обновио српску помесну цркву, увео рашку школу и обновио манастир Жича, односно Стефан Немања је поново у српску архитектуру увео елементе црквене архитектуре из шестог, седмог и осмог века, тојест из периода владавине династије Дрванића,¹⁷⁹² о којој је детаљније писао историчар Милош С. Милојевић у деветнаестом веку. Историчар Милош С. Милојевић, иако је био изложен критикама неких припадника

1790 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит и религија*, Београд, 2002, стр. 214

1791 Fredegar 68-75

1792 Предавање Ђорђе Јанковић, промоција књиге *Предање и историја цркве у Срба у светлу археологије*, јул 14, 2016., парохијски дом храма Светог Саве, Београд, *телевизија Храм*, <https://www.youtube.com/watch?v=4sUDMh5Kakk>

германске историјске школе,¹⁷⁹³ успео је да открије и сачува народне песме у којима се види да је народ на југу Балканског полуострва у деветнаестом веку сматрао за Светог Стефана Немању, заснивача династије Немањића, да је био пореклом од царске породичне лозе „Дрванића“ записиваних и као Дрвенаровића.¹⁷⁹⁴ Тако и реченица из *Житија Светог Симеона* о томе да је Стефан Немања у дванаестом веку „обновио своје отачаство“, и то, како су показала истраживања археолога Ђорђа Јанковића, „у стилу црквене и архитектонске школе из доба династије Дрванића од шестог до осмог века“,¹⁷⁹⁵ потврђује српске народне песме о пореклу владара Стефана Немање од царске династије Дрванића. Црквена и архитектонска школа династије Дрванића је настала у доба када су се Срби и остали Словени из Источног Константинопољског царства борили против Франака, Германа, Авара и на истоку Персијанаца. Такође, узимајући у обзир податке из *Житија Светог Симеона* да је Свети Симеон обновио своје отечество у дванаестом веку на Косову и Метохији и околним територијама, да су глагољицом и српкословенском азбуком писане ранохришћанске црквене књиге и први световни записи у српским, руским и осталим словенским кнежевинама и краљевинама,¹⁷⁹⁶ да се за глагољицу,

1793 Виктор В. Мищенко, „Историческо наследие Милоша Милоевича в современной российской историографии“, зборник са међународне конференције *Политичка историја Словена од мита до стварности*, ур. С. Шуљагић, Институт за политичке студије, Београд, 15. 11. 2019., стр. 173

1794 Альоша Арсеновић, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, стр. 373: „Најзанимљивије сазнање које добијамо у збирци обредних песама *Песме и обичаји укупног народа српског – обредне песме* јесте презиме Стефана Немање – Дрванић или Дрвенаровић. У песмама 217 и 255 спомиње се царска лоза Дрвенаровића, а у песмама 109, 129 и 175 Немањићима сепридодаје презиме Дрванић, односно Дрвенаровић: Пј. 109: „Свети Сава српска слава... Свети Сава Немањићу Немањићу Дрванићу...“; стр. 374: У песми 129 наглашава се порекло Немање из старе лозе „српских цара лозе Дрвенара“: „... Из питомог Драча у крај мора, Из питомог Драча из те Зете, Миле Зете српске дједовине, Дједовине цара поноситих, Српских цара лозе Дрвенара И младога Стевана Немање, А Немање Дрвенаровића“, што значи да је у младости Стефана Немање, вероватно између 1160 и 1170. године настала та песма.“

1795 Ђорђе Јанковић, *Предање и историја цркве Србау светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015.

1796 Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istorīa slavenski prava*, Matica srbska, 1856; B. St. Angelov, *Iz starata balgarska, ruska i srbeska literatura II*, Sofia, 1967); Therese Albertine Louise von Jacob Robinson. *Historical View of the Languages and Literature of the Slavic Nations*, <http://www.hotfreebooks.com/book/Historical-View-of-the-Languages-and-Literature-of-the-Slavic-Nations-Therese-Albertine-Louise-von-Jacob-Robinson.html>, cit. Vostokof, Kopitar, Grimm, Waclaw Aleksander Maciejowski, *Istorīa slavenski prava*, Matica srbska, 1856 и остале слависте лингвисте и историчаре. Такође о томе видети Д. Николић, *Словенско право*; Радивоје Пешић, *Винчанско писмо*, Пешић и синови, Београд, 2001., такође видети „Винчанско писмо“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Винчанско_писмо

која се употребљавала на територији данашње Русије преко средње Европе до јужног и западног дела Балканског полуострва, сматрало да наликује на древну глагољицу са југа Балканског полуострва из Скочивира и на остатке древних писама из Егејског мора, да се глагољица употребљавала у доба светог Јована Владимира, да су нека њена слова била настала по узору на „тамге“ царева из балканско-црноморских династија, као и да је глагољица показивала извесну сличност са грузијским и јерменским писмом,¹⁷⁹⁷ тиме се и на плану филологије може потврдити породична и културолошка повезаност владара и из династија Кедрата-Митритада-Фарнака-Арсакида-Багратада-Дрванића-Немањића.

†	Ш	У	Ѕ	Љ	Э	Ж	Дз	З	И	И
а	б	в	г	д	е	ж	дз	з	и	и
Ѣ	М	Њ	Љ	Љ	Р	Э	Р	Ь	Ѡ	Ш
и	г'	к	л	м	н	о	п	р	с	т
Ѧ	Ф	Х	Ѡ	Ш	Ц	Ч	Ш	Ъ	Ы	Ь
у	ф	х	о	ш	ц	ч	щ	ъ	ы	ь
А	Љ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
я	ю	е"	о"	ие"	йо"	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ

Старосрпско или старословенско писмо глагољица којом се писало у доба краља Јована Владимира¹⁷⁹⁸

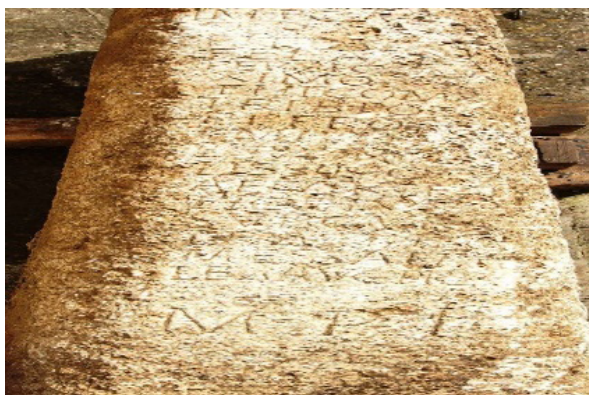
Синајски псалтир или Димитријеви записи из 11. века из манастира Свете Катарине на Синају, писан глагољицом на старосрпском језику (српска редакција старословенског језика), 11. век¹⁷⁹⁹

1797 George Vernadsky, *Ancient Russia*, Yale University Press, New Haven, 1946, pp. 353-359, cit. V. Pozhidaev, K.N. Nikolskii, M. Grunsky, Karskii

1798 Извор: „Старословенски језик“, *Википедија*, https://sr.wikipedia.org/sr-el/старословенски_језик

1799 *Требињеливе.инфо*, 23.06.2017. Mанастир Свете Катарине у Египту је најстарији у свијету са

Постоји више полазних основа за тврдње да су Срби Трибали живели на подручју у доба Римског царства названом „Трајанов Балкански пут“ (*Via Traiana Balkanica*), битном у плановима цара Трајана за освајање древне Дакије.¹⁸⁰⁰ Историчар и географ Птоломеј је у свом делу *Географија* писао да је град Улпиа Ескус (изворно Палаидон или Палатилон), који се данас налази у близини града Ломец у средишњем делу Бугарске, био од давнина познат као „град Трибала“.¹⁸⁰¹ У близини тог места у доба Римског царства налазила се тврђава Состра, и о важности тог места по идентитет српског и бугарског народа говори чињеница да су у њој хришћани још 378. године саградили цркву Светог Георгија,¹⁸⁰² и да је ту пронађен стуб са натписом у част цара Филипа Првог „Арабљанина“ и његовог сина Филипа Другог, за који се претпоставља да је био постављен 244. године.¹⁸⁰³

Стуб пронађен близу града Ломец у данашњој средњој Бугарској са похвалом цару Филипу „Арабљанину“ из 244. године¹⁸⁰⁴

mnoštvom srpskih tragova <https://trebinjelive.info/2017/06/23/manastir-svete-katarine-u-egiptu-je-najstariji-u-svijetu-sa-mnoštvom-srpskih-tragova/>.

1800 Procopius of Caesarea, *De aedificiis*, 4, 5, 6.

1801 Птоломеј, *Географија*, 3.9-10

1802 Ivan Dikov, "Archaeologists Discover Pillar with Inscription Honoring Roman Emperor Philip the Arab at Sostra Fortress near Bulgaria's Troyan", June 21, 2016, archaeologyinbulgaria.com

1803 Ivan Dikov, "Archaeologists Discover Pillar with Inscription Honoring Roman Emperor Philip the Arab at Sostra Fortress near Bulgaria's Troyan"

1804 Ivan Dikov, "Archaeologists Discover Pillar with Inscription Honoring Roman Emperor Philip the Arab at Sostra Fortress near Bulgaria's Troyan", June 21, 2016, cit. филолог Николај Шаранков; археолог Костадин Костадинов, директор *Регионалног историјског музеја Добрич* у Бугарској

Такође, локални археолози, на челу са директором Регионалног историјског музеја Добрич Костадином Костадиновим, сматрају да је епископска црква у Залдапи у данашњој Бугарској била место где се за цара Константинопољског царства крунисао војни командант „Виталијан“ из клана „праведних Божји слуга“ Дулона („Дуло“), након своје борбе за чистоту хришћанског православља и након побуне против јеретичког константинопољског цара Анастасија.¹⁸⁰⁵ У контексту такве тврдње, иако је археолошко благо са археолошког налазишта Залдапа између Абрита и Добрина у општини Добрич у данашњој Бугарској временом разграбљено, археолози из Историјског музеја у Добричу су и на том подручју пронашли стубове од црвеног мермера, који су се иначе употребљавали за изградњу краљевских и царских резиденција у Константинопољском царству, као и темељ ранохришћанске епископске цркве у тврђави Залдапа са натписом са азбучним словима¹⁸⁰⁶

Надгробни натпис у камену темеља ранохришћанске епископске цркве у тврђави Залдапа, општина Крушари, округ Добрич, данашња североисточна Бугарска¹⁸⁰⁷

1805 Ivan Dikov, “Bulgarian Archaeologists Find Stone Inscription, Red Marble Pillar in Bishop’s Basilica in Roman and Byzantine Fortress Zaldapa”, 29. 07. 2015., *ArchaeologyinBulgaria.com*, cit. изјаве археолога Јота Јотова и директора Историјског музеја у Добричу Костандина Костадинова за *Bulgarian Daily Standart*.

1806 Ivan Dikov, “Bulgarian Archaeologists Find Stone Inscription, Red Marble Pillar in Bishop’s Basilica in Roman and Byzantine Fortress Zaldapa”, 29. 07. 2015., *ArchaeologyinBulgaria.com*, cit. изјаве археолога Јота Јотова и директора Историјског музеја у Добричу Костандина Костадинова за *Bulgarian Daily Standart*.

1807 Ivan Dikov, “Bulgarian Archeologists Find Stone Inscription, Red Marble Pillar in Bishop’s Basilica in Roman and Byzantine Fortress Zaldapa”, *archaeologyinbulgaria.com*, <http://archaeologyinbulgaria.com>

За Северне Словене који су били под утицајем словенске претхришћанске паганске митологије и западне тевтонско-угрофинске митологије, а који су преузели од седмог до дванаестог века, под утицајем блискоисточног изворног хришћанства преко Константинопоља, чист хришћански религијски стратум, било је карактеристично да су ту изворну чистоту хришћанства упорно одржавали, чак и у периодима константинопољске јереси.¹⁸⁰⁸

Међутим, током Четвртог крсташког рата са почетка тринаестог века, који је финансирао међу православним народима озлогашени, финансијер продаје робова венецијански дужд Енрико Дандоло, западни крсташи су опљачкали градове Задар на Јадранској обали, Солун и Константинопољ, присвојивши и уништивши у Константинопољу и артефакте из периода од петог до тринаестог века, који су, између осталог, доказивали да је владар Тервел из словенског клана Дуљеба био константинопољски цар 705. године.¹⁸⁰⁹

С друге стране, Римљани и Германи на западу су у доба папе Јулија Другог и португалског цара Мануела Првог и папе Клемента Седмог и краља Шарла Петога словенско-ведско паганско соларно двоглаво божанство Јануса, преименовали у тевтонско цезарско папистичко божанство рата Јануса у спомен на староримско паганско царско сунчано божанство Митру („Сол Инвиктус“), и приказивали су га као знак своје војне победе у империјалним освајањима.¹⁸¹⁰ Међутим, тај исти симбол владарске моћи је код ранијих паганских Словена постао симбол Господа Исуса Христа као „Бога над боговима и Сунца победе и правде“.¹⁸¹¹ Тако и филолог Живко Војников

ologyinbulgaria.com/2015/07/29/bulgarian-archaeologists-find-stone-inscription-red-marble-pillar-in-bishops-basilica-in-roman-and-byzantine-fortress-zaldapa/, Photo: Top Novini Dobrich: Према археологу Јото Јотову из Регионалног историјског музеја у Добричу, на надгробном натпису у камену темеља епископске цркве изражава се захвалност Господу.

1808 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит и религија*, Београд, 2002., стр. 232-234
1809 Vesselina Vachkova, “The Bulgarian Theme in Constantinople’s Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)”, *Palaebulgarica* 4, 2008, pp. 3-24; 14.

1810 Jean Seznec, *The survival of the pagan gods*, Princeton, Bollingen Press, 1972, pp. 11-37; A. Pérez-Gomez, Stephen Parcell, (ед.) *Chora 5: Intervals in the Philosophy of Architecture*, McGill-Queen’s Press – McGill Queens University Press, , 2007. M. Albertoni; I. Damiani, *Il tempio di Giove e le origini del colle Capitolino*, Milan, 2008; Mondadori Electa Eric Cochrane, “The Profession of the Historian in the Italian Renaissance,” *Journal of Social History* 15 (1981): 51; Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит и религија*, Београд, 2002, стр. 172-173; 186-187

1811 Радмило Петровић, *Срби и Словени – култ, мит и религија*, Београд, 2002, стр. 94: У

тврди да се у случају анаграма клана Дуљеба радило о „донско-кубанском“ писму и да је временом приказ „ипсилона са две хвасте са сваке стране“ почео да се чита и као „Господ је Исус“, о чему сведочи и сличност натписа на Шудиковском квадру и у селу Бјала између Варне и Бургашке области у данашњој Бугарској.¹⁸¹² Древни становници Балканског полуострва су, што се и данас види на примеру испечених хлебова у неким крајевима данашње Бугарске, анаграм „праведних“ приказивали и као шаре на хлебу који су правили, а као симбол владарске моћи су га прихватили рани хришћани. Они су га понекад приказивали уз приказ хришћанског крста, тако да су га користили и „праведни Дуљеби“ или „Дукљани“ из такозваног „Дуло“ клана, на челу са владарима Кубратом и Аспарухом, и њиховим наследницима из царске династије Бориса, Симеона и касније бугарске царске династије Ивана Шишмана.¹⁸¹³

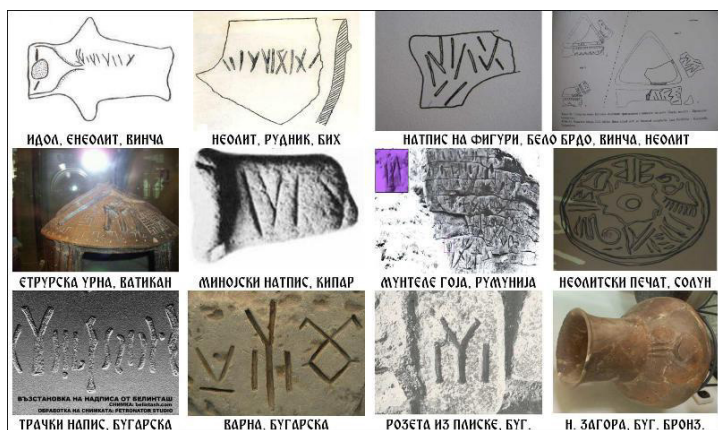
Натпис пронађен у селу Бјала код Варне у данашњој Бугарској¹⁸¹⁴

локалитету ВиничкоКале у Македонији у петом и шестом веку изворно хришћанство, цит. *Нови завет*, „Јеванђеље по Матеју“ 24-27: Господ Исус Христ је најправеднији Судија.; Радмило Петровић, *Исто дело*, стр. 95, cit. Roman Melod, *De Iudico Extremo*: „Слава Ти најправеднији Судију – Теби, Створитељу Света, Судију и Царе.“

1812 Живко Войников, „Предлагаголическата руническа бугарска писменост“, стр. 28-29, www.bulgari-istoria-2010.com, http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksBG/PREDGLAGOL-ICHESKA_PISMENOST.pdf

1813 Ginka Stoeva, „The Mysterious Sign IYI Appears in the Bulgarian Embroideries“, Cherga. bg, <https://cherga.bg/en/tai-nstveniyat-znak-iyi-se-poyavyava-i-v-balgarskite-shevitsi/>

1814 „Бјала (област Варна)“, [https://bg.wikipedia.org/wiki/Бјала_\(област_Варна\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Бјала_(област_Варна)), фотографија Национален исторически музей; блок с врязани знаци, VII - IX в. сл. Хр.; Варовик, гр. Бјала, Варненско, оригиналът е в РМ, Варна; Живко Войников, „Предлагаголическата руническа бугарска писменост“

Знак ГYI забележен од подунавског насеља Винча до балканско-црноморских и источномедитеранских земаља¹⁸¹⁵

Митритад-Фарнак-Арсакид династије су дале низ царева који су били словенског порекла, али су у светској историји познати углавном као „римски“ или „ромејски“, или као „источни константинопољски цареви“.¹⁸¹⁶ Индикативно је да се рођак Рамсадис (Рамсаду, Рамсад), код којег се склонио цар Ликиније након пораза од цара Константина Великог, био члан црноморске династије „варјага“, „земљана“ из „Хума“ (земље), како их је називао историчар Георгиус Кедренос, и да се у појединим историјским записима који су се односили на подручје Хума у Босни у дванаестом веку то подручје Хум назива Рама.¹⁸¹⁷ Тако 1774. године језуита и пештански бискуп Палма (Károly Ferenc Palma) у делу посвећеном насловима и грбовима Марије Терезије, тврди да су Краљевина Рама или Рашка део Велике Србије („Großservien“) која се простире

1815 Извор: Далибор Дрекић, „Шудиковски квадар, мистерија писма код Берана“, http://www.rasen.rs/2016/10/sudikovski-kvadar-misterija-pisma-kod-berana/#.WSE_vaCUVil

1816 M. Gonzales Hererro, „Origen Familiar Y Prodecencia: El Ejemplo De La “Rama” De La Familia Roscia“, M. Mayer, G.- Barata, G.- Guzmán Almagro, A. (eds.), *Provinciae Imperii Romani Inscriptionibus descriptae*, Institut d’Estudis Catalans (Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica X), Barcelona, 2007, pp.621-627 pp. 621-627., 2007 - Ликиније Рамсадис, Рамати... *International Congress of Greek and Latin epigraphy Izvor> Acta 12 congressus Internationalis Epigraphiae Graecae et Latinae*, p. 621; 626> Lusitania , cit. EE VIII, 302, Garcia, n. 97 (caelum, coelum, divum, polus, juppiter, Jupiter)

1817 Johann Christoph Adelung, *Mithridates: oder, Allgemeine Sprachenkunde*, Berlin, in der Vossischen Buchhandlung p. 640/641, cit.Jo. Jac. Micalia Dictionarum Illyricum, Lauretti 1649, Јохан Аделунг тврди да се округ Хум у Босни називао Рама у дванаестом веку.

„од Дунава до мора“,¹⁸¹⁸ при чему појашњава да је земља Рама исто што и Босна („Rama oder Bosnien“)¹⁸¹⁹ У вези са тим индикативно је и да се сматра за цара Ликинија, владара из црноморске династије Митритад-Фарнак-Котис, која је од давнина носила титулу праведног владара „василевса“ и у периоду пред примање хришћанства славила паганско божанство Дионисија (Рудру, Раму),¹⁸²⁰ односно словенско божанство правде и аскетизма Раму или Јупитера,¹⁸²¹ да је био породично повезан како са династијом цара Александра Великог,¹⁸²² тако и са средњовековним српским и бугарским

1818 Franz Karl von Palm, *Abhandlung von den Titeln und Wappen, welche Maria Theresia als apostolische Königin von Hungarn führet, Kaiserl. Königl. Hofbuchdruckern und Buchhändlern*, Wien, 1774, p. 28.

1819 Franz Karl von Palm, *Abhandlung von den Titeln und Wappen, welche Maria Theresia als apostolische Königin von Hungarn führet, Kaiserl. Königl. Hofbuchdruckern und Buchhändlern*, p. 32; Erdmann Uhse, *Universal-geographisch-historisches Lexicon*, Im Verlag Johann Ludewig Gleditsch und Moritz George Weidmanns, Leipzig, 1710, p. 383.

1820 William Jones је у осамнаестом веку сматрао да је *Рамајана* била инспирисана *Дионизијаком* и да су „Дионисије и Рама били једна те иста особа“, док је Џозеф Босворт сматрао да је Рудра или Рамазначило „човек мора Пелазг, веслач, морепловац, „наутра“, „редра – гередра“, о томе погледати Joseph Bosworth, *A Dictionary of the Anglo-Saxon Language: Containing the Accentuation*, Longman, Rees, Orme, Brown, Green, and Longman, London, 1838, p. 541; Аршак и Динамис су били деца Фарнака Другог, и њима је Марко Антоније одобрио управљање Понским царством, односно кћерка Динамис је наследила са својим синовима Босфорско краљевство. Митридат Шести, кад је оженио Динамис, кроз њену породичну лозу је повезао себе са Дионисијем и у Пантикапеуму је био храм посвећен Дионисију. Његови потомци су се борили против Римљана. Касније, преко царице Динамис Полемон је постао очух Тиберију Јулију Аспургу, њеном сину из првог брака. Полемон Питодорос од Понта је био римски вазални краљ Киликије, Понта, Колхиса и Босфорског царства, којим је владао такозвани „Испор“ (Аспург), како је записивано у средњовековним српским и бугарским изворима. Потомци Аспурга (Испора) који је преминуо 38. године носили су имена Тиберије Јулије и треће „трачко“ име као успомену на Испора који је уживао заштиту два римска цара, Августа и Тиберија. Године 68. је римски цар Галба обновио Босфорско царство и дозволио Раскопорису, сину Котиса Првог, наследника Испора, да влада. Имајући у виду новац Раскопориса Шестог из 341. године, врло је тешко касније реконструисати како је текао развој те области, али се зна да је град Фанагорија постао престолница такозване „Велике Бугарске“ између 632. и 665. године.

1821 Johan Christian von Engel, *Fortsetzung der Allgemeinen Welthistorie durch eine Gesellschaft von Gelehrten in Deutschland und England ausgefertigt*, bey Johann Jacob Gebauer, Salle, 1801, p. 125> Lucas Cilich. *Recudit libelum Asceticum: recta via ad coelum*. P. Hieronymus a Rama, *Indo-European and its closest relatives*; Joseph Harold Greenberg, *Lexicon Stanford University Press*, 2000, p. 112: Прото-Индоевропски: „Рама“ – литвански „римт“, латвијски „римт“, санскрит „рамате“, токарски „рам“, Авестан „рамајенти“, готски „римис“: „бити смирен, ћутљив, аскета, миран, онај који воли, задовољан“

1822 Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, *Lulu.com*, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125

династијама Немањића и Калојана.¹⁸²³ Због дуговековне повезнице етнонима „Србин“ са царем Александром Великим у свести словенског народа, руски цар Петар Велики је у својој *Грамати Србима* из осамнаестог века цара Александра називао „српским царем“,¹⁸²⁴ а светски историчари и дубровачки песници, као Иван Гундулић у епу *Осман*, „Лесандром Србљанином“.¹⁸²⁵

На различитим артефактима се распознаје да је употреба писма глагољице била распрострањена од територија данашње Русије до јужног и западног дела Балканског полуострва. За глагољицу, за коју се засигурно зна да је у Србији била у употреби у периоду владавине светог краља Јована Владимира, неки филолози тврде да је била „руско писмо“, а о њеној улози у цивилизацији источних династија говоре и чињенице да су одређена слова глагољице настала по узору на тамге царева из балканско-црноморских династија, као и да је она показивала извесну сличност за грузијским и јерменским писмом.¹⁸²⁶

1823 Живојин Андрејић, „Старија и новија трагања за пореклом великог жупана Стефана Немање и потпуни преокрет с новим резултатима“, *Митолошки зборник* бр. 21, Центар за митолошке студије Србије, Рача, стр. 140, цит. Карловачки, Загребски, Врхобрезнички, Пејатовићев и Новаковићев, Руварчев, Пивски летопис) цар Ликиније, предак српске династије Немањић, имао је међу својим прецима мајку Олимпију од Александра Великог. Штавише, постоје мишљења и да су потомци породичне линије Олимпије, мајке Александра Великог, чланови и краљевска босфорско-црноморска Митритадес и Фарнакес династија. (о томе видети Brian D. Starr, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012, p. 178; Jose Bento Said, *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officinadas Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822, pp. 124-125

1824 У исто време кад је Аустроугарски двор званично називао Србе „славном илирско-сербском или илирско-расијском нацијом“ Руски двор је сматрао Србе потомцима Александра Великог. О томе видети Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711. у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славныя деяния государя Петра Великога, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеција 1772, Россия 1774, cit. *Грамоты русскоо царя Петра* от 03 марта 1711.

1825 Ivan Gundulić, *Osman*, Pjevanje Treće, http://sr.wikisource.org/wiki/Osman/3_pjevanje; Vinko Pribojević, *De origine successibusque Slavorum*, Venezia, 1532 (У овом делу Винко Прибојевић Србима, односно Словенима сматра и неке римске царе, цара Јустинијана и Светог Јеронима), а француски историчар Робер Сипријан пише у свом делу да је цар Александар прогласио Илире, односно Словене, господарима своје земље (Robert Cyprian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852, p. 31-35: „Laterredes pans, ou seigneurs Serbes“).

1826 George Vernadsky, *Ancient Russia*, Yale University Press, New Haven, 1946, pp. 353-359, cit. V. Pozhidaev, K.N. Nikolskii, M. Grunsky, Karskii

Прстење такозваног Кубрата (Кедрата 1827) из археолошког налазишта Перешчепина, Полтава, Украјина¹⁸²⁸

У том смислу, патријарх Пајсије је такође био један од аутора који је забележио породичну везу царева Константина Великог, цара Ликинија и српске династије Немањића.¹⁸²⁹ Посебно је интересантно за словенске историчаре, археологе и историчаре истражити чињеницу да је тамга са анаграмом такозваног „кана Кубрата“, владара из такозваног словенског клана „Дулон“, а заправо са анаграмом наследних царева из династије Митритад-Фарнак-Кедрат, била уграђена у мозаик у цркви Аја Софија (Света Премудрост) у Константинопољу, а који приказује цара Александра Порфирогенита (870–913., владао 912–913.), сина цара Лава Шестог „Мудрог“ и регента свом нећаку Константину Седмом „Порфирогениту“.

1827 Zhivko Woinikov, “Who are the Ancient Bulgarians”, English translation: Mariana Yaneva and David Rickwood, 2018., стр. 123 Име „Кетрадец“, као у „Ховрату Птк Qeǫbradēs“, је сличније имену „Кубрат“, док име „Курнак/Кернак“ је слично, не имену Органа/Аргана, како је писао Јован од Никије, него имену Ирник/Хернак.“; Илустрације тамги клана „Дуло“, односно Кодрата (Кубрата) и цара Еупатора Митритада из Керча и остале тамге видети у Mikhail Treister, *Die Schnallen und Riemenendbeschläge mit diesem Tamga sind besonders zahl- reich und im Vergleich mit den Objekten mit anderen Tamgazeichen weitein Phänomen der bosporanischen Kultur des 2. Jh. n. Chr.*, cit. 69 CIRB 1053; Shamil Mingazov, *Kubrat – The Ruler of Great Bulgaria And Qetrades – The Character of John, Bishop of Nikiu / Кубрат правитель Великой Болгарии и Кетрадец – персонаж Иоанна Никитского*, Kazan, 2012., p. 29-32, cit. Catalogue d’Abbad, Paris, Bibliotheque nationale de France. - Abb. 31 (= 209 CR). - Fols. 162, transl. dr J. Radvani; Сиротенко В. Т., Письменные свидетельства о булгарах IV-VII вв. в свете современных им исторических событий / Славяно-Балканские Исследования: историография и источниковедение. - Москва: Наука, 1972. - С. 195-218.: „Куэрнак назван как Квырнас“; Кетрадец није син брата Фарнаса, него син брата оца Фарнаса, двородни брат, брат од стрица, и пише се Кетрадис („Кытрадыс“)

1828 „Ring of Khan Kubrat“, The Malaja Pereschepina treasure of Khan Kubrat, Ukraine, VII c., the Hermitage Museum Collection, Sanct Petersburg; the Museum of Natural History, Vienna, the History Guide “Istoriya Dona i Severnogo Kavkaza...”, Rostov, http://www.kroraia.com/p_bulgar/treasures.html; Живко Войников, „Предлаголическата рунческа българска писменост“, стр. 28-29, www.bulgari-istoria-2010.com, http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksBG/PREDG-LAGOLICHESKA_PISMENOST.pdf

1829 Патријарх Пајсије, *Сабрани списи*, Старасрпска књижевност у 24 књиге, књига Шеснаеста, прев. Димитрије Богдановић и Томислав Јовановић, (Ур.) Томислав Јовановић, Просвета – Српска књижевна задруга, Београд, 1993., стр. 87–88., цит. „Житије Светог цара Уроша“

Лево: цар василевс Александар Порфирогенит, црква Аја Софија, Константинопол, почетак десетог века¹⁸³⁰ Средина и десно: печат бугарског и константинопољског цара Тервела¹⁸³¹

Цар Александар Порфирогенит је био унук цара Василија Првог, називаног „Македонац“ у појединим историјским изворима, за којег су арапски аутори у својим примарним историјским изворима тврдили да је био „Словен“,¹⁸³² док су га неки модерни западни историчари дефинисали као цара „словенскојерменског“ порекла.¹⁸³³ Препричана животна прича цара Александра Порфирогенита подсећа на причу о Олегу из Кијева, који је био регент свом нећаку Игору Свјатославичу из династије Рјуриковича. Све ове историјске чињенице везане за владавину древних црноморско-блискоисточних династија Аталиди, Фарнак, Митритад, и Кедрати, са којима су породичним генеалошким везама били повезани цареви из династије Неоптолема из балканског Епира, цар Александар Велики, али и трачко-римски цареви и средњовековне словенско-грчко-константинопољске-јерменске династије, налажу озбиљно преиспитивање садржаја историјских уџбеника садашњих и будућих генерација српских ђака и

1830 Извор фотографије: *Wikipedia.com*; Lead Seal of Tervel kept in Dumbarton Oak Museum, USA.jpg

1831 Извор фотографије: *Wikipedia.com*; Lead Seal of Tervel kept in Dumbarton Oak Museum, USA.jpg

1832 Авраам Яковлевич Гаркави, *Сказания мусульманских писателей о Славянах и Русских* : (с половины VII в. до конца X в. по Р. Х.) / собр., пер. и объясн. А. Я. Гаркави. - СПб., 1870., стр. 134-135; 211, цитирајући арапске историчаре из десетог века

1833 Peter Charanis, *Studies on the demography of the Byzantine empire: collected studies*, Variorum Reprints, 1972: Историчар Чаранис је писао у вези са пореклом цара Василија Првог „Македонца“ да је био „Јермен или Словен“.

студената, као и заштиту и достојно вредновање српског културног наслеђа и преиспитивање историјских порука предака различитих генерација српског народа.

У том случају би артефакти као што је печат српског кнеза Стројимира из друге половине деветог века, који у средини има крст са два попречна крака и тиме јасно показује везу тадашњег српске државе са Источним Константинопољским царством, био схваћен као једна од важних карика у развоју српског идентитета од древне историје до деветог века. Међутим, да би се остварио процес повратка достојанства у разматрању историје српског народа, потребно је, између осталог, научно проучити „замешатељство“ око мотива употребе различитих етнонима-синонима за Србе кроз историју и научно исправно класификовати њихов приказ у историјском наративу.

С друге стране, чињеница је да су Срби кроз историју, због специфичног геополитичког положаја у којем се налази српска држава, као и због значајног српског културног наслеђа, изложени једном континуираном културолошком процесу затирања или промене њиховог идентитета. У том смислу могу да помогну историјске поруке личног моралног живота монаха и државника Светог Саве и чланова династије Немањића и њених изданака-династија, као и практичне поруке из *Законоправила*, типика, житија и повеља Светог Саве, да су за опстанак и трајање једне државе, народа и његовог идентитета потребни моралан, mudar и праведан владар и исти такви службеници на челу државе, добра организација државе и закони који вреднују морал и заштиту слабих и немоћних и свих категорија у друштву, поштовање улоге жене и мушкарца, и уопште улоге људских права, знања, правде и културе у друштву. На тако успостављену правну и моралну друштвену основу надовезао се један од владара из династије Немањића цар Стефан Душан Немањић, са својим схватањем владара као војника који организује, управља и поштује институције у држави и уједно брани свој народ знањем, умећем и витештвом у области права, културе, ратне вештине, организацији државе и економије. Познавање прошлости српског народа од стране ових владара и њихово остављање одговарајућег духовног и материјалног наслеђа генерацијама иза себе, добри су примери

борбе за очување и трајање идентитета српског народа у историји српског народа.

У првим деценијама двадесет и првог века, распознавање изворишта српског идентитета у древној историји даје данашњим генерацијама поуке о важности познавања и поштовања историје и културе свог народа и других народа. Распознавање корена и развоја идентитета српског народа на Балканском полуострву, са свим специфичностима и поукама његовог досадашњег развоја, уједно даје и смернице за лакше разматрање и разумевање улоге српског народа у међународној геополитичкој констелацији у будућности.

У том смислу ова књига је само један мали покушај да се сажме и реконструише богата историја српског народа и да се прикажу смернице за нека будућа методолошки дефинисана и научно аргументована истраживања на тему идентитета српског народа.

ЛИТЕРАТУРА

Abaev, Vasily I., *Istoriko-etimologičeskij slovar' osetinskogo jazyka*, Nauka, Leningrad/Moskva, 1979.

Acar, Özgen, "St Paul in Ephesus", Archaeological Institute of America, January 17, 2002, archive.archaeology.org/online/news/stpaul.html

Аделунг, Фридрих, *О сходстве санскитского языка с русским*, пер. с фр. Павел Фрейганг, Санкт-Петербург, Императорской Академии наук, 1811.

"Agni", <http://www.eastern-spirituality.com/glossary/spirituality-terms/>

„Agrani“, <http://www.spokensanskrit.de/index.php?input=agraNI&link=m>; <http://www.shabdkosh.com/translate/अग्रणी/अग्रणी-meaning-in-English-Hindi>

"Agrarians", "Bhoites", <http://the-royal-maratha-warriors.blogspot.rs>

Ahmed, Mukhtar, *Ancient Pakistan - An Archaeological History: Volume IV: „Harappan Civilization - Theoretical and the Abstract“*, Foursome Group, 2014

Aleksovski, Dusko, *A long tour of Rock Art presentations. – the copper book from Alexander the Great's time*, Toronto April 18, 2004, makedonija.tv

Alemaný, Agustí, *Sources on the Alans: a critical compilation*, Iss. 8, Vol. 5, BRILL, 2000

Alexander, John, *Yugoslavia before the Roman Conquest*, Thames and Hudson, London, 1972

Alinei, Mario, "Interdisciplinary and linguistic evidence for Palaeolithic continuity of Indo-European, Uralic and Altaic populations in Eurasia, with an excursus on Slavic ethno-genesis", the Conference *Ancient Settlers in Europe*, Kobarid 29-30 May 2003

Alinei, Mario, *La continuita delle principali aree etnolinguistiche dal Mesolitico all'eta del Ferro*, Il Mulino, Bologna, 2000

Alinei, Mario, *Origini delle Lingue d'Europa, La teoria della continuita*, Il Mulino, Bologna, 1996

Amable, Audin, "Dianus bifrons ou les deux stations solaires, piliers jumeaux et portiques solsticiaux", *Revue de géographie de Lyon* 31/3, 1956

Андрејић, Живојин, „Бела црква у Карану“, „Доња Каменица – Каран – Велуће – Рамаћа“, Рача, 2012.

Андрејић, Живојин, *Метафизика Лепенског Вира*, Центар за митолошке студије Србије, Рача, Крагујевац, Лапово, 2005.

Андрејић, Живојин, „Свети знаци“, Митолошки зборник, Центра за митолошке студије Србије, Рача, 2000.

Андрејић, Живојин Р.; Илић, Виолета С. „Мултикултурна и етничка прожимања Срба и Влаха у Србији на размеђи између Југославије и Румуније“, *Митолошки зборник* 32, Центар за митолошке студије Србије, Рача, 2014.

Андрејић, Живојин, „Старија и новија трагања за пореклом великог жупана Стефана Немање и потпуни преокрет с новим резултатима“, *Митолошки зборник* бр. 21, Центар за митолошке студије Србије, Рача, 2009.

Андрејић, Живојин, „Условљеност програма живописа и архитектуре оријентацијом и светлом српских средњовековних цркава на примеру Студенице, Жиче и Манасије“, *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности*, III, Деспотовац, 2012.

Аничич, Г., „У средишту праисторијске индустрије“, 11. 11. 2009., *Магазин, Политика*

Aničić, S., Surla, S., „Тajна sedam капија старих 7.000 година: Šta су археолози открили у насељу код Новог Већеја“, *Blic*, 14. 09. 2016.

Annales quos scripsit Abu Djafar Mohammed ibn Djarir at-Tabari cum aliis edidit M. J. de Goeje. I. Leiden, 1879

Anonimni autor, *Serbska beseda u latinskom pismu*, Franz Selch, Веč, 1860, Sveska I, „Illyrica“

Appendini, Francesco Maria, *De praesiantia et vetustate linguae illyricae*, A. Martechini, Ragusa, 1806

„Arch of Septimius Severus, Rome, https://en.wikipedia.org/wiki/Parthian_Empire#/media/File:ParthianInChains.jpg

„Arheološko nalazište u Vinči“, prilog u emisiji *Beogradska hronika* televizije RTS, RTS 1, *youtube.com*, <http://www.youtube.com/watch?v=LpUvmBIAC2Y&feature=related>

Арсеновић, Аљоша, *Обредне пјесме древних Срба из Индије*, Мирослав, Београд, 2008.

Асов, Александар, *Атланты – Арии – Славяне. История и вера*, Гранд фаир пресс, Москва, 2000.

Assemani, Simoni Josephi, *Kalendaria Ecclesiae*, Tomus 6, Amidei, Romae, 1755

Atanassova, Vassia, “Сребърен потир с дарствен надпис на император Юстиниан I и императрица Теодора, 6 в., открит край с. Нова Надежда, Хасковско”, Експонат на Националният исторически музей, София, (копие, оригиналът е в РИМ - Хасково), *hs.government.bg*, 25. 04. 2009.

Atchity, Kenneth John, *The Classical Roman Reader: New Encounters With Ancient Rome*, Oxford University Press, 1998

Athenaeus of Naucratis, *Deipnosophists*

Атлагић, Марко П., „Одређивање националних хералдичких симбола на примјеру Срба и Хрвата“, *Зборник радова Филозофског факултета XXXIX*, 2009.

Audin, Amable, “Dianus bifrons ou les deux stations solaires, piliers jumeaux et portiques solsticiaux”, *Revue de géographie de Lyon* 31/3, 1956

Бабовић, Љубинка „Прилог проучавању елемената календарографије и хронометрије бронзаног доба јужног Баната“, *Зборник Народног музеја у Београду XVII-1*, Београд 2001.

Бабовић, Љубинка. „Примери календара, нумеричко-симболички означених, на погребној опреми повлашћених индивидуа из VI–V века пре Христа на простору централног Балкана (БЈР Македонија и Република Србија“, Зборник радова конференције *Развој астрономије код Срба IX* Београд, 18-22. април 2017, (ур. М. С. Димитријевић), Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић” бр. 17, 2018.

Baglini, Ezio, *San pier d’Arena*, “Aurelia”, <http://www.sanpierdarena.net/Aurelia.htm>

Бајић, Александра, „Један мит о Јанусу“, <http://www.vlasic.org.rs/jedan-mit-o-janusu/>

Бајић, Александра, Христивоје Павловић, „Сунце Лепенског вира – археоатрономска анализа локалитета“, Борис Субашић, „Сунце се двапут рађа над Лепенским Виром“, *Новости*, 14. 09. 2015.

Бајић, Сања, „Тајна златног пресека: Веза између културе Лепенског вира, Винче и средњовековне српске културе“, <http://www.rasen.rs/2017/02/tajna-zlatnog-preseka-veza-izmedju-kulture-lepenskog-vira-vince-srednjovekovne-srpske-kulture/#.WcFDLdbTSM8>

Ballesteros-Pastor, Luis; Alvarez-Ossorio, A., “Las Fronteras de la Colquide: espacio mitico y realidad geografica en el sur del Ponto Euxino”, *OTerr* 7, 2011

Баљак, Јелена Ј., „Вршачке кругове правио прачовек, а не ванземалци?“, *Новости*, 30. 01. 2018.,

Basler, Đuro, *Arhitektura kasnoantičkog doba u Bosni i Hercegovini*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1972.

Bastian, Adolf, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, *Ethnologische Forschungen und Sammlung von Material für dieselben*, Hermann Costenoble, Jenna, 1871

Baumbach, Manuel; Bär, Silvio; Nicola Dümmler, *Quintus Smyrnaeus* Walter de Gruyter, 2007 Beauvoir, Osmond de, „On the Indian embassies to Rome from the Reign of Claudius to the Death of Justinian“, *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, Том 19, Bernard Quaritch, London, 1862

Beckwith, Christopher I. *Empires of the Silk Road: A History of Central Eurasia from the Bronze Age to the Present*. Princeton University Press, 2009

Bedford, Arthur, *The Scripture Chronology Demonstrated by Astronomical Calculations*, Chapter VI, *The Scripture Chronology*, Book II, James and John Knapton, London, 1730

Bendonski, Zymon Szymonowicz, *Simonis Simonidae Bendonski Leopolitani magni*. Varsaviae, typographia Mitzleriana, 1772

Benmohel, Lazarus, *Epea Ptekoenta: Conveying Revelations of the Past*, at the University Press, M. H. Gill, Dublin, 1860

Berard, Victor, *The Phoenicians and the Odyssey*, transl. M. L. Hopkins, 1902

Berriedale, Keith, L.A., "Pythagoras and the Doctrine of Transmigration", *Journal of the Royal Asiatic Society*, 1909

Beta, "UVinčiiizgrađenonovoskladištenuklearnogotpada", *Blic*, 31. 10. 2011.

Bharaati, Vijaya, *The Deciphered Indus-Harappan*, <http://www.scribd.com/doc/86660649/The-Deciphered-Indus-Harappan-Indo-Anatolian-Inscriptions>

Bhim, Dahiya Singh, *Jats the Ancient Rulers (A clan study)*,: Sterling Publishers Pvt Ltd, AB/9 Safdarjang Enclave, New Delhi, 1980

Bibikov, Michail, "Pax orthodoxa" in Europa ed Asia: punti di vista da Costantinopoli", *Memorie//XXIX-Roma-Terza-Roma*, N. 8, 2009

Bierl, Anton, "Orality, Fluid Textualization and Interweaving Themse. Some Remarks on the Doloneia: Magical Horses from Night to Light and Death to Life", Franco Montanari et al (Ed.), *Homeric Contexts: Neoanalysis and the Interpretation of Oral Poetry*, Walter de Gruyter, 2012.

Bill's Greek Mythology, shortstories-bill.blogspot.com, https://shortstories-bill.blogspot.com/2016_12_01_archive.html

Bivar, Vindafarna A. D. H. "Gondophares", *Encyclopaedia Iranica*, 2003

“Black Figure Pottery”, http://en.wikipedia.org/wiki/Black-figure_pottery

„Благотин, град добрих људи“ у продукцији Радио-телевизије Србије, редитељ Слободан Ж. Јовановић, 1993., <http://www.youtube.com/watch?v=6104gwKrzs4#t=2698>

Blečić Martina, „Status, Symbols, Sacrifices, Offerings: The diverse meanings of Illyrian helmets“, *VAMZ*, Vol. 40, XL 73–116, 2007.

Blečić Martina, „The diverse meanings of Illyrian helmets“, *VAMZ*, 2007.

Blečić Kavur, Martina, „Ilirske kacige s područja Bosne i Hercegovine“, *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu*, Nova Serija, Sveska 53, Sarajevo, 2012.

Blinkenberg, Christian, *La Chronique du temple Lindien*, Impr. B. Luno, Copenhagen, 1912

Bloch, Raymond, “Quelques remarques sur Poseidon, Neptune et Nethuns”, *Comptes-rendus des séances de l’Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 125e année, N. 2, 1981

Bocharti, Samuelis, *Geographia Sacra*, Johannis Davidis Zunneri, Balthasaris Christophori Wustii, Francofurti ad Moenum, 1681

Boev, P., *Die Raentypen der Balkanal bilsenund der Ostalaischen Inselven*, Verlag der Bulgarischen Akademie der Wissenschaften, 1972

“Bogovo gumno”, 28. 11. 2015., *Vlašići - Društvo za arheoastronomska i etnoastronomska istraživanja*, www.vlasici.org.rs

Boisjoslin, Jacques de, *Peuples de la France. Ethnographie nationale*, Librairie Academique, Didier et Cie, Libraires-Editeurs, Paris, 1878

Бојовић, С., *Хемијски преглед* 3, годиште 43, Српско хемијско друштво 2002

Bopp, Franz, *A Comparative Grammar of the Sanskrit, Zend, Greek, Latin, Lithuanian, Gothic, German and Slavonic Languages*, Williams and Norgate, Edinburgh, 1885

Bostyn, Françoise, „The lady of Villers-Carbonnel“, Press release, *Inrap.fr*, December 12, 2011

Bosworth, Joseph, *A Dictionary of the Anglo-Saxon Language: Containing the Accentuation*, Longman, Rees, Orme, Brown, Green, and Longman, London, 1838

Bosworth, Joseph, *A Compendious Anglo-Saxon and English dictionary online*, London : J.R. Smith, 1848

Бошковић, Стојан, *Балканска питања, 1886-1905*, Штампарија Краљевине Србије, Београд, 1906.

Бошковић Стојан, *Историја света: за народ и школу*, Књига Прва, Историја старог века, Државна штампарија, Београд, Србија, 1866.

Божиновић, Бранислава, *Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči*, Pešić i sinovi Beograd, 2000.

Ворр, Франц, *A Comparative Grammar of the Sanskrit, Zend, Greek, Latin, Lithuanian, Gothic, German and Slavonic Languages*, Williams and Norgate, Edinburgh, 1885

Braund, David, *Scythians in the Ceraeicus: Lucian's Toxaris“, in Pontus and the Outside World: Studies in Black Sea History, Historiography, and Archaeology*, BRILL, Leiden-Boston, 2004

Bridgman, Timothy M., *Hyperboreans. Myth and history in Celtic-Hellenic contacts. Studies in Classics*. New York and London: Routledge, 2005

Brosse, Pierre dela, *Corpus omnium veterum poetarum latinorum secundum seriem temporum*, Tom 2, Hug. A. Porta sumptibus Ioan Degabiano & Sam. Girard, Lugduni, 1603

Brown, Francis, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, Clarendon Press, Oxford, 1939

Брукнер, Олга, „Римска насеља и виле рустике“, *Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем*, Нови Сад, 1995.

Bryant, Jacov, *A New System or an Analysis of Ancient Mythology*, Vol. III, T. Payne, P. Elmsly, B. White, J. Walter, London, 1807

Brooks, Julian A., *The Education Race for Macedonia 1878-1903*, JMН 31, 2015

Buat-Nançay, Louis-Gabriel Du, *Descriptio civitatum et regionum ad septentrionalem plagam Danubii*, Bavarian State Library, Munich, 1772

Будимир, Милан, „О старијим поменима српског имена“. *Глас САНУ*, Одељење литературе и језика ССXXXVI, Нова серија књ. 4, 1959.

Bukovsky Vladimir; Stroilov Pavel, *EUSSR: The Soviet Roots of European Integration*, Sovereignty Publications, Worcester Park, Surrey, England, 2004

Bunnens, Guy, “The Storm-God in Northern Syria and Southern Anatolia from Hadad of Aleppo to Jupiter Dolichenus”, Manfred Hutter (ed.). *Offizielle Religion, lokale Kulte und individuelle Religiosität*. Ugarit-Verlag, 2004

Burkert, W., “Orphism and Bacchic Mysteries, New Evidence and Old Problems.” Center for Hermeneutical Studies in Hellenistic and Modern Culture. Ed. Berkeley: Center of Hermeneutical Studies, 1977

Burleigh, R. and Zivanovic, S., Radiocarbon Dating of a Cro-Magnon Population from Padina, Yugoslavia with Some General Recommendations for Dating Human Skeletons. *Zeitschr. fur Morphol. und Anthropol.* 70(3), 1980

Buzov, Marija, „The Archeological Topography of the Bay of Kotor (Boka Kotorska)“, *Classica et Christiana*, 6/1, 2011

Byzantinus, Stephanus, Thomas de Pinedo, Jacobus Gronovius, *Peri poleōn Stephanus De urbibus quem primus Thomas de Pinedo Lusitanus, Amstelodami, Typis Jacobi de Jonge*, 1678

Caba, Michael J., „The Grotto of Saint Paul in Ephesus“, 20. 04. 2013., <https://blog.bibleplaces.com/2013/04/the-grotto-of-saint-paul-in-ephesus.html>, “Cave of St. Paul in Ephesus“, 18. 02. 2013., <http://www.ephesustravelguide.com/denizhans-blog/cave-of-st-paul-in-ephesus>

Cadotte, Alain, "Neptune Africain", *Phoenix* 56.3/4, Autumn/Winter 2002

Calafeteanu, Ion, *The History of Romania*, <http://www.romania.org/romania/history1.html>

Calmet, Augustini, *Commentarius litteralis in omnes libros Veteris et Noui Testamenti, sumptibus Martini Veith bibliopolae, Augustae Vind. & Wirceburgi*, 1755

Campbell, John, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson & Co., Toronto, 1890

Cantelli, Giacomo, *Il Regno della Servia detta altrimenti Rascia*, Gio. Giacomo de Rossi, Rome, 1689

Carpenter, William, *The Biblical companion, or, An introduction to the reading and study of the holy Scriptures*, Thomass Tegg and Son, London, 1836

Casson, L., *The Ancient Mariners: Seafarers and Sea Fighters of the Mediterranean in Ancient Times*, Princeton: Princeton University Press, 1991

Casimirus Szulc, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanški, Posnaniae, 1856

Caspari Sviceri, Joh., *Lexicon Graeco-Latinum Et Latino-Graecum summa cura elaboratum*, Davidis Gessneri, Tiguri, 1683

Campbell, John, *The Hittites: Their Inscriptions and Their History*, Vol. II, Williamson & Co., Toronto, 1890

Cermanovic-Kuzmanovic, A., *Corpus Cultus Equitis Thracii 5: Monumenta intra Fines Iugoslaviae Reperta*, E.J. Brill, Leiden, 1982

С. Ценц, „Тајна базилике“ у Маскару“, разговор са Николом Берићем, археологом крушевачког музеја, град Крушевац, <http://krusevacgrad.rs/sr/376/50/4471/>

Chalcocondylae Atheniensis, Laonicus, *Historiarum Libri decem, Laonici Chalcocondylae atheniensis Historian Libri decem*, interprete Conrado Clausero Tiguriano, Parisiis, 1650

Childe, VG: *The Aryans, a Study of Indo-European Origin*, 72, London, 1927

Childe, Gordon, *The Danube in Prehistory*, Oxford At The Clarendon Press, 1929

Chakraberty, Chandra, *Literary history of ancient India, in relation to its racial and linguistic affiliations*, Vijaya Krishna Bros, Calcutta, 1969

Cluverii, Philippi, *Introductio in vniversam geographiam tam veterem quam novam libri VI*, ex Office Elzeviriana, Amstelodami, 1672

Cohen, Getzel M., *The Hellenistic Settlements in Syria, the Red Sea and Africa*, California University Press, 2006

Coletti, Jacobo, *Illyrici Sacri*, Tomus octavus, Sebastianum Coleti, Venetiis, 1819

Collectanea de Rebus Hibernicis, Tom 5, R. Marchbank, Dublin, 1790

Coleman Piercy, William, (Ed.), *Murray's Illustrated Bible Dictionary*, John Murray, London, 1909

Collins, Amanda, "The Etruscans in the Renaissance: The *Historia viginti saeculorum* of Cardinal Egidio da Viterbo", *Studi e materiali di storia delle religioni*, Vol. 64, N.S. 22.2(1998)

Cook, Arthur, *A Glossary Aramaic Inscriptions*, Cambridge University Press Warehouse, S. J. Clay and Sons, Ave Maria Lane, London, 1898

Cooper, Bill, *After The Flood: the early Post-Flood History of Europe*, New Wine Press, 1995

Cooper, John M., (ed.) *Plato: Complete Works*, D. S. Hutchinson. Indianapolis; Hackett. Cambridge, 1997

Copeland, Mel, "The Phrygian language– Translation of Phrygian scripts - Based on a related work *Etruscan Phrases*, first published in 1981", <http://www.maravot.com/Phrygian.html>

Copeland, Mel, "The Sinaia lead plates – Understanding the lead-tablets written in the Dacian / Thracian language", <http://human-sarefree.com/2010/11/true-history-lessons.html>

Cordier, Henri, (ed, Odoric de Pordenone), *Les Voyages en Asie, au XIVe siècle, du bienheureux frère Odoric de Pordenone, religieux de Saint-François*, Ernest Leroux, Paris, 1891

Coryll. S., *Valahia in Cartea Genezei*, Promedia Plus , Cluj-Napoca, 1996

Cox, George *An Introduction of teh Science of Comparative Mythology and Folklore*, 1886

Crawford, Edward E., „Büyük Agri: Birthplace of Civilization The Location of the Biblical Noah’s Ark, Research & Exploratio“, *A Scholarly Publication of the National Geographic Society* 10(4), Autumn, 1994

Cramer, John Anthony, *A geographical and historical description of ancient Greece: with a map, and a plan of Athens*, Clarendon Press, 1828

Crawford, Edward E., „Büyük Agri: Birthplace of Civilization, the Location of the Biblical Noah’s Ark, Research & Exploration“, *A Scholarly Publication of the National Geographic Society* 10(4), autumn, 1994

Crijevic, Ludovik Tuberon, *Commentariorum de rebus, Libri Vndecim*, Francofvrti, Claudij Marnij, Ioannis Aubrij, 1603

Critobuli Imbriotae, *Historiae*, ed. R. D. Reinsch, Berlin, New York 1983

Cross, Frank Moore, *From Epic to Canon: History and Literature in Ancient Israel*, (ed.), JHU Press, 2000

Curtius, E., *The History of Greece*, Richard Bentley & Son, London, 1868

Cyprian, Robert, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome I, Paris, 1852

Чанак-Медић, Милка. „Радови на спасавању Лепенског вира у 1970.години“, *Саопштења IX*, 1970.

Чудинов, В. А., *О сербском камне с законима VIII века из Сирбины*, http://www.runitsa.ru/publications/publication_512.php

- Торовић, Владимир, *Историја Срба*, Ниш “ЗОГРАФ”, 2001.
- Dankovsky, Gregorius, *Homerus slavicus dialectis cognata lingua scripsit, exipsius Homericarmino ostendit...*, Vindobonae – Posonii, 1829
- Dalley, Stephanie (ed.). *Myths from Mesopotamia: Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others*, Oxford University Press, 1998
- Damian, Donev, *St. Erasmus (Lychnid) and St. Thecla (Seleucia); A Study of two early Christian cultic centers*, The Institute of Economics and Social Sciences of Bilkent University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in archaeology and history of art in the Department of Archaeology and History of Art Bilkent University, Ankara, May 2004
- Dandamaev, M.A.; V.G. Lukonin, *The Culture and Social Institutions of Ancient Iran*. Translated by Philip L. Kohl. Cambridge: Cambridge University Press, 1989
- Danforth, Loring M., “The Ideological Context of the Search for Continuities in Greek Culture”, *Journal of Modern Greek Studies*, May 1984
- Danet, Pierre, *A Complete Dictionary of the Greek and Roman Antiquities*, John Nicholson, London, 1700
- David, M., Groningen, B. A. van, *Papyrological Primer*, Leiden, 1965
- Давидовић-Живановић, Софија, „Прилог проучавању односа Сармата и Словена“, *Mementa Archaeologia et Eruditiva*, Akademija Nova, Пешић и синови, Београд, 1999.
- Дечев, Димитър, *Една семейна триада в религијата на траките*, ИАИ 18, 1952
- Densusianu, Nicola, *Prehistorica Dacia*, http://www.pelasgians.org/website1/08_01.htm
- “Деспот Стефан Лазаревић”, „1404. — Ове речи писане бише на стубу мраморноме на Косову, manasija.rs, <http://manasija.rs/istorija/despot-stefan/natpis-na-mramornom-stubu-na-kosovu/#prettyPhoto>

Deutsch, Robert, “Lasting Impressions: New bullae reveal Egyptian-style emblems on Judah’s royal seals”, *Biblical Archaeology Review*, 28, 4, July–August 2002

Diakonoff, I. M., *The Pre-history of the Armenian People*, Yerevan, 1968 (reprint Delmar, New York, 1984)

Dikov, Ivan, “10th century cross with Jesus Christ imag; peacock ring seal found in Tuida fortress in Bulgarias Sliven”, 19. 12. 2019, *archaeologyinbulgaria.com*

Dikov, Ivan, “Archaeologists Discover Pillar with Inscription Honoring Roman Emperor Philip the Arab at Sostra Fortress near Bulgaria’s Troyan”, June 21, 2016, *ArchaeologyinBulgaria.com*

Dikov, Ivan, “Bulgarian Archaeologists Find Stone Inscription, Red Marble Pillar in Bishop’s Basilica in Roman and Byzantine Fortress Zaldapa”, 29. 07. 2015., *ArchaeologyinBulgaria.com*, *Bulgarian Daily Standart*

Dikov, Ivan, „Byzantine Amphora with Christian Inscription Discovered in Roman Trimammium Fortress“, *ArchaeologyinBulgaria.com*, 01.09.2018

Dikov, Ivan, “Chalcolothic Necropolis of World’s Oldest Gold Treasure Left Dilapidated in Bulgaria’s Black Sea City Varna”, 27. 08. 2018., *archaeologyinbulgaria.com*

Диля, Ольга Берегова, *Символы славян*, Москва — Санкт-Петербург, 2008.

Димитријевић, Мирослав, *Рашевица*, Први том, Културно-просветна заједница Србије, Београд, 2012.

Димитријевић, Мирослав, *Срби троморавља у (пра)историји: историјско-језичка и археолошка предочавања*, Библиотека Трагом Словена, Књига 77, Пешић и синови, Атеље Сава, Београд, 2016.

Dimitrov Dimitar, *Geology and Non-traditional resources of the Black Sea*, LAP Lambert Academic Publishing, 2010

Dimitrov Petko; Dimitrov Dimitar, *The Black Sea, the Flood and the Ancient Myths*, Slavena, Varna, 2004

“Динар деспота Стефана Лазаревића”, Инвентарни број Н 2554, Кабинет за новац и медаље, Музеј града Београда, *mgb.org.rs*

Добронравов, Н., *Обице понятия о славянах. Сербия. Черногория, Черногория, Босния. Герцеговина*, СПб, 1877.

Dobson, Thomas, *Encyclopaedia Britannica; or, a dictionary of arts, sciences, and miscellaneous literature*, Vol. 14, Bell and Macfarquhar, Edinburgh, 1797

Dodds, E.R., *The Greeks and the Irrational*, Berkeley: University of California Press, 1951

Dolci, Sebastiano, *De Illyricae linguae vetustate et amplitudine*, Dissertation historico-chronologico-critica, apud Franciscum Storti, Venetiis, 1754

Dolci, Sebastiano, *Epistola Hier. Franc. Zanettii in Dissertationem de linguae illyricaev etustate, et amplitudine confutata*, Rinaldi – Ferrariae, 1754

Dolukhanov, Pavel, *The Early Slavs: Eastern Europe from the Initial Settlement to the Kievan Rus*, Taylor & Francis, 2014

Donaghy, Thomas, *Horse Breeds and Breeding in the Greco-Perisian World: 1st and 2nd Millennium BC*, Cambridge Scholars Publishing, 2014

Dragić, Verica, „Život na tragu bakra“, *Novosti*, 13. 08. 2006.

Дрекић, Далибор, (ур.) „Рабош: древни календар и систем рачунања“, децембар 2011., *rasen.rs*, <http://www.rasen.rs/2011/12/rabos/#.WcblxdbTSM8>

Droj, Vasile, “The Hamangia Thinker - Key of the Archaic Civilizations”, *Migration & Diffusion*, Vol. 6, Issue Number 22, 2005

Drummond, William, Matthias, Thomas James, *Origines: or, Remarks on the origin of several empires, states and cities*, Vol. 2, A. J. Valpy, 1825

Ducellier, Alain, *La façade maritime de l’Albanie au Moyen Age. Durazzo et Valona du XIe au XVe siècle*, Institute for Balkan Studies, Thessaloniki, 1981

Dufresnoy, Nicolas Lenglet, *Méthode pour étudier la géographie; Où l'on donne une description exacte de l'univers, formée sur les observations de l'Académie Royale des Sciences, & sur les auteurs originaux.* M. Tilliard, Paris, 1768

Duncan, Heaton-Armstrong, *The Six Month Kingdom: Albania*, 1914, IB Tauris, 2005

Дупљајска колица“, http://sr.wikipedia.org/wiki/Дупљајска_колица,

Дуриданев, Иван, *Езикът на Траките*, ДИ Издателство Наука и изкуство, София, 1976.

Dvorjetski, Esti, *Leisure, Pleasure and Healing: Spa Culture and Medicine in Ancient Eastern Mediterranean*, BRILL, 2007

Đorđević, R. D., (Ur.), *Obelisk iz Ksantosa. Zakonik pravnih, običajnih i moralnih načela Srba pre 2600-2800 godina*, Prevod zakona Svetislav Bilbija, Edicija *Srpski koreni*, Serbona Niš, 2003.

Echard, Michel, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700

Edwards, Jonathan, *The Works of Jonathan Edwards*, Volume Two, CCEL, 1834

Edward, Bruce, *Moab in the Iron Age: hegemony, polity, archaeology* (Illustrated ed.), University of Pennsylvania Press, Routledge, 2004

Echard, Michel, *Tables géographiques et chronologiques de tous les Archevêchez de l'Univers*, A Rouen, 1700

Encyclopedia of the Ancient Greek World, InfobasePublishing, 2005

Engelbey, Johann Christian von, *Geschichte der Ukraine und der ukrainischen Cosaken: wie auch der König reiche Halitsch und Wladimir*, Johann Jacob Gebauer, Saale, 1796

Eschenburg, Johann Joachim, *Manual of Classic Literature: The first six books of the Iliad of Homer, literally translated into English prose, with copious explanatory notes, and a preliminary dissertation on his life and writings*, Key and Biddle, 1836

Evans, John Arthur, *Antiquarian Researches in Illyricum*, The Society of Antiquaries, Nichols and Sons, Westminster, London, 1883

Evans, John Arthur, *Antiquarian Researches in Illyricum*, Parts I. and II., Nichols and Sons, 25, Parliament Street, Westminster, 1883

Fadlan. Ibn, "Baris as-Saklabi"; Z. Togan, *Ibn Fadlan's Relsebericht*, Leipzig, 1939

Fagon, Garrett G. „Diagnosing pseudoarchaeology“, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*, (ed.) Garrett G. Fagan, Routledge, 2006

Fairservis, W.A., 1971. *The Roots of Ancient India: The Archaeology of Early Indian Civilization*. New York: The Macmillian Company

Fewkes, V. J.; Goldman, H.; Erich, R. W. „Excavations at Starcevo, Yugoslavia, seasons 1931 and 1932. A preliminary report“, *Bulletin, American School of Prehistoric Research* 9, 1933.

Feldman, Louis H., *Josephus's Interpretation of the Bible*, University of California Press, 1998

Fellows, Charles, *An account of discoveries in Lycia, being a journal kept during a second excursion in Asia Minor*, J. Murray, London, 1841

Ferrari, Filippo; Baudrand, Michel-Antoine; Magri, Domenico, *Lexicon Geographicum: In Quo Vniversi Orbis Oppida, Vrbes, Regiones ...*, Том 2, Patavii, Jacobi de Cadorinis, 1674

Ferrarius, Philippus; Michael Antonius Baudrand, *Novum lexicon geographicum in quo universi orbis*, Tomus secundus, Iacobi de Caderinis, Patavii, 1696

Филарет Черниговский (Гумилевский), Святитель, „Святые южных славян“, “Славянский перевод Зонары”. Чтен. общ. ист. Славянская надпись о спасении некоторых славян от Траяна – у Классена, в материал. П., Временник X., 1847 г.

Филиповић, Слободан М., *Древни календар србски*, Ауторско издање, Београд, 7526/2017

Филиповић, Слободан М., *Речник српско-ариј(ев)ски или архаично-српски с додатком корена*, Сардонија, Београд, 7519/2010.

Fischer, Robert, „Die Ahhijawa-Frage. Mit einer kommentierten Bibliographie“, *Dresdner Beiträge zur Hethitologie* 26, Harrasowitz Verlag, Wiesbaden, 2010

Flood, Gavin, *An introduction to Hinduism*. (Cambridge University Press: Cambridge, 1996

Ford, Richard, “Letter of February 2, 1831”, *The letters of Richard Ford, 1797-1858*, New York, Dutton, 1905

Fortis, Alberto, *Travels Into Dalmatia*, Ayer Publishing, (Reprint Arno Press, 1971

Fox, Frank, *The Balkan Peninsula*, A. & C. Black Ltd., London, 1915

Franklin, Simon, *Writing, Society and Culture in Early Rus, C. 950-1300*, Cambridge University Press, 2002

Fillmore, Charles, *Metaphysical Bible Dictionary*, Courier Corporation, 2013

Forster, Johann Reinhold, *History of the voyages and discoveries made in the north*, GG.J & J. Robinson, London, 1786

Forsythe, Gary, *A Critical History of Early Rome: From Prehistory to the First Punic War*, University of California Press, 2005

Фотографије новца са ликовима Јулија Маринуса и његовог сина цара Филипа Првог „Арабљанина“, coinproject.com; wildwinds.com

„Four historical eras at the Acropolis Museum“, The Acropolis Museum, Athens, Greece, theacropolismuseum.gr

Frazer, James, *The Golden Bough*, MacMillian, New York, 1935

Freedman et al., *Eerdmans dictionary of the Bible*. (Illustrated ed.), Wm. B. Eerdmans Publishing, 2000

Frevel, Christian, *Desert Transformations: Studies in the Book of Numbers*, Mohr Siebeck, 2020

Frye, Richard N., "The Fall of the Graeco-Bactrians: Sakas and Indo-Parthians", in Sigfried J. de Laet, *History of Humanity*, London, New York and Paris, Routledge and Unesco, Volume III, 1996

Fulgentii, Fabii Planciadis, *Opera, De Aetatibus Mundi et Hominis*, Liber I, B. G. Teubneri, Lipsiae, 1898

Gagarin, Michael, *The Oxford Encyclopedia of Ancient Greece and Rome*, Vol. 3, Oxford University Press, 2009

Гајић, Јован, „Царски „Устав“ средњовековне Србије“, *Политика*, 15.02.2016.

Галаксија бр. 177, Београд 1987.

Gallaeus, Servatius, *Dissertationes Sibyllis Earumque Oraculis*, Apud Henricum et viduam Theodori Boom, Amstelodami, 1689

Gamkrelidze, Thomas V.; Ivanov, Vjaceslav V., *Indo-European and the Indo-Europeans: A Reconstruction and Historical Analysis of a Proto-Language and Proto-Culture*, Mouton de Gruyter, New York, Berlin, 1995

Gangâdhar, Tilak Bâl, *The Arctic Home in the Vedas, Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903

Гаркави, Авраам Яковлевич, *Сказания мусульманских писателей о Славянах и Русских: съ половины VII вѣка до конца X вѣка по Р. Х.*, собр., пер. и объясн. Вас. Остр., 9 лин., № 12, Типография Императорской Академіи Наукъ, Санктпетербургъ , 1870.

Garr, R., *Dialect Geography of Syria-Palestine, 1000-586 B.C.E.*, University of Pennsylvania, 1985

Gavrilović Vitas, Nadežda M., "Syrian Priesthood in the Territory of Danube Limes of Moesia Superior: Funerary Monument Dedicated to Jupiter Dolichenus and Dea Syria from Glamija", *Старинар*, LXIX, 2019.

Gearey, James Richard, *The Persecution of Licinius*, MA Thesis, University of Calgary, Dept. of Greek, Latin and Ancient History, Alberta, June 1999

Georgieva, Ivanička, *Bălgarska narodna mitologija*, Izdatelstvo nauka i izkustvo, Sofia, 1993.

Gimbutas, Maria, *The Kurgan Culture and the Indo-Europeanization of Europe*, Washington, D.C.: Institute for the Study of Man, 1977

Gimbutas, Marija, *The Goddesses and Gods of Old Europe 6500-3500 BC. Myths and Cult Images*, Thames and Hudson, London, 1982

Gimbutas, Maria, *The Goddesses and Gods of Old Europe: Myths and Cult Images*, University of California Press, 2007

Gladstone, W.E., *Homeric Synchronism. An Enquiry into the Time and Place of Homer*, Harper & Brothers, New York, 1876

Goldsmith Oliver, *The History of Greece*, Abridged, Chiswick, 1826

Good., John M., (Ed.), *Pantologia: A New Cabinet Cyclopaedia, Comprehending a Complete Series of Essays, Treatises, and Systems, Alphabetically Arranged...* J.Walker, London, 1819

Grb obitelji Kosačić iz Grbovnika obitelji Korjenić-Neorić, Dubrovnik 1595, Petar Ilije Ohmucevica sin, Danica Ilirska 42, Tek-jeg. 188., Archiv IV, 341

Грчић, Јован, *Штиво за историју српске књижевности*, Српска штампарија браће Поповића у Новом Саду, 1906.

Gregory, Timothy E., *A History of Byzantium*, Blackwell, 2005

Griffen, Toby D., *Deciphering the Vinca Script*, <http://www.fanad.net/vincascript.pdf>

Griffen, Toby, "Toward a decipherment of Jela 1 and Jela 2", LACUS Forum XXX, *Language, Thought and Reality*, (Ed.) G. Fulton, W.J. Sullivan & A. R. Lommel. 2004

Григолиа, К., "О чему је приповедао Картлис Цховреба", Тбилиси, 1973

Гриневич, Г. С., „Сколько тысячелетий славянской письменности (О результатах дешифровки праславянских письменных памятников“, 02. 09. 2015., <http://nks.rusphysics.ru/dissertation/252/>

Грињевич, Генадиј Станиславович, *Тайна славјанској древњој цивилизацији*, Отечество, Москва, 2003.

Grote, George, *A History of Greece*, 2, Cambridge University Press, 2010.

Grujić, Nebojša, „Najstariji rudnik u Evropi“, *Vreme* br. 554, 16. avgust, 2001.

Губеринић, Бучић, „Бихор и Билећа“, Беране, 2002.

Güterbock, H. G., ‘Troy in Hittite Texts? Wilusa, Ahhiyawa and Hittite History,’ M. J. Mellink (ed.), *Troy and the Trojan War. A Symposium held at Bryn Mawr College*, October 1984

Guest, Edwin, *Origines Celticae (a Fragment) and Other Contributions to the History of Britain*, Ardent Media, 1883

Gurney, O. R., *The Hittites*, Penguin, London, 1952

Gutzwiller, Kathryn J., *Theocritus' Pastoral Analogies: The Formation of a Genre*, University of Wisconsin Press, 1991

Hardt, Hermanno von der, *Cadmus: Magistratu Academico Salvo*, Schnorrium, Helmstadii, 1716

Harris, Stephen L., *Understanding the Bible*. Palo Alto: Mayfield. 1985

“HaShem - TheName, TheTwoStoneTablets”, *Hashemartworks.net*, The Initial Public Display of the World’s First Authentic Re-creation of the Stone Tablets of the Ten Commandments, <http://www.prweb.com/releases/2009/02/prweb1937984.htm>

Hauser, G. I.; De Stefano G.; *Epigenetic variants of the human skull*, Schweizerbart, Stuttgart, 1989

Healey, John F., *The Early Alphabet*, University of California Press, 1990

Heidmann, Christoph, Meier, Gebhard Theodor, *Epitome historica*, Liber Primus, Helmestadii, Calixtino, Marteni, 1660

Heinrich, Friedrich; Bischoff, Theodor; Johann, Möller, Heinrich, *Verleichendes wörterbuch der alten, mittleren und neuen geographie*. Becker, Gotha, 1829

- Hempl, George, *Mediterranean Studies, IV Etruscan, V Venetic*, Stanford University Press, 1932
- Henderson, Mark Munn, *The Mother of the Gods, Athens and the Tyranny of Asia: A Study in Sovereignty in Ancient Religions*, Berkley University of California Press, 2006
- Henniges, Hieronymus, *Theatrvm Genealogicvm Ostentans Omnes Omnivm Aetatvm Familias: Monarcharvm*, Ambrosij Kirchneri Bibliopol, Magdeburg, 1598
- „Хераклеја“, Херсон, Odessa Numismatic Museum, Chersonesos, <http://www.museum.com.ua/en/istor/tavria/hersones/17.htm>
- Heritage Auctions, HA.com; *Heritage Auctions, The World's Largest Numismatic Auctioneer*
- Herrero, M. Gonzales, „Origen familiar y procedencia: El ejemplo de la “Rama a” de la familia Roscia”, M. Mayer, G. Barata, G. Guzmán Almagro, A. (eds.), *Provinciae Imperii Romani Inscriptionibus descriptae*, 2007
- Herzfeld, Ernst, *Archaeological History of Iran*, London, Oxford University Press for the British Academy, 1935
- Hewitt, James F. K., *History and chronology of the myth-making age*, J. Parker and Co., London, 1901
- Hildesheim, Joannes of, *The Three Kings of Cologne: An Early English Translation of the “Historia Trium Regum” together with the Latin Text*, London, Trubner, 1886; repr. Elibron Classics, 2001, transl. by F.H. Mountney, *The Three Kings of Cologne*, Gracewing Publishing, 2003
- Хјуз, Бетани, *Истанбул, Прича о три града*, Књига прва, прев. Т. Бижић, Лагуна, Београд, 2017.
- Hoffner, H.A., *Hittite Myths*. 2nd ed. Atlanta: Scholars Press, 1998
- Hofmann J., *Lexicon universale*, Apud J. Hackium, Lugduni, Batavorum, 1698
- Holyoke, Thomas, *A Large Dictionary in Three Parts*, W. Rawlins for G. Sawbridge, London, 1677

Hormayr, Joseph, Freiherr von; Herzog, Luitpold, *Gedächtnißrede zum 72. Stiftungstage der Königlich bayrischen Akademie der Wissenschaften (etc.)*, München 1831.

Howlett, John Henry, *Metrical Chronology*, Longman and Co., London, 1824

Храбър, Черноризец, *О писъменах*, у К.М. Куев, *Черноризец Храбр*, БАН, София, 1967.

Hunington, John C., *Marks, Maps & Microscopes, A Preliminary Report on a Study of Early Indic Symbol Systems and a Partial Proof of Concept "The Vajra from Vedic Times to the Present"*, slides 35-37, The Ohio State University

Hutter, Manfred, "Der luwische Wettergott piḥaššašši und der griechische Pegasos". In Michaela Ofitsch; Christian Zinko (eds.), *Studia Onomastica et Indogermanica*, Festschrift für Fritz Lochner von Hüttenbach zum 65. Geburtstag, Leykam, Graz, 1995

Ihre, Johanne, *Glossarium Suiogothicum*, Tom 1, typis Edmannianis, Upsaliae, 1769

Ilić-Tasić, Slobodanka, "Uslovi razvoja medicine i duhovne kulture u doba velikog župana Stefana Nemanje", *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo* vol. 140, br. 3-4, 2012.

Ilyov, Vasil, „Discoveries about the Literacy, Language and Culture of the Ancient Macedonians”, unet.com.mk, http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians/govrlevo_a.htm

Ilyov, Vasil, „Novi soznanija za pismenosta, jayikogI kulturata na drevnite Makedonci”, unet.com.mk, <http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians/lac.htm>

Ilyov, Vasil, „Some synthetic characteristics of the ancient macedonian language - Pre - Vedic grave monument with inscription in ancient Macedonian writing and in an ancient Macedonian tongue“, <http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians-part2/spomenici9-e.htm>

Иванов, Вячеслав В., „Древнебалканские названия священного царя и символика царского ритуала”, *Труды по этимологии индоевропейских и древнепереднеазиатских языков*. Том 2, Opera etymologica, Знак, Москва, 2008,

Иванович, Жих М., „О соотношении „Новгородской“ и „Ладожской“ версий сказания о призвании варягов в начальном русском летописании“, *ВестникАльянс-Архео* 24, Москва, Санкт Петербург, 2018.

Iyengar, Venkatesa, *The Mysore: Tribes and Castes*, Mittal Publications, New Delhi, 1912

Jackson, F. J. Foakes; Lake, Kirsopp. *The Beginnings of Christianity*, MacMillan London, 1933

Jackson, John. *Chronological Antiquities: Or, the Antiquities and Chronology of the Most Ancient Kingdoms from the Creation of the World of the Space of Five Thousand Years*, J. Noon, London, 1752

Jaffe, Irma B., *The Italian presence in American art, 1860-1920*, Fordham University Press, 1992

Jamieson, John, *Hermes Scythicus: Or The Radical Affinities of the Greek and Latin Languages to the Gothic: A Dissertation on Historical Proofs of the Schytian Origin of the Greeks*, Edinbrough, Longman&Brown; London Bell&Bradfute, 1814

Јанковић, Ђорђе, предавање *Основе и развој српског идентитета*, хотел „Парк“, Београд, Србија, 26. 06. 2016.

Јанковић, Ђорђе, *Предање и историја Цркве Срба у светлу археологије*, Хришћанска мисао, Београд, 2015.

Јанковић, Ђорђе „Велика остава из Жидовара на Средњем Дунаву“, Јанковић, Ђорђе, (ур.), *Словени у Српском Подунављу Римског доба* Зборник изабраних објављених текстова о Словенима 1998-2015, Београд, 2016.

Јашовић, Голуб М. „Прилог проучавању говора села Тамнича код Неготина“, Зборник радова Филозофског факултета ХЛП 2/2012.

Јевтић, Милош, *Чувари жита у праисторији: Студија о житним јамама са Калакаче код Бешике*, Градски музеј Вршац, Филозофски факултет Београд, Вршац, Београд, 2011.

Јевремовић, Ј., „Печат српског кнеза Стројимира“, *Глас Јавности*, 27.07.2006.

Jhutti, Sundeep S., "The Getes," *Sino-Platonic Papers*, 127 (October, 2003)

Лиречек, Константин, *Историја Срба*, Прва књига, ИРА "Просвета", 1988.

Jones, Christopher Prestige, „Kinship Diplomacy in the Ancient World“, Harvard University Press, 1999

Jordan, Joannes Christophori de, *De Originibus Slavicis*, Tomus II, Pars II, III, IV, Typis Gregorii Kurtzbock in P. III & IV. & Joan. Jacobi Jahn in P. II. Vindobonae, MDCCXLV (1745)

Јован Шангајски Свети, „Рођење Светог Јована Крститеља“, *Pravoslavni-odgovor.com*

Јовановић, Драган, „Откривање Европе“, *НИН*, бр. 2643, 23. 08. 2001.

Јовановић, Војислав М., *Потрага за украденом историјом*, Југоисток ДОО, Београд, 2010.

Јововић, Божидар; Шуљагић Радосав, *Јован Драгашевић, официр, научник, песник, професор и ратник*, Медија центар Одбрана, 2016.

Александар Соловјев, *Историја српског грба*, Досије, Правни факултет, Београд, 2000. (изворно Мелбурн, 1958.)

Качић-Миошић, Андрија, *Разговори угодни народа словинског*, http://www.archive.org/stream/razgovorugodnin-00miogoog/razgovorugodnin00miogoog_djvu.txt

Кагаров, Евгений, *Шаманство и явления экстаза в греческой и римской религии*, Изв. Академии Наук СССР, Отд. общественных наук, Серия 7. No 5, 1934.

„Как са изглеждаи Траките?“, 17. 10. 2012., *sparotok.blog.bg*, <http://sparotok.blog.bg/politika/2012/10/17/kak-sa-izglejda-li-trakite.1010597>

Калабић, Радован, *Грофовска времена*, Београд, 2009.

Калаји, Бенијамин, *Историја српског народа*, прев. Витковић, Гаврило, Државна штампарија, Београд, 1882.

Каланкатуаци, Мовсес, *История страны Алуанк*, Ереван. Матенадаран, 1984.

Каменский, Граф Н., *Донесение Н. М. Каменского Н. П. Румйнцеву о готовности оказать сербам помощь после переправы русской армии за Дунаы*, № 37, 08.04. 1810. г. Букарешт, 1947.

Kamusella, Tomasz, *The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe*, Palgrave Macmillan, 2009

Караџић, Вук Стефановић (ур.), „Додолске песме“ 187, *Српске народне пјесме, скупих их и на свијет издао Вук Стефановић Караџић. Књига прва у којој су различне женске пјесме*. Штампарија Јерменскога манастира, Беч, 1841.

Караџић, Вук Стефановић, *Писменица сербскога језика по говору простог народа написана Вуком Стефановићем Серибијанцем*, У Виенни, у печатни Г. Иоанна Шнирера, 1814.

Karakasidou, Anastasia N., *Fields of Wheat, Hills of Blood: Passages to Nationhood in Greek Macedonia 1870-1990*, University of Chicago Press, 1997

Karmanski, S., *Donja Branjevina: A Neolithic Settlement Near Deronje in the Vojvodina (Serbia)*, ed. by Paolo Biagi, Svevo, Società per la Preistoria e Protostoria della Regione Friuli-Venezia Giulia, Trieste, 2005

Katancsich Pannonio, Mathia. Petro, *De Istro eiusque adcolis commentatio*, Typisregiae Universitatis Pestinensis, Budae, 1798

Kedrenos, George, *Historiarum Compendium* ed. Immanuel Bekker, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae 35-36, 2 vols

Kendrick, John, „On the possibility of reconciling the Scriptural and Profane Accounts of the Assyrian Monarchy“, Dec. 26, 1817, *Memoirs and Proceedings of the Manchester Literary & Philosophical Society*, Vol. III, 1819, Manchester Literary and Philosophical Society, George Willson London, S. Russel Manchester, 1819

Keightley, Thomas (ed.), *Publii Ovidii Nasonis, Fastorum Libri VI, Ovid's Fasti*, Whittaker and Col, Ave Maria Lane, London, 1839

Ketrzynski, Wojciech, *Die Lygier*, Posen, Verlag von M. Leitgeber, 1868

Khintibidze, Elguja, *Designations of the Georgians and their etymology*, Tbilisi State University, Tbilisi, 1998.

„Khvarenah“, <http://en.wikipedia.org/wiki/Khvarenah>

Kindstrand, Jan Fredrik, *Anacharsis. The Legend and the Apophthegmata*, Studia Graeca Upsaliensia 16Almqvist & Wiksell, Uppsala, 1981

Kinsley, David, *Hindu Goddesses: Vision of the Divine Feminine in the Hindu Religious Traditions*, University of California Press, 1988

Klausen, Rudolf Heinrich, *Aeneas und die Penaten: die italischen Volksreligionen unter dem Einfluß der griechischen*, Tom 1, Friedrich und Andreas Perthes, Hamburg und Gotha, 1839

Клѣсов, А.А., „Хинди-Руси Бхай Бхай с точки зрения ДНК-генеалогии, или откуда есть пошли славяне“, Бостонский Альманах *Лебедь*, № 531, 10. 06. 2007.

Клѣсов, А.А., Откуда появились славяне и „индоевропейцы“ и где их прародина? *Вестник Российской Академии ДНК-генеалогии*, т. 1, No. 3, Август, 2008.

Кљосов, Анатолиј, *Порекло Словена*, Мирослав, Београд, 2013.

Кљосов, Анатолиј А., „Ви сте заиста колевка европске цивилизације“, интервју, прев. Сава Росић, *Геополитика* број 67, октобар 2013., Београд

Кољанин, Драгица, „Настава и уџбеници историје у основним школама у Србији (1880-1913.)“, Истраживања бр. 24, Нови Сад, 2013.

Korpanias, Konstantinos, „The Late Bronze Age Near Eastern Cylinder Seals from Thebes (Greece) and their Historical Implications,“ Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein, 2009

Korlat, Nataša, „Zaboravljena istorijatikuzobalu“, *Blic*, 28. 06. 2008.

Котова, Галина Г., „Фестский диск и табличка РН–1 линейного письма А“, *Академия Тринитаризма*, М., Эл № 77-6567, публ.25968, 25.12.2019.

Kouremenos, T.; Parássoglou, G.M.; Tsantsanoglou, K., *The Derveni Papyrus*, Studi E Testi Per Il Corpus Dei Papiri Filosofici Greci E Latini, Florence, 2006

Ковачевић, М. Т., „Стефан Немања у престоници“, *Новости*, 28. 12. 2015.

Краљ, Миљана, „Дан када је страдала Народна библиотека“, *Новости*, 05. 04. 2011.

Краљ, Миљана, „Слике чуда у Витлејему“, *Новости*, 07. 01. 2016.

Kritovoulos, *History of Mehmed the Conqueror*, transl. by C. T. Riggs, Princeton University Press, 1954

Кулаковскій, Платонъ, *ИллиризмЪ*, Варшава, 1894.

Kunstmann, Heinrich, *Die Slaven: ihr Name, ihre Wanderung nach Europa und die Anfänge der russischen Geschichte in historisch-onomastischer Sicht*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 1996

Kunstmann, Heinrich, *Über de Herkunft der Polen von Balkan*, DwS, 29, 1984

„Куршумлија“, *Упознај Србију*, upoznajsrbiju.co.rs

Kuşseven, Pınar, *The Cult of Jupiter Dolichenus: Origins and Iconography*, M. A. Thesis, Department of Archeology and History of Art, Bilkent University, Ankara, Turkey, 2007

Kuznetsov, P. F., “*The emergence of Bronze Age chariots in eastern Europe*”. *Antiquity* 80 (309), 2006

Kyropoulos, Andreas, „Evidence of „μακεδονιστί“ words in the other greek dialects and some conclusions on the unity of the Northern Greek Group and the inclusion of the Macedonians in it“, *HistoryofMacedonia.com*, 27.09.2009.

Laeti, Pomponii, *Scriptores Historiae Romanae Latini Veteres, Breuiores Potissimum Rarioresque: Cum Notis Variis*. 3, Jacobi Henrici Pfahleri, Heidelbergae, 1778

Lala, Etleva, *Regnum Albaniae, the Papal Curia, and the Western Visions of a Borderline Nobility*, Ph.D. dissertation, Central European University, Department of Medieval Studies, Budapest, Hungary, 2008

Larcher, Pierre Henri, *Larcher's Notes on Herodotus: Historical and Critical Remarks on the Nine Books of the History of Herodotus, with a Chronological Table*, Whitaker Co., London, 1844

Larson, Jennifer, „A Land Full of Gods: Nature Deities in Greek Religion“, (Ed.) Daniel Ogden, *A Companion to Greek Religion*, Blackwell Publishing, 2007

Лазиф, Сима Лукин, *Кратка повјесница Срба од постања српства до данас*, Загреб, 1895.

Лазова, Милева, „Глинен праисториски поклопец со фонетско писмо“, <http://www.makedonskosonce.com/broervis/2003/sonce470/Tekst28.htm>

Лазова, Милева, „Мушкото торзо нукулец на Библијата“, *Македонско сонце*, бр. 501, 06.02.2004., Скопје, http://www.makedonskosonce.com/broervis/2004/sonce501.pdf/44_46_arheo.pdf

Lazova, T., “Are the Halizones a Thracian Tribe? Some Glances at the Ancient Greek Tradition”, *Actes du II Congress International de Thracologie I*, Bucharest, 1980

Lehmann, Reinhard G., *Die Inschrift(en) des Ahirom-Sarkophags und die Schachtinschrift des Grabes V in Jbeil (Byblos)*, Mainz, 2005

Leeb, Thomas, *Jakob Philipp Fallmerayer: Publizist und Politiker zwischen Revolution und Reaktion*, Munich, 1996

Lemprière, John; Da Ponte, Lorenzo; Ogilby, John David, *Bibliotheca classica, or, a dictionary of all the principal names and terms relating to the geography, topography, history, literature, and mythology of the antiquity and of the ancients, with a chronological table*, W.E. Dean, New York, 1838

Лепенски вир (најстарија цивилизација у Европи), тв-емисија, *youtube.com*, <https://www.youtube.com/watch?v=cyrkyIUo-rME#t=550>, цит. палеопатолог и антрополог Србољуб Живановић

„Lepenski Vir – sculpture”, *Digitalni atlas culture istočne Srbije*, www.digitalniatlas.ipps.rs; www.lepenski-vir.rs

Lessing Photo Archive, lessing-photo.com

Lete, Gregorio del Olmo; Sanmartín, Joaquín, *A Dictionary of the Ugaritic Language in the Alphabetic Tradition* (2 vols), *Handbook of Oriental Studies*, Volume 112, BRILL, 2015

Летопис монаха Лаврентија из 1377. године, Народна библиотека Русије, Санкт Петербург, Ф.п.ИВ.2

Levitt, Norman, „The colonization of the past and the pedagogy of the future“, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*, ed. Garrett G. Fagan, Routledge, 2006

Liddell, Henry George; Scott Robert, *A Greek-English Lexicon*, revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones, with the assistance of. Roderick McKenzie, Clarendon Press, Oxford, 1940

Lint, Theo Marteen van, *The Formation of Armenian Identity in the First Millenium*”, *Religious Origins of Nations?: The Christian Communities of the Middle East*, Ed. Bas Ter Har Romeny, BRILL, 2009

Лома, Александар, „Епски лик Краљевића Марка у светлу нове компаративне ми- тологије. Песма Сестра Леке капетана и трагови „трофункционалне идеологије“ у српској епизици“, *Расковник* 87-90, 1997.

Лоргер, Срећко, “Рабош (Роваш)”, *Слободна Далмација*, 19. 05. 2003.

Ludvik, Catherine, *From Sarasvati to Benzaiten*, Ph.D. Thesis, University of Toronto, National Library of Canada, 2001

Maclean, Fitzroy, *Eastern Approaches*, Jonathan Cape, London, 1949

Madsen, Jesper M., Roger D. Rees, *Roman rule in Greek and Latin Writing: Double Vision*, Leiden & Boston, BRILL, 2014

Mahabharata, Vol. 2, transl. by Ramanarayanadatta Shastri, Gorakhpur Geeta Press, 2010

Malinowski, Gościwit, „Origin of the name Seres“, Gościwit Malinowski, Aleksander Paroń, Bartłomiej Sz. Szmoniewski (eds.) *Serica – Da Qin Studies in Archaeology, Philology and History of Sino-Western Relations* (Selected Problems) Wrocław 2012

Mallory, J. P.; Adams, Douglas Q., *Encyclopedia of Indo-European Culture*, Taylor & Francis, 1997

Mallory John P., *In Search of the Indo-Europeans: Language, Archaeology and Myth*. London: Thames & Hudson, Ltd., 1989

Malte-Brun, Conrad, *Universal Geography: Or A Description of All Parts of the World*, Vol. 1, Anthony Finley, Philadelphia, 1827

Malte Brun, Konrad, *Universal geography: or a description of all parts of the world, on a new plan, according to the great natural divisions of the globe; accompanied with analytical, synoptical, and elementary tables*, Tom 6, Wells and Lilly, Boston, 1828

Malyarchuk, Boris A., „Differentiation and Genetic Position of Slavs among Eurasian Ethnic Groups as Inferred from Variation in Mitochondrial DNA“, *Russian Journal of Genetics* 37(12): 1437-1443, МАИК Наука Interperiodica, December 2001

„Манасија“, Републички завод за заштиту споменика културе, Саопштења 6, Београд, 1964.

“Манастир Светог Саве Освећеног“, *sr.wikipedia.org*, https://sr.wikipedia.org/sr-ec/Манастир_Светог_Саве_Освећеног, cit. Типикарница Светог Саве Освећеног - Τυπικαριό του Αγίου Σάββα

Mango, Cyril, ‘The Relics of St Euphemia and the Synaxarion of Constantinople’, *Bollettino della Badia Greca di Grottaferrata*, N.S.53, 1999

Marazov, I., *Mythology of the Gold*, Sofia, 1994

Maretić, Tomo, *Slaveni u davnini*, Naklada “Matice Hrvatske”, Zagreb, 1889.

„Маргумски натпис“, <http://www.dijaspora.ch/sr/main/mostovi/zanimljivosti/margumskinatpis-print>

Марковић, Биљана, „Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића“, *Споменик САНУ СХХVI*, Београд, 1985.

Марковић, Биљана *Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића*, Вајат, Београд, 1999.

Matthias, Christian; Mommsen, Theodor, *The History of Rome: The Provinces, From Caesar to Diocletian*, Transl. William Purdie Dickson, Richard, Bentley & Son, London, 1886

Матић, Урош, „Дупљajsка колѝа и тела коjа нешто значе“, *Genero* 14, 2010.

Матовић, Драгана, „Историчар Деjан Ристић: Хитлер уништио књиге да затре српско биће“, *Новости*, 10. 12. 2016.

Матовић, Драгана, „Како је пљачкан Народни музеj у Београду: Украли чак и jатаган Карађорђа!“, *Новости*, 17. 05. 2015.

Матовић, Д., „Нова открића на Виминациjуму“, *Новости*, 27. 07. 2010.

Матовић, Д., „Срамота: На аукциjи у Немачкоj и предмети из наше древне културе!“, *Новости*, 16. 01. 2015.

McFadden, E., “A Hoard of Early Multi-Denominational Electrum Coins,” *SAN* Vol. XXI, 2002

Mclaughlin, Raoul, “Silk Ties: The Links Between Ancient Rome and China“, *History Today*, Vol. 58, No. 1, January 2008.

Melichárek, Maroš, “Osobnost’ Vuka Stefanovića Karadžića (1787 – 1864) v kontexte jeho jazykovednej činnosti – vytvorenie moderného srbského jazyka”, *Dejiny 2/2010 – e-Journal of Institute of History, Faculty of Arts, University of Prešov in Prešov* http://dejiny.unipo.sk/Dejiny_2_2010.pdf Issued by Institute of History, Faculty of Arts, University of Prešov in Prešov cooperation with publishing house UNIVERSUM-EU, spol. s. r. o. Prešov, 2010.

Mesihović, Salmedin, *Historija Autarijata*, Filozofski fakultet u Sarajevu Sarajevo, 2014

Metreveli, Roin, *The Georgian Chronicles*, Artanuji Publishing, 2008

Meyers, *Konversations lexikon*, <http://www.retrobibliothek.de/retrobib/seite.html?id=110410>,

Михајловић, Јевстатије, *Илири и Србљи или преглед народности староседелаца Илирика*, Нови Сад, 1843.

Miltner, Franz von, *Ephesos: Stadt der Artemis und des Johannes*, F. Deuticke, Wien, 1958

Милановић, Миодраг, *Стари српски век*, Vandalija, Beograd. 2008.

Миладиновић, Иван, „Маршал доносио све одлуке“. *Новости*, 12. 01. 2015., cit. „Glavnom štabu NOV i PO Srbije, Položaj, 5. februara 1944., vrhovni komandant, maršal Jugoslavije Tito“, Архив Србије, Београд, бр. 6825, ЈШС 135

Milich, Petar, „Slavic Ethnogenesis and Great Power Diplomacy: Recurring Themes“, *Journal of the North American Society for Serbian Studies* 14(1): 29–40, 2000.

Милекер, Феликс, „Идол од иловаче у Вршцу“, *Старинар*, Трећа серија, књига друга, *Археолошко друштво*, Београд, 1923.

Mill, James; Horace, Wilson Hayman, *History of British India*, Volume I, Madden James, London, 1848

Millar, Fergus, *Rome, the Greek World, and the East: Volume 2: Government, Society, and Culture in the Roman Empire*, Univ of North Carolina Press, 2005

Miller, Friedrich Max, *Contributions to the Science of Mythology*, Vol. II, Longmans, Green and Co., London, 1897

Милојевић, Милош, *Одломци историје Срба*, Државна штампарија Краљевине Србије, Београд, 1872.

Милосављевић, Предраг, Изложба *Слово ренесансе: античка геометрија у средњовековном српском стваралаштву*, децембар 2015. године, Матица српска, Нови Сад / [аутор каталога Предраг Милосављевић], Матица српска, Нови Сад; Skripta internacional, Београд 2015.

Милошевић П. „Римска некропола на излазници митровачке петље на ауто-путу Београд-Загреб“, *Археолошка истраживања дуж аутопута кроз Срем*. Нови Сад, 1995.

Миљуков, Павле; Сењобос, Шарл; Езенман, Луј, *Историја Русије*, Народна култура, Београд, 1939.

Mingazov, Shamil, Kubrat – *The Ruler of Great Bulgaria And Qetrades - The Character of John, Bishop of Nikiu / Кубрам правитель Великой Болгарии и Кетрадец - персонаж Иоанна Никиусского*, Kazan, 2012

Mirković, S., „Belovode prve na svetu topile i prerađivale bakar“, *Blic*, 28.08.2010.

Мирковић, Зорица Т., „Знаке користили сви Винчанци“, *Новости*, 14. 07. 2004.

Миронова, Елена А., „Планина Тресковац – њено култно значење за древно становништво Балканског полуострва и повезаност са јединственим палеолитским култом у Евроазији“, *Политичка историја Словена - између мита и стварности*, (ур. Сања Шуљагић), Зборник радова са међународне научне конференције, 15. 11. 2019., Институт за политичке студије, Београд

„Мирославово Јеванђеље“, <https://sr.wikipedia.org>

Mitchell, C., *The Bible in the British Museum*, The British Museum Press, 1988

Митић, Александар, „Пројектовање историје Срба и Руса од 17. до 19. века и политичке последице такве историографије“, Зборник *Политичка историја Словена између мита и стварности*, ур. Сања Шуљагић, Институт за политичке студије, Београд, 15. 11.2019.

Митић, И., „Рани неолит на југу Србије“, *Новости*, 26. 09. 2017.

Митровић, Божидар, *Азбучка математика Винче*, КолоВенија, Београд; Будућност; Нови Сад, 2012.

Mitter, Alokanda, *Some Similarities between Serbocroat and Bengali Vocabulary*, Calcutta, India, 1980

- Mommsen, Theodor, *Die Unteritalischen Dialekte*, Leipzig, 1850
- Mommsen, Theodore E., “Petrarch’s Conception of the ‘Dark Ages’”, *Speculum* 17 (2), Medieval Academy of America, Cambridge MA, 1942
- Monfasani, John, „Humanism“, Richard H. Popkin (ed.), *The Columbia History of Western Philosophy*, Columbia Press, 1998
- Monier Williams *Sanskrit English Dictionary with Etymology*, Oxford University Press, 1899
- Moor, Edward, *The Hindu Pantheon*, J. Johnson, London, 1810
- Морошкин, Ф.Л., *Историко-критическое исследование о русах и славянах*. Санктпетербург: В типографии Ильи Глазунова и К°, 1842.
- Morrison, J. S.; Williams, R. T.; *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University Press, 1958
- Moscatti, S., *An Introduction to the Comparative Grammar of Semitic Languages: Phonology and Morphology*, Harrassowitz, Wiesbaden, 1980
- Moses of Kalankatuyk, *The History of Aluank*, Book I, Erevan, Matedanaran, 1984
- Morrison, J. S.; Williams, R. T., *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University Press, 1958
- Moulton, James Hope; Milligan, George, *The Vocabulary of the Greek New Testament*, Hodder and Stoughton, London, 1914
- Муцопулос, Николаос, „Базиликата „Свети Ахилий“ в Преспа. Един исторически паметник-свения“, София, 2007.
- Mukhtasar, Ibn al-Faqih, *Kitab al-Buldan*, al-Istakhri’s manuscript copy of *Kitab al-masalik wa-al-mamalik*, MS copy dated 1325, Iran Bastan Museum, Tehran. Ref. MS.3515, ff. 3a-2b
- Muşu, Gheorghe, *Din mitologia tracilor*, Cartea Românească, Bucureşti, 1982.
- Myres, John L., *Who were the Greeks*, University of California Press, Berkeley, 1950

Nagy, Gregory, *Homer the Preclassic*, University of California Press, 2010,

Nakassis, Dimitri, *Individuals and Society in Mycenaean Pylos*, BRILL, 2013

„Народна ношња: Зубун“, 25. 07. 2017., <http://slobodnahercegovina.com/narodna-nosnja-zubun/>

Nayak, B.U.; Ghosh, N.C., (eds.), “Linguistic Affinities of Old Indo-Aryan with Classical Greek and Latin”, *New Trends in Indian Art and Archaeology: S.R. Rao’s 70th birthday felicitation volume*, Aditya Prakashan, 1992

Недељковић, Миле, „Зимски знак ватре, летњи знак сунца и Перунова муња“, *Српско наслеђе, Историјске свеске* бр. 9, септембар 1998.

Neolithic Vinca, “Excavations reveal ancient civilization with a sense of style: Neolithic Vinca proved to be a metallurgical culture”, arheologija.fr.gd

Niebuhr, Barthold Georg, *Lectures on ancient ethnography and geography: comprising Greece and her colonies, Epirus, Macedonia, Illyricum, Italy, Gaul, Spain, Britain, the north of Africa, etc.*, Vol. 1, Walton and Maberly, 1853

Nica, M., „Unitate și diversitate în culturile neolitice de la dunărea de jos = Unity and diversity of Neolithic cultures along the lower Danube“, *Revista Pontica* vol. 30, 1997

Нидерле, Лубор, *Словенске старине*, <http://www.scribd.com/doc/58015755/1931-Словенске-Старине-Лубор-Нидерле>

Николај, Српски владика, *Охридски пролог*, манастир Лелић, Богомчувана Епархија Ваљевска, Ваљево, 2008.

Николић, Дубравка; Вуковић, Јасна, „Од првих налаза до некрополе касног неолита“, у: *Винча — праисторијска некропола*, Филозофски факултет Универзитета у Београду; Народни музеј у Београду; Музеј града Београда; Српска академија наука и уметности, Београд, 2008.

Николић, Маја, „Српска држава у делу византијског историчара Дуге“, *Зборник радова Византолошког института Србије*, XLIV, 2007.

Николић, Зоран, „Златно доба људске цивилизације рођено у београдском комшилуку“, *Новости*, 07. 02. 2014.

Noble, Joseph V.; Derek J. de Solla Price: *The Water Clock in the Tower of the Winds*, *American Journal of Archaeology*, Vol. 72, No. 4 (1968)

Новаковић, Реља, *Карпатски и ликијски Срби – The Carpatian and Lucian Serbs*. Завод засрбистику „Сардонија“, у Чикагу и ИПА „Мирослав“ у Београду, 1997.

Новаковић, Реља, „Поводом једног мишљења о сеоби Ободрита са Балканског полуострвана обалу Балтичког мора“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор* 51-51, 1-4 (1985-1986) 1988.

Новаковић, Реља, *Србин римски цар*, ИПА “Мирослав”, Београд, 1999.

„Нови Завет“, Библија

Nugent, Thomas, *The History of Vandalia*, Arch. Hamilton, London, 1769

О писаних впредь Генваря с 1 числа 1700года во всех бумагах лета от Рождества Христова, а не от сотворения мира (Полное собрание законов Российской империи с 1649 года. - Том III(1689-1699 гг.). - СПб., 1830. - С. 680-681. – № 1735)

Обрадовић, Д., „У Подгорици 250 археолошких налазишта“, *Новости*, 10. 08. 2013.

Огненова, Л., „Някои аспекти на Бендида върху паметници от Тракия“ – ИАИ, XXII, Sofia, 1959.

Оикономос, Константинос, *Опыт о ближайшем родстве языка славяно-российского с греческим*. Часть 1., Типография Императорской Академии наук, Санкт-Петербург, 1828.

Orbini, Mauro, *Il regno degli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavoni*, tra. Augusto Fonseca, GirolamoConcordia, Pesaro, 1601

„Orpheus“, *Encyclopaedia Britannica: or, a dictionary of arts and sciences and miscellaneous literature*, vol. 4, Andrew Bell, Edinburgh, 1810

Ostojić, Zorica, „Srbija postaje nuklearno smetlište Evrope”, *Blic*, 8.april 1997.

Otter, William, *The life and remainings of Edward Daniel Clarke, Professor of Mineralogy in the University of Cambridge*, J.J. Harper, New York, 1827

Otto, Friedrich, *The History of Russian Literature, with a Lexicon of Russian Authors*, Transl. By George Cox, Oxford. D. A. Talboys, 1839

Opra, Ljerka, „Svedočanstvo u prilog Milankovićeve teorije klime“, *Planeta*, <http://www.planeta.rs/33/8%20kulturna%20bastina.htm>

Owen, James, “Earliest Known Winery Found in Armenian Cave.” *National Geographic*. January 10, 2011

Palmer, Leonard R., *Mycenaeans and Minoans: Aegean Prehistory in the Light of the Linear B Tablets*, Faber & Faber, 1961

Пантић, Мирослав, „Орао се вијаше над градом Смедеревом“ *Народне песме у записима од XV до XVIII века*, Просвета, Београд, 2002.

Parkes, G.D. & Phil, D. (1973). *Meliorova moderna neorganska hemija*. Naučna knjiga, Beograd, 1958.

Parović-Pešikan, M., „Najnovija istraživanja u Boki Kotorskoj s posebnim osvrtom na problem ilirskih I predilirskih veza s Egejom“, *Materijali SADJ*, 12, 1976.

Parsons, Nicholas, *Vienna: A Cultural History*, Oxford University Press, 2008

Parvan, Vasil, *Getica, O Protoistoriea Daciei*, Academia Romana, Memoriile Sectiunii Istorice, Serie III, Tomul III, Met. 2, *Cultura Nationala Bucuresti*, 1926

Паунов, Радко, „Съд с надпис ет поема на 2600 г. откриха в траакйска могила“, *24часа.бг*, 24. 09. 2015.

Павлов, Пламен, *Бунтари и авантюристи в средновековна България*. Варна: LiterNet, 2005.

Pearson, Owen, *Albania in the Twentieth Century: a history*, IB Tauris, 2006

Пешић, Радивоје, *Винчанско писмо и други граматолошки огледи*, Пешић и синови, Београд, 2008.

Pesic, Radivoje, „On the scent of Slavic autochtony in the Balkans“, *Časopis Matice Iseljenika Srbije Zavičaj*, Godina XXXVI, Beograd, Maj-August 1989.

Пешић, Радивоје, *Отпужујем ћутањем – Записи и предавања (1982 -1992)*, Пешић и синови, Београд, 2001.

Petan, Aurora, „A possible Dacian royal archive on lead plates“, *Antiquity Journal*, Vol 79 No 303, March 2005

Петар Велики, *Грамата Србима*, 3. марта, 1711. у Орфелин Захарије Стефановић, *Житие и славные деяния государя Петра Великого, с приложением краткой географической и политической истории о российском царстве*, Венеция 1772, Россия 1774, cit. *Грамоты русского царя Петра I* от 03 марта 1711.

Петровић, Александар М., „Доматриос“, „Винчанско писмо и знаци времена цивилизације“, Библиотека Матице српске Нови Сад, 7. жетвара (јуна), 2004.

Р. Петровић, „Белуга“, Митолошки зборник 10-11, Рача 2004.

Петровић, Сретен, *Митологија Срба*, Просвета, Ниш, 1997.

Петровић, Владимир П., „Дарданија у римским итинерарима: Градови и насеља“, Балканолошки институт, Посебна издања 99, САНУ, Београд, 2007

Picot Emil, *Les Serbes de Hongrie*, Prague, 1873

Piercy, William Coleman, (Ed.), *Murray's Illustrated Bible Dictionary*, John Murray, London, 1909

Пилиповић, Сања, „Култ Бахуса на Централном Балкану : I-IV век“, Балканолошки институт Српске Академије Наука и Уметности, Посебна издања 106, Београд, 2011.

Pilipovic, Sanja, „The Triad Zeus, Herakles and Dionysos: A Contribution to the Study of Ancient Cults in Upper Moesia“, *Balkanica XXXIX*, 2008

Platts, John, *A New Universal Biography: First series, from the creation to the birth of Christ*, Vol. I, Sherwood, Jones, and Co., London, 1825

Pokorny, *Indogermanisches Etymologisches Woerterbuch*, University of Leiden, 1959

Polybius, "The extravagance of Theopompus's account of Philip II.", <http://websfor.org/alexander/minor/polybius.asp>

„Pontus Euxinus“, <http://www.bible-history.com/maps/romanempire/Pontus-Euxinus.html>

Поповић, Никола Б., *Срби у Првом светском рату – 1914-1918*, Архив Србије, Београд, 1998.

Porfirogenit, Konstantin, *De administrando imperio*, VII, u *Vizantijski izvori za istoriju naroda Jugoslavije*, tom II, Beograd, SANU, 1959.

PrehistoryKnowledge, "Neolithic facsimile to the classic Greek letters?", <http://www.prehistory.it/fase2/grecia2.htm>

Prideaux, Humphridus, *Marmora oxoniensia, ex Arundellianis, e Theatro Sheldoniano*, Oxonii, 1676

Priestland, David, *The Red Flag: A History of Communism*, Grove Press, 2016

„Privileges of Emperors Leopold, Josef and Charles VI, and also of Her Royal Majesty Maria Theresa to glorious Illyrico-Rassian nation“, *Illyrio Serbica 1683-1715 (1723)*, Haus, Hof u. Staat. Archiv Wien, Prev. Zhefarovic и Nenadovic, Музеј Матика Српска, Novi Sad, 1745 (14.april, 1715)

Privilegia per divos imperatores, Leopoldum, Josephum, et Carolum VI. gloriosissimæ reminiscentiæ, nec non modernam regnantem majestatem Mariam Theresiam, inclytæ nationi Illyrico-Rascianæ: per sequentes deputatos & plenipotentiaros, nempe: Paulum Nenadovich, Episcopum Carolostadiensem, & Patriarchalem Vicarium Generalem, Joannem Georgievich, Archi-Diaco-num Patriarchalem, Arsenium Wuisch, Vice-Colonellum Regium, ex Confinia Tybisciana, Andream Andreovich, Regium Postæ-Directorem Petrovaradiensem, & Domini Uffeliani Carlovitii Administratorem, impetrata : medio excelsæ cancellariæ aulico-intimæ

clementissime concessa & confirmata Die 24. Aprilis, Anno 1743,
E typographeo Kaliwodiano, Viennae, Austriae, 1743

Procopii Caesariensis, *Libri De Bellis VIII, Opera omnia*, ed. J. Haury, I-III, Lipsiae, 1905-1913

Prowse et al, Tracy L., "Stable isotope and mitochondrial DNA evidence for geographic origins on a Roman estate at Vagnari (Italy)", in H. Eckardt (ed.) *Roman Diasporas*, JRA Suppl. 78, Portsmouth, RI, 2010

Quandt, Johann Ludwig, *Die Liutizen und Obodriten*, Baltische Studien, Band 22, Verlag Christoph von der Ropp, Stettin, 1868

Radivojević, Miljana et al, „On the Origins of Extractive Metallurgy: New evidence from Europe”, *Journal of Archaeological Science*, (19 June 2010)

Радојичић, Ћ. Сп., „Шудиковски знаци“, *Питања књижевности и језика*, књига V, св. 1, 1953.

Б.Радовановић, *Борач драгуљ Шумадије*, Крагујевац 2003.

Rajić, Jovan, *Istorija raznih slavenskih narodov naipače Bolgar, Horvatov i Serbov... vo svet istoričeski proizvedenaja Joannom Raičem*, V Viene 1794

Rakezić, Saša, „Neolitska metropola – Vinčanski grad u Stublina-ma“, *Vreme*, br. 996, 04.02.2010.

Rao, T. A. Gopinatha, *Elements of Hindu iconography*, Volume 2. Motilal Banarsidass Publishers. 1997

Rapp, Stephen H., *Imagining History at the Crossroads: Persia, Byzantium, and the Architects of the Written Georgian Past, Volume 1*, University of Michigan, 1997

Рашић, Зоран, „Наша Помпеја код Дреновца“, *Новости*, 17. 08. 2013.

Душан Рашковић, „Arheološki spomenici i nalazišta na području opštine Varvarin“, *Крушевачки зборник* 13, Крушевац, 2009.

Рашковић, Душан, „Примери касноантичких налаза и налазишта на подручју централне Србије III и IV века“, *Зборник Ниш и Византија* 12, 2013.

Rawlinson, H.G., *Intercourse between India and the Western World from the Earliest Times to the Fall of Rome*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1926

Reineck, Reiner, *Reineri Reineccii Familiae regum Ponticorum et Bosporanorum, ex stirpe Achaemenidarum et Zenonis Laodicensis*, Georbius Fabricius, Lipsiae, 1570

Rene, Guenon, *Le Roi du Monde*, X, Paris 1927

Richental, Ulrich von, *Chronik des Constanzer Concils 1414 bis 1418*, Conrad Grünenbergs, Wappenbuch 1483

Ricks, David and Magdalino Paul, (eds.), *Byzantium and the Modern Greek Identity*, Centre for Hellenic Studies, Kings College London, 1998 Stathis Gourgouris, *Dream Nation: Enlightenment, Colonization and the Institution of Modern Greece*, Stanford University Press, 1996

Riese, Alexander, *Geographi latini minores*, Heilbronnae, Henninger. 1878

„Ring of Khan Kubrat“, The Malaja Pereschepina treasure of Khan Kubrat, Ukraine, VII c., the Hermitage Museum Collection, Sanct Petersburg; the Museum of Natural History, Vienna, the History Guide “Istoriya Dona i Severnogo Kavkaza...”, Rostov, http://www.kroraina.com/p_bulgar/treasures.html

Ritter, Paulus, *Stematographia sive armorum illiricorum delineatio, descriptio et restitutio*, 1701

Robinson, Andrew. *Lost Languages: The Enigma of the World's Undeciphered Scripts*, 2002

Rochette, Raoul, “Questions de l’ Historie de l’ Art”, *Mémoires de l’Institut Royal de France: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Institut Royal de France. Académie des Inscriptions et Belles-Lettres Imprimerie Royale, Paris, 1847

Robert, Cyprian, *Le monde slave, son passe, son etat present et son avenir*, Tome II, Paris, 1852

Roisman, Joseph, Worthington, Ian, *A Companion to Ancient Macedonia*, John Wiley & Sons, 2010

Roller, Lynn E., “The Art of Writing in Gordion”, *Expedition* Vol. 31, No. 1, 1989

Roller, Lynn E., „Midas and the Gordian Knot“, *ClassicalAntiquity* 3.2, October 1984

Roller, Lynn E., “The Legend of Midas”, *Classical Antiquity*, Vol. 2.2, 1983

Rollston, Chris A., “The Dating of the Early Royal Byblian Phoenician Inscriptions: A Response to Benjamin Sass”, *MAARAV* 15.1, 2008

Ростовцов, Михаил, *Историја старог света: Грчка, Рим, Фамилет*, Београд, 2004.

Rothenberg, Beno, “Egyptian Chariots, Midianites from Hijaz/ Midian (Northwest Arabia) and Amalekites from the Negev in the Timna Mines: Rock drawings in the Ancient Copper Mines of the Arabah – new aspects of the region’s history II,” *Institute for Archaeo-Metallurgical Studies*, newsletter no. 23, 2003

Rotteck, Carl von; Peterson, Charles Jacobs, *Rotteck’s history of the world: from the creation to the present time, containing a general history of the rise, progress, revolutions, wars, events, etc., of all the nations of the earth*, University of Michigan Library, Ann Arbor, Michigan, 2005

Ruaei, Karoli (ed.), *P. Virgilii Maronis - Opera*, Tomus 1, Emanuelis Thurneisen, Coloniae Munatianaе, 1782

Rubcich, Stanislaus *Insignia procerum Bosnae, Croatiae, Illyriae, &c, quorum alter liber unicus asservatur penes Ragusii Rempublicam*, Dalla collezione Càmpori, donata al Comune di Modena, c. 1700

Рубчић, Станислав, *Грбовник Коренић-Неорин, Охумчевићевог грбовника*, (Petar Ohmućević 1595. године; препис књиге из 1340.), *Geschichteder Ukraine under ukrainischen Cosaken: wieauch der Königreiche Halitschund Wladimir*, Johann Christian von Engelbey Johann Jacob Gebauer, Saale, 1796

„Рукописна збирка НБС има 320 тематски разноврсних јединица“, *Новости*, 03. 03. 2013.

- Рурални и туристички потенцијали општине Деспотовац,
„Манастир Манасија“, lepaesava.com
- Руски царски летопис, прев. са староруског М. Витезовић,
Завод за уџбенике, Београд, 2012.
- Said, Jose Bento *Diccionario Mythologico, Historico, e Geografico*, Na Officina das Filhas de Lino da Silva Godinho, Lisboa, 1822
- Saint-Marie, E. Pricot De, *Les Slaves Meredionaux*, Paris 1874
- Sale, George, et al, *An Universal History, from the Earliest Account of Time*, Tom 20, T. Osborne, London, 1748
- Samardžić, Radovan *Beograd i Srbija u spisima francuskih savremenika XVI-XVIII vek*, Istorijски arhiv Beograda, Beograd, 1961.
- Самарџић, Радован, *Сулејман и Рокселана*, Београд, 1995.
- Самойлова, Ирина, „Археолог Рябинин нашел древнейшую на Руси Крепость Старая Ладога“, 25. 08. 2018., http://www.oldladoga.ru/arheolog_rjbinin_nasel_drevneishuyu_na.html
- Samsaris, D. C., *Historical Geography of Western Thrace during the Roman Antiquity* (in Greek), Thessaloniki 2005
- Sankina, Serafima L., “The Origin of the Medieval Population of the Novgorod Republic (10th-13th Centuries: A Craniometric Analysis”, *Archaeology, Ethnology and Anthropology of Eurasia*, Vol. 37, Issue 3, September 2009
- Sarup, Lakshman, *The Nighantu and the Nirukta: The Oldest Indian Treatise on Etymology*, Motilal Banarsidass Publ., 1920
- Sastri, Subrahmanya V.; Bhat, Ramakrishna M., *Varahamihira's Brihat Samhita*, Bangalore, VB Soobbiah and Sons, 1946
- Савић, Милицав, *Долина српских краљева: Пролећно путовање* 2013., Друштво Рашка школа, Београд, 2014.
- Schoonevel, C. H. van, (ed.), *Slavistic printings and reprintings* 96, Mouton, The Hague Paris, Europe Printing, Vaduz, 1969
- Schroeder, Andreas, *Conspectus Chorographicus Insigniorum Locorum Geographia Veterum Populorum, Sundiae, sumtibus Guilielmi Trinii*, 1831

Schwidetzky, I., *Die Vinca-Schadel*, Vorlaufige Mitteilung, Ber5, Freiburg, 1966.

Senior, Robert C., *Indo-Scythian Coins and History*, Volume 4: Supplement, London, Chameleon Press, 2006

Serafimov, Pavel; Giancarlo Tomezzoli, "Evidence for Early Slavic Presence in Minoan Crete, New Reading of the Linear A Inscription on the Golden Signet Ring of Mavro Spelio", *Advances in Anthropology* 6, 2016

Serafimov, Pavel, *Celto-Slavic Similarities*. In Proceedings of the 4th International Topical Conference *Ancient Inhabitants of Europe*, Ljubljana, 2006

Serafimov, Pavel, „Sitovo Inscription“, Proceedings of the Fourth International Topical Conference *Ancient Inhabitants of Europe*, Jutro, Ljubljana, 2008.

Serafimov, Pavel; Giancarlo Tomezzoli, "Slavic Influences in the Ancient Gaul“, Zbornik osme mednarodne konference *Izvor Evropejcev* [Proceedings of the Eighth International Topical Conference *Origin of Europeans*], Ljubljana, 4-5 June 2010.

Серебряный рубль, 1723 года, https://ru.wikipedia.org/wiki/Торговая_монета#/media/File:Rubl_1723.jpg

Sergeant, Lewis, *Greece in the Nineteenth Century: A Record of Hellenic Emancipation and Progress: 1821-1897*, T. F. Unwin, London, 1897

Sevcenko, Vlad, „Bronse Coins of Tiberius Iulius Sauromates II“, Odessa Numismatic Museum, https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_kings_of_the_Cimmerian_Bosporus

Shrimpton, G. S., *Theopompus – the Historian*, McGill-Queen's Press – MQUP, 1991

Shkokljević, Antonije; Nikolovski – Katin, Slave, *Prehistory - Central Balkans, Cradle of Aegean culture*, прев., ур. Risto Стефов, е-књига Risto Stefov Publications, Торонто, Канада, 2013

Signs of Civilization, Међународни симпозијум у Новом Саду, САНУ / Institute for Archaeomythology, U.S.A., „Platoneum“ / САНУ, Нови Сад, 24-29.05. 2004.

Силаев, Андреј Георгијевич, „Корени из давнина“, *Оцило*, јун 2009.

Simone, Carlo de, “ La nuova iscrizione tirsenica di Efestia“, *Tripodes* 11.3–58, 2009

Simonis, Patrick, *A Commentary Upon the Historical Books of the Old Testament*, Том 1, D. Midwinter, London, 1738

Sims-William, s Nicholas; Durkin-Meisterernst, Desmond, *Dictionary of Manichaeian Sogdian and Bactrian* (Dictionary of Manichaeian Texts, Vol. III/2), Brepols, Turnhout, 2012

Skarsouli, Penelope, ” Calliope, a Muse Apart: Some Remarks on the Tradition of Memory as a Vehicle of Oral Justice”, *Oral Tradition* 21,1, 2006

Skelly, Andrew Maria, *The Celtic Race*, Forgotten Books, London, (Original work published pre-1945), 2013

Сладић, Миодраг, „Археологија: Благотин у Србији-најстарији храм у историји човечанства“, <http://dzonson.wordpress.com/2014/07/09/arheologija-blagotin-u-srbiji-najstariji-gradje-ni-hram-u-istoriji-covecanstva/>

Славова, Красимира, ”Сребърен потир от времето на юстиниян показват в София”, 03. 02. 2017., <http://zemia-news.bg>

Sljivic, B., „Knochen funde in einem prehistorischen Grab bei Trebenische“, *Z. Morph. Anthrop.* XXXVII/2, Stuttgart, 1935

Smedley, Edward et al, ed., *Metropolitana, Encyclopaedia, Or, Universal Dictionary of Knowledge*, Том 25, F. and J. Rivington, London, 1845

Smith, William Henry, *Descriptive Catalogue of a Cabinet of Roman Imperial Large-Brass Medals*, James Webb, 1834

Smith, William, *Dictionary of Greek and Roman Geography, illustrated by numerous engravings on wood*, John Murray, London, 1854

Смядовски, С., *Българска кирилска епиграфика*, София, 1991

Соколовска, Викторија, *Етничките Носители На Требенишката Некропола*, Музеј на Македонија, Скопје, Охрид, 1997.

Соловјев, Александар, *Историја српског грба и други хералдички радови*, (ур. Ал. Палавестра), Досије, Београд, 2000.

Sotirovic, Vladimir, *Creation of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes, 1914-1918*, Vilnius University Press, Vilnius, 2007

Spener, Jakob Philipp, *Historia Insignium Illustrium Seu Operis Heraldici Pars Generalis*, Johann Adam Jung, Frankfurt [Main], 1717

„Србија: Натпис из Цркве Свете Богородице Одигитрије из 7823. године“, *Srbijadanas.net*, 10. 01. 2014.

Sreedharan, E. Alokanda, *A Manual of Historical Research Methodology, South Indian Studies*, W. W. De Grummond, of the Department of Classics, Florida State University, 2007

Срећковић, Пантелија, *Историја српскога народа*, Државна штампарија Краљевине Србије, Београд, 1884-1888.

Срејовић, Драгослав, „Иконографија градитељског подухвата римског императора Галерија у Гамзиграду (FelixRomuliana)“, *Искусва прошлости*, ArsLibri, 2000.

Срејовић, Драгослав, „Јелен у нашим народним обичајима“, *Гласник Етнографског музеја у Београду*, Књига XVIII, Београд, 1955.

Срејовић, Драгослав, „Кад смо били културно средиште света“, Библиотека Лавиринт, Књига 10, ТИА Јанус, Ars libri и Кремен, Београд, 2001.

Srejović, Dragoslav, „Kulture bakarnog i ranog bronzanog doba na tlu Srbije“, *Istorija srpskog naroda I*, Srpska književna zadruga, Beograd, 1994.

Srejović, Dragoslav, *Mezolitiska religija*, <http://www.rastko.rs/arheologija/srejovic/dsrejovic-mezolit2.html>

Stanković, Mladen, *Poslednja Vizantijska Carica Jelena Paleologina– Srpska princeza i monahinja Ipomonija, Bašta Balkana*, bastabalkana.com, (ориг. „Vodič za život“, br. 2), Novembar 2010.

Stanojević, Željko, *Кумрански спису-Доказ веродостојности Библије*, Metaphysica, 2009

„Стари Завет“, Библија

Stavros, Stavrianos Leften, *Balkan Federation: A History of the Movement Toward Balkan Unity in Modern Times*, Archon Books, 1964

Starr D., Brian, *Knighthood of the Elite*, Lulu.com, 2012

Степановић, Милан, „Живот и просветни и књижевни рад Аврама Мразовића“, *Зборник радова са Међународног научно-стручног скупа Образовање и улога учитеља у српском друштву кроз историју (XVIII–XX века)*, Сомбор, 2009.

Stephens, Walter, „When Pope Noah Ruled the Etruscans: Annius of Viterbo and his Forged Antiquities, 1498“, *MLN*, Vol. 119, No. 1, Italian Issue Supplement: *Studia Humanitatis: Essays in Honor of Salvatore Camporeale*, January, 2004

Стеванчевић, Милан, „Синволи четворојеванђеља на капителима Српске Православне Цркве - Светог Апостола и еванђелисте Марка“, Док. 4. „Српски календар“, *Београдска школа Метеорологије*, 2012.

Стеванчевић, Милан, „Српски календар као културно и историјско наслеђе српског народа и Српске Православне Цркве“, *Београдска школа метеорологије*, Док. 5., 2012.

Стеванчевић, Милан Т., „Српски календар Светог Саве и Вујански Крст Патријарха Павла“, *Београдска школа метеорологије*, Библиотека Научна истраживања, Свеска четврта, Док. 10, Београд, 2011.

Stinger, Charles, *The Renaissance in Rome*, Indiana University Press, Bloomington, 1998

Stoczkowski, Wiktor, “Book Review Ed. Garrett G. Fagan, *Archaeological Fantasies: How Pseudoarchaeology Misrepresents the Past and Misleads the Public*,” *Antiquity*, Vol. 81, Iss. 312, June 2015

Стојановић, Љубомир, *Стари српски хрисовуљи*, III, САНУ, Београд, 1890.

Стојановић, Љубомир, *Старе српске повеље и писма* 1-1, 2, Београд, Сремски Карловци 1929, 1934.

Стојановић, Љубомир, *Стари српски родослови и летописи*, изд. СКА, књ. XVI, Сремски Карловци 1927.

Storia della Dalmazia, (Prospetto cronologico della storia della Dalmazia, con riguardo alle provincie slave contermini), Tip. Fratelli Battara, Zara, 1863

Стошић, Марија, „Завичајни музеј у Параћину“, *Корени* V, 2007

Субашић, Борис, „Избрисано и сећање на српске граничаре“, *Новости*, 19.03.2017.

Субашић, Борис, „Ко је заиста открио Лепенски вир“, *Новости*, 20. 11. 2016.

Субашић, Борис, „Културно благо у Србији: Унеску нема ко да пише“, *Новости*, 19. 07. 2012.

Субашић, Борис, „Лепенски вир преживео библијски потоп“, *Новости*, 25. 06. 2012.

Субашић, Борис, „Открића из Винче ускоро у јавности“, *Новости*, 15. 06. 2013.

Субашић, Борис, „Поништавање културног идентиета: О Винчи нико не брине“, *Новости*, 31. 05. 2013.

Субашић, Борис, „Промоција праисторије из Белице у – Немачкој“, *Новости*, 01.03. 2013.

Субашић, Борис, „Сензационално откриће код Јагодине: Медицински календар стар 8000 година“, *Новости*, 10. 03. 2019.

Субашић, Борис, „Сензационално откриће у Виминацијуму“, *Новости*, 17. 10. 2012.

Субашић, Борис, „Сензационално: Пронађен календар стар 8.000 година“, *Новости*, 19. 11. 2013.

Субашић, Борис, „Србија сачувала симболе Византије“, *Новости*, 16. 03. 2014.

Субашић, Борис, „Сунце се двапут рађа над Лепенским Виром“, *Новости*, 14. 09. 2015.

Субашић, Борис, „Света гора надомак Београда“, *Новости*, 17.08. 2013.

Субашић, Борис, „Тамнава: Археолошко благо немају где да смејте“, *Новости*, 10. 10. 2012.

Субашић, Борис, „Трибали били у Јагодини: Тамни старо сребро Трибала“, *Новости*, 22. 12. 2012.

Субашић, Борис, „Украдена историја: Без тапија нема ни Србије“, *Новости*, 17. 11. 2011.

Субашић, Борис, „Украдена историја: Држава још нема списак опљачканог“, *Новости*, 19. 11. 2011.

Субашић, Борис, „Винча: Колевка Европе клизи у Дунав“, *Новости*, 24. 08. 2013.

Suidae Lexicon, Tomus II, Ed. Ludolphum Kusterum, Thomas Gaisford, Oxonii, E Typographeo Academico, 1834

Supplementum epigraphicum graecum, Vol. XLV, H.W. Pleket et al, J.C. Gieben, (ed.), Amsterdam 1998

Suvajdžić, Boško, „Hajduci i uskoci u narodnoj poeziji, Istorijske pretpostavke za nastanak i razvoj hajdučkog pokreta“, predgovor knjizi *Epske pesme o hajducima i uskocima: Antologija*, ur. B. Suvajdžić, Srpske narodne umotvorine”, knjiga 5, urednik Mile S. Bavrlić, Gutenbergova galaksija, Beograd, 2003.

Свети Сава, *Живот Симеуна Немање*, дела старих српских писаца књ. II, (издање В. Ђоровић) Београд – Сремски Карловци, 1928.

Свети Сава у Руском царском летопису, Милован Витезовић (ур.); прев. са староруског језика Миљенка Витезовић, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Свето писмо, „Стари завет“; „Нови завет“

Szászky, Joannis Tomka, *Introductio in orbis antiqui et Hodierni geographicam, ... opéra et studio Joannis Severini, editio altera*, Posonii et Cassoviae, MDCCLXXVI

Szulc, Casimirus, *De origine et sedibus veterum Illyriorum*, J.C. Zupanški, Posnaniae, 1856

Symon, Bishop, *A Commentary upon the First Book of Moses, called Genesis*, Ri. Chiswell, London, 1695

Swain, Simon; Maxwell J.; Adams, J.; Janse, Mark, *Bilingualism in ancient society: language contact and the written word*, Oxford University Press, 2002

Шафарик, Јанко, „Хрисовула цара Стефана Душана, којом оснива манастир св. Архангела Михаила и Гаврила у Призрену године 1348“, *Гласник ДСС* 15, Београд, 1862.

Шафарик, Павел, *О пореклу Словена - по Лоренцу Суровјецком*, (прев. Стојанка Чекеревац), 1823, Архив Војводине Нови Сад - Словенски институт Нови Сад, 1998.

Šašel-Kos, Marjeta, „Cadmus and Harmonia in Illyria“, *Arheološki vesnik* 44, 1993

Шикопарија, Војислав *Сећања српског официра (1900 – 1918)*, Завод за уџбенике, Београд, 2016.

Шулягич, С., „екологија и уништење српског националног самосознања“, *Вестник Череповецког Государственного Университета* Но. 6 (59), Октавр, Череповецки државни универзитет, Череповец, 2014.

Шулягич, С., „Миф о Кадме као доказателство древног поришодження славян-ској цивилизацији“, *Вестник Московског областного државног университета. Сериа: Јуриспруденција*. 2, 2019.

Шуљагић, Сања, „Неопходност очувања базилике у Кладенчишту“, *Политичка ревија* бр. 4, 2015.

Шуљагић, Сања, „О православном идентитету преднемањихке и немањихке династије“, *Политичка ревија* 1, 2018.

Шуљагић, Сања, „Социјална заштита као битно обележје српског националног идентитета у средњовековном периоду“, *Политичка ревија* бр. 3, 2013., Институт за политичке студије, Београд, 2013.

Шуљагић, Сања, „Српски национални идентитет од средњовековне теодулије до разградње модерне државе Србије“, *Политичка ревија* бр. 1, 2014., Институт за политичке студије, Београд, 2014.

Шуљагић Сања, „Утицај развоја винчанског писма на заснивање српског идентитета“, *Српска политичка мисао* број 4-2012, Институт за политичке студије, Београд, 2012.

Тадић, Милутин, „Оријентација најзнаменитијих средњовековних цркава у АП Косову и Метохији (Република Србија)“, *Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII*, Београд, 18-22. април 2012., (Ур.) М. С. Димитријевић, Астролошко друштво „Руђер Бошковић” бр. 13, 2014.

Tadić, Milutin; Anđelić, Sava, “Solstice orientation of the Saint Nicholas’ church monastery Studenica, Serbia”, *Journal of the Geographical Institute “Jovan Cvijic”*, Volume 62, Issue 1, 2012.

Тадић, Милутин, *Студенички сунчаници*, Багдала, Крушевац, 1987.

Тапјуг, Блиц, „Данас 93. годишњица од почетка повлачења преко Албаније“, 03. децембра, 2008.

Tasić, Nikola, *The Bosut group of the Basarabi Complex and the “Thraco-Cimmerian” finds in Yugoslav regions along the Danube in the central Balkans*, Balcanica II, Beograd 1970-1971.

Тасић, Никола; Срејовић, Драгослав; Стојановић, Братислав, *Винча: Центар неолитске културе у Подунављу*, Центар за археолошка истраживања Филозофског факултета, Београд, 1990.

Temple, Nicholas, “Heritage and Forgery: Annio da Viterbo and the Quest for the Authentic”, *Public Archaeology* (Vol.II/3), 2002

ТерГригорянДемьянюк, Наталиа, *Загадочный Арарат Библиейские и лингвистические наблюдения*, Buenos Aires, Dunken, 2004

“The Greek Age of Bronze – Troyan War”, <http://www.salimbeti.com/micenei/war.htm>

The History of Leo the Deacon, intr., transl., ann. Alice-Mary Talbot et al, *Dumbarton Oaks Studies*, Harvard University, 2005

The Hymns of Callimachus, transl. William Dodd, T.Waller&J. Ward, London, 1755

The Pharsalia of Lucan, (transl. by Sir E Ridley), Longmans, Green, and Co., London, 1896

The Women of Trachis and Philoctetes, (transl. by Robert Torrance), Houghton Mifflin, 1966

Theological Dictionary of the New Testament: Abridged in One Volume, (Gerhard Kitteland, Gerhard Fridrieich, eds.), Transl. Geoffrey W. Bromiley, William B. Eerdmans Publishing Company, 1985

Threatte, Leslie, *The grammar of Attic inscriptions*, W. de Gruyter, 1980

Tsetskhladze, G. R.; Treister, M., “The Metallurgy and Production of Precious Metals in Colchis Before and After the Arrival of the Ionians”, *BMM* 24, 2, 1995

Thiersch, Wilhelm von, *De l'état actuel de la Grèce et des moyens d'arriver à sa restauration*, Vol. 1, F. A. Brockhouse, Leipzig, 1833

Tilak, Bâl Gangâdhar, *The Arctic Home in the Vedas, Being Also a New Key to the Interpretation of Many Vedic Texts and Legends*, Messrs. Tilak Bros Gaikwar Wada Poona City, 1903

“Тимочка ношња”, *Ношња, фолклор Србије*, знање.орг

Тюняев, Андрей Александрович, *Раннее письмо Русской равнины и Балкан*, На Международной научной конференции „К истокам культуры и науки“, Сербия, Белград, 21 – 23 сентября 2012 года., Подписка на журнал „Organizmica“, 20.08.2012

Toh, Hoong, Teik “The -yu Ending in Xiongnu, Xianbei, and Gaoju Onomastica,” *Sino-Platonic Papers*, 146 (February, 2005)

Tomaschek, Wilhelm, *Sitzungsberichte der Philosophisch-Historischen Classe der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*, T. 128, F. Tempsky, Wien, 1893

Tommaseo, Niccolò, *Canti popolari: Corsi illirici*, Vol. IV, Girolamo Tasso, Venezia, 1842

Tošić, Gordana; Rašković, Dušan; „Ranohrišćanski spomenici na istočnim padinama Kopaonika“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta*, br. 44, 2007.

Toynbee, Arnold J., *Hannibal's Legacy*, Oxford Press, 1965

Trebinjelive, „Najstariji na svijetu – po srpskom kalendaru danas je 7524. godina“, *trebinjelive.info*, 28. 05. 2016., <http://trebinjelive.info/2016/05/28/najstariji-na-svijetu-po-srpskom-kalendaru-danas-je-7524-godina/>

TRĚŠTÍK, Dušan, *Počátky Přemyslovců : vstup Čechů do dějin (530–935)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997.

Тројановић, Сима, *Психофизичко изражавање српског народа*, Просвета, 1986.

Troude, Alexis, „Les relations franco-serbes au sein de l’Armée d’Orient“, *Balkanica XXXVII Annual of the Institute for Balkan Studies*, Institute for Balkan Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, 2007.

Трубачов, О. Н., *Етногенез и култура древнейших Славян*, Наука, Москва, 1991.

Trzaskoma, Stephen M. et al, (Ed./Transl.) *Anthology of Classical Myth: Primary Sources in Translation*, Hackett Publishing Company, 2004

„Туида, Късноантична и средновековна крепост“, <https://tuidacastle.sliven.bg/bg>

“U Srbiji pronađen kalendar star 8.000 godina“, *Trebinjelive.info*, 24. 03. 2015.

Urquhart, David, *A Fragment of the History of Servia*, British Museum Library, Google Books, 1847

Ustinova, Yulia, „The Truth Lies at the Bottom of a Cave: Apollo Pholeuterios, the Pholarchs of the Eleats, and Subterranean Oracles“, *La Parola del Passato, Rivista di Studi Antichi*, Vol. LIX/2004

Vachkova, Vesselina, “The Bulgarian Theme in Constantinople’s Monuments (A new approach to the study of Bulgarian and Byzantine cultural memory)“, *Palaebulgarica*, 4, 2008

Vahanyan, Vahan; Vahanyan, Grigori, „The Intercultural relations between Old Europe and Old Armenia“, XXIII Valcamonica Symposium “Making history of prehistory, the role of rock art”, Capo di Ponte - Valcamonica, Italy, 28 October - 2 November 2009

„Valaka“, Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary*, <http://buddhism-dict.net/ddb/monier-williams/mw-10.html>

Валецкий, О., *Происхождение славян в свете работ историков сербской „автохтонной“ школы*, *Вестник Академии ДНК-генеалогии*, Volume 5, № 11, November, 2012.

Valeton, Matthaëus, *De Iliadis Fontibus et Compositione*, Lugduni, Batavorum, E. J. BRILL, 1915

Васић, Милоје М., *Преисториска Винча*, I, Државна Штампариа Краљевине Југославије, Београд, 1936.

Велимировић, Владика Николај, „Свети апостол Кодрат“, 21. септембар, *Охридски пролог*, Богомчувана Епархија Ваљевска, Православни српски манастир Лелић, Лелић, Ваљево, 2008.

Вемић, Дејан, „Др Ђорђе Јанковић – Археолог који открива преваре састављача историје“, *Печат* бр. 361, 20.03.2015.

„Vincanska kultura“, youtube.com, <http://www.youtube.com/watch?v=oaK6HwkY0Us>

Vinogradov, J. G., “Heilkundige Elearen in den Schwarzmeergründungen”, in M. Dreher (ed.), *Bürgersinn und staatliche Macht in Antike und Gegenwart*, Festschrift für Wolfgang Schuller zum 65. Geburtstag, Konstanz, 2000

Vinski, Z., „Rani srednji vek u Jugoslaviji od 400. do 800. godine“, *Vjesnik Arheološkog muzeja III/IV*, Zagreb, 1971.

Vitez, Nikola Dr. Grzetic Gaspicev, *O vjeri starih Slovjena*, 7510

Vegelin, Eric, *Anamnesis*, University of Missouri Press, 1990

Влајић – Земљанички, Борислав, *Срби староседеоци Балкана и Паноније*, шеста глава, Стручна књига, Београд, 1999.

Власов, Сириј, В. Г. // *Новый энциклопедический словарь изобразительного искусства*: В 10 т. — Спб.: Азбука-классика, 2008.

Voegelin, Eric, *Anamnesis*, University of Missouri Press, 1990

Войников, Живко, „Предлаголическата руническа българска писменост“, www.bulgari-istoria-2010.com

Войников, Живко, “Произход и значение на названието „уногундури“ – тохарският ключ към решението на древнобългарския произход“, <http://www.bulgari-istoria-2010.com/booksBG/Unogunduri.pdf>

Војводић, Михаило, „Стојан Новаковић и краљ Милан“, у Petar Krestić, *Нововековне српске династије у мемоаристици: New Age Serbian Dynasties in Memoir Writing*, Историјски институт, Београд, 2007.

Volanskii, T., *Pamjatniki pismenosti Slovjana do rizdva Hristovoga*, Moskva, 1854.

Voragine, Jacobus de (ed.), “The Exaltation of the Holy Cross”, *The Lives of the Saints*, (1275), transl. by W. Caxton, F. S. Ellis, ed., (1483) Temple Classics, 1900

Воза, Данијела; Вуковић, Милован, „Туристичка атрактивност археолошког локалитета Феликс Ромулијана“, *Гласник Српског географског друштва* бр. 3, Свеска ХСII, 2012.

Vrachnou Nicholaou, *Istoria ton Archaion Hellinon*, Athena, 1909

Вујаклија, М, *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1954.

Вујичић, Драган, „Мистерију игле са Хисара не знају ни Американци“, *Новости*, 18. 06. 2017.

Вујовић, Мишо, „Молитва без престанка“, Светогорске стазе (2): Испосница Светог Саве“, *Србија - Национална ревија* 69, 2018.

Vukchevic, Ivo, *Rex Germanorum Populi Sclavorum*, University Center Press, 2001

Z. S., *Vinca skeletons studied in situ at the Gomolava site*, *Current Anthropology* 18: 553-534, 1977 Yugoslavia, 1977.

Zaesen, Phil, *Philippi Caesii à Zesen, coelum astronomico-poeticum sive mythologicum stellarum fixarum*, Amstelaedami, Ioannem Blaeu, 1662

Zarković, Božidar, “Pečati Stefana Nemanje”, *Baština* br. 13, 2002. „Завети и поруке. Стефан Немања – девет векова“, narodni-muzej.rs

Зечевић, Емина, “Стефан Немања и његово доба”, Завети и поруке, Стефан Немања – Девет векова, *Legacies and Echoes, Stefan Nemanja – Nine Centuries*, каталог, Народни музеј, Београд, 2014.

Зечевић, С., „Народна веровања Ђердапског живља“, *Зборник радова Етнографског института 7*, Београд, 1974.

Zefarovic, Hristofor, Paulus alias Vitezovic Ritter, *Stematografia juze v vecnuju pamjat Arseniju Cetvertomu ... Hristofor Zefarovic pripisujet i ... darujet*, Mesmer, 1741

Zelenin, Dmitrij K.: *Očerki ruskoj mifologii: Umeršie neestestvennoy smerty i rusalki*, Moskva 1995.

Zich, Bernd, *Studien zur regionalen und chronologischen Gliederung der nördlichen Aunjetitzer Kultur*, Vorgesch. Forsch. 20, Berlin, 1996

Zivanovic, Srboljub, „Anthropological Finds from the Serbien Necropol at Trnjane“, *Zbornik Narodnog muzeja IX-X*, 1979

Zonarae, Joannis, *Historica Annalum*, Patrologiae, Migne, Paris, 1864

Зубун “Ђурдија“, Зубин Поток, Косово и Метохија, Србија, 19. век, *Фото: pinterest.com/ Ela Mitrovich*

Жефаровић, Христивоје, Стематографија, *Историјски архив Шумадије*, Крагујевац, Србија, репр. Беч, 1741.

„Женски зубун“, Браничево, Србија, фото: [pininterest.com](https://www.pinterest.com/ElaMitrovich/), Mitrovich Ela

“Житија Јована Рилског и Житије Светог деспота Стефана” у Куев, К., Г. Петков, *Събрани съчинения на Константин Костенечки*. Изследване и текст. Софија, 1986.

Живановић, Србољуб, *Кромањонци у Ђердапу*, Библиотека Трагом Словена, Књига 56, Пешић и синови, Београд, 2015.

Živanović, S., “A note on the anthropological characteristics of the Padina population”, in *Z. Morph. Anthropol.* 66, 2, 1975

Живановић, Србољуб, „Остаци скелета из некрополе у подручју јужног дела митровачке петље на ауто-путу Београд-Загреб“, *Грађа за проучавање споменика културе Војводине*, XV, Нови Сад, 1988.

„Живопис“, <http://www.zaduzbine-nemanjica.rs/Studenica/zivopis.htm>

Župančić, Milan, “Obiteljska poljoprivredna gospodarstva I ruralni razvitak u Hrvatskoj”, *Sociologija sela* 43, 165, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, 2005.

Waradpande, N. R., *The mythical Aryans and their invasion*. Books & Books, 2000

Weisser, Bernhard „Pergamon as paradigm“, *Coinage and Identity in the Roman Provinces*, (ed. Christopher Howgego, Volker Heuchert, Andrew Burnett), Oxford University Press, 2005

Welsford, Henry, *Mithritades Minor or an Essay on Language*, Longman, Brown, Green and Longmans, London, 1848

West, Martin, *The East Face of Helicon*. Oxford: Oxford University Press. 1997

West, Martin Litchfield, *The Orphic Poems*, Oxford : Clarendon Press, 1983.

West, Martin Litchfield, ‘The Orphics in Olbia’, *ZPE*45, 1982.

Whitaker, Richard, „Art and Ideology: The Case of the Pergamon Gigantomachy“, *Acta Classica* XLVIII, 2005

Whitcomb Jr., John C.; Morris, Henry M., *The Genesis Flood: The Biblical Record and Its Scientific Implications*, BakerPub Group, 1979

Wenger, Leopold, *Die Quellen des romischen Rechts*, Adolf Holzhausens, Wien, 1953

Wessel, Klaus, *Coptic art* transl. by J.Carroll, S.Hatton, Thames and Hudson, London, 1962

Wilkes, John, *Encyclopaedia Londinensis*, Tom 22 G. Jones, Encyclopaedia Office, London, 1827

Wilkinson John, Gardner, *Dalmatia and Montenegro*, John Murray, Albemarle Street, London, 1848

William, Thomas; Davids, Rhys; Stede, William, *Pali-English Dictionary*. Motilal Banarsidass, 1921

Williams, Paul, *Buddhist Thought*, Taylor & Francis, 2002

Williams, William, *Primitive History from the Creation to Cadmus*, J. Seagrave, Chichester, 1789

Winn, Shan, *A Neolithic Sign System in Southeastern Europe, The Life of Symbols*, ed. by Mary Le Cron Foster and Lucy Jayne Botscharow, Westview Pressm Boulder, Colorado, 1990

Winn, Shan, *Pre-Writing in Southeastern Europe: The Sign System of the Vinča Culture ca. 4000 B.C.*, Western Publishers, Calgary, 1981

Woinikov, Zhivko, "Who are the Ancient Bulgarians", English translation: Mariana Yaneva and David Rickwood, 2018.

Woodhead, A.G., *The Study of Greek Inscriptions*. Cambridge: Cambridge University Press, 1967

Woudheizen, F. C., *The Ethnicity of the Sea Peoples*, Erasmus University, Rotterdam, 2006

Wright, William, *The Empire of the Hittites: with Decipherment of Hittite inscriptions*, James Nisbet & Co., London, 1886

Примарни историјски извори, епови и есеји

Диодор Сицилијски, *Историјска библиотека*; Хесиод, *Теогонија*; Херодот, *Историја*; Плато, *Закони*; Овидије, *Метаморфозе*; Statius, *Thebaid*; Hecatei Milesii, *Fragmenta*; Euripid, *Alkest*, Homeric Hymn to Demeter, Dionysius of Halicarnassus, *Roman Antiquities*, Procopius of Cesarea, *De aedificiis*, Euripid, *Alkest.*; Cicero, *In Pisonem*; Aristotele, *Athenaion Politeia*; Philostratus the Elder, *Imagines*; Страбон, *Географија*, Птоломеј, *Историја*; Плиније, *Историја*; монах Богумил, *Жутије Јустинијана* (Theophilus Abbas, *Justiniani Vita*); Хомер, *Илијада*; Хомер, *Одисеја*; Филон Александријски, *О контемплативном животу*; Елијан, *О животињама*; Minturno, *De Poeta*; Диоген Лаертије, *Животи еминентних филозофа*; Кикерон, *О крајностима*; Псеудо-Анахарсис, *Посланица*; Пиндар, *Немејске Оде*; Марко Тулије Кикерон, *Говори у одбрану*; Јосиф, *Јеврејске старине*; Кавиргија; Аристид, *Оракл о Херкулу*; *Оракл о Асклепију*; Клеменс од Александрије, *Стромата*; Плутарх, *Лукул*; Хигиније, *Фабуле*; Клаудије Гален, *О страстима душе и њеним погрешкама*; Свети Григорије Велики, *О врлинама*;

Сенека, *О љутњи*; Плутарх, *О контролисању беса*; Плутарх, *Животи*, Плутарх, *Живот Александра*; Јасна; Ливије, *Историја Рима*; Паусаније, *Описи Грчке*; Плиније, *Историја*; Еурипид, *Феничанке*; Пиндар, *Оде и фрагменти*; Овидије, *Хероиде*; Сервије, коментар уз *Виргилијеве Георгике*; Лактанције, *О лажној религији*; Аполодорус са Родоса, *Аргонаутика*; Валерије Флакус, *Аргонаути*; Псеудо-Аполодорус, *Библиотека*; Страбон, *Географија*; Пиндар, *Олимпијске оде*; Хесиод, *Теогонија*; Вергилије, *Георгике*; Лукијан, *Дијалог морских божанстава*; Нонус, *Дионизијака*; Хигиније, *Фабуле*; Апијан, *Историја Рима*, Амијан Маркелин, *Историја*; Макробије, *Сатурналија*, Псеудо-Цесарије, *Дијалози*; Теофилакт Симоката, *Историја*; Дион Касије, *Историја Рима*, Сервијус, коментар за *Виргилијеве Енеиде*, Вергилије, *Енеиде*

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

323.1(=163.41)(091)
94(=163.41)(091)

ШУЉАГИЋ, САЊА, 1969-

Оглед о српском идентитету :
распознавање изворишта српског идентитета
у древној историји / Сања Шуљагић. -
Београд : Институт за политичке студије,
2020 (Житиште : Ситопринт). - 493 стр. :
илустр. ; 25 cm

Тираж 100. - Напомене и библиографске
референце уз текст. - Библиографија: стр.
435-493.

ISBN 978-86-7419-327-3

а) Национални идентитет -- Срби б) Срби
-- Порекло

COBISS.SR-ID 19156233

